OUTLINE OF A SCHEME FOR THE ADVANCED STUDY OF THE INDIAN VERNACULARS

BY

SIR ASUTOSH MUKERJEE

The time has long passed away when elaborate arguments were needed to make even Indian scholars realise the vital importance of a critical and scientific, historical and comparative study of the great Indian vernaculars During the last twelve years, fortunately, the opinion has steadily gained ground that the intellectual activity of a corporation of scholars in this country may be most profitably directed towards a systematic investigation of the language and literature of our chief vernaculars The duty has indeed, been officially imposed upon one of the Indian Universities to encourage research in vernacular literatures and languages and to foster their growth, by the publication of critical editions of early texts, and by historical investigations of their origins early development and ramification into a variety of dialects I have long maintained the view that a subject so extensive in scope, so well calculated to rouse intellectual curiosity, may fittingly be included in the scheme for our highest *Degree Examinations* But this object can be successfully attained, only after the materials for study and investigation have been made easily accessible to teachers and students This was precisely my purpose, when I induced Rai Saheb Dineschandra Sen to prepare, for the University, volumes of Typical Selections in Bengali on a comprehensive scale These volumes present the development of the Bengali *Language* Literature in a style never before attempted and have been enthusiastically acclaimed

by competent scholars working in various seats of learning, in and beyond India I am emphatically of opinion that the time has arrived when a further definite advance should be made in this direction, and plainly, the initiative should be taken by the Post Graduate Department of the University Animated by this desire, I have utilised my recent visits in my capacity as a Member of the University Commission, to different parts of India, in discussing the question with a number of distinguished scholars, and I am now in a position to lay before my colleagues the outlines of my plan My proposal in substance is that the services of competent scholars, wherever available, should be secured to prepare a series of volumes of Typical Selections, dealing with the chief Indian Vernaculars and illustrating the origin and development of both the language and the literature The selections will be made from source published and unpublised and manuscript materials will be utilised to the fullest extent desirable The general plan of the volumes will be historical and critical similar to that adopted for the Bengali Typical Selections and I venture to entertain the hope that if the Selections are judiciously made, they will not only serve to illustrate linguistic and literary evolution, but will also help to illuminate many a dark corner of social, religious and administrative history Each volume will be furnished with an introduction, glossary, notes and appendices The volumes, as they become ready, will be published by the University and will no doubt tend to enhance its reputation as a true seat of learning

The 29th June 1918

FOREWORD.

One of the greatest workers in the cause of India's re awakening, was the inspirer of the fine series of *Selections* from the various vernaculars of India, which is being published by the University of Calcutta I was asked by him to undertake the task for my own mother tongue I had but one qualification for the task—a deep love for the language of my home and of my people There has been a very great dearth of Gujarati books and literature in Calcutta, and hence the inevitable delay in producing this first volume. And the same reason, added to the lack of opportunities of meeting with literary and critical scholars of Gujarati in this part of India, has, I am quite sure, led to many slips and other shortcomings in this compilation The generous critic will I am sure pardon these and will, I hope, let me know where exactly this work may be improved.

There have already existed collections of Gujarati poetry, especially the magnificent set of *Brihat Kavya Dohan* (in eight volumes) published by the proprietors of the *Gujarati* Press To this work and to the collected works of Narasimha Mehta, published by the same Press, my indebtedness is quite appatent and I cannot find enough words to express my sense of admiration for the pioneer work thus achieved by them What I have done has been merely to rearrange the "Selections" in chronological order, with introductory biographical and critical notices of the authors I have also to acknowledge my debt to the very fine series of literary biographies published by the Government of H H the Gaekwar of Baroda especially to the volume upon Bhalan Nor must I forget in this connection Mr Derasari, the editor of *Kanhad De Prabandh*, and Mr Jhaveri the author of *Milestones in Gujarati Literature*

To friends who have encouraged me in this undertaking I wish to express my grateful thanks And I only trust this meets with their approval and sympathetic criticism • •

It was my hope to hand over the first copy of this work when ready to the great man who had inspired this work from its very beginning God has willed it otherwise, and I have but the melancholy satisfaction of dedicating this volume to the memory of the KARTTA of the Calcutta University, Sir Asutosh Mookerjee

9th September, 1924. IRACH J S TARAPOREWALA.

INTRODUCTION.

THE MAIN CURRENTS IN GUJARATI LITERATURE

Among the languages of India Gujarati is about the only one which has a literature going back in an unbroken continuity right up to the days of the Prakrits This is not the occasion for considering the linguistic relationships of our language that may be postponed to another occasion In this short introductory note we will take a sort of "bird's eye view" of the whole of Gujarati literature

The literary history of Gujarat may be roughly divided into ten subdivisions The principle of division is partly chronological and partly communal This is certainly not the most sensible way of looking at the whole question, but it is certainly the most convenient And, as we shall see, the communal principle of division does not come in practically till the beginning of the 19th century A D, from which time modern Gujarati may be said to begin

The main divisions are

1 The Prakrit or the Jaina Period (8th to 15th centuries)

2 The Early Gujarati Period (15th century)

3 The Sixteenth Century.

4. The Seventeeth Century or the Golden Age of Classical Gujarati

5 The End of the Classical Age (18th and the first half of the 19th century)

6 The Beginning of the Modern Age (Second half of the 19th century)

7. The Twentieth century.

8 The Folk literature of Sorath (Kathiawad)

9 Islamic Writers in Gujarati

10 Parsi Writers in Gujarati.

1 *The Jaina Period*

This division is almost entirely in the Prakrit (chiefly in the Apabhramsa), and the subject matter is mostly Jaina theology This part of the literature has not yet been properly

explored. There is still a vast amount of mss matter hidden away in Jaina *bhandars*. There are a large number of works known as *Rasas*, i. e. stories or romances with a moral, usually extolling the Jaina faith, which are very interesting for their literary style and beauty as well as for the very fine and life like picture they give of the manners and customs of the age Jaina writers flourished in latter ages also, and even to-day some of the finest writers in Gujarati are from that community. But their language is no longer Prakrit but Gujarati

2 *Early Gujarati Period (The Age of the Mehta).*

From the fifteenth century we may date the beginnings of Classical Gujarati literature "The Father of Gujarati Poetry", Narasinha Mehta, has set his stamp on this period as also upon all subsequent Gujarati literature upto the 19th century He and the "Sweet Singer of Rajputana", Miran, are the two greatest figures of this age Their language was an early form of Gujarati which was not very different from Old Western Rajasthani, and so both these writers have a place in the literature of Rajuputana as well. About a century and a half before the Mehta flourished in Junagadh Gujarat had been conquered by the armies of Alauddin Khilji And very soon after that event the Emperors at Delhi had dwindled down to the position of mere puppets, which helped the foundation of a strong kingdom in Gujarat Though the kings were Moslems, they were Gujaratis, and as such they had the welfare of the land at heart, and the earlier rulers being strong they brought peace and prosperity to the land As a result we

have no chance compared with them These two have had their recensions made in every succeeding century, and with each succeeding recension the language was altered so as to be understood by the common people, until at last in the 19th century both these writers were presented in the 19th century garb, and thus there grew up an idea, as strange as it was preposterous, that there was no appreciable difference between the Gujarati of the 15th century and that of the 19th It would have been impossible to recostruct the language of that period were it not for the very writers who have come to be forgotten Bhalan and Padmanabh and the almost completely forgotten Parsi writers of the 13th and 14th centuries, who translated their Zoroastrian scriptures into the vernacular, are our most important authorities on the language of that time

The reason why the Mehta and Miran have captured the heart of Gujarat is that they voiced so beautifully and in such incomparable language the deepest yearnings of the Gujarati heart Gujarat has been *from a very remote* antiquity the Devotee of Sri Krishna He had His chief seat at Dwaraka, and His Yadavas had their home in Gujarat Hence Gujarat has always accepted *Him as her Supreme Lord*, and therefore, naturally, when Narasimha Mehta and Miran sang of the love and glory of Krishna they carried all Gujarat with them The Mehta *is not merely a devotee as ordinarily* understood, there is a *human* element in his attachment to Krishna which is particularly refreshing He often addresses his Lord *in terms of easy familiarity, which reminds us of* the fine promise made by the Lord Himself in the *Gita*

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।

In Narasimha we have the *man's* devotion to his Lord, while Miran is the *woman*, utterly oblivious of herself These two have therefore divided the *whole of Gujarati humanity* between them Whatever new movement comes into the literature of Gujarat, of one thing we may be sure that Gujarati hearts will never cease *to respond to the thrilling*

notes of these two first singers We may be sure that Gujarati mothers shall always sing these songs to their children. *Bhakti* has been at once the strength and the weakness of Gujarat, let us hope that in the future Gujarat will understand better what *true bhakti* is and will thus find her true soul

3 The Sixteenth Century (The Age of Nakar)

This century witnessed many troubles in the political history of Gujarat and in fact of all India The powerful Kings of the previous century had passed away and Gujarat was beset by enemies on all sides, ready to plunder her rich fields, and with none to protect her This uncertain state of affairs is reflected in the literature of this age which is quite insipid and deserves to be forgotten except by the specialist The best known of these was Nakar, who is at best only second rate The *Bhakti*-cult started by the Mehta and by Miran was continued, but the life had gone out of Gujarati poetry of that period and we get mere imitations of the older masters Some of the very third rate verses, which we find so often inserted in the collected works of Narasinha and of Miran (and which are there merely because their names occur in the last lines), were very probably composed in such unproductive and barren periods, and I believe that the use of the great names of Narasinha and of Miran was their only guarantee of immortality But the period, barren as it is, contains seeds which only awaited settled conditions and peaceful times to burst out again into full bloom

4 The Seventeenth Century, or the Golden Age of Classical Gujarati (The Age of Premanand)

From the beginning of the 17th century we find the rule of the Moghals consolidating in Gujarat and with it we find the land settling down again to peaceful pursuits Arts and letters flourish again with great vigour The century that saw the Golden Age of Gujarati Literature also witnessed the glories of the Taj and of the court of Shah Jehan And there is one figure who dominates the whole century in more senses then one This figure is Premanand the greatest

be doubted Some of them reflect the pre-Islamic Hindu manners and customs, such as for instance given by Vatsyayana in the *Kama Sutras*, but still a good deal must have been gathered from observation of poeple around him, for Samal is a shrewd observer His stories remind us of the inimitable stories of Boccacio, and not a few of them have also the 'raciness' of the Italian story teller It would be really worth while to trace the stories of Samal to their fountain head, for then we would be able to trace the course of some of the culture streams between Asia and Europe I personally do not doubt that the Boccacio type of story in Europe and the stories of Samal can be traced to a common source This is a chapter of cultural history which is well worth exploring and would very well repay the trouble taken

Besides these three writers of the first magnitude there are quite a lot of minor poets whose works deserve some sort of recognition in a sketch of the literature of the period They are, in any case, of a decidedly greater poetic and literary merit than the writers of the preceding century Of these the most notable was Vallabh, the elder son of Premanand and the most devoted of all his pupils and followers There existed a deep and bitter rivalry between the school of Premanand and that of Samal, and though the principals were satisfied with occasional satirical allusions to each other the followers on either side indulged in violent recriminations And among them none was more vituperative than was Vallabh He was a man of passionate temper and though his pen is quite facile, he often descend to very vulgar abuse when he has to speak of Samal and his school. Vallabh has got the gift of melodious measure, but he is often strained and artificial, where his great father had been perfectly spontaneous and natural

5 *The End of the Classical Age*

This period falls into two clearly marked epochs (*a*) a period of decadence which extends throughout the whole of the 18th century and (*b*) a period of revival of Classi-

cism (the Age of Dayaram), which *really* marks the end of what we call Classical Gujarati literature

(a) The 18th century was for Gujarat a period of much turmoil and more suffering The Marathas were harassing the land all through this period and the people knew neither peace nor safety And the literature of this period is inane (some even call it 'imbecile") and entirely sectarian. The songs are now in praises of one particular deity or even a particular local image, Amba Bhavani is a special favourite The deeper philosophy of the Krishna cult seems to have been replaced by a petty sectarianism to the detriment of the national character as a whole Peace loving the Gujaratis have always been, but now they have begun to show a positive *want of manly vigour and backbone* The *literature* of the 18th century entirely lacks that note of sturdy independence, of brave vigourous manhood, which characterised the Mehta, and Akho, and Premanand and even his son Vallabh From the character of the men, as well as from the literature, sturdiness has disappeared No wonder that the literature of the 18th century fails to satisfy modern Gujarat, who worships that incarnation of independent sturdy vigour and moral courage—Gandhi The number of writers in this period is fairly large, if we count all the poetasters, but barely *two or three will live permanently in Gujarati* literature Of these Narbheram is one, who has given us the lovable figure of the *Bodano* Vallabh Bhat is another who deserves to be remembered, for he was founder of the popular *Garba* literature This particular type may be more properly called folk literature than serious literary production, and a large part of it has been produced extempore as occasion requires Another very popular writer of this period is Pritamdas *Some of his songs are sung all* over Gujarat, and at times we hear in them echoes of the Mehta As a man, too, he was very lovable "Blessed' with a termagant for life, whenever there was a domestic storm, he, with Socratic calmness, used to retire into a corner and compose verses 1

(*b*) The second epoch of this period, covering the first half of the 19th century, is marked by a fresh revival of poetry This would, under other circumstances, have given another Classical age, but now a great influence from over the seas began to make itself felt and gave an entirely new direction to Gujarati literature, and ushered in the Modern Age The break up of the Maratha Confederacy at the beginning of the last century and the final settlement of the Maratha Gaekawad at Baroda brought peace into the country, which has lasted to this day The revival of letters in the first half of the century produced a number of very good poets in the first quarter Among them are the two very lovable persons—the two *Bhagats*—Dhiro and Bhojo, and the Maratha poet, Bapu Saheb Gaekawad There are also some fine women writers, for the first time since Miran Premanand had some women disciples also, who wrote poetry, but they are not remembered except by name But the verses of Radhabai, Divalibai, Krishnabai and other women poets will probably survive The name, however, which dominates the first quarter of the 19th century is Girdhar Some writers call this quarter *the Age of Girdhar* His chief work is the *Ramayana* which is deservedly popular Personally I care more for the two *Bhagats* and for Bapu Saheb than for Girdhar, though some of the latter's passages are extremely fine

The end of this period, comprising the second quarter of the 19th century, is entirely dominated by the great personality of Dayaram He stands so far above all his contemporaries and all his predecessors for a century, that the whole of this period, the end of the Classical age, may be termed *the Age of Dayaram* In literary excellence he is quite the equal of Premanand And his personal attractions were very great His songs have a haunting beauty about them, which clings to the mind and makes their memory a joy He has written a great deal, and though his main theme was the Vaishnava cult and the worship of Krishna, still the treatment was entirely his own. In his devotion to his Lord, Dayaram has indentified himself with the Gopi In that respect he

approaches nearest the standpoint of Miran, though there is a subtle something which Dayaram possesses and which is lacking in Miran Perhaps it is just the fact that one was a man and the other a woman that accounts for this difference

Dayaram fitly closes the Classical age of Gujarati Literature The last and the greatest successor of the Mehta and of Premanand, he was in every respect worthy to rank with them as the third greatest poet of Gujarat It really is a remarkable fact that Classical Gujarati begins with the Mehta, culminates in Premanand, and fittingly ends with the third great name Dayaram It would be interesting to speculate what direction Gujarati literature would have taken if the influence of the West had not set in by the time of Dayaram's death But this influeuce had already begun to leaven the intellectual life of Gujarat even while Dayaram was alive, and towards the end of his life it seemed as if even he were being neglected by his countrymen That was not due to any lack of appreciation of his worth, but to the fact that the intellectuals of Gujarat were too busy absorbing the new earning from the West, that the Western influence had begun, and that when Dayaram died it had established itself as a definite factor in the intellectual life of the land, and had for better or for worse, already set the direction of her literary growth

6 The Beginning of the Modern Age

Dayaram died in 1852, and from that date the Modern Age may be said to begin English influence had already begun to be felt, and under the inspiration of the new learning from the West one community of the Gujarati speaking peoples had already begun an intellectual revolution Anxious that their brothers unacquainted with English should also share the new delights of the culture of their rulers a number of Parsis began to write extensively on all sorts of topics, thus diverting Gujrati into the well marked channel of Parsi literature When the Gujarati Hindus read about the new things from the West, they were naturally interested And the

far-sighted among them took advantage of the new ideas and strove their hardest to introduce them into their literature Just at that time there came a large-hearted Scotchman, Alexander Kinloch Forbes to help the Gujaratis at a critical moment in the history of their language and literature Forbes was stationed as an officer in Gujarat and from the first he took the liveliest interest in the history and the language of the people he loved so well There was the danger that the enthusiasm for English might lead to the complete neglect of Gujarati, and it was at the instance of Forbes that the ebb was stayed and the enthusiasm evoked by the new learning was directed into useful and fruitful channels Thus the stream of Gujarati poetry instead of drying up as it once threatened to do, flowed on more vigorously than ever before and irrigated fields hitherto untilled Forbes, with the help and zealous co-operation of Dalpatram started in 1853 the Gujarat Vernacular Society, which later on was named the Forbes Gujarat Sabha Dalpatram was from the very start the secretary of the Soceity and he wrote voluminously on its behalf, and started a monthly literary magazine, the *Buddhiprakasa,* which has survived to the present day Dalpatram was the type of the new school of Gujarati writers, almost entirely absorbed in the Western ideals, seeing little worth preserving in the manners and customs of his own time The new reformers wanted complete change social as well as literary, and like all reformers their zeal was more iconoclastic than constructive They saw the greatness of England and the down-trodden state of their own land and they burned with a desire to make their land as great as England, for they had imbibed the idea of patriotism from the West, not that this virtue was unknown in India In a word, they were aggressive in their enthusiasm for the new ways of looking at life But their patriotism took, under the inspiration of Forbes the very practical shape of historical research in the field of ancient Gujarati literature. Search for old mss was begun and they devoted themselves to the task of bringing to light all that was best in the poetry of the

past They wrote themselves also, and a new departure was made by Navalram, who started the Essay in Gujarati Prose writing began to be cultivated as a form of literature We do get prose much earlier, but it was neither thought nor meant to be literature The influence of the West also started patriotic verse, and here Narmad came to the fore

Narmad, the most remarkable of these new poets was thoroughly imbued with all that the West had to teach He was perhaps the most aggressive of this new school He therefore may be taken as the type and leader of the new movement, and the first 35 years of this age may be named after him This was a period of experiment and for feeling the bearings of the new learning and finding out how far these new ideas could be reconciled with the past history of the people. Narmad's writing started off in various directions which were entirely new The old themes of Vaishnavism had been worn threadbare, and surely these enthusiastic reformers would scarcely have had the patience to penetrate behind the veil and to touch the very soul of Gujarat by re-interpreting the cult of the Lord of Dvaraka Narmad's poetry, as also most of the other produced upto about 1887, was chiefly of the didactic kind, teaching how the country could be made great once again And Dalpatram had, in addition, undertaken to discourse at large upon the benefits of the British Rule We may now perhaps smile at the efforts of these writers who were the pioneers of the modern age in literature, we may think their poems rather crude in versification, but there is no doubt that they felt all they said, and whatever they were as writers, they were quite sincere and deeply in earnest The subjects they chose for their poems could scarcely be called inspiring to-day, but the times needed that such themes be chosen

Another name ought to be mentioned here, that of the leader of the Prarthana Samaj Bholanath Sarabhai, a man of the highest integrity of life and of saintly purity He started a crusade against image-worhip and advocated the worship of the Formless God He was the author of some very

fine *bhajans* and hymns, which have acquired a lasting place in the literature of Gujarat

From 1887 to the end of the 19th Century there is another well marked division dominated by the versatile Govardhanram Tripathi We might call this the *Age of Govardhanram.* He is doubtless the finest prose writer of the age, and indeed in all Gujarati literature Though Sanskritic, and therefore somewhat heavy, still his *Sarasvatichandra* is a monumental work of the highest merit He seems to have fixed the prose style in Gujarati for at least a generation This was the period of Sanskritic revival It was inevitable after Bholanath's hymns to the *Nirakara Isvara* The latter's inspiration was from the *Upanishads,* and this religious reform—I would rather call it revival—had its roots in Sanskrit Naturally, therefore, the language, and the style also, of this period reflects Sanskritic influences Even in purely secular works, novels or light occasional essays, we find the same style During this period it was the Parsis who kept alive the colloquial everyday Gujarati, which was being threatened with being entirely overwhelmed by Sanskrit, at least in literature. These latter did, indeed, debase and vulgarise the language, but then it was a natural reaction, it was a protest from a community who had no Sanskrit traditions to follow and who wanted their mother tongue to be easier to understand

Another variety of literature which took its rise in the last quarter of the 19th century was the Historical Novel The best representative of this was *Karan Ghelo* of Nandasankar Tuljasankar The book has got a lasting place in the hearts of all Gujaratis

Quite apart from Parsis there came also a reaction against the Sanskritic style from some Hindu writers themselves One of the great writers who deliberately set about writing less Sanskritic Gujarati, and at the same time avoided falling into the opposite extreme of vulgarism, was Manilal N Dwivedi His style is chaste and simple. His inspiration is from all religions especially from Hinduism and Islam, for he was a Theosophist. He stands out as an apostle of Hindu Moslem unity, not merely in matters social and religious, but also in language

Another great writer of the first rank adorns this last quarter of the 19th century This was the incomparable singer who was known to the Gujarati world as 'Kalapi' That was the pen name of Thakur Sri Sursinghji, the Ruling Chief of Lathi in Kathiawad He was the first poet in Gujarati to write Lyric Verse and Nature Poetry His collected poems were published under the title *Kekarava* and this is one of the finest collections of lyrics, comparable to those from any other language in the world This was an entirely new field in Gujarati poetry and great things were hoped for from the young author (he was just over twenty at that time) but alas, he was cut off in the very prime of life in the year 1900, his life exactly covering the last quarter of the century of which he was the most brilliant gem

7 *The Twentieth Century*

With the twentieth century there begins a new age in the the history of Gujarati literature Like all the rest of India, Gujarat has been profoundly touched by the new spirit of nationalism And Gujarat has had the proud distinction of having produced the greatest of the Congress Leaders—Dadabhai Naoroji, the Father of Indian Nationalism, Pherozeshah Mehta, the Founder of civic life in Bombay, and Gandhi the beloved leader of all India With literature as such the first two had very little to do, though Dadabhai had a great share in all the educational movements of the forties of the last century, and Mehta was one of the leaders of the University of Bombay and in this way they may be said to have encouraged learning and letters But the influence of Gandhi has been more direct—he writes fine Gujarati prose, and he has a very powerful, terse and direct style But his greatest service to Gujarat, more than to the rest of India, has been that he has helped Gujarat to find her soul, his wonderful personality has helped Gujaratis to realise what Gujarat stands for, to realise something of her past and has set them dreaming of a future more glorious then the land has ever known How this dream is to be realised the future alone can show The present day tendencies of Gujarati literature are most hopeful and though our land has not yet given birth to a Tagore, there

in her service He founded the leading Gujarati monthly the *Visnu Sadi*, and spent his all in conducting it through years of heavy loss It stopped after his lamented death a few years ago But Haji Mohamad's work was done so well that his name shall be immortal as one of the most devoted sons of Gujarat He wrote copiously himself and he had the power through his personal charm to call forth the best efforts in others Many a rising author to day has cause to think of Haji Mohamad with affectionate gratitude because it was he who had brought them to the notice of the public Another notable writer among the Moslems was Professor Ispahani A Persian by birth he settled down in Kathiawad and made Gujarati his own His translation of the *Quran* from the original Arabic is an important literary production The other important writers are still happily living so it would not be proper to speak about them

10 Parsi Writers in Gujarati

About a hundred and fifty years after their empire was lost in Iran a band of Zoroastrians decided to leave their mother land and to take refuge in India The sister Aryan nations had had close relations with each other throughout their long history, and so the Zoroastrians naturally turned to this land in their hour of trial And arriving in Gujarat they settled down there under the protection of the Hindu Raja of Jadava clan These Pilgrim Fathers while adhering to their religion adopted the language and the dress of Gujarat and very soon became merged in the general population becoming Gujaratis in everything except religion Even here there were more points of similarity between them and the Hindus than of difference. They prospered and they shared with the people their weal and their woe At that time of the Moslem conquest of Gujarat the Parsis fought and died by the side of their Hindu brothers They, together with the rest of Gujarat had to accept the Islamic rule and under it also by their peace-loving qualities they prospered They were mostly engaged in agriculture and commerce but in the centuries that preceded the British rule they had also produced some literary works* The first writer among the Parsis was Dastur Nairyo-

sang Dhaval, who, about the year A D 1200, wrote a Sanskrit translation of the Sacred Books of the Parsis His disciples and successors added to his translations and many of the Avesta and Pahlavi texts were rendered into Gujarati also These Parsi writings are the earliest genuine specimens of Gujarati we possess Their date is not quite certain in many cases but the earliest of these Gujarati versions would be about contemporary with Narasinha Mehta and possibly somewhat earlier Their intrinsic value is small to a non Zoroastrian During the later ages we get Behram Lakhmidhar, who wrote about the middle of the 15th century, and Ervad Rustam Peshotan who wrote about a century later The language these early writers use does not differ at all from that used by other Hindu writers

But Parsi literature really begins to develope an individuality of its own and to come into prominence after the advent of the British Untrammelled by caste restrictions they were the first to mix freely with the English, to learn their language, and to adopt the Western customs So from about the thirties of the last century there began in the Parsi community a movement for reform and for adopting the new ideas from the West The Parsis had another great advantage namely their small number So very soon we find the whole community thoroughly imbued with Western ideas and consequently we find the community gradually getting estranged more and more from the sister communities the Hindus and the Musalmans This estrangement seems now to have passed the climax and today though barely perceptible to the outsider there is growing daily a stronger and stronger feeling for a rapprochement With their innate good sense the Parsis are beginning to see that for better or for worse their destiny is bound up with all the other communities of India And the whole history of the Parsi literature in and after the 19th century is but a reflection of these changes in the status and in the outlook of the community

At the beginning of the 19th century we find the Parsis again busy re translating their scriptures into Gujarati and we

also find a few other writings of a theological import The establishment of the first vernacular printing press in Western India (and probably in the whole of India) goes to the credit of a Parsi, Fardunji Marzban He founded the *Mumbaina Samachar*, which still continues to be a leading paper in Bombay, and it will celebrate its centenary in a couple of years more Fardunji also founded another paper, the *Jame-Jamshed*, which is also within a few years of completing its century, and it has, in addition, the proud distinction of having been all that time in the hands of the Marzban family alone for five generations, the present editor being the great great-grandson of the founder, a record unique in the history of Indian journalism

The early Parsi writers of the 19th century were, like their Hindu brothers, iconoclasts But they went even further than the Hindus They had nothing to fear from caste prejudice, at any rate not to the same extent, and so they took a sort of holy joy in their reform The earliest writer of this set was Naoroji Fardunji, whose name, with that of his friend and co-worker Sorabji Shapurji Bengali, is intimately bound up with the education of Parsi girls The girls' school these two founded with the help of Dadabhai Naoroji, still flourishes and the present generation of its pupils are receiving education in the same place where their grandmothers had received theirs Both Naoroji Fardunji and Bengali were prolific writers of essays on subjects connected with social reform with education and the advancement of learning Their language is simple and direct and though written with a quaint phonetic spelling these essays express the yearnings of two noble hearts

To a younger generation belong Kaikhushru Naoroji Kabraji, [illegible] Kaka Kahan [illegible], and J B Marzban The first was perhaps the most virile as well as the most versatile writer among the Parsis A man of fearless courage, and almost brutal frankness, he had the courage to face every difficulty for the sake of his convictions He was the leader of the reformers of his day and at one time he was the best hated

Parsi in Bombay As a writer he has created a forceful style of prose and he has written many novels depicting contemporary Parsi life Many of his novels are adaptations from English originals, but they have the rare merit of being in many respects even better than their prototypes Kabraji was the father of Parsi dramatic literature, and every one of his dramas had a moral purpose Himself an actor of considerable ability, he helped to establish the Parsi theatre, which has been justly famed all over India In some respects Kabraji may claim to be the first Gujarati Dramatist of the 19th century He strove to make the profession respected and sought to bring it to a higher level than that of the wandering minstrels and lewd jesters, who represented all the Gujarati drama in the old days As a poet too, Kabraji was distinctly good but except the songs needed in his plays he has written very little other verse. As a writer of essays he was powerful and persuasive; as a journalist he was vitriolic But whether he praised or he blamed he was all through the truthful sincere worker in the cause of his community, his lauguage and his country

Mansukh was another sturdy fighter, but he was Parsi in the narrow sense of the term, scorning to use Sanskritic words as savouring of the Vania' He gloried in his Persian and he has enriched Parsi literature with a very fair translation of the *Shahnameh* in verse He was uncompromisingly orthodox and did not mince his words when attacking an opponent The fights between him and Kabraji on questions of reforms were a constant source of amusement and instruction to the Parsi community

"Kaka Kahan' another writer of the period was an essayist of very high promise unfortunately cut off in his prime His essays are truely delightful reading and one may mark in them the influence of Joseph Addision and the English Essayists of the days of Queen Anne His whole outlook is English his illustrative examples are from European history, his quotations are from European literature But though so entirely un Indian one cannot help loving this gentle spirit who was so full of the "milk of human kindness

I might not mention anything about J B. Marzban, for he, the doyen of Parsi writers, is happily still alive, and I do not want to break my rule of not offering any criticism upon the works of living writers I have mentioned this name here because he is, in many respects, the very incarnation of the Parsi spirit as shown in literature He is the author of close upon forty works and sketches innumerable, and even at the age of 80 he has had vigour enough to produce more fiction

Among the Parsi poets of the 19th century we may mention two, J N. Petit and B. M. Malabari. The first is typically and narrowly Parsi. His poetry though often embodying high ideas, sadly lacks beauty of language He tries to write in the persianised Parsi style, but even there he is not happy. He was one of the earlier poetical writers and hence deserves mention.

In Malabari we have another man altogether. Rising from abject poverty and entirely self trained, he shows a mastery over both Gujarati and English which is marvellous Indeed, for some years many people refused to believe that verses written in such faultless sanskritic Gujarati could be the work of a Parsi. He was a patriot and an indefatigable worker in the cause of the uplift of his sisters As a writer his verses are flawless and the ideas are uniformly lofty He has some lyrics, but most of his poems are didactic His satires are very biting indeed. He also tried the " Parsi style " of versification, but these are distinctly of a lower order, for he was not at home in that style of language

So long Parsi literature has flourished by itself quite independently of the general trend of literature in Gujarat. There have been Parsi writers like Malabari in the past and Khabardar at the present day who have echoed the sentiments of the public of Gujarat; but in most cases Parsi writers have confined themselves to purely communal matters or to fiction They have created a healthy taste for reading and have firmly established the drama, the novel and the short story in Gujarat In the field of journalism their services have been invaluable. They have always resented the unrestricted use of sanskritised

Gujarati The debt of Gujarati to Sanskrit is certainly immense, but that would not justify the thraldom to Sanskrit which our Pandit Gujarati implies And though the Sanskrit style is well adapted for serious argument, for religious and philosophical topics, to use it in an ordinary novel, especially in a story of modern life, savours too much of pedantry To the 'purist writers it is almost a sin to use a single Persian or non sanskritic word Even a pure Gujarati word is often discarded,—in favour of a Sanskrit one I have read some Gujarati translations from Sanskrit done by such writers, and I would far prefer to read the original Sanskrit It is against this artificial style of writing that the Parsi writers have rebelled Parsis have shown that they can write pure, forceful Gujarati, which but for the name, could not have been recognised as the work of a non Hindu They have, indeed, descended even to vulgarity, but that is the fault of the lower class of writers, no great Parsi writer has been guilty of that But above all it is the political differences between the two communities, that have kept the two streams of Parsi and of Hindu Gujarati literatures seperate The communities have been living seperate lives have felt that their interests are seperate, hence their literatures too have been seperate But Parsi novels, Parsi stories and Parsi essays in Parsi magazines are very eagerly read in Hindu families, and I have been told by a writer and critic of high repute in Bombay that among the Hindu circle of readers Parsi writers like Kabraji and Dadi Taraporewala are more popular than even Govardhanram The reason is not far to seek, the reader feels that the Parsi writer is talking direct to him and appealing direct to him whereas Govardhanram and his school appeal only to the learned Sanskritist and all pleasure of literature *as literature* is lost, if the reader has to stop every minute to unravel the meaning of each sentence

And the Parsis have brought to Gujarati the great gift of humour Except in the Mehta and to a greater extent in Premanand this quality is conspicuously absent from all Gujarati literature till the middle of 19th century Even Akho

with his biting satires is lacking in true humour, and Samal also lacks it to some extent There are dozens of situations in the stories he tells, where this would have just given addional zest to the well told tale Humour is the one quality which the Parsis have inherited from their Persian ancestry And I may add that this is the one quality which makes them get along seemingly so well with the British Every Parsi writer has possessed it to some extent and Gujarati literature is the richer and healthier for these writings This is the greatest gift Parsis have brought to their mother tongue.

As hinted above, signs are already showing of a reuniting of all the Gujarati-speaking communities And the signs are seen even in the literature On the Hindu side we see less of the thraldom to Sanskrit and a more judicious blending of the popular Persian element, and a marked tendency to use the pure *desi* word even in preference to the Sanskrit On the side of the Parsis we find less vulgarity, and a greater use made of Sanskritic words where needed The vulgar Parsi prejudice against the "Vanias' is wearing off, at least among the more thinking people. We are all beginning to realise that we are all children of the same land, that Hindu or Musalman, Parsi or Christian makes no difference to the pride we feel in speaking the language which was spoken by the Mehta, by Premanand, and by Dayaram, and which is the language of so many fine men and women today The two, or rather the three streams—the Hindu, the Parsi and the Moslem—are rapidly converging to what shall be the true *Triveni Sangam* for Gujarati We all will then stand together on the banks of this great *Ganga* stream of our Gujarati tongue and will sing with one heart and voice the words of our poet

અમે દેશી, રંગી, દેશી ! એ દિવ્ય અમારો રંગ !

CONTENTS.

F

2. BHALAN.

4. BHIM

5. MIRANBAI.

The Fifteenth Century.

1. Narasinha Mehta (1415-1481 A. D)
2. Bhalan (1434-1514 A D)
3. Padmanabh (circa 1456 A. D.)
4. Bhim (circa 1484 A. D.)
5. Miranbai (1499-1547 A. D.)

THE FIFTEENTH CENTURY.

1 *Narasinha Mehta*, (1415 1481, *A D*)

He is regarded as the earliest 'classical poet' of Gujarāt And he is also the most popular among the Gujarāti poets His songs have been the delight of every generation of Gujarati people and most of them are sung in every house of Gujarāt This has had the effect of altering the language of his poems with each successive generation, and we find no difference whatever between the language of his poems (as found in the printed editions) and that used by the people to day For literally he was for all time the representative of the inmost heart of Gujarāt He represents the true feeling of the Gujarāti and puts into melodious verse the yearnings of the heart of Gujarat after Krishna, the Divine Cowherd This *Krishna bhakti* is not at all to be wondered at because Dvārakā the traditional capital of Krishna is situated within the Gujarāti speaking province of India The influence of Mehta is also visible in the tone of Gujarāti literature since his days upto the days of the recent revival of Gujarati literature under the influence of Western culture

The life of Narsinha Mehta is a charming story of a simple minded devotee who saw his God every where and in every being Belonging to a family of *Vadnagar Nāgars* of Junāgadh in Kāthiāwād he early broke through all the narrow caste restrictions and the traditional Śiva worship of his family He came .

into touch with certain *sādhus* who taught him the delights of Krishna worship and he used to spend all his days with them singing songs about the *Līlā* of Krishna and His Gopīs. He was living with a cousin at that time and his behaviour scandalized the good man and his wife. Narsinha's marriage had also been settled at that time but his would-be father-in-law did not approve of him as a fit husband for his daughter. He broke off the match and Narasinha was left helpless and friendless with his cousin. But he did not change his mode of living at all and the thought never entered his brain to try to work for his living. He was a *bhakta* and he fully believed that the Lord Krishna would never allow His devotee to want for anything. At last the wife of his cousin came to an end of her patience and taunted him with being more hopelessly useless than even the proverbial ઘોળીડો પત્થર. He was very deeply wounded by her words and went away into retirement to Gopināth, a small place by the sea and he started there a life of *tapasyā*, worshipping his family God, Mahādeva, with the vow that he would never return home until he got the yearnings of his heart satisfied. Tradition says that Mahādeva appeared to His worshipper and taking him to Dvāraka showed him a wondrous vision of the *Rāsa-Līlā* of Krishna and His Gopīs. This vision fulfilled all the yearnings of his heart and he returned home to his cousin.

Henceforth he set up housekeeping on his own account with his wife and children. But how could a *bhakta* perform the duties of a householder? Krishna was wife and child to him, Krishna was his food and

drink. So his family life was a sad struggle with hopeless poverty for his poor wife, and her constant upbraiding resulted only in the one invariable answer:

"એવા રે અમે એવા રે એવા, તમે કહો છો વળી તેવા રે."

His daughter grew up and had to be married but the *bhakta* had the firm conviction that Krishna would help him in all his family difficulties. And God fulfilled to him his promise given in the *Gita*,

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।

All Narasinha's difficulties with regard to the marriage of his daughter and the attendant expenses were smoothed away and tradition says that Krishna Himself saw that every difficulty was completely removed. Soon after this Narasinha's last ties upon earth were severed—his wife and his son (the only remaining child he had to care for) died one after the other. To the *bhakta* this was the sign of Divine Grace, for it left him free to devote himself more completely than ever to His worship. He says (according to Premanand):

"ભલું થયું ભાંગી જંજાળ, સુખે ભજશું શ્રીગોપાળ."

After this his whole life was devoted to the single object of singing the praises of Krishna. He was now above all castes and creeds and he openly dropped all caste observances. He used to go about like a wandering minstrel teaching that through the worship of Krishna alone salvation was to be found. And he would go to any one who invited him. He even went to the houses of the *Dheds* (the lowest class scavengers). On this account his community was deeply scandalised and, determining to outcaste him, they one

day refused to allow him premission to sit down with them at a caste dinner. Instantly a miracle happened, for a *Dhed* was seen sitting by the side of each Brāhmana sitting there. Thus did Krishna vindicate his worshipper and humbled the pride of the Brāhmnas. This even convinced the Nāgars of the truth of the Mehta's faith. Many more miracles of this type are narrated about this devotee.

A great part of his works are autobiographical* especially the thousand and odd *Padas*. These are the greatest favourites among the peoples of Gujarāt and are sung by women in every home. The other works besides the *Padas* are હારમાળા ચાતુરી ષોડશી, ચાતુરી છત્રિશી, શામળદાસનો વિવાહ, દાનલીલા, ગોવિંદ ગમન, શૃંગાર, and સુરત સંગ્રામ. The authenticity of the first named is however doubted by certain scholars.

The main characteristic of his works is the utter devotion and the transparent honesty of the writer. Every word he writes comes direct from the heart and therefore also touches the heart of the reader directly. The deepest chords of human nature, the search after God are touched by him unerringly. This is the secret of his great popularity. Even his શૃંગાર which as the name implies might have been expected to have been purely material and worldly, is still subservient to his *bhakti*. For the શૃંગાર he describes is that felt by the Gopis for Krishna, not

* In the absence of any authenticated manuscripts of Narsinha's works and owing to the fact that most of his *Padas* have been preserved to us in folk memory only, it is just possible that some of these works which pass for his are not his genuine writings but the work of some later writer embodying the popular tradition which must necessarily have grown up round such a saint as the Mehta.

mere carnal enjoyment It is exceedingly difficult as has already been indicated, to find out what is genuine in the mass of poems that pass under the name of Narasinha Mehta and this is specially true of the poems which are collected under the title of શૃંગાર, because a great many of these are palpably the works of minor poets for both in language and in sentiment these are inferior to the genuine works of the poet

As a devotee Narasinha ranks very high indeed and in every line of his poems he pours out his whole heart at the feet of his beloved Krishna The language is simple and in places even homely but there is always the true poetic ring in his verses because all his works are genuinely inspired by some higher ideal As a poet of nature perhaps he is not quite so successful but there are occasionally passages of great feeling and delicacy describing natural beauty but these are very rare

In the following selection an attempt has been made to classify the miscellaneous poems in somewhat rough manner Some of his longer works have been included whole

I. હારમાળા.

This work is regarded by some critics as not a genuine work of Narsinha. It describes a miracle in the poet's life. But the verses have been put together by another hand, the ક્ષેપક verses are evidently the work of another poet and have been inserted by way of explanation and as supplying the missing links in the narrative.

ક્ષેપક પદ ૧લું–રાગ આશાવરી.

શ્રી દામોદર મંદિર સુંદર, જુનાગઢ જાણો જુગ આજ;
ધર્મવંત શ્રુતિ શાસ્ત્ર સનાતન, ત્રિના વૈષ્ણવ મંડળિકનું રાજ. શ્રી દામોદર૦

એક સમે મેહેતા મોસાળે આવ્યા મામા મંદિર સાર,
નિત્ય પ્રત્યે બેસે હરિ મંદિર, કરે કીર્તન હરિનો વ્યાપાર. શ્રી દામોદર૦

સુરસેના સખીઓની સાથે, ગાનતાન કરે રંગ અપાર;
મનશું મન પ્રસન્ન થઇ છબીલો, મેહેતા કંઠ આરોપે હાર. શ્રી દામોદર૦

તે ચરચા ચાલી ચાચરમાં, સુણી મામો મન સંાગે તેહ;
મેહેતાને શીખામણ દીધી, તું આજ પછે ન કરીશ એહ. શ્રી દામોદર૦

ત્યારે મેહેતે મન વિમાસ્યું એ પાપી મુને વારે આજ;
સમજે નહિ કાંઇ સાન વોણો, હાર આપે મને મહારાજ. શ્રી દામોદર૦

સોરઠ સઘળે મોહોર થયો છે, કળિમાં કો કારણ છે એહ;
નરસૈયો હરિ કીર્તન નવ મુકે, હરિને ગમશે થાસે તેહ. શ્રી દામોદર

ક્ષેપક પદ ૨જું–રાગ આશાવરી.

કોઇ અણુસમજ્યા જેમ તેમ બોલે, રે કામનીશું રમે કામી એહ;
કાનોકાન વાત અન્યોઅન્ય કરતાં, જઇ રાજાશું પોહતી તેહ. કોઇ૦

રાજાએ મનમાં વિમાસિયું, એને તેડું મુજ ભણી;
એહ જુઓ કે સાચો ધર્મી, કે સના સંન્યસી તણી. કોઇ૦

સેવકને તેડી શીખજ દીધી, નરસૈયાને લાવો અહીં;
શીઘ્ર થઇ સેવક સૈ આવ્યા, મેહેતાનો ઉતારો જહીં. શ્લોક૦

કહ્યું ચાલો મેહેતાજી વેગે, બોલાવે છે તમને રાય;
તેની સાથે ચાલ્યા મેહેતો, હરિ સાચાની કરશે સાય. શ્લોક૦

ક્ષેપક પદ ૩ જું-રાગ આશાવરી.

નાગર સઉ મળીને ચાલ્યા, વળી પ્રજાનો સાથ;
રાજસભામાં આવી બેઠા, કહે કર જોડી હાથ.

કહે નાગર સાંભળિયે રાયજી, અમો નવ રહેવાય;
અમારી વહુ બેટી સર્વે, નરસૈયાને મંદિર જાય.

લાજ મુકી નાત જાતની, લપટ થઇ સૈ નારી;
પાયે ઘુંઘરા વાજે રંગે રાચે, દીસતી વ્યભિચારી.

લપટ મહેતો લપટ નારી, લપટ રંગે રાચે;
લંપટ થઇ હાથ કોટે મેહેલે, લંપટ થઇને નાચે.
રાયજી અમોને આજ્ઞા આપો, અમો પરદેશી જઇએ;
અમારી વહુ બેટી બગડે, તે દુઃખ્ કોને જઇ કહીયે.

રાજા કહે ચિન્તા નવ કરશો, અમો શીખામણ દેઉં;
આજ પછી જો ફેલ કરે તો, પ્રાણ એહના લેઉં.

શ્રીપાત સંન્યાસી ગોસાંઇ ગુણવંતા, જોગી ભોગી જોડે;
વિપ્રવેદીઆ રાય પાસે આવ્યા, મેહેતા તણે વરઘોડે.

કહે શ્રીપતિ અનર્થ થાય છે, નવ રહે કોની લાજ;
તમો વિના કો દુઃખ નવ ભાજે, સાભળીએ મહારાજ.
દામ દામથી રાવજ આવી, મંડળિકને લાગી દાજ;
જાઓ મેહેતાને વેગે લાવો, દેઉં શીખામણ આજ.
મેહતો સેવક સાથે ચાલ્યા, મનમાં નહિં ચિંતાય;
મંડળિક આગળ ઉભા રહ્યા, સમર્યા વૈકુંઠરાય.

પદ ૧૯ મું-રાગ આશાવારી.

મેહેતો-પ્રણામ પરબ્રહ્મ પુરૂષોત્તમને, દાસની વિનતિ હૃદે ધરજો;
આજ સમો પ્રભુ મારે આકરો આવીઓ, ચર્ણ શર્ણ સંભાળ્ કરજો.

મંગળ મુનિજન મન મોહિની મહિમા, અપાર તારો કો નવ જાણે;
રવિ શશિ ઇંદ્ર ને ઇશ અજ અનુસરે, નિગમ નારદ શારદ વખાણે.

મંત સર્વજ્ઞ કહે ધન તું શામળા, તારે મંત છે પ્રાણ તોલે;
જળચર જળ વિના કેમ કરે છવરી, પરસ્પરે પ્રીત તો વેદ બોલે.

અંબરીષભક્તની ભક્તિ જાણી કરી, ઋષિપર ચક્ર મોકલ્યું ક્રોધ આણી;
શાપ તે આપ લીધો શિર મંતનો, પ્રીતની રીત શ્રીમુખ વખાણી.

માટે મુને મન આનંદ અતિ માધવા, ચરણ પ્રતાપ પદ અભે પામ્યો;
સિંહને મંગ જંબુક કેમ શોભશે, નરસૈયો ભયોભય દુઃખડાં પામ્યો.

રે હરિ, લોક કહે છે જે નરસૈયો લંપટી, વાધતી વાત રાજાએ જાણી;
સેવક તેડવા મોકલ્યા મંડળિકે, રાખજે બિરદ સારંગપાણિ.

જ્યારે કપટ નથી રે કરુણાનિધિ, તો રાખજે લાજ શામળા મારી;
સુંદરી સહિત હું ગાન કરૂં સદા, પૂર્ણ પતિજ્ઞ પરબ્રહ્મ તારી.

ચોરાશી ચોવટા સર્વ જોવા મળ્યા, નગર લોક પાખંડ બોલે;
કીર્તન નવ ચુકું રે કમળાપતિ, જો મેરૂ સહિત મહિ શેષ ડોલે.

વાજે વીણા રસ ઝુલરી ઝાંઝરી, ઘુઘરી પાય ઝણકાર બોલે;
નરસૈંયાચા સ્વામી નિર્વેર દાતા સદા, શામળા સમોવડ નાવે તોલે.

ક્ષેપક પદ ૪થું–રાગ આશાવરી.

તેડ્યા સત્તર સન્યાસી મુમુક્ષ, પત્ર ફળ કંદ કરતા જે ભક્ષ;
સહસ્ર સખા સહિત પરવર્યા, તેણે પુસ્તક હાથે દંડ ધર્યા.

આવ્યા સંન્યાસી સભાને ઠામ, તેનાં કહી સંભળાવું નામ;
ગોવિંદાશ્રમ માધવા સહી, નરસિંહાશ્રમ મુકુંદા તહી.

રઘુનાથાશ્રમ અંકભૂતા જેહ, અચ્યુતાશ્રમ શ્રીધર તેહ;
વિશ્વંભરાશ્રમ વાસુદેવ, બ્રહ્માનંદ આવ્યા અશ્વમેવ.

અચ્યિતાશ્રમ કેશવ સ્વામી, અનંતાશ્રમ નારાયણ નામી;
શિવાનંદ બાળકાશ્રમ માંહી, (એ) સત્તર સન્યાસી આવ્યા તાંહી.

તે સર્વે સહિત બેઠા રાજન, એક એકને દેતા બહુ માન;
નગર લોક આવ્યા સાંભળી, જાણ્યું પરમહંસની મંડળી મળી.

સમીપ મહેતો તેડ્યા ત્યાંય, પરમહંસ મળી છે જ્યાંય;

તવ ભીમ ભણે મેહેતાજી સુણો, છે વિષ્ણુ ભક્તનો મહીમા ઘણો.
જે નરસિંહ છે વૈકુંઠનાથ, તે કામની કંઇ ન ઘાલે હાથ;

તું નટવર થઇ નાચે ને ગાયે, એ ધર્મ તો શો કહેવાશે ?
એ વૈષ્ણવતા ક્યાંથી લહી, એણી પેર ભીમ પૂછે સહી.

પદ ૨જું – રાગ ગોડી.

મેહેતો–ભાઇ મુને હરિગુણ ગાવાની ટેવ પડી, માહા નાથજીને ન મૂકું એકે ઘડી;
વિંધાયું મન મારું નવ રહે અળગું, પ્રભુ સાથે મારે પ્રીત જડી. ભાઇ૦
એક દિવસ ઉદ્યમને ગયો તો, તે સહુ તું જાણી;
આખા દિવસનો રળીખપી આવ્યો, ભાભીએ ન પાયું પાણી. ભાઇ૦
મેં જાણ્યું ધ્રુવની પેરે કરૂં રે, એવી વાત ઉર આણી;
માત વચને ધ્રુવ તપને ચાલ્યા, તેમ અમારે ભાભી ગેરાણી. ભાઇ૦
એમ મન નિશ્ચય કીધું, હરિગુણ ગાઈ વખાણી;
પોતે પોતાનું બિરદ પાળશે, પૂરણ પ્રીત પ્રમાણી. ભાઇ૦
જેણે નામાનું છાપરું છાઇ આલ્યું, આપી કબીરને અવિચળ વાણી;
તપે તો હું હરિને વહાલો, છબીલોજી આપશે પાણી. ભાઇ૦
એવાં એરાં વચન સુણી મારાં, ભાભી તે બોલ્યાં વાણી
જુઓ દિયરિયા હું હસતી હતી, તત્ક્ષણ આપું પાણી. ભાઇ૦
ધન્ય ધન્ય વહાલો ભાભી હઈમાં, વસિયા સારંગપાણી;
ભણે નરસૈંયો તે દહાડાની, છબીલાશું પ્રીત બંધાણી ભાઇ૦

પદ ૩જું – રાગ આશાવરી.

ભીમ—કોણ છે છબીલોને કોણ નાથ, કોણે મૂક્યો તારે મસ્તક હાથ;
વિષય શૃંગારમાં તું ભિન્યો રહે, હરિ મળવાનો તું મારગ કહે.
કપટપણું તું મૂકી દે, અબોલ્યો અધ્યાત્મ ગ્રહે;
જ્ઞાન વૈરાગ્યને પથે પળે, તો ગર્ભવાસનો ફેરો ટળે.
આ સહુ સન્યાસી કેહે છે તને, પછે કહીશ વાર્યો નહિ મને;
ભીમ ભણે નરસૈં કાં ભમે, ગુરૂ વિન જ્ઞાન આવે નહિ ક્યમે.

પદ ૪૯ મું – રાગ આશાવરી.

મેહેતા–ભાઇ ભોજાઇએ રીસ જ કીધી, કઠિન વચન વાગ્યું હૃદે માંય,
રીસાઇને હું ગયો વનમાં, જઇ શિવને પૂજ્યા ત્યાંય બા૦
ચૈન ગુણી સમજી સોમવારે, મેં મનમાં કર્યો વિચાર,
કઠણ તપશ્ચર્યા માંડી મેં તો, ગયો નિરજન વન મોઝાર બા૦
મહાદેવે મને કહ્યું સમજાવી, માગ માગ તે આપું તને,
મેં માગ્યું સ્વામી તમને જે વહાલું, તે કૃપા કરી આપો મને બા૦
ભોળા શંકર પ્રસન્ન હતા, આવી મસ્તક મુક્યો હાથ;
સાથે સહસ્ર ગોપી સાથે રમતા, નાથ દેખાડ્યો વૈકુંઠનાથ બા૦
પ્રભુ નાનડું નારી નંન નાચ્યા, નખી સમાણી મને સાથ
પરમ કૃપાળ દયાળ જે, ત્યાં શીર ધર્યો મારે હાથ બા૦
જન આણી પોતાનો માની, મહાદેવ વચન બોલ્યા તે વાર,
નરસૈંયા આ લીલા ગાજે, જે જોવું કૃષ્ણાવતાર બા૦

પદ ૫૦ મું – રાગ આશાવરી

ભીમ–આજ કળિયુગના લોક વિષયી વરી વિષયા ત ગાઇરે,
કૃષ્ણે કીધું તે આપણું કેમ કરીએ, તે લોક કહેશે વાત સાચી આજ૦
કૃષ્ણે જેને ગોવર્ધન ધરિયો, તે આપણે કેમ ધરાય રે,
કૃષ્ણે જેને દાવાનળ પીધો, તે આપણે કેમ પીવાય આજ૦
કૃષ્ણે નવા લીધા વસ્ત્ર નારના, જે હર્યા હતા અહલાય રે,
કૃષ્ણે જેને કાળીનાગ નાથ્યો, તે આપણાથી કેમ થાય આજ૦
તું થા સન્યાસી જઇ રહે કાશી, ભલો હોય તો નિર્ગુણ ગાની રે
ભીમ ભણે મા બૂત્ય નરસૈંયા, ગજના ફરી સુખ ઘણી આજ૦

પદ ૫૧ મું – રાગ આશાવરી.

કુંતા–વિઠ્ઠલી નાથા રે વિઠ્ઠલી વિઠ્ઠલી તારતાં ન લાગી વાર રે,
પતિત હતા તે પાવન કીધા ધરીને કૃષ્ણ અવતાર વિઠ્ઠલી૦
કોઇ કરેશે વિઠ્ઠલી વિના તાર્યા, જેણે એ જમ ચાપ્યો રે,
મન કર્મ વચન નેહનાઓને અર્પી નાથજી હરેમાં ગમ્યા વિઠ્ઠલી૦

સાંભળજો ભીમ મેં દીઠો વિનોદી, તમો મુક્તિ વાણી ન ગાઓ રે;
ધન્ય વૃંદાવન ધન્ય નરસૈયો, જેનો નાથ હૃદેમાં સમાયો. વિપ્રી૦

પદ ૭મું – રાગ આશાવરી.

ભીમ–સાભળરે નરસૈંયા સાચું, મુજને દેખાડો અહીં રે;
મોટાથી હરિ છે મહા મોટા, કેમ હૃદેમાં સમાય સહી. સાંભળરે૦
જો ગિરી મોટા મંદ્રાચળ કહિયે, તો સાગર માંહી ભીજે રે;
જો સાગર અતિ મોટા કહિયે, તો ધરા ઉપર ધરીજે. સાંભળરે૦
જો પૃથ્વી અતિ મોટી કહીયે, તો શેષ મસ્તક કણીકા ભાર રે;
જો શેષ સમર્થ અતિ મોટા કહિયે, તો નીલકંઠ કરે હાર. સાંભળરે૦
જો મહાદેવ અતિ મોટા કહિયે, સુર ઇદ્ર બ્રહ્મા જેહ રે;
તે સકળ વસે છે નિરંતર, હરિના મુખમા તેહ. સાંભળરે૦
એવા મોટા હરિ વિશ્વ પોતે ધરી, કેમ સમાય ઊર મંતતણે રે;
કોણ સાધન તને હરિ હૃદયે વસે, મૂકને હઠ નાગરા ભીમ ભણે. સાંભળરે૦

પદ ૮મું – રાગ સામેરી.

મેહેતો–મારા વા'લાજીશું બોલતા વાધ્યુંરે,
આણી આણી વાટડિયે, ઓ ભીમ જો ચાલ્યા વાટડિયે;
સાચું સગપણ શામળાનું, વિસરિશું તે તારી છાનડિયે. આણી૦
પેર પ્રભુની મુજને લાધી, મારા વહાલાજીને પ્રેમ રસ ભાવે રે;
કુમકુમ કાજળ ટીલા ટપકાં, નેહ વિના નાથ ન આવે. આણી૦
એ નેડો હવે હું નવ મેલું, રાખુ હૃદયા મોઝાર રે;
નરસૈંયાંચા સ્વામીની સંગે રમતાં, આનદ અંગ અપાર. આણી૦

પદ ૯મું – રાગ સિધુરો.

મંડળિક–અલ્યા કૂડ કપટી લંપટી કહાવે સદા, પાખંડરૂપ નાગર જાત;
રાય મંડળિક મદ ભર્યો એચરે, સાભળો કુલ મંડળી વાત. કૂડ૦
જો હરિ હારજ એને આપશે, તો દુઃખ નથી દેતા;
અચરજ દાખ્યા વિના નહિ છૂટે નાગરા, સુબળ દામોદર રાય પિતા. કૂડ૦

માળા નિલક પાખંડ રચે સદા, સુંદરી મંગ તું રગ રાતો;
ભણે નરસૈયો; ધૂર્ત સુણ્ય નાગરા, આવડું શું મદ ભેર ગાતો. ફૂ૬૦

પદ ૧૦મું – રાગ સિંધુડો.

મેહેતો–ભક્તનો ઇષ્ટ તું કૃષ્ણ કહાવે સદા, મામ મૂકે શું રે નંદલાલા;
છડનો વૈભવ સુદામાને આપિયો, આજ કૃપણ થશે કાનડ કાળા. ભક્ત૦
હરિ મારો હાથિયો, કાળિનાગ નાથિયો, અર્ધ ઉત્તરડિયો જમુના ઘાટે;
તે બળ તાહરૂં ક્યાં ગયું કાનુડા, આજ માઠો શું રાધાજી માટે. ભક્ત૦
શિશુપાલ નરકાસુર જરાસંઘ છતિયા, અનેક જોદ્ધા તણા છોડિયા બંધ;
પ્રબળ બગાસુર તૃણવત ત્રોડિયા, કેશી કંસના તેં મોડયા કંઠ. ભક્ત૦
ભાવે કભાવે જેણે તુંને આરાધિયો, તે જતુનીને જઠર ન આવે વળતો;
ભણે નરસૈંયો સ્મરણ તારૂં કરે, રાખે બાળકને બાપ બળતો. ભક્ત૦

પદ ૧૧મું – રાગ મારૂ.

રઘુનાથાશ્રમ–અલ્યા રામજીનું લીજે નામ, તેણે ભવ છૂટિયે રે;
દુજા કૃષ્ણથી નવ સરે કામ, મિથ્યા કાંસા કૂટિયેરે. અલ્યા૦
રામનું નામ નામદેવે લીધું, તેની મોઇ છવાડી ગાય;
નિર્મળ નામ રામજી કેરૂં, તે લેતાં કોટી પાતિક જાય. અલ્યા૦
રાજીવલોચન ભવદુઃખ મોચન, દીનાનાથ દયાળ;
રામને મૂકી શું ચઢી રહ્યો છે, ગૌચારન ગોપાળ. અલ્યા૦
સીતાનો સ્વામી અંતરયામી, જેને નામે ભવ નિસ્તાર;
રઘુનાથાશ્રમ કહે નરસૈંયા સુણ, માન માગ રામજી પામે હાર. અલ્યા૦

પદ ૧૨મું–રાગ આશાવરી.

મેહેતો–રે ઘરડા થઇશું ત્યારે રામજી કહીશું, અમણાં કહ્યાનો મારે ખપ નથી;
જેણ ખાણીતાને ખેલાણો, તેને મૂકીને બીજે બજાવો નથી. ઘરડા૦
થડ મૂકી ડાળે કોણ વળગે, મૂકી મોદીક ખડ કોણ ખાયે;
રંગ રંગીલા છેલને છાંડી, મુકુટવાળાને કોણ ગાયે. ઘરડા૦
કૃષ્ણજી માન મારે, કૃષ્ણજી તાત છે, સગાં સહોદર કૃષ્ણજી સહી;
લોક સુને નંગ ને સંત સુને વંદો, મારે ગોવાળિયો મૂકવો નહીં. ઘરડા૦

સનક સનંદન મુનિજન વંદન, તે હરિ મારે હૃદે રહે;
ગિરિધરધારી ને કુંજબિહારી, ભક્તવત્સળ બિરદ વિરૂલો વહે. ધરણા૦
પૂરણ બ્રહ્મ ને સદા હિતકારી, દોહેલું દાસનું નવ સેહે;
નરસૈયાચા સ્વામીને ભૂલ મા સંન્યાસી, ગર્જના કરી કૃષ્ણ કૃષ્ણ કેહે. ધરણા૦

પદ ૧૩મું રાગ સામેરી.

ભીમ–જે જો રામજીને નિંદે નાગરો, એને અધ્યાત્મ ગ્રંથનો આશરો; ટેક૦
રામજી વિના કોણ ભવજળ તારે, તું જોને મન વિચારી રે;
ચરણ શરણ પ્રતાપથી રે, ઓધારી ગૌતમ નારી. જુઓ૦
સાગરમાં જેણે શલ્યા તારી, ઢીમરને વૈકુંઠ આપ્યું રે;
ચિરંજીવી વિભીષણ કીધો, રાવણનું કુળ ઉથાપ્યું. જુઓ૦
રામને જાણો શંકર સરખા, તારક મંત્રનું હારદ લહે રે;
ભીમ ભણે કાં ભૂલે નાગરા, ગર્જના કરી મુખે રામજી કહે. જુઓ૦

પદ ૧૪મું–રાગ સામેરી

મેહેતા–બેસી રહેને, બેસી રહેને, રામ દાસિયા;
અલ્યા તું બેશી રહે રામ દાસિયા, તેં તો દંભે રામ ઉપાસિયા. બેસી૦ ટેક૦
રામજીના સેવક હોય સમદ્રષ્ટિ, તે કોને નવ બોલે માઠું રે;
રામ કૃષ્ણમાં અંતર શાનો, જ્ઞાન તારૂં ક્યાં નાઠું. અલ્યા૦
પૂરણ બ્રહ્મ છબીલો મારો, જેણે ગોકુળ ગાય ચારી રે;
સત પાળ્યું સીતાપતિ સ્વામી, એક પતિવ્રત ધારી. અલ્યા૦
જેણે કંસ કુળ નિકંદન કીધું, છેદ્યાં રાવણનાં શીશ રે;
રાજ્ય વિભીષણ ઉગ્રસેનને આપ્યું, એવા એ જગદીશ. અલ્યા૦
તુંબડાં લીધે વિરાગ કીધે, રામ મળે નહીં, જ્યાં લગી નહિ વિવેક રે;
ભણે નરસૈંયો સાંભળ ભૂર ભીમડા, રામ કૃષ્ણ બેઉ એક. અલ્યા૦

પદ ૧૫મું–રાગ સિંધુડો.

ભીમ–શ્રી રઘુનંદન મંદ નું માનવી, દાનવી બુદ્ધિ ટાળો રે દેવા;
મનનાં સ્વાદને વાદ કરી બોલીએ, ભૂલીએ રામજી તારી સેવા.

અક્ળ અવિનાશ પ્રકાશ મન કીજીએ, દીઠીએ દર્શન રામ રૂડા;
રામ નામનો વિશ્વાસ આવ્યો નથી તે નર ભવજળ મધ્ય બુડયા.
અંબરીષ વિભીષણ પરમ વિચક્ષણ, અંજની સુત હનુમાન દાસ;
ભીમ ભણે જેણે રામજી ઓળખ્યા, છુટયો તેનો આ ગર્ભવાસ.

પદ ૧૬મું–રાગ મારૂ.

મેહેતો–શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ, મારે તો શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ;
રંગીલો છબીલો ને છોગાળો, અવરસું નહિ કાંઇ કાજ. મારે૦
દુર્મતિયા દુર્બુદ્ધે કરીને, મિથ્યા આણે લાજ;
વિવેક વાનને કંઇ નવ જાણે, દિલમાં ગર્વ દાઝ. મારે૦
મન મમતા આણે આપ વખાણે, જાણે નહિ કાંઇ મર્મ;
ભણે નરસૈંયો કૃષ્ણ સેવ્યા વિના, ભાગે નહિ કાંઇ ભર્મ. મારે૦

પદ ૧૭મું–રાગ આશાવરી.

નરસિંહાશ્રમ–નરસિંહાશ્રમ કહે સંન્યાસી, આવન ખટ માસ મેં સેવી કાશી રે;
આત્મ વિદ્યા મેં ઘણી ઉપાસી, તોએ ન મળ્યા મને અવિનાશી. નર૦
ઓતિર ખટ માસ રહ્યો હું પ્રયાગે, મવાસો મથુરાં સેવ્યું રે;
તોએ સ્વપ્ને ના દીઠા કૃષ્ણજી, તો તને દર્શન કેવું ? નર૦
પચ્ચાશ વર્ષ નિમિષારણ્ય રહ્યો, પુષ્કર રહ્યો પચાશ રે;
કેદારગઢ કામરૂ ભમિયો, તોએ ન મળ્યો અવિનાશ. નર૦
સર્વે ઉપર સંન્યાસી થાશે, નારી પન તો જાશે પરી રે
નરસિંહાશ્રમ કહે નરસિંહા, એથી રહેશે તારો અરિ હરિ. નર૦

પદ ૧૮મું–રાગ માળવ.

મેહેતો–રહે રહે ભગુવા લવરી કરતો, ભલો હોય તો અહિંયાથી જા;
જાવાનું તને જોર ન હોય તો, રાખ ચોળીને લીખી ખા. રહે૦
અરેખાઇ કરતો રહે જોગરા, લવરી કરતો ઉઠી જા;
જે પેવા વડના ટેશ મધ્યે, નાથ મારો બિરાજે ત્યા. રહે૦
વારે વારે તુજને કહું છઉં, શામળિયાનું સ્મરણ સાહ્ય;
ભણે નરસૈંયો સાભળ્ય ભગુવા, માળા ઘાલીને વૈષ્ણવ થા. રહે૦

પદ ૧૯મું-રાગ માળવ.

અહિતાશ્રમ-મહા રાડનો મને માળા ધરાવે, જોતા સહુ કપટી સહી;
માળા તિલક ને છાપા છાપે, તુજને બ્રાહ્મણ ગણવો નહીં. મહા૦
આદ્ય અંત મધ્યે તુ જોની, એવું કર્મ કહ્યુ કીએ કામ;
પોતે પોતાનો ધર્મ તજીને, સગુણ બ્રહ્મનુ લે છે નામ. મહા૦
ઘેલો રાજા ને તુ પણ ઘેલો, એમાથી કોઇને નથી કામ;
અહિતાશ્રમ કહે સંન્યાસી, મેલી દે તારો સુંદરસ્યામ. મહા૦

પદ ૨૦મુ-રાગ મારૂ.

મહેતો-તે કેમ મૂક્યો જાય, ભગુવા તે કેમ મૂક્યો જાય;
જેને શુક સનકાદિક ગાય, ભગુવા તે કેમ મૂક્યો જાય ટેક૦
વિષયી જનને ઉદ્ધારવા વહાલે, ભૂતળ અવતાર લીધો રે;
છોગાળો ને છેલ છબીલો, જેણે વિશ્વ કૃતારથ કીધો. ભગુવા૦
જેણે જેવો દીઠો તેવો ગાયો, મેં રસીક રંગી ગાયોરે;
રાધાની સંગે હીંચ લેતો, તે મારે હૃદયે સમાયો. ભગુવા૦
મધુર વચન કહી વિનવિયો, નિરખ્યો કાનુડો કામી રે,
વિરહ વિસારણ દુ:ખનો ભંજન, તે નરસૈયાંનો સ્વામી. ભગુવા૦

પદ ૨૧મું-રાગ માળવ

ભીમ-જે બ્રાહ્મણ તો વૈષ્ણવ કીમ છે, વૈષ્ણવ તે નવ બ્રાહ્મણ નામ,
માળા તિલક પાખડ કરીને, તેં વણસાડ્યુ આખુ ગામ. જે બ્રા૦
ગાન કરીને ગાતો નાચે, નારી સકળ વૈષ્ણવડી કીધ;
નટવાની પેરે શુ કરે નાગર, દામોદરરાયને દોષ કા દીધ. જે બ્રા૦
પાખડે પેટ ભરે બહુ પેરે, આજ મંડળિકે સહાયો હાથ;
ભીમ ભણે છુટશે નરસૈયા, જો જપશે તું રઘુપતિનાથ. જે બ્રા૦

પદ ૨૨મું-રાગ આશાવરી.

મેહેતો-અદેખા લોક તે અણઘટતું બોલે, મર્મ જાણ્યો ન જાય રે;
જેનુ મન જે સાથે બાધ્યુ, તે વિના તેણે ન રેહવાય. અદેખા૦

ભાવિ પદારથ હોય તે પેખે, પ્રીત ભલી મનમાંય રે;
સ્નેહનાણું કારણ છે મોટું, તેની અગાધી આંખ જણાય. અદેખા૦
શામળિયો મારે હૃદયે સમાયો, તે જગના શોક શું જાણે રે;
ભણે નરસૈંયો સાંભળ્ય મૂરખ બીમડા, ફોગટ શાને તું તાણે. અદેખા૦

પદ ૨૩મું–રાગ આશાવરી.

ગોવિંદાશ્રમ–ગોવિંદાશ્રમ કહે નરસૈંયાને અમે પ્રીછી પ્રીત તારી રે;
મહાવાક્ય ઉપદેશ વિના તને, કીમ મળે દેવ મોરારી. ગોવિંદા૦
શ્રીપાત થઈને અમે સર્વસ મૂક્યું અષ્ટાંગયોગ અમે સાધ્યો રે;
અમો દંડ કમંડળ ધારી રહ્યા, તું માળા ધારી કેમ વાધ્યો. ગોવિંદા૦
નાચ્યા ખૂંધા ને તાળ વજાડી, એમ પરમ પદ નવ લહિયે રે;
ઉદર ભરવાને પાખંડ કરવા વાળી, લોકને અદેખા ન કહિયે. ગોવિંદા૦
મુકને માળા ને તજને ગોવાળા, અમો આપિયે ઓંકાર રે;
ગોવિંદાશ્રમ કહે નરસૈંયાને, નાચે કુદે ન પામે પાર. ગોવિંદા૦

પદ ૨૪મું–રાગ મારૂ.

મેહેતો–સિદ્ધિ ન હોય રે, શ્રીપાનને સિદ્ધિ ન હોય રે.
વૈષ્ણવ વિના તર્યાં નહિ કોય, શ્રીપાનને સિદ્ધિ ન હોય રે. ટેક૦
કીઆ સંન્યાસી શરણુજ પામ્યા, દંડ ભેખ જટાધારી રે;
તું વૈષ્ણવની નિંદા કરે તો, નરકતણો અધિકારી. શ્રીપાન૦
કાં આ મરે કે ખાવા ટળે ત્યારે, મુંડ મુંડાવી ભગવાં પેહેરે રે;
પ્રેમ ભક્તિ વૈરાગ્ય વિના રે, ફુંકાવો કાન બેહેરો. શ્રીપાન૦
તારા ઓંકારનું કરને અથાણું, મારી સાથે વૃંદાવન ચાલ રે;
ભણે નરસૈંયો મેલ તારૂ કમંડળ, કરમાં આ તાળ ઝાલ. શ્રીપાન૦

પદ ૨૫મું–રાગ મારૂ.

શ્રીમ–વાંકી વાણી રે, મેહેતા તારી વાંકી વાણી રે;
ઓંકારથી તાળ વખાણી, મેહેતા તારી વાંકી વાણી. ટેક૦
રાગ કરી કરી કીર્તન ગાએ, વળિ વળિ કેટ હસાવે રે;
ઉત્પાત વાત કરે નરસૈંયા તું, શ્રીપાતને તાળ ઝલાવે. મેહેત૦

નિર્ગુણ બ્રહ્મને મૂકી દઇને, વિષય શૃંગાર તું ગાય રે;
નાગી બ્રાહ્મણ ભ્રષ્ટ થયો શું, ક્યાં છે વૈકુંઠરાય. મેહેતા૦
નિંદા કરે છે પરમહંસની, કોણે કીધો તને ઘેલો રે;
ભીમ ભણે ભજ નિર્ગુણ બ્રહ્મને, મૂકી દે છેલ છબીલો. મેહેતા૦

પદ ૨૬મું–રાગ પરજ.

મેહેતા–તે કેમ મૂકિયે રે, અદ્દક્ષણ મૂક્યો ન જાય;
સૂક્ષ્મરૂપે શામળિયોજી, મારા હૃદેમાંય સમાય. તે કેમ૦
અમે વૈષ્ણવ છીએ છેલ છબીલાના, શુ સમજે ગોસાઇ રે;
વૃંદાવન માંહે છબીલે, દીધું ગોપીને સાંઇ. તે કેમ૦
નરસૈંયો હરખે હરિગુણ ગાશે, ભીમડો રીસે બળશે રે;
આપણ બેઉએ વાદે વળગ્યા, કોણ જાણે કોણ તરશે. તે કેમ૦
પ્રેમ રસનો સ્વાદ શંકર જાણે, કે જાણે શુક યોગી રે;
એક જાણે છે વ્રજની રે નારી, બીજો જાણે નરસૈંયો ભોગી. તે કેમ૦

પદ ૨૭મુ–રાગ પરજ.

સહચરાનંદ–નથી પામવા રે, વૈરાગ વિના ભગવાન,
તને દર્શન ક્યાથી થાઇ, વિના આતમજ્ઞાન. નથી૦
વૈરાગ જો શુકજીએ ભોગવ્યો, ધ્રુવ અંબરીષ પ્રહ્લાદ રે;
તે વિદ્યા તે તારે ક્યાથી, એ મિથ્યા કરવો વિવાદ. નથી૦
વૈરાગ જોને હવો વિદુરને, તે પામ્યો દેવ મોરાર રે;
તારી પેઠે કોઇએ ન ગાયો, નાગો ભુંડો શણગાર. નથી૦
લંપટ પણે હરિ નહીં મળે, રાડજ મિથ્યા લાગી રે;
સહચરાનંદ સ્વામી કે છે નરસૈંયા, અલ્પા મુક્તને ગોપાલ થા વૈરાગી. નથી

પદ ૨૮મું–રાગ માળવ.

મેહેતા–મુંડ મુંડાવીને ટોપી ઘાલી, એમ ન થઇએ વૈરાગી રે;
અમો, હું વૈષ્ણવ છેલ છબીલાના, તે સાથે લગની લાગી. મુંડ૦
મમતા ભાગી તે વૈરાગી, અનહદશૃંગી બોલે રે;
ભેખ ધરીને દ્વેષ કરે તે, જોગી અસુરને તોલે. મુંડ૦

સંસાર વેવાર સર્વે સાચવિયે, વિકારથી વેગળા રહિયે રે;
સર્વે ભૂત મમદષ્ટે પેખે, તને વેગગી કહિયે. મુંડ૦
અભિમાને તેં તો સુકૃત ખોયું, પ્રીત રંગ નથી લાગો રે;
ભણે નરસૈંયો ભેખ તજીને, પેહેરને પંચવસ્ત્રનો વાગો. મુંડ૦

પદ ૨૯મું–રાગ માળવ.

માધવાશ્રમ–હું રહે પેલા નાગરા, આવડો શાનો અહંકાર;
વૈષ્ણવ નામ ધરાવે તો, ચટભડવામાં શો સાર. રહે૦
હરિજન હોય તે બકે ન ઘેલું, રહે લક્ષ્મીવરમાં લીન રે;
પંચ વિષય પંચવસ્ત્ર તજીને, એક ગ્રહે કોપીન. રહે૦
શુકદેવ, વ્યાસ ને દુર્વાસા, ભગવાં અંગીકાર કરતા રે;
નાગરા નટવાની પેરે બકતો, શણગાર કેદી ન ધરતા. રહે૦
શ્રીકૃષ્ણ સ્વામી તો સર્વેનો, ભક્તનો વિશ્રામ રે;
માધવાશ્રમ કહે નરસૈંયા, બિજ નથી કેશવ રામ. રહે૦

પદ ૩૦મું–રાગ સામેરી.

મહેતો–ભેખ ઉપર શું ભૂલો સંન્યાસી, ભેખ ઉપર શું ભૂલો,
લગન નહીં લક્ષ્મીવર સાથે, તેણે તમે તો ડૂલો. ભેખ૦
જેને રંગ રંગીલાસું લાગ્યો, તે સહુ પામે સુખ;
ભેખ ધરીને ભગવા પહેરે, તે બહુ પામે દુઃખ. ભેખ૦
મારે છે શામળિઓ સાચો, સુજને આપણે હાર;
ભણે નરસૈંયો સુણો સંન્યાસી, તમને થશે ફિટકાર. ભેખ૦

પદ ૩૧મું–રાગ મારૂ.

ભીમ–હાર ન આપે રે, અસ્યા તને હાર ન આપે;
જોને સંન્યાસી સાથે રે, અસ્યા તને હાર ન આપે રે. ટેક૦
ભક્તિ વિના તું ભૂલ્યો ભમે રે, જીવ જંજાળમાં વગુંપ્યો રે;
ઘણા દિવસ છાનો દમ ચલાવ્યો હવે સાંકડે સળગ્યો. અસ્યા૦

પૂરણ બ્રહ્મ પુરૂષોત્તમ સ્વામી, રહ્યા વિશ્વ પ્રકાશી રે;
તે સાથે નહીં પ્રીતજ પૂરી, હવે ક્યાં જઇશ નાશી. અલ્યા૦
નિર્ગુણ બ્રહ્મની નિંદા કરે છે, ઘેલા ગર્વ કાં રાખે રે;
ભીમ ભણે તું હાર ન પામે, વિના રામજી ન ભાખે. અલ્યા૦

પદ ૩૨મું – રાગ મારૂ.

મેહેતો–શાપ ન લાગે રે, અલ્યા ભકતને શાપ ન લાગે;
જેને દુર્વાસા આગે રે, અલ્યા ભકતને શાપ ન લાગે રે. ટેક૦
અંબરીષને દુર્વાસા નડિયો, શાપ દીધો મહા માઠો રે;
સુદર્શન તે પૂંઠે પળાયું, ત્યારે ઋષિ ચડપ દેતો નાઠો. અલ્યા૦
શિવ બ્રહ્માદિક દેવ મુનિજન, કોએ શરણ નવ દીધું રે.
રાજાની જઇ સ્તુતિ કરી ત્યારે, ચક્ર વાળીને લીધું. અલ્યા૦
ફરી ફરી ઋષીશ્વર શરણે આવ્યા, હરિજન મોટા કીધા રે;
અંબરીષ કારણ કૃષ્ણજીએ, દશ અવતાર લીધા. અલ્યા૦
બ્રહ્મા રુદ્ર એઉ સાખજ પૂરે, દેવ ગંધર્વ સઉ જાણે રે;
ભણે નરસૈંયો નિષ્ફળ નહિ જાએ, કૃષ્ણને જેહ વખાણે. અલ્યા૦

પદ ૩૩મું – રાગ મારૂ.

ભીમ–વિચારે હાર જડશે રે, અલ્યા તને હાર વિચારે જડશે;
વણ વિચારે વિપત્ત પડશે રે, અલ્યા તને હાર વિચારે જડશે. ટેક૦
અલ્યા તું પાઘડી બાંધે ખૂણાળી, ઝીણા જામા ને પટકા રે;
સ્ત્રી સામું જોઇ આંખ નચાવે, વળી કરે હાથના લટકા. અલ્યા૦
નગર સ્ત્રી તને મોહી રહી, તું લંપટ દંભ ધારી રે;
કામની કેડે બાહે ધરીને, નાચે નચાવે શું નારી. અલ્યા૦
હમણાં હાર મંગાવની મેહેતા, તારો કોણ છે દેવમોરારી રે;
ભીમ કે બે ઘડીનું સારું, નહીંતર ગયક નાંખશે મારી. અલ્યા૦

પદ ૩૪મું – રાગ પરજ.

મેહેતો–હે હરિ ! તારે બહુંસે વધાવ્યો રે, હું તો તારે બહુંસે વધાવ્યો. ટેક૦

મંડળિક સુજને મારશે રે, ત્યારે ગોકુળ કેમ રેહવાશે રે;
મારૂં તો કંઇ નથી જાતું, તારૂં ભક્તવત્સલ બિરૂદ જાશે. હું તો૦
પ્રહ્‌લાદથી હિરણ્યકશિપુ તાર્યો, અંબરીષથી દુર્વાસા રે;
એકવાર આ દુષ્ટોને હરાવો, સુજને તારી મોટી આશા. હું તો૦
સંન્યાસી સહુ વગું બોલે, એ ઘણા ને હું એક રે;
વિનતિ કરે નરસૈંયો હાર માટે, વાહલા, હવે વળ્યો આક છેક. હું તો૦

પદ ૩૫મું–રાગ સોરઠ.

અદ્‌ભુતાશ્રમ–રહે રહે ઉભો નાગરા, હરિશું ન કીજે ગર્વ રે;
હઠે હાર આપે નહીં, તેં સુકૃત ખોયું સર્વ. રહે૦
હઠે દાનવ પદવી પામે, તે રહે થોડા કાળ રે;
તપોબળે વરદાનજ પામે, તે ઉથાપે ગોપાળ. રહે૦
હિરણ્યકશિપુ હઠે બરાયો, જેને રાવણ, દુર્યોધન રે;
અકળ પુરૂષ નવ હઠ પામે તું છોડને મમતા મન. રહે૦
કેમ કરી લજ્જા રાખે તારી, તેં હરિ ભજ્યા જેમ તેમ રે;
અટપટી ગત ગોપાળની, એમ કેહ છે અદ્‌ભૂતાશ્રમ. રહે૦

પદ ૩૬મું–રાગ પ્રભાત

મેહેતો–હરિ તું દયાળ કું દીન દામોદરા, જુઓ દીનાનાથ હૃદયે વિચારી;
ચરણ શરણ આવ્યો કૃપાનાથજી, કરની સંભાળ ગોપાળ મારી. હરિ૦
દેવના દેવ સુણ દેવકીનંદન, ભક્તપાળક એવું બિરૂદ તારૂં;
એમ જાણી ઘટે તમ કરો વિઠ્ઠલા, અવર અહાપ નહિ કાંઇ મારૂં. હરિ૦
દુષ્ટ ભાવે કરી પૂતના તારી તે, તેનો જન્મતનો બધ નિવારી;
માખિડી નામ કીર્તન કરી ઓધરી, તું વિના કોણ તારે મોરારી. હરિ૦
જો માગ કર્મને જુવીશ તું ભૂધરા, પતિતપાવન તારૂં બિરૂદ જાશે;
છોડતા તો તું નહિ છૂટે શામળા, છોડતા તારૂં ઉપહાસ્ય થાશે. હરિ૦
દ્રાપદીને તેં પટકૂળ પૂરિયાં, થાપીઓ ધ્રુવ અવિચળ આગે;
દાસ નરસૈંયો દિનને ભજે જોગે, ગાખ શાણું નહિ તો લાજ લાગે. હરિ૦

પદ ૩૭મુ–રાગ માળવ.

નરસિંહાશ્રમ–વટલ્યોરે નાગર નરસૈંયો, જેણે ઓટયુ આહીરનુ ખાધુ રે;
અવર રસ સર્વે ઢળતો મૂક્યો, વિષ હળાહળ પીધુ. વટ૦

જેને બ્રહ્મા વેદે વખાણે, ભોગી જોગેશ્વરસુ તાળી રે;
સનકાદિકને સ્વપ્ને ન આવે તે, ક્યાથી મળે વનમાળી. વટ૦

જેને ખાંધે કામળી ને હાથે લાકડી, તે ગૌ ચરાવા જાય રે;
તે નરસૈંયાને સાથ બેસાડી, એકઠો બેશી ખાય. વટ૦

સ્વપ્ન સાચુ જાણી વળુધ્યો, ગળા સ્વાદે ગાય રે;
નરસિંહાશ્રમ કહે તરે નરસૈંયો જો શ્રીપાતને શરણે જાય. વટ૦

પદ ૩૮મું–રાગ પ્રભાતીયુ.

મેહેતો–અજ્ઞાન અબુદ્ધ તારૂં મન ચોદિશ ભમે, પ્રીતની રીત તુ શુ રે જાણે;
પ્રીત વિના તું વિપરીત મુખ ઓચરે, એમ અજાન તુ કેમ આણે અ૦

વિશ્વ વ્યાપક પાળક છે શ્રી હરિ, તે રઘુનાથને તુ શુ રે જાણે,
વેદ નેતિ કહે નારદ શારદ સદા જપે, જે હરિ ગોપીકા પ્રેમ આણે અ૦

જે રઘુવીર રણધીર કાહાવે સદા, દશરથ વીર રઘુનાથ કહાવે;
અગોચર છે સર્વથી, સર્વ મધ્યે સદા, તે અલ્પ બુદ્ધિને ઘટ કેમ આવે અ૦

અલ્પ મતિ ઓચરે, જન્મ વૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાવે,
ભણે નરસૈંયો હું અસત્ય ન ઓચરૂં, લીન થયા વિના હરિ કેમ આવે અ૦

પદ ૩૯મુ–રાગ સોરઠ

અચ્યુતાશ્રમ–ગર્વ ન કીજે ઘેલડા, શુ સાન ગુમાવ્યુ;
સુકૃત ખોયુ હઠ કરે, શુ કર્મે કમાયુ ગર્વ૦

નેત્ર છતે થયો આંધળો, જોને મનમા વિચારી,
જેવી જનેતા આપણી, તેવી જાણુ પરનારી ગર્વ૦

શા કાજે તું અવતર્યો, તેં શુ કારજ કીધુ.
અમૃત રસ મેલી દઇને, હળાહળ કેમ પીધુ. ગર્વ૦

અણઘટતું શુ ઓચરે, હદે થયુ શુ ચન્ય,
અચ્યુતાશ્રમ એમ ઓચરે, મેહેતા કાં રહ્યો સુન્ય. ગર્વ૦

પદ ૪૦મું-રાગ વેળાવર.

મેહેતા–સુન્ય અમે ગ્રહીએ નહીં, હરિયે આપ્યું છે સુખ;
કૃષ્ણ લીલા રસ ગાઇએ, પ્રેમ પરમ સ્વરૂપ. સુન્ય૦
સુન્ય રહ્યા જે મુનિયો, તેને નડયું દુઃખ;
હરિ રસને પીધા વિના, ભાગે નહીં ભૂખ. સુન્ય૦
હરિ રસ પીને તરપત થયા, સાચા તે જન;
નરસૈંયાચા સ્વામીને મળ્યા, તેના ગયા પાપપુંજ. સુન્ય૦

પદ ૪૧મું-રાગ વેળાવર.

કેશવાશ્રમ–મેહેતા મોગ્ય નવ કીજીએ, સુધી સમજાતી વાત;
નિર્મળ મન રાખી કરી, સમરને સીતાનાથ. મેહેતા૦
સાધનને ના નિંદીએ, સાધન સર્વે સત્ય;
સાધન સાધે પ્રથમથી, તો હોયે ગત્ય. મેહેતા૦
પ્રથમ મૂળ સાધન ખરૂ, સાધ્યે સીઝે કામ;
કેશવાશ્રમ સુણરે મેહેતા, ભાવે ભજજે શ્રીરામ. મેહેતા૦

પદ ૪૨મું-રાગ મારૂ.

મેહેતા–રહેવા દે તારો રામ, ભગુવા રહેવા દે તારો રામ;
તેનુ મરતી વેળા છે કામ, ભગુવા રહેવા દે તારો રામ. ટે૦
કેથ પળાય ને નેણા ગળે રે, શ્રવણે સાંભળતા રહિયે;
લઘુતા વાધે શ્વાનની પેરે, ત્યારે રામજી કહિયે. ભગુવા૦
જન્મનો જોગી કુટુંબ વિરોધી, ખોઇ બેઠો ધણીઆણી,
રંગીલો છબીલો નરસૈંયાચો સ્વામી, તે કેમ શકે તું જાણી. ભગુવા૦

પદ ૪૩મું-રાગ કાફી

મેહેતા–શું સુતો મોડ તાણી, શામળા શું સુતો મોડ તાણી,
મેં તો તારી દુબેણુ ન જાણી, શામળા શું સુતો મોડ તાણી. ટે૦
સમોવડ માથે શોભીએ રે, દેવના અગ જુગદીશ;
ઝાડી ઉપર શો કુહાડો, સુજ રક ઉપર શી રીશ. શામ૦

વૃંદાવન દ્રુમ શીતળ છાયા, જમુના ત્રટ સમીર;
રાધાજી તારા ચર્ણ તળાંસે, ઘર્ણું ઊંઘ્યો શ્યામ શરીર. શામ૦
જેમ જાગ્યો દ્રૌપદીને કાજે, ગજની કીધી વહાર;
જરાસંઘને જીતી મૂકાવ્યા, રાજા તે વીસ હજાર. શામ૦
માનીતીને કાજે લાવ્યા, પારિજાતકનું ઝાડ;
નરસૈંયાને એક હાર આપતાં, શાનો ચઢે છે પાડ. શામ૦
વસુદેવ નંદ તો મોતે મુઆ છે, મુજ ઉપર શો ક્રોધ;
ભણે નરસૈંયો હવે વાહણું વાયું, જાગ્યરે જાદવ જોદ્ધ. શામ૦

પદ ૪૪મું–રાગ કાફી.

પ્રસાદપુરી–તારે કાજે સુતો, શામળિયો તારે કાજે સુતો;
અલ્યા વિષયા રસમાં ગુંથ્યો, શામળિયો તારે કાજે સુતો. ટેક૦
જ્યાં વિષય ત્યાં વિષ્ણુ નહિ રે, એમ બોલે વેદ પુરાણ;
રામ તજી જેણે વિષય રસ ગાયો, તે પુરૂષ નહિ પણ પાહાણ. શા૦
શનકાદિક ને શંકર સરખા, નારદ શુક સુજાણ;
ગોરખ, દત્ત, વસિષ્ઠ વખાણે, નિર્મળ શ્રી નારાણ. શા૦
નારાયણને નિંદ્રા નથી રે, નરસૈંયા તું અવિધાર;
પ્રસાદપૂરી કે તારો કનૈયો સુતો, જ્યારે તેં ગાયો શણગાર. શા૦

પદ ૪૫મું–રાગ કાફી.

મેહેતો–સાચાની કરે સહાય, શામળિયો સાચાની કરે સહાય;
શું જાણે શ્રીપાતો સરવે, હરિ તણો મહિમાય. શામ૦
તમો જાણો વિષય રસ ગાયો, મારો હરિશું પ્રેમ ઉભરાય;
હરિ લીલા શણગારજ ગાતાં, વિષયી નહીં કહેવાય. શામ૦
શુક શનકાદિક નારદ શારદ, હરિલીલા રસ ન્હાય;
ભણે નરસૈંયો હરિ રસ ગાતાં, સકળ કારજ સિદ્ધ થાય. શામ૦

પદ ૪૬મું–રાગ રામગ્રી.

દેવા ભક્તિ વાહલી, દેવા ભક્તિ વાહલી, વૈકુંઠથી ભૂમિ આવ્યા ચાલી;
અખિલ સ્વરૂપ તારૂં દેવને દુર્લભ, ગોપીકાને કંઠે બાંય ઘાલી. દેવા૦

શ્રીમુખે એમ કહ્યું ભક્ત આધીન છું, તો દાસને પ્રાણની પેર પાળો;
સર્વેની સહાય કરે છે તું શામળા, આજ દુઃખ માહરૂં શે ન ટાળો. દેવા૦
ભક્તિ કારણ જશોદા ઘેર અવતર્યો, કંસ માર્યો, નાથ્યોરે નાગ કાળી;
ભક્તને કારણે અંબરીષ ઉગારીઓ, અવતાર લીધોરે તેં વળી વળી. દેવા૦
સ્તંભ ફાડી આવ્યો ભક્તને કારણે, પ્રહ્‌લાદને અભેદાન દીધું;
નરસૈંયાચા સ્વામી ભક્તવત્સલ સદા, હારને કાજે કા અસુર કીધું. દેવા૦

પદ ૪૭મું-રાગ દેશાખ.

બ્રહ્માનંદ-હર લીધે અર્થ ન થાય, મેહેતા હર લીધે અર્થ ન થાયરે;
આઠ માસ બપૈયો ટળવળે, તેને મેઘ પાણી નવ પાય. મેહે૦
સાચી સેવા વિના રામ રાચે નહિ, ખોટી તારી પ્રીતરે;
આસણીએ હાર આપે હરિરે, હોય જોગ સાધ્યાની રીત. મેહે૦
વાયુને રોધો શરીરમા શોધો, ઘટ ઘટ રામજીને નિરખોરે;
બ્રહ્મભારથી કહે નરસૈંયા, થા જોગી અમ સરખો. મેહે૦

પદ ૪૮મું-રાગ સામેરી.

મેહેતો-ભોગી રે ભોગી, અસ્યા અમે ભોગી રે ભોગી;
જેના પાપ હોય તે થાય જોગી, અસ્યા અમે ભોગીરે ભોગી. ટેક૦
જટા ધરે જગદીશ મળે તો, વડ વૈકુંઠે ચાલે રે;
દંડ ધરે દીનાનાથ મળે તો, આંધળાં લાકડી ઝાલે. અસ્યા૦
ભસ્મ ચોળે ભગવાન મળે તો, ગર્ધવ છારમા લોટે રે;
દંડવતે દયાળ મળે તો, ભોરિંગ બ્રહ્મને ભેટે. અસ્યા૦
વનમા વસે વ્રજનાથ મળે તો, વનચર ગામ ન ઢૂંકે રે;
શિંગીએ શામળિયો મળે તો, બેહેરા શંખ બહુ ફૂંકે. અસ્યા.૦
જંગોટા લ્હોટા કંથા ગોદડી, શખ ને શિંગી ફૂંકોરે;
ભણે નરસૈંયો તમે પ્રેમ પેર ન જાણો, મિથ્યા વદવું મૂકો. અસ્યા૦

પદ ૪૯મું-રાગ મારૂ.

શ્રીધરાભમ-રાત રહી છે થોડી, નાગરા, રાત રહી બહુ થોડી,
સ્નેહ દોરો તારા શામળિયાનો, તેં શે નવ આણ્યો દોડી? નાગરા૦

સોરઠ મૂરત સર્વે જોવા મળી છે, કંઇ અર્થ ન સીઝીરે;
હજુ આશા તને હાર તણી છે, કોણે ઘેલો કીધો. નાગર૦
પાગે પડ પહેર્યાં ગંન્યાસીને, મૂકને આ માળા ઉતારીરે;
મત્યુ થકો ફગરરે નરસૈંયા, કહે શ્રીધર બ્રહ્મચારી. નાગર૦

પદ ૫૦મું – રાગ મારૂ

મેહેતા–જીવને સાટેરે, માળા, મારી જીવને સાટેરે;
શું મૂકું મત્યુ ભય માટે, રે માળા, માગ જીવને સાટેરે. ટેક૦
પૂર્વના પુણ્યે હું માળા પામ્યો તે કેમ મૂકી જાયરે;
જો નરસૈંયો માળા ઉતારે તો જગત પ્રલે થાય. માળા૦
નવસેં નવાણું અવળી ચાલે, સમુદ્ર સાતે સૂકે રે;
મેરૂ ચલે, રવિ પશ્ચિમ પ્રગટે, નરસૈંયો માળા ન મૂકે. માળા૦
તમે જોગી સવે વૈષ્ણવ થાઓ, મારી પેંડ તાળ વજાડોરે;
ભણે નરસૈયો ગળ ચોળીને, શાન્ત જન્મ વણસાડો. માળા૦

પદ ૫૧મુ – રાગ મારૂ.

વિશ્વેશ્વરાશ્રમ–મનની રાખરે, મેહેતા માળા મનની રાખરે;
તુલસી કાષ્ઠમા ભાર ઘણો છે, એ ગુંઝળા કાઢી નાખ. મેહેતા૦
ભસ્મ તિલક તો ધરની લલાટે, મન આનંદ પમાડરે;
સોહં બ્રહ્મને બેઠો બેઠો ગાની, અનહદ તાળ વજાડ. મેહેતા૦
આત્મવિચાર વિણુ અર્થ સરે નહિ, દુર્લભ મળવા રામરે;
વિશ્વેશ્વરાશ્રમ કહે નરસૈયા, આમ ન કુવાનુ કામ. મેહેતા૦

પદ ૫૨મુ–રાગ મારૂ.

મેહેતા–વૈષ્ણવપણામા ભાર, જોગીડા, છે ઘણોરે;
મનમા લે હરિનુ નામ, જો હોય ગુણણોરે.
અમે વિરલા વૈષ્ણવજન, પ્રગટ હરિ ગુણ ગાઇએરે,
નાચી કુદી કીજે કીર્તન, લાજી કેમ જાઇએરે.
ચોરીનો શુ છે માલ જો, ખૂણે બેસી ખાઇએરે;
અમે પીજે હરિ રસ પાન કે પરને પાઇએરે.

આગળ નીસરતું સગ્યાન ખરે ખખારીનેરે,
ફળ જ્ઞાન ને સોમાચાર તે નરવે વિચારીનેરે
નથી જોતા કવળ કૃષ્ણ કે, આંખ ઉઘાડીનેરે,
તને લાગી નથી શ્રીપાન કે પ્રેમ ઉગાડીનેરે
વરકાળા છબીલા નાથને પ્રેમે પેખું હું રે
ન મેંયાનો સ્વામિ અમોત્રિક તન અન્ય તૃણવત્ લેખું હુંરે

પદ ૫૩મું—રાગ સિંધુડો.

દેવા અમચી વાર મ મેલ્ડ હોયના આપુલ્યા ભક્ત કા વિસર ગેના
ધ્રુવ અમરીષ પ્રહ્લાદ વિભીષણ નામા હાથને દૂધ પીના દેવા
અસુર માંહે હતો ઘોર ઉદ્ધારિયો નામાનું પાપ આવ્યું કાંઇ,
જયદેવને પદ્માવતી આપીને એ નાગરને તું તો જાતો વારી દેવા
અમો ખરનરના તમે ખરબરશો, ગોવામાં કેમ રહી શકશો
તું ત્રિભુવનમાં રાધિકાની સંગે અમો વિના આનંદ કેમ કરશો? દેવા
માણિક મુન્ને માગશે નાથજી મુંડી ધૂળ ભીજાઇ જાગે,
ભક્તિ કરતા નરસૈયો માગીયો, દેવકીના પુત્ર રૂપહાસ્ય થાશે દેવા
તમે વડી વડી વાતના વાહલ છો, માણિક ગાયે તો માડ્યું દીવાણું,
જશ લ્યો તો જદુનાથજી ઓળીએ, નરસૈયાનું આ તો મગન ગાણું દેવા

પદ ૫૫મું-રાગ મારૂ.

મેહેતા—એ તો ન હોય રે પાંખંડ. ભગુવા ન હોય રે પાખંડ;
હરિગુણ ગાતાં સ્વર બેસે તો, છીહ્વા કરૂં શત ખંડ. ભગુ૦
ના ઓસરૂં કીર્તન કરતાં જો, ભાગી પડે બ્રહ્માંડ રે;
હાર આવ્યા વિના નરસૈંયાચો સ્વામિ, કેમ ઉગવા દે માર્તંડ. ભગુ૦
મૂકી છબીલાને નમું તમને, તેપે પાકું પંડ રે;
ભણે નરસૈંયો હમણાં હાર મંગાવું, મૂકાવું તમારા દંડ. ભગુ૦

પદ ૫૬મું-રાગ રામગ્રી.

ભીમ—લંપટી કપટી વાત કૂડી કરે, બોલ વિચારી વિવેક મેહેતા;
પટ શાસ્ત્ર વેદ પાર જાણે નહીં, કેમ હવા દામોદર પિતા. લંપ૦
ધૂર્ત વચન બહુ ઉચ્ચરે નાગરા, આપ દાખ્યા વિન ન વૈષ્ણવ થવાએ;
નાગરી નાતમાં અધિક લટકા કરે, શામળા શર્ણું એમ નહિ જવાએ લંપ૦
મંદમતિ તુજ તણી, ભૂલિયો વિશ્વ ઘણી, રામનું નામ સૈ દુઃખ ટાળે;
ભીમ ભણે અલ્યા સાભળ નાગર, તુજ ચાલ ત્રૈલોક્યમાં કોણ ચાલે. લંપ૦

પદ ૫૭મું-રાગ રામગ્રી.

મેહેતા—લંપટી કપટી જન્મ જૂઠો સદા, જે હરિ કૃષ્ણ શર્ણે ન આવ્યો;
હીન તે દીન તે, ચટપટ ચાડિયો, જે હરિજન થકી દૂર કહાવ્યો. લં૦
અજ્ઞાન અસત્ય તું બોલ ભાખે સદા, કોણ ધરમ બોલે મૂઢ માતો;
તું હરિજન થકી રૂડો રૂઠયો ફરે કુબુદ્ધિ વિવેક ને રંગ રાતો. લં૦
અલ્યા હરિજન સાથે તું હોડ શાને કરે, જો જે તું ભીમડા પ્રીત મારી;
ભણે નરસૈંયો હરિ હાર આપે મને, ત્યાર પુછે કોણ અલ્યા વાત તારી. લં૦

પદ ૫૮મું-રાગ રામગ્રી.

ભીમ—શ્રીરામ રઘુવીર રણધીર ધરણીધરા, સુખ કર્યાં દુખ હર્યાં સીતસ્વામી;
પ્રાણપતિ રઘુપતિ અનિગનિ શુભમતિ, અવિગત નાથ અંતરજામી. શ્રી૦
માત એ તાત એ ભ્રાત એ રઘુપતિ, હાથ મસ્તક આવીને ધરશે;
દીન હું લીન હું, દીન માયા વિષે, રામ કૃપાથી સંસાર તરશે. શ્રી૦

દશરથ બાળ દયાળ કૃપા ભર્યા, એમ જાણીને હું શરણ આવ્યો,
ભીમ ભણે રે મૂકાવ્યા મસાન્વી, જેમ ગ્રાહ થકી, ગજ મૂકાવ્યો. શ્રી૦

પદ ૫૯મું – રાગ રામગ્રી

મેહેતો–અજ્ઞાન અશુદ્ધ નાગર મન ચોદિશ ભમે, ૫ બ્રહ્મની રીત તું શું રે જાણે,
પ્રીત વિના સુખ એમ શું ઓચરે એવડું અજ્ઞાન તું કેમ આણે અ૦
વિશ્વ વ્યાપક પાળક હરિ છે સદા, તે રઘુવીરને તું શું રે જાણે,
વેદ નેતિ કહે નાગર નત્ર લહે, એ હરિપર ગોપિકા પ્રેમ આણે અ૦
શ્રી રામ રઘુવીર રણધીર ધરણીધર, દશરથ વીર રઘુનાથ કહાવે,
સકળ વ્યાપી રહ્યો થાવર જંગમ વિષે, તે ઘટ ઘરમાં કેમ આવે અ૦
શુદ્ધ સાધી ધરે, કેવ શાના કરે હરિજનને હરિ હાથ નાવે,
ભણે નરસૈંયા અસત્ય નહીં ઓચર, પ્રેમ પાખે રામ ઘરમાં ન આવે અ૦

પદ ૬૦મું–રાગ મારૂ

વિશ્વંભરાશ્રમ–મકને લીધો ભાર, દ્વાર મૂકને લીધો વાર,
રજની બાંધી વાતે ગમાની, કરી બહુ બકવાદ કૂડા૦
સ્નેહ તારો મરજો દીઠો ઊઠને વહાણું વાયુ રે;
શ્રવણ અપવિત્ર થયા અભાગ, શણગાર હળાહળ પાયુ કૂડા૦
ખોર પાસે બીન ચઢે નહીં જારે માથ ન હોયરે,
નૃસિંહ મહેતે જે નાચે ખું, તો ગર્ભિ ધણું નહીં કોય કૂડા૦
સુગર ગાડ તું પાનવ ઓઢ તું જોગને મને હાથ રે,
વિશ્વંભરાશ્રમ કહે નરસૈંને, નાથ કાઢ રઘુનાથ કૂડા૦

પદ ૬૧મું – રાગ મારૂ

મેહેતો–જાગે નહીં હાર મારો હરિ જાગે નહીં હાડ,
આવી ઊભો રહ્યા છે કમાડ, માગ હરિ જાચે નહીં હાર ટેક૦
જ્યાં વિશ્વાસ ત્યાં વિશ્વંભર છે, હરિની પ્રીત ન હોય ખોટી રે,
વૈષ્ણવ માર્ગમાં કેથી પામે, દુર્જન નખા જોગીયા લખ કોટિ મારો૦
નાચ્યાં બ્રહ્મ નામ સાગર નાચ્યા તે નિગમ સાગર,
વાઘ બાંધી સાગરમાં નાખ તું મારો હરિ આપશે હાર મારો૦

સાંકળ તૂટશે ને તાળાં ઉઘડશે વહાલે મથુરામાં જેમ કીધુંરે;
ભણે નરસૈયો મુને દરશન દેશે જેમ દેવકીને દર્શન દીધું. માગે

પદ ૬૨મું-રાગ મારૂ.

મેહેતો-તમે મેલો મન મોડ, મનમાં રહેશે મનના કોડ;
તમે જ્યમ મારો હાર આપશો, વેચીશું તો વેચાયો જશો. મનમાં૦
ભક્ત જનને છે વિશ્વાસ, તમો દુર્જન થાશો નિરાશ.
ભણે નરસૈંયો વળી સાંભળો, કેહના કથના એ પાછા ફરો. મનમાં૦

પદ ૬૩મું રાગ મારૂ.

મેહેતો-શું જાણો સન્યાસી, તમે શું જાણો સન્યાસીરે,
બકબક કરતા બેશી રેહોને, આત્મજ્ઞાનના ઉપાસી. તમે૦
મારે તો એક કૃષ્ણ છબીલો, વૃંદાવનનો વાશીરે;
તે તો મુજને હાર આપશે, થાશે તમારી હાસી. તમે૦
વાહલો મારો ભક્તવત્સલ છે અમે ભક્ત વિશ્વાસીરે;
વિશ્વાસીને વાહુ નહીંરે, સદાય પૂરે આશી. તમે૦
લટકાળો લટકતો આવી આપશે હાર અવિનાશીરે;
ભણે નરસૈયો શ્રાપતો સર્વે તમે જઇને બેસો કાશી. તમે૦

પદ ૬૪મું-રાગ ધવળધનાશ્રી

સન્યાસી સઉ મળીને બેઠા કરતા મનમાં વિચારજી,
શ્રી દામોદરને કંઠે નાખ્યો, તાણી કરીને હારજી
મંડળિકને ક્રોધાંધ કરી, નરસૈયાને બીવરાવ્યોજી,
ખડ્ગ ઉઘાડી રાજા થયો ઉભો, સન્યાસી મન ભાવ્યોજી.
ઘશી રાજા હરિજન પર આવ્યો ત્યારે રાણીએ સાહ્યો હાથજી,
મા મારો એ દાસ હરિનો, દુભાયે વૈકુંનાથજી
વગતું રાજા એણી પેર બોલ્યો વાત કહું વિસ્તારીજી,
આજ આપણી સભા મધ્યે, જે થયું છે નારીજી.
નાગર બ્રાહ્મણ નરસૈયો, એ હરિનો ભક્ત કહેવાયજી,
નારી કહે હાથ ધરીને, ગાન કરીને ગાયજી

તેનો પરચો જોવા કાજે, લોક મળીને આવ્યાજી;
પછી પ્રધાને સત્તર સંન્યાસી, રાજસભામાં તેડાવ્યાજી.

ઠાકોરજીને હાર પહેરાવ્યો, જો નરસૈંયા કંઠ ધરશેજી;
જો નહીં હાર પેહરાવે એને, હું મારીશ, એ મરશેજી.

તવ માના મંડપમાં આવી, જ્યાં હુતો રાજનજી;
સાંભળ કુંવર કુબુદ્ધ કાં આવી, આવડું શું અભિમાનજી.

દુષ્ટનો પ્રેર્યો તું પ્રેરાયે, દુષ્ટનો તજ તું સંગજી;
મૂઢ બની વૈષ્ણવને પીડે, રાજ્ય જવાના ઢંગજી.

ધિક ધિક તારા હાથી ઘોડા, ધિક તારો ભંડારજી;
ધિક તારો જન્મારો મમકુળ, ધિક તારો અવતારજી.

મિથ્યા તારાં દાન ધર્મ છે, મિથ્યા તુજ મહિમાયજી;
પૃથ્વી પ્રલે થાશે પાપી, નરસૈંયો જો દુભાયજી.

શાંત કરી માન વિદાય થઇ, મુકુંદાશ્રમ આવ્યો ત્યાંયજી;
રાજાને ક્રોધ ચડાવ્યો તેથી, ખડ્ગ લેઇને ઉભો જોધજી.

પદ ૬૫મું–રાગ આશાવરી.

મુકુંદ આવ્યો સભા ભરી જ્યાંય, ગયને વિનતિ કરે છે ત્યાંય;
બોલ્યો ગર્વ ધરી મતિમંદ, નરસૈંયો કરે છે મહા પાખંડ.
જાતની સરણી વહીને ગયે, એના હરજીએ હાર આપ્યો નહીં;
ધર્મ પર હવે શી ધરવી મયા, હણવો નાખવી નહીં કંઇ દયા.
તું વૈષ્ણવને આધ કરીશ, સંસાર સાગર તેણે ન તરીશ;
ખટદર્શન શું ખોટાં થવાં, નાવ હાંસા શું માયા થવા?
મને આવડે અષ્ટાદશ પુરાણ, જાણું ભેદ નારાયણના આણ;
હું જાણું ચારે વેદ, મને આવડે ન ભેદાભેદ,
જનુ કોટી મેં કીધાં વ્રત, મારું હૃદ છે પરમ પવિત્ર;
[illegible] તીરથ મેં જોયા ફરી, મસ્તક મેં નવ દીઠા કોઈ હરિ.
આજે કોને એમ થયું નથી. એમ સાંભળ્યું મેં સુખેથી;
વૈષ્ણવને જે કૃપા કરે, અમારી વચન નિશ્ચે ધરે.
દામોદર કહે એનું જે કરે. નરસે માળા જે હરે ધરે;
[illegible] આપે દામોદરરાય, તો નરસૈંનો [illegible] પમાય.

નહીં તો દેને એને દંડ, કરે ન મૂઢમતિ એવાં પાખંડ;
જે મારૂં કહ્યું ન કરેશ, તો પૃથ્વી પરલે નિશ્ચે કરેશ.
તે સાંભળી રાજા વિસ્મે થયો, સભા મધ્યે આવીને રહ્યો.

ક્ષેપક-સાખી.

એવું જાણીને થયો આકળો, મૂઢ બની ગયો તેવારરે;
નરસૈયાપર કોપે ચઢયો, ધરીને અહંકારરે.

પદ ૬૬મું – રાગ મેવાડો.

રાજા કોપે ચઢયોરે હો, હુને નહીં દોષજી;
એનું જ્ઞાન મુકાવુંરે હો, મંડલિક ધરી રોષજી.
મદગલ હસ્તિરે હો, એક મગાવીએજી;
બીજા મંગાવ્યારે હો, જંત્ર બેડી પહેરાવીએજી.
માનભંગ થયએ છેરે હો, સર્વે માનુનીજી;
ગાન કરતી અટકીરે હો, સોરઠની ભામનીજી.
મહેતાએ પુત્રીરે હો, ત્યાં તેડાવ્યાજી;
વિપરિત વેલ્નારે હો, બાઇ પધાર્યાજી.
કહી છે વિપત્તિરે હો, ભકતે પ્રેમ ધરીજી;
જાઓ સાસરેરે હો, નરસૈં વસે આ થઇજી.

પદ ૬૭મું–રાગ મેવાડો.

રડતી આવીરે, કુંવરબાઇ દીકરીરે, જોઇ પિતાની વિપત્તિ વે
પાયે પડીનેરે, રૂદન બહુ કરેરે, જોઇને રાજાના અવલા ફે
ભકતે હાથ ફેરવીરે, લીધી પુત્રી પાસા માં
મહેતો–ચિંતા સોંપોરે, શ્રી હરિનેરે, કરશે ભક્તને સહા
સાસરે પધારોરે, મારી કુંવરીરે, વિપત વેદના વિસા
પિયર તમારૂંરે, પુત્રી હુંદકુંરે, છે શ્રી ગોકુળપતિ પરિવા
તાત તમારોરે, ત્રિકમ રાયજીરે, માત તમારી લક્ષ્મી જે
મહીયર તમારૂંરે, પ્રભુ વિના કો નહિરે, તેની શરણ તમારો દે

હરિગુણ ગાનારે, હરખે હીંડજોરે, સત સંગત શુદ્ધ વિચાર;
રૂક્મન મા કરશોરે, હરિજી હમણારે, નથી કોઇ આસુનુ લોહનાર.
મુજ નિરધનનેરે, શું પેટે પડીરે, કંઇ નવ પામી પિયરમા સુખ;
નાત નઠોરરે, કઠોર નાગર તણીરે, ઠામ ઠામ દીધુ બહુ દુઃખ.
માત તારીરે હરિને જઇ મળીરે, ભ્રાત શ્રી કૃષ્ણ પામ્યો શરણ,
ગર્ણુ વણુંજોરે, કુંવરી હું ગ્યોરે આજ આ કાળે બુડુ મર્ણ.
પ્રેમના પીધારે, કુંવરી પાટે ઘણુંરે, પણ શિરપે હરિનો હાથ,
નાથજી ન મૂકરે અબળણુ મન થશીરે, તે તુજ વિના સાચો નાથ.
પ્રભુને મનાવરે, પુત્રી મંદગીરે, તે તો કરશે તારી સહાય;
ભણે નરસૈયોરે, હરિ ભાવે ભજોરે, બીજે અન્તર નવી કપાય

પદ ૬૮મું-રાગ મેવાડો

કુંવરબાઇ-એમ ન કીજેરે હો મારા તાતજીરે રાખો નરસ્તુજીનુ નેહ,
સાર રણી કીધીરે હો એણે શામનેરે તે કેમ દેશે છબીનો છેહ
જેણે મામેરૂંરે હો કીધુ મુજનુંરે રાખી દ્રૌપદીની લાજ;
હુંડી સીકારીરે હો એણે શામળેરે, તે હાર આપશે મહારાજ
સાસરે જઇનેરે હો કહો વિના શું કરૂંરે, જ્યારે રૂડા નાગર તણુ;
નરસૈંયાના સ્વામિરે હો વહેલા પધારજોરે, નહિ તો નિશ્ચે જાશે પ્રાણ

પદ ૬૯મુ-રાગ મેવાડો

કુંવરબાઇ-આધારને હતો રે હરિ મુને તાહરોરે, અમો અગણાનો અવતાર;
પ્રીતડી તો હતીરે, પેના બાળ તણીરે, તે કેમ મૂકીરે વિસાર. આ૦
પરહૂરા પૂર્યારે પ્રેમના તણારે, રાખી દુષ્ટ સભામા લાજ,
દીન જાણીનેરે તમો દયા કરોરે, બાળકને મૂકાવો મહારાજ. આ૦
જ્ય ગ્રાહથીરે ગજ મૂકાવીઓરે. સાદરે ધાયા અશરણ શર્ણ;
દાસના તેડીઆરે સદી નદી નવ ગઇઓરે, શું તમે થયા આવરણ? આ૦
ગોરક સહુનેરે. હરિ હસાવિયુંરે હાર્યો કાં લગાડી વાર;
હરાવાને પાર્યારે, સંસારમારે વાઇ કીધુ નંદકુમાર આ
તમે તો વિસાર્યારે અમે ન વિસારીએરે, એના શો કરશો વિસાર.
દીન જાણીનેરે અમને દયા કરોર, પૂરો અમ અબળા કેરી આશ આ૦

વિનતિ માહરીરે, શે નવ સાંભળોરે, ભકતવત્સલ શ્રી ભગવાન;
કરજોડીનેરે, કરે છે વિનતિરે, નરસૈયા સખી માગે છે રે માન. આ૦

પદ ૭૦ મું–રાગ મેવાડો.

સખી–દામોદર દીનને રે, દર્શન દીજીએ રે, તમારો મેહેનાજી દુભાય,
જનમ જનમનો રે, દાસ છે તમ તણોરે, તમે તો ઘણી કીધી છે સહાય દામો૦
નરસૈયાને રે, શુ મંડળિક મારશે રે, તમે શુ પોઢશો ગધાણીને ઘેર;
ગોપીઓની સંગે રે, પ્રભુ રંગે રમો રે, તો થાશે શી દાસીની પેર ? દામો૦
પ્રીતડી ભાળી રે પ્રભુજી પધારજો રે, આવો હરજી રમીએ રાસ;
મોગરની માળા રે, લેતા આવજોરે, પૂરો અમ અબલા કેરી આશ. દામો૦
ભટકી બ્રહ્માંડ રે, અમો ભૂલા પડયા રે, પ્રથમ શ્રી ગોકુળ મધ્યે ઠામ;
નરસૈયા સાથે રે, શાનુ રુસણું રે એમ કેમ સરે શામળિયા કામ. દામો૦
વૃંદાવન માંહે રે, લાડ લડાવિયા રે, આજ કેમ વિસારો મોરાર;
રૂસણા લીધા રે, અમો દોહેલા કર્યા રે એમ નવ કીજે પ્રાણાધાર. દામો૦
દીન જાણીને રે, દયા પ્રભુ આણીએ રે, મેહેતો ધરે છે તમારૂ ધ્યાન;
નરસૈયાની રે, સખીની વિનતિ રે, કાહનજી ધરજો રે તું કાન. દામો૦

પદ ૭૧મુ – રાગ મારૂ.

સખી–શામળિયા સથે સ્નેહ કે, તતક્ષણ આવજો રે;
કહું મારા મનડા કેરી વાત કે, લટકે હાર લાવજો રે.
આવોજી રમીએ માજમ રાત કે, કામનીઓ કોડશું રે;
અમો સમોવડ સાથે સ્નેહ કે, રંગ ભેર હોડ શું રે.
અમો હળવા પડયા છુ આજ કે, તમને કેમ ગમે રે;
મેહેતાને એક તમારી આશ કે, તેને રાયજી આ દમે રે.
નરસૈયો મૂકે છે માન કે, અવર એનુ કો નથી રે;
જોઈ કાહનજી કરે છે સાન કે, નવ મૂકે હાથથી રે.

પદ ૭૨મુ – રાગ કાફી.

જીવન જાદવા રે, મારી વીનતડી અવિધાર;
સંકટ હું તો શું કહું રે, વનાસા ઘણી લગાડી વાર. જીવન૦

આ સૌ દુરીજન દેખતા રે, આપો મેહેતાજીને હાર,
બિરદ તમારૂં પાળજો રે, તમે સેવક જન આધાર જીવન૦
નાજ, લાજ તમને લાગશે રે છો ભક્તવત્સલ શ્રીનાથ,
સાગ રંગે તમો વામણા રે, અમો રંકનો ઝાલો હાથ જીવન૦
તમો ગુપ્ત સાગર ગોવિંદ રે કરી ગારુડી પ્રતિપાળ,
અનાથ તણા તમ નાથછો રે, છો દીનબંધુ દયાળ જીવન૦
બહુ દિન વિયોગે વહી ગયા રે અમો કાંઇ ન પામ્યા કામ,
તમો વિનાક્ષણુ ન ઈનાયકુ રે મારી સેજનડીના વિશ્રામ જીવન૦
લીલજ નપર અમે કહેવાઇયે રે તમે ન આવ્યા મહારાજ,
પ્રીત ઘણી છે નરસૈંયાની રે, હરિ જાશે તમારી લાજ જીવન૦

પદ ૭૩મુ-રાગ મારૂ

મહેતો (સખીને)-સખી તું કહેતી હતી કે કાઢન તે પેના પિંડારમારે,
એનો સુંદર ચતુર સુજાણુ રે, નહીં નર નાનમારે
નાખ્યો નામરિયાના સ્નેહ, કે પ્રીત જેમ ચાનખીરે,
જૂઠા સોગ મેરે છે આળ રે, દુરીજન પાતળીરે
હરિગુણુ ગાતા નાજ રે, નાગે તો લાગજોરે,
કપૂર ખાતા દાંત કે, ભાગે તો ભાગજોરે
સુવર્ણું પેહેરતા કાન કે ત્રુટે તો ત્રુટજોરે,[1]
પુણ્ય કરતા ભંડાર કે ખુટે તો ખુટજોરે
ધડ મૂકી શું બમિરે ડાળ રે, કાગ મસ્તક જમેરે,
કેદ નરસૈંયો નૈને વાન રે, હરિ નવ મૂકે ક્યમેરે

પદ ૭૪મું-રાગ કાફી.

સુરસેના-પ્રભુ મારી વિનતિ રે, તમે સાંભળો સારંગપાણુ
કષ્ટ કઠણુ આ તો પડ્યુ રે, વાદલા જાણો જાણુ સુજાણુ પ્રભુ૦
દાસ તમારો વ્હેલુ વેરે રે, તે કેમ સહો છો આજ,
વિઘન કરતા વિઠ્ઠલા રે, હવે જાશે તારી લાજ પ્રભુ૦
હું હરિનો પાળો છુ માવજી રે, પછે તારા ગુણ કુણ ગાય
શરણ પાસે નહિ તું શામળા રે તો કેમ મનથી જીવાય. પ્રભુ૦

શે સજ થઓ નહીં શામળા રે, તું કાયર શું થયો આજ;
હાર આપને તારા દાસને રે, જેમ માને મંડળિક મહારાજ. પ્રભુ૦
સ્વામી અમ વિના તમો એકલા રે, શો કરશો રંગ વિલાસ;
અરસપરસ છે શામળા રે, મને છે એકલી તારી આશ. પ્રભુ૦
તું જળહળતો સુંદર વર રે, હું છઉં તારી નાર;
નાથ વિના તે નારી ક્યમ રહે રે, તું છે અબળાનો આધાર. પ્રભુ૦
જાણ્યુ સુજાણ્યુ થઇ શું ભુલે રે, મનથી મેલોને લુંટા રીસ;
સુરસેનાને ક્ષમા કરો રે, વૈષ્ણવ નામે શીશ. પ્રભુ૦

પદ ૭૫ મું–રાગ મારૂ.

સુરસેનાની વિનતિ જાણી, ચડપ ઉઠયા તે સારંગપાણિ;
જળહળ જ્યોત સરીખો આવ્યો, ભકતને દર્શન દેઇ પધાર્યો.
સખીઓને અધ કરડી આપી બીડી, હદયાની સાથે હરખે બીડી;
મુખે બોલ્યા શ્રી જગદીશ, નામ્યુ ભકતને પ્રેમે શીશ.
તારી સ્તુતિથી મે ન રેહવાય, સાબળી ચિત્ત ચંચળ થાય;
તું શાને કરે છે વિલાપ, મેં સમાર્યું તમને આપ.
મને વેચો તો વેચાઉં, કાચે તાતણે બાંધ્યો જાઉં;
બ્રહ્માદિકને વશ ન થાઉં, જગન કોટિ કરે ત્યા ન જાઉં,
હુ તો પ્રેમે સુખીઓ થાઉં, મંધ્યાવંદન કરે ત્યા ન જાઉં.
જેને વિદ્યાતણું અભિમાન, ત્યા ન જાઉં કહે ભગવાન;
શિવ સનકાદિક ધરે ધ્યાન, તે તો નહીં તમારા સમાન.
મને વાહલા પણ હરિજન, જેની મારી સાથે લગન;
એ તો સત્ય વચન હુ ભાખુ, તે જનની લજ્જા રાખું.
તમે જે માગો તે આપુ, ભકતનુ વચન નહીં ઉથાપું;
રતનબાઇને મસ્તક મુકયો હાથ, કહુ સાબલ મારી વાત.
કાનબાઇને આલિંગન દીધુ, અંગોઅંગ નાટું કીધુ;
તમસું ગમન કરું છુ હું, માનબાઇ સાભળજે તું.
આપણ રગ વિનોદ કીજે, એવો ખેલ મલીને ખેલીજે;
આગ્ન ન મનમા કરશો, માગ નામથી નિશ્ચે તરશો.
એ તો સત્ય વચન હું ભાખું, લાજ ભકતની નિશ્ચે રાખું;
હવે એક પહોર છે ગત, તમને હાર આપીશ પ્રભાત.

કાં કેદારો ચિત્ત ન આણો, મેહેના ધરણીધરને ઘેર મુકાણો;
મેહેતે લખી આપ્યો મહારાજ, એક બ્રાહ્મણ કેરે કાજ.
કહી સખીઓએ તે વાત, ચિત્તમાં ઉતારી શ્રી જદુનાથ.
એહેતાને કહો કેદારો ગાય, ગાયા વિના હાર ન અપાય;
ગાઓ હું જઇ એસું આમંન, તમે સાંભળો મુજ વચંન.
ત્યારે રાગ સામે ક્યો, નરસૈંયો હૃદયામાં લીધો;
આસન આપ્યાં દામોદર રાય, સખીઓને હરખ ન માય.

પદ ૭૬મું–રાગ મારૂ.

જુઓની આ ભક્તવત્સળ ભગવાન, જેણે કૃપા કરી ભક્તને;
જાઉં વાહલા તારે ભામણેરે.
તારૂં દીનબંધુ બિરદ સાચું, તારૂં વદન જોઇને રાચું; વાહલા૦
કાને કુંડળ મુકુટ બીરાજે, મુખ વીણા સુંદર વાજે. વાહલા૦
અંગો અંગ મહુ શોભામાં, સંગ ગોવાળારૂપ નિધાન; વાહલા૦
સાચો ભક્તવત્સળ મોરાર, નરસૈંયો જાય બલિહાર. વાહલા૦

પદ ૭૭મું–રાગ ધવળધનાશ્રી.

દામોદરરાયને છે વહાલો, રાગ કેદારો રે, નાગરાજી;
તે વિના નહીં આપે હરિ હાર, આ સભા બરી નથી આશરાજી.
ગિરિવરધારી ને કુંવર બિહારી, તે સાથે શી હોડજી;
શ્રી હરિની પ્રીત બંધાઇ, રાગ કેદારની નથી જોડજી.
મેહેતાજી મન સ્થિર કરી રાખે, નહીં મૂકે વહાલો મારોજી;
શ્રી દામોદરને ઘણું વાહલો છે, પણ કેમ ગાઉં રાગ કેદારોજી.
કેદારો મૂક્યો છે ગીરવી, કેમ મુકું મારૂ માનજી;
તે રાગ આ વિના નવ રીઝે, સમર્થ શ્રી ભગવાનજી.
રસિયાને મેહેતો કેમ રીઝવે, રાગ કેદારો ગાઇજી;
હરિએ કહ્યું તે છે પણ સાચું, પણ પત કેમ શુભ જાંઇજી.

પદ ૭૮મું–રાગ ધવળધનાશ્રી.

મેહેતો–મેહેતાજી કહે પુત્રી મારી, સાંભળ વાત વિવેકજી;
હરિની આજ્ઞા કેદારાની છે, ને મારે અટક છે એકજી.

સાઠ રૂપૈએ ધરાણે મૂકયો છે, કેમ કેદારો ગવાયજી;
આપી થાપણ છાની લઇએ, પત આપણી જાયજી.
ધરણીધર મેહેતાને મંદિર, ખત લખી મેં આપ્યુંજી;
વ્યાજ સંગાતે ગરથ પોતા વિણ ગાઉં તો જીભ કાપુંજી.
અટક સાભળી મેહેતાજીની, સમર્થ સારંગપાણિજી;
હરિ કેદારો મૂકાવા ચાલ્યા, પ્રીત પૂરવની જાણીજી.

પદ ૭૯મુ – રાગ કેદારો.

કેદારો મૂકાવા ચાલ્યા, ભક્તવત્સલ ભગવંત સ્વરૂપ;
ધરણીધર મેહેતાને મંદિર, આવ્યા નરસૈંનુ ધરી રૂપ. કેદારો૦
ધન આપી ખત માગી લીધું, વ્યાજ સુધા પોહચાડયું સહુ;
ધરણીધર મેહેતાને મંદિર, એક પાગળી હુતી વહુ. કેદારો૦
ઘેલી કહી સૌકો બોલાવે, તેની પાસે ગયા ભગવાન;
મસ્તક હાથ મૂકીને ઉઠાડી, રૂપ કીધુ તેનુ લક્ષ્મી સમાન. કેદારો૦
એક પંથ બેઉ કાજ કરીને, હરિ આવ્યા સભાની માંય;
મેહેતાને ખોળે ખત નાખ્યુ, અતંગિક્ષ રહીને હરિજી ત્યાય. કેદારો૦
તે શ્રીપાત સંન્યાસી સૌએ દીઠુ, મંડળિક ફ્રુજી માગે માન;
નરસૈયો ઇશ્વરનો સેવક, સાચો ભવક શ્રીભગવાન. કેદારો૦
અન્યો અન્ય સૌ વાત કરે છે, ખત આપ્યુ દામોદરરાય;
મેહેતાને મંદિર મોકલીએ નહીં તો આપણો મહિમા જાય. કેદારો૦
ધરણીધર મેહેતો સભામા આવી, પ્રણિપત કરી પડયો ચરણે ગય;
હરિના જન હરિ સરખા જાણો, નરસૈંયાને લાગો પાય. કેદારો૦

પદ ૮૦મુ–રાગ દેવગાંધર.

દાક્ષિણા પોત્યા કમળાપતિ, રામાનંદને કરી વિનતિ
તમે વેગે જુના ઢ જાઓ, નરસૈયાને ક પમા
ત્યા ચયો રે માગ મવાદ, મન્યાસી મળી કીધો વાદ;
જુનાગઢનો મંડળિક રાય, તેને ત્યા મળી સર્વ સભાય.
સર્વ મળી મેહેતાને નડે, ઘેર જવાની આજ્ઞા ન દે;
મેહેતાને સમજાવો જઇ, લીધા વિના હાર છુટીશ નહીં.

પરમાનંદ પ્રભુએ કહ્યું, રામાનંદે હરેમાં લહ્યું;
આવ્યા રામાનંદ સભા મોઝાર, ધરણીધર ત્યાં કરે વિચાર.
નરસૈંને રૂપે આવ્યા ભગવાન, પાંગળી વહુ કરી લક્ષ્મી સમાન;
ગરથ આપી ખત લીધું હરિ, ધરણીધરે વાણી ઓચરી.
શ્રીપાન સાંભળી વિસ્મે થયા, મંડળિક વાત વિચારી રહ્યા;
અન્યો અન્ય વાતો ઓચરે, વૈષ્ણવ સાથે વેર કુણ કરે.
લક્ષણવત ગંગોદક ભર્યો, નરસૈં નાગર વૈષ્ણવ ખરો;
ગાયે રત્ન ગળ્યું જાણે સહુ, જડે રત્ન ને જીવે ગઉ.
એવડી પ્રીત દામોદર ક્યાંથી કરે, ભાગી ભોગળ હાર કંઠે ધરે;
માટે મેહેનાને મોકલો ઘેર, આપણે બ્રાહ્મણ સાથે શું વેર.
એમ વાત વિચારે થઇ, સભા સહુ વિસ્મે થઇ રહી;

પદ ૮૧મું-રાગ ધવળધનાશ્રી.

રામાનંદ-પછી રામાનંદ વચન ઉચ્ચરે, તમે જો જો કહિની પેરજી;
સાચો ભક્ત હરિનો જાણ્યો, ત્યારે વળાવે છે ઘેરજી.
ખત આપ્યું દામોદર ગયે, ત્યારે થયા સાવધાનજી;
સર્વે મળીને પ્રીછવે છે, દે છે મેહેતાને માનજી.
મેહેતાજી હાર મંગાવજો, માનજો મારી વાતજી;
દ્વારકાથી મને મોકલ્યો, શ્રી હરિએ સાક્ષાતજી.
મેહતા તમારે મંદિરે ન જવું, એટલી કહેવી વાતજી;
નામ તમારૂં સૌ કોઇ જાણે, કેહ રામાનંદ શ્રીપાતજી.

પદ ૮૨મું-રાગ આશાવરી.

જે હરિજનની નિંદા કરે, તે રૌરવ નરક સંચરે;
જીહ્વા પુરવની પરા મરે, તે નિત્યે નરકે પરવરે-જે હરિજનની॰
નર્મૈયા નાગર હું અવિચાર, પૂર્વે પંઢરપુર મોઝાર;
બ્રાહ્મણે આણી મંકે ગાય, લઇ આપી ભુવતાન ગ્રમાય-જે હરિજનની॰
નામદેવ ગાય સજીવન કરે, તો તુલસી માળા કંઠે ધરે;
તે નામદેવની જીવાડી ગાય, એવા સમરથ વૈકુંઠ રાય-જે હરિજનની॰

સુરલોક અળગા થઇ ગયા, વૈષ્ણવના ધર્મ સાચા થયા;
જગત ભક્તને આદે વેર એ મેહેતાજી વિચારો પેર—જે હરિજનની૦

જો પ્રહ્લાદને કોપ્યા તાત તો પ્રભુ પ્રકટ થયા સાક્ષાત
નિર્બળપણને વીરે મારી તાન તો તેને મળ્યા શ્રી રઘુનાથ—જે હરિજનની૦

અંબરીષને દુર્વાસા કોપીઆ તો પ્રભુએ ત્યાં ગોધી થયા,
જો ધ્રુવને મનાવી અપર માત, તો તેને મળિયા વૈકુંઠનાથ—જે હરિજનની૦

શ્રવણ સાથ અમળા ચકભડી ભક્ત વૈષ્ણવને માના નડી,
સુધન્વાને કોપ્યો પિતાય ત્યાં હરિએ તેની કીધી સહાય—જે હરિજનની૦

કૌરવે કાઢ્યાં પાંચાલી ચીર, તે પૂર્યાં ત્યાં શ્યામ શરીર,
તે માટે મહેતા તુને કહું મસાણ ચરિત્ર સઘળા લહું—જે હરિજનની૦

જો હાર લીધા વિના જશો ઘેર, પછે વૈષ્ણવની કોણ થાશે પેર,
માગી ભોગળ મગાવો હાર ત્રૈલોક્ય વર્તે જેજેકાર—જે હરિજનની૦

નિજ ધર્મે સાક્ષી મહારાજ, રામ કામ રાખી ભક્તની લાજ,
હરિજનના મુખ થશે શ્યામ, આપશે હાર થશે સિદ્ધ કામ—જે હરિજનની૦

મેહેતા તમે કેદારા ગાઓ હાર લઇ સમોતા થાઓ,
રામાનંદ વાયક ઓચરે ત્યારે મહેતાજી હર્ખજ ધરે—જે હરિજનની૦

જોઇ રહ્યા તે સરવે ખરા મેહેતે હરિનો વિશ્વાસ ધર્યા,
નરસેં સુણી થયો મગન, હરિ સાથે લાગી પ્રેમની લગન—જે હરિજનની૦

પદ ૮૩મું—રાગ કેદારો.

મેહેતા—મારો વાલોજી રાગ મુકાવી લાવ્યા ખત વાચીને ખખાર્યોરે,
પછે કેદારો આનાપીને ગયો, મારે વાહલે નથી વિસાર્યોરે

સુંદર રાગ સોહામણો સારો મારો ગોરીઓ ગમાણે આવ્યોરે,
ધમક ઘુઘરી ને નૃત્ય કરે છે મારા રાગ કેદારો મુકાવ્યોરે

પ્રગટ થાઓ પાતળિયા સભામાં મુજને આપો હારરે,
શામળિયા અંગ સાંકડા લેઇશ નહીં લાગે કંઇ વારરે

મનપતા મંડપમાં આવો હરજી મેં જાણ્યા દીનદયાળરે;
સભા સર્વે જોતા મારા વાહલા, મારે કંઠે આરોપોની માળરે

એવું કહી ખત મસ્તક મેલ્યું સર્વ સખીઓ થાઓ સાવધાનરે,
જેજેકાર મોતો કહે નરસૈંયો સહુ સુંદરી કરોની ગાનરે

પદ ૮૪મું–રાગ કેદારો.

કો હોય બ્રહ્માંડનું રાજ આપે, આપણા અંગની સ્ત્રીને આપે;
વળી આપ સરીખો કરી થાપે, ભક્તિ ન આપે, નાથ ભક્તિ ન આપે. ટેક.
ભક્તિ જો તેને મુક્તિ આપે, વળી સકળ ભોગ સંજોગ આપે;
અણિવ ઇદ્રાદિક ભોગ આદે દઇ, તે થકી અધિક કરીને થાપે. ભ૦
જે કોઇ નિંદે ભકત વૈષ્ણવને, તે ભક્તિની વાતમાં શું રે જાણે;
તુલસી તિલક તણા ભેખ ખોટા કહે, આપ આપણી તે તો તાણે. ભ૦
અવર જે બાપડા મુક્તિને માગે, મૂઢ તે કૃષ્ણ સેવા ન જાચે;
આંહા નરસૈંયો કાંઇ ઇચ્છે નહીં, જનમ જનમ તારી ભક્તિ ગચે. ભ૦

પદ ૮૫મું–રાગ મલાર.

ચોદિશ જોઉં તારી વાટડી, મારો નાથ ન આવે;
મંડળિક ખડ્ગ કાઢી રહ્યો, મને કોણ મેલાવે. ચોદિશ૦
હઠીલા હરજી હઠ મૂકીએ, હાર આપો મુજને;
મારી પુઠળ મારા નાથજી, લાજ લાગશે તુજને. ચોદિશ૦
ગજ કારણ ગરૂડ તજી, ચાલ્યા અડવે પાયે;
નરસૈંયાને હાર આપનાં, તારૂં શું જાયે. ચોદિશ૦
વામન રૂપે બલિ છલ્યો, ધગ ત્રણ પદ કીધી.
ઇદ્ર ઇદ્રાસન રાખિયું, શિક્ષા બલિને દીધી. ચોદિશ૦
મોસાળું કીધું બહુ, ગરથ ગાંઠે નહોતો;
લક્ષ્મી સહિત પધારીને, મુને કીધો સમોતો. ચોદિશ૦
તમો રાધાજીશું રંગે રમો, નરસૈં મુકયો વિસારી;
છબીલાજી નિજ કંઠથી, હાર આપો ઉતારી. ચોદિશ૦
નરસૈંયો નાગર વિનવે, દામોદર સહુ જાણો;
તમો હવે શું નથી ઓલખતા, મંડળિક રોષે બગણો. ચોદિશ૦

પદ ૮૬મું રાગ પરજ.

હૂંરે માંગુ મુને મયા કરો, ગાયોના ચારખૂ ગોવાલિયા;
વારે વારે શું રે કહું તુજને, પરદુઃખભંજન પિયાગિયા. હૂંરે૦

આગે અનેક ભક્તને કરૂણા કરી, હાર આપો મુને થાય કલ્યાણ;
જે માગે તેને તું આપે છે, તો મુને શે ના આપે નાગણ. હરે૦

રાત્ય દિવસ સેવા કરૂ તોરી, સાહે કરો મારી શામળવેશ;
ભણે નરસૈંયો અવર નહીં લેશું, તુંજ ભક્તિ વિના અવતાર કો દેશ. હરે૦

પદ ૮૭મું-રાગ સિંધુડો.

તું કરસો ઠાકરો હું કરસો ચાકરો, કર્મના લેખ ભુંસ્યા ન જાયે;
મંડળિક હાર માટે મને બહુ દમે, હરિ વિના હાગદ કોને કેહવાયે. તું૦

કોઇ કહે લંપટ, કોઇ કહે લોભિયો. કોઇ કહે તાલ કુટિયો જ ખોટો;
સાર કર શ્રી હરિ, દીન જાણી કરી, હાર આપો તો કહું નાથ મોટો. તું૦

મુજને વેહવાઇએ ઘણું વગોવિયો, ઉપણોક મૂકી ઉપહાસ કીધુ;
મેહ તેં મોકલી ગૃહ તાણી નાખ્યુ હરિ, આપણો જાણીને માન દીધુ. તું૦

જ્યારથી મહાદેવે મજપર કૃપા કરી, તે દિનનો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
મામેરા વેળાએ લાજ જાતી હતી, ગરૂડે ચઢી તુ તરત ધાયો. તું૦

મારી પાસ સુંદરી હાથ કંઠે ધરી, કેગવા કીર્ત્તન એમ ન હોગે;
અબુદ્ધિયા લોકડા અસત્ય વાણી વદે, તુંજ વિના માહરૂ નહીરે કોયે. તું૦

હીરની દોરીએ હાર ગુથ્યો હરિ, દામોદરરાય મારે કંઠ ઘાલો;
વાહણું વાશે ત્યારે દાસને મારશે, દયા કરીને મને હાર આલો. તું૦

સોરઠ માહે મને સર્વે સાચો કહે, પુત્રીનુ મામેરૂ જેમ કીધુ;
નાગરી ન્યાતમાં નામ વધારિયુ, નરસૈંયાને અભેદાન દીધું. તું૦

પદ ૮૮મું.

ભોગળ ભાગીએ રાય દામોદરા, ઊઠો જદુનાથ દેવાધિદેવા;
એ મંડળિક મદ ભર્યો ઓચરે જાણે નરસૈંયાની જૂઠી સેવા, ભોગળ૦

ભક્તપાળક દયાળ તું શામળો, મારે તો પુરણ પ્રીત તારી;
નાગર સાથ નવલ નેહ દાખવો અકળ ચરિત્ર તારા મોરારી. ભોગળ૦

જો મારે નરહરિ નામ હદે વસ્યુ, પતિતપાવન તારૂ બિરદ કહાવો;
ગ્રાહથી ગજને મૂકાવ્યો શ્રીહરિ, તેમ નરસયાને મૂકાવો. ભોગળ૦

પદ ૮૯મું.

કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કરુણા શ્રી હરિ , અનાથ તુ નાથ કહીએ
હાર હાર્યે મને ગયટ પનન ગામગા વાગ્યુ કને જઇએ. કૃષ્ણ૦
હુ શરણ મા તો નના પગહરી તો નન મ તે પેર પાડે
નાનગા ગવિનોદને ામગા તુ વિના અવ્ય ાણુ બીડ કૃષ્ણ૦
મગિર ન ર ર ના રણો ર તે મા ર મ તુ મે ન જાણો?
, જાણે ન ગ ા બધુ પ્રીનડી તો તા લ જાશ અત્યા તારી વાદશે કૃષ્ણ૦

પદ ૯ મુ

ગોપાન ર જનની ભક્તિ પામે રને ન નિર જગતો ગણુ નમે
અનેક જ્યો િ ના સમમનોનવ ગના લ ુ એ સુખ નહિ ગણુ પાખે ગો૦
આ ચની સમય કરી નાગ મન ન નમય મચે કરી સરગ પામ્યા,
ક્ષિણ પુણ્યે ી, મનુ ા ર બવનગી દ ા મુક્તિ લહ ન વિરામ્યા ગો૦
• ગોમ ગેરેરે બનના ના નનને નમ્યો રહ બમા ગ્યો વિશ્વ પાયો,
રતન જતન રયુ શીપ માટ પ ા અચાનક ર સાહ્યા ગો૦
મામરેશની રીત માના મની ાનુ રહુ ાન પ્રમ કીધુ
માચો નો ગરા નિમના થઇ ગ્યો ન ુ મ તે ના લીધુ ગો૦
જનમને મનુ નેગન ા એ ગો આહાર નિ ા વિષય મિથુને મોહ્યો,
કલ્પના ગર ભર મોગમ મગી નહીં , ર્તન વિના કાગ ખોયો ગો૦
મોહ મમના કરી મન માર આવર્ત લ ુ એમ જોવાને ચિત્ત નારે
નરસૈયા રહને ર ભારન મા એ દ ખ તુજ વિના કાણુ ગાસે ગો૦

પદ ૯૧મું

સાર કર સાર કર ચામગા માધરી મનમુખ થઇને જોતી આજ,
નાગર જ્યારે હઠ કરી મોયગે ગખે નહીં ત્રિભુવન તારી લાજ સાર૦
ગોકુળ માટે તું ગાળ ખાતો ફરે નવ ાન આલીગન લેતો ચોરી
ચયળ ચોર તું મુખ નથી મોવતો હજુ મમા ના નસુજ તોરી સાર૦
દૂરે જૈ ગોપીએ નાડ લડારિો અન આલીગનુ જેતો ચાખી,
વારે વારે ર ત વત્ત લીલા રે તે ન નયા રહ ઇ ર સાખી સાર૦

પદ ૯૨મુ.

મોગરા માળે શું મોહિ રહ્યો મોહના, હાર આપો જશ ધ્યાન નાથે,
કેહેશે નાગરો કોહનુ નામ ગાતો હતો, કૃષ્ણ તુજને કોઇ નહિ આગધે. મો૦
સારી પકિત તણા લોક મને મળ્યા મહાપ્ર કરશો તેની પાસ થાશે;
મૃત્યુના ભય થકી નરસૈયો નવ બિયે, પણ તારો જશ જગદીશ જાશે મો૦
રજની તો નહી ગઇ, રાત થોડી રહી, જોત તો ઝાખી થઇ ગઇ દિવાની,
કેશવા કહથી માળ અળગી કરો, પ્રેમે આરોપો નરસૈંની કમાણી મો૦

પદ ૯૩મુ.

હારને કાજ શું હઠ કરે શામળા, જાચવાને તારી પાસ આવ્યો,
રાધિકાની સંગે બેઠો વાતો કરે, કેહે વૈકુંઠથી તુ શું રે લાવ્યો ? હાર૦
તારૂ નામ વિશ્વભર પ્રભુ તે ન ગિય, નન્દનો કોકરો છાન પીતો,
હોતો કામળી, હાથમા લાકડી ગાવડી ચારતો વન રહેતો, હાર૦
માત તુ, તાત તુ, ભ્રાત તુ, ભૂધરા, તુ વિના દુખ તે કોને કહીએ,
ભણે નરસૈયો તારા ગુણ ગાઇ જીવીએ, એટલા ભૂતળ કેમ રહીએ હાર૦

પદ ૯૪મુ.

હાર કાજે શું વિનય કરવા પડ્યું, નહિંજ કૌસ્તુભ વિઠ્ઠલ માગ્યા,
ઉજળા રૂપ ને મુજનો નાનણો તેને શું ગોપી રહ્યો નન્દલાલા હાર૦
કૌચને મુઝને નીચને અનુસર્યા જાત નહિ, જાતના જાત ત્યાગી,
ગજના દિકરી રૂકમણી પરણી ત્યાહી મહિનો થયો ત્યારે લાગી હાર૦
રત્ન ગુજા નચે ભેદ નહીં ભૂધર સાયર છીલરા સમ જાણો,
મડળિક હારને કાજ મને પરહર, દોહેલા કામના શે ન જાણો હાર૦
લોક કૌતુક જુએ, લાજ તારી જએ સુણે શામળા ભ્રાતા ન્યાયાધીશ,
કેનવા માળ આપી ઉનાગ્નિ, પ્રેમે રાખુણન નરસેના થાના હાર૦

પદ ૯૫મુ.

આપ્ય રે હાર પ્રભુ સત વિઠ્ઠલા વિવિધ વિધાનના વા નાગે,
લોકના વચન અવિલોક તુ શામળા, નાથ નિદ્રા તજી શે ન જાગે ? આ૦

દીનબંધુ તણું બિરૂદ હરિનું સુણ્યું, એમ બોલે સત્ય વેદ વાણી,
કનક તાર એ આજ અભાગ્યો, ગણ્ય તું વિપ્રને જડ જાણી. આ૦
કૃપણપણું તું મૂક્ય કમળાપતિ, જગપતિ જન ઉપહાસ થાશે,
મોહના મંડળિકડો નરસૈંને મારશે, હાર આપો જન ધ્યાન થાશે. આ૦

પદ ૯૬મું.

આપજોની હાર વસુદેવનંદન, આવ્ય અનાથ તુને લાજ થોડી,
કંસના ભય થકી નાશી ગોકુળ ગયો, રહ્યો આહીરશું પ્રીત જોડી. આ૦
સ્વારથ માટે મા બાપ તેં પર કર્યા, સુર અસુર મુનિ સર્વે જોતા,
કંસનો વધ કર્યો અર્થ તારા મથ્યો, ગોપીજન મૂકીઆ વને રોતા. આ૦
બહેન કંસના આહીરનો નવ થયો, તો મુને હાર તું કેમ આપે,
ભણે નરસૈંયો હવે રજની થોડી રહી, આપ્ય તસ્કર હસી કાં સંતાપે. આ૦

પદ ૯૭મું.

ઉઠને શામળા મૂકી મન આમળા, બોલે નહીં શા અભિમાન માટે;
આપીએ હાર કે મગટ હવણાં કરું, જે કામ કીધું બંદીવટ ધાટે. ઉ૦
અસુરની નાર તેં ભોગવી ભૂધર, પરસ્ત્રીના ગરથ શું નોહતો તારે;
હાનને વાર થઈ બાર ભાગી ગયો, શું કહિયે નાથજી વારે વારે. ઉ૦
કળિયુગ માટે કલંક જો લાગશે, વૈષ્ણવની ગત તે કોણ થાશે;
ભણે નરસૈંયો જ્યારે હું હલાવો પડ્યા, તારું કીર્તન જગ કોણ ગાશે. ઉ૦

પદ ૯૮મું.

કાનજી હાકેમને વિનતું વિઠ્ઠલા, કંઈ કમળાનાથ મન વિચાર,
દ્રૌપદી લાજને કાજ આવ્યા હરિ, તેમ દુઃખ પામે ઘણું દાસ તારા. કો૦
પ્રગટ થયું નામ જુનાગઢ વિષે ભુધરા, નરસૈંયા નાથ એવું બિરુદ કહાવે,
સંતકનું સંકટ ગળાએ નિકમાં, તો તું નાથજી બસોરે આવે. કો૦
લોક દેખે મને કૌતક થાય છે, નાગરિક મદ ભર્યા કૂડ બોલે,
નરસૈંયાના સ્વામી નિત્ય દાના સદા, ધાનવા જમીને નહિ કાં તે લે. કો૦

પદ ૯૯મું.

તને શોભી રહ્યાં નાથિયાં, રંગ શાંભો પડ્યાં, નિશા રજની રહી રે થોડી,
નાનાનંદ તું શાને આગ્રહ કરે, નાગર સાથે શું પ્રીત તેં છોડી? તને૦

જાળી કપાળિયો કામ પ્રજાળિયો, ઇશ્વિર પદ પામ્યો ઉમિયારે સ્વામી;
શામળા તુજને લોક લંપટ કહે, થયો વ્યભિચારી કાનુડો કામી. તને૦
હઠ કરે તેશું હઠ કીજીએ શામળા, ત્રુટશે સ્નેહ ત્રિકમ તાંતણે;
ભણે નરસૈયો અવધ સૌ વહી ગઈ, મંડળિક મારશે મુજને વાહણે. તને૦

પદ ૧૦૦મુ.

જે તારા ચરણ શરણને અનુસરે દેવા, તે જનને તુજ સરીખા કીધા;
ભોગવે ભોગ સંસારનો શામળા, વિષય રસ સેવતા કાર્ય સિઝ્યાં. દેવા૦
જોતાં જનકનાં કર્મ શાં કેશવા, રાજ રિદ્ધ વિલસતો નરક વાર્યો;
નામ પ્રતાપથી જમપતિ જીતીઓ, અજામિલ તારૂં અભેપદ પામ્યો. દેવા૦
ભક્ત વાહલા સદા દાસનાં દુઃખ હરો, નિશ્ચે વાયક એવાં વેદ બોલે;
અંબરીખ દાસથી ક્રોધી ઋખિ રાજ રઝળિયો, તો મંડળિક તારે શાજ તોલે. દેવા૦
તાહારા ચરણને જે કોઇ અનુસરે, તે તો વૈકુંઠથી અધિક હોયે;
ઇંદ્રાદિક બ્રહ્માદિક શંકર સેવતા, તાહરો પાર ન જાણે કોયે. દેવા૦
ઇંદ્ર અહલ્યા થકી મહા દુઃખ પામિયો, સહસ્ત્રભગ તન થયાં તને સંભારે;
માહ્ર કરની હવે સાધુ સંતાપતો, નરસૈયાને નાથ કાં વિસારે. દેવા૦

પદ ૧૦૧મું.

કૃષ્ણ કૃપાળ કરૂણાનિધિ કેશવા, હું અનાથનો નાથ કહીએ;
ભૂપતિ ભોળો એને મર્મ મનમાં વસ્યા, શ્યામ વિના શરણે કોને જઇએ. કૃ૦
સગાં સરવે મળી, ન્યાત નાગર તણી, કૌતુક જોવાની પેર કીધી;
ઉષ્ણજળ મેઘ તેં મોકલ્યો શ્રી હરિ, છાબ વેળા આવી આશ દીધી. કૃ૦
મને અપજશ તો તને અપજશ થશે, મને જશ તો તારો જશ વાધે;
દાસને કાજ શું હઠ કરે શ્રી હરિ, એવડો અનર્થ શીદરે સાધે. કૃ૦
મંડળિકરાય જો મુજને મારશે, તેમાં તો તાહરૂં પન જણાશે;
મૃત્યુને ભયે નરસૈયો બિહતો નથી, ભક્તવત્સલ તારૂં બિરદ જાશે. કૃ૦

પદ ૧૦૨મું.

ભક્તના ઇશ તુને વિશ્વ સૌકો કહે, કાગળા કેરાં તે દાન કર્યાં;
વિપ્ર સુદામાને નવનિધ મોકલી, વિદુરને મંદિર વાસો વસ્યા. ભક્ત૦

કૃષ્ણ કૃપાળ કૃપણ થયા શ્રી હરિ, ભકતની ભીડ જાણો ગોપાળ;
નાશી કરીને ગિરિ મધ્યે જઇ રહ્યા, કાળયવન નોયે શિશુપાળ. ભક્ત૦
જરાસંધ નહીં કેશી નરકાસુર, તેહતણારે અહંકાર મોડયા,
અઘાસુર બકાસુર વેર ભાવે કરી, તેતણા તનના બંધ છોડયા. ભક્ત૦
ભાવે કભાવે જેણે આરાધિયો, ગર્ભ નિવાસ નહિ આવે વળતો;
ભણે નરસૈંયો હું દીન થઈ વરણવું, રાખ્ય રે રાખ્ય મુને બાપ બળતો ભક્ત૦

પદ ૧૦૩મુ

કાજ પડયુ કેશવા વલવલું વિઠ્ઠલા, બેઉ કરજોડીને માન માગુ,
આવ તું ધસમસી નાથ નિદ્રા કરી, ઉઠ આળસ તજી શે ન જાગુ? કા૦
તાણ કરતા બહુ હાણ થાશે અચ્યુત, હઠ કરતા હલકાઇ થાશે,
કપટની પ્રીતે તો બાર ભાગી જશે, દીનબંધુ તારૂ બિરદ જાશે કા૦
શરણ આવે તેનું સંકટ તું ખુએ, વેદ સ્મૃત વદે રે વાણી,
તે બિરદ તારૂ જાય છે ત્રિકમા, રાખ્ય નરસૈંયાને દીન જાણી, કા૦

પદ ૧૦૪મુ

હારને કાજે શું હઠ કરે માનજી, બોલતો રે નથી મુગો મારે,
રાય મંડળિક પ્રતિત કારણ પ્રભુ, દુરજને પ્રાર્થું શીદ સાટે હાર૦
પરાક હોય તો પછ તું નાગરિને, ને કાઇ મૂલ એકુ જે તારે,
નેક નગરે નમું કહ ગણુગારને, શુ કહુ શામળા વારે વારે, હાર૦
કળિયુગ માહે પ્રતિત નહિ લોકને, હાર નહિ આપો તો કોણ ધ્યાશે,
કહે નરસૈંયાને હાર આપ્યો નહિ, ચૌદ લોક ગુણ તારા કયમ ગાશે હાર૦

પદ ૧૦૫મુ

મારે તો નાદરા નામનો આનરો, તું વિના સાહે કોણ કર માગી,
દીનબંધુ તમે સદા રે દામોદરા, આ અવસર આવી શો ઉગારી માર૦
બહુની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, નામ ન્યાગ તું બિરદ ધારી,
તારે સેવક કોટી છે નામળા, મારે તો એક છે આશ તારી માર૦
મંડળિક રાયને માન વાધ્યુ ઘણુ, તે તમે ચિત્ત ધરો નાથ મારા,
ભણે નરસૈંયો ભૂતળમા અવતરી, અહરનિશ ગુણવા ગાઉં તારા માર૦

પદ ૧૦૬મું.

દીનબંધુ તમે હરિ દારિદ્રમોચના, દાસને અનંત આશ તારી;
અનેક શત્રુ મળી મુજને પરભવે, નાથ વિના કોણ કરે સાહે મારી. હરિ૦
તું નાથ અનાથનો સાખ સમ્રન પૂરે, વાત વિસ્તારતા વાર લાગે;
કૃત્ય તારાં ગ્યે આજ ગંભારતો, હું મતિ મંદ અજ્ઞાન આગે. હરિ૦
રંકની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, દુષ્ટ જ્યમ ત્યમ લવે લોક સહ;
તેહી હાશી ને મારૂં મોન છે, જેમ હરિ રાખશો તેમ રહું. હરિ૦
માન અપમાન માહરે નવ રહ્યું, ભૂપતિ ભોળવ્યો કામ કીજે;
રાખીએ નાથ અનાથને દુઃખથી, આશ અનંત તુજ નામ લીજે. હરિ૦
સૂત વસુદેવના અંતર અવિલોકીએ, પતિતપાવન એવું બિરદ તારૂં;
આપીએ હાર ઉગાર તું નરસૈંને, આણ કરૂણા નહિ તો પ્રાણ કાહડું. હરિ૦

પદ ૧૦૭મુ.

વિશ્વપાળક વિશ્વંભર કરૂં વિનતી, તુજ વિના દુઃખ બીજુ કોણ જાણે;
વિલપતાં વિલપતાં વહી ગઇ જામની, નાથ નિદ્રા તું શૂરે આણે. વિશ્વ૦
રોકી રહી રાધિકા કે પુત્રી ભીમક તણી, અંગના સંગમા શો રગ માણે;
હઠ થકી સુર અસુર સૌ હારીઆ, ત્રૂટશે સ્નેહ ત્રિકમા આ તાણે. વિશ્વ૦
રાહી ચંદ્રાવળી કે મળી લલીતા સખી, કામવશ થઇને શુંરે સૂતો;
ફુલના હારમાં એમ તું શા કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાગે વગૂતો. વિશ્વ૦
સાચ પાખે કોઇ રાચે ન શ્રીહરિ, જગત જીવણજી શે ન જાણો;
શીઘ્ર થઇ હાર નરસૈંયાને આપીએ, રાઢે ચઢયો મંડળિક રાણો. વિશ્વ૦

પદ ૧૦૮મું.

સ્વારથભૂત ના હોવ રે ભૂધરા, પરમ કરૂણાનિધિ વેદ ગાયે;
ગ્રાહના મુખથી ગજને મૂકાવિયો, ગરૂડ તજીને ગોપાળ ધાયે. સ્વા૦
ગરૂડની ગતિ અતિ મંદ લહી માવજી, ચર્ણે ધાયા ઘણું સંકટ જાણી;
આપ નહિ પોહચીઆ ચક્ર ત્યાં પાઠવ્યું, ભેર ઓધારિયા કરૂણા આણી. સ્વા૦
હરિનામ જશ વાધીઓ ત્યાં થકી શામળા, સેવક સંકટ ટાળ્યુંરે માટે;
ભણે નરસૈંયો સેહલ વાતને કારણે, કરૂણાસિંધુ બિરદ શાને ડાટે. સ્વા૦

પદ ૧૦૯મું.

દયા આણુ દયાળજી શીઘ્ર સેવક તણી, તું ને મારો ધણી વિશ્વ જાણે;
પ્રકટ મુજ નામ તે તુંજ થકી શામળા, કાં ન એ વિનતિ મન આણે. દયા૦
મંત્ર તું જંત્ર તું ધ્યાન ધરણીધરા, મંત્રી મોહન વિના નહિ રે બીજો;
હાર આપ્યા વિના લાજ કોહ કેમ રહે, દીન દેખી હરિ શે ન રીઝો. દયા૦
સાહે કીધા વિના નેટ નહીં છૂટકો, જો તમ ચરણની આશ આપી;
નરસૈંયાચા સ્વામી માન માગી કહું, હાર આપી નાખો દુઃખ કાપી. દયા૦

પદ ૧૧૦મું.

પુષ્પથી સાર અનેક છે શામળા, મુજને હારનું દાન દીજે;
રંક સાથે લહી, વાત દુર્લભ કહી, કોની કેશવ હવે કેમ કીજે. પુષ્પથી૦
કાજ કીધા વિના પ્રતિત નહી પુરૂષનો, પ્રીતની રીતનો આપી રે ભાસ;
સકળ સુરીનર કહે, અકળ કો નવ લહે, મારે તો તુજ વિના નહિ રે આશ. પુષ્પથી૦
નામ પ્રતાપે પાષાણ જળમાં તર્યા, પતિતઓધારણ નામ તારૂં;
નરસૈંયાનું તું સંકટ હર શામળા, હાર આપે થાયે કાજ મારૂં. પુષ્પથી૦

પદ ૧૧૧મું.

નંદનાનંદન વાર લાગી ઘણી, દુરીજન લોકને કાં હસાવે;
અપકીર્તિ થશે, મારી ને તાહરી, વાત ચિત્તમાં તને શે ન આવે. નંદના૦
પેર પેર પ્રણમું, માન માગી કરી, કહનુ કા થઈ રહ્યો કૃષ્ણ કામી;
કપટ ભાવે ભજ્યો તોય તુજને હરિ, સાહે મંજારી કર મંત સ્વામી. નંદના૦
કાણ વેળા થઈ હાર આવ્યો નહીં, સાંભળો શામળા વાત મારી;
નરસૈંયાચા સ્વામી મુજને તો દુઃખ નથી, લાજ જાશે જદુનાથ તારી. નંદના૦

પદ ૧૧૨મું.

ધણું રે વરાંસિયો આજ હું વિઠ્ઠલા, અવસર વેળા ન આવ્યો કાજ;
કરૂણાસિંધુ તને નિગમ નારદ ભણે, ભક્ત સબળાને લગાડી લાજ. ધણું૦
અસ્યા ત્રાંદ તારો નહીં, ગત મેં નવ લહી, ગાય ચારી કહો મેં ગોવાળ;
આદીરમાં રમી બુદ્ધિ સહુ નિગમી, તે કોપે નહીં આપે પુષ્પ માળ. ધણું૦

મગ સુનાર નહીં, જે શીખ સાગી દાઝે હાર અપે દુખ મા' ભાવે,
દુર્જનના મુખ શ્યામ કર કેશવા, જે નરસૈંયો તારી લીલા ગાયે ઘણ૦

પદ ૧૧૩મું.

પ્રીતની રીત ત્રૈલોકયમા સાર છે, શુ કહું શામળા ત્યે વિચારી;
સાચુ જુઠું જગદીશ જાણો તમો, પ્રીતની રીત તો આપની ભારી પ્રીતની૦
શંકર સ્વામીએ દીન જાણી મને, હરિ ગુણ ગાવાની ટેવ પાડી,
વિવિધ વિનાસ ગાયા મ ગો વેદના, ભક્તિ નાન ભૂલ્યો શુ હું અનાડી પ્રીતની૦
તે દિનનો મે તો તુજને આરાધિયો, સાધિયો શુદ્ધ કરી મન સાથે,
આજ વેળા પડી આવ ફેરાવલો, બલાઇ ભૂધર કર રહીન મારે પ્રીતની૦
મા તો બળ નથી, ઝાઝુ શુ કહું કથી, તુજ થકી થાશે તેજ થાશે,
ભણે નરસૈંયો ત્યે ઝેર મારો જશે, રતની ગુણ તાહના કોણ ગાશે પ્રીતની૦

પદ ૧૧૪મુ.

દાનફૂટા થયા શામળા શ્રીહરિ, લક્ષ્મીના નાથ કે નિંદા આવી,
બિરદ મોટુ વળ્યુ પતિતપાવન તણુ નગણુ આ પે તેની ગાય ભાવી શ્રવણ૦
નિંદે નિંદા તજી તાર નિજ ભક્તને, તુ વિના માહરે કો ન સ્વામી,
દુરિજન લોકને મન આનંદ થયુ, અગર કાન કહું શર નામી શ્રવણ૦
પુષ્પની માળ શુ મન અગળ ગણ્યુ ચિંતામણિ એ શુ રત્ન તારે,
નરસૈંયાચા સ્વામિ વિનય ત બહુ કર્યા, હાર અરપ્યો નહી કઠ મારે શ્રવણ૦

પદ ૧૧૫મુ.

પ્રીતડી ગોઠડી કરી તે શુ નવ સાંભરે, ન્યૂન તારે મન થઇ રે આજ ?
કોયળી કચન તણી નથીરે ઝોડવી, પુષ્પના હારનું મારે કાજ પ્રીતડી૦
વૈષ્ણવ મારજે શામળા મેં તુજને ભજ્યા, હવે કા તજો મને રે કહાન;
નઠોર કા થઈ પડયો, મંડળિક મદે ચડયો, તોય તને નવ આવી સાન. પ્રીતડી૦
મેલ મમતા હવે ફૂલના હારની, વાર લાગે ઘણી વિશ્વનાથ,
નરસૈંયાચા સ્વામી આશ તારી ઘણી, અર્પરે અર્પ હવે કઠ હાર પ્રીતડી૦

પદ ૧૧૬મુ.

અસ્યા હાર હૈયે ધર્યો, દાસ કા વિસર્યો, કેઇ મોટમ હૃદય મધે આણી,
જદુપતિ જનપતિ જગપતિ શામળા, તારી મોટાઈ મેં તો ઠીક જાણી અ૦

હું તને જાણું રૂડી પેર જાદવા, કંચુકી પેહરીને તું રે નાચે.
ગોપીઓ સરવને નાચ રમાડતી, પુષ્પના હારથી તે અદકે રાચે. અ૦
જે તુજને ભજે ગરહસ્થપણું તે તજે, જોગી થઇ વનમાં ભીખ માગે;
ભણે નરસૈંયો મુને હાર આપો હરિ, નિર્લજ આ કામે તુને લાજ લાગે. અ૦

પદ ૧૧૭મું.

નિરદે સદા હરિ, ત્યાં તેં તો નવ ધરી, પયપાન કરતી પુતના પ્રાણ લીધા;
અબળા વ્યાકુળ કરી, તેહ ત્યાં થરથરી, કાળાવાળા નાગ કોટિ કીધા. નિ૦
જનકસુતા સતી, અંબુ વદનમુખ જાનિ, તજી આણને તે વન ભમાવ્યાં;
કુબજા તેં કરી, તેહને પરહરી, રમન અંગ અંગ કરી તેને રમાડ્યાં. નિ૦
માનનો વંશ કર્યો, તે તું નમોહરો, વિનતી કેમ જાય વાત કુડી;
આપના દાન પાનાજે બલિ ચાંપીઓ, પેર પ્રભુ એ ન હોય કુડી. નિ૦
જે તુને ધાય તેનું મગવશ જાય છે, જોગી થઈ વન વન ભીખ માગે;
ભણે નરસૈંયો તું તો નિર્દે રે નરહરિ, જોયું વિચારી મેં પાછે આગે. નિ૦

પદ ૧૧૮મું.

હાંરે અટપટા, નથી બોલતો ચટપટા, ચંપટા લાજ નારી આજ લાગે;
જગપતિ જગમાં કેવળ જશ કરે, તુજ વિના નાદરે તે પ્રાણ ત્યાગે. રૂ૦
રૂઠ તું ચતવડી શું બેઠો હરખડી, ગાઢ ધાડી પડી મુજ સાગે;
ગિરિધર પાવક હરિ, સાગ હરજો ખરી, નિર્ગમે લાજ તો તુંજ લાગે. રૂ૦
જીવ માગે જગમગે, અંગ માંડ ક્રમભરે, ઠગમને નેત્ર જોવાને રૂપ;
નરસૈંયો રગમગે, લોક બહુ ચગમગે, ગોપીઓ માણિક ઝુક્ટ લૂપ. રૂ૦
કેલ સુખની પગ, પ્રેમ ને બહુ ઠગ, ગોપીને રીઝી અદકે સંતાપ્યાં;
માનને કુબજી, નાનને વીતરી, બોલને હાનસા નરસૈંને થા સુખ આપ્યાં. રૂ૦

પદ ૧૧૯મું.

બોલ્યેને શામળા આવડા શા આમળા, કામલામાં મન કેમ ગમે;
કોટિ બ્રહ્માંડ જુજ આપે બહુ બળ, આજ મુને હાથથી કેમ ફેંકી નાખે. બો૦
પ્રતાપ ઠગારીઓ, ઘુરને પનોતારીઓ, બલિને ઝીંવા બાનાર ભૂપ;
હરખું શું હાનિઓ રાખ્યે જુને વાગીઓ, ન રીઓ મોહિ રહી નિજ રૂપ. બો૦

અલ્યા મૂકય રે મરકડા, ફાગટ ફગ્ગડા, હરકડા મૂકય વાદ રે વાહલા;
નગૅમયા વિના તને આમ કોણ પ્રીછવે, નગણા ન થઇએ માગ નંદલાલા. ગો૦

પદ ૧૨૦મું.

ડગડગે કહાન નાઉ મન ચોદિશ ભમે, જાણે મને નાગર કંઇક આપે;
નામ લક્ષ્મીવરા કરે લાવણ્ય સદા, આ રંકને ગાય દયા સંતાપે. ડગડગે૦
તાંદુલા લઈ દ્વિજ વિપ્રને મોકલી, ભુવન કીધું વૈકુંઠ સમુ;
માહરે તો દાન તો ગાન છે તાહરું, નિત્ય પ્રીત ગુણ ગાઇ રમુ. ડગડગે૦
મન મોટું કરી હાર મુજ કંઠ ધરી, હરખીને હરિ મારા રે આવો;
ભણે નરસૈંયો ગજાની મત વહી ગઈ, દુષ્ટને હાથથી મને મુકાવો. ડગડગે૦

પદ ૧૨૧મું.

દેવા દેવ તુજને મદા દીન પ્રતિ પાળના, કથ કમળા ગ્રહો ગંન સામો;
લાખો પાળે તેનો કોણ શો માનાઓ, હાથ જમણો વળે મુખ નામો. દે૦
કામધેનુ કૃષ્ણજી કોડ કરતા ગયા ગોપીના ગોરસ ચોરી પીધા;
શબરીના એઠમા સ્વાદ જાણ્યો જાદવે મુનિતણા વૃંદના માન લીધા. દે૦
દ્રોપદી કેરી લાજને કારણે, ક્ષણિમાં ધર્યો એક શ્વાસ;
પાચં પાંડવ તણી લાજ નોહતી જરી દીન થઇને નાગો દુષ્ટ પાસ. દે૦
ભૂપનું નોતરું ભાવ વિણ પરહર્યુ, પ્રેમનો પરખુ પરમ ડાહ્યો;
ભક્તના ઝૂપડી જાગ ગ્રાસ્યાં કરી, ભાજીને ભોજને તુ ધરાયો દે૦
બિરદ તારૂ સહુ વિશ્વ જાણે સદ, ના ચળે નાથજી વેદ વાણી,
નરસૈયા રંકને ઝખના તાહરી, આપ અળગેવડા દીન જાણી. દે૦

પદ ૧૨૨મું —રાગ આશાવરી.

ઓધાર્યો હરિ ગજ વિભીષણ, નામે નામડી તારી રે;
કુબ્જાનું કષ્ટ હર્યું ધરણીધર, અહલ્યા શ્રી હરિએ ઉગારી રે, ઓધા૦
દુષ્ટ દુશાસન ને દુર્યોધન, સતીને સભામા આણી રે,
પચાવીને પટકુળ પુર્યાં, સમરથ સારંગપાણિ રે. ઓધા૦
ધ્રુવ અંબરીખ નગન રૂક્ષમ દ, પાંડવની પત રાખી રે,
સુદામાને નવેનિધ આપી, સુરીનર મુનિવર સાખી રે. ઓધા૦

સાંદીપનને સુત આપ્યો આણી, પછે વેદમાં સાચું રે;
મારો ઠાકોર શ્રી દામોદર, અન્યને હું નહીં જાચું રે. ઓળ૦
તારણ તરણ પ્રભુ પુરૂષોત્તમ, નિરાકાર જે કહાવે રે;
નરસૈંયાચા સ્વામી સંગે રમતાં, પુનર્પિ જન્મ ન આવે રે. ઓળ૦

પદ ૧૨૩મું-રાગ પરજીઓ.

તુંને હું ભક્ત કેમ સાંભરે રે, સેવક જનના રાખણહાર;
તુંને દાસ કેમ વિસરે રે, સકળ વિશ્વના આધાર. તુંને૦
જેને સોલ સહસ્ત્ર પટરાણી, સાઠ લક્ષ સુત ગુણવંત;
તોએ તમને પ્રીતિ નહિ રે, વિનતિ કરૂં છું અનંત. તુંને૦
આગે અનેક ભક્ત ઓધારીયા રે, તે વિસામણ મુજને;
ભણે નરસૈંયો થાવ સાવધાન હરિ, ખોટ લાગશે તુજને. તુંને૦

પદ ૧૨૪મું-રાગ રામગ્રી.

મહા રંકનો સુખ [illegible] નહીં બોલું, જોતા જુઠા જદુનાથ જે;
ધુતારો મરણધિ જાણ્યો, હરિલો ન મુકે વાત રે. મહા રંકનો૦
ગોકુળમાં ગોવાળીઆ થઇને, ચાર્યાં વનમાં ઢોર રે;
જાણ્યું જગ [illegible] નાથ, નવનીત કેરો ચોર જે; મહા રંકનો૦
ચંચળ લંપટ [illegible], સઘળે તે ફરતો મારરે;
ગોકુળ માંહે ભુખ્યા ફરતો, એણે અછઠા ચાખ્યાં બોરરે. મહા રંકનો૦
પરાધીન થઇને પંજર બરતો, જેમ કોઇ નહોર નાગનજે;
નરસૈંયા માટે સારને કાજે, આવડું શું અભિમાનજે. મહા રંકનો૦

પદ ૧૨૫મું-રાગ મારૂ.

તું તો ગોકુળ માંહે ફરતો, નવ નવ [illegible] ચોરી લેતો;
તું તો [illegible] ઘેર જતો, તેનો ટકો કુમરો પાતો.
જસોદાજી બાપના તાણી, હું મહારતો સારંગપાણિ;
તમે ને દહાડા સંભારો, એવું જાણીને ઉગારો.
માહેમ મોટાઇ ન આણો, મને પોતાનો કરી જાણો;
મારે [illegible] તમારે રહું, માહરે ભુંડું તમારે ભુંડું.

મારી પત જાતા તારી જાશે, ત્યારે ગોકુળ કેમ ગ્હેવાશે;
લોક વરૂવા બોલે છે મારા, હાક મારા ઉરાડીશ તાગ.
નાગર બટકબલડા બોલા કહીએ, હુ તો કાંઈ ના આણે હઈએ,
એવુ જાણીને ઓરા આવો, હાર આપીને મુજને મનાવો.
તને અખુભાન સુના રહી ગયા, તેણે આનંદથી જોતા ઝાખી,
તારો નરસૈયો રીસે ભરાય, મુજ વિના જશ કોણ ગાય.

પદ ૧૨૬મું–રાગ પંચમ

જાગો મોગરા, જાગો મોગરા, જાગો મોગરા શામલીઆ રે;
ઘેલા ઘેલાઈ મુકો મારા વાહલા, ગાયોના ચારણ ગોવાલીઆ રે, જાગો૦
આહીરડાને આનંડો ગો મચકો, આપો મોગરડાની માળા રે,
ખટકો ચિત્તમા શાનો પેઠો, કે અટકો મારા વાહલા રે. જાગો૦
હવા ગાલ ન દેઉ મારા લાલા, નરહરિ નાંધડીઆ રે,
બધુ તમને બળવતા જાણી, પ્રેમે અરપી ગાવડીઆ રે. જાગો૦
શુક સનકાદિક ધ્યાન ધરે છે, તે નંદનણો ચિડાક રે,
તને લપર કહી હુલાવે, એવુ છે ગાનુ અમારૂ રે. જાગો૦
આવીને આલિંગન દીજે, સુંદર મુખડુ નિહાળુ રે,
ભણે નરસૈયો રજની વીતી, થયુ ત્રિલોકે અજવાળુ રે. જાગો૦

પદ ૧૨૭મુ–રાગ પ્રભાત

જાગો જાગો જદુપતિ રજની વિહાણી, અરૈણુનડા મુને સિધારેરે,
અરૂણ ઉદે થયો હરણિયો આથમ્યો, તોય તુને દયા ન આવેરે. જા૦
વલોણા વલોવાયે વેદ ભણાયે, બામનીઓ ભરે પાણીરે,
આવી ગઈયા નહીં શ્રીહરિ મારા, શકે કોણે બાધ્યા તાણીરે. જા૦
કુંભકર્ણ સુસુપ્ત થયા રે, નિદ્રા અધિક તુને વાધીરે;
જદુપતિ દીન હુ કઇ નવ જાણું, તારય તારય નરસૈંયો અપરાધીરે. જા૦

પદ ૧૨૮મુ–રાગ પ્રભાત

ગઈ ખત વાચના હું રે ખપાર્યો, તેણે ચઢી શુ રીસ રે,
આવો આલિંગન દીજે માહરા વાહલા, ત્યારે હરીઆ જગદીશ રે. ગઈ૦

સભા સર્વેકા જેમ સાંભળે, એવું હરીઆ નાથ રે;
શ્યો મેહેતાજી શ્યો મેહેતાજી, એવી બોલ્યા વાન રે. શકે૦

અમારે તમારે અંતર શાનો, હું તો દાસનો દાસ રે;
આંગળી મુખમાં ધરી નરસૈંયે, ત્યારે વાહરે આવ્યા અવિનાશ રે. શકે૦

દૃઢ ભક્તિ દીઠી આસનથી ઉઠયા, ચાલ્યા શ્રી અવિનાશ રે;
ચરણ ચલાવ્યા હાર લઇ આવ્યા, ગિરિધર કુંજ વિલાસ રે. શકે૦

નરસૈંયાચો સ્વામી અંતરજામી, ધણી આરત જાણી નાથે રે;
સાક્ષાત સ્વરૂપ પ્રગટયા અંતરયામી, ભેટયા હરિજન સાથે રે. શકે૦

પદ ૧૨૯મું–રાગ વિભાસ.

દાતણ કરતી વેળાએ મારે વાહલે, વાયા પોતાની પાલી રે;
આપુલા ભક્તને લાડ લડાવવા, એ આવ્યા વનમાલી રે. દાતણ૦

મુનિજનનો તેડયો નવ આવે, બ્રહ્માદિકને વશ ન થાય રે;
એ નરસૈંયો, એજ ગોપી, એક સ્વરૂપ કહેવાય રે. દાતણ૦

પદ ૧૩૦મું–રાગ વસંત.

કમાડ કડકડિયા ગડગડિયા રે, મંડળિકનાં મંદિર,
સાંકળ ત્રુટી ને દ્વાર ઉઘડિયા રે, સમરથ શ્યામ શરીર. કમાડ૦

ખડખડિયાં ઘર ને કોલાસા રે, પડિયો પોળે પોકાર;
ધ્રુજે ભૂપ સભામાં સહુકો રે, થઇ રહ્યો હાહાકાર. કમાડ૦

આસનથી ઉઠયા અવિનાશી રે, આવ્યા સભા મોઝાર;
સના સર્વે દેખતા આરોપ્યો રે, મહેતાજીને કંઠે હાર. કમાડ૦

પીતાંબર પ્રીતે ઓરાઢ્યું રે, કાને કુંડળ જોડ;
મસ્તક મુગટ મુકી નાચે રે, જે જે શ્રી રણછોડ. કમાડ૦

મુખે મોરલી મધુરી વજાડે રે, દીનાનાથ દયાળ;
રંગીલો છબીલો ને છોગાળો રે, કરે કુદી દે તાળ. કમાડ૦

જે જે કાર વદે સહુ સખીઓ રે, ધન ધન ગોકુળ રાય;
નરસૈંયાને ભુજ ભરી ભરી ભેટે રે, હૈડે હરખ ન માય. કમાડ૦

પદ ૧૩૧મું–રાગ સામેરી

આકણીએ જેને દ્વાર ઉઘડિયા, હાર ગોપાળ રાયે દીધો રે,
રાજા હતો તે થર થર કાપ્યો, કહે મહા અપરાધ મેં કીધો રે આકણીએ૦

દાતણ કરવાની વેળાએ, વાચા પ્રભુએ પાળી રે,
મકર મહારાજ કીધો, વિપત સઘળી ટાળી રે આકણીએ૦

મુનિજનનો તેડ્યો ના આવે, બ્રહ્માને વશ ના થાયે રે,
તે પ્રભુએ પ્રત્યક્ષ આવી, નરસૈં ભક્તની બાંધી સાહે રે આકણીએ૦

શ્રીપાત સન્યાસી વિસ્મે પામ્યા, જોઇ રહ્યા ગોપાળ રે
જેણે જેવા તેણે તેવા, દીઠા દીન દયાળ રે આકણીએ૦

રઘુનાથાશ્રમે રઘુનાથ દીઠા નરસિંહાશ્રમે નૃસિંહ રૂપ રે
અદ્વિતાશ્રમે અદ્વૈતરૂપ દીઠા ગોવિંદાશ્રમે ગોવિંદ સ્વરૂપરે આકણીએ૦

સહચરાનંદે સહચરાનંદ દીઠા માધવાશ્રમે માધવ જોઇ રે
અદ્ભૂતાશ્રમે અદ્ભૂતરૂપ દીઠા, અચ્યુતાશ્રમે અચ્યુત હોઇ રે આકણીએ૦

કેશવાશ્રમે કેશવરૂપ દીઠા પ્રમાદપુરીએ પ્રેરક પ્રભુ રે
બ્રહ્માનંદાશ્રમે બ્રહ્મરૂપ દીઠા, શ્રીધરાશ્રમે સિદ્ધ વિભૂરે આકણીએ૦

વિશ્વેશ્વરાશ્રમે વિશ્વરૂપ દીઠા વસુદેવે વાસુદેવ ત્યાય રે
વિશ્વંભરાશ્રમે વિશ્વંભર દીઠા મુકુંદે મુકુંદ જણાય રે આકણીએ૦

રામાનંદાશ્રમે રામાનંદ દીઠા, ભીમડે દીઠા રામ રે,
રાજમાતાએ ચતુર્ભુજ દીઠા, રાણીએ સુંદર શ્યામ રે આકણીએ૦

પ્રભુએ પ્રહ્લાદે રૂપ દીઠા મંડળિકે દીઠો કાળ રે,
શ્રીધર પંડિતે પંડિત રૂપ દીઠા, સભાએ સુંદર ગોપાળ રે આકણીએ૦

ચારે સખીઓએ ચતુર્ભુજ દીઠા કુંવરબાઇએ દીઠો તાત રે,
નરસૈંયે રંગીલો છબીલો દીઠો, શ્રી ગોકુળનો નાથ રે આકણીએ૦

જેને જેવો ભાવજ હુતો તેણે તેવો દીઠો દયાળ રે
મહેતાજીને કંઠે આરોપી, મોહને મોગરાની માળ રે આકણીએ૦

પદ ૧૩૨મું–રાગ ધવળ ધનાશ્રી

શ્રીપાત સન્યાસી મંડળિકને કહે છે, લાગો મેહેતાને પાય જી,
અધ પ્રધાને કશું નવ જાણ્યું, આક્રંદ કરે છે રાય જી

ભૂપ ભીમડે ભલું નવ કીધું, રાય કરે વિલાપ જી,
રાણી મેહેનાને ચરણે લાગી, એમોને ઉગારો આપ જી.

ત્યારે રામાનંદ કેહે મડળિકને, હીણું મતિ તું રાય જી,
ધિક ધિક જીવતર તારૂં રાજા ધિક ધિક તુજ પિતાય જી.

અસુર તણે હાથે મરણ પામજે, જાય જાનના તન જી,
રામાનંદે રાજા શાપ્યો, કહી બહુ ક્રોધ વચન જી.

રાજ્ય તારૂં જશે અપરાધી, તું ટળ્યો હરિનો દાસ જી,
રિદ્ધ સિદ્ધ સપત તારી જાશે, નહિ રહે કોઇ તુજ નામ જી

મેહેનાજી કહે એમ ન કીજે, ક્રોધ રામાનંદ મુન જી,
રાય નામોને હારને આપ્યો તે રાય મડળિકનું પુન્ય જી

આપણ કોઇને દાઝ ન કીજે, મને વાગે કનક જી,
દામોદર નાથે લજ્જા રાખી, હું [illegible] રટ જી

ત્યારે રાજા મન પસ્તાણો, આવીને દંડવત કીધો જી,
મેં દુમતિએ કહ્યું નવ માન્યું, એકે અરથ ન સિધ્યો જી

આગે નારણની સદગુરી આપી, તે એક ન આવ્યું કામ જી,
કળિયુગમાં હરિ ભક્તિ મોટી, મોટું નારાયણ નામ જી.

એ વિનકતા કોને કહીએ, મન્યા ભીમ પ્રધાન ગન્યાભી જી;
નારાયણનો જન દૂભાવ્યો, એણે નર ન્હેયું વિનાસી જી.

એવો નાપ સુણીને રાજા, કરજોડી લાગે પાય જી,
હું અજ્ઞાની કંઇ નવ સમજ્યો, અતિ થયો અન્યાય જી

વૈષ્ણવ સાથે વિપરીત કીધું, દીઠું દુખ અપાર જી,
પૂર્વના પાપજ પ્રગટ્યા, આવીઆ આપ આ વારજી.

એવી બુદ્ધિ કેમ થઇ મારી, તે સમજાવો વાત જી,
સ્વામી તમે ઓધ કેહ પેર જાણ્યું, મારી જો જાગ જાત જી.

ત્યારે રામાનંદ કેહ સુણ્ય રાજન, પૂછ મેહેનાને એહ જી,
પ્રગટ કરીને તુજને કહેશે, જાત નારી છે તેહ જી.

પાછે લાગે મેહેનાજીને, પૂછે મંડળિક રાય જી,
આર જાત મારી કેમ તે, કહોને વાગ્નાય જી.

મેહેતાજી કેર માંડળ મંડળિક, તારી જાનની વાત જી;
સર્વે પ્રકારે તુજને સંભળાવે, જઈ પૂછને તારી માત જી.
મંડળિક આવ્યો મોડલજ માંહી, જણાવે પોતાની માત જી;
પ્રણામ કરીને નાક થઈને, માતને પૂછી વાત જી.
વચની માતા એણી પેરે બોલ્યા સાચું કહું છું તુંય જી,
ગજમહેલમાં એક મ્લેચ્છ મ્હેતો તેની દ્રષ્ટે ઉપજ્યો તુંય જી.
તે દ્રષ્ટે ગર્ભમાં આવ્યો, થયો જન્મ આ તારો જી;
નરસૈંયો ભણે ભક્તિથી, મ્લેચ્છ બુદ્ધિનો એ મુંજરા જી.

પદ ૧૩૩મું–રાગ કેદારો.

જય જય શબ્દ સુરીનર ઓચરે કુસુમતણી હોય વૃષ્ટિ અપાર,
ધન્ય ધન્ય આ નરસૈયાને, જેણે હરીના કરનો પહેર્યો હાર. જય૦
દુંદુભિ નાદ ગગડે નભ માંહીં, હરખ્યા હરિજન સર્વે અપાર;
દેવતણી દેવાંગના મગ્ને, ધન ધન વચન વદે મુખ સાર. જય૦
ધન્ય નરસૈંયાનું ધન્ય આ મણીઓ, ધન્ય એ ભૂતળમાં અવતાર,
સુરીનર સહુકો એણીપેરે બોલે, ધન્ય નરસૈંયો ઉતરો ભવપાર. જય૦

પદ ૧૩૪મું–રાગ સિંધુરો.

શ્રીહરિ ઓચરે નરસૈંયા ચિત્ત ધરે, સાંભળજે સર્વે સભા રે ધીરી થઈ રે;
હાર આપો હરી વિનવે વિનતિ કરી, સનમુખ શામળો જોડી ખૂબ નમીરે. આ
શ્રીહરી હરખે ઓચરે વૈષ્ણવ જન મારૂ જીવન દામોદર દીન વાણી;
સસાર પરહરે પ્રેમ મુજપર ધરે, પૂરણ પરબ્રહ્મ કહે પ્રીત આણી. આ
દાસનો દીન છું, ભક્ત આધીન છું કોણ લેખું મેહેતા હાર કેરું;
કહે બ્રહ્માંડપતિ કરૂ એ વિનતિ, નરસૈંયા વચન એ નહિ રે ફેરૂ. આ

પદ ૧૩૫મું–રાગ પ્રભાતિયું

કૃષ્ણ-પ્રાણપે મને વૈષ્ણવ વાહલા હરનિશ તેને ગાઉં રે,
તપ તીરથ વૈકુંઠપદ મૂકી મારા ભક્ત બોલાવે ત્યાં જાઉં રે. પ્રા
અમરીષ રાજા મને અતિ ઘણો વાહલો દુર્વાસા માન ભંગ કીધું રે;
મેં મારૂ અભિમાન તજીને ચક્રદર્શન વાળી લીધું રે. પ્રા

ગજને માટે ગરૂડે ચઢી પળિયો, હરિજનની સુધ લેવા રે;
ઉંચ ને નીચ હું તો કંઇ નવ જાણું, મને ભજે તે મુજ જેવા રે. પ્રા૦
લક્ષ્મીજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા સંતની દાસી રે;
અડસઠ તીરથ મારા સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશી રે પ્રા૦
સંત ચાલે ત્યાં હું આગળ ચાલુ, ને સંત સૂએ તો હું જાગુ રે;
મારા સંતની નિંદા કરે તેની, ઉછેદવા નઘજ કાપુ રે પ્રા૦
મારા જે બાંધ્યા વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવે બાંધ્યા મે નવ છૂટે રે
એમ્વાર વૈષ્ણવ મને બાંધે તો ને બધા મેં નવ તૂટે. પ્રા૦
બેશી ગાય ત્યાં હું ઉભો ઉભો સાંભળુ ઉભા ગાય ત્યાં હું નાચુ રે;
હું તો વૈષ્ણવથી ક્ષણ નહીં અળગો, ભણે નરસૈંયો એ સાચું પ્રા૦

પદ ૧૩૬મુ—રાગ પ્રભાત.

કૃષ્ણ—ધન્ય તું ધન્ય તુ એમ કહે શ્રીહરિ, નરસૈંયા તું મારો ભક્ત સાચો,
મેલી રૂપ રાણું સખીરૂપે થઇ રહ્યો, તાહરા પ્રેમથી હું રે રાચ્યો. ધ૦
તુજ ને મુજમા ભેદ નહીં નાગના, માનજે એ મારી વેદ વાણી,
હજી જેને તને પ્રતિત ન ઉપજે, મ તને મોકલ્યુ ટાઢુ પાણી. ધ૦
મામેરુ મોકલ્યુ તે કેમ વિસર્યું, આપીઉં હાર પ્રત્યક્ષ ભૂપ;
ત્રિભુવનમા તુજ સમો કો નહીં નાગરા, તાહરું ને માહરું એક છે રૂપ ધ૦
તારો અક્ષર જે ગાય ને સાભળે, તે કુલ સહિત પવિત્ર થાય;
ભણે નરસૈંયો મીઠી બોલી શુ રીઝવે, કરજોડી કૃષ્ણજી મમ ખાય. ધ૦

પદ ૧૩૭મુ—રાગ પચમ.

એહેતો—મેં ગાયો બ્રહ્મ તે પરમ આનંદશુ, કરમના જીવ તે મરમ બોલે;
ધરમ ધુરધર તમને જાણે નહીં, રત્ન ગુજા કરે એક તોલે. મેં૦
નિગમ ને અગમ ને સુગમ તો મેં કર્યા, ગોપી વિહારને કોણ જાણે;
લક્ષ્મીપતિ એ રૂચે નહીં કામના, ભોમીના ભૂર તેને મર્મ આણે. મેં૦
જ્યા છે પ્રેમ ત્યા પરમ આનદ છે, અન્ય આનદ ત્યા અન્ય હોયે;
નરસૈંયો મહામતિ ગાય છે ગુણ કથી, કામી એ સમજે તો કામ ખોયે. મેં૦

પદ ૧૩૮મું–રાગ કેદારો

દેવા તું જે નાચે ને હું તાલ વાઉં, એ તાલને નજરે વૈકુંઠ જાઉં;
અનેક અવરીત ગતિ પિંગળા પારખુ, નાથ કહી ભેદ તુજ પુછે ગાઉં. દેવા૦

દેવા તું ધર વાંસળી ક્ષુદ્ર ઘટાવળી, કેશરી લંક કટિ જંત્ર સાઉં;
ગહિરા મન તુજ આય ગીતા ધર, રંગની રેલમાં હું તણાઉં. દેવા૦

જંત્ર વીણા રસ ઝાંઝરી ઝાંઝરી, ઘુઘરી પગ ધરી ઠમક થાઉં;
ભમર ચક્ષ આગમાં નેણુ લટકા કરે, જુવતીના જુથમાં હું સમાઉં. દેવા૦

કસુંબી હાર ને વક્ષ કૌસ્તુભમણિ, મુકુટ મણિ મેખળા વારી જાઉં,
માનીની સાથ જ્યારે પ્રેમ ભમરી કર, ચરણની રેણુમાં હું સમાઉં. દેવા૦

અતિ જે આનંદ ભેર સજળ અંગ મિથુના, રીઝતા દેખીને હું મગાઉં;
ભણે નરસૈયો પ્રેમરસ રમતાં, તુંને નિરખીને બલીહારી જાઉં. દેવા૦

પદ ૧૩૯મું–રાગ કાલેંગ

માહારો ઠાકાર શ્રી દામોદર, ભાર દીધા ગભાવી રે,
અનેક ભક્ત આગે ઉગારિયા, કૃપા કરી મોરારી રે. માહા૦

શુકસનકાદિક મુનિવર નારદ, નિગમ ચતુર મુખ ગાય રે,
પ્રહ્લાદ નચ્યા તાલ વજાડ, ગણના પુરા ન થાય રે. માહા૦

જોગી જેવા સુરીનર વાંછે, સહસ્ર અઠ્યાશી મુનિરાય રે,
બ્રહ્માદિક ગણગાંધર્વ અપસરા, નિતનિત નૃત્ય કરાય રે માહા૦

ભામને વસ્ત્ર આ પણ આવ્યા, નથી આપ્યા સર્વ ગણગાન રે,
મલીક દેખતા નરસૈયાને, આ હરિ આપે છે હાર રે માહા૦

પદ ૧૪૦મું–રાગ પંચમ

• દ્વા તોલા સુવર્ણ ગજા આપ કહાડી, નાહતો ગયા નાર રે,
વૈષ્ણવસુ દ્વેષ કરવાથી થયુ, તેનુ કાળુ શરીર રે માહા૦

સઘળુ ગોરહ નિરખી રહ્યુ છે, પહોંચ્યા મનના કોડ રે,
શ્રીપાતનો થયો ભવાડો, મહેતાજી જીત્યા હોડ રે. મ

કળિયુગમાં રે કહ્યું માનવી, પામરને ન પ્રતીજ રે;
બેહેનો નરસૈંયો ન ભજે નારાયણ, મને ચરણ રાખો કરો રીઝ રે. મારો૦

પદ ૧૪૧મું–રાગ વિભાસ.

શ્રીદામોદરજીએ કીધી મયા, મુગટ સહિત મુને આપ્યો હાર;
બાજુબંધ ને બેરખા આપ્યા, ત્રિભોવન વર્તો જેજેકાર. શ્રી૦
રાજા તું તો ઘેલો થયો હતો, ખડગ લઈને આવ્યો સંગ;
વાલાજીસું રંગભર રમતા, તે ગોવાળીએ રાખ્યો રંગ. શ્રી૦
ભક્તપાલકને સાચા જાણો, હૃદયે રાખો દૃઢ વિશ્વાસ;
નરસૈંયાનો સ્વામી ભલે મળીઓ, સકળ મનોરથ પુરી આશ. શ્રી૦

પદ ૧૪૨મું–રાગ પ્રભાતિયું

મારો ઠાકોર શ્રીદામોદર, મારી સાર કીધી સંભાળી રે;
અંતર નવ રાખ્યો મન સાથે, હાર આપ્યો ઉતારી રે. મારો
રમઝમ કરતા હરિ પધાર્યા, આપ્યો દાસને હાર રે;
સખીઓ મળીને હરિને વધાવે, બોલે જેજેકાર રે. મારો
શ્રીમુખ બોલે દામોદરજી, ધન ધન વૈષ્ણવ જનને રે;
અંતઃકરણનો સાક્ષી મારો, વેચાણો તારે હાથ રે. મારો
શિવસનકાદિક નારદ શારદ, દેવના તેત્રીસ કોડ રે;
અંતરીક્ષ હરીને જે જે બોલે, નરસૈંયા જેવો કોડ રે. મારો

પદ ૧૪૩મું–રાગ આશાવરી.

સભા શોભે આ નરસૈંયાને આંગે, વૈષ્ણવ મંદિર પધારો રે;
ધન ધન મેહેતા, ધન ધન નાગરીઓ, ધન ધન એનું તમારું રે. સભા૦
રંગે આજ્ઞા આપી મેહેતાને, મંદિર પધારો સ્વામી રે;
તમો ભક્ત હરિના સાચા, અમો કુળનિંદા કરી રે. સભા૦
નાગરલોક પ્રસન્ન થઈને [illegible] હરખ [illegible] રે,
સખીઓ [illegible] પધારે, જય જય ગોપાળ રે. સભા૦
આવ્યા શુભ ગોપાળજી ઘેર, એ સંકટનો સ્વામી રે;
નરસૈંયાનો પ્રભુ ન કરે ન હશે, બાનાની પત રાખે એ નામી રે. સભા૦

પદ ૧૪૪મું—રાગ આશાવરી.

સરસ જાન સુન્દરીઓ ડગે, વાજે ચંગ મૃદંગ ને તાળ રે,
નર નારી મહુ મોહ્યું નગરનું, જય જય દીન દયાળ રે.
સખીઓની કોટે બાથ ધરીને, મેહેતો કરે છે ગાન રે;
ગોરડ સહુકો જોઇ રહ્યું રે, અકળ ચરિત્ર ભગવાન રે.
મેહેતાજી આવ્યા મંદિર મધ્યે, હરખ્યો મંત પરિવાર રે;
હારજ લેઇ હરિ હોડજ જીત્યા, ધન વૈષ્ણવ અવતાર રે.
ધન્ય એ ગોરહ, ધન્ય એ માલા, ધન્ય આશાવરી, રાગ રે,
ધન્ય નરસૈયો ભણે અવતરીયો, શ્રીકૃષ્ણ ભજ્યાનો લાગ રે

પદ ૧૪૫મું

આ દામોદર મંદિરમાં આવ્યા, જઇ મેહેતાજી વધાવે રે,
નાગરી ન્યાતમાં ઠંકુ વહાવ્યું, કંઠે હાર લટકતા લાવે રે.
કુંવરીએ ચરણે શીશ નામ્યું, બોલ્યા ગલિત દીન વાણી રે,
આજ સંકટથી ઉગાર્યાં અમને, પ્રભુ પ્રીત્ય તમારી જાણી રે.
નિરધન ને વળી નાત નાગરી, હરિ ન આપીશ અવતાર રે,
ભણે નરસૈયો એ શુભ સાચું, હું માગું વારવાર રે
હરિ ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તેનો જાયે અફળ અવતાર રે
તુલસીની માળા તિલક વણ પાખ, બીજા જુઠા સણગાર રે.

પદ ૧૪૬મું—રાગ આશાવરી.

દશ માસ માતા ઉદર દુ:ખ પામી, અકારજ ખર ભાર રે,
દેહ ધરીને હરિના દાસ ન કહાવ્યા, તેના જનુનીને ધિક્કાર રે.
હરિ ભક્ત જેને નહીં વાહલા, તેને કૃપા નહીં નિરધાર રે,
નરસૈયાના સ્વામી વિના બીજા, અનેક ધર્મ વ્યભિચાર રે.

પદ ૧૪૭મું—રાગ ધનાશ્રી

તેણે નર જીત્યું રે જીત્યું ટેક.

તેણે વેદ પુરાણ નદી તું રે, તેને સુકૃત વાહણ વેગે છીત્યું રે છીત્યું,
નાખ્યા નાથ હૃદેમાં જેણે, તેને અવતરવું કરી વીત્યું રે વીત્યું. તેણે૦
વાલય જાડી નાગર બાન માડી, જેણે ગોવિંદના ગુણ ગાયા રે,
ભણે નરસૈયો સત્ય કરી માનો, સફળ હવી તેના કાયા રે. તેણે૦

પદ ૧૪૮મું-રાગ આશાવરી

વૈષ્ણવ જન તો તેને કહીએ, જે પીડ પરાઈ જાણે રે,
પર દુઃખે ઉપકાર કરે તે, મન અભિમાન ન આણે રે. વૈષ્ણવ૦
સકળ લોકમાં સહુને વંદે, નિંદા તે ન કરે કેની રે;
વાચ કાછ મન નિશ્ચળ રાખે તો, ધન્ય ધન્ય જનની તેની રે, વૈષ્ણવ૦
સમદ્રષ્ટિ અને તૃષ્ણા ત્યાગી, પર સ્ત્રી જેને માત રે,
જીહ્વા થકી અસત્ય ન બોલે, પરધન નવ ઝાલે હાથ રે. વૈષ્ણવ૦
મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, દ્રઢ વૈરાગ્ય જેના મનમાં રે,
રામ નામ શું તાળીરે લાગી, સકળ તિરથ તેના તનમાં રે. વૈષ્ણવ૦
વણ લોભી ને કપટ રહિત છે, કામક્રોધને નિવાર્યા રે,
ભણે નરસૈયો તેનું દરશન કરતાં, કુળ ઇકોતેર તાર્યા રે. વૈષ્ણવ૦

પદ ૧૪૯મું-રાગ આશાવરી.

સંવત પંદર બારોતરો ચૈત્રી સપ્તમિ ને સોમવાર રે,
અતિ આનંદે માળા સાઈ, નરસૈયો ઉતર્યો પાર રે. સંવત૦
વૈકુંઠ વ્યતિપાત એકાદશી, વૈષ્ણવ મુખ સુણાય રે,
અગમ અગોચર તેના પાતિક હૈયામાં સૌ જાય રે. સંવત૦
જે જન સાંભળે ભાવ ધરીને તે જન સાંકડી ન થાય રે,
ભણે નરસૈયો તે હરિપદ પામે, સાથે વહડી વૈકુંઠ જાય રે. સંવત૦

II. સુદામા ચરિત્ર.

પદ ૧લું

જદુપતિ નાથ તે, મિત્ર છે તમતણા, જાઓ વેગે કરી, કૃષ્ણ પાસે;
પ્રીત પૂરવતણી, હેત ધરશે હરિ, મનના મનોરથ સફળ થાશે. જદુપતિ.
ઘેર બાળક સહુ, દુઃખ પામે બહુ, અન્ન ને વસ્ત્રથી રહે છે ઊણાં;
નિર્ધન સરજિયાં, પુણ્ય કીધા વિના, કર્મના દોષ તે આવી પૂગ્યા. જદુપતિ.
જદુપતિ જાદવો, ભક્તિવશ માધવો, કરશે કરુણા પ્રભુ દીન જાણી;
ગોમતીસ્નાનથી, કોટી અઘ નાસશે. નિર્ખતાં કૃષ્ણને પ્રેમ આણી. જદુપતિ.
કૃષ્ણને હળિમળી, શિઘ્ર આવો વળી, જાણશે દુઃખ અંતરજામી;
વિનતિ મનમાં ધરો, આળસ પરહરો, સહાય થાશે નરસૈંનો સ્વામી. જદુપતિ.

પદ ૨જું.

સાંભળો ભામિની, કાન ધરિ કામિની, ક્વણ કહાવું હું કૃપણ પાપી;
ત્રિભુવન નાથ તે, મહિપતિ માધવો, કેમ બોલાય ત્યાં વાત ચાંપી. સાંભળો.
દિવસ ઝાઝા થયા, બાળપણને ગયા, નરપતિ નવ પ્રીછે પ્રીત જુની;
દુરબલ રંક હું, ભિક્ષુક બાપડો, નવ લહું ચોકથી ખોટી ચુની. સાંભળો.
ઉગ્રસેન અક્રુર, ઓદ્ધવ છે ત્યહાં, બળિભદ્ર ને અનિરુદ્ધ પાસે;
કોટી જોદ્ધા જયહાં, હમો રહીશ કયાં? કોણ આવી મ્હારો હાથ સહાશે! સાંભળો.
જડિત રત્નો મણિ, કાંતિ ભાસે ઘણી, તિમિર નાવે તેની જયોત પાસે;
ત્યાં કેમ બોલી શકું, વેણ વત્તો થકું, ધમણ ધમતો રહું શ્વાસોશ્વાસે. સાંભળો
મૌન બેસી રહો, સુખદુઃખ સરુ સહો, ભોગવો કર્મ જે ભાગ્ય ચોર્યું;
દુરિજન લોક તે, જોને લવતાં રહે, નરસૈંના સ્વામીનું બિરદ મોટું. સાંભળો.

પદ ૩જું

સ્વામિ સાચું કહ્યું, બોલવું નવ રહ્યું, કંથનાં વચન તે વેદવાણી;
ભવતણું નાવ તે, ભક્તિ ભૂધરતણી, તેહ હું પીછવું સ્નેહ આણી. સ્વામિ.
નથિ હરિ વેગળા, ભક્તિ ભાવે મળ્યા, રાય ને રંક જયાં એક ધારે;
લખપતી કોટિધ્વજ, મન નાણે રતી, શક સરિખા ત્યાંહાં નહિરે સાહે. સ્વામિ.

મહાપુરુષ, ધ્યાન શ્રીકૃષ્ણ નિજ જન જાણીને મૂક નેશે,
પ્રીતની રીત તે, જાય નહિ જીવતી, ભાગવતીનાગર ચરિત કહશે સ્વામિ
નથિ માહરે ઓરતા, જેઠ તે દિવસા, કેમ કરી તમને દેખશ માંહી
કાંઈ નથિ આપણું, તન ધન તમણું, નિરખના લાજે જગતના સ્વામી સ્વામિ

પદ ૪થું

વિનતિ વરી કદ બે નારી કહું, પોતિર નાદર ગાઉ થાવો,
જાણશે થોડે વણ બાર ભોજનનાર, ધન્ય કૃષ્ણનું સ્નેહ માગો વિનતિ
બિલડીના મોર ને, બાર માગેગિય જુ અન આદિગુ લીન,
ભક્ત વિદુરની, નારુ ભાર જન્મા, નૂરા નેતર પાછુ નીર વિનતિ
પેર પેર પાડવ, દર નિસાગિયા, ભક્ત કારણ કદ દુર નાયા,
ઊંચ ને નીચનું, એને છે પારખુ પતિત અવર્મે કદ કેરી તાર્યા વિનતિ
ભક્તિવશ વિદુરતો મન નાથે મરગ મસોવરને નવ ચકે ગણે
મન સમરે ત્યદા, આવી બો નડ નમ્તન મનતણો બાર જાણે વિનતિ
જાઓ નેગે કરી, નિરખો મુનિપુરી, ધન ધન નામ રી સ્નેહ નરાળો,
નર્સેંના નાથને નિરખો નિશ્ચય કરી, મામનિરે ચ્વને ચાર ઝાલો વિનતિ

૧૬ પમુ

ચાલિયો વાગમા, જ્ઞાનના રાગમા, મિત્ર મોહનજીનું નામ લેતો,
ધન્ય એ નાર, અવતાર મહુજ કથા કૃષ્ણ હ કૃષ્ણ મુખ એમ કહેતો ચાલિયો
માગવુ મૃત્યુ પ્રમાણ છે પ્રાણિને, વાન ખોયે ત્યાહા પ્રીત તૂટે,
કહ્યું મેં અમથા, મૂએ એમી ગયો, માગના તો મર્યા ભર્મ છૂટે ચાલિયો
માગિયુ મેં નથી, શું મુખે કહું કથા, ભોગનુ કર્મ જે બાગ્ય લાગ્યા,
શ્રીપતિનાથે મને નેહમ જાણિયો, એમ કરતો હિન્દ દૂર આવ્યો ચાલિયો
આવી ઊભો રહ્યો, કહે ગજગજ થયો કાળી મુરજ નહિ જયોત બામ,
હરિ ક્યા આણિને, દરિજન જાણિને, પોઢિને જઈ કહ્યું કૃષ્ણ પાસ ચાલિયો
મંદિરે તેડિયા, ચાલીને ભેટિયા, ત્રિવિધિના તાપ તે સર્વ નાઠા,
પ્રેમ સુદામને, લેઈ બેસારિયા, તાણત વિવના વન્ન ફાગ ચાલિયો

તેલ ફુલેલ મર્દન કરાવિયાં, શુદ્ધ ઉષ્ણોદકે સ્નાન કીધું;
કનકની પાવડી, ચરણ આગળ ધરી, કૃષ્ણે ચરણોદક શીષ લીધું. ચાલિયો.
પુનિત પીતાંબર, પહેરવા આપિયું, કનક થાળે પકવાન દીધાં;
ભાવતાં ભોજન કૃષ્ણ હાથે કર્યાં, લીધું આચમન ને કાજ સિધ્યાં. ચાલિયો.
કૃષ્ણે પલંગપર, પોતે પધરાવિયા, દધિસુતા વીંઝણે વાયુ ભરતાં;
સત્યભામાદિક, નારી નિરખી રહી, નરસૈંનો નાથ પદસેવ કરતાં. ચાલિયો.

પદ ૬ઠું.

ભાગ્ય જો જો બાઈ, કૃપણ ભિક્ષુકતણું, રુકિમણી આદિ સૌ નારી બોલે;
હળધર જોગ્ય તે, ભોગ પહોંચાડિયા, અજ અંબરીષથી અધિક તોલે. ભા.
આ કૃપણરૂપ, તે, પ્રગટિયું કયા થકી, વસ્ત્ર મેલાં દિસે કર્મ ફૂટયો;
ત્રિગુણને દુર્લભ, સેજ રમાતણી, વશ કરી નાથને પાપ છૂટયો. ભા.
અંગ અતિ કમકમે, ધમણ મોઢે ધમે, ઉધરસે ને વળી નાક લૂતો;
જો જો કૌતક હરી, દેહ દશા ફરી, કૃપણ તે કૃષ્ણને સંગ સૂતો. ભા.
પહોડીને ઉઠિયા, સ્નાને બેસારિયા, વદન પખાળવા નીર દીધું;
કનક ઝારી ભરી, શીત જળ આપિયું, કનક કટોરે તે પાણી પાધું. ભા.
શ્રીમુખે બોલિયા, કહોને બાંધવ તમો, બ્રહ્મચારી કે ગૃહધર્મ કીધો ?
કુશળ છે બાલગોપાળ સહુ તમતણા, ભાગ્ય મોટું મને ચિત્ત લીધો ભા.
ગૃહસ્થના ધર્મમાં, હુંય વળગી રહ્યો, હુને મારી બધી ગત્ય ભૂલ્યો;
મિત્ર સુદામાની, શુદ્ધિ લીધી નહીં, કામિની કેફમાં હું જ ડૂબ્યો. ભા.
સાંદીપનિ ગોરને, ઘેર આપણ ભણ્યા, ધન્ય ધન્ય દિવસ તે સફળ કહાવ્યો;
એક રેણી રહ્યા, વન વિષે આપણે, સર્પથી ભાગતા મેઘ આવ્યો. ભા.
અન્ન લીધા વિના, ભૂખ્યા બેસી રહ્યા, ગોરાણીએ આપણી પીડ જાણી;
વિસરી ગયું છે કે, વીર તને સાંભરે, સાંદીપ ગોરની અચળ વાણી. ભા.
ભાભીએ ભેટ જે, મોકલી મુજ ભણી, ભાવશું માંહે તે લાગે મીઠી;
સંકોચાતો ગાંઠડી, વિપ્ર આઘી ધરે, નરસૈંના સ્વામીએ નજરે દીઠી ભા.

પદ ૭મું.

છપ્પન ભોગ જ્યાં, કવણ તાદૃશ ત્યાં, આપતાં ઉર સંકોચ આવે;
જે રે જોઈએ તે, આવી મળે કૃષ્ણને, તાદૃશ ભેટ તે તુચ્છ કાવે. છ.

ધાઇ લીધા હરી, મુઠી તાંદુલ ભરી, પ્રેમે આરોગિયા તૃપ્તિ પામી;
હું કુબેરથી, અધિક વૈભવ કર્યો, રૂક્મિણી કર ગ્રહ્યો શીષ નામી. છ.
એક રહ્યા અમો, એક બીજા તમો, ભક્તને અડગઢ દાન કરતાં;
પ્રેમદાએ પ્રેમનાં, વચન એવાં કહ્યાં, હાથ સહાયો ત્રીજી મૂઠી ભરતાં. છ.
વનિતા વચન તે, વિપ્ર સમજ્યો નહીં, ચાલવા ઘર ભણી શીખ માગી;
નરસૈંને નાથે દુર્બળપણું ટાળિયું, ભૂખના દુઃખની ભીડ ભાંગી. છ.

પદ ૮મું.

વિપ્ર ચાલ્યા વળી કૃષ્ણ સાથે મળી, ચિત્તમાં શોચી વિચાર કરતો;
આપ્યું તો કાંઇ નહીં, ત્રિક જાણી નહીં, તે તણો શોચ હૃદય જ ધરતો. વિપ્ર.
અષ્ટ મહા સિદ્ધિતણી નિદ્ધિ નવ નિધિતણી, સંપત્તિમાં રહ્યો ભાગ્ય માણી;
કામિની કંથને હું, કારિકા આવિયો, અમતણી તો નવ જાણી. વિપ્ર.
બાલગોપાળ જે વાટ જોતા હશે, તેહને જોઇ અમો શુંય કહેશું?
મિત્ર મોહનતણું, હેત જ્યારે પૂછશે, કામનીને ઉત્તર કેમ દેશું? વિપ્ર
એમ ચિંતા કરે, નેત્રથી નિર ઝરે, કર્મની વાત મનમાંહી ધારી;
નરસૈંનો નાથ તો, અતિ ઘણો લોભિયો પીતાંબરી પણ લીધી ઉતારી. વિપ્ર.

પદ ૯મું.

ધન્ય તું ધન્ય તું, રાય રણછોડજી, દીન જાણી મને માન દીધું;
નહિ મુજ જોગ તે, ભોગ પહોંચાડિયા, અજ અંબરીષથી અધિક કીધું. ધન્ય.
કનકને આસને, મુજને બેસારિયો, રૂક્મિણી કૃષ્ણનો હાથ સહતાં;
હેત કરિ કરિ હરિ ચરણ તળાંસિયા, ખટ રસ ભોજન ખાંતે ખાતાં. ધન્ય.
બાલપણાતણો, સ્નેહ નવ વિસરિયો, મિત્ર મોહનતણી પ્રીત સાચી;
હેતથી હળી મળી, માન દીધું મને, રંક બેસાડિયો કનક માંચી. ધન્ય.
ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણજી, સંત સેવા કરી, ધ્યાન ધરતો હું નિજ દ્વાર આવ્યો;
રત્નજડિત મણિ, ભવન શોભા ઘણી, દેવ શું દ્વારિકા આહિ લાવ્યો. ધન્ય.
કનકની ભૂમિ ને રત્નના થાંભલા, અર્કની જ્યોત ઉદ્યોત દીસે;
ખાન ને પાન વિહાર સ્થાનક ઘણાં, કામની નિરખતાં કામ દીસે. ધન્ય.
સાત નવ વરસની દીઠી ત્યાં સુંદરી, નારી નવજોબના બહુ રૂપાળી;
સોલ શણગાર તે, અંગ સુંદર ધર્યા, દેવ વિમાનથી રહ્યા નિહાળી. ધન્ય.

સહસ્ત્ર દાસી મળી, દીશે વીંટી વળી, કામિની કથની પાસ આવી;
સ્વામી રે સ્વામી હું, દાસી છું તમતણી, ચાલો મંદિર વિષે પ્રેમ લાવી. ધન્ય.
ગોમતિ સ્નાન કરિ, કૃષ્ણજી નિરખિયા, પુણ્ય પ્રકટ થયું પાપ નાઠું;
તે થકી સમૃદ્ધિ આ, સાલ તે સાંપડી, મટી ગયુ આપણું ભાગ્ય માઠું ધન્ય.
કૃષ્ણ કહેતા તે નિજ ધામ પધારિયા, નવલ જોબન થયા નર ને નારી;
વિનતિ ઉચ્ચારતાં, રજનિ વીતી ગઇ, નરસૈંના સ્વામીની પ્રીતિ ભારી. ધન્ય.

III ગોવિંદ ગમન

રાગ સામેરી.

અવર્ણિય છો અવિનાશ, કૃષ્ણ કૃપાળ દયાળ રે;
તોય દાસાનુદાસ ગુણ ગાય, હોંશએ વર્ણિય વિશ્વપાળ રે. કૃષ્ણ.
ઋષિપત્ની ઋષિ વચન પાળવા, મધુપુરમાં અવતરિયા રે;
મેદિનીમારણ મામા ભયથી, ગોકુળમાં જઇ ઠરિયા રે. કૃષ્ણ.
બક બકી ત્રણાવત કાલિ મર્દન, અગાસુર કેશી માર્યા રે;
પુરંદર પરમેષ્ટિ ગર્વ ટાળિયો, જદુરાયે સંકટ નિવાર્યા રે. કૃષ્ણ.
બાળલીલા દાણલીલા લાલે, રાસલીલા જળલીલા કીધી રે;
ગોકુળ કાજ પૂરું થયેથી, મામાને અવળી મત દીધી રે. કૃષ્ણ.
જગ્ન મખાંતર મામાએ કાઢી, અક્રૂર ગોકુળ મેલ્યા રે;
નિશાએ નંદ ઘરે રથ છોડી, કૃષ્ણને મળિયા વેહેલા રે. કૃષ્ણ.
તેણે કૃષ્ણનું ગમન કરાવ્યું, તે પ્રાકૃત માંય કરિયે રે;
ભક્ત કવિ રૂપે એક જાણો, જેમ તેમ નરસંઘ તરિયે રે. કૃષ્ણ.

પદ ૧લું-રાગ મારુ.

પદ ૨જું-રાગ સિંધુડો.

અક્રૂર જે આવિયા, નંદને ભાવિયા, હરિ ભલે આવ્યા કહી હાથ જોડયા;
કામ મુજ રંકશું, કોહોજી નિઃશંકશું, પ્રભુ પધારી મુજ પાપ છોડયાં. ટેક.

કૃષ્ણને સાન કરી, પાગ લાગો હરિ, કિંકર એમના કૃષ્ણ બોલ્યા;
લહીભકત જદુરાઇ, તેણે સમે ત્યાં જઇ, માબાપના દેખતાં ચરણ સાહ્યા. અ.

તેજ જળહળ થઇ, અક્રૂરની શુદ્ધ ગઇ, જેમ તેમ મન વશ કરી આશીશ દીધી;
ક્ષેમકુશળ પૂછિયું, સારું સુણી રૂચિયું, પછે પોતા તણી વાત કીધી. અ.

રાયે જગ્ન આરંભિયો, માટે હું આવિયો, દહીં દૂધ કૃષ્ણ લઇ ત્યાંય ચાલો;
નરસૈંઇનો નાથ જે, લેજો તમે સાથ તે, કાલને કાલ નંદરાય હાલો. અ.

પદ ૩જું-રાગ ધનાશ્રી

કૃષ્ણ જવાનું સાંભળ્યું ગોપિયોએ જ્યારેજી;
વાઘ દેખી અજા જેવી, તેમ થઇ ત્રીયો ત્યારેજી. ટેક.

કોના સસરા સ્વામી પિતા ભ્રાતા હુતાજી;
માટે ગળે ઝલાઇ ગઇ, ત્યાંથી સૌકો દુહિતાજી. કૃષ્ણ

વળી ત્યાં ગોપ સખાએ સુણ્યું ગમનજી;
તિણે તો અક્રૂર મારવાનું કીધું મનજી. કૃષ્ણ.

ચેત્યા ચતુર્ભુજ ગોપ ચિત્ત જોહજી;
પુર પડો વજડાવી કહ્યું કે'ણ નેહજી. કૃષ્ણ.

એમ કરતાં કરતા થઇ મધરાતજી;
અક્રૂર જોઇ દંગ થાય નેહ તાતજી. કૃષ્ણ.

નેહીને વેળાવી વિઠ્ઠલ આવ્યાજી;
નરસૈંઇના સ્વામીને માયે પોઢાડ્યાજી. કૃષ્ણ.

પદ ૪થું-રાગ કાનુડો.

ગોપને શાંતિ થઇ પણ, ગોપિયો મન દુઃખ ધરે;
ચપળ ચપળા મધુપુરની, વશ વિઠ્ઠલને તો કરે. ટેક.

લાજ મરજાદા મૂકીયે પણ, હરિ ન જાવા દીજિયે;
એમ રંગ તરગ કરે ઘણા, રમાનાથ વિણ કેમ રીઝિયે. ગો.

જુવતિયો ને વાતો કરતાં, મધરાત્ય વીતી છે;
સાસુ નણુંદી ગાળ ભણુતી, વહુવારૂ કેરી શું રીતી છે? ગો.

જીવ વોણ્યાં ખોળિયાં તે, બીજી બીજી ઘરે લઇ ગઇ;
રાઇ રાધા, ચંદ્રભાગા, ત્યાંની ત્યાં બેશી રહી. ગો.

ઘરે ગઇ ગોપિયો સર્વે, પણ નિદ્રા કો કરતી નથી;
સ્વામી મારે આખડલી કાઢે, પણ ડરાવી ડરતી નથી. ગો.

કોઇ બીકથી કોઇ લાજથી, ઘડી એક બેતો સુઇ રહી;
સ્વામી નરસૈંઇનો વશ્યો મનમા, ચટપટી ચિત્તનિ નવે ગઇ. ગો.

પદ ૫ મું-રાગ આશાવરી.

મા બાપ ભરતાને ભૂલાવવા, સ્વલ્પ સુઇ રહી બાળા રે;
વલુણા ખીંચવા ઉઠી શામા, મધરાત્રિ જવ કાળી રે. ટેક.

કોઇ એક દિવસનું વલુવે, તેને સાસુ લઢવા ધાતી રે;
કો બગબગે વાસીદુ કરવું, તે મધરાતે કરવા જાતી રે. સ્વ.

કોઇ વહાણું વાયે ગાય દોવી, તે ગત્યમા જઇ દોતી રે;
તેમાં વચ્છ સાટે ગાય છોડી, કૃષ્ણ વિરહે રોતી રે. સ્વ.

કો સેલે સ્વપાગ બાંધી, નિજ કુચને દોતી રે;
કો બાળન અવળાં મૂકી, મેડ સામુ નવ જોતી રે. સ્વ.

કો વાસીદામા સુશળું લઇ, જઇને બાહેર નાખે રે;
મારો મારો અક્રૂરને બાઇ, ક્રૂરપણું જે દાખે રે. સ્વ.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ એમ કેહેતી ઊઠે, તિમર સોપાને પડતી રે;
કો પ્રભાત ગાયે મધ્યરાતે, ગમે તેમ બડબડતી રે. સ્વ.

આણી વિગને પ્રભાત ગાતી, તે સુણીએ સહુ શ્રોતા રે;
સ્વામી નરસૈંઈ પ્રેમ નિરખે, ટગટગ ટશે જોતા રે. સ્વ.

પદ ૬ ઠું રાગ પ્રભાત.

વહુણા વલોવની દરશિર્ષુ નિરખતિ, પદ્મની આપ પ્રભાત ગાતી;
રાત પડી માસની શકે ખટમાસની, કેમે કરી નથી રાત જાતી. ટેક.

રાત્રિને કાઢવા પ્રભાતને ભાળવા, કૃષ્ણ ચરિત્ર સહુ ગાય બાળા;
કપટી છે કહાનરો ધાવતાં પ્રાણ જ હર્યો, શકટાસુર ત્રાડિયો પાદવાળી. વ.

આપણે પકડતી ત્યાંથી એ નાસતો વળી કૂપ ત્રટે બહુ મર્મ ભાખે;
વાછરૂ ચારતાં વચ્છાસુરે મારિયો, જેને નિગમ કિંચિત્ કહી ન દાખે. વ.

કાલિ-મર્દન કરી આપણાં વસ્ત્ર હરી, કદમ ઊપર એક ચઢીય બેઠો;
બ્રહ્માનો ગર્વ મહાવાનો મદ મનથી હર્યો, આંજણિયા વૃક્ષથી નવ નેઠો. વ.

ગુણ ગણ એકના કુણ કહે દેકના, નિગમ જેવા નેતિ નેતિ બોલે;
નરસૈંના સ્વામીને નિરખિ દુઃખ વામિયે, એહ ગુણ ઊરમા એહ તોલે. વ.

પદ ૭મું–રાગ પ્રભાત.

ચંદ્રભાગા વચન–

સુણ સાહેલડી, થઇ સહુ ઘેલડી, કો તણો બોધ મનમાં ન લાગ્યો;
પુત્ર પતિ પરહરિ, ધરી હ્રદયે હરિ, કાત્યાયની પાસથી એજ માગ્યો. ટેક.

કૃષ્ણ જ્યાં જાય ત્યાં મિષ કઇ કાઢીને ગૌતવાને સહુ જઇએ ગોરી;
પૂઠે ફરિયે બાઇ, આબરૂ સર્વે ગઇ, શાસ્ત્ર પરાં કરી કરીયે ચોરી સુણ.

એક દેહ એહની નિરખિયે નેહથી, ધારી ગુડ શર્કરા પિયુષ ભારી;
વશ કરી ગોપિયો સર્વને એ વિધે, જીણે શુંનકાર દશ દીશ ધારી. સુણ.

ગારૂડી વશ કરે ગરૂડના ભક્તને, મૃગ સુણી ગાન તેમ ગોપી હુઇ;
કૃષ્ણજી કૃષ્ણજી વદનથી ભાખીયે, વાસના ગોપીની અન્ય મુઇ. સુણ.

ડર નહીં કંસનો, તેમ મા બાપનો, નિંદ્ય અતિ થઇ પતિને ન ગણિયે;
આપણ જેમ થઇ, વ્રજ સૃષ્ટિ સહુ તેમ થઇ, કહો પછે કો તણો વાક ભણિયે. સુણ.

તરૂણ છોકરડાં ધરડેરા વશ કર્યાં, જડ ચૈતન્ય વળી દેહધારી;
નરસંઇયો ચિત્ત ધરે, શી વલે તો થશે, સલિલ વિણ સૂકશે વેલ પ્યારી. સુણ.

પદ ૮મું–રાગ પ્રભાત.

રાધા વચન–

સાહેલિયો માહરી, વાત કરૂં જાહરી, તે તમે સહુ મનમાંય ધરજો;
નંદનંદન આવિયો મુને ઘણું ભાવિયો, વચનથી બાધી કહ્યું મુને વરજો. ૨૦

વચન આપી ગયો વિસરી કંઇક રહ્યો, મેં પણ ચિહ્નથી ચોર પકડયો;
વિવિધ પેર પૂછિયું પણ એ છટકે ઝટ, મેં પણ આ વિધે ખૂબ ઝકડયો. સાહે.
વદને કાજળ કર્યું, હાર વિણુ હાર જડ્યું તાંબુલ લાગિયાં કંથ મારા;
આંખે ઊજાગરા, અંગ આળસ ભર્યાં, તો કહે ગયો જ્યાં હુતા જ વારા. સાહે.
એ શબ્દ સુણી મન માંહ્ય ઘણી ઘણી, એ સાથ બોલાવ્યાનાં નીમ લીધાં;
મહમાંડ એમ કર્યું એણે નક્કી ધર્યું, મુને મનાવાતણા ફંદ કીધા. સાહે.
હાવભાવ કટાક્ષ મુરલી ઘણી વાઇ વળી, સખિની સાથ મુને કહેણ કહાવ્યાં;
મેં કઇ નવ ધર્યું ગમતું મન વશ કર્યું, ફંદીના ફંદ ભાઇ કંઇ ન ફાવ્યા. સાહે.
એક દી નીસર્યાં વાટ સાથે ધર્યાં, દાવ જોઇ એણે કુંજે રોકયાં;
કુંજગલિ માહિ સંતાઇ હું સસુંદરી, જે થકી ઇશે નવ અવલોકય. સાહે.
રહી સંતાઈ જહીં કેતકી કેવડો તહીં, એકલો આવિયો છાનોમાનો;
પોકાર પૂરે રહી કરિયો આણી વિધે, મેં નહીં ઓળખ્યો એ જ કહાનો. સાહે.
કેવડા ઉપર કાલી જશો સર્પ એ, અલિ અલિ સર્પ એમ શબ્દ સુણિયો;
અંગ ધ્રુજી ગયું, કેશ વિખરાઇ ગયા, સરીર સારે પરસ્વેદ વળિયો. સાહે.
નાસતાં નાસતાં હું પડું આખડું, ત્રાસ પામી ઘણું મંન માંહી;
વડાઇને વિસરી, હે કૃષ્ણ ! કૃષ્ણ ! ઉચરી, ગોપીનો નાથ મેં નિર્ખ્યો ત્યાંહી. સાહે.
વાલ્મો દડબડદોડિયો મુજને આલિંગિયો, ડર નહીં ડર નહીં એમ ભાખ્યું;
નરસંઇના નાથનું કપટ કળી ગઇ, તોય બાઇ હેત એનું એજ રાખ્યું. સાહે.

પદ ૯મું-રાગ રામગ્રી.

આ વિધે કૃષ્ણ ચરિત્રનાં, ગાય મધરાતે પ્રભાત;
વિરહે કૃષ્ણ કૃષ્ણ ઉચરતી, જુએ વ્હાલાં વાલાની વાટ. ટેક.
જે કો સામાન્ય સ્ત્રીઓ ગાવતી, મધ્યરાતે પ્રભાત;
ત્રાસનાં માર્યાં ઊઠે પંખીડા, રાધા સ્વરની શી વાતાં. આ.
વૃંદાવનનાં વિહંગમ વિલાસિયાં, નિત રૂડાં સુણતાં ચરિત્ર;
તે શબ્દ સુણી કેમ શાંત રહે, થયેલાં અંગ સર્વ પવિત્રાં. આ.
પંખી માત્ર નહિ, પણ પશુ જાગિયાં, સુણી સ્વામિની મુખવાણુ;
ત્યાં સ્થિર જમુના લાગી ડોલવા, સ્વર થયો જળચરને જાણુ. આ.

સ્વર સુણિયો સૂરજ દેવના, પાળા ધાયા કરવા પ્રકાન!
સ્વર સુણિ રે કમળ ખીલિયા, ઉપન્યો પોયણીને ત્રાસ. આ૦

ઘુવડ રે ગભરાઈ નાશિયા, નાઠી નાથ પ્રથમ ખાનાર;
ચામાચિડિયા ચીબડી નાશી ગઈ, પંખીયે મૂક્યા ગોજવા બાર. આ૦

શિયાળુએ શબ્દ છોડિયા, મીંદડાએ મૂકી શીકાર;
મૃગ વિણુ સિંહ નાશી ગયા, ગયા વાઘ વરૂ તણી વાર. આ૦

માકડ ચાચડ રે ભૂખ્યા રહ્યા, મૂકિયો મચ્છરે શોર;
આ વિરહી પ્રાણી રે જાગ્યા ઉઠ્યા ન જાગ્યા જાણી નંદ કિશોર. આ૦

હરિ જગાડવા આવી ગોપિયો, પૂછ્યો રાધાને સમાચાર;
બાઈ તુજને હરિ મળ્યા હશે, તારા પ્યારા નંદકુમાર. આ૦

રાધા કહે હું પણ બાઇ તમ જશી, નજર નથી દીઠા નંદલાલ;
સખી નિશ્ચે હવે તો કુતારિયા, નરસંઇના સ્વામીએ વ્હાલ. આ૦

પદ ૧૦મું-રાગ ગોડી.

પ્રભાત જાણી પંખીડારે ઉઠયા, કાક કરે ત્યા કાકા રે;
પપૈયા તો પિયુ પિયુ ભખે, શુકા કૈ કૈ કરે વડ શાખારે. પ્ર૦ ટેક

મોર ટીકાર કળા કરે સુંદર, આસુ વહે ઢેલ વીણે રે;
પલાશપર રૂડા પોપટ બોલે, કોયલડી ટહુકે સ્વર ઝીણે રે. પ્રભાત.

ચકચક કરતી ચકલિયુ આવે, જાણે વિયોગ તો ભાગે રે;
ખુશ ખુશ ખુશ ખીશકોલી કહેછે, રાધાને રૂડુ ન લાગે રે. પ્રભાત.

વાછરૂ ભા ભા શબ્દ જ ભણતા, ગાયો બા બા શબ્દ બોલેરે;
શીતળ મંદ પવન સુવાસિત, વામા વસ્ત્ર ફડાડી ડોલેરે. પ્રભાત.

તે ટાણે તો જાગિયા અક્રૂર જાણે ભઈ ગયો ભોર રે;
નરસૈંયાના સ્વામિ વિણુ ન જાણે, કે છે ગોપિયોનો શોર રે. પ્રભાત

પદ ૧૧મું-રાગ ગોડી.

અક્રૂર ચિંતા કરતા જાગ્યા રે, હરિ દર્શને તાપ તો ભાગ્યા રે.
શોર બોહાર અતિ સુણિયો રે, જાણે વેદપાઠની લાગી ધુનિયો રે.

નહીં પ્રાતઃકર્મ તો ચૂક્યુ રે, કેમ આળસ જતું નથી મૂક્યુ રે;
રોગ બહોળ તો વડા થાયરે, કેમ અજનાણુ ન જણાય રે.
એમ વિચારી ઘડી દ્વાર મારે રે, ઝીણો નાદ સુણ્યો તેગરે રે,
હે કૃષ્ણ ! કૃષ્ણ ! તમે ઊઠો રે, અમો અગળાપર હા રહ્યા રે
એમ વાત કરતી બનુતી રે, સાસુ નણંદની લજ્જા ન ગણતી રે;
વળી એમ કહે કૃષ્ણ જો આવે રે તો આપણા ધાર્યા માને રે
એમ વિચારી દ્વારમા જોતી રે, વળી તનડે જોઈ મનમાં ખોતી રે,
બીજી જાગીને માટે મગ જોતી રે, તહેવા મોટી નહીં, કહી રોતીરે.
એવે અક્રૂરજી તો આવ્યા રે, પડ્યા પડ્યા ગોપીને ભાવ્યા રે,
આવી દ્વાર ધકેલ્યુ અક્રૂરે રે, નર્મદા ભણિયે જાણ્યો સુંદરવરે રે.

પદ ૧૨સુ–રાગ દેશાખ.

અક્રૂરે દ્વાર ઉઘાડિયુ રે, સ્ત્રિયોએ જાણ્યા સુંદરશ્યામ,
બાર દ્વાર બેઠી વળી રે, રાડ મચાવ્યા ઘનશ્યામ અ.ટેક
અક્રૂર આવ્યો ગોકળના રે નીકળિયા દ્વારની બાહાર,
અંધારાની ખાધી એ ભણી રે, મહિયારીએ જાણ્યા મોરાર અ.
અસંખ્ય વૃંદ ગોપી તણા રે, તેણે ઘેરિયા ક્રૂર અક્રૂર,
ગોપી કહે હરિ આવ્યા હાથે રે, લીજીએ રસ હવે ભરપૂર અ
એમ બોલી મનમા ડોલી રે, અંગે પકડિયા તેણિ વાર,
સ્પર્શ સુખ માટે ઝાલ્યા રે, હાથ પગ શીર કેશ અપાર અ.
જેમ કીડિયો કીટને પકડે રે ત્યમ અક્રૂર વીંટી લીધા;
કુંજમા લઈ જઈએ ચાલો રે, હવે મનોરથ સીધ્યા અ.
અક્રૂર કહે નોય નોય કૃષ્ણ રે, અમ ક્રૂર રજ્જ રે બોલાય;
શકે હશે સર્વ વિચારણી રે, એથી ભક્તને દુઃખ ન થાય અ
શું હશે સ્ત્રિયોના વૃંદ આ રે, મહીં કૃષ્ણ કૃષ્ણ મનગાય,
મથુરા માટે મેં સુણિયુ રે, કૃષ્ણની સખી ગોપિકા થાય. અ.
અરે જો હરી એમ હશે રે, તો નિશ્ચ તજશું પ્રાણ,
ભગવાન ભોગ જે ગોપી રે, તિને કેમ પરને પાપી પ્રાણ ! અ.

એમ ધડભાંજ તો કરતા રે, દીનપણે મૂકો મૂકો ભાખે;
કિંકરનો કિંકર હું કૃષ્ણનો રે, થડ મૂકી વળગો કાં શાખે. અ.
ગોપી કહે છેલછબીલા જાણ્યું રે, પછે હમે કિમ ચૂકું;
નરસંઇયા સ્વામી તમને રે, જાવા મરતાં લગ નહિ મૂકું. અ.

પદ ૧૩મું–રાગ સિંધુડો.

બાઇ હું હરિ નથી, કહું છું તમને કથી, મથી મરો શીદ તમે તોય મંથી;
મૂકો મૂકો મુને, પીયુષ નહિ ગરલ છું, ઇચ્છો હરિને પણ હું છું પંથી.
ગોપિયો કહે સુખે ગરલ છો રહ્યું સુખે, દુઃખે પી રીઝિયે શીવ રીઝ્યા;
પ્રભુનું કામ નહિ પંથ દેખાડશે, વારી મથિયે તેમા શીદ ખીજ્યા.
અક્રૂર બોલે ઘણું, નવ કો સુણે તે તણું, થયુ દીન રૂપ હરિભક્ત કેરું;
સ્હાય મારી હરિ, કરો નહિતો નિશ્ચે મરું, હુને ઊગારો તમે થઇને હેરું.
બરકેલું બંસીધરે સુણિયું રાધાવરે, કરે રખે દેહ મુજ ભક્ત તાજ;
નિદ્રાને પરહરી જાવુ મારે તહીં, બાધી આવું પાણી પહેલી પાજ.
ભક્ત દુઃખ મન ધરી સંકટ કાપ્યુ હરિ, કરી કૃષ્ણની દેહ અક્રૂર બદલી;
અક્રૂર જઇ મુકિયા ભવન નંદજ તણે, કુંજર રૂપ થઇ મરદી કદલી.
હરખી તવ ગોપિયો હરિ અક લઇ ઓપિયો, ગોપિયુ બીજ પછે પ્રેમ કેરુ;
નરસૈંનો નાથ કહે વેહેલા વેહેલા આવશું, વચન દીધેલુ અમો નહિ જ ફેરું.

પદ ૧૪મુ–રાગ સારંગ.

ગોપિયો કહે ઓળખીએ ભગવાન, ન કો બાગ સાચો આપે વાન;
મૂએ જીભ ચર્મની તમારી, હરિ નિશ્ચે કયમ થાય અમારી.
તમારે હાસ હમારે હરિ ત્રાસ, જાઓ અમ મારી કગે ત્યાં વાસ;
જો કથન નહિ માનો કમળા કંથ, તો મંયમનાનો ઉઘાડો પંથ.
મૂકો મધુપુર માધવ જાવું, તમે અહિ બેસો અમે કંઇ કહાવું;
અમ મર્મની ચાતુરી નરખો, એવુ કહાવું જે હરિ દેડે હરખો.
ન લાગે નંદને કંઈ ખોટું, અક્રૂર માને નમારું વચન મોટું;
જાતું એવો હોય ટહાવ, કરીએ જમપુરીમા પડાવ.

કૃષ્ણ કહે એક દિમા અમે આવું, અગુજ મા ઓલશો તમે આવું;
જન મરછ નહીં તત નહિ જઇયે, એક દિ જવા દ્યો તો કરગરી કહિયે.
મેં મધુપુર નથી નિરખિયું, માયિક વચન સુણીને મન હરખિયું;
જાર ઉજવણુ વેહેલા આવજો, આવ્યું વિધે ત્યાંથી લાવજો.
સાળિયા કટોરિયા મોળિયા મંગાવે, કસ્તુ કાસકિ કુમકુમ જેને જે ભાવે;
લાવજો કાજળ રેખ કરવા કાળું, અમે ગોરસ મિષે આવી ભાળું.
કૃષ્ણ કહે સર્વ લઇ અમે આવું, હવે જવા દ્યો થયું અજવાળું;
ગોપી કહે જાઓ એમ ન બોલાય, હરિ કહે એમને એમ જાતુંથી ચિંતાય.
ત્રીયા કહે શાણપણું અમે જાણ્યું, કહો તમ વિરહે ધીર કયમ આણ્યું;
હરિયે વિચાર્યું અહિંથી ન જવાય, કરું કઇક હું રૂડો દાય.
હળવે રહી ગોપીકાને કહ્યું, પેલા નંદછ આવે તમે લહ્યું ?
નન્ નામ સુણી ચોદિશ જોતી, નહિ નહિ કહી વળી મંશય ખોતી,
હરિ કહે આવે નહીં મમ તાત, ભૂલી ગોપી માની ખરી વાત;
ત્રીએ નંદ માની લજ્જા ધરી, નરસહીંનો સ્વામિ નાઠો સુહિયો કરી.

પદ ૧૫મું રાગ મારૂ.

ભોર ભયો ત્યખી જગજન નાઠા, તે ગોપિયોએ જાણ્યું રે;
એ ગમિયો કેમ ગમ નહીં આવે, જથા ભોળે શાણુ શાખ્યું રે. ભો.ટેક.
ચાંશા આપણુ ઘેર જઇયે, નહિ તો વળી અરિશ પીડે રે;
રાધા કહે બાઇ વહેલા સર્વ આવો, વાટ ગોહિયે ધીરે ધીરે રે. ભો.
એક દિવસ જો સર્વ દુઃખ સાખો, તો પછે અતિ સુખ થાગે રે;
પોતે હરિશ તો જાગે જુ રૈ, બાઇ કપટી વિઠલો વ્હાશે રે. ભો.
જળ ભરવા જ કઇએ એમ ક . આવો, બેડાં માથે વરેડું લાવો રે;
ચઢુ હરમે તે મધુ મળી લઉં, વેહેલી આવજે અહુ બાવો રે. ભો.
આ આવી કી સાથી ગોપી તો, જોઈ આસુ આણ્યા પાની રે;
નંદે પાણી થા હોળી વહૂવ. સુખ્યું ન સુખ્યું કરી જાતી રે. ભો.
હવે જે મ .માં સાદ દેવડાવ્યો મધુપુર જવા મધુ દારો રે;
ભોર ભ. .વા ગમ ગીમાઝી, મન અક્રૂર ઉભા બાયો રે. ભો.

શકટ બાંધી રથી મન્જ કરિયા, સર્વે થયા તૈયાર રે;
રામ કૃષ્ણને કહે થાઓ વેહેલા, તો કહે હા શી વાર રે. બો.
હરિ માયા બળ અતિ અગાધ છે, અક્રૂર રાતનું ગયા ભુલી રે;
માધવ માયામા મોટા મુનિવર ભૂલે, નરસઈ કહે જુવો ગોપી ઝુવી રે. બો.

પદ ૧૬૬મું—રાગ કાનડો.

ઘરઘેરા ગોપ સજ થઈ આવ્યા, આવ્યા બાળક વગણાગી ફરતારે;
સુંદર પકટાએ કમરો રે બાંધી, ગાઢયો વાળી છોગા ધરતા. ટેક.
માથા માંહે તેલ લગાવ્યા, પછે વાળી શીખા વાળે રે;
કડિયો પેહેરી શીરપેચ બાંધી, કેત્રો દીસુ કહી નિજને ભાળે ઘર૦
કરણે કુસુમ વિધ વિધ વાધે, રાગ માંહે ઘણા બોસે રે;
ગેડિયો હસ્તે ચાલે વાંકા ગરતે જોઇ ગધા ભરાય રોપે. ઘર૦
એક એકથી અતિ વાંકા ચાલે, વળી ચાલતા અગ તપાસ રે,
મનમા જાણે હુ સૌથી રૂડો, પણ હરખાય કુલટાની વાતે. ઘર૦
ચમ ચમ ચમ મોજડિયુ બોલે, ઉડે મૂકેલા છોગા રે,
યૌવન માતા એમ મન ધારે, કયાથી મધુપુરમા આવા લોગા ઘર૦
નદ ઉપનદ વૃષભાણુ આવ્યા, વૃદ્ધના આવ્યા મળિ ટોળા રે,
રાધાગામી કહે મેહેતાનો સ્વામી, ઠગે વ્રજ વાસી ભોળા. ઘર૦

પદ ૧૭મું—રાગ ધનાશ્રી

ચાલો વેહેલા થાઓ વેહેલા થાઓ, એવા શબ્દ સમળાયજી,
જે શબ્દ સુણી શ્રવણરંધ્ર ફૂટીયા, રાધારાણી અતિ કચવાયજી ટેક.
શુ કરવુ તે નિશ્ચે ના સૂઝે, લજ્જા મૂકી કયમ મગાયજી,
સર્વેને નિશ્ચે મનમા એવુ, ન મળતા ભૂલાવી જાયજી. ચાલો.
આપણા પણ એ સખી નિશ્ચે, જો કદી એ વાહાયજી,
એ બાપની હોયે તે જીવે, એને અરથે તજવી કાયજી. ચાલો
એક કહે અલિ ખબર કરો કે, અમને મળજો વ્રજરાયજી,
જો ન મળો તો લજ્જા છોડુ, વળી નક્કી નહિ રેહેવાયજી. ચાલો.

રાધા કહે લાવ્ય એને જણાવું, પણ લખાય કે ન લખાયજી;
સર્વાનુમતે લખવું નિશ્ચે, રાધા લખે ગોપી હરખાયજી. ચાલો.
કમળ પત્રપર સ્વામિની લખે, ત્યાં ગોપિકા દેત સહાયજી;
પત્ર લઈ જનાર ન કોઈ, ત્યાં નરસંઘ સખી સજ થાયજી. ચાલો.

પદ ૧૮મું-રાગ રામગ્રી.

નરસંઘ સખી સજ થઈ નીસરી, હસ્તે ધરિયો છે પત્ર;
જઈ તે મળી જદુનાથને, વાટ જુએ છે સર્વત્ર. ટેક.
કૃષ્ણ રામ બે સજ થયા, મધુપુર જવાને કાજ;
એવે દૂતીએ લાવી આપિયું, પત્ર લીજીએ મહારાજ. નર૦
કમળે કમળ પત્ર કરિયે ધર્યું, વાંચવા માંડ્યું શ્યામ;
પૂજ્ય સ્વામી નવ વીસરે, એક ઘડી તમ નામ. નર૦
અમો અબુધ અબળા શું લખું, છો સર્વજ્ઞ ઘનશ્યામ;
કરજો લખીએ ફિકરી, જાઉં જમપતિ ધામ. નર૦
વળી નિશ્ચે મનમાં કર્યું, આવું જાઓ તે ગામ;
ઘણું વધું શુંરે વિકુવા, મુઆ હાથ ન કરે કામ. નર૦
ધીરે ધર્યું કરી માનજો, રંક મારો ખેરો દમામ;
નરસંઘને સાથે લઈ આવશું, જ્યાંહાં કરશો વિશ્રામ. નર૦

પદ ૧૯મું-રાગ બિહાગડો.

દૂતીને ક્યારે મોકલી, જાઓ અમારે મગાવું;
ધરોરા પહેરે જશો, આવો કુંજના વાટે વગાડું. ટેક.
દૂતીએ જઈને ત્યાં કહ્યું, પણ કહે વિશ્વાસ ન પડિયે;
પહેલો આગમ ગોપીએ, હરિ પાછી ન્યાય તો પડિયે. દૂતી.
અવિનાશી ઉચા ચઢી નિરખ્યું, ત્યાં દીઠી બહુ રચના;
જેણે તપાર્થી પણ [illegible], [illegible] અર્જુના. દૂતી.
એક નગરને [illegible], [illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] રે [illegible]. દૂતી.

કહાન કહે પિતા વાર નહીં, માતાને મળી આવું;
ધીમે ધીમે ચાલતાં થાઓ, અમે ઝટપટ આવું. દુતી.
ચાલતાં વાર થાય રૂદને, ચાલતાં થાઓ તાત;
નરસંઇના સ્વામીને નંદજી કહે, વેહેલા આવો એ ભ્રાત. દુતી.

પદ ૨૦મુ-રાગ દેશાખ.

હરિએ પિતાને વળાવિયા રે, જઈ માતાને મળિયા નાથ;
એક હસ્ત હસ્તે ગ્રહી રે, બોલ્યા જશોમતી હરિની સાથ. ટેક.
લાડકડા વેહેલા પધારજો રે, કુળકંકળ નવ થાશો રે ક્યાળ;
નહિ રાજ નહીં આપણું રે, વહાલા નવ બણિએ કોને ગાળ. હરિ.
મુખ મયંક નિરખ્યા વિના રે, હુંતો ઘેલી થઇશ ગોરાર
હરિ વેહેલા વેહેલા આવજો રે, મારા પ્રાણજીવન આધાર. હરિ.
શુભ કામે જાઓ હરિ રે, તોય હુને થાય અપશુકન;
મુજ નિર્ધનને એક દિકરો રે, મારું જીવન જગજીવન. હરિ
ચિર મેળાવો ક્યારે થશે રે, કયારે નરખીશું રે વદન;
કાથે નદ રહે તોય આવજો રે, મારું દુઃખડું જાણી સદન. હરિ.
કાજળ રૂપકું રખે ભુલતા રે, તેમા લાછન નહિ અવિનાશ;
એમ કહી જનની ભેટિયા રે, હટ્ટે લઇ કીધું મંદ મંદ હાસ. હરિ.
જશોમતી કહે બળરામને રે, કરજો કૃષ્ણતણું તું જતંન;
એમ કહી આંખલડી ભરે રે, જાળવજો રકતણું રતંન. હરિ
શ્યામળા તું મુખે કહે રે, કયારે આવીશ મારા પ્રાણ;
સમય ગયે નિશ્ચે મરું છે, તુજને બરછી બરછી જાણ. હરિ.
હરિ કહે વેહેલા આવું અમે રે, તમે ચિંતા ન કરશો માય;
ભક્ત નરસંઇયો એમ ભણે રે, કગી માને ચાલ્યા વ્રજરાય. હરિ.

પદ ૨૧મું-રાગ સારંગ

આહુના ભાર વાળી ગાયો રે, મોટા ખૂંટાએ હરિ શર્ણુ સાયો રે;
ગાયોએ જાવાનું જાણ્યું જ્યારે રે, મોટા હિસારવ કીધા તારે રે.

તોડી વછેરું ગૌશાળા છોડી રે, નીકળી ગાયોની-ઘણી જોડી રે;
ધેનુ પ્રેમ નિરખિયો નાથે રે, પેઠા ગૌશાળામાં અક્રૂર સાથે રે.
આવી ગાયોએ ગોવિંદ ઘેર્યા રે, હરિયે વાર ઘણી કર ફેર્યા રે;
ચક્ષુથી ચોધારે અશ્રુ ખરતાં રે, બાં બાં શબ્દ વાછરું કરતાં રે.
જાણે ગાયો તેમજ બણુની રે, લેઇ જવાના શબ્દો સુણની રે;
ન જાવા દેવા એવું દીસે રે, હિંસારવ કરી મોંહો માહે હિસે રે.
હરિયે જનનીને ત્યાં બોલાવી રે, જશોમતી વ્હેલી વ્હેલી આવી રે;
બોલિયા હરિ મુખથી હસી રે, આવી જોઇ લેઓ ગાયો જસી રે.
કાળી કાબરી ખોડી બોડી રે, ધોળી પીળીની રૂડી જોડી રે;
હંસલી બગલી પોપણી ગની રે, ગોમતી ફિલવી ગણે કંઈ જાતી રે.
તેના વાછરૂ સઘળાં જોજો રે, ગાયને કેહે કાસે ન આવું તો રોજો રે:
કમળ કર પીઠ ઉપર ધરી રે, ગાયો રીઝી નીકળ્યા હરિ રે.
ઉંચી ડોક કરી કરી બાજે રે, હરિને જોતાં ગાયો ભાજે રે;
અદર્શ થયા જ્યારે દયાળ રે, નિગળી પડી ગાયો તતકાળ રે.
રામ કૃષ્ણને જાતા નિરખી રે, રોહિણી બોલ્યાં રામ શું હરખી રે;
વસુદેવને મળજો વીર રે, ધીરા રહી આમ કેજો હીરા રે.
મારી માતા છે ત્યાં સુખી રે. અહિં રહું નમારી હોય રચી રે;
એમ બોલી દુઃખ ઉરે ધરતી રે, સ્વામી દુખ સંભારી ઘણું ગની રે.
મેહેનાનો સ્વામી બોલ્યો તે વાર રે, અમે દુઃખ કેડીશું નિરધાર રે.

પદ ૨૨મું–રાગ ગોડી.

માતાની આજ્ઞા માગી પળિયાં, ન નિરખ્યા કે સૌ ધરણે ઢળિયાં;
અક્રૂર જોઇ જોઇ વિસ્મે થાય, આતો પ્રેમ કેવો કહેવાય.
પશુ પંખી નર ને નારી, ઇચ્છે હરિને ઝાડ પાન વારી;
ધન્ય ગોપ ગોપિને સર્વત્ર, બાળ પ્રેમ બધ દીસે અત્ર.
જેવા લોક તેવી હરિપ્રીયા, છે એ બાળ ઉપર ગડી નિદ્રા;
હશે એ બાળક કે હશે હરિ, એમ ભ્રાંતી અક્રૂરે ધરી.
રથ જોઇ નગરવાસી હરખાય, ગુમ થાય કે સહુ મુંઝાય;
મંદિરા સાંઇ કરતા કરતા હરિ, ચાર ઘડીયે નગરી પરહરી.

ભાગોળે ગયા જ્યારે ભગવાન, કાળી ગોરી નારી ભીને વાન;
વ્યૂહ રચના રચી સહુ ઊભી, જેણે માન સાસુને ઘણી દૂબી.
બે કોશ લગ આડી સાત હાર, કાછડાવાળી ઉભી લારો લાર;
હરિ દેખી ખુશી ઘણી થઈ, રાધા ઉભી જેની આળસ ગઈ.
તારામાંહે જેવી ચંદ્રકાન્તિ, ચપળ ઉભેલી રહિત જેની શાન્તિ;
અક્રૂરને પૂછે નરસૈંયાનો સ્વામી, શાની હાર દીસે કાકા સામી.

પદ ૨૩મું–રાગ કાલેરા.

અક્રૂર કહે હું નવ જાણું પણ, સ્ત્રિયો જેવું કંઈ દીસે;
ટકટક જોઈ રહી આપણ સામી, જોઈ જોઇને ઘણું હીસે. ટેક.
કૃષ્ણ કહે સુણો કાકા માગ, લૂટવા સર્વે ઊભી;
ધન નહિ પણ તન મન લૂટે, તમે જોજો કાકા ખૂબી. અ૦
રથ હાંકવામાં કુશળ સુણિયા, તેહ ખરું કે ખોટું;
આ લૂટથી ઉગારો કાકા તો, ન જોઉં તમારું જોટું. અ૦
અક્રૂર કહે હરિ શું ઇમાં મોટું, જોત જોતા રથ લઇ જઇયે;
અક્રૂર પણ મારથીએ ક્રૂર છું, વખાણ વધુ શું કહિયે. અ૦
હરિ કહે ચતુરાઈ દાખવો, જેજો રખે કોઇને લાગે;
ક્ષેમકુશળથી રથ લઈ જાઓ, સ્ત્રીહત્યા નવ લાગે. અ૦
અમારે ગોકુળમાં વસવું લ્હાડો રાત ઇમની સાથે;
માટે વાગ્યા ભાગા બીહું, ઇમ છેતર્યા મેહેતાને નાથે. અ૦

પદ ૨૪મું–રાગ મારૂ.

અક્રૂર કહે ઉની આચ ન આવે, ને જાય જીવણજી રથ;
પળ વિપળમાં પેલી પાર ઉતારું, તો જાણો સારથી સમરથ. ટેક.
રાશજ ખેંચી ચાબક મારી, ઘોડાને સજ્જ કરિયા;
ચક્રાકારે રથ ફેરવ્યો રે, ઘોડા ઘણું ચક્કર ફરિયા. અ૦
ઘોડા પાછળ ગોપી ફરીરે, દશ વિશ તેમાં ચેતી;
તે હાર વળી ઉભી સર્વે, પોશે પોશે ઉગાડે રેતી. અ૦

ચતુર સારથી રૈવત તેવા, ગતી થશે કેમ ઊભે;
બકનો બાળો ભૂધરજીને, મંતને વિષ દિધ દુભે અ૦

મહાસાગરને મળવા જેવી, નદિ પૂર્ણ ત્વરાએ ચાલે,;
ઊડતો પવન વેગે હાંકે તેને, અબળા ગોપી શું ખાળે. અ૦

લાજ મૂકી જાણે અબળા, અક્રૂર હરિ પ્રતે ભાખે;
મંગળા સગળા થવા ઇચ્છે, પણ તે બળ શું દાખે અ૦

હરિ કહે તમે રથ હાંકો, જુઓ દોડતી આવે;
નારિયોથી મૂકાવી લેઇ જાઓ, તો સારથીપણું ભાવે. અ૦

વધા વેગમા રથ ચાલ્યો જાય, અક્રૂર મન ફુલાએ;
દિશ ભણી દોડીને ભાખે, અલિ હરજી શું ઠુલાએ. અ૦

ઝેર જાય તો જાય ભલે પણ, જીવણ ન જવા દઈયે;
કૃષ્ણ સ્વામિની આગે દોડે, તેની ત્વરાને શું કહીએ. અ૦

પડના ગતી જે ઉડતી તે, દોડ્યા આગળ પાછી પડતી;
ગાડીની ઘોડી જોડી કરૂં કેમ, વેગે તાજણ કેમ આચરતી. અ૦

પકડો પકડો કહેના પકડ્યો, કોઈ ગાશ પગેણો ને હાથ;
તોય રથનો વેગ ન મટિયો, હરિ કહે હાંકી લ્યો એમને સાથ. અ૦

એવે રાધાને એક મત સૂઝી, તણુના ચક્રની ખીલી કાઢી;
ચક્ર પડ્યે રથ સારથી પડ્યો, હરખી બોલી વીર જણી ત્રાડી. અ૦

અક્રૂરને મારો આવો પછાડો, એ વીર કુંજે લીજે;
અબળાએ બળવતા પકડ્યા, નરમંઠ્યો ઘણુ ગીજે. અ૦

પદ ૨૫મું–રાગ નટીની દેશી.

મારો બાધો શબ્દ કરતી, પાય સાત ગોપી ધાઈ,
રથની ઊધે રાશે બાધ્યા, વસુદેવના જે ભાઈ ટે૦.

પછી મધપુડાને માખ વીટે, તેમજ અંને વીંટયા;
મરૂં પણ જવા ન દેઉં, કેર ન દીઠા હરેના ધીરયા મારો.

રથ દોડાવી જાવા ધાર્યું, પણ કેમ જાવા દીજે,
મારીને જાવુ હોય તો જાજો, પ્રાણ દાન તો હરજી લીજે. મારો.
કૃષ્ણ કહે તમે દુઃખ ઘો છો, પણ અમે કાલે આવુ;
હમણા નિશ્ચે જાવા દીજે, વાર થયે પિતાને ન ભાવું મારો.

ગોપી કહે જીવ જાયે તો જાયે, પણ જાવા ન દેઉં;
કુંવરજી કુંજમાં લેઇ જાઉં, ચુંબન ચુંબન અધરામૃત લેઉં ! મારો.

કૃષ્ણ કહે રથમાંથી પાગો, તેથી પગે મુજને વાગ્યું;
અહીંથી ઉઠાય નહિ માગથી, જુઓ આ પગે લાગ્યું. મારો.

ગોપી કહે કહો તે વાહન લાવું, પણ તમને લઇ જાવું;
મેહેતાનો સ્વામી વિચારી બોલ્યો, હાથી હોય તો આવું. મારો.

પદ ૨૬મું-રાગ સામેરી.

ગોપીયો કહે હાથીજ જોઇએ, ક્યાં હરિ આ રહ્યો હાથી રે;
રાધાએ રચના કરી સુંદર, હાથી કીધો સખી જે સાથી રે. ટેક.

ચાર સખી ચાર પાદ થઇ, બે ઉદર ઠામે સતી રે;
પેટ પોલ કરવા બબ્બે બાજુ, એમ એક એક તો જુતી રે. ગો૦

પૃષ્ટ ભાગને પુછડું થઇ, ચંદ્રભાગા જે નારી રે;
હરિને કહે હસતી કુબ્જા, બિરાજીએ મુરલી ધારી રે. ગો૦

કૃષ્ણ કહે નાસા રહિત ગજ, એના દશન વદન કીયા રે;
કુંભસ્થળ રહિત ગજ નિરખી, પ્રસન્ન કેમ થાય હિયા રે. ગો૦

રાધા કહે એવો ગજ આવ્યું, પછે રખે વાંકું કાઢો રે,
ગજ માગો તો ગજ કરું હાજર, ન ઓતું જ્યારે વાંકુ પાડો રે. ગો૦

એમ કહી રાધા ગજ ઉપર, ખલી જગાએ ગુની ચતી રે;
છુટી વેણી શુંઢાકાર બની રહી, અર્ધ હસ્ત ચતુરાળવતી રે. ગો૦

ચુડા ચડા દાંત ચૂડ દીસતા, મ્વવદન તે મુખનું મળ રે;
કુંભસ્થલને સ્થાનક કુચ બે, હતી ગંડસ્થલથી અતિ સ્થૂળ રે. ગો૦

રાધા કહે હરિ બિરાજીએ, હસ્તી સજ થઈ ઉભો રે,
કૃષ્ણ કહે અંકુશ વિણુ ન બેસું, રાધા કહે હરિ કાં ક્ષોભો રે. ગો૦

હરિ અંકુશ આપું અમે આણી, પછે તમે કંઇ માગો રે;
કાહાન કહે પછે કાંઈ ન જોઈએ, અંકુશ વિણુ મનસ્વિ બાગો રે. ગો૦

રુક્મિણીમાં કરિણી મુદ્રામાં મુદ્, એવો અંકુશ કીધો રે;
સર્વ પ્રેમ બેઠો ફરી ચડિયા, પછે અંકુશ હરિને દીધો રે ગો૦

ગોપી મન મનાવા કારણ, છેલવેલું સુખ દેવા રે;
પ્રેમાંકુશ પકડી ગજે ચઢિયા, નરખે હરખે સ્વર્ગે દેવા રે. ગો૦
હરિ ન નામે માટે કરી રચના, પ્રેમ બાલા સખી કર દીધા રે;
નર્મદાયાના સ્વામીનો હસ્તી, ગાયો સુયશે તેનાં કાજ સીધ્યાં રે. ગો૦

પદ ૨૭મું-રાગ મેઘ મલાર.

હરિ જે હસ્તી પર બેઠા, તેની શોભા શી કહીયે;
પંખી પેરે સાગરમાંથી, જળ લઇ સુખી થઇયે. ટેક.
ઉજ્વળ ઐરાવતપર શોભે, સુંદર મેઘશ્યામ;
ચપળા રંગ બેરંગી ચમકે, વેહેલી વાદળી જાય તમામ. હરિ.
તેમ ગોર નારી કુંજરપર શોભે, મેઘશ્યામ વન ઘનસ્યામ;
બાલા વાળી વિજળિયો જાવા, ઉતાવળી વાદળી કામ. હરિ.
મનુષ્ય રૂપ રમાપતિ કેર, માટે ઉપમા રે અપાય;
નહિ તો બ્રહ્મા શિવ કિંકર જેના, પછે બીજા કુણ કેહેવાય. હરિ.
વાયુવત તે હસ્તી ચાલ્યો, ઉભો કુંજની માંય;
હરિ ઉતારી અંકે લીધા, થેઇ થેઇ મચિ રહી ત્યાંય. હરિ.
કમળા સુખ આપો કમળાવર, મધુપુરની મેલો આશ;
એવા રમો હરિ અમ સાથે, જે ગુણ ગાય નર્મદાશો દાસ. હરિ.

પદ ૨૮મું-રાગ મેવાડો.

હરિ કહે સુણિયે રે, મારી વિનતિ રે, તમને નમી નમી કહું એક વાત;
મુને જાવા દીજેરે, સર્વ સુંદરી રે માત્ર આજની એકજ રાત. ટેક.
ગોપી કેડે ન મૂકું રે, મારા કંથજી રે, બરકતું બધું અવરથા જાય;
હરિ કેહે વેહેલા આવું રે, સત્ય કહું સુંદરી રે, હવે જ્યો કાહાનો ગાળી ગવાય. હરિ.
ગયાં ઓરાતાં રે, સુણિયે નાથજી રે, આ રાસને વગાડી જાવ;
ઓરતા સર્વે ભાગ્યો રે, કે કાલે આવશું રે, વળી નહીં નહીં કરિયે કુભાવ. હરિ.
મારગ નવ લખ્યો રે, ત્યારે હા કહી રે, પછી આર્દ્જ્યો ત્યા રાસ;
જગ યશ લીધા રે, તે હરિયે કરી રે, કાઢ્યો વરવધો કામનો વાસ. હરિ.

તે નરસંઇયે ગાઇ રે, વિવિધ વિલાસમા રે, નામ તેનું સહસ્ત્રપદનો રાસ.
તે અહીં વાંચ્યો રે, જેને ઇચ્છા વસે રે, પુનિપુનિ કહે નરસંઈ દાસ. હરિ.

પદ ૨૯૯મું-રાગ વેરાડી.

રસ અપરમિત રાસનો જામ્યો, કામ તાપ ત્રિયાનો વાગ્યો;
ગોપી શિથિલ થઇ ઘણું જ્યારે, ખરકતા હરિ મુખે ત્યા ત્યારે.

નારી મુજને જાવા દીજે, વહુ વાર થયે નંદ ખીજે;
અમે કાલ નિશ્ચે આવું, ફરિ કો દિ હવે નવ જાઉં.

ગોપી કહે મૂકો આશ, એ શબ્દે ન દીજે ત્રાસ;
કાહાન કહે તમે શું ભાખો, નંદ ગયા પછે કેમ રાખો.

કહે નંદને કાહાનનું કામ, ગોપી થઇ જાઓ કૃષ્ણ ને રામ;
પણ તમને ન જવા દીજે, પિતા ખીજે તો છો ખીજે.

મહિયર સાસરામા દુઃખ પામુ, વળી અગ્નિને મસ્તક નામુ;
નિત્યે અમે કષ્ટજ ખમિયે, તો હરિ અમ માટે દેહ દમિયે.

કૃષ્ણ કહે કરગરી કહું, જાવા દીજે સુખી સહુ;
નરસંઇનો સ્વામી બોલ્યો મુખે, રીઝી ન જવાદ્યો તો જાઉં દુઃખે.

પદ ૩૦૦મું-રાગ ધનાશ્રી.

ગોપિયોએ જાણ્યું હરિ જાશે, ન દીજે હવે ત્રાસ જી;
કહો સ્વામી કેમ જાવ કહું, હરિ ગયે થાશે નાશ જી. ટેક.

કૃષ્ણ કહે કાલે અમે આવું, તમે રહો વિશ્વાસે જી;
ગોપી કહે તેમા અમે છવું, એક આવ્યા કેરી આશે જી. ગો૦

કહે કૃષ્ણ હવે વાર થાયે, તમે મુજને મૂકો જી;
ચતુર છો ચિત્તમા વિચારો, ડાહ્યા થઈ કેમ ચૂકો જી. ગો૦

ગમે તેમ જાવા કેર, હરિયે મન કરિયું જી;
કપટ સમજ્યાં ગધા રાણી, જાવા દેવા ધરિયુ જી. ગો૦

હે હરિ ધ્વજ કમળ અંકુશ, વજ્ર યવ વાટે નવ નરખું જી;
પગલા આવી વેહેલા દેખાડો, તો તો હયડે હરખું જી. ગો૦

વેહેલા આવજો, વેહેલા આવજો, એમ ગોપી ભણતી જી;
નરસંઇયાનો સ્વામી તો ચાલ્યો, ગોપીયો ડગલા ગણતી જી. ગો૦

પદ ૩૨૫મું–રાગ દેશાખ.

અરે હરિ ચાલિયા રે, અરે રે પેલી પુઠ દેખાય;
મોટે બોલી એમ કહે રે, વેહેલા પધારો વ્રજરાય. ટેક.
હરિ રંજ લેઈ છુટિયા રે, કે લિધું પવન કેરૂં રૂપ;
ઓ ગયા ગયા કેહેનામાં ગયા રે, દોડી અદર્શ થયાં ત્યાં ભૂપ. અરે.
જહિં દીઠા નહિં નાથજી રે, કે ગોપી ચડી ઝાડની ડાળ;
જઇ અક્રરે છોડિયા રે, રથારૂઢ થયા દીનદયાળ. અરે.
શીખ દિઉં કાકાને મળી રે, મળિયા જઇને નંદરાય;
અક્રૂર કહે અમે મેળવું રે, વેહેલા પોહોચાડું વ્રજરાય. અરે.
રથ વેગે વાજે ઘણો રે, ને ગોપી ટકટક જોય;
અરે સખિ હરિ તો ગયા રે, શી વલે આપણી હોય. અરે.
જેવા તેવા હરિ દીસશે રે, ચાલો ચઢિયે ઉંચી ડાળ.
જેમ જેમ હરિ જાય છે રે, તેમ તેમ ઉંચી ચઢની બાળ. અરે.
પછે હરિ દિસતા રહ્યા રે, એક રથ દેખે સહુકો નાર;
ઓ રથ દિસતો રહ્યો રે, ટક ટક ધજ જોઇ રહી નિરધાર અરે.
ધજ પણ છુપી ગયો રે, તહીં રજ જોતી તે કાળ;
તે જવ નવ લહી રે, તાડ ચઢી કીર્તિની બાળ. અરે.
નાડથી દીસતા રહ્યા રે, કે વૃક્ષથી પડી થઇ નિરાશ;
ત્રાસ ત્રાસ વરતઈ રહ્યો રે, ગયા જીવ્યાની મુકી આશ. અરે.
લોચ્યો પડી એક એક પરી રે, કોઈ નવ લીએ તપાસ;
માધવને શું કહીયે રે, પ્રભુએ ઘણો કર્યો વિનાશ. અરે.
એને માયા લેપે નહીં રે, પણ માયિક જીવના શા હાલ;
જેવા ગોપી મુકિયા રે, મુકયા વસુદેવ નંદલાલ. અરે.
દોષ કૃષ્ણ એને દિયે રે, જે ગુણ દોષ તણો માબાપ;
હરિ ઇચ્છે તે કરે રે, નરસંઈ મિથ્યા બાંધે પાપ. અરે.

પદ ૩૨૬મું–રાગ બિહાગડો.

પરીક્ષિત્ ગયે પૂછિયું, શુકદેવને તેણી વાર;
કંસ દુષ્ટ મારે મારિયો, પ્રેમી લહી દુઃખ દીધું ભોગર. ટેક.

વાત્સલ્ય ભાવે માતાપને, સ્નેહ સખાને જાણ;
અક્રૂર જેવા ભક્ત બંધાવ્યા, એનુ કારણ મ્હીએ સુજાણ. પરી.

શુક કહે અક્રૂરે ધાર્યું કે, હશે બાળ કે ભગવાન;
રામ કૃષ્ણ બાળ વિચાર્યા, માટે બંધાયું વાન. પરી.

રાય કહે પ્રભુ સંશય મટિયો, પછે કેમ થયુ ત્યાય;
શુકદેવ કહે હરિ ચાલિયા, તે ઉતર્યા જમુના માય. પરી.

કાકાને ઓળખ દીધી, પછે કુબડી સમારી;
હાથી મલને મામો મારી, નંદને દુઃખ દીધુ ભારી પરી.

વિદ્યા ભણિયા ઉપવિત ધરિયા, પછે મથુરાંથી નાઠા;
છેહલે જાદવાસ્થલી કીધી, કોઇએ ન કાઢયા લાઠા. પરી.

પદ ૩૩૩મુ-રાગ સામેરી.

પરીક્ષિત રાજા તમે સુણજો, એ છે સર્વનો કરતા રે;
મોહ માયા એને નવ ભેદે, પળમા કરતા પળમા હરતા રે. ટેક.

ઉપરથી હરિ દુઃખડા દેખાડે, પણ અંતે સુખ દાતા રે;
ભક્તને ભૂધર નવ વિસરે, વેદ પુરાણ વદાતા રે. પરી.

વચનપર રહે વિશ્વાસે, તેની આશા એ પૂરે રે;
દુઃખ સુખ વેઠી હરિ ભાખે, તે પછે નહિ અધૂરે રે. પરી.

હું ગાતા ગાતા વૃદ્ધ થયો, એક અંશ ગુણ ન ગાયારે;
આજ કાલ કરતા જરા આની નથી મૂકાની માયારે. પરી.

મરું તે વારે માયા મૂકાયે, બળતે બકાય તે બકું રે;
અવસર ગયો ફરી નાહિ આવે, માટે સમય નહિ ચૂકું રે. પરી.

એમ ધારી ગોવિંદ ગુણ ગાયા, ગોવિંદ ગમનમા નહાયા રે;
હરિ ગુણમા કો દોષ ન ભાળો, દોષ ભર્યા જે જાયા રે. પરી.

વળિયા પળિયા પડિયા આગે, ત્યારે તો મેં લખિયુ રે;
નરસઇને ગુણ ગાવા નિશ્રે, તેવી એ દશામા ભાખયુ રે. પરી.

૪. દ્વાદશ માંસ.

પદ

કાર્તિક મહિને કૃષ્ણજી, મેલી ગયા રે મહારાજ,
રુદન કરે રાણી રાધિકા, નયણે આંસુની ધાર, શું રે કરું સંસારમાં;
પાપી પ્રાણ ન જાય, લોભી જીવડો ન જાય. શું રે. ટેક
માગશર મહિને માન્યું નહિ, મારા મોહનલાલ,
સેજલડી રે સૂની પડી, જડ્યા ગોકુળના ગાલ. શું રે.
પોસ મહિને આવ્યા નહિ, જશોદાજીના કાન,
અધવચ મેલ્યા એકલા, મારા કુગ્ના વાન. શું રે.
મહા મહિને મહારાજને, તેડી લાવો રે ઘેર,
મુખડું નિરખું મારા નાથનું, ઉલટી જમનાની રેળ. શું રે.
ફાગણ ફુલ્યો હો સખી, ફુલ્યા કમલાનો કંથ,
દેશમાં રે હોળી બળે, કીમ કરી રહે રે વસન્ત. શું રે
ચૈત્ર માસે ચિત્ત ચાલે નહિ, ઓઢવા આછા રે ચીર,
કીમ રે ઓઢું જીવન વિના, મારું શોભે ન શરીર. શું રે.
વૈશાખે વન ફળ ફુલીયા, ફુલ્યા દાડમ દ્રાખ,
કોયલડી રે ટહુકા કરે, પાકી આંબાની શાખ શું રે.
જેઠ મહિને રવિ તપે ઘણો ઝીણી લૂથી બળતી રે રાખ,
સહુ ગોપી રે રોવે મળી, ધોળે આંબાની શાખ. શું રે.
આષાઢ માસ જળે આવીયો, વરસ્યો ઘન અંધાર ઘોર,
ચહુ દિશ ચમકે રે વીજળી, મધુરા બોલે રે મોર. શું રે.
શ્રાવણ વરસ્યો રે સરવડે, નદીએ બહુ તો રે નીર,
સહુ ગોપી રે રોવે મળી, ન્હાવા જમનાને તીર. શું રે.
ભાદરવો ભલે ગાજ્યો, વરસ્યો ચારે રે માસ,
ભીંજે રાધાજીની ચુંદડી, ભીંજે મારો શણગાર. શું રે
આસો માસ હરિ આવીયા, આવ્યા અબળાની પાસ,
આશા પૂરી એણે મન તણી, વાંસે રમાડ્યા રાસ. શું રે.
ગાય શીખે ને સાંભળે, તેનો હજો વૈકુંઠ વાસ,
બારે માસ પૂરા થયા, ગાય નરસૈંયો દાસ. શું રે.

ઠ. જીવનસ્મૃતિ.

[In this Section are included certain poems of the Mehta which may be regarded as autobiographical]

પદ ૧લું.

એવારે અમો એવારે એવા, તમે કહો વળિ તેવા રે;
ભક્તિ કરતાં જો ભ્રષ્ટ કહેશો તો, કરશું દામોદરની સેવા રે. એવારે.

જેનું મન જે સાથે બંધાણું, પેહેલું હતું ઘર રાતું રે;
હવે થયું છે હરિ રસ માતું, ઘેર ઘેર હીંડે છે ગાતું રે. એવારે.

સઘળા સાથમા હું એક ભુંડો, ભુંડાથી વળિ ભુંડો રે;
તમારે મન માને તે કહેજો, સ્નેહ લાગ્યો છે મને ઊંડો રે. એવારે.

કર્મ ધર્મની વાત છે જેટલી, તે મુજને નવ ભાવે રે;
સઘળા પદારથ જે થકી પામે મારા પ્રભુની તોલે નાવે રે. એવારે.

હળવાં કર્મનો હું નરસૈયો, મુજને તો વૈષ્ણવ વાહાલા રે;
હરિજનથી જે અંદર ગણશે, તે ફોગટ ફેરા ઠાલા રે. એવારે.

પદ ૨જું.

ગિરિ તલાટી ને કુંડ દામોદર, ત્યાં મેહેતાજી નહાવા જાય;
ઢેઢ વરણમા દ્દઢ હરિભક્તિ, તે પ્રેમ ધરિને લાગ્યા પાય. ગિરિ.

કરજોડીને પ્રાર્થના કીધી, વિનતિતણા બહુ વધારે વચંન;
મહાંત પુરષ અમારી અરજ એટલી, અમારે આંગણે કરોરે કીરતંન. ગિરિ.

પ્રેમ પદારથ અમો પામિયે, વામિયે જન્મ મરણ જંજાળ;
કરજોડતામાં કરુણા ઉપજી, મેહેતાજી વૈષ્ણવ પરમ દયાળ. ગિરિ.

પક્ષાપક્ષી ત્યા નહિ પરમેશ્વર, સમ દ્દષ્ટિ ને સર્વ સમાન;
ગૌમૂત્ર તુલસી વૃક્ષ લીપજો, એવું વૈષ્ણવે આપ્યું વાકયદાન ગિરિ.

મેહેતાજી નિશાએ આવ્યા, લાવ્યા પ્રસાદ ને કર્યો ઓચ્છવ;
ભોર થયા લગિ ભજન કીધું, સંતોષ પામ્યા સઉ વૈષ્ણવ. ગિરિ.

ઘેર પધાર્યા હરિ જશ ગાતા, વાતા તાળ ને શંખ મૃદંગ;
હસિ હસિ નાગર તાળિયો લે છે, આ શાને બ્રાહ્મણના ઢંગ? ગિરિ.

મૌન ગ્રહીને મેહેતાજી ચાલ્યા, અધવધરાને શો ઉત્તર દેઉં;
જાગ્યા લોક નર નારી પૂછે, મેહેતાજી તમે એવા શું? ગિરિ.

નાત ન જાણો, જાત ન જાણો, ન જાણો કાંઇ વિવેક વિચાર;
કરજોડીને કહે નરસૈંયો, વૈષ્ણવજનો મને છે આધાર. ગિરિ.

પદ ૩જુ

નરકો નાગર નરસૈંયો રે એઠયુ આહીરનુ ખાધુ રે,
અવર રમ સરજો હાંગીને મહેલ્યો, અમૃત કચોલુ લીધુ રે.
માથે કામળી ને હાથે લાકડી, ગૌ ચારવા જાયે રે;
નરસૈંયાને નાવે તેડીને, કરમલડો હરી ખાયે રે.
રેન ચગાવીને ઘેર આવીયો, ભાભીએ મહેણું દીધું રે;
ભણે નરસૈંયો એ ગોવાળણી, મહળ કારજ સીધુ રે.
ગોર થામણ થઇ હુંડી સ્વીકારી, ને પુત્ર વીવાહ જઇ જાન કીધો રે,
મામેરુ પુર્યું તે દાસ પુત્રી તણું, શ્રી દામોદર ગયછ હાર દીધો રે.
ધન્ય તે જંતુ જે ભૂતળ અવતરી, શ્રીકૃષ્ણ ચરણશું પ્રીત જોડી રે;
નરસૈંયાચા સ્વામી ભક્ત ને વશ મન, ભક્ત આધીન રહે પાખુ જોડી રે.

પદ ૪થુ

બાઇ મને હરી ભજવાની એ ટેવ પડી, માગ નાથજીને ન મુકુ એક ઘડી,
વિષયનુ મન રહે રે માહરું, હરિશુ પ્રીત જડી. બાઇ મને.
આખા દિવસનો રઝી ખપી આવ્યો, ભાભીએ ના મુક્યુ પાણી;
મેં જાણ્યું જે વેરણ મારે, ભાભી નહીં ને ગોરાણી. બાઇ મને.
નાનાનું છાપરું કાંઇ રે આપ્યુ, સંતોની અવિચળ વાણી;
ભાભી બારને ગોસ ભગણો, મને ઉમીતોછ મેવગે પાણી બાઇ મને
ધન વૃંદાવન, ધન જમના તટ, ધન ગધા ગ્ખમાણી રપ્પી;
ધન નરસૈંયાના ઊજભણી, જે વળી ઉમીલાની વાણી. બાઇ મને.

પદ ૫મુ.

દુઃખનિયા કાજા થય આવે, શાખા થય લમળતે ર;
પ્રેમઅગ્નિમા જમ પાવે, અજ્ઞાન આગળ હવે રે. દુ૦.
આપણું કામ કોઇએ ન મા, ન આપણ કેમ કીધો રે,
વેગળી થઇ નારદ નારીએ, તન કી નિવડ કેન મનાઇ રે. દુર.

જેવા તેવા હોય તે હરિગુણ ગાવે, તે આપણ કેમ ગાઇયે રે;
કૃષ્ણ નામની કથા થાય જ્યાં, ત્યાં આપણ નવ જાઇયે રે. દૂર.
આપ કલેશ ને ક્રોધના ભરીયા, સઘળાને ઉંધુ સમજાવે રે;
જમકિંકરના માર જ પડશે, ત્યારે આડે કોઈ નહિ આવે રે. દૂર.
કુળને તજશે ને હરિને ભજશે, મેહેલશે સંસારનું મેહણું રે;
ભણે નરસૈયો હરિ તેને મળશે, બીજી વાતે વાહશે વાહણું રે. દૂર.

પદ ૬૬

સુખ દુઃખ મનમાં ન આણિયે, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં;
ટાળ્યાં તે કોઇના નવ ટળે, રઘુનાથના જડિયાં. સુખ દુઃખ–ટેક.
નળ રાજા સરખો નર નહીં, જેની દમયંતી રાણી;
અર્ધે વસ્ત્રે વનમાં ભમ્યાં, ન મળ્યાં અન્ન ને પાણી. સુખ દુઃખ.
પાંચ પાંડવ સરખા બંધવા, જેને દ્રૌપદી રાણી;
બાર વરસ વન ગમ્યાં, નયણે નિદ્રા ન આણી. સુખ દુઃખ.
સીતા સરખી સ નહીં, જેના રામજી સ્વામી;
રાવણ તેને હરિ ગયો, સતી મહા દુઃખ પામી. સુખ દુઃખ.
રાવણ સરખો રાજીયો, જેની મંદોદરી રાણી;
દશ મસ્તક છેદાઇ ગયાં, બધી લંકા લુંટાણી. સુખ દુઃખ.
હરિશ્ચન્દ્રરાય સત્યવાદિયો, તારાલોચનિ રાણી,
તેને વિપત્તિ બહુ પડી, ભર્યાં નીચ ઘેર પાણી સુખ દુઃખ.
શિવજી સરખા સતા નહીં, જેની પાર્વતી રાણી;
ભોળવાયા ભીલડી થકી, તપમાં ખામી જાણી. સુખ દુખ.
સર્વે દેવને જ્યારે ભિડ પડી, સમર્યા અંતર્ગતમી;
ભાવટ ભાગી ભૂધરે, મહેતા નરસૈંનો સ્વામી. સુખ દુઃખ.

પદ ૭મું.

જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો ફોક કરવો,
આપણો ચિંતવ્યો અર્થ કાંઈ નવ સરે, ઉગરે એક ઉદ્વેગ ધરવો. ટેક.

હું કરું હું કરું, એજ અજ્ઞાનતા, શકટનો ભાર જેમ શ્વાન તાણે;
સૃષ્ટિ મંડાણ છે, સર્વ એણીપેરે, જોગી જોગેશ્વરા કોઈક જાણે. જે.

નીપજે નરથી તો, કોઈ ન રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સૌ મિત્ર રાખે;
રાય ને રંક કોઈ દૃષ્ટે આવે નહીં, ભવનપર ભવનપર છત્ર દાખે. જે.

ઋતુ લતા પત્ર ફળ ફુલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ શોચે;
જેહના ભાગ્યમાં, જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તેજ પોહોચે. જે.

સુખ સંસારી મિથ્યા કરી માનજે, કૃષ્ણ વિના બીજું સર્વ કાચું;
જુગલ કર જોડી કરી, નરસૈયો એમ કહે, જન્મ પ્રતિજન્મ હરિને જ જાચું. જે.

[These last two pieces (6 and 7) are said to have been written in order to console his daughter, Kunvarbai, after his wife and his only son had died within a short interval of each other.]

પદ ૮મું.

હું રે વાણોતર તારો શામળિયા, હું રે વાણોતર તારો રે;
પેહેલે રે પાને લખો લક્ષ્મીવર, અનંતનો લેનારો રે. શામ૦ હું૦

આ કળજુગમાં પેઢી તમારી, ના ધરો અંગ ઉધારો રે;
નરસૈયાના સ્વામીને કહેજો, હુંડી મારી સીકારો રે. શામ૦ હું૦

પદ ૯મું.

શીકારજો શામળા આ સેવકની હુંડી, શામળશા શેઠ સુજાણ રે;
જો કાર જાશે વહાલા નરસૈંયા કેરું, તો પહેલાં જાશે પ્રાણ રે. શીકા૦

તેલ કડામાંથી તાર્યો રે સુધન્વા, ગુણકાને ઓધારી રે;
અંબરી બન્યા વહાલે ભગતના પુર્યા, એવી લીલા છે તમારી રે. શીકા૦

ધ્રુવ પ્રહલાદ અંબરિષ ઓધારિયા, ગૌતમનારી તારી રે;
નારાયણનું નામ લેતાં અજામેળ તાર્યો, એવી લીલાપર મેં વારી રે. શીકા૦

અધમ ઓધારણ, દુઃખવિદારણ, ભક્તવત્સલતા જાણી તારી રે;
નરસૈંયાની હુંડી સ્વીકારી, લજ્જા રાખજો મોરારી રે. શીકા૦

સામળદાસનો વિવાહ.

પદ ૧લુ.

મરમ વચન કહ્યા મુજને ભાભીએ, તે મારા મનમા રહ્યા વળુધી;
શિવજી આગળ જઈ એક મનોરથ, સ્તુત્ય કીધી દિવસ સાત સુધી. મ૦
હરજીએ ધરી, દીન જાણી કરી, પ્રગટ દરશણ દીધું શુળપાણી;
તારી ભક્તિ ઉપર હુંજ પ્રસન્ન થયો, માગરે માગ મુખે વદન વાણી. મ૦
ગદ ગદ હું બોલી શકું નહીં, મસ્તક કર ધર્યો મુગ્ધ જાણી;
અચેત ચેતન થયો, ભવતણો ભ્રમ ગયો, સ્તુતિ ઉઠી માહરી આદવાણી. મ૦
તમને જે વહાલ હોય જે દુર્લભ, આપોરે પ્રભુજી મુને દયા રે આણી;
ગોપનાથે મુને અભે પદ આપીયુ, નરસે હરિરસ રહ્યો વખાણી. મ૦

પદ ૨જું.

ઉમીઆધીશની મુજને કૃપા હવી, જો જોરે માહેરૂં ભાગ્ય મોટું;
કીડી હુતો તે કુંજ થઇને ઉઠયો, પૂરણ બ્રહ્મશુ ધ્યાન ચોહોટયું. ઉ૦
હાથ ઝાલ્યો મારો પારવતી પતે, મુક્તિ દરશન મુને સઘળી દેખાડી;
કનકની ભોમ વિદ્રુમના થાભલા, રતન જડીત તાહા મોહોલ મેડી. ઉ૦
ધર્મસભા જહાં, ઉગ્રસેન તહા, સંકરષણજી સંગ બેઠા;
તાંહાં વસુદેવ ને દેવકીનંદન, રાજગજેશ્વર કૃષ્ણ બેઠા. ઉ૦
અક્રુર, ઓધવ, વિદુર ને અરજુન, શીઘ્ર ઉભા થયા હરને જાણી;
સોળ સહસ્ર સાત આઠ પટરાણીઓ, મધ્ય આવ્યા તાહા શુલપાણી. ઉ૦
ધાઇને જઇ મળ્યા, આસનેથી ચલ્યા, કર જોડીને કૃષ્ણે સનમાન દીધું;
બેસો કહી આસને જોગ્યપતિને મળી, આજ કારજ મારું સકળ સીધ્યું. ઉ૦
ભકત આવીત તેમો છો સદા ત્રિકમા, પ્રસન્ન થકાતે શીવ બોલ્યા વાણી;
ભકત હમારો ભુતલલોકથી આવીયો, કરો તેને કૃપા દીન જાણી. ઉ૦
ભકત ઉપર હવે દૃષ્ટ કરુણા કરો, નરસૈંયાને નિજ દાસ થાપો;
તેજ વેળા શ્રીહરીએ મુજને કરુણા કરી, હસ્ત કમલ મારે શીશ ચાપ્યો. ઉ૦

પદ ૩જું.

શીખ માગી પછી હરીહર બેઉ મળ્યા, મુજને શીદ્વારકા માંહે રાખ્યો;
અંતરધ્યાનમા મુજને તેડી ગયા, વૈભવ કૃષ્ણનો સરવ દાખ્યો. શી.

શરદ પુનમતણો દિવસ તહા આવીયો, રાસ મંડ્યાનો વેણુ વાધ્યો,
રુક્મણી આદિ સહુ નારિ ટોળે મળી, નરસૈયે તહા તાલ સાધ્યો. શ્રી.

પુરણ પુરણાનંદ લીન થયું માહરૂં, સખી રૂપે થયો ગીત ગાવા;
દેહ દિવા સૈ ટળી, ગોપીમા ગયો મળી, દૂતી થયો માનનીને મનાવા. શ્રી.

હવે મેં ભાર નમભેદના જાણીઆ, અનુભવના રસરસ ચાના;
પ્રેમે પીતાંબર આપીયું ગોહરી, રીઝીયા કૃષ્ણજી તાલ વાહાતા. શ્રી.

નજતણી લીલાનું આધ દરતણ દત, અરણ ઉદે રાખનાર કીધો,
રુક્મણી આદિ સહુ નારી તૃપ્ત થઇ, રમાએ કહથી હાર દીધો. શ્રી

ધન્ય તું, ધન્ય તું, એમ કહે કૃષ્ણજી, નરસૈં ભગત મુજ તોલ જાણ્યો;
વ્રજતણી નારી જે ભાવશું ભોગવે, તેહને પ્રેમશું સહેજ માણ્યો. શ્રી.

પદ ૪૫.

નગર શ્રીદ્વારકા નાથ રણછોડજી, નિત નવા શુભ શણગાર સાજે,
તાહા વસુદેવ ને અક્રૂર ઉદ્ધવ, ભક્તવત્સલ જાદવ બીરદ ગાજે. ન૦

કોટિ પ્રકાશનું તેજ વ્યાપી રહ્યું, રવિ શશી જેન ઉદ્યાન ભાગે;
દધિસુત અર્ક તે કોણ તાહા બાપડા, કોટિ રવિ કાંતિ નખમણી પ્રકાશે ન૦

માસ વીતી ગયો, જાણીએ પળ થયો, કીધી મેં પ્રાર્થના શીશ નામી,
જે મેં અનુભવ્યો ગાઉં તે નિત નવો, પ્રગટ ભૂતળ કર અંતરજામી. ન૦

ધન્ય તું, ધન્ય તું, એમ કહે શ્રીહરી, ધન્ય તું નરસૈંયા ભક્ત મારો,
હું તું બે મધ્યમા ભેદ નહિ નાગરા, મુખે શું કહું ગુણ તારો. ન૦

જે રસ શુભ બ્રહ્માદિક નવ લહે, પ્રગટ ગાજે તું હુંને વચન દીધું,
નિશ્ચે રાખ્યા નિર્ભય થઇ માનજે, રામને અતિ મનમાન દીધું. ન૦

ભૂતલમાહે જે પાપવિણ માનવી, સુણે ભણે અનુભવે ભાવ આણી
તે પદ દુર્લભ પહુંચશે પામશે, માન માહરૂં કહું વેદ વાણી ન૦

નારી નિંદા તેણે મારી નિંદા કીધી, નરસૈંના જીવ તે નરક વશે,
પુણ્યના જીવ તે ધન્ય જાણી કરી, નરસૈંયાના પદ પ્રેમે ભણશે ન૦

ગોમતી સ્નાન દરશન શ્રીકૃષ્ણનું, કોટિ અન્ન ત્યાગ તો મન નાન,
કેટલું ગણાયો નરસૈંયાને નાથ, અજુ ઉદ્ધવ દાસ પાસ. ન૦

પદ ૫મું.

શીખ દીયો હુંને શામળા શ્રીહરી, પરોક્ષ ભજન હુ કરું તમારું;
સેવક સ્વામિનો ધરમ પણુ એહ છે, તે થકી કાર્ય સરશે મારું. શી૦
નયણે આસુ ભર્યાં જદુપતિ જાદવે, દીઉં શીખ સુજ પ્રાણુ વાહલા;
રુખમણી પાસે તેડી ગયા ભુવનમા, હસ્તે કમળીએ મારા હાથ ઝાલ્યા. શી૦
દાસ ચચલ થયો, ઘર ભણી ચાલવા, જો તમે આગના દીઓ શામા;
કિમ કહું સુખથી, વાણી પોહોચે નહીં, રાખજો સ્નેહ એમ વદતા રે રામા. શી૦
હેતશુ રુખમણી બોલીયા સુજ ભણી, ગુપ્ત એક વાત હું કહું રે તમને;
પુત્રનુ પગરણ કરી તેડજો મગ હરિ, ભૂતલલોક જોવાતણી હોશ અમને. શી૦
પાળિશ વચન માતાજી તમતણું, નિશ્ચે જાણી સેના ગાઠ બાધી,
શીસ નમાવીને ત્યા થકી નીસર્યો, પૂરણબ્રહ્મશુ પ્રીત સાધી. શી૦
સંકરષણ અક્રૂર ને ઉદ્ધવ, પારથ ભેટીયો હેત આણી;
મુહર્તે એકમા ભૂતલ આવીયો, ભાળિ આવ્યા નરસૈયો જાણી.' શી૦

પદ ૬ઠું.

ધન્ય ભાભી તમે, ધન્ય માતા પિતા, કષ્ટ જાણી મને દયા રે કીધી;
તમારી કૃપા થકી હરિહર ભેટીયા, કૃષ્ણજીએ મારી સાર લીધી. ધ૦
સ્તુતિ કીધી ઘણી, સમરીયા શ્રીહરી, ગૃહસ્થના ધરમ મરમ આણી;
મંદિર લીધુ જહા નાત છે નાગરી, સુખદુઃખ કરમના ભોગ જાણી. ધ૦
લક્ષ્મી નાથની નીત્ય સેવા કરુ, સાધુનો સાથ જહા આવે ધાઈ;
આણી દયા મન ભાવશુ વીનવુ, લેપ પ્રસાદ કીરતન ગાઈ. ધ૦
પુષ્પ આપ્યુ હુંને નાથ લક્ષ્મીતણે, સાચુ સુપન મેંહે દ્રષ્ટ દીઠુ,
લક્ષ સેવાતણા નામ કીર્તન કરો, નરસૈયાને મન લાગ્યુ મીઠુ. ધ૦

પદ ૭મું

હરિ ગુણ ગાય ને ન મળે ખાવા તાહા, હરિની ઈચ્છાનો સંતોષ લાવી,
કરમના ભોગ દેહે ભોગવે છૂટકો, નીપજે મગ્નથા હોય ભાવી. હ૦
ઘેર દારા એક સુંદરી માધવી, હરિઅશ તો એને અધીક વાહાલો;
નહીં કાઇ વેગ વિચાર મનમા ધરે, ન લહે પ્રપચ સ્ત્રીનો ચાળો. હ૦

બસે નાગરે બાળ કહી તમતણી, હરિજન નિરખતાં મન રીઝે;
શીઘ્ર તેડો તમો તમ પુત્ર જોઇએ અમો, જેથકી સૌ એક કાર્ય સીજે. દિ૦

સુતને તેડાવીયો આવી ઊભો રહ્યો, વદનની કાંતિ તે અધિક શોભે;
દીસે વીચીક્ષણ સામુદ્રિક લક્ષણ, જોઇ દીક્ષિતનાવું મન લોભે. દિ૦

ધન્ય મેહેતા તમો કુળ પાવન કર્યું, નાગરી નાતમાં રાખ્યું હેતું;
મ્હારું ને ત્હારુંમાં જગત બુડી રહ્યું, હરિ વિના વાન તે મૃત પ્રીછું. દિ૦

ભગત મહીમા કહ્યો ભાગવતમા રહ્યો, પુરાણ શીતા સુણી વેદ વાણી;
વિષ્ણુના ભગત તે અમલ હોયે સદા, ગંગ કીધે શુદ્ધ થાય પ્રાણી. દિ૦

ભક્તના કારજ કૃષ્ણ એહા કરે, કષ્ટ પડે તાંહાં આવે ધાય;
અષ્ટ મહાસિદ્ધ તે ઘેર એહા ભરે, ભક્તતણા ભયથી એમ અભય થાય. દિ૦

મદન મેહેતો વડનગરમાંહે વસે, વજીર છે રાયના સુણોરે વાત;
પુત્રિ તેની ઘણી રતન છે સુંદર, તેને વિવાહતણી ઝાઝી ખાંત. દિ૦

જોગ કન્યા, વર કહીમાં બેસીયે, શ્રીફળ આપીશું આજે તમને;
મેહેતાજી હા ભણો આજ દિન શુભ ઘણો, મુખ મીઠું કરાવોની અમને. દિ૦

સુણી ગદગદ કંઠે થયો નરસઈયો, પાળ્યું વચન જે દીધું શામા;
ઘર બેઠે જોની વરના માગાં કરે, પૂરશે કોડ તે વચન શામા. દિ૦

પદ ૧૨મું.

મેહેતાજી કહે સુણો તમે દીક્ષિત, હા ભણવી કાંઈ નથીરે કામ;
અમે છું રંક ને રાયજી છો તમો, વિવાહ દીસે રુડો ખરચે દામ. મે૦

તેની મુને લવલેશ ચિંતા નથી, જેને માથે લક્ષ્મીનાથ ગાજે;
આવે અવસર અવસર નહીં ચૂકશે, કારજ કરશે પોતાની લાજે. મે૦

હા ભણ્યા મેહેતાજી તેજ વેળા તહાં, મનમાં હરખ પામ્યાં છે મેહેતી;
પદનોતું પગરણ કારમુ આવીયું, જો જો ઇચ્છા હરી એમ કેહેતી. મે૦

તેડવું કુટુંબ ને જાન સહુ બહુ, આવી મળીયું સહુ ટોળે ટોળી;
તેલ ફુલેલ ને અતરનાં છાંટણા, કેશરે કુંકુમ રહ્યા છે રે ઘોળી. મે૦

શ્રીફળ લઇને આપ્યું છેરે હાથમા, માનનીઓ મંગળરે ગાય;
વાજે વાજિંત્ર ને રંગ જામ્યો ઘણું, હરિજનને મન હરખ થાય. મે૦

વસ્ત્ર આમન કીધું મેહેતાજીએ, અમને મોટા તમે આજ કીધા;
નરસઈયો મનમાં હરખ પામી રહ્યો, ફોફળ પાન વેહેંચીને દીધા મે૦

પદ ૧૩મું.

શીખ માગી તવ દીક્ષિતજી વળ્યા, વડનગરમાં જઇને પોહોતા;
મદન મેહેતાને દીધી વધામણી, નાગરી નાતમાં થયા સમોતા. શી૦
પુછે મેહેતાજી મેહેતી મળી ભુવનમાં, કોહોજી દીક્ષિત વરનું શું નામ;
માતપિતા કુટુંબ વરજીતણું, કેહેજો જથારથ કેવું ધામ. શી૦
નાગરી નાતમાં આદ મોટું ઘર, કુળ પાવન ને સરવ જાણે;
કુળ પાવન ને ઉજ્વળતા અતિઘણી, મેહેતાજી નિત્ય આનંદ માણે. શી૦
ઘેર અબળા તેનું નામ માણક વદે, પુત્રી કુંવરબાઈ કહી બોલે;
સામળદાસ છે નામ કુંવરતણું, જોડ જોતા કોઇ ના આવે તોલે. શી૦
બહ્યોગણ્યો વર ગુણવંત કીશોરવયે, ગૌભનું સારું મધુરું બોલે;
ચતુર વિચક્ષણ સામુદ્રિક લક્ષણ, મુખ તણી કાંતિ તે શશિને તોલે. શી૦
કુટુંબ આવી મળ્યું સરવે વાચે ભલું, જોઇ તપાસીને કામ કીધુ;
મેળ મળ્યા પછી જોશિ તેડયા તદા, મેહેતાજીને શ્રીફળ હાથ દીધુ. શી૦
નરસહીં મેહેતા છે દાસ વિષ્ણુતણો, રાખે વેહેવાર ને બોલે સાચું:
તે જોઇએ તે પૂરે પુર્ણાનંદ, હરિજનનું મન નથીરે કાચું. શી૦

પદ ૧૪મું.

વાત કેહેતા નરનારી ધરણી ઢળ્યા, સાંભળી ચટકા ચિત્ત લાગ્યો;
કાંરે હે દૈવ તેં દુઃખ અમને કર્યું, ગોર માબાપ થઈ કીધો ઠાગો. વા.
લોકમાહે હવે થાશે હસારથ, નાગરી નાતમા થાશેરે મેહેણું;
રંક પાસે કેમ રાયજી બેસશે, કોડી સાટે થયું રતન વેણું. વા.
સામી સુણો એક વિનતી મુજતણી, નારી નયણા ભરી એમ બોલી;
દીક્ષિત મોકલી ફોક વિવાહ કરો, આપણું રતન તે ગુંજા તોળી. વા.
તાળ ફુટે મળી સાધુ કિર્તન કરે, નાગરી નાતમા થાય હાસી;
ટાળો વિવાહ કાંઇ ખોટ લાછન નથી, પુત્રી દીધાતણી કંથ ફાસી વા.
દીક્ષિત મનમાં રોષ ભર્યા વદે, લવલવાટ કરો તો હું જાસું;
મેળ્યો વિવાહ તાંહાં ના સરવે કહી, ફરી કહેનાં હવે થાય હાંસું. વા.
મેહેલી વિવાદને સુન બેસી રહો, કીધો વિવાહ હવે કેમ ફોક થાશે;
વાત સાચી કહું મિથ્યા હું નવ લહું, ગોર દીક્ષિતતણા પ્રાણ જાશે. વા.

ગજકુંવર હતો પાચ વરનનણો, માનાં વચને હરિ ધ્યાન કીધુ;
વઇકુંઠ નાથ વેગે તાહાં આવીયા, અવિચલ રાજ તેનેરે દીધું. આ.
ભીલડી બ્યાધ અધમ ઓધારીયાં, ભક્તવત્સલનણું બિરુદ જાણી;
હજી પરતીત આવતી નથી તુજને, ભણે નરસઈયો તે વેદવાણી. આ.

પદ ૧૯મું.

રાખ વિશ્રામ તું મન વિષે તારણી, જાવુ દુવારીકા શ્રીકૃષ્ણ પાસે;
શીખ મુજને દીયો ચાલવા સજ થયો, માહરે મન આનંદ થાશે. રા
ધન્ય તે ભાગ્ય જે ધાઇ ભેટે જઈ, રાયરણછોડજીને શીશ નામી;
દુર્લભ ભગતને સુલભ થઇ મળ્યો, વાંછિત ફળ દિયે અંતરજામી. ગ.
ચાલવાનાં સનમુખ મુક્તપુરી જહા, પગેપગે કોટીમીશ કોટિ નાહાશે;
ગોમતી સ્નાન જેણે કર્યું પ્રેમશું, યમનણા કિંકરા મરડા નાહાશે. રા.
ભાગ્ય મોહું જેને મૂરખા માનવી, શ્રીકૃષ્ણ ધામ જાય છે ચાલી;
જીવનમુક્ત તે થઇ રહે સર્વદા, હરિને ભજે પરપંચ ટાળી. રા.
દાહુંએ શીખર દેહેરાતણુ દૂરથી, નરસહીયાને મન આનંદ વાધ્યો;
નાહી શ્રી ગોમતી નિરખવા શ્રી જદુપતિ, પૂરણ બ્રહ્મશું પ્રેમ બાંધ્યો. ગ.

પદ ૨૦મું.

અનરજામીએ જાણી છે વારતા, આવીયો દાસ નિજ ભક્ત ચાલી;
ઉઠીને ધાયા છે ભગતને ભેટવા, હાથ ઝાલી તેડ્યો મંદીર ચાલી. અં
પ્રેમશુ મુજને પાટ પધરાવિયો, ગદગદ કંઠે હુ અચરજ પામુ;
કનકઆસનપર મુજને બેસાડિયો, પાણ જોડી રહ્યા શીશ નામુ. અં.
હરિનણા ચરણની રેણુ મુસ્તક ધરુ, કાણુ હું ગ્ર રણછોડ જોડે;
ભક્તવત્સલ પ્રભુ ભક્ત આધીન છો, ભક્તના પૂરવા છે કોડ કોડે. અં
રુક્મણી આદિને ચરણકમળે નમ્યો, શ્રીમુખથી બોલીયા મધુરી વાણી;
અમ સરખુ કાંઈ કારજ ઊચરો, કેમ આવ્યા ફરી પ્રેમ આણી. અં.
દાસના પુત્રનુ પરગણ આવીયુ, વિવાહ કીધો વડનગર માંહે;
આવી કંઠોનગી નાનને નોહોતરી, દિવસ થોડા રહ્યા જાવું ત્યાંહે. અં.
વચન આપ્યુ કમલાપતિ મુજને, તે હરી અવસર આજ પાળો;
લક્ષ્મીજી સહિત તહોનાથ પધારીયે, દાસ નરસઈયાની સાથ ચાલો. અં.

પદ ૨૧મું

રુક્મણી સાભળો દાસની વીનતી, મુખથી કહો તેવું કામ કીજે;
ભગતની ભીડમાં હુરે મુઝાઈ રહ્યો, જે કહો તે અમો શીશ લીજે. રુ

અંતરજામી પ્રભુ સરવ તમો લહો, કામ કીધા ઘણા સંત સારે;
ધાઈ ઊઠયા પરિયંકને પરહરી, ધ્રુવ પ્રહ્‌લાદ ગજગજ માટે. રુ.

ભગતને કાજ પ્રભુ ઉદક કાવડ ભરી, નામાનું છાપરું છાઈ દીધું;
પારથસારથ થઇ રથ ખેડીયો, નાઈનું કામ વણ પૂછે કીધુ. રુ.

વારી વાયુ થકી ગોકુળ રાખીયું, વેદ નામ થકી રાખી મુને;
રાજસહી વિખે નીચ કારજ કર્યું, ત્યારે પૂછયું નહીં આવી હુંને. રુ.

ભગત તમારા ને છો તમે ભગતના, ભગત વિના પરપંચ ખોટો;
ભગત નરસહીંયાની ભીડ ભાંજો જઇ, નાગરી નાતમા થાય મોટો. રુ.

પદ ૨૨મું.

શ્રીકૃષ્ણજી કહે ધન્ય રામા તમો, ધન્ય છે ભાગ્ય જે ભક્ત ગાનો;
ભક્તને તોલે કોઇ નથી ભામિની, તનમન પ્રાણથકી અધિક જાણો. શ્રી.

ભક્તને કષ્ટ તે અમારે કષ્ટ છે, સંત જાએ તહા અમારે જાવું;
બોલ દીધો હરી નિશ્ચે કીધો ફરી, લક્ષ્મી સહીત હું સંગ આવું. શ્રી.

જાન જોડી તમો ગઢ થકી ચાલશો, શીઘ્ર આવું અમો દાસ તોલે;
ચઉદ ભુવનતણો નાથ શ્રીકૃષ્ણજી, ભક્ત આધીન થઇ એમ બોલે. શ્રી.

હેતે ઉઠાડીઓ દીન હું દાસને, તેલ ફૂલેલ મર્દન કીધું;
ઉષ્ણોદક લઇ સ્નાન કરાવીયું, પીતાબર પેહેરવા આણી દીધું. શ્રી.

કનકની પાવડી રતન હીરે જડી મઢી, મેહેલીને દાસ રહ્યા છે અળગા;
છપ્પન ભોગ શ્રીકૃષ્ણ આરોગીયા, રસનાએ કોટિક સ્વાદ વળગ્યા. શ્રી.

હેતશું રુકમણી પીછે ભુજને, મહાપ્રસાદ હું રહ્યો ચાખું;
ચઉદ ભુવનતણું સુખ તહા શું લહું, કૃષ્ણનો વૈભવ સર્વ દાખું. શ્રી.

આચમન લેઇને શીઘ્ર ઉભો તાહા, મુખનું તંબોલ શ્રીકૃષ્ણે આપ્યું;
ધન્ય મમ ભાગ્ય ભૂતલોકશું માનવી, રંકને લઇ જયમ રાજ થાપ્યું શ્રી.

પરયંક ઉપર મુજને પોઢાડીયો, શ્રીકૃષ્ણ વીજણો લઇને કરેરે મેરા;
ભણે નરસહીંયો એની સ્તુત્ય શું કરું, ભક્તવત્સલ એહેનેજ કેહવા. શ્રી.

પદ ૨૩મું.

ઊઠી ઉભો થયો પાણ્ય જોડી રહ્યો, શીખ આપો પ્રભૂ ઘેર જાવા;
ચત્રભુજ ચાર સેવક લઈ આપીયા, દાસ મનોરથ પૂરણ થાવા. ઊ.
એક અન્નપૂર્ણા ઇચ્છા ભોજન દીયે, વસ્ત્ર વાહન દીયે એક બીજો;
રત્ન હીરા હેમ ચોથો તે આપશે, રીધ સીધનો પતિ છેરે ત્રીજો. ઊ.
સુંદર રથ એક શ્રીહરી સામળે, ભક્તને બેસવા સજ્જ કીધો;
વસ્ત્ર પ્રસાદિ શ્રીઅંગનું આપીયું, તુળસીની માલ પ્રસાદ દીધો. ઊ.
અંત્રીક્ષ મારગે અમો પણ આવશું, સઘ ચાલો એમ કહ્યું હીયાંથી;
ગદગદ કંઠે દાસને વળાવીયો, સેવક સંગ દીધા છે ત્યાંથી. ઊ.
મુહુરત એકમાં આવીયો ઘર ભણી, કામની કંથની વાટ જૂએ;
મનમા ફૂલીને હર્ષ પામી રહી, તાહ્મણી તનના તાપ ખુએ. ઊ.
નવલ સ્થાનક હરિદાસ ઉતારીયા, નરસઈંયે અતિ સનમાન દીધુ;
શીખ દીધી રથ સારથી લઇ વળ્યો, શ્રીલક્ષ્મીનાથને જાણ કીધું. ઊ.

પદ ૨૪મું.

સ્વજન કુટુંબને નાત તેડી સહુ, મંડપ રચનાના કાઠ સાંધ્યા;
ચંદરવા વિવિધ પ્રકારના શોભતા, સળકના તોરણ બહાર બાંધ્યાં. સ્વ.
ગાલીચા જાજમ તકિયા સકલાદના, મંડપ સુગંધના મેહેક છાજે;
માનની મંગળ ગાય ટોળે મળી, વાજિંત્રના નાદ બહુ ઘોર ગાજે. સ્વ.
કંસાર ખાજાં જલેબી ને ઘેબર, વિવિધ પરકાર પક્વાન કીધાં;
સેવૈયા મોતૈયા દળીઆ લાડવા, બાવના ઘૃત ને ખાંડ પીધાં. સ્વ.
મિષ્ટાન્ન ભોજન કુટુંબ સારુ કરે, દુરિજન લોક આશ્ચર્ય થાય;
ભેદ જોઇએ તે સર્વે લાવી દીયે, જેને શિર છત્ર વઇકુંઠરાય. સ્વ.
કાવ સ્વામિ છે અહે દધિ શાતિક દિન, ગોધો દિને સજ થાશેરે લગન;
નાત મહાજનને ઘેર તેડાં કરો, પ્રાણીપનથી તે બહુ દેઇને માન. સ્વ.
વણિક વેહેવારીયા સીમ ગરાસીયા, જાને ચાલવાની છેરે ખાંત;
વસ વાહન જેને જોઇએ તે મળે, નરસઈંયો સમરે શ્રીપદ્માકાંત. સ્વ.

પદ ૨૫મું.

કેશર અગર સુગંધનાં છાંટણાં, મંડપ રચના કહી નવ જાય;
નગરનું લોક તે સજ થયું જાનમાં, કોણ નરનારી ને રંક રાય. કે૦
અશ્વ સુખપાલ ને રથ મેગળ પુરી, વસ્ત્ર વાસણ લઈ ગાડે ભરીયાં;
સુખડી મેવા પકવાન વિધવિધનાં, ડેરા તંબુ કનાત તકીયાં. કે૦
સુગંધ તીલક કરી વરજી નવરાવિયા, વિવિધ આભૂષણ અંગ કીધાં;
તેજી ભલો તેને ઘુઘરા ઘમઘમે, શ્રીફળ લેઈને હાથ દીધાં કે૦
શ્રી લક્ષ્મીનાથને ચર્ણે જઇ નમ્યો, આજ્ઞા માગીને તે અશ્વ બેઠો;
શીશ નમાવીયું તાત નરસઈયાને, સ્વજન કુટુંબને નમ્યોરે હેઠો. કે૦

પદ ૨૬મું.

સમય વિના શું સુઈ રહ્યા શ્રીહરી, નથી રેણી ને મધ્યાર્ન કહાવી;
પાછલો દિવસ તે ખટઘડી નમી ગયો, લીધી નથી કાંઈ ભગત ભાવી. સ૦
જાન જોડી રહી નાગરના દ્વારમાં, સરવ મળી મારી વાટ જૂએ;
તમ વિના દાસના પ્રાણ તે કયમ રહે, ભક્તાપત જાતે કેમ ખૂએ. સ૦
અમો છું રંક તમો રાય રણછોડજી, પ્રીત સમોવડ ચાલી જાય;
વિપ્ર હું દુરબળ લોક લજામણો, જોડો જગજીવન હાસી થાય. સ૦
ભુવન દસ ચારના ઇશ છો ત્રીકમા, નિધ સિધ મુક્તિ જ્યાંહાં ઘેર દાસ;
લક્ષ્મીના કાંત ને પૂરણ બ્રહ્મ તમો, અજ અમર સુરપતિ ઇશ આશ. સ૦
પ્રહ્લાદ નારદ સનક સનકાદિક, ઓધવ અરજુન ભગત સારા;
રંક જાણી પ્રભુ લાજો છો આવતા, નિરધન તોયપણ ભગત તારા. સ૦
તું ત્રિભુવન ધણી ભકત ચિંતામણી, આદ્ય તું અંત્ય તું સરવ કરતા;
તમ થકી વેગળા આસુરીમા ભળ્યા, શરણ આવ્યાનણું દુઃખ હરતા. સ૦
માહરે સામળા શેઠ સમરથ ભલા, પ્રાણજીવન પ્રભુ ધન્ય સારું;
કરમના લેખ તે સહી મીટે તમથકી, નવ લહે બિરદ ગોપાલ તારું. સ૦
માત તું તાત તું નાથ નારાયણ, સ્વજન તું સામળા સરવ માહારે;
પુત્રનું પાગરણ કૃષ્ણ તમથી થયુ, લાડ લડાવીયા હાથ તાહારે. સ૦
મિત્ર તું માધવા કંથ કમલાવર, તુજ વિના નાથજી કોહોને જાચૂં;
કરમચા ભોગ તે ભોગવે છુટીએ, કૃષ્ણ કરણાવડે મોહ માચ્યું. સ૦

તવ હરી ધાઇ મેળા થકી લીધા, મારૂ દારૂક વદન વાણી,
ચાલ ચતુર મુખ ચતુરભુજ એમ કહે, દુખ ધરે દાસ તે દોહલુ જાણી સ૦
કનક જડિત મણી રથ આગળ કર્યો, અશ્વ જોડી હરિ પાસ લાવે,
રુકમણી સહિત પધારીયા શ્રીહરિ, મુનિવર જોગીને ધ્યાન નાવે. સ૦
અત્રીક્ષ મારગે પલકમા પરવર્યા, રથ તણી ગતના સર્વ જાણી,
અવર બીજુ કોઈ દ્રષ્ટે દેખે નહીં, નરમઈયો નિરખે સારગપાણી સ૦

પદ ૨૭મુ

શીઘ્ર સુખપાલ મેહેતોજી વેગે ચડી, વરજી વાણુગારીને અગ્ર કીધા,
જાન જોડી કરી ઘરથકી નીસર્યા, દુદભીના તવ ઘોષ દીધા શી૦
પ્રથમ સમાગમ શુભ શુકન હવા, દાસના પુત્રની જાન જાય;
ખાન ને પાન પકવાન મોદક વણા, અગ્રમ ભોજન વારે થાય શી૦
બાર દિવસ થયા જાનને ચાલતા, આવી પહોચી વડનગર પાસે,
મદન મહેતાને વધામણીએ કહ્યુ, જાન આવી એક રાત વાસે શી૦
તવ હશી બોલીયા મદન મહેતોજી ત્યા, જાનની જુગતી તે કેવી બાન,
જોયુ નીહાળીને સત્ય કહો વાગતા, હાડ કેવો રચ્યો વિપ્રનામે શી૦
નવ કહુ અનરથ કહું છુ જથારથ, નાગરપુત્રીતણું ભાગ્ય મોટુ,
તમ થકી વૈભવ અધિક દીઠો વળી, પૂરણ પુન્ય આવીને ચોહોટ્યુ શી૦
મલપતા કુંજર મસ્ત ચાલે તાહા, નવરંગ હોદા નીશાન ફરકે,
શત સુખપાલ તે ગગન ઠાડે જડી, માના કોરીલ હુરી ચારુ ધનકે શી૦
ત્રણુસેં તીમ રેવત ત્યા પાખર્યા, વીશ તો બારના રથ જોડયા,
નીલા પીલા વળી લાલ કસૂબીયા, એક બીજા ઉપર પન્દા ઓઢયા શી૦
ઘુઘરુ ઘમઘમે ટોકટા ટમટમે, રમ ઝમ ઘમ ઘમ ધમ શબ્દ ઊઠે,
ભલે ઘોડે ચડ્યા શોભે સુભટ ઘણા, ત્યાર પાગા તણી ફોજ છૂટે શી૦
જોડી નગારની ઊંટ ઉપર ધરી, અશ્વની જોડ ત્યા ઝાંઝ વાજે,
તાલ મરદંગ સારંગી મોહાભણી, જાનની જુગત તે સગળ છાજે. શી૦
નગરનું લોક તે કૌતક જોવુ હશે, વણિક વેહેવારીયા લીધા ગોતી;
હાટ બેસ બની કોઈની ગોરીએ, સહુ મને વસ્તુ જે હોય જેની નાવ

આજ સુધી નથી સાંભળ્યું શ્રવણેથકી, જુગતી જગતમાં જાન જોડી;
ઇંદ્રના વૈભવથી વૈભવ અતિ ઘણો, સજો વેહેવાઇને જાઓ દોડી. શી૦

સાંભળી વિપ્ર મન માન દીધાં ઘણાં, હરખીયા મન સંતોષ પામી;
નાતના અધિપતિ સરવ તેડાવીયા, તેડીયા રાયજી શીશ નામી. શી.

નગર વેહેવારીયા અવર ગરાસીયા, ચમરધર સુભટ સહુ સંગ લીધા;
કેસર કુંકુમ ને અત્તરના કળસીઆ, શ્રીફળપાન કર દાસ દીધાં. શી.

માનનીઓ નવલ સરવ ટોળે મળી, મંગળ ગાય છે રથ બેઠાં;
ગડગડે દુંદુભિ સામૈયું સજ થયું, ખાય તંબોળ મુખ બોલે મીઠા. શી.

આવી પહોંચ્યા ત્યાહાં જાન શોભે જહા, મદન મેહેતો મનમાંહે હરખ્યા;
ધાઈ ચર્ણે નમ્યા વેહેવાઇ મન ગમ્યા, નરસહીં મેહેતો દિઠા સિદ્ધ સરખા. શી.

પદ ૨૮મું.

કર જોડી મદન મેહેતો કરે વીનતી, સ્વામિ સ્વામિ હું સેવક તમારો;
દુર્વચન હસી સુખથી કીધા હશે, તે ક્ષમા કરોને અપરાધ મારો. ક.

સ્તુતિ કીધી ઘણી, પ્રાર્થના પેરતણી, મેહેતાએ નમીને દીધું છે માન;
જેમ ઘટે તેમ મળ્યા અવર સહુ સાથને, હેતશું આપ્યા શ્રીફળ પાન. ક.

ફરી પ્રણીપત નગરમા આવીયા, લોક જોવા મળ્યા ટોળે ટોળે;
જોઇ શોભા હરિદાસની એમ વદે, મદન મેહેતો નથી એહની તોલે. ક.

અંત્રીક્ષ મારગે હરિ મળ્યા ભાવતા. મેહેતોજી જાણે છે તેજ મર્મ;
દુરીજન લોક તે સાહુ લહે વારતા, આડી અંત્રાઇના બંધ કર્મ. ક.

સુંદર રથથી ઉતારી છે જાનને, મદન મેહેતે તાહા શીખ માગી;
વાહાલું વારો ત્યારે લગનનો દિવસ છે, જાન મોહોટી તેની બીક લાગી. ક.

રાખશે શરમ ને ધરમ આકુ થશે, હરિતણા દાસની સેવા કરતો;
જે જોઇએ તે સર્વે વસ્તુ આણી દીયે, મદન મેહેતો રહ્યો ફેરા ફરતો. ક.

પ્રેમે પુજા કરી લક્ષ્મીના નાથની, નવલ મંદિર પધાર્યા અહેઠા;
ગદ્દગદ્દ કંઠે નરખીયો નરસહીંયો, કનક સિંહાસને કૃષ્ણ બેઠા. ક.

પદ ૨૯મું.

તું મારો પ્રાણજીવન ધન શ્યામળા, લક્ષ્મીના નાથશિર નાથ માહારા;
ભક્તથી કાઇ અધિક નથી તાહરે, દાસને અધિક છે ગુણ તાહારા. તું.

વઇકુંઠ ધામમાં સાદ શ્રવણે સુણ્યો, દ્રુપદ સુતાનણી લાજ રાખી;
ભગત તિલોચન ઘેર કાવડ ભરી, વ્યાધ તાર્યો તેનો વેદ સાખી. તું.

ભક્ત કારણ પર્યંકને પરહરી, ગજ ઉગારીયો હાથ ઝાલી;
દાસ જાણી પ્રભુ આ કળીકાળમાં, લક્ષ્મી સહીત ત્યા આવ્યા ચાલી. તું.

પાદર જમણ કીધું ત્યાંહા અતિ ભલું, રાવને રંક ત્યાંહાં સર્વે આવ્યૂં;
લાડુ પકવાન જલેબી વિવિધતણી, શ્રીલક્ષ્મીનાથને મન ભાવ્યૂં. તું.

દીન દયાળ કરું એક વીનતી, દાસનો દાસ વરઘોડે ચઢશે;
રુકમણી સહીત ત્યાંહાં સંગે પધારીયે, શ્રીમુખ સમરતાં કાજ થાશે. તું.
પુત્ર આવ્યો ત્યાંહા અગ્ર શ્રીકૃષ્ણનો, કોટિકંદર્પ લાવણ્ય દેહી;
ગદ્‌ગદ્ કંઠ મુર્છાગત થઈ રહ્યો, મદન મોહન તણે રૂપ મોહી. તું.

મસ્તક હાથ મેહેલ્યો મધુસુદને, પાણ જોડી રહ્યો સ્તુતિ કરવા;
પ્રદ્યુમ્ને અંગના આભ્રણ આપીયાં, મકરાકૃત કુંડલ કાન ધરવા. તું.

માણેક મેહેતી ત્યાહાં આવી ઇચ્છા થકી, ધન્ય મમ ભાગ્ય ધન્ય ધન્ય સ્વામી;
દેહ દીસા તવ નવ રહી નિરખતાં, ચરણ કમળે રહી શીશ નામી તું.

દંપતિ કર લહી મસ્તકપર ધર્યાં, ત્રિવિધના તાપ તે ગયારે નાસી;
રુકમણી હાર શણગાર સહુ આપીયા, રૂપ શોભા જાણે દેવદાસી. તું.

આજ્ઞા લીધી છે ગય રણછોડની, ગદ્‌ગદ્ કંઠે હું મોદ પામી;
કૃષ્ણે આભૂષણ આપ્યાં નરસહીંયાને, અકળાક કળીઓ અંતરજામી. તું.

પદ ૩૦૪મુ.

આજ લગન તણો દિવસ મોહામણો, મંડપમાં માનુની ગીત ગાયે;
મદન મેહેતો પ્રહશાન્તિકે બેસીઆ, મેહેતીને મન આનંદ થાયે. આ.

કલુવો કરવો નવલ વરરાયને, નાગરી નાતની રીત જાણી;
મેહેતાને મંદિર મંડપમાં માનની, ગાય છે ગીત સહુ પક્ષ તાણી. આ.

વરઘોડા વેળા વગ્ને થઈ તે સમે, નાત માહાજન સહુ લીધા સાથે;
અષ્ટદશ ઘડી ઉદીયાત દિનકર સમે, જોશી પડી માંડી તે નીજ હાથે. આ૦
આજ્ઞા લીધી મેં લક્ષ્મીના નાથની, ગદ્‌ગદ્ કંઠ હું ઊભો ત્યાંહે;
પ્રેમ ભરાણો હુને બોલી તે નવ શકું, હાથ સાહી મારો રહીયા માંહે. આ૦

હું તારા પ્રેમને વશ થયો નાગરા, વૈકુંઠમાં નથી તોલે તારે;
ભક્તને કષ્ટ તે મુજને કષ્ટ છે, તું સમોવડ નહીં કોઈ મારે, આ૦

બોલ મીઠા સુણી નરસહીંયો રાચીઓ, ધન્ય શ્રીકૃષ્ણની અચળ વાણી;
ભક્તવત્સલ પ્રભુ બિરદ રાખો સદા, સંતને સત પોતાનો જાણી. આ૦

પદ ૩૧મું.

નવલ વરરાયજી નવલ ઘોડે ચડયા, કુંકુમ રોળને અત્તર મેહેકે;
મોંઘા ચૂવા મોગરેલ ફૂલેલ ત્યાંહા, પુષ્પ સુગંધના હાર બેહેકે. ન૦
શ્રીફળ ફોફળ પાન કુંકુમ સહી, વરજીના હાથમાં દીધાં આણી;
તેજી ભલો તેને અધિક શણગારીયો, પાખર જર કસી મેહેલ્યાં તાણી ન૦
ભૂષણ વસ્ત્રની શી રે શોભા કહું, લક્ષ્મીકાંત મમ છત્ર માથે;
વદન જોતાં મહીપતિ શોભે નહીં, સાંબેલા પાંચસેં પાચ સાથે. ન૦
ચારસેં રથ રૈવંત મેગલ તુરી, નવલ નીશાનની જોડ ફરકે;
નાત મહાજન ને નાત છે નાગરી, ગડગડ દુદુંભી નાદ ધરકે. ન૦
મસ્તક મોહોડ તે મેહેતીજીએ ધર્યો, કાંતિ રામાતણી દાસી જાણે;
મદન મેહેતાતણે બીડ મંડપ ઘણી, તોરણ સોહે એક વરને દાણે. ન૦
ચાર સોહાસણે સંગ શોભે ભલી, મદન મેહેતી ત્યાં આવ્યાં ચોકે;
ઘાટ ઘાલી નીચા નમીયા લેશ વે, નાક સાહીં હસ્યા મંડપ લોકે. ન૦
ભાવસું પોખીને વિધિગત કરે ત્યાંહા, માંહે રે વરજીને પોખી લીધા;
વેદના શબ્દ વિપ્ર તે મુખથી વદે, લગન સમે કન્યાદાન દીધાં ન૦
અંતરપટ દઈ પાણવટ હસે, વાજે દુંદુભી દેવ નાદે;
પુષ્પની વૃષ્ટિ અંત્રીક્ષથી સુર કરે, ગુણીજન ગાય છે મધુર સાદે. ન૦
મધુપર્ક સમય તવ થયો તે સમે, વેવાહી વેહેવાણ તેડયાં સજોડે;
મદન મેહેતો કર કનક ઝારી લઈ, પગ પંખાળે છે બહુ કોડ કોડે ન૦
વરવધુ દંપતી જોડ શોભે ઘણું અવર પામે નહીં જન કોય;
કન્યાને સ્વસ્તિ ભણાવતા તે સમે, નરસહીંયો ચતુર્ભુજ રૂપ જોય. ન૦

પદ ૩૨મું.

મોરના પીછનો મુગટ મણિમય જડયો, મકરાકૃત કુંડલ શ્રવણ ઝળકે;
કૌસ્તુભ મણિ શિવલાંછન ઉર ધર્યું, વૈજયંતિ મોતી માળ ળળકે. મો.

પીતાંબર પર કટિપર મેખળા, કંચન નેપૂર કર ખડગે,
કોટિ કંદર્પ લાવણ્ય જોઇ રૂપ ને, મુનીવર જોગીનાં મન સળગે મો

શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ આયુધ ધર્યાં, પવિત્ર દેવ છે નામ જેહેનું,
કોટિ સૂરજ શશિ જેની નવ ચરમ, કોટી બ્રહ્માંડ એક રોમ જેહનું મો

મોહેનીનું રૂપ દીઠું કમળાનણું, વદન જોતાં કોઈ નથીય જોડે,
ઠકરાણી બ્રહ્માણી ને રૂદ્રાણી, નિરખત નિરખતાં હાથ જોડે મો

ચાર ભુજ ને ચપલ છે ચાતુરી નવલ તત્વના વર ગોબાવે
નિમિરો દરબારમાં જગત મોહિત થયું, વરૂ જાણે નેહુર નામ મ્હાવે. મો

સ્તરણુ વરન તે પ્રદ્યુમ્ન નિરખીયા, કુંવરીનું રૂપ તે રતિનું દીઠું
દેવમુખે નરસંહીયો રવિ નિરખીયો, રૂપ સુંદર જોઈ લાગ્યું મીઠું મો

જોઈ લીવા પ્રદ્યુમ્ન વિસ્મય થયા, પાણ જોડી એક ચરણે નમીયા,
ગદ્ગદ્ કંઠ થયા વાણી ચાલે નહીં, કથ કમળાનણે નમ રમીયા મો

ત્રિભુવનપતિ તવ પ્રસન્ન થઈ બોલીયા, એમ હું મેહેતાજી તેન થાશે,
મસ્તક કર ધરી અન્તર્ધાન થયા શ્રીહરિ, મન મેહેતો રહ્યા મન વિમાસે મો

જોયા તાહા મેહેતાજી બેઠા છે એમના, મન મેહેતો જઈ ચરણે વળગ્યા,
ધન્ય મમ ભાગ્ય જે કુળ પાવન કર્યું, નરસંહીં નેહ શ્રી ભીખા અળગા મો

પદ ૩૩મું

નહુ મોહોજોણું સહુ વે લાવે તાહા, મન મેહેતાનો મનો છે ગર્વ,
મેહેતાજી મંદિર નાર હોતે મળી, સુખ જોઇ આપે વસુવાર સર્વ ૧

વિર ચડે તમો મગ્ન ચોહોરી રૂચો, મગળ શુભ નરતોને ચાર,
દંપતી હસ્ખે કુમાર* આરોગીયા, નાસુકે પીરસે છે ઘૃત ખાંડ ૨

માનુના ગાવ મંગળ ટોળે મળી, વિવાહના ધાળ બોલે છે વાની,
જય જય શબ્દ મંડપ માંગ વિષે, વર વહુ બેઉ ગયા છે પરણી ૩

અશ્વ ભલા રથ રેવત પાલખી, મન મેહેતો ત્યાહાં દેછે દાન
નાગ વસુઆગ બેઉ દંપતી આપીઆ, જડહેમી વસ્ત્ર દઈ આપે માન ૪

*છાપેલી પ્રતમાં (પૃ. ૩ ૪, ૫ ૩ ૫, ૫ ૫) આ ઠેકાણે “પૃ. ખ ૮” શબ્દ છે આ ટીકીગા કાર્ક નડનાટ ઘમ્બણ્ણ ૫ ૧ ૯

સસરાજીને દીધાં જામો ને પાઘડી, કુંવરબાઇને સુંદર સાડી;
જ્યાં જોઇએ ત્યાં તેવી કીધી પેહેરામણી, દીએ વાણોતર ટીપ માંડી. બ.

ગૌવિધિપ્રગતે દાન દીધાં ઘણાં, મહિપ આપી છેરે દૂધ પીવા;
સાત દિવસ તે લગન માંહે રહ્યા, લોક જાણે તે નિત નિત વિવા. બ.

શીખ દીધી પછી જાન તત્પર થઈ, ખટરસ ભોજન સરવે લીધાં
વાગ્યાં નીશાન ને જાન ચાલી ત્યાંહાં, સ્વજન કુટુંબને વીદાય કીધાં. બ.

ચાર જોજન લગી રાયજી આવીયા, મદન મેહેતે તાંહાં શીખ માગી;
પુત્રી વીજોગથી નીર નયણે ભર્યાં, વેહેવાઈ નાખે છે રંગ રાગી. બ.

તેર દિવસ થયા પછી પૂરણ, જાન જૂનાગઢ આહાર આવી;
ચૂરી પૂરી પકવાન ભોજન કર્યા, નરસહીંયાને મન સધ ભાવી. બ.

પદ ૩૪મું.

સહસ્ત્ર પાંચ મશાલ ઊજ્જ્વલ કરી, ગાજતે વાજતે જાન ચાલી;
નગરના લોક તે ટોળે ટોળે મળ્યા, નિરખે છે વરજીને મીટ ઘાલી સ.

માનની હરખથી ગાય ટોળે મળી, સરવને શ્રીફળ પાન દીધા;
વરજીને પોખીને ઘરમા પધરાવીયા, શ્રીલક્ષ્મીનાથના નામ લીધા. સ

એવક ચાર વળાવીયા હેતશુ, પૂરી રહ્યા દાસના કોડ કોડે;
અંત્રીક્ષ મારગે અંતરજામી વળ્યા, નરસૈંયો રહ્યો તે પાણ જોડે. સ.

ંદીરમાંથી મોદીક લાવી, માતા મુખ મેલતી રે;
ાસી જાએ આયો આવે, વાહી વાત કરતી રે. માતા.
ેમ કરી જુવતી જન આવ્યાં, રાવ કુંવરીની કરવા રે;
ારસૈંઆચો સ્વામી નયન નચાવે, માનનીના મન હરવા રે. માતા.

પદ ૬ઠ્ઠું.

ગાએ ગોપી ગોવિંદના ગુણ, ઉલટ અંગ ન માએ રે;
રાવ મશે તે શામળીઆનું, મુખડું જોવા જાએ રે. ગાએ.
દુધ દહીં આગળ કરી રાખે, માખણ સાકર માંહે રે;
ઘરનાં દ્વાર ઉઘાડાં મુકે, જો આપે તો ખાએ રે. ગાએ.
ધન ધન ગોકુલ ધન ધન ગોપી, કૃષ્ણના ગુણ ભાવે રે;
નિશદિન ધ્યાન ધરે મન હરિનું, એમ જાણે ઘર આવે રે. ગાએ.
જેનું ધ્યાન ધરે મહા મુનિજન, તે સ્વપને ના દેખે રે;
તે શામલીઓ પ્રગટ થઈને, પ્રેમદા પ્રેમે પેખે રે. ગાએ.
યજ્ઞ કરે ત્યાંહા પ્રગટ ન થાએ, તે ગોપીના ઘર માંહે રે;
ભણે નરસૈંયો ગોરસ ગમતું, માખણ ચોરી ખાએ રે ગાએ.

પદ ૭મું.

જુઓ રે આ બાળકની ગતી, આગણડામાં રમતો રે;
માતા આગળ બોલી ન જાણે, તે માનુનીના મન હરતો રે. જુઓ.
ધન ધન માતા જશોમતિ, ઓછંગે આવતો રે;
બ્રહ્માદિક જેનો ભેદ ન જાણે, તે ભામિની મન ભાવતો રે. જુઓ.
વાછલાનું પુચ્છ ગ્રહીને, ઉઠી ઉભો થાએ રે;
ભણે નરસૈંયો ધન એ ગોપી, બીડે હદિયા માંહે રે. જુઓ.

પદ ૮મું.

જશોદા તારા કાનુડાને, સાદ કરીને વાર રે;
આવડી ધુમ મચાવે વ્રજમાં, નહીં કોઇ પુછનાર રે. જશોદા.
શીંકુ તોડયું ગોરસ ઢોળ્યું, ઉઘાડીને બાર રે;
ાખણ ખાધું ઢોળી નાખ્યું, જાન કીધું આ વાર રે. જશોદા.

ખાંખાં ખોળાં કરતો હીંડે, બિહે નહીં લગાર રે;
મહી મથવાની ગોળી ફોડી, આ શાં કહિએ લાડ રે. જશોદા.

વારે વારે કહુંછું તમને, હવે ન રાખું ભાર રે;
નિત ઉઠીને એમ કયમ સહિયે, વસી નગર મોઝાર રે. જશોદા.

મારો કાનજી ઘરમાં હુતો, કયારે દીઠો બ્હાર રે;
દહીં દૂધનાં માટ ભરયાં છે, ખીજે ચાખે ન લગાર રે. જશોદા.

શાને કાજે મળીને આવી, ટોળી વળી દશ બાર રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી સાચો, જૂઠી વ્રજની નાર રે જશોદા

પદ ૯મુ.

બાલક બાહુવા રે, પરવત મૂક પાછો ધરણી;
કોમળ કર દુખાશે તારો, શી કીધી કરણી. બાળક.

ટચી આંગળી ત્રસક નાંખશે, બાહે નથી બળવંત;
વ્રિજવાસીને કાજે વહાલા, આ શી આવડી ખંત. બાળક.

સહુ રહેશે ત્યમ આપણુ રહેશું, કોને કાજે કીજે;
કોડી માત્ર દધીને કાજે, ગાળ દએ નીત ખીજે. બાળક

કહે કૃષ્ણજી સુણો રે માતા, પર ઉપગારાં પુન્ય;
નરસૈંયાચા સ્વામી ગિરિવર ધરીઓ, વિસ્મય થયા મુનિજન બાળક.

પદ ૧૦મું

જમો જમોરે નાના બાલકડા, માતા જશોદાજીના લાડકડા;
રોષ ન કીજે શામલિયા વા'લા, તારી જનુની કરે કાલાવાલા. ટેક

મધુરસ કોળિયો મૂકે મુખમાં, તેને હળવે હિળવે લીજેરે;
કઢીયેલ દૂધમાં સાકર ભેળી, તેનો એક ઘુંટડો પીજેરે. જમો.

ઈશારો કરી બળભદ્ર દેખાડે, જા પેલો ખાઇ જાયરે;
મુકુટ શિરોમણિ જનની વા'લાની, એવાં એવા વચને વાયરે. જમો.

કોતક જુએ ત્યાં વ્રજની નારી, તન મન પ્રાણ નિવારેરે;
નરસૈંયાના સ્વામિનું મુખ દિઠડે, અતિ આનંદે ઓવારેરે. જમો.

વાછરૂંને છોડી મેલ્યાં, કીધું છે જાન;
માખણ ચોરીને ખાધું છે, એ શામળવાન. જુવો૦

આવો તો દેખાડું કૃષ્ણે કીધાં જે કામ;
બાળક થઇને ખોળે બેઠો, શું જુએ સુંદરશ્યામ. જુવો૦

બાઇરે બાળુડો મારો, કાંઇએ ન જાણે;
ભણે નરસૈંયો લીલા, વેદ વખાણે. જુવો૦

7 ચાતુરી ષોડશી.

પદ ૧લું

તતા–સુણોજી સલુણા સેણજી, શાને ભરો છો નેણજી;
શું દુ:ખ છે તમારે નાથજી, વહાલા કહોને અમને વાતજી.

ઢાળ.

વાત કહોને વહાલા અમારા, કાં થઈ રહ્યા આસન;
શાને કાજે શામળા તમો, મુકો છો નિશ્વાસન.
વદન તમારું વાલમા, કરમાણું તે શાને માટ;
કપોલ કર કાં દઇ રહ્યા, ઉપનો તે શો ઉચાટ.
મહાવજી તમારું વદન જોતાં, જનમ દુષ્કૃત જાય;
નાથજી તમારું નામ લેતાં, પતિત પાવન થાય.
જેને કરુણા હોય તમારી, તેને સ્વપને ન શોક હોય;
તમે એમ કાં મૂઢ થઈ રહ્યા, અમને તે અચરજ જોય.
સુદ્ધ બુદ્ધ તમારી શામલા, શાને હરિ કહોને શ્યામ;
નયને તે આંસુ કાં ભરો, વૈષ્ણવના વિશ્રામ.
અંગે કોટી અનંગ શોભા, રોમ રોમ અભિરામ;
તમે કલા પાડી કયમ રહ્યા, સમરથ શ્રી ભગવાન.
સુખતણો સાગર સુકાયો, આનંદ કંદ અવિનાશ;
કેશવ કારણ કહોને અમને, હું છું તમારી દાસ.
માધવ તમારા મન તણી, કહોને કરુણાનિધાન;
હું તેડીને લાવું તેહને, જે તમારું જીવનપ્રાણ.
નિમિષ માત્રમાં નાથજી, લાવી કરું પ્રસન;
વાત કરતાં કરતાં વ્રજપતિ, ટળશે વહું વિઘન.
મહીધર મનમાં ધરો ધીરજ, નહિ અકળાવાનું કામ;
નરસૈંયાના નાથજી, મને કહોને તેનું નામ.

પદ ૨૭મુ

કૃષ્ણ-વજાના બોલ્યા જુગજીવનજી, પ્યારી રાધામાંહિ છે મનજી;
છે વૃખભાનની કુંમારજી, તે મારા નયનનો શણગારજી.

ઢાળ.

શણગાર મારા નયનનો, ઉરતણો એ છે હાર;
તન મન જોબન જુવતી, મારા પ્રાણનો આધાર.
અબલા તે નેહે અવતર્યાં, મારો વ્રજ વિષે અવતાર;
વસે તે વ્રજની નારમાં, એમ નિગમ કહે નિરધાર.

શ્રી વિશ્વ ધાયે મુજને, વ્રજનાર મારૂં ધન;
સર્વમાં શ્રેષ્ઠ સુંદરી એ, વેદ વાયક માન્ય.

લલીતા તેસું રમે રમતા, શ્રી વૃંદાવન મોઝાર;
અંગનાને ઉરે લેઇને, ભુજ ભીડયા તેણીવાર

રસ રીતે પ્રેમ પ્રીતે, કરતા સુધારસ પાન;
તે મલ્યા પછી શું થયુ, માનુનીને વાધ્યું માન.

રાધા-લંપટ મેલી દેને મુજને, નિર્લજ સાથ શું નેહ;
મુજથી વહાલી વાલમા, ઉર વિષે રાખી છે તેહ.

કૃષ્ણ-કર મુકાવ્યા પાણથી, ત્મા બરાણી રોષ;
વનિતા તે વન છોડી ગઈ, મુજને દઇ ગઈ દોષ

ચતુરા ચિત્ત ચોરી ગઇ, પ્રેમદા લઈ ગઈ પ્રાણ;
મદનચર મારી ગઈ, કામની તે કામબાણ.

કયમ કરું કહાં જાઉં હવે, કયમ ધરૂં ધીરજ મન;
તારા સમ જો તારુણી વિના, ત્રૈલોક લાગે શુન્ય

અપરાધ નહિ કંઈ માહરો, વિણ વાંકે કીધો ત્યાગ;
દોષ કાને દીજીએ લલીતા, એવા અભાગ ભાગ

સુખ દુઃખ રોપે મનમા, તે તો સજ્જનને કહેવાય,
માનુનીને મનાવાને કાજે, કાંઇક કરો ઉપાય

આધિન છુ હું તાહરો, તું જાવ લેને જુવતી;
નરસૈંયાનો નાથ કહે, કરજોડીને એ વીનતી.

પદ ૩જું.

લલિતા-વળતી બોલી લલીતા વાણીજી, તમે સાંભળો સારંગપાણીજી;
પ્રભુજી હું તમારી દાસજી, માધવ રાખો મન વિશ્વાસજી.

ઢાળ.

વિશ્વાસ રાખો મન વિષે, ધરણીધર ધરો મન ધીર;
હું મનાવું એ નારને, તમો ચૈતન્યમાં રાખો શરીર.
નિઃશંક થાઓ નાથજી, તમો ભક્તના ઓધાર;
તમને જે વહાલી વાલમા, લાવું તે વન મોઝાર.
અંબર લઇ આંસું લુવો, કાં થઈ રહ્યા આસન;
તમને દેખું દોહેલા, તારે દાઝે મારું મન.
માવજી રે મને સમ તમારા, કુંજે લાવું જુવતી;
શોક નિવારી સુખ કરું, તો જાણજો દુતિ હતી
પ્રભુજી તમોને પ્રાણ સુંપુ, વિવિધ વન ક્રીડા કરો;
કહોતો હું લાવું જુવતી, તમો શોક સઘળો પરહરો.
નિઃશંક થાઓ નાથજી, નહિ અકળાયાનું કામ;
કવિ-લલીતા ચાલી વન વિષે, શ્રીકૃષ્ણને કરી પ્રણામ.
વિનતા તે વન જોતી ગઈ, જ્યા કામનીનુ ભુવન;
શોક સાગર અંગે આતુર, રહી રહી કરે રૂદંન.
હાર ચીર શણગાર ભૂષણ, કાકણ કંકણ જેહ;
શણગાર સર્વે અંગ થકી, અબલાએ ઉતાર્યા તેહ.
તે સોળ કળાએ શોભતી, (ત્રૈ)લોક્ય તારણી સુંદરી;
શોકસાગરે પડી શ્યામા, લલિતાએ દીઠી અણુમણી
કમળ સરખાં નયન દીઠાં, નિઃશ્વાસ મહેલે નાર;
નરસૈંયાના સ્વામી તે પ્રતે, લલીતા બોલી તે વાર.

પદ ૪થું.

લલિતા-સુણો શ્રીવૃખભાન કુંમારીજી, સુંદરી તું વિનતી મારીજી;
માનુની મન અવિધારજી, મહા વન ચાલો ફરવા વિહારજી.

ઢાળ

વિહાર મહાવન કરે ક્રીડા, શ્રી નાથજીસું નેહ ધરી;
નંદનો નંદન તહારે કાજે, આવ્યો તે વૈકુંઠ પરહરી.

શિવ, શેષ, વિરંચી, સુરપતિ, ધરે તે સૌકો ધ્યાન;
નિગમ નેતિ નેતિ ભાખે, વિસ્તાર શ્રીભગવાન

જેને મળવા મુનિ મહોટા, કરે છે તપ અપાર;
તે તો પામે નહિ; નારી! તહારા પુન્યનો નહિ પાર

જેને કાજે જોગી જતિ થયા, તજી તે સુખ સંસાર;
નિમેષ સ્વપને તે નવ દેખે, તું પામ પુરુષોત્તમ સાર.

શ્રીખુભાન કુંવરી તુજ ભાગ્ય મોટું, પુન્ય તણો નહિ પાર;
તુજને મળવા, માનુની! તલપે છે નંદકુમાર

કાંઈક કરુણા આણ મનમાં, નઠોર થઇ કાં નાર;
કંથશું અધિક ન તાણીયે, તું માનને વહેવાર.

કરજોડી તારે પાયે લાગું, મારી વિનતી અવિધાર;
તું વહાલી છે ગોકુળનાથને, પામે છે સુખ અપાર

પીયુ સાથેરે પ્રેમદા, કહુંછું અધિક ના તાણ;
જોબન આપી નાથને, તું માની શકે તો માન.

શાને કાજે સુંદરી, તું ધરી રહી છે માન;
નાથને વહાલી કો નથી, તરુણી તુજ સમાન.

કવિ-લલીતાના વચક સાંભળી, શામા સજ થઈ તેણી વાર;
નરસૈંયાના નાથને, મળવા ધરે છે શણગાર.

પદ ૫૩.

માનુનીએ માન તજ્યું તેણીવારજી, શામા ધરે છે સોળ શણગારજી;
ભેટવાને નંદકુમારજી, મનમાં ધર્યો હરખ અપારજી.

ઢાળ.

હરખ મનમાં ધર્યો ઘણો, મંજન કર્યું તેણીવાર;
સુવા ચંદન અંગે કેસર, સુગંધ લઇ અપાર.

ગીર ચંપક સાડી પટોળી, ઓપતાં ને પહેર્યાં અંગ;
ઘુંઘટમાં મધુરું હસતી, નારી નેણુ કુરંગ.

શીશ ફુલી રાખડી, નેણે તે કાજળ રેખ;
લીલવટ સોહે ચાંદલો, વેણીએ તો વળગ્યો શેષ.

નિરમલ મોતી નાકમાં, શ્રવણે પેહેરી ઝાલ;
અધર અરુણ ઓપતાં, ત્રાજવું શોભે ગાલ.

મોતીઆળી ઝરમર કંઠે, ઉર એકાવળ હાર;
ચોળી પહેરી કસકસી, કર કંકણુનો ઝણકાર.

ચુડલો હાથે સોહામણો, બીડી મુખમાં જાણુ;
કાંકણુ' સર્વે સોહામણાં, શાં શાં કરું વિખાણુ.

ચરણે નેપુર ઘુઘરી, વીછુઆ અણુવટ સોહે;
નખ શિખ જોતાં સુંદરી, મુનિ જનનાં મન મોહે.

હંસાગમની ગજગતિ, કટી કેસરીનો લંક;
ઉર અંબુજ બે ઓપતા, મુખડું જાણે મયંક.

મુખડે તે મધુરું બોલતી, હલવે શું મોડે અંગ;
પત્નીને પ્રેમ વાધ્યો ઘણો, મળવાને શ્રીભગવંત.

અબળા તે સજ થઈ, પુરિયાં તે ખટ બાણુ;
નરસૈંયાના નાથને કાજે, લલિતાએ મુકાવ્યું માન.

પદ ઠું.

રાધા-લલીતા સાંભળ મ્હારાં વચનજી, અંગમાં પ્રગટ્યો છે અનંગજી;
તેણે કરી દાઝે મારું તનજી, વેગે કરીને ચાલો મહાવનજી.

ઢાળ.

કવિ-વેગે કરીને મહાવન ચાલી, મદનદલ લઈ હાથ;
જાયે લલીતા જાણ કરવા, સજ થાયે તમ્હારો નાથ.

લલિતા-અનેક અબળા અનુભવી, પણ નાર મળી કોય;
સુરપણું હું શિખવું, તું રહેને ત્યાં જોય.

પૂર્વ દિશાથી પ્રકટ્યો, સોળ કળાનો ચંદ;
નયણે તે દેખી નાગને, ડગવા લાગ્યા દિગ્ગજ.

મયંક મન ઝાંખો થયો, શશી તે તેણીવાર;
એ કલંકી કેમ થાય, તહારૂં તેજ અપાર.

મહાવન અતિ રળિયામણું, શોભા તણો નહિ પાર;
હાસ્ય કોકીલા શબ્દનો, મધુકરનો ગુંજાર.

ત્યાં મોર શબ્દ સોહામણા, ચાતક નવલ વીર;
ત્યા અનેક પક્ષી શબ્દ કરે, શીતલ જમુના નીર.

ત્યાં કદમ અતિ રળિયામણું, તેની તે શીતલ છાંય;
હું માન વધારૂં તહારૂં, તું બેશ મારી માય.

કવિ–ત્યા સમિર ત્રિવિધ પ્રકારનો, લાવિયો તે બહુ સુગંધ;
કુંજભોવનમા ગઈ ચાલી, ધ્યાન ધર્યું મુકુંદ.

મહામતિએ જપે જોગી, તેનું ધ્યાન ધર્યું મન ધીર;
તતકાળ તેનું ધ્યાન ધર્યું, સુધ ના રહી શરીર.

રાધે રાધે કરે માધવ, જપે તે સારંગપાણ;
નરસૈંયાના નાથને, લલિતાએ કહ્યું જાણ.

પદ ૭મુ.

લલીતા–લલીના કહે સાભળો મારા વાલાજી, સુંદરી છે મહા રિસાલા
પેરે પેરે લાવી છું નાથજી, આવો સોપુ તમારે હાથ

ઢાળ.

આવો તમારે હાથ સોપુ, સાભળોને મારી વાત;
મત્સર છે ઘણો નારને, નમે નમીને તેડો નાથ

કવિ–એવા વાચક સાંભળી, આનંદ પામ્યા મન;
ચિંતામાથી ચાલી આવ્યા, જુવતીના રે જીવન.

સામસામા ચાલી આવ્યા, નયણે તે નિરખી નાર;
કૃષ્ણજીએ લલીતાને આપ્યો, કૌસતુભ મણીનો હાર

લલીતા–કુંવરીને કરમા આપી, સોને તમારું તન;
સગુણી છે કુવરી સામળા, કરજો એનું જતન.

બહુ પેરે સુખ દેજો, કરજો તે વિવિધ વિહાર;
ઇચ્છા તે એની પૂરજો, સ્ત્રી રજની સામ અપાર.

કવિ-કુંજ સમિપે આવિયા, કુંવરીને તેડી કુમાર;
એકાંત સ્થાને રચી શૈયા, મળી કરે રે વિહાર.

બુજ્ર તે ભીડી હૃદેશું, ચુંબન લીધું ગાલ;
રસિઓ તે રસ પ્રીતે પીએ, કંદ્રપ રસ રસાલ.

તેજ સમે રસ તેજ સ્થાને, ઉપજ્યો તે અધિક આનંદ;
રસિક જનને પાન કરવા, મુકીઓ તે વ્રજ રાજન.

મૂર્ખ જડ પામે કહાં થકી, અન્ય ઉપાસીક જેહ;
જેને કૃપા હોય નાથની, નિઃશંક પામે તેહ.

રસિકના રસ આગળે, અમૃત શું લેખાય;
નરસૈંયો જુગો જુગ અવતરી, વિહાર ચરિત્ર એ ગાય.

પદ ૮મું.

મહાવન શ્યામની ને શ્યામજી, કરતા કોટી કલા કામજી;
નંદનંદન પુરે મનની હામજી, ભુજ ભરી રમે ચારે જામજી.

ઢાળ.

ભુજ ભરી ચારે જામ રમે, ભોગવે રસ જામિની;
અબળા તે ઉર બળ કરી પિયુને, કુચપર લીધો કામિની.

સરોજ સકોમલ સુંદરી, માલતીની પેરે મુકુંદ;
ભમર થઇ પીયુ ભોગવે, સુધારસ ગોકુલચંદ.

સુરત સાધના સઘળી રાગિની, રમે કોટી કલા કરી;
મુદિત થઇ ત્યાં માનુની, લજ્જા પિયુની પરહરી.

મૃગાનયની કરે મરકલા, મોહની પિયુનું મન હરે;
અતિ નિકટ નાગર નાગરી, વિવિધ વન ક્રીડા કરે.

પ્રેમદા સાથે પ્રેમસું, પિયુડો અતિ રંગે રમે;
અધર ડસી કુચ કર ગ્રહી, કૃષ્ણ કંદર્પને દમે

ભુજ બલ ભીડી બાથશું, કસકસે બહુ કામિની;
કનકવેલ કેસમાંહે લપટી, જાણીએ ઘન દામિની

ચુંબન ચારુ કપોલ પામી, પ્રેમસું પિયુડો પિયે;
સુડીલો તે થઇને શ્રીહરી, અમૃતપે રસ મુખમા દિયે

સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, બ્રહ્મલોક ને કૈલાસ;
વૈકુંઠમાં સાગર સુતા તે, કરે રસની આશ.
ધન એ દિવસ ધન એ શોભા, ધન ધન તે રાધિકા નાર;
ધન ભોગવે વ્રજ વિનતા, કહે કૃષ્ણ સાથે વિહાર.
શ્રી વૃંદાવન જમુના તીરે, બંસીબટે રસ જામિયો;
પ્રેમે પીયા રાસ રમિયા, ત્યાંહ નરસૈંયો ઝુલી રહ્યો

પદ ૯મું.

સુંદરી પામી અતિ ઉલ્લાસજી, કરતાં કામ રસ ભોગ વિલાસજી;
વિલસાવવા એહુ વાસજી, હુતો નરસૈંયો પાસજી.

ઢાળ

પાસ રહીને નયન નિરખ્યો, અનુભવ રસ થયો જેહ;
જેવી લીલા નજરે દીઠી, મુખડે તે ગાઈ તેહ
દીવી તે મહારે હાથ દીધી, કહે નરસૈંયો આ નિધ જોઇ;
વિલાસ ગોકુલનાથનો, ભૂતલ ગાયો મોઇ.
બલ અધિક કરી કરૂણા, આપીયો કરતાલ;
હું મુખે લાગું ગાન કરવા, પ્રસન્ન થયા ગોપાલ.
ભામીનીમાં ભળી ગયો, જેમ સાગરમાં રતન;
મહારસમાં ઝીલીયો, આનંદ પામ્યો મન.
ભાવ જણાવ્યો નયનમાં, ઉપજ્યો મનમાં નેહ;
માનુનીને રુડી મનાવી, દુતી . થઇ તેહ.
જે રસ શંકર કાઈ ન દેખે, હું ઝીલી રહ્યો તે માંહે;
મહારસમાં મહાલિયો, તે શંભુ કેરી સાંહે.
કૃપા હવી ભોળાનાથની, તેણે દીધી તે મુજને આશ;
રંકને સિધિપત કીધેલો, કાપયો તે ભવનો પાશ.
અનાથ હુને સનાથ કીધો, પાર્વતીને નાથ;
દિવ્યચક્ષુ આપ્યાં મુજને, મસ્તક મેલ્યો હાથ.
તેના ચર્ણ પ્રતાપથી, પામ્યો તે પ્રેમ નિધાન;
પછી ગોપેશ્વર નાથનું, અરનીશે શું કરું ગાન.

ભાભીએ ભાગ્ય ઉદે કર્યો, મને કહ્યા તે કઠિણ વચન;
ત્યારે નરસૈંયો નિરભય થયો, પામ્યો તે જુગજીવન.

પદ ૧૦મું

લલિતા-એહેની તું સાભળ માહારી વાણીજી, બોલી ત્યા સખી શહાણીજી;
રસ ભર્યાં દીસે તારા નેણજી, શિરથી છુટી તે તારી વેણજી.

ઢાળ.

વેણુ છુટી કસણુ ત્રુટી, ઉલટા તે દીસે અંગ;
સાચું કહેને સૈયર મહારી, ક્યમ રમી પીયુની ગંગ.

હાર તણાં તે ડસણુ હૈયે, અંગ છે કુમકુમ રોલ;
અંગે તે રેખા અતિ ઘણી, સુખ ભર્યા છે તામ્બોલ.

કપોલ તારા હસી રહ્યા, મુખડે તે પ્રગટ્યું નૂર;
દસન નખ દીસે ઘણા, અબલા તે તારે અધુર

પિયળ પુરી રહી અધુરી, ટળી તે કાજલ રેખ;
બોલ અભિનવ બોલતી, વનિતા તું રે વિશેક.

તીલક પીયુનું લલાટ તારે, દરપણ લઈ મુખ જોયે;
પીતાબર કહા પલટ્યું, નીલાબર તારું ન હોયે.

કૌસ્તુભમણિ તું કેનિ લાવી, નહિ એકાવલ હાર;
પાલટી આવી પ્રેમદા, મુજને કહેને વિચાર

. ચુવા ચંદન કુસુમ પરિમલ, અંગ માહે સુગંધ;
હું જાણું છું હે સખી, તુંને મળ્યો તે નંદને નંદ.

સ્વેદ શીતળ અંગ તાહરું, તે દેતું હશે મનસાખ;
સંકોચ શાને કરે સ્યામા, મુજ આગળ તું દાખ.

ઉચું જોને અંગના, કયાં ઢાળે નીચા નેણ;
પણ કહે સર્વે લહું, તું સંતાડે જોને વેણ.

સુરતનુ સુખ કહેને મુજને, મા ધર મારી લાજ;
નરસૈંયાનો નાથ તુજસું વિલસીયા છે આજ.

પદ ૧૧૩મું.

રાધા-સજની સુરતનું સુખ જેહજી, સાંભળ તુજને કહું તેહજી;
જે અનુભવ્યો રસ આજજી, કહેતા મુજને આવે લાજજી.

ઢાળ.

કહેતાં મુજને લાજ આવે, એવી લીલા થઈ જેહ;
તુજને કહું છું તારણી, તું ગુપ્ત રાખજે તેહ.
રખે કોને જણાવતી, વ્યભીચારીની એ વાત;
સ્યામ સંજોગી રસનો ભોગી, વનમાં મળ્યો વ્રજનાથ.
કર ગ્રહ્યો મારો કામીએ, કે ભલે આવી ભામિની;
આજ અબળા આપણ બેહુ, ક્રીડા કીજે કામિની.
અમૃત એના નયનમાં, એવો એ ઘનસ્યામ;
હું અંગ કુલી થઈ ઘેલી, કામીએ જગાડ્યો કામ.
કસણ તે ચોળીતણા, ઉર બળે ત્રૂટ્યા તેહ;
મેં નિલાંબર નવ જાણિયું, કટીયકું ખસીયું તેહ;
પ્રેમનણો સાગર ઉલટ્યો, વાધ્યો કામ અપાર;
જઇ કામીને કંડે વળગી, મારું ચિત્ત ચસ્યું સે હાર.
ઉછંગે લીધી વાલમે, વિવિધ વિલાસ્યા શ્રીહરી;
જેણે ગોવરધન કર ગ્રહ્યો, તે મેં રાખીયો ઉર ધરી.
આલિંગન દીધું વ્હાલમે, . કરે ભીડ્યું તન;
અંતર ટાળી એક કીધી, મનાવ્યું તે મારું મન.
સ્યામ સુકોમલ અંગ પીયુનું, કઠણ કુચ ફલ માહેરાં;
નાથજીની ભુજે બાથ ભરતાં, ખુચ્યા કુચ ફલ બેહેરા
ચંબન ચારુ કપોલ સરસી, અધર દશી કરે પાન;
તેપનિ રસુજ્નેધ ઉછળ્યો, મદને તે મુક્યું માન.
ભજના સુખનણી શામા, ગંક્ષેપે કહું વ્રજ સુંદરી;
રતાર તેહનો નરસૈંયો, ભૂતલ કહેગે અવતરી. .

પદ ૧-લું

રાધા—સજની સાંભળો મ્હારૂં વચનજી, ધીર રાખજો તારું મનજી;
જે સુખ પામી આણે તનજી, આજ હું ગઇ હતી મહાવનજી.

ઢાળ.

આજ મહાવન હું ગઈ હુતી, મસ્તક મહીનો ભાર;
કારમો તે આવ્યો કુંજમાં, નટવર નંદકુમાર.
વહાલમા એણે રોકી વનમાં, હું કરું તે કુણ ઉપાય;
આજ તે જાણી એકલી, માહાવજી મા કરશો અન્યાય.
મળવું તે ખોટું મન વિના, ઘેલા ન થઇએ ગોવિંદ;
ચીર મ્હારું ફાટશે, ત્રુટશે તે ચોળી બંધ.
વળગો મા રહો વેગળા, ફુટશે તે મહિનું માટ;
માણસમા મ્હારે મહાલવું, તમને તે નહિરે ઉચાટ.
કૃષ્ણ—મેન મહીનું શિરથકી, તું ધીરજ રાખજે મન;
આવ અહીં દેખાડું તુજને, મારું તે કુંજભુવન.
રાધા-શીતલ શૈયા પાથરી, રચ્યો તે રંગ વિલાસ;
અનેક રસ પીએ અનુભવી, કરે મન ઉલ્હાસ.
હું હુતીરે જોબન સમે, કુચ ફલ પીયુડા જોગ;
કોમલ કર લઇ સોપીઆ, કરવાને રસભોગ.
અમર ફલ લઇ અર્પિયુ, મેં પીયુના મુખ માહે;
રસ પીએ રમીઓ પાય મુજને, આનંદ પામી ત્યાહે.
કંઠ ધાલી બાહેડી, ચુંબન લીધુ કપોલ;
સંગ્રામનું સુખ શુ કહું, કરતા તે રંગ કલોલ.
વદન સુકોમલ શ્યામનુ, કરતા તે નયને પાન;
નિર્ખના ધીરજ ટળે, કંદપ કોટી સમાન.
રમતા રંગીલે એમ કહ્યું, જીવની તું પ્રાણ જીવન;
સર્વમાં તું વડી સુંદરી, તું માન વેદ વચન.
અકળગતી એની કોઇ નવ જાણે, નહિ કોને આધીન;
વન આવી વચન બોલે, મુજ આગળ થાય દીન.

સાહી લીધી શામળે, એની વાત કહી નવ જ
જાવા ન દેતા મહાવજી, કર ગ્રહીને લાગે ૧
એટલા દિવસ હું નવ જાણુતી, રહેતી હુતી અર
હાવે તે ક્ષણું મેલું નહીં, વેધાણું મારું રે ૨
સંસારનું સુખ શું કરું, ન ગમે ઘરની વ
નરસૈંયાના નાથ સાથે, વિલસી દિન ને રાત.

પદ ૧૩મું.

રજની આવી જુગતીધાનજી, ઇચ્છા હુતી રમવાને મનજી;
સજની આજ મહારે મનજી, પ્રેમે પધાર્યા પ્રાણજીવનજી.

ઢાળ.

પ્રેમે શું પધરાવીઆ, મેં તો સાંજ સમે તે શ્રીહરિ;
ચરણ ધોયા પ્રેમશું, મેં તો સેજલડી ફુલની કરી.
કૃષ્ણની તે કપુર લઇને, અગરે કીધી આરતી;
પ્રેમે પીયુનું વદન જોતી, તન મન ઉપર વારતી.
પ્રથમ સંગમ પીયુજીશું, રમવાનેરે મારું મન થયું;
લજ્જા તે લોપી નવ ગઇ, મુખડે તે નવ જાએ કહ્યું.
જોબન માઝ જાગીયું, કામાતુર અંગે હું થઇ;
ભાવ નયનમાં જણાવીઓ, ત્યારે પ્રેમે મુને કરે ગ્રહી.
લજ્જા લોપી અંગ સુંપી, પ્રેમે પીયુજીને મળી;
રમતા તે રસબસ એક થઇ, જેમ દુધમાં સાકર ગળી
મદિયર હું બોલી શ્યામને, સંભગ અંગ તાહરું;
અનેક રામા સંગ રમિયો, પણ આજ જો પ્રાક્રમ માહરું.
સનમુખ થાને શામળા, કરવાને જુધસંગ્રામ;
આજ તહારા મન તણી, પુરૂં તે સઘળી હામ
મુજ અબળાની આગળ, હાયરે ન થાએ શામળા;
સાવધાન થઇને શીખવું, રતીરજુની સઘળી કળા.

ઉરપે લીધો વાલમો, કુચ બંધન તુટયાં તડતડી;
સુરતની સાધન સાંધતા, હું જોદ્ધા સાથે આથડી.

નાથ સાથે બાથ ભરતાં, ધસીને રે લીધો ઊર;
અધર ડંસ દસીને મુકીઓ, ત્યારે લડથડયો મહાશૂર.

બાલપણામાં અતી બળીઓ, ગોવરધન કર તોલીઓ;
તે સુભટને મેં તરુણિરૂપ, રંગમાં તે રોળીઓ.

ભ્રકુટી ચઢાવી નયન જોડી, મેં મારીયાં તે મોહના બાણ.
કામિનીની આગળ કાયર થઈને, માગવા લાગ્યો માન.

કૃષ્ણ–શરણ રાખો સુંદરી, હું તુજ આગળ ઓચરું;
દીન જાણી દયા આણી, પ્રેમશું ઊરપર રમું

રાધા–આજ પછે હે વાલમા, મોટપણું આણેશ ન મન;
લઘુવેશ જાણી દયા આણી, મુકું છું પ્રાણજીવન.

શ્વાસ ભરાણો હે સખી, સ્વેદકણ અંગે ઝરે;
મુજને તે જીત્યો જુવતી, કાયર થઇ પીયુ કરગરે.

કૃષ્ણ–અબળા તે મારું અંગ દુખે, ભીડીશ મા રે ભામિની;
કઠણ પયોધર તાહરાં, મુજને તે ખુંચે કામિની.

અમૃતપે અદ્‌ભુત હતું, મુજ કને ફળ જેહ;
પછે પીયુના મુખમાહી, પ્રેમશુ મુક્યું તેહ.

પ્રસન્ન થયા પીયુ પાન કરતા, રસીયાને મન તે રસ ગમ્યો;
ચુંબન લીધું હસી હસી, પ્રગટ થઈ રંગે રમ્યો.

કુસુમ પેરે રાખીઓ, ઉર ઉપર ચારો જામ;
હોંસ હતી મનમા પિયુના, પુરી તે સઘળી હામ.

સફળ તે રજની આજની, ધન ધન મારો અવતાર;
નરસૈંયાના નાથશું, રંગ રમ્યા તે વિહાર.

પદ ૧૪મુ.

રાધા–સજની સાંભળ મારી વાતજી, ધન ધન આજની રાતજી
હસતા ડોલતા આવે સાથજી, જોબન પધાર્યો મોરો નાથજી

ઢાળ

ભુવન પધાર્યો નાથ મોરા, અબલાને સુખ આપવા;
કોટી કંદર્પ થયા કામી નાથજી મુજ વશ હુવા.
નવલ સજ્જા પુષ્પની, ભુવન અતિ રળીઆમણું;
ચોદશ દીપક જલહલે, હરખ રૂપનો મન ઘણું
સણગાર. કીધો શોભીતો, નયને કાજલ સારીઆ;
કટાક્ષ સરખાં કસણ કસીને, કામીના ઊરમા મારીઆં.
શ્યામ સુંદર વદન જોતાં, અનંગ અંગે સજ થયો;
રતિપતિ રણયુદ્ધ કરવા, સુભટને તે મેં કર ગ્રહ્યો
નાથજીને ભુજ બાથ બીડી, હૃદયામાં લઇ ચાંપીઓ;
સુભટ નરમા શૂર કહાવે, તે મારી આગલ કાંપીઓ
મદનમાતી શ્યામ સંગે, રતિ રંગ રસમાં રમી રહી;
પીન પયોધર પ્રાણ પિયુને, અધર સુખડે રહી સહી.
તૃપ્ત ન થયો પિયુ પીતા, પછે તે હું લાજી રહી;
ચોળી તણાં બંધ ત્રુટયા, શરીરે શીતલ થઈ
મેહેલ મહાવા હું માલ માગું, મારા નાથ હું તૃપ્ત થઇ;
ચાર જામ સંગ્રામ કરતા, રજની સઘળી વહી ગઈ.
દરપણ લઇને વદન જોતાં, અધર દસ દીસે ઘણા;
નિર્ગુણ તારા જોને કાગી, નિર્લજે કાંઈ ન ગખી મણા.
કહ્યું ન માને હો સખી, ભુજમાથ બીડીને રહ્યો;
સુરતનો સંગ્રામ સજની, બાળપણનો દુઃખને કહ્યો
એણી પેરે રસ પાન કરતાં, નાથ નયણે નિહાલતી;
પિયુને અંગે પ્રેમ વાધ્યો, પલક પાછી ન વાળતી
અનંગ આપદા અંગ ટાળી, તન તે શીતલ થઈ રહ્યું;
તે સમાન સુખડું સજની, સુખથી નવ જાએ કહ્યું
મારા સમ કોઇને મા કહેશ, એ વાત મનમાં જાણજે;
વેહાર ચરિત્ર વિહાર લીલા, નરસૈંયા થઈ માનજે.

પદ ૧૫મું.

રાધા-રસનિધાન આજની રાતજી, જાગો મ્હારા પિયુજી હવો પ્રભાતજી;
દીપક જોત ક્ષણું ક્ષણું થાયજી, પંખીડા રાગ પંચમ ગાયજી,

ઢાળ.

પંચમ ગાએ પંખીઆ, પૂર્વ દિશાએ રવી પ્રગટિયો;
સારી જામ સંગ્રામ કરતાં, હજી તે તૃપ્ત નવ થિયો
રવી ઉગ્યો ને ઇંદુ આથમ્યો, ગૌ દોહ્યાની વેળ થઈ;
સાસુ ને નણંદ પુછશે મારો કંથ કહેશે કયા ગઈ.
તેને ઉત્તર આપવો ને રાખવો કુલનો ધર્મ;
પરવેદના જાણો નહિ, શામળા મુજને શર્મ
હજુએ તાહારા મનમાં, જાણુને શું થયું શ્રીપતિ;
ભુજ બાથ શું ભીડી રહ્યો, મુકતો તે મુજને શે નથી?
કંઠ વલ્લભી બાહેડી, પિયુ પોઢીઆ નિઃશંક;
લક્ષણ તાહરાં રે શા કહું, ભુડા દીસે છે ઢંગ.
પૂરવે હતું પોતાતણું, એમ નિર્ગુણ નાથ ના રહી;
આજુની શીખામણ શામલા, નહી આવું ફરી વેચવા મહી.
હું તુજ સરખી નવરી નથી, મારે ઘેર ઘણેરું કાજ;
પ્રાતઃસમે પિયા ભોવન જાતા, આવે છે મુજને લાજ
રેણી સમે રસ ઉપજે, સંયોગે રંગની રેલ;
કર જોડીને માન માગું, મહાવા તે મુજને મહેલ.
વાટે જાતારે વાલમા, મુજને દેખે દુરીજન;
નગ્સૈયાના નાથજી, મારું દૂર છે ભોવન.

પદ ૧૬મું.

રાધા-કૃષ્ણ પ્રત્યે રંગે રમીઆ તે કયા રેણજી, અરૂણ ઉજાગરાં રાતા નેણજી;
અધર ભર્યો રંગ તંબોલજી, કાજલ રેખા તારે કપોલજી

ઢાળ.

કાજળ રેખા કપોલ સોહે, તિલક ખંડિત તાહેરું;
વ્યભિચારી બોલ મા વાલમા, તો મન માને માહેરું.
અટપટી શીર પાઘ લટકે, કેસર ને કુલે ભરી;
અબીલ ગુલાલ ને ચુવા ચંદન, શોભે નાભી શ્રીહરી.
કંકણ કોમલ અંગે ખુંચ્યાં, રેખા દીસે નખ તણી;
જોયું રંગે રમ્યા રજની, વેગે પધારો ત ભણી.
આ નીલામ્બર કોઈ નારનું, તમો સાચું કહોને સમ તેહના;
આધીન થયા પ્રભુ તેહને વહાલા, લાવ્યા ને ક્યાંથી રેણુમ
કૌસ્તુભમણિ આ ક્યાં વિસારી, નવસેરો પેહેર્યો નારને
રીસ મા આણો મન વિષે, મુને કહોને સુખ વિહારનો.
કઈ ભામનીએ ભોગવ્યા, રજની તે ચારે જામ;
કોમળ અંગે કેમ ખમ્યા, રતિપતિ રણસંગ્રામ.
વેગે પધારો ભુવન તેને, હું આવું તમારે સંગ;
શ્રીહરી સુખ દેખાડ તારું, રમીઆ તે જોયું રંગ.
હાવે તેને પ્રસંન થઈને, હું આપીશ ઉરનો હાર;
નરસૈંયાના નાથજી, મારી વિનતડી. વારંવાર.

૮ શ્રૃંગાર

The શૃંગાર poems are many and widely scattered. Very many of these are probably the work of later poets. These are collected together into four main groups. રાસ સહસ્ત્રપદી, વસંતના પદ, શૃંગારમાળા and હીંડોળાના પદ. A great many of them repeat the same idea over and over again. They all refer to the *Rāsa-Līla* of Krishna and the Gopīs. Occasionally they are very voluptuous both in language and in imagery but the poet never for a moment loses the central idea that Krishna is the Supreme Being and that the Gopīs are the human souls yearning for union with the Divine. The first twelve of the following selections clearly strike the keynote to the whole set.

પદ ૧લું.

ગોપી–કોણ પુન્યે કરી, નાર હું અવતરી, શ્રીહરિ દીન થઇ માન માગે ;
અમર અવિગતિ કહે, અકલ કો નવ લહે, તે કમલાવર કંઠ લાગે. કોણ

યજ્ઞ યાગે યજ્ઞ, યોગ ધ્યાને ધરી, બહુ વ્રત આદરી દેહ કષ્ટે ;
તોય તે શ્રીહરિ, સ્વપ્ને ન પેખીએ, તે હરિ નિરખીએ પ્રેમદષ્ટે કોણ.

શેષ સુખાસન, શેજ સોહે સદા. ભુવન જસું વૈકુંઠ કહાવે ;
તેથેં અધિક જે, મંદીર માહરૂં, પ્રેમે પીતાંબરો પલંગ આવે. કોણ.

ભક્તવત્સલતણું બિરદ પોતે વહે, વેદ પુરાણ એમ શાસ્ત્ર વાણી ;
નરસિંહાચો સ્વામી ભલેરે મળીયો, કીધી કૃપા મુને દીન જાણી. કોણ

પદ ૨જું.

ગોપી–સારમાં સાર અવતાર અબળાતણો, જે બળે બળિભદ્ર વીર રીઝે;
પુરૂષપુરૂષાતન, શું કરૂં હે સખી, જેથી નહિ માહરૂં કાજ સીજે. સાર.

મુક્તિ પર્યન્ત તો, પ્રાપ્તિ છે પુરૂષને, સત્ય જો સેવકભાવ રાખે ;
રસભરયું રૂસણું, નાથ નોહરા કરે, તે નહીં નારી અવતાર પાખે. સાર.

ઇન્દ્ર આદિક અજ ઇશ ને મહામુનિ, ગોપિકા ચરણરજ તેહ વંદે;
ગોપીથી આપનું, અધમપણું લેખવે, નરપણું નવ રૂચે આપ નંદે. સાર.

વેદ વેદાંત ઉપનિષદો ખટ મળી, જે મથીને રસ પ્રગટ કીધો ;
તે રસ ભાગ્યનિધિ ભામની ભોગવે, અહોનિશ અનુભવ સંગ લીધો. સાર.

સ્વપ્ન સાચું કરે, ગિરિધર સ્વામનો, પ્રભુશું હું પ્રાણપતિ પાણ જોડી;
પંથનું જેમ પશુ, પુંછળ વળગ્યું ફરે, નરસૈંયા નાંથડ્ડ નાથ તોડી. સાર.

પદ ૩જું.

અનુભવીનાં રસમાં માણે, તે જે જાણે તે જાણે મહારી સજની. ટેક

એ અનુભવ બ્રહ્માદિક દુર્લભ, સનક સનંદ રસ ભોગીરે ;
તે વ્રજનાર નિરંતર માણે, તે માણે નંદનંદન રસ ભોગીરે. અ૦

ચૌદ લોકથી અપાર જેહને કહીએ, સદા આનંદો સુખ રાશીરે ;
તે પુરૂષોત્તમ ગોકુળ પ્રકટ્યો, નંદગોપી નિરખે રહેવાશીરે. અ૦

જ્યાં આનંદ ત્યાં પરમાનંદ છે, વેદ કરે રે વખાણરે ;
આનંદ નંદ જસોદા જનુની, આનંદ વરતે છે આણરે. અ૦

આનંદ શ્રી ગોવરધન પર્વત, વંદાવન સુખ ધામરે ;
નરસૈંયાચા સ્વામી અંતરજામી, આનંદ ગોપી પૂરણકામરે. અ૦

પદ ૪થું.

જાઓ રે મદન ગોપાલ, ગુણ ગર્જન. ટેક.

અધમ નર ઓધાર્યો પ્રેમ પાતો ;
સુપેર શ્રદ્ધા કરે, સનક ગુરૂદેવસુ રાતો ;
નિરંતર હરિ તારૂં નામ લેતો ;
કોટી જપ કોટી તપ, કોટી સાધન કર્યાં તેણે. ગુણ

કોટી યજ્ઞાદિક હવન કરે ;
ગંગા આદે લેઈ સકલ તીર્થ કર્યાં;
જેણે પ્રેમસું કૃષ્ણ નામ લીધાં,
એ જન શાસ્ત્ર સકળ આરાધન કર્યાં. ગુણ.

અનુસરે નામ ગોવિંદ કેરૂં ;
નરસૈંયો એમ કહે ભવ ફેરા ટળ્યા ;
કૃષ્ણ થકી નથી દુજો કોઇ રે ;
જોયા મદન ગુણ ગર્જન ગુણ

પદ ૫મું

લટકતી કાહા જા'છે રે અબળા, કોણ પુછે તને બોલતી રે ;
કહેરે સખી તને ગરગ્સ લાગ્યો, કે નિર પીધું ઘોળતી રે લટકતી
અજ્ઞાનપણામા સુતીરે ની, શ્યામ ભુજંગે ચગડાણી રે,
હરિ મન જાણો તેણી નારે, તો જીવનડી ઘર આવી રે લટકતી
એ દુખ મોટો જે નરનારી તે ભુલતા દેહ નહિ ધરશે રે,
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતા, વહાનો આપ સરીખા કરશે રે લટકતી

પદ ૬ઠું.

સાભળો કામની કૃષ્ણ કામી કેહે તાહરા મહિમ્થકી નહીરે જાઉં,
અવર કો નાર નહીં તુજ સારખી, જેહને ફુલ કરી હું બધાઉં સ
તું વનવેલડી, હું વનમાળી, સીંચરે સમર્થ દ્રષ્ટિએ કરૂ,
તુજ પાસામા લે રાખું શીતલ, પાણિ ધરી પ્રેમની વાડ કરૂં સ
સાભળો સુદરી એમ કહે શ્રીહરિ, જેની ફુલમાળા કરી હું રે બાંધ્યો,
ચૌદ ભુવનતણા બંધન છોડવું, મ જાણ્યું ત મોહિની મંત્ર સાધ્યો સ
માન તું માનની, માન માગી કહું, નહીં તજું મહિમા બોલ દીધો,
નરસૈંયાચો સ્વામી, સર્વે રસ લહ્યો, સુરતસંગ્રામે આધીન કીધો સ

પદ ૭મું

જેવો ને તેવો રે તમારે, પાલવડે બાંધ્યો,
અણુછતો હું તો તમારો, વધાવી લીધો જે
અનતેડાયો આવું રે, હું તો તાણ્યો નવ તૂટું,
તમારા પ્રેમની સાંકળીએ બાંધ્યો, છોડયો ન છૂટું જે

અમારા પ્રભુ રે, તમારો અમારો જમૂ,
તમારે સમુદ્ર મધ્ય ઘી, પણ હુ નવ અમારે ભમૂ   જે
તુમારે આરોગે જાતુ, તમારે કુમારે ગમૂ,
નરસૈયો જ્યારે ગાન કરે, ત્યા પ્રેમ ધરી નાચૂ   જે

પદ ૮મુ

ધન્યરે ધન્ય મહાપુણ્ય જશોદાતણુ, પુત્રભાવે પરિબ્રહ્મ ગાજે,
નંદનો નંદ આનંદ થઇ અવતર્યો શેષ શયન તજી ગિરિરાજે   ધન્યરે
અમર આદિક, અનુરાગ ગોપાંગના, ગ્રન્થવેદી સર્વ રુકિમણી,
ભક્તિ તે રાધિકા, મુક્તિ જશોમતી, વ્રજ વૈકુંઠ તે વેદવાણી   ધન્યરે
નિગમ વૃન્દાવન, ગાય ગોપી નરા, દેવકી બ્રહ્મવિદ્યા કહાવે,
બ્રહ્માંડ કામડી, વેણુ મહાતત્વ, પવન નટ કરી ગાન ગાવે   ધન્યરે
કર્મ અર્જુન અવતાર કૃષ્ણ વન, દેવના નરે અવતાર લીધો,
ધર્મ તે નાર યુધિષ્ઠિર જાણુ તે, દાનનો દાન નરસૈને દીધો   ધન્યરે

પદ ૯મુ

માનજી મંદિર સુંદર વરીને, આજ અનોપમ દીઠો રે,
જે દીઠા તે જોવા નન્દો, અમતપે અતિ મીઠો રે   માનજી
દૃષ્ટ ન આવે નિગમ જણાવે, વાણી નહિન દિયાન ર,
સદા અનંતજી જેહને કહીએ, તે નરનારી નાચે રે   માનજી
નરનામા તો નહીં નાવે, રાધામા દેખાણો રે,
અવતાર એમ છે જેહની પાસ, તે પ્રેમી જનને પાસે રે   માનજી
અદ્વૈત બ્રહ્મ અનોપમ લીના અનન્ય જુગે એહેવો રે,
જોગ જગન જપ તપ મુનિ દુર્લભ, માને તેહેવો મેવો રે   માનજી
જ્યા લગી જ્યમ છે ત્યમનો ત્યમ છે, વરે ધરે નહીં વડાવો રે
આવે ના જાએ, જાએ ના આવે, નહીં બોલે નહીં હાલે ર   માનજી
પૂરણ પેને પુરુષોત્તમ, પરમ નાથ છે એની ર,
એ પરબ્રહ્મ અરાધી કૃષ્ણ, નમે ત્યે જે ચિત્તમા ગેની રે   માનજી
હુ તુ મારો કરતા ગાગે, નિને યાગો નરખી ર
બદે નરસૈયાનો સ્વામી, હું દેહમા દરખી રે   માનજી

પદ ૧૦મું

કૃષ્ણ કહે કામની સુણ સાચું કહું, તું મુજને અતિ વાહાલી રે;
અનેક સુંદરી છે મળવા, તે સુખ નહી તીહારી રે.

કહે તો ઊભો વેણુ વજાડું, કહે તો મધુરું ગાઉં રે;
કહે તો આપણ રંગભર રમીએ, મંદિરથી નવ જાઉં રે.

શામા વચન સુણી વહાલાના, હસી હૈયામાં લીધો રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મલીયો, અધરઅમૃતરસ પીધો રે.

પદ ૧૧મું.

ત્રિભુવન જે પતિ તે પતિ તાહરો, જેની તું ભામની ભાગ્ય તાર;
મુનિવર યોગીને સ્વપ્ને આવે નહિ, તે કહે સુંદરી પ્રાણ મહારે

માનની માનુની વસ્લભ સ્વામીની, ભજને શ્રીકૃષ્ણને ભેદ ટાળી;
ચૌદ ભુવનતણો નાથ વશ તાહરે, તુજ સમાન નથી રે કોઈ વહાલી

તવ હસી કામની, હતી ત્યાં જામની, ભૂધર ભેટવા અંગે ચાલી;
નરસૈયાચા સ્વામીમાં અંગ મેળાવીસુ, પ્રેમશું હ્દીયામાંહે ઘાલી

પદ ૧૨મું

ગોપી—ટળતો ટળતો હીંડીશ મા રે, આલિંગન દીધા વિના કયમ સરે રે
આગે અમ ઘર નણંદલ જેઠી ,રહીને અદેખી ડરે રે ટ.
સાસુ સસરો માત પીતા રે, જે બોલે તે સહીએ રે;
પૂર્વે એશુ અનુભવ છે રે, તો મૂકી કયમ જઈએ રે ટ.
એ રસ જાણે જવશે રે જોગી, કે વ'ળી મુનીવર જાણે રે;
શુક સનકાદિક નારદ જાણે, જેણે વેદ વખાણે રે ટ.
એ રસ જાણે વ્રજની રે નારી કે દેવે પીધો રે;
ઉભરતો રસ ઢળતો હતો, નરસિંહીએ ઓઢીને લીધો રે ટ

પદ ૧૩મું.

ગોપી—કુમકુમને પગલે પધારો, રાજ કુમ કુમને પગલે;
મસમસતા મોહનજી પધાર્યા, ડગમગતે ડગલે પધારો

મટુકી ઉતારી માહે, મોરલી વાગી;
વ્રજનારીને સેજે જાતાં, મૂરછા લાગી. ભોળારે.

બ્રહ્માદિક ઇંદ્રાદિક સરખા, કૌતક એ પેખે;
ચૌદ લોકના નાથને કાંઇ, મટુકીમાં દેખે ભોળારે.

ગોપાલણીના ભાગ્યે પ્રગટયા, અંતરજામી;
દાસલડાંને લાડ લડાવે, નરસૈયાચો સ્વામી. ભોળારે.

પદ ૧૯મું.

ગોપી–વહાલાને જોતાંયે, મહારી ભૂખલડી ભાંગી;
ઘરમા રહીને શું કરું, મહારી આંખડલી લાગી. વહાલાને–ટેક.

શામળા સુરતે મન, મોહીને લીધું;
કાઇક શામળિયે વહાલે, કામણ કીધું. વહાલાને.

સંસારીનું સુખ હું તો, તજીને બેઠી;
મધુરી મૂરતી મારે, પાંજરીએ પેઠી. વહાલાને.

સોનાની સાકળીએ, સુને બાંધીરે તાણી;
મનડાની વાતો રે, પેલે મોહનિયે જાણી વહાલાને.

તુજ મુજ વચ્ચે વહાલા, અંતર નથી;
નરસૈયાચા સ્વામીની, લોકે કથની કથી. વહાલાને.

પદ ૨૦મું.

ગોપી–હવે કેમ વસીયે વૃન્દાવનમાં, લુટાલુટ મંડાણી;
નંદતણો નાનડીઓ નરહરી, થઈ બેઠો છે દાણી. હવે.

એકનું દોણે ને એકનું ફોડે, એકનું મહિ માથેથી પાડે;
એકને તો વહાલો અણઘટ બોલે, એકને તો વઢાડે. હવે.

એકને આપે ચીર પાટી, એકને આપે ચોળી;
એકને વહાલો ધકાજ મારે, એકને નાંખે રોળી. હવે.

સકળ સૈયરો ટોળે મળિને, રમવા ભમર ભોળી;
નરસૈંયાનો સ્વામી નવલ રંગીલો, તે રમે છે હોળી. હવે.

પદ ૨૧મું.

ગોપી--એક ગમે ગોપીનો વહાલો, અવર બીજાનુ મારે કામ કશું;
બાપતણા સમ ખાઇને કહુ છુ નંદલાલ વચ્ચે ગામ વસ્યું એક.

શામળિયો સુંદર વર સજની, તેને દેખી મારું મન વિલસ્યું;
એને મૂકી જે બિજાને ભજશે, તેનુ કાળે લાળે કરમ ઘસ્યુ. એક.

છેલછબીલો ને છોગાળો, ગોહડિયાળો ગુણ ભંડાર;
નરસૈયાચો સ્વામી શામળિયો, વૈષ્ણવ જન કેરો દાતાર એક.

પદ ૨૨મુ.

ગોપી--હળવે હળવે હળવે હરજી, મારે મંદિર આવ્યારે;
મોટે મોટે મોટે મેં તો, મોતીડે વધાવ્યારે હળવે

કીધુ કીધુ કીધુ સુજાને, કાઇક કામણ કીધુરે,
લીધુ લીધુ લીધુ મારુ, ચિતડુ ચોરી લીધુરે હળવે

જાગી જાગી જાગી હુ તો, હરિ મુખ જોવા જાગીરે;
ભાગી ભાગી ભાગી મારા, ભવની ભાવટ ભાગીરે. હળવે

ફૂલી ફૂલી ફૂલી હુ તો, હરિમુખ જોઇને ફૂલીરે;
ભૂલી ભૂલી ભૂલી મારા, ઘરનો ધધો ભૂલીરે હળવે

પામી પામી પામી હું તો, મહા પદવીને પામીરે;
મળિયો મળિયો મળિયો મેહેતા નરસૈંયાચો સ્વામીરે હળવે.

પદ ૨૩મુ

આવો રે અલબેલા વહાલા, મોહન મારા રસિયા રે;
આ વડી વારો કયાહા રે લગાડી; કોને તે મંદિર વસિયા રે આવો

તમને ટેવ પડી પરઘરની, હવે તે શી પેર કરીએ રે;
સસારમા કાંઈ સાર ન દીઠો, એને તે જોઈ જોઈ ઠરીએ રે આવો

આજ પછી હરિ એવુ ન કરીએ, લોકલસાજ઼ત થાશે રે,
નરસૈંયાચા સ્વામી હમને તજશો, બિરદ તમારુ જાશે રે આવો

પદ ૨૪મુ.

સાચું બોલો શામળિયા વહાલા, કહો કયા ગયાના રે;
માનીતીને ભવન તજીને, કોને મહોલ રયાના રે. સાચું

આજ રજની રડતા વીતી, કંથ વિના કયમ રહીયે રે;
તલપાપડ થઈ રજની ગાળી, એવું થાય તે કયમ સહીયે રે. સાચું.
હમણાં હેત ઉતાર્યું હરજી, પેલી નવલ નારશું મન મોહ્યું રે.
તમો વિના અમો તલસી મરિયે, તોલ તમારૂં જોયું રે. સાચું.
ભલે પધાર્યા મારા મંદિર માહી, ભાવે ભામણાં લીધાં રે;
નરસૈયાચા સ્વામી સંગે રમતાં, દુઃખ ફેડી સુખ કીધાં રે. સાચું

પદ ૨૫મું.

નંદના ગોવાળિયા રે, તારો રસીલો સનેહ. ટેક,
સ્નાવણ પણીઇં સંચર્યાં રે, જળમાં ન ભીજે પાય;
કદમ કેરે છાંડરે રે, ઉભો તીમે જાદવરાય. નંદના.
સહસ્ત્ર કોડિનો મારો કંચવો રે, તે સાહી નવ તાણ્ય;
લાખના બંધ મારા ટૂટશે રે, તારે હસવું ને મારે હાણ્ય. નંદના.
કહાનજી કેસર ના છાંટીએ રે, ભીંજે અમ અબળાના કેશ;
ભીંજે જાદવરાય સોભરી રે, હુંને ઘેર શો ઉત્તર દેશ નંદના.
કહાનજીને મુકુટ બિરાજતો રે, રાધાજીને એકાવળ હાર.
નરસૈંયાચો સ્વામી મળ્યોં રે, વાહાલે ઉતાર્યા ભવપાર. નંદના.

પદ ૨૬મું.

શાને કાજે તમો સહુ મળી આવ્યા શું છે તમારે કામ રે;
પતિવ્રતાનો એ ધરમ નોહેરે, ગોપી જાઓને તમારે ધામ રે. શાને.
મોહન કેરાં વચન સાંભળી, નીચું નીહાળે બાળા રે;
મુખમાં આંગળી ને મનમાં વિમાસે, તમો એ શું બોલ્યા વનમાળી રે. શાને.
ગદગદ કંઠે ગોપી વચન પ્રકાશે, તમે સુણજો દેવ મોરારી રે;
મોહન નહી રમો અમ સાથે, તો તજશું દેહડી અમારી રે. શાને.
અંતર પ્રીત જોઇને હરી હસિયા, રૂદિયા ભીતર લીધાં રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી વધે મળીઓ, વાહાલે આપ સરખીશાં કીધાં રે. શાને

પદ ૨૭મુ.

ધન્ય ધન્ય રે વન્દાવનની શોભા, ધન્ય ધન્ય રૂડો આસો માસ રે;
ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણ તણી જે લીલા, ધન્ય ગોપિયોનો રાસ રે ધન્ય.

શણગટડામા સાન કરીને, માનુની મોહ ઉપજાવે રે;
અળવે અંગ મોડ અતી અબળા, નેહ નેણામા જણાવે રે ધન્ય.

કંઠ કોકિલા સ્વર ઉચ્ચરે, ગાંધર્વ ગાન હરાવે રે;
વચન મીઠા મધુરા ઉચરતી, વા'લાને સુખ મનાવે રે ધન્ય

અમર લોકના જૂથ મળ્યા ત્યા, મુનિવર જોવા આવે રે,
સુર નર જય જયકાર કરીને, ઇંદ્રાણી પુષ્પ વધાવે રે ધન્ય

ધન્ય એ ગોપીને ધન્ય એ લીલા, ધન્ય જે રાસ રમાડે રે;
ગોપીશ્વરની કૃપાથકી રે, નરસૈંયો તાળ વજાડે રે ધન્ય

પદ ૨૮મુ.

મધરાત્રીએ મધુરી રે વાહાલેજીએ, વાસલડી રુડી વાઈ રે;
કામની કામઘેલડી થઇને, સૌ વૃંદાવનમા ધાઇ રે મધરાત્રી

સાસુ નણંદીની લાજ તજીને આભૂષણ અવળા સજિયા રે;
રેણી રાસ રમવાને કારણ, જઈ જાદવને ભજિયા રે મધરાત્રી

નયણા ભરી નિરખ્યો લક્ષ્મીવર, આનંદ અગળા પામી રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી વૃન્દાવનમા, ખેલ કરે બહુનામી રે. મધરાત્રી

પદ ૨૯મુ

અમને રાસ રમાડ વહાલા,
ગોકુલથી વંદ્રાવન રુડુ, તે મુજને દેખાડ વહાલા

જલ જમુનાને કાંઠડે રે, વાયો વેણુ રસાલ, વહાલા
નાદે મોહી ગોપીકા રે, ઘેર રોતા મેલ્યા બાળ. વહાલા.

એક એક લોચન આંજીયા રે, કૃષ્ણ કરે સનમાન; વહાલા
અવળા આભ્રણ પહેરીઆ રે, તેણે નેપુર ધાર્યા કાન. વહાલા

સનમુખ ઉભી રહી રે, નયને નીરખ્યા નાથ; વહાલા
તન મન ધન સહુ સોપીયુ રે, ગોપી ઉભી જોડી હાથ વહાલા

વહાવન ળીઆમણ્ રે, નન્ન પુનેમની રાત, વહાલા.
લાન ત્રિભન ગોઝા ગની રે, રા ધીમ નવરી બાન વહાલા
ગાય વીખે ને માનો હરી, નધાજીનો રાસ, વહાલા
તે પદ વૈકર પામશે રે, એમ કહ્યું નર્સૈયો નામ વહાલા

પદ ૩૦૫મુ

વાગી મા માતા હું સુજન, નનચો સુન નાથ જાનુ,
અમ્રાકિની મોર ઉગતવે, અમો આગાનુ કોયુ ગન્નુ વારીશ
ધન ધન રે નાગેરી પેરી, એને હરિનુ ગમ ને,
હનનુ મુખ હનહુ દેખી, મકનટે બાવ તાપ શમે વારીશ
આડી આખ કા રે માતા, નવા દે જદુનાથ જાણી,
ગગનગ ગન મે નાનાવર, મખી ગમાણી મળીય ઘણી વારીશ
લોક કહેશે તે સત કેશે, ગીજન શીર કાચા પારે,
નર્સૈયાચા સ્વામી ગો ગમતા, નરે નામ વિના ન મારે વારીશ

પ ૩૦૬મુ.

વહાલે મોજુ વેગા કેખ્ વાગ, કામણ કીધુ રે,
વહાલે વાહ વેણુ નાદ, મન હરી લીધુ રે
હરીના નેણુ ગતુણા તાનુ, હૃદયામા વાગ્યા રે,
તુ વૈ ગ વેરે ના માગ, નેગ હર ગ નાગ્યા રે
મને લેવ માહિ તુ છેન, કહાનજી ગસીઓ રે,
વહાલે વાહ મોહના વેણુ, મોરે મન વસીઓ રે
અમો ગમના નામ વિસાન, ઘરતે નપળી રે,
મુને દીધુ અ નગન મગ્મપાણી રે
મુને કઈ ન સુઝે કામ, ચન ગુ વીસાની રે,
માગ નમો નરિવગા ગાથ, નમન પણી રે.

પદ ૩૦૭મુ

નહિ જાનુ રે જમન પગું, મા માનારે નરસાન મને,
આગપનુ રી રનીમગ દમે કોને નનુ તજુ કેન હરે નહિ

અમર આહારડા સદાએ સુંઆળાં, કહણુ કઠોર પલા કાલુડા;
નંદરાયની આણુ ન માને, જશોદાનો કુંવર લાડકડો. નહિ.

સાન કરે દેહી પરવશ થાએ છે, છાંનાં છાંનાં વાહે વહાલડો;
નરસૈંયાચો સ્વામી બલે મળીઓ, વૃન્દાવનમાં એકલડો. નહિ.

પદ ૩૩મું

કેશુડાં રાતા ને ઋતુ રાતીછેરે, કોયલડી વનવાસી રે;
માનુની જોબન મદમાતી, માધવ ચરણ ઉપાસી રે. કેશુડાં.

મોરાં તો સેહેકાર મનોહર, મોરી અતિ દુમવેલી રે;
ક્રીડા કારણ શામ મનોહર, ગળી છે સરખી સાહેલી રે કેશુડાં.

ધન ધન રે જમુનાં તીરે, ધન બંસીવટ શોહે રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીની લીલા, દેખી સુરી નર મોહે રે. કેશુડાં.

પદ ૩૪મું

હા હા રે રત આવી રે આવી, ફુલ્યો ફાગણ માસ;
નિઃશંકપણે નંદજીનો કુંવર, પુરે તે અબળાની આશ હાં હાં.

મન ગમતો શણગાર સજીને, કરીશું હાસ્ય વિલાસ;
સુંદરીનું ભૂષણ શ્રી વ્રજજીવન, અમો તમારી દાસ. હાં હાં.

કામણગારો કાહાન ગોવાળો રે, વસે વ્રજમાં વાસ;
નરસૈંયાચા સ્વામીએ રે વીંધી, પડી પ્રેમની પાશ હા હાં.

પદ ૩૫મું.

ચાલો સખી વૃંદાવન જઈએ, ગોવિંદ ખેલે હોળી;
નટવર ભેખ ધર્યો નંદનંદન, મીલી હે બાળતી ટોળી ચાલો૦

એક નાચે એક ચંગ બજાવે, એક છાંટે કેસર ઘોળી;
એક અબીલ ગુલાલ ઉડાડે, ગાયે ભમ્મરભોળી. ચાલો૦

કરો શણગાર હાર અનોપમ, પેહેરો ચરણા ચોળી;
સેંથો સિંદૂરે સમારો રે, કુમકુમ કાજળ રોળી. ચાલો૦

એક છાના છંદ કરાવે, વગર બોલાવી બોલી;
ગાહેમાહે કરતી મરકલડાં, હસી હસી દે કર તાળી. ચાલો૦

વસંત ઋતુ વૃંદાવન શોભે, પ્રફુલ્યો ફાગણ માસ;
ગોવિંદ ગોપી હોળી રે રમતાં, જુવે નરસૈંયો દાસ. ચાલો૦

પદ ૩૬મુ.

ઓ સખી શ્રાવણ આયોરે, ઓ શ્રાવણ આયોરે. ટેક.
ચાલો સખી ઝુલિયે સુવર્ણ હિંડોળે, ફીજે શ્યામ મન ભાયો;
હાવ ભાવ ખંજન મનોહર, કંચુકી કંકન સોહાયો. ઓ સખી.

કામ જપત વૃષભાનનંદિની, રસિક રાય વર પાયો;
મનમાન્યો દેખી મન મોહી, જઈ હાથ હરિનો સાહ્યો. ઓ સખી.

શ્રાવણ માસ સોહામણો, સોહામણો સહુ વ્રજ સાથ;
પરમ સોહાગી સ્વામીજી, કોડામણા છો પ્રાણનાથ. ઓ સખી.

સદા રમણ વૃન્દાવન મોહિયે, નિત્ય પ્રતે રાસવિલાસ;
શ્રી જમુનાજીને કાઠડલે કંઈ, કીધો આહીરડે વાસ. ઓ સખી.

સખી મળી છે નાની મોટી, દોડી આવી છે રમવા રાસ;
મધ્યે વિરાજે શ્રી સ્વામિજી, જેનું સદા નિરંતર રાજ. ઓ સખી.

એ શોભામેં કેમ રે કેહેવાયે, કદી શંકર પૂછે વાત;
કહેનાર શેષ સરખા હારે, ત્યાં પામરની કોણ જાત. ઓ સખી.

રે વૃન્દાવનની કુંજગલનમાં, હીંડોળે રે હીંચાય;
મારા વહાલાજી ધાયે ઘુમલડી, સહિયેરો માંહોમાંહી ગાય. ઓ સખી.

મારા વહાલાજીશું વાત કરતાં, ઘુમરી થઈ દશ વીશ;
વેણુ પહુંચી ને હારજ ત્રુટયો, અંબર ખશિયાં શીશ. ઓ સખી.

હીંડોળો રાખો મારા વહાલા, અંગ ઉચાટ થાય;
સહિયેર સર્વે હાસ્ય કરે છે, તેમાં તમારું શું જાય. ઓ સખી.

હવે નિર્લજ થયા છો તમે, જાણ્યા લાડકવાયા નાથ;
નહિ બોલું નહિ આવું વહાલા, આજ પછી તમ સાથ. ઓ સખી.

એવાં એવા વચન સુણીને હરિ હસિયા, રસિકવર સુકુમાર;
પ્રસન્ન થયા શ્રી સ્વામિજી, નરસૈંને આપ્યો હાર. ઓ સખી.

પદ ૩૭મું.

ઠમ ઠમ રે વરસે મેહ સોહામણો જો, કાંઇ હીંચે હરખે હીંડોળે અતિ રંગ જો;
સ્યામા ને સ્વામિ બેહુ શોભતાં જો, નીલામ્બર પીતામ્બર શોભે અંગ જો. ઠમ.

ઘુમલડી ઘાલેરે ગોપી રસ ભરી જો, કાંઇ ગામણીઆ સનમુખ કરતી સાન જો;
મરકલડા કરતીરે માનુની મોદશું જો, નાચે ને વળી ગાયે મધુરં ગાન જો. ઠમ.

મધુરે બોલે કોયલ મોર સોહામણા જો, કાંઇ ગાજે ગાજે ગગનમાં ગંભીર જો;
વૃંદાવન તે શોભે અતિ સોહામણું જો, શોભે શોભે સુંદીર જમુનાનું નીર જો. ઠમ.

વાયે વહાલો વેણુ મહુઆર વાસળી જો, કાંઇ વાજાં વાજે તાળી તાલ મૃદંગ જો;
કાંઇ મગન થઇ વહાલો સહુને નિરખતો જો, કાંઈ ઉલટ વાધ્યો અબળાઅંગ જો. ઠમ.

ઉપરથી તો કુસુમ વરસી રહ્યા જો, સુરીનર મુનિવર બોલે જેજેકાર જો.
નરસૈયો નિરખીને હરી ગુણ ઓચરે જો, ધન ધન કામિની કૃષ્ણ વિહાર જો. ઠમ.

પદ ૩૮મું.

નયણે નીર ને પંથ નિહાળે, કહાન કહાન મુખ બોલે;
ચાલી ચતુરા મદન મગાને, નંદકુંવરને ખોળે. આ લો૦

જોતાં જોતાં વનમાં આવ્યાં, દીઠી એક માહેલી;
પુનાગના વૃક્ષ તે જો, ગોપી એકલડી ગેલી. આ લો૦

ન દીઠા નાથ ગોપી પાછાં આવ્યાં, જઈ જમુનાને તીર;
ભાગવીલા ધરી તે નારે, પ્રગટ્યા નટવર વીર. આ લો૦

રાસ આરંભ્યો મને થાળા મળી, નારીનર જોતે પ્રીતે;
ગોપીમાં હું તો નરસૈયો, પ્રેમ સુધા રસ પીધો. આ લો૦

પદ ૮૦મું.

વરોવર પુછ્યું રે, ક્યાંઇ નર નાગર કેરી ભાળ;
નરસૈંયાચા સ્વામિ રે; મળ્યો દીનાનાથ દયાળ. પંથડો.

પદ ૪૧મું.

પણ રમશું રે રમશું રે, રંગ રસાળી હોળી;
નણીયો વશ કરવાને, ભરશું કેશર ઘોળી.
મીલ ગુલાલ અગરરસ ઉત્તમ, ઘર ઘરથી નીસરશું;
કુમાનું મુખ માહને, હો હો હોળી કરશું.
તોરે આ ઋતુ રંગીયાળી, કોયલ ટહુકા બોલે;
સેયાચા સ્વામિશુ રમતા, કરશું ઝાકમઝોળે

પદ ૪૨મું

આજદીન રૂડો રે, રૂડો રે રૂડુ ગોકુળ ગામ;
રૂડી રામા રંગે રમતી, રૂડા સુંદરશામ
રૂડી વટ આડે રંગે ગતી, રૂડા જમના તીર
રૂડુ વન વંદ્રાવન ફુલ્યુ, રૂડા હળધર વીર
રૂડો રસ આવ્યો નરસૈંને પીતા તૃપ્ત ન થાય;
રૂડે રૂડુ તો મળે જો પુછ્યે જાદવરાય

પદ ૪૩મું.

ગતી મોલ ધરો મોહનજી, રાતી ઋતુ રૂડી;
રાતે દાતે હમે રાધાજી; ગતી કરમા ચુડી.
રાતા ફુલ ખરે ખાગના, ગતી રજ રૂડી;
રાતી ચાંચે પોપટ રમે, પક્ષીડા સુડલો ને સુડી.
રાતા સાળુ સદીવ અદુને, શિર છુટી જુડી;
નરસૈંયાચા સ્વામિ સંગ રમતા ગઈ તે રમમા બુડી.

પદ ૪૪મું.

ગોપી આવી રે આવી રે, વહાલાનુ મુખ જોવા;
અદ્ભૂત ભેખ રચ્યો પુરૂષોત્તમ, માનનીના મન મોહવા.

ગની વડી કરે કામનીયા, ગના ઝગ્યા સુંદરીઆ;
ગની આઠ કરી કુંકુમની, તે નગે ગની ગીયરીયા
ગના શુભ કતેવરે કમખે, ગની ચોળી છે ભલી,
ગના તમોળ ઓપે મુખે અગળા તવ નરસૈ શ્રીમતે નીયા મળી

પદ ૮૫મુ

વસંતઋતુની હું બલીહારી, નર નાર સહુકો ફાગ રમે,
માધવ મધ્યા નવીન ગુંદ ગુંદ પ્રતી, ભ્રમર વનમાં ગજ ભમર ભમે
મનભાવતા વચન પરસ્પર, વનિતા તું વરીને કરે
સમરતો લક્ષ્મીવર લટુરેશી, ધાઇ ધાઇ સહુકો બાથ ભરે
કનક કળશ કેશર ભરી હરિ, પૂંઠે રહી ન તકે ઢોળે,
કરતલ ભરી નીખારે અધરરસ મુખલોચન ઉપર રાળે
સાસુ નણદી ગાળા દમન, મરજાદાએ અતુલનતા
તેથ મહુ મને વન ચાલ્યા માંએ આડો ઘણુ ન ધરતા
નન્નયા મ્રાના નિત નવલી પરે વિચિત્ર લીલા કેલી કરે,
નરેંગીઓ ભ્રમા ન આવે, કુંઅરપણુ વેશે વિચરે
મામા કૃષ્ણ મગીર કૃષ્ણ મગી રે દમની સુખકુ જોતી,
અમીન શુનાન કેશ લમ ઓર તરસ્ની નાગી દેતી
ફરતી ફરતી નાચે નાગી વડાનો વેણુ વજાડે,
મા ની મોટી મોહન માથે, નઇ છ પાશુ બીડે
સુર બ્રહ્માદિક કૌતુક તેના ઓતે જેજેકાર
બધુ નરસૈંયો મ મ ન બણે વરસે કુસુમ અપાર

પદ ૮૬મુ

શરદ નિશાએ શ્રી નટાગર રે વનમા આવીયારે લોલ,
મધ્ય નિશાએ વજાડી વિણુ રે ગોપીમ ચાલીયા રે લોલ
શ્રવણે સુણી મો લીનો ના રે તહુ વ્યાકુળ થયા રે લોલ,
જો જેમ હતુ પોતાને ધામ રે તેમ ઊઠ્યા રે લોલ
જોયા પૂરણ પવિત્ર રે સુખસ્થ સર્વ કરી રે લોલ,
જુએ નપજા જાગી નરી નાર રે ગોપીકા મધુ માગી રે લાલ

વચન બોલ્યા શ્રી મારાજ, કે કહો કેમ આવીયાં રે લોલ;
વળતી બોલી વ્રજની નાર, કે તમ આશ્રયે આવીયા રે લોલ.

રંગભર રાસ રમાડો નાથ, કે શરદ સોહામણી રે લોલ;
ઉગ્યો સોલ કળાનો ચંદ્ર, કે હાલડી રળીયામણી રે લોલ.

પૂરણ પ્રીત જોઈ પરિબ્રહ્મ, કે રુદીયા ભીડીયાં રે લોલ;
રંગભર રમવા માંડયો રાસ, કે કારજ સીધ્યા રે લોલ.

વાજે તાલ પખાજ ને ઝાંઝ, કે વિણાં વાંસળી રે લોલ;
નાચે નરસિંહ નંદકુમાર, કે ગોપીકા સહુ મળી રે લોલ.

ચોકમાં ફરતી વ્રજની નાર, કે વચ્ચે રાધા હરિ રે લોલ;
નવ સત સજ્યા કે શણગાર કે પાવલે ઘુઘરી રે લોલ.

હમચી લે હરજીની સાથ, કે તાલી લે હાથમા રે લોલ;
નાચે નટવર મદન ગોપાલ, કે જુવતીના સાથમાં રે લોલ

અંતરીખ દેવના રહીને જુએ, કે પુષ્પે વધાવતા રે લોલ;
રૂપે રૂડો નરસૈંયાનો નાથ, કે મનમાં ભાવતા રે લોલ.

પદ ૪૭મું.

વાસલડી વેરણ મારી રે, હાં રે વશ કીધા તેં વૈકુંઠનાથ રે; ટેક નાર ધૂતારી.

ક્યાં રે ઘડાણી બંસી કયા રે કટાણી, કેણ દાન તપ કીધાં રે,
વાંસલડીનો શબ્દ સુણીને, હો રે મારા મનડા હરીએ લીધા રે; નાર ધૂતારી.

પોતે પોતાના ગોપી તન રે છેદાવીને, વાલાજીના મુખ પર આવી રે,
સોકલડીનું સાલ જગાવી, હાં રે વાહાલાને તો મન ભાવી રે, નાર ધૂતારી

વૃંદાવનના તે વન જ મોટા, ત્યા પશુઓ પ્રાણી રે,
સોલ સહસ્ર ગોપીજન વલ્લભ, તેમા તું પટરાણી રે; નાર ધૂતારી.

કામણગારી તેં કામણ કીધા ને, કર્મે હમારે લાગી રે,
નરસિંહના સ્વામીની વાંસલડી, કર કંગન થઇ વાગી રે; નાર ધૂતારી

પદ ૪૮મું

વાસલડી વા'તો રે, કાનો મોરલી વા'તો.
હાથમાં ગેડી ને ધેન ચરાવે, વૃંદાવન જાતો રે, કાનો.
ગોપી તણા ગોરસડાં જોઇને, દુર થકા ધાતો રે, કાનો

મોર મુગટયા ને કાને રે કુંડળ, ગોપીઓમાં ગાતો રે, કાના
ભલે મળ્યો મેતા નરસિંહનો, સ્વામી રંગમાં રાતો રે, કાનો.

પદ ૪૯મું.

તારી મોરલીએ મન મોહ્યાં રે, વૃંદાવન મોરલીવાલા,
મેં તો ઘરનાં કામો ખોયાં રે, વૃંદાવન મોરલીવાળા

હું તો દોતાં દોણી ભૂલી રે, વૃંદાવન.
મેં તો પ્રેમે વાછરડા ધવડાવવા રે, વૃંદાવન.

હું તો જમના ગઈતી પાણી રે, વૃંદાવન.
તારું મુખડું જોઇ જોઈ કુલાણી રે, વૃંદાવન.

મેં તો અવળા આભરણ હોડયા રે, વૃંદાવન.
મેં તો માથે છેડા મેલ્યા રે, વૃંદાવન.

કાનુડો કાળો ને છોગાળો રે, વૃંદાવન.
મને કાંઇ એક કામણ કીધાં રે, વૃંદાવન.

મારાં ચિત્તડા હરી મન લીધાં રે, વૃંદાવન.
મેં તો રોતા જ બાળક મેલ્યાં રે, વૃંદાવન.

મેં તો ધાવતાં બાલ વછોડયાં રે, વૃંદાવન.
મને મળ્યો નરસૈંયાનો સ્વામી રે, વૃંદાવન.

પદ ૫૦મું.

મારે પ્રભુજી પગણા ઘેર આવ્યા રે;
મેં તો મોતીડા ને ધુપે વધાવ્યા રે.

મારો વાલોજી બોલાવે વારે વારે રે;
મને ભવ જળ ડુબતી તારે રે.

મારે રસીયા સંઘાતે રંગ લાગ્યો રે;
મારે જન્મ મરણનો ભો ભાગ્યો રે

વાગ્યાં પ્રેમના તે બાણ કેમ રૂઝે રે;
તાલી રંગની રસાળી વાલી લીજે રે.

ભલે મળ્યો નરસૈંયાનો સ્વામી રે;
સર્વે ગોપીકા આનંદ પામી રે.

પદ ૫૧મું.

લગારેક નંદના છોરા, આવ મારી ગાવડી દો'વા ટેક
ગાવડી મારી તુજને હળી, તુજને દો'વા દે;
મહીં ને ટકો જે થશે તે હાથમા પે'લો લે; લગારેક.

આવકુ આવ કાચું રે, મારે જાવુ ગોકુળ ગામ,
આવકુ કેવુ જઈ પડે, મારે તમ સરીખું કામ; લગારેક.

આવકુ કેવુ તે પડે, પોતાનો જાણી જોય,
ગામમા મારે સહુ સગા છે, તમ સરીખુ નાહિ કોઈ; લગારેક

મનનુ હોય તે મનમા જાણે, ઘણુ કહે શુ થાય;
નરસૈયાના સ્વામી વિના, ઘણુ વિમાસણુ થાય; લગારેક

પદ ૫૨મુ.

મને ના બોલાવે, વા'લો મને ના બોલાવે;
કઠણ હૈયાનો વા'લો મને ના બોલાવે. ટેક

જોજે જોષીડા તારી પોથીમા શુ આવે;
સાન જોશ જોજે મને મહીગરીએ વગાવે કઠણ

* * *

સહુ સખી મળીને વા'લાને મનાવે કઠણ

સાસુ હઠીલી મ્હારી નણદલ ધૂતારી;
વીરલાને કેજો મારે આણુવે આવે કઠણ

સહુ સખીઓમા વા'લો સુઘડ કેવાય,
નરસૈયાના સ્વામીને ન ખોટુ ભાવે. કઠણ

પદ ૫૩મુ

મને કૃષ્ણ જોયના કોડ, સહીયર ચાલો રે;
હું તો લાગુ તમને પાય, હરિવર આલો રે ટેક

જાદવ જમનાને કાંઠડે રે, વાહે વિણા રસાળ;
નાદમા મોહી ગોપી નિસરી રે, ઘેરે રોતા મેલ્યા બાળ. સહીયર.

દો'રે દો'રે દીવા કરું રે, પૂજુ સઘળા દેવ;
શામળીઓ વર જો મળે, તો, રંજુ કરુ રે તમારી સેવ. સહીયર

એ જળ જમના ઝીલતાં રે, ન્હાના નિર્મળ નીર;
વસ્ત્ર હરિ ગયો વિઠલો રે, શેને ઢાંકું શરીર. સહીયર.

સાસુ હમારી જશોમતિ રે, સસરો શ્રી નંદરાય;
કૃષ્ણ કોડીલો કાનજી રે, મારું સાસરું ગોકુળ ગવાય. સહીયર.

ગોકુળ ગામની ગોવાળણી રે, આવે ઘુરકતી ગોર;
મુખ પર માવજી મોહી રહ્યા રે, એના ઉર પર નાચે મોર. સહીયર.

ગાય શીખે ને સાંભળે રે, હરિ રાધાનો રાસ;
તે નર વૈકુંઠ પામશે રે, ગુણ ગાય નરસૈંયો દાસ. સહીયર.

પદ ૫૪મું.

મોહીની લગાડી રે મા મને મોહને રે.
રસીએ દેખાડી રંગની રે રેલ;
જીવનજ સુધાર્યું રે સખી મ્હારું શામળે રે,
નિત્ય નિત્ય થાય વૃંદાવન ખેલ. મોહની.

આડી આડી દૃષ્ટે રે જુએ વાલો અમો ભણી રે,
જુએ મ્હારા નખ શિખના શણગાર;
મેણુંને દે છે રે સાસુડી સાસરે રે,
વહુ તારે ગિરધરસું ઘર વેવાર. મોહની.

રાધા ને માધવ રે બેઉ બળ્યાં બેલડી રે,
અંગો અંગ નયણામાં લપટાય;
સોલ વરસની રે શોભે સુંદરી રે,
અંગે સજી શણગાર હરખાય. મોહની.

ધન ધન લીલા રે લક્ષ્મીવર તણીરે,
ધન ધન ઉત્તમ રંગ વિલાસ;
ધન ધન ગોપી રે ગોકુળ ગામની રે,
ધન ધન ગાય નરસૈંયો દાસ. મોહની

પદ ૫૫મું.

શરદની રાતે રે વ્હાલે વાહી વાંસલી રે,
વ્હાલે મ્હારે માર્યાં મોહનાં રે બાણ;

શ્રવણે સુણી રે અમે સહુ નિસર્યાં રે,
વ્હાલે મ્હારે દર્યાં અમાગ પ્રાણ. શારદની.

લોકડીવાની લજ્યા રે અમે મર્મે પરહરી રે,
દરશન કરવા દિન ન્યાગ;
જમનાને તીરે રે અમે સહુ ઉભા રહ્યાં રે,
વ્હાલે મ્હારે સામી ચઢાવી આગ. શારદની

અરધ નીશાએ રે તમે કેમ નિસર્યાં રે,
તમે તોડી પરણ્યા કેરી પ્રીત;
તમે ગુણવંતા રે એવું કેમ કરો રે,
એ તો નોય તમારા કુળની રીત શારદની.

એવા એવા વચન રે વનમાળી ઓચર્યાં રે,
વેણુ સુણી અબળા થઇ રે નિરાશ;
અમો અબળાને રે નવ તરછોડીએ રે,
વ્હાલા રે આવ્યા તમારી રે પાસ શારદની.

દીન વચન રે શ્રવણે સાંભળી રે,
હસીને કર ગ્રહ્યો શ્રી રણછોડ,
નરસૈયાના સ્વામી રે ભાવે ભેટીયા રે,
વ્હાલે મ્હારા પૂર્યા મનના કોડ શારદની

પદ પરચુ

કણી પેરે ભરીયે આછાં નીર રે, જમનાને આરે, વ્હાલા;
ધૂતારા છે ગોકુળીયાના લોક રે, શામળીયા, વ્હાલા

સોના રૂપાનો મારો ઘડયો રે ઘડયો, વ્હાલા;
ઊઢણીએ છે રતન જડાવ રે, શામળીયા, વ્હાલા

તાણ્યું મા તાણ્યું મા હાર મારો ટૂટે, વ્હાલા;
મોતીડાં વેરાશે ગિરધર લાલ રે, જમનાને આરે વ્હાલા

માથે મટુકી ગોપી વનમાંમા રોકી, વ્હાલા;
જાય છે મારી સહીયરોનો સાથ રે, શામળીયા વ્હાલા

નરસૈયાનો સ્વામી મને મળીયો, વ્હાલા;
કૃતાર્થ છે ભવ પાર રે, શામળીયા

પદ ૧૫૭મું.

ઘેલી રે ગોવાળણી, કરગર ના ગોગ્મ સાગ;
આજ તારૂં ગોરસ ચાખવું મારે, મન ઇચ્છે મારૂં રે ઘેલી રે.
આજ ગોવાળણ કહુંછું તુજને, તારી બેને દોહવા નવ દીધું;
કુશળ રે' ગોજ ધેનજ તારી, કાલે કાગજ ન મેલ્યું ઘેલી રે.
આપ ગોવાલણ આ જ ધેન જ જાણુને, કહેવું મન કમ કીધું;
વાગી રેસ વાટડીએ જાતા, ગોરસ અગળું ઢોળી પીધું રે. ઘેલી રે.
સુરનગને સ્વપ્ને ના આવે, મુનિજન દેહ દમે;
નરસૈયાના સ્વામી શું કરીએ તમને, પીનાં ગમે અમનેરે ઘેલી રે.

પદ ૧૫૮મુ

લો સહીયો જોવાતે રે જઇયે, વિનતિ તે જઈ વાલાને કહીયે;
સુખ દુઃખ તો હૈયામા રે સહીયે, કોને જોઇને તે રે ગ્હીયે. ચાલો
આજના સુદર રે સુખડા, વાલાજીનાં જોવા મરખા મુખડા;
દુઃખના દાણા તે દરીએ, મોજન લેઈ વાલાને ધરીએ. ચાલો.
સાનળ ગોરીરે મજની, આવી રૂડી રમવા મરખી રજની;
મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, ગોપી મહુ આનદ રે પામી. ચાલો.

પદ ૧૫૯મું.

ભલે રે સજ્યાં અમો લોક ભરવાડ, નિત્ય વલોણા વલોવતા રે લોલ. ભલે.
લખ ધેન ગો બાવા નદ ઘેર દુઝે, મેરુ રવૈયો ઘાલી રે લોલ. ભલે.
એકી પા ઘુમે રાધીકા રે ગોગ, એકી પા કાનજી કાળા રે લોલ. ભલે.
હળવા હળવા ઘુમજો રે કાનજી, ગોળી નંદાશે મ્હારી રે લોલ. ભલે.
ગોળી નંદાશે ને ચોળી ચટાશે, કુટશે મોહન માળા રે લોલ. ભલે.
કાળા નાગના નેતરાં રે કીધાં મેરુ કીધો રવૈયો રે લોલ. ભલે.
સત સાહેરની ગોપી રે કીધી, ને ચંદ્ર સૂરજ બે સાખી રે લોલ. ભલે.
ભલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી, આન માહેર વલોવતા રે લોલ ભલે

પદ ૬૦મું.

રાસ રમીને રે કહો ક્યાંથી આવીયા રે, બળવંતા બારણીયું ના હેલ;
રીસને ચઢાવી રે, મુજ પર શામળા રે, જાઓ જ્યાં ફરી હોય રંગની રેલ. રજની.

રાતાં રાતાં નયણાં રે, અતિ નિદ્રા ભર્યાં રે, રાતી અધર કુંકુમની રેખ;
કસુંબાના હાર રે, અતિ કરમાઇ ગયા રે, અધુરો ધુતારા તારો વેશ. રજની.

મસ્તકના માર રે, દીસે મોકળા રે, શીતળ થયું છે સઘળું અંગ;
કોણ મસ્યું'તું રાતે રે, તમને ભોળવ્યા રે, રસ સહુ લીધો સઘળો રગ. રજની.

પહેર્યાંને પીતાંબર રે, કાંહાં વ્હાલા પાલટયાં રે, પાગડી પટોલી પાછી આલ;
હારે મંદિર પધાર્યા રે, પેલી સોકયના રે, અમ ઘેર આવજો હરિ કાલ. રજની.

કસુંબાને ચીરે રે, સેજ મૂકી રહી રે, અમોલા લીધા રે શા માગ;
ચાંદલીઓ ને ઉગ્યો રે, હરખીયો તો આથમીઓ રે, ત્યા સુધી જોઇ તમારી વાટ રજની

પ્રેમને આલાપે રે, પંખી સહુ સોર કરે રે, પ્રકટ થઇને રહ્યો પ્રભાત;
નરસિંહના સ્વામી રે મંદિર પધારીયા રે સ્નેહ ઘણો ને થોડી રાત. રજની.

પદ ૬૧મું.

લોક લડાવે છોકરડા ને, મારે તો છેલ છબીલો રે;
નંદકુંવર હરિ નાથડીયોવર, ઘડી એક ન મેલુ વીલો રે. લોક.

બારે માસ મારે બારણે તોરણ, કુંકમ કેસર ઘોળું રે;
રંગભેર રાધા ને માધવ, હર્ખે ભરી હિંડોળું રે. લોક.

છપન ભોગ છબીલાજી તમને, વસ્ત્ર આભુષણ પહેરાવું રે;
સેજ તળાઇ ને પુષ્પ પીછોડો, પ્રેમ કરીને પોઢાડું રે. લોક.

માનુની મળીને મંગળ ગાઇએ, જાણે મંડપમા માલું રે;
માથેથી માંડ હેડો નવ મેલુ, મલપતી વળી ચાલું રે. લોક.

સંત સખા સાંભેલા હરિના, પુજીને પધરાવું રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી અતિ રે લાડકડો, નટવર ઘોડે ચડાવું રે. લોક.

પદ ૬૨મું.

જોની એની ગોવાળામાં ગોવિંદજી રે, કરમદડો જમતા રે;
જગન કરે તેને સ્વપ્ને ના આવે, બ્હાલો આહીરડામાં રે રમતા રે. જોની.

ઉગ્ર તપ કીધું મેં તો, આહીરડાંની જાતે;
નરસૈંયાચા સ્વામી, મોહ્યા અબલાની વાતે. જાશે૦

પદ ૬૯મું.

નહિ મેલું નંદના લાલ, છેડલો નહિ મેલું.
પાતલીઆ પ્રાણાધાર, છેડલો નહિ મેલું,
મીઠી લાગે રે તમારી ચાલ, છેડલો નહિ મેલું. ટેક.

રસીઆ હૃદય કમલમા વસીઆ, હવે કેમ થાશો અલગારે;
છો બલીઆ અમ અબલા ઉપર, બલ ક્યાં પલકા રે. છેડલો.

ત્રિકમ તમારી પાઘડીએ રે, કાંઇ લળકે મોતી સેર રે;
સાંકડી શેરીમાં સામા રે મળીઆ, ભેટીશાની શી પેર રે. છેડલો.

એકવાર આવજો વૃંદાવનમાં, આપણે કરીશું ખેલ રે;
તારું મુજને લઘરું લાગ્યું નરસૈંયો રંગ રેલ રે છેડલો.

પદ ૭૦મું.

વારી જાઉરે સુંદર સ્યામ તારા લટકાને. ટેક.

લટકે રઘુવર રૂપ ધરીને, વચન પિતાનાં પાળ્યાં રે;
લટકે જઇ ગંગે ગવણ રોળ્યો, લટકે સીતા વાળ્યા. તારા લટકાને.

લટકે ગિરિ ગોવર્ધન તોળ્યો, લટકે વાયો વંશ રે;
લટકે જઇ દાવાનલ પીધો, લટકે માર્યો કંસ તારા લટકાને.

લટકે ગોઓ ગોકુળમા ચારી, લટકે પલવટ વાલી રે;
લટકે જઇ જમુનામાં પેઠા, લટકે નાથ્યો કાલી રે તારા લટકાને.

લટકે વામન રૂપ ધરીને, જાચ્યા બલીને દ્વાર રે;
ત્રણ ડગલાં પૃથ્વીને કાજે, બલિ ચાપ્યો પાતાલ. તારા લટકાને.

એવાં એવાં લટકા છે ઘણાં રે, લટકાં લાખ કરોડ રે;
નરસિંહાચા સ્વામી સંગે રમતા, મહીકું મોડા મોડ. તારા લટકાને.

પદ ૭૧મું.

હાં રે શામળીઆ[illegible]મક દેખતા, સામાં તે નવણાં નચાવીશ મા;
હાં રે ઓ પેલા દુષ્ટ દુર્જન દેખે, તે રે સાજનનાં ઓલાવીશ મા. શામળીઆ૦

હાં રે અદેખા લોક તે અદકા બોલે, હાંરે તેને તે વચમાલાવીશ મા;
હાં રે સાને સંતલસ કરી ગંભલાવે, તે સાથે કંઇ કાવીશ મા. શામળીઆ૭.
હાં રે હું તુજપર રીસાઉં મારા વા'લા, તું મુજપર રીસાઇશ મા;
નરસૈંયાના સ્વામીને રાસ મંડપમાં, તે ચરણ કમળથી વિસારીશ મા. શામળીઆ૭.

પદ ૯૨મું.

આજ સપરમો દહાડો, મારા વાલા રે;
હરિ આવ્યા મારે ઘેર, કાહન છોગાલા રે.

શેરી વળાવું સોહામણી, મારા વાલા રે;
ફુલડીયાં વેરાવું, કાહન છોગાલા રે.

સેજ પાથરણાં પાથરુ, મારા વાલા રે;
તે ઉપર બેસો પ્રાણાધાર, કાહન છોગાલારે

કુંકુમ કેશર છાંટણુ, મારા વાલા રે;
તોરણ બંધાવું હું વર, કાહન છોગાલા રે.

અગર કપુર કરું આરતી, મારા વાલા રે;
તન મન ધન નીવારું, કાહન છોગાલા રે.

પીતલ લોટા જલ ભર્યા, મારા વાલા રે;
દતી દાતણ દઈશ, કાહન છોગાલા રે.

તાબા કુંડીઓ જલે ભરું, મારા વાલા રે;
મોગરા મર્દન દઈશ, કાહન છોગાલા રે.

ખાનપાન પકવાન પરાવું, મારા વાલા રે;
બીડલે બાસઠ પાન, કાહન છોગાલા રે

પુષ્પે પાથરણા પાથરું, મારા વાલા રે;
હું તો વીંજણે ઢોલું વાય, કાહન છોગાલા રે.

નરસિંહાનો સ્વામી મળ્યો, મારા વાલા રે;
વાલે રમાડયા રાસ, કાહન છોગાલા રે

પદ ૯૩મું.

મનોહર ગયો રે વનમા વાહીને રે, હવે કેમ જીવું રે મોરી માય;
કાસજું નખે વિંદારુ કપટી કાનુડો રે, તેણે સગે ઘરમા ન રહેવાય.

જીવણજીને જોતાર મરી અમે નવ ગયારે, રહ્યા રહ્યા ગત રંગ રેવા કાજ;
ભાવ બનાવે રે કોય ભુધર તણી રે, નથી હવે કહું છું મૂકી લાજ.
વૃંદાવન ગોધ્યું રે સ્યામા અમે સૌ મળી રે, જોયું જોયું જમુનાજીનું નીર;
કાનુડો ઝોગાતો રે કોઇએ દીઠો નહિ રે, આંખડીએ તો ભરી ભરી આવે નીર
મનનો મેળાપી રે કોઈ અમને મેળવે રે, તેને આપું હૈડા કેરો હાર,
નરસિંહાનો સ્વામી રે સુંદર શામળો રે, મરળી મહીયરનો શણગાર.

પદ ૭૪મું.

કર નખ રાતા કામનીઆ રે, રાતા અધર સુરંગ,
રાતા અમીના ફોડાડે ગોપી, રાતો નવન વસન. કર
રાતી ચોળી કમખું કસી, ને મુખ ભર્યાં તબોળ,
રાતા ચરણા પેહેરણું રંગ, રાતી કુંકુમ રોળ કર
કૃષ્ણજી રાતા કામિનીએ રે, કામિની કૃષ્ણ ગુણે રાતી;
સરખા સરખે મહુ ગુણ રાતા, નરસિંહો મદમાતી કર

પદ ૭૫મું.

ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયું ગામ રે, મારે વાલ્હે કર્યો વિશ્રામ રે
ધન્ય ધન્ય જશોદા માડી રે, હરિને હાલેન ગાય દાડી રે
ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગળીયો રે, મારો વાલો કાઢે નિત્ય હડીઓ રે.
ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગાય રે, મારો વાલો ચરાવાને જાયરે
ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાની ગોપી રે, શીરે રત્ન જડીત છે ટોપી રે
ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાનો ઘોડો રે, હરિને મસ્તક મોતીનો તોડો રે
ધન્ય ધન્ય ગોકુળીયાના મોર રે, પ્રભુજીનો મુગટ બન્યો રંગ ચોળ રે
ધન્ય ધન્ય જમનાજીના નીર રે, મારો વાલો પખાળે શરીર રે
ધન્ય ધન્ય જમનાજીના ઘાટ રે, મારો વાલો વાંચે નિત્ય પાઠ રે.
ધન્ય ધન્ય જમનાજીની રેતિ રે, હરિને ચરણ કમળ રોજ રે'તી રે
ધન્ય ધન્ય નરસૈંયો દાસ રે, મને રાખો ચરણની પાસ રે

પદ ૭૬મું.

ગોકુળ વેલા પધારજો, મથુરા જાવ તો મારા સમ રે લાલ, ગોકુળ વેલા પધારજો. ટેક
કર આવ્યા તોરા, તે તો નાગ દુઃખડાનો દેનાર રે લાલ; ગોકુળ.

અજાબદ બેઠા રથમા, હરિ હળધરનુ જુગતે જોડુ લાલ, ગોકુળ
આણી આણી શેરડીએ પ્રભુ માગ, રથ પાછા લાવો લાલ, ગોકુળ
રાણીરાધા બેઠા આડા થઈ, પ્રભુ મ્હારા મ્દીયાપર રથ ખેડો લાલ, ગોકુળ
વા'ણામા જોતી વાટડી, પીયુ મળસ્કે હમને તજ્યા લાલ, ગોકુળ
ગોકુળ મથુરા છે બે ગામડા, વચમા જમનાજી ભરપુર રે લાલ, ગોકુળ
મથુરામા મામાને મળવા જતા, વા'લા કેમ રાખ્યુ ન હેત લાલ, ગોકુળ
જીગજીવન મારો જીવારો, મથુરામા જાન તો પ્રાણ નાખુ કાઢી લાલ, ગોકુળ
નરસૈયાનો સ્વામી શામળો, વા'લે મારે ફરી રમાડયા ન રાસ લાલ, ગોકુળ

પદ ૭૭મુ

ચપો મોર્યો રે વૃંદાવન ચપો મોર્યો રે ટેક.
એ ચપો ઉતારવાને હુ ગઈતી, દીએરીઓ રખવાળ,
ચપો ઉતારી પાછા વાળ્યા રે, પાયે નેપૂરનો ઝમકાર વૃંદા૦
એ લીલો હતો ત્યારે લળજતો, સુકાઈ સલવરો છાર,
વેડનારો વેડી ગયો રે, એ તો ઝુંડાઇ ગયો નિર્ધાર વૃંદા૦
એ વૃંદાવનમા ચપો મોર્યો, કરનારો કરતાર,
ભલે મળ્યો મે'તા નરસિહનો સ્વામી, વાલે ઉતાર્યા ભવપાર વૃંદા૦

પદ ૭૮મુ.

તમને વાલો સુગ્રીવ, સીતાને વાલા શ્રી રામ,
ઇશ્વરને વાલા પાર્વતી, જેમ ગોપીને વાલો કાન
કોઈ મને કૃષ્ણ બતાવો રે, આલુ રે વધામણી,
છઈયા કેરો હાર આપુ રે, માથા કેરી દામણી, રે કોઇ
વા'લો મારો હમણા જોયુ, ત્યારે ગયા મુને વાહીને,
પાપણીઓ ખરી ગઇઓ છે રે, આસુડા લોહીને,
ભલે મળ્યો નરસૈયાનો સ્વામી રે, ગોપીસરવ આનદ પામી, રે કોઇ

પદ ૭૯મુ

મીઠડા માણસને નવ ધીરીયે, તેનુ કપટ મળ્યુ નવ જાયે,
મધુરી વાણી મુખે મોરલા બોલે, વિષ હળાહળ પાયે.

ક્ષણુ આગળુ ક્ષણુ મંદીર-માંહિ, દોહલે ઉભા રેણી ગઇ;
આશાબંધ મનોરથ કરતા, કુસુમે રચી સેજ સુનીય રહી
નારી નહોરા કરે, નાથ મન નવ ધરે, પરમ આનંદ શુ પ્રેમ વાધ્યો;
નરસૈંનો સ્વામી બલે મળીઓ, હળોહળ પ્રેમનો અથ બાઝ્યો.

પદ ૮૦મું.

જાઓ જાઓ રે મીઠા બોલા બોલો, ધુતનપણું મે જાણ્યુ નાથ;
સેજ રચી રચી પથ નિહાળ્યુ, રંગે રમી આવ્યા ગોહને સાથ.
વહાલા કયમ વાત કરોછો, તો તમને શુ કહીએ રે;
તનનો તાપ તો જાયે માહરો, સાઇડું વહાને મલીયે રે.
તહારી પ્રીત વશી મહારા મનમા, નેણે કરતા હું આવી રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીમા નિરાધને, દે મદન વધાવી રે.

પદ ૮૧મું

જુઠડા બોલા જાદવા ધુર્ત, હવારે નહિ માનું તમારા બોલડા;
વાચા દઈ તું ગયો રે વાહી, નિર્ગુણ ગોરીના હો નિહારડા.
જુઠડા માણુમને નવ મલીયે તે તણું કશુ ન મનાયે;
મધુરી વાણી સુખ ભોગવા બોલે, પછે હાવાદલ મરે પાયે
નાથ નરોગ કરે, નાર ચંત નવ ધરે, પરમાનંદશુ પ્રેમ લાગે;
ભણે નરસૈંયો, ધણા નિમનો, આવાગમન તણો રે ફેરો ભાગે

પદ ૮૨મું.

નામ સ્મરણ કરે શ્યામના, હીરા કૃષ્ણને રંગ;
ચંદની રૈણુ આહામણી, મનંયા મેલા રંગ. રાસ॰

સુંદરી સર્વે ટોળે મળી, આવ્યા જમુનાને તીર;
હાથ ઓને સમારીઆ, પહેર્યા નૌતમ ચીર. રાસ॰

ચાર હાર ચતુર શર્વ, રંગા કૃષ્ણા નાર,
મોર મુગટ ગરન્ત ભર્યા, એમ નહે મુનાર. રાસ॰

કાછી કાછની કામની, ઉર લહેકતા હાર;
પીત પટોળા બાંધીયા, સજ્યા શકલ શણગાર રાસ૦
માનની મની મંડળ રચ્યો, રમતા રંગ વિલાસ;
શરદ રેણુ શોહામણી, પૂરણકલા પ્રકાશ રાસ૦
ઘણા ઘણા હમ હંમ કરે, વાજે ચરણના પ્રહાર;
નારદ કરે નાદ નેહશુ, થૈ રહ્યો થૈકાર રાસ૦
પરસપર શબ્દ સુણે નહી, ગાય ગૌતમ ગીત,
રાગ માલવ આલાપીઓ, કરે ગોપીકા પ્રીત રાસ૦
રમતા રમતા રંગશુ, વાધ્યો પરમ ઉલાસ,
સ્થભિ રહ્યો શરદચંદ્રમા, રેણી થઇ ષટ્ માસ રાસ૦
બ્રહ્માદિક આદિ દેવતા, લીલા જોયે નાથ,
બડભાગી ભામની રમે, કેલી કૃષ્ણને સાથ. રાસ૦
કોટીક કલ્પ વહી ગયા, નાવે મુનીને ધ્યાન,
નરસૈયાચા સ્વામી પ્રગટીયા, પુરણ શ્રીભગવાન. રાસ૦

પદ ૮૩મુ

જય જય નટવર વેશા, આરતી ઉતારુ જદુવર જગદીશા જયદેવ જયદેવ
મોર મુકુટ મસ્તક પર રાજે, કંઠે વનમાળા (૨)
શ્રવણે કુંડળ લળક, સંગ લીએ વ્રજબાળા જયદેવ જયદેવ.
નૃત્ય કરે નારાયણ વૃંદાવન, ઘુઘરડી ઘમકે (૨)
નાચે રાધા માધવ, પાયલ ઠમકે જયદેવ જયદેવ
ધમધમધમ ઘુઘરડી ઘમકે, તાળ પખાજ વાજે,(૨)
સુંદર સ્વર અતિ સારો, ઉચે સ્વર ગાજે જયદેવ જયદેવ
તાતા થેઈ તાતા થેઇ, શબ્દ થાય આજે, ૨)
નૂપુર ભ્રકુટી વિરાજીત, કૌસ્તુભમણિ ગાજે. જયદેવ જયદેવ
ઉંચે સ્વર ગાજે ગિરધારી, ઉંચે સ્વર ગાજે,(૨)
મન મોહનની શોભા, મનમથ બહુ લાજે. જયદેવ જયદેવ
રાસ રચ્યો વૃંદાવન, જોવાને જઇએ, (૨)
માધવ મુખ નિરખીને, નરસઈ દીવડિયો લઇયે. જયદેવ જયદેવ

પદ ૯૧મું.

વહાલાજીમાં કુસમચો ભાર નહી રે;
તે કારણ મને કહોને, સજની. ટેક. મ૦

સાત સાગર ને નવ ખંડ પૃથ્વી, મેર શીખર સુખ માંહે;
એટલા સહેત વહાલો ઉરપરિ રાખું, ભ્રમર કમલ સમ હોયે રે. સજની. મ૦

દિવ્ય વસ્ત્ર મેં શીરપર ઓઢયું, તે મને દસ્તુર થાયે રે;
જેટલે મારો વહાલોજી સંગમ આવે, કુચ ઉપર ચિત્ત ચલાવેરે. સજની મ૦

તાચા ગુણ લક્ષ્મીવર જાણે, જેણે આ સૃષ્ટ નિપાઈ રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મલીયો, સુખકરો ગોકુલ રાઈ રે. સજની. મ૦

પદ ૯૨મું.

શામળીયા રાસ રમાડો, જે સુખ દેન લીજે તમ સાથે, ધન ઘડી ધન દહાડો. શા૦
મોરલીને નાદે મોદ ઉપજાવ્યો, આનંદ સિંધુ પમાડો શા૦
નરસૈંયાના સ્વામી કંઠ બાંહે ધરી, અમને પ્રેમ પાછેડી ઓઢાડો. શા૦

પદ ૯૩મું

શાને કાજે સહુ મળી આવ્યાં, શું છે તમારું કામ રે;
પતિવ્રતાનો નહી રે ધરમ, એ ગોપી જાઓ તમારે ધામ રે.

મોહન કેરા વચન સુણીને, નીચું જોયું બાળી રે;
મુખ આગળી ને મન વિમાસે, આ શું કહે વનમાળી રે

ગદગદ કંઠે ગોપી વચન પ્રકાશે, તને સાંભળો દેવ મોરારી રે;
જુવર અમને નહી ભજો તો, તજશું દેહ દમારી રે

અંતર પ્રીત જોઈને હરિ હસીયા, રમવા ભીતર ભીડી રે;
પ્રેમ ધરીને નરસૈંયો નિરખે, સરખા સરખી જોડી રે.

પદ ૯૪મું

શંકર નમે રે જેહને જોઈ, ગદાધર રને જેને;
નેમિશ્વરે આરોગની લીલા, દેખાડી સુને રે.

ધન ધન જાણી તે વચન પ્રકાશ્યા, બેરબો બ્રૂપગને;
મુનિ જન મન ભ્યા ગને, બેહી ત્યો આને રે.

ચકિત થયા ત્યા વનના પક્ષી, નાદ સુણી શ્રવણે;
ધન નરસૈંયો ઉભો નીરખે, સદા શિવ શરણે રે
ગંગાધર ને ગોકુળપતિ વચ્ચે, જે કોઇ આણે ભેદ;
ભણે નરસૈંયો વૈશ્નવ નહી તે, અધમ તેને કહે વેદ.

પદ ૯૫મુ.

નિર્ગુણગારો નાહોલીયો તે સગુણ થયો; નિર્ગુણગારો૦ ટેક
જનમની કોટાન કોટ લાગે, વહાલો અમશુ અબોલડો રહ્યો રે. નિર્ગુણ૦
આજનો દીન રળીયામણોરે, રંગભેર રમશું રજની રે;
વહાલાને આલિંગન લેશું પછે, તે સુખ કહેશું સજની રે નિર્ગુણ૦
એટજ મનમા ચિંત્યા હુતી, તે મારે વહાલોજીએ ટાળી રે;
નરસૈયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, નહીં અવતરીએ વળી રે. નિર્ગુણ૦

પદ ૯૬મુ

આવ્યો આવ્યો રે ઋતુનો રાય અતિ ઉલટ થાય,
ઘડી રે લાખેણી જાય, વેગે પધારો;
હિયર સમાણી ટોળી, પહેરો નવરંગ ચોળી,
કુકુમ કેસર ઘોળી, ભાજન ભરો.
ચાલોને સાહેલી વહેલી, જોયે કોણ પહોચે પહેલી,
અબીર ઉછોળી ગ્રહી, આ કરે;
હેતે હરિ કંઠે લાગો, મન વાછિન માગો,
અબીલ ગુલાલ, અતિ ઝુરઝુરે
આનંદ આવે ગોપી, લાજ મરજાદ લોપી,
કેસુરીયા વસંત પેહરી, મુનિ ચિત્ત હરે;
નરસૈંયાનો સ્વામી રુડો, પેહેરાવે અખંડ ચુડો,
તે જેની સંસાર કુડો, પ્રભુ પ્રેમે ભરે
આવ્યો આવ્યોરે ઋતુનો રાય૦

પદ ૯૭મું.

જમુનાને તીરે શામળો, જુવતી જુથ મોઝાર;
મહારસ માહે મહાલતો, ઉલટ અંગ અપાર.

વહાલો વેણુ વજાડે રે, નાચે નારી સંગ;
ઝાંઝર નેપૂર રણઝણે, તાળી તાલ મૃદંગ.
ગાયે ગીત સોહામણાં, શ્યામા સરવે સાદ;
તારુણી તાન મેલાવેરે, વેણા વાહે નાદ.

અબિલ ગુલાલ ઉછાળે રે, ચુવા ચંદન સાર;
કેશરભરી પીચકારી રે, કરે પરસ્પર માર.
હલધર ગોપ તહાં આવ્યા, કુસુમ લના લઇ હાથ;
બળવંત બાળી ઉલટી, છોડી સઘળો સાથ.

માર પરસ્પર કીધો રે, ઉલટી વ્રજની નાર;
કોઇ હાર ન માને રે, હરખે નંદકુમાર.
ચુવા ચંદન છાંટે રે, કેશર ઘોળી રંગ;
અબિલ ગુલાલ ઉછાળે રે, વાધ્યો મહારસ રંગ.

જુવતિ જૂથ મહાબળ વાધ્યું રે, નાઠા ગોપ ગોવાળ;
હોહો કરીને ગાયે રે, વાયે તાળી ને તાલ.
ધસમસતી હલધર સાહ્યા રે, કુંકુમ કરદમ કીધાં;
મુખડું માંજીને હસીઆ રે, કાજળ નેણે કીધાં.

મનમાં મોદ ભરાણી રે, ફુલી અંગ ન માયે;
આરોગી વદન નેહાળીએ, કર લઇ દરપણ માંહે
શશિવદની મોડી કરી, તારુણી ટોળી માંહે;
નાચે ગાયે ગમતું રે, મધુસ્વરની ધુન થાયે.

પ્રાણજીવનને ઘેરી કરી, બળીઓ બીડ્યો બાથે;
કેશર ગોળી ઢોળીને સાહી ગ્રહ્યાં બે હાથે.
પીતાંબર પટ લઇને, હાસ્ય કરે સર્વે નાર;
ગમતો ગમતો કરશું રે, શામળા સકલ શણગાર.

નખવટ ટીલી કીધી રે, નેણે કાજળ સાર;
શીશ ફુલ રાખડી ઝલકે રે, મોતી માંગ અપાર.
નાકે વેસર ઘાલતાં, રમતાં નાના ભાત;
કંકણ ચુડી ખલકે રે, હાર હેમ જડાવ.

પરાળી અતિ ઓપતી, કુમક ફરકે માંહે;
કુંદક કુસુમ બે લાઇની, મેલ્યાં ચોલી માંહે.
નેપૂર પાયે રણુઝણે, કટી મેખલા ઝણુકાર;
લટકે બાહુ સોહાવેજી, ઝાંઝરને ઝમકાર.
મુખડું જોતાં માતુની, મોહી રહી મનમાંહે;
એક આવી આગળ ધરે, નીરખોજી દર્પણ માંહે.
શામલાનો વેષ શામાને, કીધો અતિ આનંદ;
શોભા કહી નવ જાય રે, જોડે નંદાનંદ.
વાજાં વાજતે આવ્યાં રે, જુવતી જીવન સંગ;
આવ્યાં નંદજીને આંગણે, માતાજી ફૂલ્યાં અંગ.
જોડું સુંદર શોભતું રે, ગોપી મંગળ ગાય;
મુકતા થાળ વધાવીને, ગીઠડા કીધા માય.
અંબર ભૂષણ આપ્યાં રે, શામા શોભતાં અંગ;
નિત્ય નિત્ય રમવાને આવજે, મહારા મોહન સંગ.
સર્વસ્વ વારીને વારણે, ચાલી ચતુરા નાર;
નેણાં સફળ કરી નરખે રે, નરસૈયો કૃષ્ણ વિહાર.

પદ ૯૮મું.

માતા મોહનને મોહનનું રે, જઇ ઉચ્છંગે લીધો રે;
અબીલ ગુલાલ મહા રસરંગે, માનની મનોરથ સીધ્રો રે. માતા૦
ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણ, ધન્ય એ ગોપી, ધન ધન જશોદા માય રે;
પૂરણ પ્રીતે તમે થઇને, વશ થયા જાદવરાય રે. માતા૦
સુરીનર મુનીવર બ્રહ્મે ભૂલા, લીલા ભેદ ન જાણે રે;
નરસૈંયાચા સ્વામિ નિત્યે રસમાં ઝીલે, કૃષ્ણલીલા રસ માણે રે. માતા૦

પદ ૯૯મું.

હાંરે હાંરે કાંકરડીરે કાંકરડી, મુજ ઉપર નાંખેરે;
કરશું રાવ જશોદા આગળ, એવડું કોણ સાખે રે. હાંરે૦
શામાટે શામળિયા વહાલા, અધર સુધારસ પીધો રે;
શામાટે શામળિયા વહાલા, હાર હૈયાનો લીધો રે. હાંરે૦

છડું, દેતાં શામળિયાને, ફરી નવરંગ ચોળી રે;
રસૈયાચા સ્વામી કહું તમને, અમો નથી કાંઈ ભોળી રે. હારે૦

પદ ૧૦૦મું

લાવ લાવ રે માલણ વેલ મરવો,
મારે પૂજવો છે ગોપીનો નાથ ગરવો. લાવ. ટેક.

જાઈ જુઇ કેતકી ને કમળ સાર,
લાવ ફુલ ગુલાબ ચાર ગુંથીએ હાર લાવ.

આવી છે માલણ ભાવ જાણી,
પ્રેમે પૂજવા સમરથ સારંગપાણી. લાવ.

આવી છે માલણ લટકાળી,
મેહેતા નરસૈંયાચો સ્વામી વનમાળી. લાવ.

પદ ૧૦૧મું.

રજની રમીને રે વહેલા ઘેર આવીઆ રે, બળવંતા બારણીયું મા ઠેલ,
રજની વિહાણી રે, અમો આશા ભર્યાં રે, જાઓ જ્યાં ફોથી હોય રંગની રેલ. રજની.

મંદિરે પધારો રે બોલી નારને રે, વાહલા મારા અમ ઘેર આવજો કાલ;
ચાંદલીઆને ઉગ્યો રે, હરણી આથમી રે, ત્યાં લગી જોઇ તમારી વાટ. રજની.

નિદ્રા તો આવે રે, સુંદર તારેબારણે રે, વેરણ જાતાં ન જાણી રાત;
નયણાં દીસે રે, અતિ નિદ્રાલવાં રે, રાતી રાતી અધર તણી છે જાત. રજની.

માયાનું મોળીયું રે, તેસે ટબકી રહ્યું રે, પારકી પરોણી પાછી આલ;
અંબર છોડો રે, વિઠ્ઠલ માહરું રે, પરણ્યો આવશે નીત નીત મોટું આલ. રજની.

પંચમ આલાપ્યો રે, પંખીડાં સોર કરે રે, વાહલા મારા પ્રકટ થયો પ્રભાત;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, મંદિર પધારીવા રે વાહલાજીનો સ્નેહ ઘણો ને થોડી રાત. રજની

પદ ૧૦૨મું.

ચાલો હરજીને જોવા બેલ બેલ, પટ વસ્ત્રમાં સર્વે તેલ તેલ;
અબીલ ગુલાલની રંગ રેલ રેલ, માનુની તું માનજ મેલ મેલ. ચા૦

ચાલતી ગજની ચાલ ચાલ, લટ છુટીને આવે બાલ બાલ;
એને શ્રવણે ઝબૂકે ઝાલ ઝાલ, ચાલતાં ચળકે આલ ગાલ. ચા૦

સખી સાત પાંચ મળી સાથ સાથ, હસી તાળી દે એક હાથ હાથ;
પહેર્યાં પટ ભૂષણ ઘણી ભાત ભાત, વન પંખી બોલે બહુ જાત જાત. ચા૦
સુંદર જળ ભરિયાં ઠામ ઠામ, શોધતી શ્યામા શ્યામ શ્યામ;
એનું પલક ના મેલું નામ નામ, મળ્યો નરસેં સ્વામી પૂર્ણકામ કામ ચા૦

પદ ૧૦૩મું.

વાહાલા મારા વૃંદાવન રે ચોક કે, વહેલા પધારજો રે લોલ; વા૦
ગોકુળની વ્રજનાર કે, વેગે બોલાવજો રે લોલ. વા૦
અમને રાસ રમ્યાના કોડ કે, નાથ સંગ એકડી રે લોલ; વા૦
લેવા મુખડાના મુકરંદ કે, મલી તેવતેવડી રે લોલ. વા૦
રુડો વંસીવટનો ચોક કે, કુંજ શોભા ઘણી રે લોલ; વા૦
રૂડું જમુનાજીનું તીર કે, ત્રટ રળીઆમણું રે લોલ વા૦
મળીઓ વ્રજ વીનતાનો સાથ કે, તાલી દે હાથશું રે લોલ; વા૦
માનની મન્મથ ભીડે બાથ કે, કોમળ હાથશું રે લોલ. વા૦

પદ ૧૦૪મું.

વ્રેહ તાપ ટલે તો સુજને, શામલિયો સંગ પામું રે;
સકલ શણગાર કરીને આવું, મારો જીવન જોયે સામું રે વ્રેહ.
સેજ સમારૂ ભાવ ધરીને, પ્રેમલ પુરણ ભાવું રે;
અળવેશું આલિંગન લીજે, જો વહાલાના મનમાં આવું રે. વ્રેહ.
પ્રેમ ધરીને મહારા પીઉ, હું તો અંતર ટાળું રે;
ભણે નરસૈયો હેત કરીને, કંઠે બાહુડલી વાળું રે. વ્રેહ

પદ ૧૦૫મું.

વરિયો મેં કૃષ્ણ વર વરીયો, બીજો તો હું નવ જાણું રે;
સાસરિયામાં સાદ પડાવું, નણદીનો ભે ન આણું રે વરિયો.
ગાજે ઢોલ વગાડતી હીંડુ, શામલિયાશું થઉ સાચું રે;
વાંસલડી વાહતો ઘેર આવે, મનડા માંહે ગમ્યું રે. વરિયો.
સણગટડો ટાળી મેં મહેલ્યો, જેમ જાણું તેમ વિલશું નાથ રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી સમલ સ્નેહી, પ્રેમ ધરીને ભીડું બાથ રે. વરિયો

પદ ૧૦૬મું

વ્રજનો વિહારીરે, અમો વેગ પ્રાહુણો રે;
હા રે હું વા શા મજુ શણગાર. વ્રજનો
માગ સમારૂં રે, સજની મોતિએ રે;
ચાદલીઓ માગું રે, મહારાજ. વ્રજનો
પ્રભુજીની બાહે રે, બાજુબંધ બેરખા રે;
મારે ગળે રે, ગુંજાનો હાર. વ્રજનો
પહેરૂ પટોળી રે, પાએ શેરતી રે;
કંચુકી કસી કસી, અતિભાર. વ્રજનો
રમઝમ રમઝમ રે, વાગે વિછુવા રે;
ઉપર નેપુરનો, ઝણકાર વ્રજનો.
જમનાને તીરે રે, હરિ સામા મલ્યા રે;
મસ્તક બેડલીઆનો ભાર. વ્રજનો
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, બાઈ મને ત્યાં મળ્યો રે,
વાહલે મારે પ્રેમે લગાડ્યા લાડ. વ્રજનો

પદ ૧૦૭મું.

સખી વાગે નેપુર રે, સુંદર વાગતા રે, વાગ્યા મદઝમ રાત;
નાનું સરખું નગર રે, સુતેલું જાગીયું રે, જાગ્યું ત્યારે ઝાંઝરનો ઝમકાર. સખી.
વાડીમાં પાડ્યો રે સુંદર આંબલો રે, તેની તે મીઠી મીઠી ઉતરે શાખ,
કામિની વેડાવે રે, આરોગતા રે, માગ હરિને કહું કે ચાખ સખી
આંગણીએ રોપાવું રે, સુંદર એલચી રે, ઠામ ઠામ રોપાવું નાગરવેલ;
નરસૈંયાના સ્વામી રે, બાઈ મને ત્યાં મળ્યો રે, હરિ મારો રોમે રૂડેરની વેલ સખી.

પદ ૧૦૮મું

લોચન એના રે, ન ગમે કોઈ આવે લાગ્યું જેહને મલીયે રે;
નિત નિત એવું માગું જતા, નિરખી વિરહી થઈએ રે
દાણ મમ આગળ આવીને, વેણુ મધુરી વાયે રે;
મહીની મોળી ધન્ને દોણી, માકણાને પાપે રે

હરવર નેહાળી રૂદીયા ભીડી, મેં તો નવ બોલાવે રે;
ભણે નરસૈંયો શામળીયાને, જોયા વિના ન રહેવાવે રે.

પદ ૧૦૯મું

લોચન માંહે કાંય કામણ ભરીયું, તે તો હુને શું રે કરીયું;
કેમ કરી મંદિર જાઉં મારી સજની, મારૂં મન એણે હરીયું રે. લોચ૦
રૂદિયા સરસો કેમ કરી ભીડું, હું સર્વાંગે રહી ફુલી રે;
ચર્ણ ન ચાલે મારગ માંહે, મુખડું જોતાં ભૂલી. લોચ૦
આકુળ વ્યાકુળ વેદના વ્યાપી, તે તો મેં ન સેહવાવે રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી આવી ભેટે, રૂદિયા ટાઢું થાયે રે. લોચ૦

પદ ૧૧૦મું.

હરવર ભીડી રહો રે સજની, રમતાં અંગે રહો રે, સજની. ટેક
અધુર અમૃતરસ પીતાં પીતા, વહાલોજી અલગો ન થાય રે;
નયણે નયણા મેલતા રે, ઉલટયો પ્રેમ ન સમાય રે. સજની
મહારા મનની વાત હતી તે, મારે વહાલોજીએ જાણી રે;
ભણે નરસૈંયો અંતર ટાળી, સેજડીએ લીધા તાણી રે, સજની.

પદ ૧૧૧મું.

સાંભળ બહેની વાતલડી, મીઠામાં અતિ મીઠી રે;
જમુના પાણી હું ગઈતી, તહાં નંદને કુંવરે દીઠી રે.
આગળ આવી ઉભો રહ્યો, હુંને ઘાલી પગ માંહે આંટી રે;
મારા વાહલા એમ જોર ન આણો, અમે અબલા તમો માટી રે.
અધુર અમૃતરસ અહીને દાબી, મારી નવલ પટોલી ફાટી રે;
આલિંગન લીધું અતિ પ્રેમે, કેસર લઈ લઈ છાંટી રે.
જાદવરાય શું સ્નેહ સબલો, પીડ ધરુ ઉપર નમેલી છાતી રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મળ્યો, હુંને આપી હાથે વીંટી રે.

પદ ૧૧૨મું.

સાંભળ સખી, આજની વાતડી, માઝમ રાતડી હું રે જાગી;
મેં જાણ્યું પીઉજી, મંદિરે આવીયા, લઇ આલિંગન કંઠે લાગી.
મહારો જે ઉનારો નેહે, ન દેખું તમને, ટલવલું ને અંગે તાપ લાગે;
દીન જાણી કરી, સેજ આવ્યા હરી, વજનાં વિરહના વેહ ભાગે.
અમે અબળા તણી, પ્રીત મનમા ધરી, રંગ ભરી રમતા થયું રે વેહણું;
નરસૈંયાચા સ્વામી, ઉરપર લીધો, સાસુ નણંદનું ટાળ્યું રે મેહણું.

પદ ૧૧૩મું

આવડો શો આમંડો રે, બાઈ તારે શામળિયા સાથે;
કાંઇએક એને અક્ષત મેલ્યા, મંત્ર ભણી માથે રે. બાઇ૦
જમનાજીમા ઘડુલો ભેળાવે, મસ્તકપર મેલાવે રે;
ઉંચા કરાડા ચઢતાં,ઉતરતાં,વાહલો બળ કરી બાંવડી ઝલાવે રે. બાઈ૦
ગાય દોહી ગાગર ભરાવે, ઘર લગી સાથે તેડે રે;
વૃંદાવનને મારગ જાતાં, કહાન પડયો બાઈ કેડે રે.' બાઇ૦
વાહલો ઘેર આવીને માથું હોરાવે, લાંબી વેણુ ગુંથાવે રે;
સેંથામાહે સિંદુર ભરાવે, લીલવટ ટીલડી સોહાવે રે. બાઈ૦
એક સમે મારા ખોળા ઉપર, મસ્તક દઇને પોઢે રે;
પહેર્યાનો પીતાંબર મારો, તેનો પાલવ સાહીને ઓઢે રે. બાઈ૦
નાનુ સરખું રમકડુ કીધું, નાહના નાચ નચાવે રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી નાનકડો, વણુ તેડયો ઘેર આવે રે. બાઇ૦

પદ ૧૧૪મું.

આવો હરિ ભલેને રે પધાર્યા, મારા તનડાના તાપ સમાવવા,
તમે સકળ લોક સહજ તાર્યા.' આવો૦
પુજી અર્ચી દંડવત્ કીજે, તારી સેવાનાં ફળ લીજે,
હમથી રીજે તેવા કામ દીજે. આવો૦
મેહલો મેહલો મરડની વાણી, તમે ગણિકાને કીધી રાણી,
મોવસૈંઆશ્રમે તે પટરાણી. આવો૦

જોયો જોયો સ્વામજીનો મચકો, બેહુ મલીને કીધો લટકો.
ત્યાં તો નરસિંહે ભાગ્યો ભચકો. આવો૦

પદ ૧૧૫મું.

મ્હારે ઘેર આવે તો હુને મ બોલાવીશ, સાસુડી છે સરડી મ્હારી રે;
જણુ જણુ આગળ જુઠું બોલે, વાત કહે છે વધારી રે. મ્હારે૦

જેઠ જેઠાણીએ જીવવું બાળ્યું, સાસરડાનું સુખ ટાળ્યું રે;
દેયરીઓ હુને અણુઘટ બોલે, વહુવર એહવાતણુ રોળ્યું રે. મ્હારે૦

તિચકારી નણુદી પલપલ પૂછે, પેલા કા'નનું શું કાજે રે;
અણુ તેડાવે આવે છે અમ ઘેર, નિર્લજને નહિ લાજ રે. મ્હારે૦

ઠામ ઠામથી ઇમ સહુ ઠપકાવે, એકલડી ઓશીયાલી રે;
વહુવર માટે સાંખી રહીએ, વેણુ જન જન કુચારી રે. મ્હારે૦

રીસાવ્યાં અમો પીહેરે જાશું, નિર્લજ નાર કહેવાશું રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીને કહેશું, જઇ અમરાપુર રહેશું રે મ્હારે૦

પદ ૧૧૬મું.

દેહશ જો આળ તો દેશું ગાળ, કહોની કહાનજી એ કયાની ચાલ;
વણુ બોલાવ્યો વણુ ચલાવ્યો, ધાઇ ધાઇ ચુંબન દે રે ગાલ.

દહીઆં મહીઆ વેચી નેજી, હું દીઠડે મારગ જાઉં રે;
થાઓ અસુરુ ને સૂર ચડે માથે, ફુલડાં જિમ કરમાઉં રે.

ઘેર બેઠા કર કંસને ન આપું અગ કહેને નવ દાખુ રે.
કરશુ રાવ જસોદા આગળ, તમારા કુવરનું શું દાણુમા દાપું રે;

હું ગુજર સોધોજાની ગેપડી, મ્હારુ નામ ધનાઇ રે

....

અમોએ જાત આહીરડા, જહા ખાઉં ત્યા લોહું હાથં રે;
નરસૈંયાચા સ્વામી હવે મેલો, જાએ અમારો સહીઅર સાથ રે.

પદ ૧૧૭મું.

નહિ આપુરે નદજીના લાલા રે મહિડા મારા રે;
હા રે તમે વળગો મા વિઠ્ઠલરાય, હમે નહિ તારા રે. ટેક.

વહાલો મારો ઉભો છે જમના તીર રે, નેણુ બાણુ માર્યાં રે;
આવી વાગ્યા છે રુદિયા મોઝાર, તે મને સાલ્યા રે. નહિ૦

કહાના કાંકરડી ના માર રે, માટ મારી ફુટશે રે;
ફુટે ફુટે નંદજીના લાલ, મહી મારું ઢળશે રે. નહિ૦

વહાલે મારે મારી છે અવળી દોટ રે, ઉતારીને લીધાં રે;
લીધાં મહી તે નંદજીના લાલ, ઉતારીને પીધાં રે. નહિ૦

એમ જિત્યા જાદવરાય રે, ગોપીકા હારી રે;
ભલે મળ્યો નરસૈંયાનો નાથ, બાલો બ્રહ્મચારી રે. નહિ૦

પદ ૧૧૮મું.

ના આવે, ના આવે રે, નાથજી ના આવે;
એને મથુરામાં મળી મોહીની નારરે, ગોકુળ કેમ ભાવે; નાથજી૦

મથુરામાં છે સાલ દુશાળા, ને નાના વિધના વાગા રે;
ગોકુળ મેલી નાસી ગયા, કાળી કામળ ઓઢતા ભાગા; નાથજી૦.

આગળ હુતા ગોવાળીયા, ને થયા મથુરાના રાય રે;
કહો બાઈ ગોકુળ કેમ ગમે, એને નિત્ત ઉઠી દોહવી પડે ગાય; નાથજી૦

કંસરાયની દાસી કુબજા, ખુંધી ને વળી ખોડી રે;
કાળો કાહનો કાળી કુબજા, સરખી મલી છે જોડી રે; નાથજી૦

વૃંદાવનની કુંજગલીમાં, હમને રમાડયાં રાસ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી હમને, કરી ગયા છે નિરાશ રે; નાથજી૦

પદ ૧૧૯મું.

સાંધડાં શી પેરે લીજે મારી સજની, એ નાવલીયો નાહનો રે;
એ બાળક બોલ ચડાવે, શી પેરે રાખું છાનો રે. સા૦

વેશ ચડી વિચિક્ષણ બોલે, નર નારી નહીં જોડું રે;
વિધાતાએ શુ સરજાડ્યું, કલયુગમાં કજોડું રે. સા૦

આ ભવનું ઉધાર થયું તે તો, લક્ષ્મીવરનું લેવું રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી સેવા વજુ, સંસાર સુખ કેમ માલ્યું રે. સા૦

પદ ૧૨૦મું.

ગનવડી નવ પહોચે રગીયાને, પ્રેમાને આળસ નાવે રે;
પીયુશું પ્રેમ ઘણો રે બેહુનો, મનમથ માન છંડાવે રે. રાન૦

માઝમ રાતે હું પીઉ સાથે, કંઠે વિલાઇ સૂતી રે;
પીયુનો કર કુચ ઉપરે ધરીને, ઓશીપેર નિશાએ રમતી રે. રાન૦

જાદવરાય મારું કહ્યું નવ માને, પરસ્પર સંગમ પીડે રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, રૂદ્યાશું લે બીડે રે. રાન૦

પદ ૧૨૨૧મું

રાધે તું કુંજ ભુવનમાં બિરાજે, રાસવિનોદ કરે તે છાજે; રાધે૦

હરિને ઉર તો મણિનો રે હાર, દૂરે નિરખ્યો રાધાએ નાથ;
નિરખી મનમાં આણી ભ્રાંત, તજીને રે ચાલ્યાં હરિનો સાથ. રાધે૦

હરિએ મનશું કર્યો રે વિચાર, દૂતી તેડાવી તેણીવાર;
જો રે દૂતી તું મારે મન ભાવે, જઇ રાધાને મનાવી લાવે. રાધે૦

પ્રભુનાં વચન સુણી દૂતી ચાલી, જઈ રાધાની બાંવડલી ઝાલી;
રાધે તમે હરિશું કેમ રીસાયાં, વણ કહે ઉઠી શું આવ્યાં. રાધે૦

ચાલો સખી મારો લાલ બોલાવે, વ્રજ વિના ઓર ત્રિયા નહિ ભાવે;
દૂતી પરાક્રમ પીયુના ન તું જાણે, મુજ આગળ તું શું રે વખાણે. રાધે૦

જ્યારે દૂતી હમારે વિના જ્યાં ચાલે, પ્રભુનું મન માને ત્યાં મહાલે;
રાધાનાં વચન સુણિ દૂતી આવી ચાલી, કુંજસદનમાં જ્યા બેઠા વનમાળી. રાધે૦

પ્રભુ રાધે મનાવ્યું નવ માને, જાણે બેઠા યોગી મુનિ ધ્યાને;
એમ ભણે નરસૈંયાચો સ્વામી, એકવાર જઇ મનાવો શિર નામી. રાધે૦

પદ ૧૨૨૨મું.

તું નહિ માણસા રે, ગોવાળિયા, તું નહિ માણસા રે;
તું નહિ ગામ ગરાસીયો રે, તું નહિ રાજ કુમારરે; ગોવાળિયા૦

રાક્ષસ માર્યા ઘાત કરી રે, દેવતાને આલ્યાં દાન;
નંદ આહીર વસે વ્રજમા, તું શાનું માગે છે દાણરે; ગોવાળિયા૦

અમો ગોકુળ કેરી ગોવાલણીરે, ને તું રે મથુરાનો કહાન;
નાત જાતમાં કોણ પત તારી, અમો નહિ આલીએ દાણરે; ગોવાળિયા૦

માસી મારી પય પીતા રે, મામાનો કાઢયો વંશ;
નરસૈયાચા સ્વામી સંગ રમતાં, નોહે રાવણ નોહે કંસરે; ગોવાળિયા૦

પદ ૧૨૩મું.

કાંબળી ઓઢાડો રે કાહાન, મારી ચુંદડી લીજે;
નહીં કાં મુને રુદિયા ભીડો, અંગ ઉઘાડું ધ્રુજે રે; મારી૰
સ્નેહ ધરી શામળીયા વાહલા, રંગભર સાંઇડાં લીજે;
કંઠ ધરીને બાંહેલડી રે, અધુર અમૃત રસ પીજે રે; મારી૰
ઝરમરીઓ આ મેહુલો વરસે- દાદુર જોરે ટહુકે;
નરસૈંયાચા સ્વામી સંગમમાં, મેઘ ને બીજ ઝબુકે રે; મારી૰

પદ ૧૨૪મું.

એકવાર આખા દીન માહે વાહલા, તમશું વાત ન થાય;
કામકાજ મારે ચિત ના આવે, મંદીરમાં ન સોહાય રે; એક૰
જાહેર તમશું પ્રીત બંધાણી, તે કહે તે સોહાયે;
છાનો સ્નેહ તે મીઠો લાગે, પ્રગટ થયે પન જાયે રે; એક૰
એકવાર એકાંતે રમતા, બાંહેલડી કંઠ સોહાયે;
વાળી વાળીને આલિંગન લીજે, તવ રદીયા ટાઢું થાયે રે; એક૰
સુંદરીયાચા સ્વભાવ એવા, પીયુજી વિના ન સોહાયે;
નરસૈંયાચા સ્વામીનો સ્નેહ મ જાશો, લાગુ તમારે પાયે રે; એક૰

પદ ૧૨૫મું.

નીત નીત લછીવર લક્ષણ રૂડા, મોરિસ થએ રે ત્યમ બોલીએ કૂડાં.
માત યશોદા જાણે રે માહારો લાડકો પુત્ર વાહાલાજીએ હામ હામ માંડ્યાં ઘરસૂત્ર.
જેહનું બ્રહ્માદિક ધ્યાન ધરે સુર મુનિ ગાયે, દષ્ટે પડી નારુ વિના રમી ન જાયે
શીખ દેતાં દુભાશો મા શામળા કાહાન, નરસૈંયાએ એ નાથને દીધું સનમાન.

પદ ૧૨૬મું.

વહાલાજી તમો રે નહાનડીઆ, અમો રે નહાનડલા, સરખે સરખી જોડ મળી;
પહેલું આલિંગન દો મારા વાહલા, પછે અમો દેઈશું લળીવળી.
સુંદરીયાચો સ્વભાવ છે એવો, પીયુને મળવા દિસે ઘણું;
આલિંગન એણીપેર દો મહારા વહાલા, જ્યે હમ દેખે દષ્ટ જણું.

તમે નહાના! હું હજી નહાની, નણદી આધાં પાછાં કરે;
સાસુને ઘેર એ લાડકડી વહાલા રે, તે અમ વારી કયમ ઓસરે.
શું કરે સાસુ શું કરે નણદી, જેહના હૃદેમાં હું રે વસ્યો;
નરસૈંયાચા સ્વામી મુજશું રમતા, સંસારમાં તેને ભેય રે કશો.

પદ ૧૨૭મું.

પાછલી રાતના પધારિયા નાથજી, ઘુમતે લોચને અંગ ડોલે;
બેહુ પાસા સુંદરી, બાંહે કંઠે ધરી, શોભિત વદન કો નહીં રે તોલે. પા.
હું રે સન્મુખ હુઇ, રીસ મનની ગઇ, ઉભી રહી ચકિત ગતિ પ્રેમ નિરખું;
પ્રભુને રસભરી, સુખદાજ શર્વરી, નાર સૌભાગ્યતા જોઇરે હરખું. પા.
ચોકતણા ચાર, ચરણશું મુક્તિ ધરી, પ્રભુને પધરાવિયા પલંગ પીઠે;
ભોગ સંજોગથી, અધિક સુખ ભોગવ્યું, એ રે સુરત એણીપેર દીઠે પા.
ભણે નરસૈંયો નિત નેહ તે નવનવા, જહાંરે ગોવિંદ ગુણની સમાધી;
શું જાણે બ્રહ્મા સુર સ્નેહની વારતા, ભર્યા અધિકારની આધિવ્યાધી. પા.

પદ ૧૨૮મું

પલંગ પાયે તને કુસુમમાળાવડે, બેહુ કર બાધ્યો લાજ લોપી;
માહરે મંદિરથકી કોણ મૂકાવશે, શું કરશે સહુ શોકય કોપી. પ.
તું વનમાળી કાહાવે, હું કુંસુમ વનવેલડી, નીર નિત સીંચતો કાં આરોપી;
ભમર જાએ ફુલ, ફુલ મકરંદ વશ, કમળમાં હેત ન રહ્યોરે રોપી. પ.
પ્રીતનો કરનાર પ્રેમના પાત્રશું, તન મન પ્રાણ ત્યાં મેલે સોંપી;
ભણે નરસૈયો જિમ રીસ ઉતરે, તિમ તું શિખ શાની દે રે ગોપી. પ

પદ ૧૨૯મું

મેહેલ પીતાબર, અંબર માહરું, સુરજ ઉગ્યો સુર્ઇ કયમ રહીએ;
અમ ઘર સાસુ નણંદ જૂઠી વસે, કંથ પૂછે ત્યારે શું રે કહીએ. મે.
સાવજ શબ્દ કરે અતિ સુંદર, દીપક તેજ તો ક્ષીણ થાએ;
કંઠથી કુસુમનો હાર કરમાઇયો, બાહેર રાગ પંચમ ગાયે. મે.,
તું તારે મંદિરે, પ્રેમશું પોઢીઓ, માહરે મંદિરિયે દૂર જાવું;
લોક ની લાજ લોપી રે લક્ષ્મીવરા, હું રે વળતી હવે નહીં રે આવું. મે.

ઘેન દેહોવી ઘેર રે, વાછરૂ વલવલે મહી રે વલોવવું આજ માહારે;
કંઠથી બાહાર કાઢિ કમલાપતિ, કાલ આવે હવે કોણ તારે. મે.
સુરતસંગ્રામની, શાંતિજ હુઈ, રહી રે ઉજાગરી, શીશ નામી;
નરસૈંયાચો સ્વામી સુખસાગર પોઢિયો, વિરહની વેદના ત્યારે વામી. મે

પદ ૧૩૦મુ

કેસર ભીના કહાનજી, કસુંબે ભીની નાર;
લોચન ભીના ભાવશું, ઉભાં નંદદ્વાર.
એમા સુંદર કોને કહીએ વનિતા ને વ્રીજનાથ;
પરખી પરખી ધરો તમને, માણુકડાં એહુ હાથ.
વેગે કુંજે પધારીયા, તો લચકે થઈ ઝગઝોળ;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મળિયો, રંગતણા બહુ રોળ.

પદ ૧૩૧મુ.

સકલ રજની હુઇ આજની અભિનવી, પલંગ બેસાડી વાહાલે હાસ્ય કીધું;
કર દર્પણ ધરી, વદન અવિલોકવા, પ્રેમનું ચુંમન ગાલે દીધું સ
કુસુમનાં ટોડર, કંઠ ભૂષણ ધરી, ભુજ ભીડી ભૂધરે રુદિયા સાથે;
સુરતસંગ્રામશું, હું એને જઇ ભીડી, જીત્યો યદુનાથ દ્દપ બાહુ બાથે. સ.
મદનના સૈન્યશું, માન માગ્યું ઘણું, જુદ્ધ જીત્યું રણ હાથ આવ્યું;
ચોદભુવનતણો નાથ મેં વશ કર્યો, અજિત જીત્યાતણું બિરદ કહાવ્યું. સ
જેમ ગજયુવતિ, માતંગ મદગલીતા, સુંદરી સેજ હરિસિંહ આવ્યો;
નરસૈંયાચો સ્વામી, સુભટ સુરાસુર, કેસરી કા'ન સાહી નચાવ્યો. સ.

પદ ૧૩૨મું.

પ્રાત હવો પ્રાણપતિ, ઉદુ ગયો આથમી, મ રહો બાહુડી કંઠ ઘાલી.
નાથ મુકો બાથમાથી, મુજને વળગો નહીં, શું કરશો હજુ હાથ ઝાલી. પ્રાત.
આ જુવો અરુણ, પુર્વ દિસા ઉગિયો, તેજ તારાતણાં ક્ષીણ દીસે;
શબ્દ મોહામણા. સાંભળો ઓરડે, વચ્છ ઘેન ઘણું ઘેર હીસે. પ્રાત.

લલિત સ્વર સુંદરી, લલિત આલાપતી, ઘેર ઘેર દધિ મથન ઘોળ થાયે;
ઉઠ આલસ તજી, કાનજી માહરા, સાસુ જસોદા સાદે સાહે. પ્રાત.
કમલ વીકાસીયા, મધુપ ઉડી ગયા, કુરકુટા બોલે પીયુ પાય લાગું;
સૂર્ય ઉગ્યા સમે, લાજીએ ઘર જતા, નરસૈંયાચા સ્વામી માન માગું. પ્રાત.

પદ ૧૩૩મું

ઝાંઝર ઝમકે, હું ઝબકીને જાગી, જાણું મારા પીયુજીને કંઠડે હું લાગી. ઝાં.
પછી તો લજાણી રે, આલિંગન દેતાં, મારે વહાલેજીએ પૂછ્યું સખિ તુંને વર્ષ કેતાં. ઝાં.
મારાં રે વરસ વહાલા, હું શું રે જાણું, માસ તો થયા છે મુને એકસો બાણું. ઝાં.
ભણે નરસૈંયો, મેં સુખ દીઠું, કાહાને કહ્યું તે મુને કેવું લાગ્યું મીઠું. ઝાં.

પદ ૧૩૪મું.

કુંજનો વિહારી રે, અમ ઘેર આવશે રે, ગા શા હું સજું રે શણગાર;
માગને સમારું રે, પ્રભુ મારું મોતીયે રે, કંઠે સોહીએ એકાવળ હાર કું૦
શામલડીને ચોળા રે, અંગે સોહીએ સુંદડી રે, રંગ ભેર રમીશું રે સેજ;
ભાવ કરીને રે, વહાલાજીને ભેટશુ રે, આપીશું તે હન્ડા કેરા હેજ. કું૦
નિશા ને અજવાળી રે, ચાદા તારી ચાદની રે, ચાદલીયા તું જજે રે પેલે પાર;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, સખિ મુને ત્યાં મળ્યો રે, વહાલે મારે ઉતાર્યાં ભવપાર. કું૦

પદ ૧૩૫મું.

ઓધવ કહેજો રે, હરીને એટલુ રે, કે અમને તમારો આધાર;
વિખડાં પાઇને રે, વહાલોજી શે નવ ગયા રે, કે દુઃખ દેખાડયા દીન દયાળ. ઓ.
દુખડાંની દાઝી રે, હે ઓધવ દેહ કેમ વળે રે, કે હરી વિના હોળી હઇડા માહે;
કે વેહતણા ભડકા રે, ઓધવ જો સમે રે, કે બળવંત આવી ઝાલે બાહે. ઓ.
મહારા મન વિષે રે, હરિની દાસ છું રે, કે ઘણા તમો સાધો મા નવ સાર;
કે જીવે તેને રે, જોવા આવજો રે, કે મુના પછી લેજો રે સંભાળ ઓ.
કે સાધુને વળાવી રે, ઓધવ આવીયા રે, મથુરા નગરની મોઝાર;
ગોપીજન નિત્ય રે, નરસૈંના સ્વામીને કહીએ રે, કે નયણે વેહ આંસુડાની ધાર. ઓ.

પદ ૧૩૬મું

કુબજાને કહેજો રે, ઓધવ એટલું રે, હરી હીરો આવ્યો તાહરે હાથ;
માન કરીને રે, એહને તું લજાવે રે, કહું છું શીખામણની વાત. કુ૦
પ્રાતે ઉઠીને રે, પ્રથમ પૂછજે રે, જે માગે તે આપજે તતખેવ;
બીજું કાંઇ રે, ભુધરને ભાવે નહીં રે, માહાવાને છે મહિ માખણની ટેવ કુ૦
રાજને દીપે રે, માળ રૂડા પુષ્પની રે, નિત નિત ધરજે નવલાં વેશ;
ઝાઝું ન જગાડીશ રે, જાદવરાયને રે, કોમળ કરમાશે એનો સુવેશ કુ૦
એહેને તે આધો રે, ઘડી નવ કીજ્યો રે, ઘેલી નવ કરીએરે અહંકાર;
શિવ ને વિરંચી રે, મહા મોટા મુનિ રે, જેને નવ જાણ્યો એહેનો પાર. કુ૦
કંસ ઘેર દાસી રે, પેલી કુબજા રે, સુંદર શામળીઓ ભરથાર;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, સખિ મુને મળ્યો રે, વહાલા મારા આવાગમન નિવાર. કુ૦

પદ ૧૩૭મું.

સુખડાના સિંધુ રે, સજની વહી ગયા રે, દુઃખના દરિયા આવ્યા પૂર;
મોહન મૂર્તિ જાતાં રે, કાંઇ નવ રહ્યું રે, નયણે વેહે છે સાગર પૂર. સુ૦
વહાલાજીને જાતાં રે, કાંઇ નવ ઉગર્યું રે, હવે તે હાથ ઘસે શું થાય;
વહાલાનો પાલવ રે, ગ્રહી અમે નવ રહ્યાં રે, કહે હવે મારી રોતાં રજની કેમ જાય. સુ૦
પીડ નવ જાણી રે, હે પ્રભુજીએ રે, કરી ગયો નહાનપણાનો સ્નેહ;
સ્નેહની સાંકળ રે, શામળીયો તોડી ગયો રે, એણે છોગાળે આપ્યો છેહ. સુ૦
ગોપીજન કીધાં રે, ગોવિંદે ઘેહેલડાં રે, કમળાના કંથ પધારો ઘેર;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, સખી મુને જો મળે રે, ટાળે મારો જનમ મરણનો ફેર. સુ૦

પદ ૧૩૮મું.

સુખડાંના દહાડા રે મુજ નિત સાંભરે રે, કે ગમતાં શામળીયાની સંગ;
મોરલીની ટેર રે, સંભળાવતા રે, કહો કેમ કીધા વીસરે રંગ. સુ૦
મુખે મોટ મોટ રે, હરી મુખ હસતું રે, કે તાળી દેતી હાથોહાથ;
હરીને જોડી રે, અંગો જમનાં રે, કરતાં વિનજો કર સહુ નાથ. સુ૦
પાન બીડી વાળી રે, મેલતાં મુખમાં રે કે ખાસી છાતના તંબોળ;
સોદામણી રે, રજની શ્રાવણી રે, ચખિયર સેજ કરાવે રસરોળ. સુ૦

ાવ સનકાદિકને રે, સ્વપ્ને નાવ્યા હરિ રે, તે હરી રમે અમારી સાથ;
ેકવાર રમાડે રે, આંખ મીંચામણી રે, આખડલી નચાવે રે નાથ. સુ૦
હેવા સરખું રે, કાંઇ કીધું નહીં રે, અમોને વળગાડ્યા વૃક્ષની ડાળ;
રમેયાનો સ્વામી રે, સખિ મુને ત્યાં મળ્યો રે, વહાલે મારે ઉતાર્યો ભવપાર. સુ૦

પદ ૧૩૯મું.

કઠણુ થયા મોહન મથુરાં જઇ, કાગળ નવ લખ્યો કટકો રે-ટેક
ગોકુળમા સહુ વાત કરે છે, કાહાન કુબજાશુ અટક્યો રે કઠણુ૦
કુબજા કાળી ને અંગે કુબડી, શું કરતી હશે લટકા રે કઠણુ૦
ચતુર હોય તે ચિત્તમા ચેતે, મુરખને શો ચટકો રે, કઠણુ૦
નરસૈયાચા પ્રભુ તમને ન ઘટે, નીચ સાથે શીદ ભટકો રે. કઠણુ૦

પદ ૧૪૦મુ.

જમના કાંઠે ઉભો સુંદર શામળો જો;
મીઠી મોરલીમા મધુરી વેણુ વજાતો જો
ગોપી જમુનાજી ન્હાવાને નીસરયા જો;
ન્હાવા નીસરયા ને અંગના આભ્રણ વિસરયા જો.
ગોપી આકુળ વ્યાકુળ થઇ છે ઉતાવળી જો;
મ્હારા અગના આભ્રણ ક્હોની સખી કયા વળી જો
વહાલે વનમા વજાડી ઝીણી વાસળી જો;
વાગી વાસળી ને કોરી મારી પાસળી જો.
મેહેતા નરસૈંના સ્વામીને વીનવું જો;
મારી ચુદડી આપો તો પાયે પડુ જો.

પદ ૧૪૧મુ

ગુણુની વીધી રે, ગોપ ગાય દોવે;
વીપરીત ગૈયે, કાઇ રાધા વલોવે
રાધાજીએ માધવજીનુ, મુખડુ જોયુ;
ગોળીને વરાસે, મહીડુ ઘગણી ઢોળ્યુ.

ગોકુળ માંહે, ગોવિંદ રાજા, રાધિકા રાણી;
દોહતાં દોહતાં ધેન, જાતી ન જાણી.

મોળ સહસ્ર સુંદરી મળી, અચરજ પામી;
ભક્તવત્સળ મળ્યો, નરસૈંનો, સ્વામી.

પદ ૧૪૨મું.

ભલે રે ભગવાન પ્રગટ્યા, અમારે કાજે;
આટલા દહાડા છાના રહ્યા, મુનીવરની લાજે. ભ૦

ગોકુળીયામાં કોટિક નારી, શણગાર સાજે;
ચાલે રે ગજગતિ ચાલે, પાયે નેપૂર વાજે. ભ૦

એહેવા માનરૂપે રહેવું, તને ન રાજે;
કામરસ ભોગ ભોગવ્યા, નીશાનાં વાજે. ભ૦

નારીરૂપે જુગત મોહે, લીલા સમ વાદે;
નરસૈંયો ભવસાગર ઝીલે, પ્રેમની પાજે. ભ૦

પદ ૧૪૩મું.

હરિજન કેરું કાંઇ ન ચાલે, હું મલપતી મહાલું રે;
તન મન મહારું વારી વારી, હરવરથી હું નવ ટાળું રે.

સણગટડા હું શાને રાખું, પ્રીત બંધાણી પિયુશું રે;
મહારો પ્રાણજીવન પાતળીયો, આનંદે અનુભવશું રે.

કંઠ વિલાગી કહાનજીશું, વાત રમાડી કરશું રે;
ભણે નરસૈંયો સુખની સેહેરે, ભુજબળ બીડી રહેશું રે.

પદ ૧૪૪મું.

લોચન અમળાનાં આધાર, મેં જોઉં વારંવારે રે;
દાણ્ મશે આવીને વહાલો, ફરવર મહારું નિહાળે રે.

મહારા મનમાં મોદ જગાણી, જેમ કહાનજી લઇ કર ઝાલે રે;
હસી હસી ભુજમાં બીડી મુજને, કંઠે આંકુવડી ઘાલે રે

મહીની ગોળી મસ્તકે લઇને, હળવે હળવે જાઉં રે;
નરસૈંયાના સ્વામી મહા સંગે મળતાં, જેની તૃપ્ત ન થાઉં રે.

પદ ૧૪૫મું.

મોહ લાગ્યો હૂંને મોહ લાગ્યો, નિરખતાં નંદકુમાર રે;
મહી મશે મારગમાં જાતા, નંદતણે ઘેર દ્વાર રે.
શી પેરે એહને મળીજે, દોહલો લોક વહેવાર રે;
સાન કરીને સ્નેહ જણાવે, સુંદર નેણ વિશાળ રે.
કોય લીલાએ કરી અવતરીયો, કોય ન જાણે પાર રે;
નરસૈંયાચા સ્વામી મુખ દીઠે, વિસાર્યા પતિ પરિવાર રે.

પદ ૧૪૬મું.

મરકલડો કરીને શું હસો છો, વાત તમારી જાણી રે;
મનમાન્યા પાખે મારા વહાલા, પ્રીત ન હોય પરાણી રે.
તમો આઘા આઘા આવો છો, જાણો છો જે સારૂં રે;
નાના ભાવ કરો અમ દેખીને, વાહી કોહેની ન જાઉં રે.
નીત એણે મારગડે આવું, તે વાળા કહોના ન જનઓ રે;
દાણ મશે મહારો પાલવ સાહ્યો, છમકલડે તે વાહ્યો રે.
અમો સુંદરી કોયને વશ ન આવું, જો કરો ક્રોડ ઉપાય રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીનું મુખ દીઠે, સર્વે દુઃખ વિસરી જાય રે.

પદ ૧૪૭મું.

અમારે તમશું પ્રીત બંધાણી, દીઠા વના ન મોહારે રે;
એકવાર આખા દિવસમાં, શે ન આવો ઘેર મહારે રે.
સકળ શણગાર કરી હું નિહાળું, જાણું જીવન આવે રે;
પ્રેમ ધરીને રુદયાશું ભીડું, શામળીયો ઉર સોહાવે રે.
મેહ ઘણો મળવાને મોહનશું, પણ મનમાં જાણી રહીયે રે;
નરસૈંયાચા સ્વામી વહેલા પધારો, આપણ રજની રમીયે રે.

પદ ૧૪૮મું.

એક વાર સામુ જુવો મહારા વહાલા, તનડાનો તાપ તે જાયે
તહારી નેણે અમી ઠરે મહારા વહાલા, મહારી નવપલ્લવ દેહી થાયે

તહારી કૃપા વિના ક્યાંય સુખ ન હોયે વહાલા, બીજા કોને કોટ ઉપાયે રે;
સ્વામિની શરણાંગત પામે મ્હારા વહાલા, બીજા અનેક દેવ આરાધાયે રે.
દુર્લભ દેહિ માનવી પીછું મ્હારા વહાલા, વળી અવતાર અવની માયે રે;
કૃપા કરો તમે નરસૈયાને મ્હારા વહાલા, ગુણ તમારા ગાયે રે.

પદ ૧૪૯મું.

માયલું મન ત્યાં ટલકું સહીયો, ઇંદા કૃષ્ણજી જોતી રે;
ક્ષણું આગણે ક્ષણું મંદિર માયલે, કૃષ્ણ કૃષ્ણ ભણતી રે.
ગાજે મુરી ગમે નહીં, શામલિયા શેણુ પાખાં રે;
મંદર માયલે આવા મોહન, માયલે ઉરવર રાખા રે.
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ માયલો, મારગડે કીં દીઠડો રે;
ભણે નરસૈંયો વાસલડી વહાતો, ગીઠડા માહે મીઠડો રે.

પદ ૧૫૦મું.

ગોવિંદ ગોઠડી કરતા મીઠડી, મીટડી માંડી જોતા રે;
મગફલડો કરી મોહન માયલું, ચિતડું ચોરીને લેતા રે.
વાલી વાલી ધોલી ઉપર, વાસલી વહાતો જોઇ રે;
હૈડા સરમો બીડી રાખ્યો, મુખડે એણે મોહી રે.
તન મન માયલું શામલો મહિયો, આખડી આગલ રાખાં રે;
ભણે નરસૈંયો ભાવતા ભોજન, કહાનજી શી કરાવશાં રે.

પદ ૧૫૧મું.

કાઈ ડગ હું સહીયર મોહીવી, મોહીસી મારગ જાતા રે;
અંગોઅંગે વેંધાણી હું, મોહને મીટડી મેલાતા રે.
ક્ષણ આગણે ક્ષણ મદર માહે, પાજરે પીડા ચાલી રે;
માયલા સુંદરવગ્રે બીડી, કડ બાહુડલી વાળી રે.
માયલો મોહન આવે સહીયો, ઉઠી ઉરવર લેશ્યા રે;
ભણે નરસૈંયો વેદના વામી, સરવશ શામળિયાને દેશા રે.

પદ ૧૫૨મું.

માયલે ગાજે આવતી ગોવિંદ, ગોઠડી મીઠડી કરવા રે;
સુંદર રે શામલિયા તાપલા, દુર્લભ દર્શન દેવા રે.
આછી પોળી ધીયે ઝમોળી, સુખડલી દીયા સારી રે;
જીવના જીવનશીં જોઇને, જાઉં નેણાપર વારી રે
સરસી સાકર ભેલી મેલા, સઘરુ દહીં રાખા રે;
બાલડીયો બાપનોરે વીઠલા, વળી વળી વેણે ભાખા રે.
મનડું મગવા કાજે તલખે, હૈડું માયલું હીશે રે;
એકલડે એ આવ એકાંતે મનડા શુદ્ધ મલીશે રે
બાલડીયા બહુનામી તાપલા, રુદેયા માંહે રસીયો રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મલીયો, વેદ પોચો વશીયો રે

પદ ૧૫૩મુ

ઘણે ઘણે દહાડે ઘેર પધાર્યા, હવે કરી રહો મન હેડુ રે,
સગુણ શામલિયો સહેજે પામી, તો દોહેલા દન શે વેહુ રે
સફલ કીધી ને સમરથ સ્વામી, માયલા અતરયામી રે;
મંદર માંહે પ્રેમ ધરીને, થિર થૈ રહો બહુનામી રે
માયલા મનમાહે ને ચિત માહે, નોતું તે પરમાનંદ પામી રે;
અણચિંતવા આવી આલિંગન લીધુ, મલ્યો નરસૈંયાચો સ્વામી રે

પદ ૧૫૪મુ

શોન સરજી તાહરા વદનની વાસલી, જે અધુર અમૃત રસ પાન કરતે. શોન
જન કોટાણુકોટ ઇશ્વર ઓલગા, અગન આપલડી દેહ દીધી,
પૂરવ જનમનુ સુકૃત્ય શુ એહનુ, તે તારા મૂખની હામ લીધી શોન
રાઈ રુકમણી લાછ ચંદ્રાવલી, અધિક નારાયણી પેર બોલે;
સોલ સહસ્ત્ર અતે હરી તાહરે, નહીં કોય વંશ વસ તોલે શોન.
વનતણી વાસલી કેમ ગમી તમને, જે પૂરવ જન્મની શોક માહરી;
ભણે નરસૈંયો શામલો શ્રીહરી, કૃષ્ણમા વેણ કામણગારી શોન.

પદ ૧૫૫મું.

આજ મૂહને કાંઇ કાંઇ થાયરે બેહેની, જાણું જાણું હૈયેથી ન મેલું;
રંગભર રમતાં કરૂં મનગમતાં, અંગોઅંગે ભેલું રે બેહેની. આ૦
ક્રૂર કુક્ડારે તું કને માનજ માગું, મહારો વહાલોજી રસ માંહે રાતો;
નરસૈંયાચા સ્વામી ઉરવરે માહાલે, રખે તું વયણ ઉચરતો રે બેહેની. આ૦

પદ ૧૫૬મું.

ક્હાનજીને કો લાવો રે, મારા તનની પીડા તે જાણે રે;
મદન સંતાપે મુને, વહાલો મન ન આણે રે. ક્હાન.
ચિતડામાં ચટકાવી સહિયો, ત્રણ ઘર એને કાલે રે;
વખની વેંધી ગોવાલણી રે, તે વખ વિઠ્ઠલ વાળે રે. ક્હાન.
ઓસડીયા મા કરશો સહિયો, ઘણું ઘણેરું થાશે રે;
આણી આણી લહેરડીએ, જીવડલો મારો જાશે રે. ક્હાન.
સકળ સહિયરો મળીને, સમર્પો અંતરજા
ભગતવત્સલ મળ્યો રે, નરસૈંયાચો સ્વા

પદ ૧૫૭મું.

આજ મેં દીઠો દેવ, જમુનાને તી
ભરતાં ભરતા ઘડુલે, કોણે ન આવે માહે ની
માય ને બાપ મા વઢશો, ને મા વઢશો માહરા વી
આજનું મ્હારૂં મન સરથ નહિ, વિકળ થયું શરી
શીર ઉપરથી ખસીયાં, નવરંગા ચી
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, દેરૂ હૈયાનું ઢી

પદ ૧૫૮મું.

ક્હાન દેવને કોડામણે ભામણે, મહીડું વલોવી જાણે
ગોળો રવાયો શુભ્રિવલ ગોવિંદો, તરત નેતરું તાણે
બ્રાહ્મણ કોઇ બગતને ભેલે, મહેલે મહી અજ માણે
જે રસ બ્રહ્માદિકને દુર્લભ, તે અલને આહીરડાં માણે

કોઇ વિચાર વધારે વિઠ્ઠલ, માંખણુ અતિ ઘણું આણે રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મળીયો, જેહને વેદ વખાણે રે.

પદ ૧૫૯મું.

આંખલડીથી અલગો રે, માહારા વિઠ્ઠલ મુ જાઇશ વળી રે;
મનમાન્યુ મહાવાશુ મળતા, તતક્ષણુ લાગી તાળી રે.
અમે ભરવાડા ભુધરા, ઓઢણુ કંમલ કાળી રે;
મ્હારા જીવના જીવન રે જાદવા, હું ન શકું રાખે સંભાળી રે.
કામણુગારા કહાનજી, તારા ચર્ણું ઉપર ચિત્ત વાળી રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી ભલે મલીયો, ભવસાગર મે ટાળી રે.

પદ ૧૬૦મુ

આજ મેં નયણે નીરખ્યો નાથ,
અભે કર આપ્યો કરુણા થી, નયણા મ્હોવા મારા નાથ રે. આજ
પારવતી તે પતિ શ્રી બોલ્યા, સુણીએ સ્વામી વાત;
દયા કરો આ સુત જાણી, પ્રગટે ત્રિભોવન નાથ રે. આજ
શંભુએ શરણુાગત રાખી, મુખ કમળ કર વાહ્યો;
માગ માગ શંકર એમ બોલે, મધુર અમૃતરસ પાયો. આજ
હું માગુ છુ મહારા સ્વામી, હરે તારા રસગુણવાન;
સંકટ તો સાધારણુ થાજે, કરતા હરિ ગુણુ ગાન. આજ
વૃંદાવનમા મધ્યે મોહનજી, ગોરી કરતી ગાન;
કહે કમળાવર તું માગ નરસૈંયા, પુરી આશ આપુ માન રે. આજ

પદ ૧૬૧મુ

'સુંદરી તનમુખ ચંદ્ર અવિલોકવા, સનમુખ શામળે દ્રષ્ટિ કીધી;
નયણુ નયણાં મળ્યાં, વિરહાતુર ટળ્યા, અવળ મોરે નાથે અર્ધાંગ લીધી
કંઠે બાહે ગ્રહી, સનમુખ ગુણુ ઉચરે, તુમસી મમ જીવન ઇમ નાથ બોલે;
તુમસી શૃંગાર ઉર હાર મમ ભૂષણુ, તુમસી મમ મગન ચિત્તસંગ ડોલે
પ્રીતપૂરણુ કરી, એમ કહે શ્રીહરી, માન મૃગલોચની વચન માહરું;
યદપિ મુખથકી વીસરયો વલ્લભા, હૃદયામાંહે સખી ધ્યાન તહારું.

ધન કુલકામિની કૃષ્ણ તેને કહે, જેહેનું ધ્યાન સુર બ્રહ્મ રટતાં;
નરસૈંયાચો સ્વામી સુખતણો સાગર, એહની સુંદરીને અરજ કરતાં.

પદ ૧૬૨મું.

પિયુ સખુણાનાં રે રતિ રસ ઘેલાં, એમ સમુદ્ર તરંગે ભેલાં
અધમેલાં અલશાણાં ડોલે, તું ન બોલે પણ એહજ બોલે
સાહરી રે લાજ હઠ તુને સજની, એ અછુ આનમ ગતિ રજની.
ત્યાંહે નારસૈંયો એ સુખ જોઇ, બેહુ તાંહાં અવર બીજો ન કોઇ.

પદ ૧૬૩મું.

માનની માન ન કીજીએ શામળડી પહેરો શણગાર રે;
વિલસે વનમાં આવીને, સેજડીએ દેવ મુરાર રે.
વળતી વનિતા એમ વદે દુતી કહુ સુણ એક વાત રે.
સદિ સમાણી સાંભળે, હરીજન વાધે ધ્યાન રે.
બ્રહ્માદિક પાવે નહિ; મુનીશ્વર નાવે ધ્યાન રે;
તે તામેશું રંગ રમે, રહે તું તો રૂપનિધાન રે.
મહેલો રે માન મનમાં ધરી, મૂકી રે હૈયાનો રોષ રે;
અધુર સાપી બારશું મળીને ટાળો હૃદયનો રોષ રે.
પહેર પટોળી પદ્મિની, ચોળીશું ચિત્ત લગાડ રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી વિના, તુંને કોણ લડાવે લાડ રે.

પદ ૧૬૪મું

.લ અંબુજવાં નયણુ નાગરી, રયણી ઉજાગરી આંખ દીસે;
મલ મેરેલાં ને વેણી હાર લટકે, માન તું માનની જો અરીસે.
ધુર અંજન થયો હાર ઉરપર રહ્યો, અલશાણા થઉ સખી અંગ રોષે;
ણી વદનશું મદન સહકરો સુભગ, ભોગી ભામની મધુર બોલે.
પુજ સહેજે મલો ચતુર નર શામળો, સરવરી પૂરણ ચંદ્ર રીતે;
ઇસૈંયાચા સ્વામીશું મહા સંગ્રામ રમણ, માનરા ધ્રુમરી વચે ન જીતે.

પદ ૧૬૫મું.

સામરીયાં શું કરશે મુને, ગોવિંદશું મન માનું રે;
નણદી સઘળે લવતી હીંડે તો, હું શા રાખું છાનું રે.
નિરભે થઇ વાહાલે ઉર લીધો, જે સહુ કહેશે તે સેહશું રે;
પીઉજી મહારે પ્રગટ પધારે, પ્રેમ ધરી વહાલો ભજશું રે.
અંગોઅંગે અમીરસ વાધો, નયણે નયણાં મેલનાં રે;
નરસેયાચો સ્વામી અલગા મ થાશો, આ યૌવન રહો રેલનાં રે.

પદ ૧૬૬મું.

વહાલો વાંસલડી વાહે;
તેમ તેમ અંગે અનંગ જગાવે, કેમ રહું મંદિર માહે. વહા.
કોણ મીલાવે મારા પીયુને, તેને લાગુ પાયે રે;
તનમન વારી શામળિયાને, બીડુ રદિવા માહે રે. વહા.
વાટ જોઉં નિત વહાલા કેરી, સકલ કરી શણુગાર રે;
અલગ ગઇ હું આલિંગન લેવા, ખણું આગણુ ખણુ વાર રે. વહા.
સર્વસ સાપુ શામળિયાને, શુ આવે ઘર માહે રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી મેલાં વણ, વેના કેમ જાયે રે. વહા.

પદ ૧૬૭મુ

ઓરો આવ અલબેલડા, સગુણુ ગુણુ ઘેલડા લાજ લોપી રુદેમાહે ચાપુ;
દેવને દુર્લભ, પેર પામે નહિ, પ્રગલ અધર રસ પાન આપું.
નવલશા રંગરા, અમલ અમૃત ભર્યાં, તુજ વિના ચતુર નર કેણુ ચાખે;
કામ રસ કેલીને, કારણે મુજ વિના, જતશું જાગતી કોણુ રાખે
જાલ હાસળરૂં, કળેવર, કમલ નાહરૂં, અધિક કોમલ વપુ ગેલ ચતુરી,
રંગ રમતા રખે, અંગ અલગું થતાં, મુલ મોઘુ પુનર નાહો નારી
રસિક જન લહે, રસના રસને, અવર કોણ નવ લહે, વિરહ વાલ્હા;
નરસૈંયાચા સ્વામી, અંતરયામી સંગમાં વિલસતાં તે જ ડાહ્યા.

પદ ૧૬૮મું.

વાંસની વાંસળી, અમ થકી થઇ ભલી, હેતે શું શામળે અધુર રાખી;
જે રસ પ્રેમદા, દુર્લભ છે સદા, તે રસ દિન નીશ રહી રે ચાખી

વાલમા વશ કર્યો, તેણે હાં રે કરે પરો, અધુર અમૃત રસ પાન કરતી;
શોક જોડે થઇ, કેમ રહીયે સહી, હરનીશ નાહોના શ્રવણ ભરતી.

કોણ તપ કીધલાં, પુણ્ય આવી મળ્યા, તેણે કરી નાથને અસંખ્ય વહાલી;
નીચ ને ઉંચનું, ત્યાં નથી પારખું, પ્રેમ દીઠો તેને રહોરે ઝાલી.

ઘેર લગે કામની, શ્રવણે જોને સુણી, સીદ લીધા તેના પ્રાણ તાણી;
નરસૈંયાચો સ્વામી, શોકને વશ થયો, કામની કૃષ્ણને વશ જાણી.

પદ ૧૬૯મું.

તું કયાનો દાણી રે ધગડમલ, તું કયાંનો દાણી રે;
તુંને જાઈ મથુરા તાણી રે ધગડમલ, તું કયાંનો દાણી રે. તું.

નહિ તું ગામ ગરાશીયો રે, નહિ તું રાજકુમાર રે;
નંદ આહીર ગોકુળમાં વસે તે તણો પીંડાર રે. તું.

મોટપણું મનમાં આણો, જાણ્યાંછાં એ જાત તારી રે;
રાવણે જેને રાજ કરેલું, કહી ન શકું તુંને વારી રે તું

જાનુપુરૂપ તું. જાદવાગે, મધુરો વાયો વંશ રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીની લીલા, જેમ રાવણ તેમ કંસ રે. તું

પદ ૧૭૦મું.

મહી વલોવે રે ગોપી, મહી વલોવે રે ગોપી
પરવશ થઇને પ્રેમે ભરાણી, તન મન હરિને સોપી ગોપી મ.

ભરજોબન માહે કામની ઘેલી, નાદે નેપુર વાજે;
વલોણું અનિ વાયે ભરાણું, મેઘ ઘોરશી રહી ગાજે. ગોપી મ.

હૈયા ઉપર હાર હુલાવે, પાછળ કુમકુ ફરકે.
કામા કૃષ્ણતણે રંગે રાતી, શીશ રાખડલી ઝળકે. ગોપી મ.

કટી માહે તો ઘુઘરડી ઘમકે ઝાંઝરીયા ઝમઝમકે;
ગાયે ગુણ ગોવિંદતણા રે, વિંછીડાને ઠમકે. ગોપી મ.

મગન થઇ ગોરસ ભૂલી કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખ બોલે;
શીશફુલ વેણી લટ લટકે, નાણે મણીધર ડોલે. ગોપી મ.

મહી વલોવે માખણ કાઢે, જાણે વહાલો આવે;
માખણ સંગ્રસ સાકર ભેળુ, જેમ જીવનને ભાવે ગોપી મ.
પ્રેમદાની પ્રીતે નાથ પધાર્યા, વાસલડી રે વા'તા,
નરસૈંયાચો સ્વામી વનિતા સાથે, મોહે જેને સુરીનર ઘાતા. ગોપી મ

પદ ૧૭૧મુ.

આજ પીઉડો રીસાણો સજની,
મનડુ મહારુ ક્યમે જાય ન રહ્યુરે,
નાહોલીયો રગ ભરી ભરી રમ્યો,
આવો ગ્યોએ તો ઇમ કાઈ કહ્યુરે

એક વચન ઉતુ ઉચ્ચારુ, તે મેં કહેતા કહેવાણુ રે,
મેં જાણ્યુ પીયુને હમીને હસાવુ અવગુ થાતુ ન જાણુ રે.
એક અપરાધ અમારો સજની, જે મેં કહ્યું હોય કાઇ રે;
તનનો તાપ જાયે જુક્તે, હરી હમી હો વહાલા સાઇ રે
પીતામ્બરીયાને પાયે લાગુ કૃપા કરો જદુરાઇ રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી જેટ્યે રીઝયા, તેરને રેણી વિહાઇ રે

પદ ૧૭૨મુ

મારે દેહ ધર્યાનુ ફળ, એક લ્હાવો દર્શનનો. ટેક
નદતણે ઘેર આવુ ને જાઉં, ન' કરે ન કોઇની સેવ રે;
જશોદાજીને કરુરે વિનતિ, મારે શામળીયાશુ સ્નેહ રે લ્હાવો
નીત નીત નવના નેહ ધરુ ને, સજુ મુજ અગ શણગાર રે,
પ્રેમતણો ભોગી પાતલીયો, તે તો લગરે આવે બાર' રે લ્હાવો
જમના જળ ભરવાને જાઉં, વાહલા ન કરુ કોઇનો સગ રે,
એક વાર પાણી અડકુરે જાલુ, મારે તેમ તેમ અતિ આનદ રે લ્હાવો.
ધન્ય વૃદાવન ધન્ય આ વસવુ, ધન્ય અમારા અગ રે,
નરસૈયાચા સ્વામી સગે રમતા, માગે અવિચળ વાધ્યો રગ લ્હાવો.

પદ ૧૭૩મુ.

બોલાવી મા હું નહિ બોલુ, માગ વા'લા વા'લજી વારુ વારોવાર,
અમો છુ કુલવધુઆ નારી, તમે છો નદતણા કુમાર બોલા

પરપુરુષોશું વાતુક કરતાં, મારા વીરજી આવે અમને લાજ;
દુરીજન લોકડાં કાંઇ વિચારેલા, એહને એ સાથે શું કાજ. બોલા.
કામ તણે જે રંગ વલુંધ્યા, તે નર મોહોના ગૂઠા;
નરસૈંયાચા સ્વામી તમ સરીખડા, જુગલમાં કો નવ દીઠા. બોલા

પદ ૧૭૪મું.

કુંજનો વિહારી રે, મા મુને સાંભરે રે,
હવે ક્યાં દેખું દીન દયાળ;
મોળાકુને બાંધે રે, મોહન મલપતો રે,
આંગણીએ વા'તા વિણુ રસાળ. કુંજનો.
મધુવન જાતાં રે, માખણ મહી વેચવા રે,
માર્ગે આવીને માગતો દાણ;
હાસ્ય વચન રે, વા'લો મારો સાખતો રે,
ભાખે મીઠડાં વેણુ કરે વખાણ. કુંજનો.
સુખના વિસરામ રે, અમને તો આપતો રે,
નીત નીત ઉત્તમ નવલો રે નેહ;
નરસૈંયાના સ્વામી રે, વિના હું તો વ્યાકુળી રે,
તેણે મારી દુર્બળ થઇ છે રે દેહ. કુંજનો.

પદ ૧૭૫મું.

મેહુલો ગાજે ને માધવ નાચે, રુમઝુમ વાજે ઘુઘરડી;
આછાં ચીર ચરણાં ને ચોળી, માથે લીલી લોબરડી ટેક.
તાળ પખાજ વજાડે ગોપી, શ્યામ વજાડે વાંસલડી;
દાદુર મોર બપૈયા બોલે, મીઠે સ્વરે બોલે કોયલડી. મેહુલો.
ધન વૃંદાવન ધન જમુના તટ, ધન કૃષ્ણે અવતાર લિયો;
ધન નરસૈંયાની જીભલડીરે, ધન ધન રાગ કાલેરા કહ્યો. મેહુલો.

પદ ૧૭૬મું.

ગાળ કોઇને નવ દિજે માગ વહાલા, ગાળ કોઇને નવ દીજે;
હું રે ગોરી ને તું રે શામળિયો, આલિંગને અંગ કાળું થાયે ગાળ.

મારા ઘરમા પીંઢારી માડે, નાગરડે નખ લાગે;
અમ ઘેર નાત્રીઓ રે અંતી, સાચો ઉત્તર માગે. ગાળ.
અમ ઘેર નણદી છે અદેખી, હેના જોની હીંડે;
નરસૈંયાચા સ્વામી કહું તુજને, સાસરિયે નહિ તેડે. ગાળ.

પદ ૧૭૭મું.

ગુલાલે વધાવે ગોપી, ગુલાલે વધાવે,
સુંદર શામલીઓ મન ભાવે રે;
જમુનાજી તીરે મોહન વાસલી બજાવે રે,
લટકતી ગધે બાહોલકતી આવે રે. ગુલાલે.
તાલ મૃદંગ વજાડે વનિતા, લલિત રાગ આલાપે રે;
રુમઝુમ રુમઝુમ નાચે સુંદરી, વાહલાજીને ગતીઓ દેખાડે રે. ગુલાલે.
મંગલ ગાએ માનુની ત્યા, હેત કરીને લાડ લડાવે રે.
પ્રથમ વર્ગંતપચમી પૂજત નરસૈંયો સંગ સોહાવે રે; ગુલાલે

પદ ૧૭૮મું

કૃષ્ણ કૃષ્ણ સહુ કહેશો, પણ અમો ગોવાળીડા સહુ કહેશા રે,
જો તું અમશા આળ કરશ તા, જઇ મથુરામા રહેશા રે. કૃષ્ણ.
અમ આગળ આવી આવીને, મહામોટાઇ ભાખા રે;
લાજે નહીં મનમા તાહરે, આગમ તારું મોસાળ જાખા રે. કૃષ્ણ.
કાનજી કાળો થા ઠીકલડો, છોકરો છાશ પીયતા રે;
હાથે સહાઇ હકલાવતા, તાહરે બાપ બાહુડો બીહતા રે. કૃષ્ણ.
સકળ વિશ્વ સહુ કોય જાણે, ગામતણા ગોવાળા રે;
નરસૈંયાચો સ્વામિ ભલે મળીઓ પૂરણ બ્રહ્મ દયાળા રે. કૃષ્ણ.

પદ ૧૭૯મું.

લાવો લાવો ઠગારાને ઘેર, ધુતારાને લાવો રે. ટેક.
ઠગના ગયાતા સગાઇશા ઘેર, ચૈરૈયો ખવડાવ્યો રે;
અભિમન્યુ ચક્રાવે માર્યો, હા રે તમે ઉત્તરાને રડાપો આલ્યો રે ઠગારાને.

તમે ઠગવા ગયાતા બળીને દ્વારે, વામનરૂપ ધર્યું મહારાજે રે;
ઉઠ કદમ અવની રે યાચી, હાં રે તમે બળીને ચાંપ્યો પાતાલે રે ઠગારાને.

તેલ કડાય સુધન્વાને રાખ્યો, ને જશ જગતમાં વધાર્યો રે;
અર્જુન કેરા સારથી થઇને, હાં રે તમે અંતે સુધન્વાને માર્યો રે. ઠગારાને.

ગોપિકા કેરી વિનતિ રે. તમે માની લ્યો નિર્ધાર રે;
નરસૈંયાના સ્વામીને શું કહીયે, હાં રે પ્રભુ નહિ આવો ગોકુળને દ્વાર રે ઠગારાને.

પદ ૧૮૦મું.

વાતલડી કરતા રે, વહાણું વાહી ગયું રે; વાત. ટેક.

મહીડું મથવાને ઉઠી જશોદા રાણી;
વિસામો ખવડાવવા ઉઠયા સારંગપાણી. વાત.

રત્નાગર જાણે રે મુજમાં રત્ન નથી;
હાલોમાલો કાલોધેલો શું કરશે મથી; વાત.

મેરૂ જાણે રે હું તો ચૌદશ ગાંડયો;
હાવે નવ રવૈયો કરશો, જાઉં રે નાઠો વાત.

વાસુકી જાણે રે, મારી શી વલે થાશે;
હાવે મારૂ નેતુ કરશે તો જીવડો જાશે. વાત.

મહાદેવ જાણે રે, મારી શી વલે થાશે;
હાવેનું હળાહળ વિખ કેમ રે પીવાશે. વાત.

દેવતાએ જાણ્યું જે અમૃત પાશે;
જાણે નરસૈંયો કુલની વૃદ્ધિ થાશે. વાત.

પદ ૧૮૧મું.

નંદતણી વાડીમા ગિરિતણી ઝાડીમાં, લાડી વ્રખભાનની ગયતી રમવા;
કામી જે કાનજી બણી ઠણી વાનજી, સાન સંભારીને ગયો રે ભમવા

દૂરથી દેખિયો નટવર પેખિયો, લેણી લક્ષણવંત મન મોહી;
નટવર નાગરો બુદ્ધિનો સાગરો, ધર તજી આવિયો જોઇ સોઇ.

કાયે સરશે નહિ નમી હું કહું સખી, કહીં તક ભૂલિરો નાથ કાળા;
પીર મુજ માવડી નિત્ય કરે રાવડી, આવડી વાર ક્યાં ગઇતી બાળા.

અમો ઉત્તર શો દીજીએ, અબળા ઘણું બીજીએ, રીઝીએ નાથ જ્યારે સુખ જોઇએ.
નાથ કહો ક્યમ કરું, જનનીથી હું ડરું, વરું વર આપને કેઇ સોઇએ.

દુઃખ અબળાતણું, લાગ્યું મનમાં ઘણું, બન્યું દીન રૂપ દયાળ કેરું;
નરસૈંયાનો નાથ જે, બોલ્યો જોડી હાથ તે, સાથ મારો કરો દુઃખ દેરું.

પદ ૧૮૨મું.

વાંસલડીને વારો રે વારો, વહાલા વાંસલડીને વારો રે;
ઓછાનો કાંઇ સંગ ન કીજે, એ પાખે તમો સારો રે. વહાલા.

તમારા અધર વિષે છે અમૃત, એમ કાં છુટું રાખ્યું રે;
પોતે પીયે બીજાને પાયે, તો રેલછેલ કરી નાખ્યું રે વહાલા.

પશુ પંખી તરૂવરને પાયે, લાંબી થઇને બેઠી રે;
કોહેલું પાણી જેમ પીએ, લેંશ ખાબડે પેઠી રે. વહાલા.

જ્યાહાં જોઉં ત્યાં આસને બેઠી, અમને ઠામ ન આપે રે;
નિર્લજપણે સંગી થઇને, માથે છાણું થાપે રે. વહાલા.

બાપતણી મીરાંત હોએ જો, તે ઉપર મન ચરકે રે;
ધણી રણી દાનાર થઇ છે, હાથ પીયે રે હડકે રે. વહાલા.

એટલે ફોધે નવ સરે, અમ ઉર અમલ ચલાવે રે;
મધ્ય નિશાએ મન આકરણી, ઘેર ઘેર વાત છોડાવે રે. વહાલા.

પદ ૧૮૩મું.

તારી મોરલીએ મન મોહ્યા રે, ઘેલી થઇ ગિરધરીયા, ટેક.

દોણી વિના હું દોવા રે બેઠી ને સાડી બીજી નવ જાણી;
વાછડાંને વરાંસે બેહા, મેં તો બાળક બાંધ્યા તાણી રે. ઘેલી થઇ.

સાસુ કહે વહુવરને વંતર વળગ્યું, અખેતરીયા ઉતરાવો;
દીએર કહે ભાભીને બાધો, એને સાટકડે સમજાવો રે. ઘેલી થઇ.

નણદી કહે હું નિત્ય નિત્ય દેખું, કા'ન કા'ન મુખ બોલે;
પાડોસણ કહે એની પેર હું જાણું, વ્રજ વનિતા વનં ડોલે રે. ઘેલી થઇ.

તાવ્યાં ઘી સાકરમાં ભેળ્યાં, ને પ્રેમે ભેળ્યા પાણી;
નાવલીયાને મેં નેત્ર બાંધ્યો, ઘરનો ધારણ જાણી રે. ઘેલી થઇ.

ધન રે વૃંદાવન ધન એ લીલા, ધન ગોરસ આ ગોપી;
ધન નરસૈંયા તારી જીભલડીને, આખા વૃંદાવન રહ્યા ઓપી. વેલી થઇ

પદ ૧૮૪મું.

જેને જેમ રંગ રે સજની, જેને જેમ રંગ રે;
તેને ન ગમે બીજાનો સંગ રે સજની, જેને જેમ રંગ રે. સજની
કસ્તુરી હોને જેને ઉજવળ રે, વળી વિશેષ સુગંધ રે,
તેનું કારણ મન માન્યાનું, બાંધ્યું મરીઆ સાથે સંધ રે. સજની
નૈણાં હોય જેને નિર્મળાં રે, મરવ દેખાડે વાટ રે,
અંજન વિના ઓપે નહિ રે, નવ ચડે સોના ઘાટ રે. સજની
વદ વિખ્યાત જાણે સહુ રે, સાયર ખારાં નીર રે,
તેનું કારણ મન માન્યાનું, મરીના સુંદર શરીર રે સજની
ગુણ અવગુણ જાણ્યા વિના રે, કોઈ ન જાણે આપ રે,
વામદેવે સર્વ તજીને, કંઠે આરોપ્યો સાપ રે સજની
શામળિયાસું સ્નેહ હમારે, કદી નવ થાશે ભંગ રે,
નરસૈંયાચા સ્વામીની સંગે રમતાં, નીત નીત નવલા રંગ રે સજની

પદ ૧૮૫મું.

પરિબ્રહ્મ ગોવાળા સંગ રમે, તેને જોવા જોગેશ્વર દેહ દમે પરિ ટેક
વાહલા વૈકુંઠ લોકથી સંચરો, જેને લીના માનવ દેહ ધરો;
વાહલો ચૌદ લોક ભાગે ઘડે, માગે માખણ માટે રડવડે પરિ
વાહલો અકલીત નવ જાએ કળ્યો, જેને વામનરૂપે બલી છળ્યો,
ત્રિકમજી ત્રણ ડગલાં ભરે, તે તો ડમરૂ ચડતાં રડવડે પરિ
વાહલો ધરને ધ્યાનમા નાવીયો, એને જનની જસોદાને ધાવીયો,
જેને રૂપ ધરુ મચગચરુ, જેણે ગોમત ચાર્યાં વાછરું. પરિ
વાહલો વચન પાળવા અવતર્યો, તે તો ગોરીયે ગોરીયે સંચર્યો,
નરસૈંયાનો સ્વામી મીઠડા, તે તો વૃંદાવનમા દીઠડો પરિ

પદ ૧૮૬મું.

રજની સોહાગી વહીરે ગઈ, ભાણુ સોહાગી ઉગ્યો રે;
નંદ સોહાગી શામલીયો, કુસુમ કલી લઈ પૂજ્યો રે. રજની.
ગોપ સોહાગી ગણુ ઉભા, વેણુ સોહાગી વાગે રે;
માતા સોહાગી નાદ કરે રે, કુંવર સોહાગી જાગે રે. રજની.
ધેન સોહાગી વતા ધવરાવે, સ્નેહ સોહાગી બાંધ્યો રે;
નરસૈંયાચા સ્વામીને મુખ દીઠે, ભવસાગર તો ભાગ્યો રે. રજની.

પદ ૧૮૭મું.

ધરણી ધરસુ લાગ્યું મારું ધ્યાન રે,
લોક કહેશે ગોપી ઘેલી રે થઈ છે;
માથે છે મહિ - કહે છે કાન રે. ધરણી.
વેચતી વેચતી ચાલી નગર મુઝાર રે;
મટુકી માહે આવી રહ્યા દેવ મોરાર રે. ધરણી.
ચૌદલોક એના મુખમાં સમાય રે;
એરો વૈકુંઠનાથ કેમ મટકીમાં માય રે. ધરણી.
નરસૈંયાચો સ્વામી ભકત આધીન રે;
આપ સરીખડા કીધા આદીર રે. ધરણી

પદ ૧૮૮મું.

ક્ષિતિરસ તરૂ શાખાએ પસર્યો, મનસિજ નૈણે વસિયા રે;
હૃદેભાવ કુચમંડળ પૂર્યો, આવ્યો ગતિપતિ રસિયો રે. ક્ષિતિ૦
અતલીજળ વનસ્પતિ નાચે, ઉલટપાલટ કીધું રે;
અખીલ બ્રહ્માંડનું અમૃત લઇ, જુવતી વદને પીધું રે. ક્ષિતિ૦
અદ્ભુત બળ આપ્યું અબળાને, નરવર કાયરૂ અંગે રે;
હસવું વનવેલીને આપ્યું, કોકીલા સ્વર મકરંદે રે. ક્ષિતિ૦
રોગ વિમુખ જન સર્વને આપ્યું, ભોગ ભક્તિ ભગવાને રે;
તાપ તપસાક્રમ જડ તેહેને, નરસૈંયાને ગુણ માને રે ક્ષિતિ.

પદ ૧૮૯મૂ

ચાલો ચાલો રે આપણ સહુ સાથ, વૃંદાવન જઈએ;
જો કહો તો શામળિયા, વહાલા જમુનાને કહીએ આપણ

હું નાનકડો બહુ તમો ગોપી, કહો કઈ પેરે કીજે રે,
રમતા રમતા રાત થાએ, માતા મુજને ખીજે રે. આપણ.

કહ્યું અમારૂં માનો રે કાનજી, ગોપી પાયે પડતા રે;
છબલડી તુજે લાગ વહાલા, રાત તમારી કરતા રે. આપણ

હરખ્યા નાથ હસાવી ગોપી, કર બાહુલડી વાળી રે,
નરસૈયાચા સ્વામી હોળી રમવા, વન ચાલ્યા વનમાળી રે આપણ

પદ ૧૯૦મું.

વ્રીજવાસી કનૈયાલાલ, મોહન જાતા રે. ટેક

ગોકુળથી આવી ગોવાળણી, મથુરાથી આવ્યો કાહાન;
મારગમા ઝગડો મચ્યો, કાહનો માગે દધીના દાણ. મોહન

કોણ રાયનો તું બેટડો, શું છે તારૂં નામ;
નંદરાયનો હું બેટડો, કાહાનજી મારૂં નામ મોહન.

કોણ રાયની તું બેટડી, શું છે તારૂં નામ;
વ્રખભાનની હું બેટડી, પ્યારી રાધા મારૂં નામ મોહન,

ઉત્તરથી આવી બાલી, વસી જમુના તીર,
કાનજીનો ભીંજે કામળો, ગણી રાધાના ભીંજે ચીર. મોહન.

આજ લગી દાણ આપ્યા નથી રે, રીત નવી નવ હોય,
જોર જુલમ કરીએ નહિ કાહના, ગોરસ સામુ શું જોય. મોહન

મોર મુગટ શીર પર ધર્યો, મુખ મોરલી ઘનઘોર;
કાનજી મનાવે કામની રે, કઈ રસ રમવાના કોડ. મોહન

ગાય શીખે ને સાંભળે રે, તેનો થાયે વૈકુંઠવાસ;
કરજોડીને વિનવે સદા, ગુણ ગાય નરસૈયો દાસ મોહન.

પદ ૧૯૧મુ.

રાતી ચૂડી કરે કામની, રાતા ચરણા ચુંદડીઆ,
રંગે રાતી કુંકુમની પીયળ, તે તળે રાતી ટીલડીઆ,

રાતા કણેર કલીના ટોડર, રાતી ચોળી હૃદે ધરી;
રાતા તંબોળ ઓપે અતિ અબળા, રાતી સિંદુરે માગ ભરી. રાતી.

કાળી કોરે પેહેરી સાડી કાળો કમખો કસણુ કસ્યા;
કાળી દોરી ગોફણડે ગુથી, કાળા દાત મુખ ભમર જસા;
કાળા કાજળ નૈણે સાર્યા, કાળો ભેખ ધર્યો વિવિધ વળી;
કાળા કૃષ્ણ કાલિંદી તીરે, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી કાળી

નીલા નેહે પેહેરણ પેહેર્યા, નીલા કોલી પાન ઘણા;
નીલી ઝુલ કમળ કર કમખે, નીલા ટોડાર તુલસી તણા;
નીલા ગિરિ ગોવરધન તરુવર, નીલું વૃંદાવન વળી,
નીલા પોપટ કરે પદ્માણી, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી. નીલા.

પીળા વસ્ત્ર પેહેરણે પેહેર્યા, પીળા આભુષણ અગ ધરી;
પીળા ચાપા ચોસર કોટે, પીળી કેશર આડ કરી:
પીળા અગ ઓપે અતિ અબળા, પીળી મોને સર્વે વળી;
પીળી આબા શાખ ગળી રે, તાહા ત્રિકમને ત્રિયા મળી પીળા

ઉજ્વળ શ્વેત સાહેલા પહેર્યા, ઉજ્વળ ચોળી ભરત ભરી;
ઉજ્વળ જાઈ વેલના ટોડર, ઉજ્વળ સુદરી તીલક કરી;
ઉજ્વળ ચત રાખ્યુ હરિચરણે, પુડરીક વિઠ્ઠલો હૃદે ધરી;
ઉજ્વળ ગગાજીનો પ્રવાહ, ઉજ્વળ વાણી નરસૈયા તણી ઉજ્વ

[This last piece is said to describe the five-fold *lilā* in five colours which the poet saw in a divine vision. The whole story is given as follows in the introduction to **નરસિંહ મેહેતા કૃત કાવ્યસંગ્રહ** (Gujarati Press ed):—

ધ્યાનસ્થ નરસિંહને આશીર્વાદ આપી વરં બ્રૂહિ । વરં બ્રૂહિ । કહીને નરસિંહને માથે હાથ મૂકી, બીજા હાથ વડે તેનો હાથ પકડી ભોળા શભુએ તેને ઉઠાડ્યો નરસિંહ તો પાર્વતીપતિને જોઇ ગદ્દગદિત થઇ ગયો, અને એકમને તેની સ્તુતી કરવા લાગ્યો શંકરે પુનઃ કઇ વર માગવાને કહ્યુ, ત્યારે એણે ઉત્તર દીધો કે, "આપના દર્શન પછી મારે માગવાનું શુ રહે છે? આપ સર્વાંતર્યામી પ્રભુ તો છો" આ ઉત્તરથી સતોષ ન પામતા વળી એકવાર ભોળાનાથે વર માગવાનુ કહ્યુ, ત્યારે નરસિંહે માગી લીધુ કે "તમને જે વલ્લભ, હોય જે દુર્લભ, આપો રે પ્રભુજી દયા રે આણી"

(શામળશાહનો વિવાહ). શિવના હૃદયમાં વિષ્ણુ અને વિષ્ણુના હૃદયમાં શિવ બિરાજે છે, એવો ઉમાપતિ અને રમાપતિ વચ્ચે અભેદ છે, એ રહસ્ય એક નરસિંહ સારી રીતે જાણતો હતો, અને જો ભેદ હોય તો તે માત્ર અજ્ઞાની જનોના ઉરમાંજ હોય છે, એ પણ તે સારી રીતે સમજતો હોવાથી, તેણે એક પંથ દો કાજ સાધેલા જોઇ સદાશિવ તેની આવી મનઃસ્થિતિથી પ્રસન્ન થયા, અને નરસિંહને દિવ્ય દેહ ધારણ કરાવી, ચક્ષુ મીંચાવી, મનોગતિએ તત્ક્ષણ શ્રી દિવ્ય દ્વારિકામાં લઇ ગયા. પરમાત્મા શ્રી કૃષ્ણચંદ્રે પોતાના હૃદયસ્થ શંકરને પધારેલા જોઈ આવકાર આપી આસન ઉપર બેસાડયા, અને નરસિંહ સંબંધી પ્રશ્ન પૂછ્યો શંકરે ઉત્તર આપ્યો કે, "એ આપણો ભક્ત છે માટે તમારી પાસે રાખો".

આ સમયે રાસનો આરંભ થવાનો હતો, અને રાસેશ્વરી શ્રીરાધા કૃષ્ણને રાસ રમવાને તેડવા આવી હતી. તે નરસિંહને જોઇ થમકી અને ક્રચવાતા હૃદયે બોલી કે "શિવજી તો નિત્યના પ્રેક્ષક છે તે ઠીક છે, પણ પ્રાકૃત મૃત્યુ લોકનો માનવી આપણી લીલા જોય, એ ઠીક નહિ." રાધિકાનાં આવાં વચન સાંભળી તેની પરીક્ષક શક્તિની ન્યૂનતાને લીધે શ્રીકૃષ્ણચંદ્રને હસવું આવ્યું, અને નરસિંહ મેહેતો પ્રાકૃત નથી પણ દૈવી જીવ છે, આત્મરૂપે તે અને પોતે એકજ છે અને એ કેવો પરમભક્ત છે, તે યથાર્થ દર્શાવવાને માટે એક યુક્તિ રચી. વિચાર કરીને નરસિંહને પૂછ્યું કે "તારે શી જોવાની ઇચ્છા છે" નરસિંહે એમ કહ્યું કે, "આપને પ્રિય હોય તે." કૃષ્ણે કહ્યું કે "આ મશાલ ધરો અને પ્રકાશ પાડી સર્વે લીલાઓ જુવો."

તે પછી શ્રીકૃષ્ણે તેના હાથમાં એક મશાલ અને તેમાં પૂરવાના તેલની કુંપી આપી. દીવેટીઓ નરસિંહ તો એટલા બધા આનંદમાં આવી ગયો કે, અત્યંત પ્રકાશ પાડવાને તે વારંવાર મશાલ ઉપર તેલ નાંખતો, શ્રીકૃષ્ણનું શ્યામસુંદર લલિત ત્રિભંગ સર્વ શણગારોથી આભૂષિત મનોહર સ્વરૂપ અને રાસ ખેલતી ગોપીકાઓ અને અન્ય ગણીઓનું સ્વરૂપ જોતામાંજ તે તલ્લીન થઇ ગયો; અને શ્રીકૃષ્ણે પણ રાસમાં રંગ જમાવવા રક્ત, શ્યામ, નીલ, પીત, અને શ્વેત એવા એવા પાંચ જૂદા જૂદા રંગમાં સમય ગલસ્ડીઆ તેને બનાવી. આ વખતે નરસિંહ પ્રાકૃત જીવ છે, એવો જે ખોટો ભાવ શ્રીરાધિકાના મનમાં ભરાયો હતો, તે દૂર કરવાને માટે તેના નાકની નથની શ્રીકૃષ્ણે અદશ્ય કરી દીધી, એટલે રાધા નથનીની

શોધમાં પડયાં અને કૃષ્ણને પૂછ્યું કે, "મારી નથની એટલામાં નાકમાંથી ક્યાં ગઇ?" કૃષ્ણે કહ્યું કે, "આટલામાંજ હશે, જૂઓ, શોધો."

આમ શ્રીકૃષ્ણ અને રાધિકા વચ્ચે વિનોદવચન ચાલતાં હતાં, તેવામાં આખી રાસક્રીડા રક્ત રંગમાં નરસિંહને દેખાવા લાગી. રાધાજીને તેની નથની હજી પણ જડી નહિ, એટલે પુનઃ પૂછ્યું, અને કૃષ્ણે પણ તેનો તેજ ઉત્તર આપ્યો, અને પછી શ્યામે ઘનશ્યામ-ઝાંખા ભૂરા-રંગમાં રાસક્રીડા નરસિંહને બતાવી. આ દિવ્ય દર્શન જોવામાં નરસૈંયો એટલો તો એકતાર થઇ ગયો કે, તે હાથમાં પકડેલી મશાલ ઉપર જરા પણ તેજ ઝાંખું ન પડે, તે માટે અખંડ તેલધારા રેડતોજ ગયો. તેના પરિણામે ચોથાં પીત દર્શન વખતે તે તેલધારાનો રેલો તેના ઉર્ધ્વબાહુ ઉપર આવ્યો, અને અગ્નિજ્વાળા સ્વાભાવિક ધર્મ પ્રમાણે તેલ પાછળ ચાલતી તેના હસ્તને ભડભડાટ બાળવા લાગી અને અદ્વિતીય પ્રકાશ આપવા લાગી. તે છતાં આનંદમાં આવી ગયેલો નરસિંહ જરા પણ અચકાયા વગર પોતાનો હાથ જાણે કે મશાલનો કાકડોજ છે, એમ ધારીને તે ઉપર સતત એક સરખી તેલધારા રેડતોજ ગયો. આ વખતે શ્વેત-દર્શન પૂર્ણ થયું હતું, અને રાધાજી નથની શોધી કાઢી શકયા નહોતા. શોધવાની ખટપટમા પડેલી રાધાની દ્રષ્ટિ એકાએક નવીન પ્રકાશ ઉપર પડી અને તત્કાળ સ્ત્રીહૃદયની સ્વાભાવિક અનુકંપાથી તેણે શ્રીકૃષ્ણને નરસિંહનો હાથ સત્વર ઠારવાની આજીજી કરી, અને નરસિંહ મેહેતા માટે પોતે જે ખોટો અભિપ્રાય બાંધ્યો હતો, તે માટે ક્ષમા માગી તેની અચલ ભક્તિ ઉપર પ્રસન્ન થયા.

શ્રીકૃષ્ણે તદનંતર ઠપકો આપી શ્રીરાધિકાને કહ્યું કે "નથની તો આ તમારી પાસે છે તેની શોધાશોધ કરવામા ગુંચાઇ વૃથા રાસક્રીડાની મઝા ગુમાવવાથી શું ફળ મેળવ્યુ?" રાધાજી શરમાઇ ગયા, નથની શા માટે સંતાડી દેવામાં આવી હતી તે મનમાં સમજ્યાં, શ્રીકૃષ્ણની ક્ષમા માંગી, અને નરસિંહને પોતાની પાસે રાખવાની માગણી કરી કૃષ્ણે તે માન્ય રાખી, નરસૈંયો તેને સોંપ્યો.

His first verses – those which he was singing when he returned home after experiencing this divine vision also describe this event of the disappearance of Rādhā's *Nathani*, The verses are to be understood as spoken by her between each of the coloured visions the poet had.]

પદ ૧૯૨મું.

નાગર નંદજીના લાલ, રાસ રમતા રમતાં મારી નથની ખોવાણી; ટેક.
એક એક મોતી માંહે સોના કેરો તાર,
સોળશત ગોપી માંહે કાહના રાખો મારો ભાર, ભાર, ભાર. નાગર.
નથની કાજે હું તો ઢુંડી વૃન્દાવન,
નથની આપોને મારા પ્રાણજીવન, વન, વન. નાગર.
નાનેરી ઘડાવો મારે નાકે ન સોહાય,
મોટેરી ઘડાવો મારા મુખ પર ઝોલ્લા ખાય, ખાય, ખાય. નાગર.
વૃન્દાવનની કુંજગલનમાં ટૌકા કરે છે મોર,
રાધાજીની નથનીનો શામળિયો છે ચોર, ચોર, ચોર. નાગર.
નથની આપો પ્રભુજી લાગું તમારે પાય,
નરસૈંયાચા સ્વામીપર વારી જાઉં બલિહાર, હાર હાર. નાગર.

પદ ૧૯૩મું.

[The following exquisite lyric by Narsinha Mehtā has been imitated by Bhālan and by Dāyarām as well The original of Mehtā has not yet been published in his collected works but has been given by Mr. R. C. Modi in his biography of Bhālan (pp 119 ff.)]

સાભળ રે તું સજની મોરી! રજની કેઇ પેરે રમીએજી?
મોહનજીએ મંદિર છાડયાં—એ દુઃખ કેને કહીએજી? સાંભળ.
સાભળ સજની વાત કહું એક, પ્રેમની મીઠા મીઠીજી;
સરોવર પાણી અમે ગયાંતાં, નંદને કુંવરે દીઠી. સાંભળ
પૂંઠેથી હરિ હસતા આવ્યા, પગની જરાવી આંટીજી;
પાછું ફરીને જોવા લાગી, મુખ તંબોલે છાંટી. સાંભળ.
વડે વેણુજ ગુંથી હુતી, આવડી કાં વેરાણીજી?
એવડો રસીઓ કોણ મળ્યો, તારી વેણુજ નાખી વેરી? સાચું બોલોની.
ઝાડ તળે જઇ જોવા ઉભી, મસ્તક ભમરો બેઠોજી;
તે ભમરો ઉડાડતા રે, માહારી ઝાપટે લટ છુટીજી. સાભળ.

હવડે કાજળ સાર્યાં હુતાં, આવડાં ક્યાં રે રોવાંજી ?
એવડો રસીઓ કોણ મળ્યો, તારે નયણે નીર ઢાળ્યાં ? સાચું બો.
વૃંદાવનમાં મારગ જાતાં, ખેહે આંખ ભરાણીજી;
ચોળી–રોળી કાઢતાં માહરાં, કાજળીઆં રેલાવાં. સાંભળ.
આહવી તાહરી કોમળ કાયા, દીઠે હાર હરખી ઉઠ્યાજી;
એહવો રસીઓ કોણ મળ્યો, તાહરા રૃદયે નહોર દીધા ? સાચું બો.
સુંદર પોપટ આવ્યો હુતો, દીઠો નોતો મેં સાહ્યાજી;
તે પોપટે મુને ડંખજ માર્યો, તે ઉડતાં નહોરજ વાગ્યા. સાંભળ.
કાળી અતલસની ચોળી શીવડાવી, આવળી ક્યાં રેલાણીજી ?
એવો રસીગો કોણ મળ્યો, તાહરી ચોળી ચંચોળાણી ; સાચું બો.
દરજી રે સુઓ ભંગી ચંગી, ચોળી શીવી તંગીજી;
ભર જોબનમાં રે પહેરતાં, ચોળી તડાક દઇને તુટી. સાંભળ.
અવળો ચગણો પહેર્યો સુંદરી ! જયમ ત્યમ સાડી વીંટીજી ?
એવડી ઉતાવળી શી હુતી, તે વસ્ત્ર પહેર્યાં વાળી ? સાચું બો.
સરખી સૈયરોમાં સાહજ પડીઓ ને ભર નિદ્રામાંથી જાગીજી;
સૈયર ફેરે કારવે મેં વસ્તર પહેર્યાં વાળી. સાંભળ.
આવડાં ફુલો ક્યાંથી લાવ્યાં ? ક્યાં તમે બહેકી આવ્યાજી ?
એહવો રસીઓ કોણ મળ્યો, જે ફુલમાં પોઢાડયા ? સાચું બો.
પ્રથમ પોળે પેસતાં રે અમને, સાહામા મળીઆ વનમાળીજી;
ફુલ લઇને માહરે મસ્તક મેહેલ્યું, વાચા તેની પાળી. સાંભળ.
હરિ કાજે હાર ગુંથાવું, ને ઝીણુ વેહ પડાવુંજી;
વનમાળી માહરે ચિત્ત હોય તો, શણે જઇને પહેરાવું. સાંભળ.
જે પુછયું તેનો ઉત્તર આપ્યો, ને બોલતાં બંધાણીજી;
સહુ સહીઅરમા સમેલી થાતા, સઘળે વાત વંચાણી. સાંભળ.
ગાય શીખે ને સાંભળે રે, એહવી પ્રેમી જનની વાણીજી;
નરસૈંયાચા સ્વામી ને રે ભજતાં, પાવન થાએ પ્રાણીજી. સાંભળ.

પદ ૧૯૨મું.

નાગર નંદજીના લાલ, રાસ રમતાં રમતાં મારી નથની ખોવાણી; ટેક.
એક એક મોતી માંહે સોના કેરો તાર,
સોળશત ગોપી માંહે કાહના રાખો મારો ભાર, ભાર, ભાર. નાગર.
નથની કાજે હું તો હુંડી વૃન્દાવન,
નથની આપોને મારા પ્રાણજીવન, વન, વન. નાગર.
નાનેરી ઘડાવો મારે નાકે ન સોહાય,
મોટેરી ઘડાવો મારા મુખ પર ઝોલ્લા ખાય, ખાય, ખાય. નાગર.
વૃન્દાવનની કુંજગલનમાં ટૌકા કરે છે મોર,
રાધાજીની નથનીનો શામળિયો છે ચોર, ચોર, ચોર. નાગર.
નથની આપો પ્રભુજી લાગું તમારે પાય,
નરસૈંયાચા સ્વામીપર વારી જાઉં બલિહાર, હાર હાર. નાગર.

પદ ૧૯૩મું.

[The following exquisite lyric by Narsinha Mehtā has been imitated by Bhālan and by Dāyarām as well The original of Mehtā has not yet been published in his collected works but has been given by Mr. R. C. Modi in his biography of Bhālan (pp 119 ff.)]

સાભળ રે તું સજની મોરી! રજની કેઇ પેરે રમીએજી?
મોહનજીએ મંદિર છાડ્યા—એ દુઃખ કેને કહીએજી? સાંભળ.
સાભળ સજની વાત કહું એક, પ્રેમની મીઠા મીઠીજી;
સરોવર પાણી અમે ગયાંતાં, નંદને કુંવરે દીઠી. સાંભળ
પૂંઠેથી હરિ હસતા આવ્યા, પગની બરાની આટીજી;
પાછું ફરીને જોવા લાગી, મુખ તંબોલે છાંટી. સાંભળ.
હવડે વેણુજ ગુંથી હતી, આવડી કા વેરાણીજી?
એવડો રસીઓ કોણ મળ્યો, તારી વેણુજ નાખી વેરી? સાચું બોલોની
ઝાડ તળે જઇ જોવા ઉભી, મસ્તક ભમરો બેઠોજી;
તે ભમરો ઉડાડતા રે, માહારી ઝાપટે લટ છુટીજી. સાભળ.

જેજેકાર થયો જગમાંહી, હરખ વાધ્યો છે હઇએ રે;
નરસૈંયાચોસ્વામી ભલે મળીયો, એનાં ચરણ કમળ ચિત્ત લઇએ રે. એને.

પદ ૪થું.

કવિ—આ શો ચતુરાનાં ચિત્તનો માળો રે, એને કોઇ ન્યાળો રે. ટેક.

બ્રહ્માએ તો નથી ઘડી ભામિની, એ તો આપે બનીને આવી રે;
ત્રણ લોકનું તેજ તારણી, એ તો છબિ છબિલે બનાવી રે. એને.

ઘરયું ઘરેણું એને રે હાથે, હાથે ભરી છે ચોળી રે;
સાળુડે ભાત નવ નારી કુંજરની, કસુંબાના રંગમાં બોળી રે. એને.

વાસ પુર્યો એણે વૃંદાવનમાં, ગોવરધન થકી આવે રે;
એ નારીની જાત કોઇ જાણો, તેનો ફેરો ફાવે રે. એને.

કહીએ છીએ પણ કહ્યું ન માને, એ તો નારી નહિં ગીરધારી રે;
બ્રહ્મા ઇન્દ્ર શેષ શારદા, એના ચરણતણા અધિકારી રે. એને.

અંતર હેત પોતાનું જાણી, એ તો આવે છે અંતરજામી રે,
વ્યભિચાર મુકી જુવો વિચારી, એ તો નરસૈંઆચો સ્વામી રે એને.

These four *padas* probably refer to the events narrated in the હારમાળા. When Mehta was entreating his God to give him the garland it is said that his throat became quite parched and not having any of his own people near to give him water he was in great trouble. Krishna taking the shape of a beautiful woman appeared before the assembly with a jar of water to quench the thirst of his devotee, and to keep the flow of his devotions uninterrupted. After giving him water the woman disappeared.

9 મોહીની સ્વરૂપ

પદ ૧લું.

કવિ—આ જોને કોઇ ઉભી રે, આળસ મોડે.
બાંયે બાજુબંધ બેરખા પુંચી, મનડું મોહ્યું છે એને મોઢે; આ જોને.
ઝાંઝર ઝમકે ને વિછુવા ઠમકે રે, હિંડે છે વાંકે અંબોડે; આ જોને.
મોતરણુ ઝારીને અતિ રે નમારી રે, માંહી નીર ગંગોદક તોલે; આ જોને.
નરસૈંયાને પાણી પાવાને કારણ, હરજી પધારયા કોડે; આ જોને.

પદ રજું.

કવિ—ગોરી તારે તાજુડે રે, મોહ્યા મોહ્યા મુનિવર રાયા રે;
રૂપ સ્વરૂપ કળ્યું નવ જાયે, મેં તો જાણી છે ઇશ્વરી માયા રે; ગોરી.
રુમઝુમ રુમઝુમ નેપૂર બાજે, પાવલે તે ગીર અતિ ચાંપે રે;
ઘુંઘટમાં મુખ એણીપેર શોભે, મોટા મુનિજનના મન કાંપે રે; ગોરી
ગોરૂં 'વદન ને ગળસ્થળ ઝળકે, ઉપર દામણી સળકે રે;
સાળુડાની કોર એણીપેર શોભે, જાણે ગગનમાં વીજળી ચળકે રે; ગોરી.
વશીકરણ વેણુ તમે ક્યાં રે ગુંથાવી, સુંદરી શણગટ વાળી રે;
આ ચોળી તમે ક્યાં શીવરાવી, જેને મોહી છે વ્રજની નારી રે; ગોરી.
ચંચળ દ્રષ્ટે ચોદિશ ન્યાળે, માંહી મદનનો ચાળો રે;
નરસૈંયાચો સ્વામી જોવા સરિખડો, કોઇ સુંદરીનું વદન નિહાળો રે; ગોરી

પદ ૩જું.

કવિ—હરિ આવ્યા છે નારીના વેશે રે, એને કોઇ જુવો રે;
શિવ બ્રહ્મા જેનું ધ્યાન ધરે છે, તેને જોઇ જોઇ દુખડાં ખુવો રે. એને.
બંધન એનો તતક્ષણ છુટ્યો, આવ્યો મંદિર જાણી રે;
રતનબાઇ ઘણું વ્યાકુળ કરે છે, તમો ક્યોને મેહેતા જળ પાણી રે એને
પરમેશ્વરે પુત્રી કરી જાણી, સભામધ્ય આણી રે;
અન્તરધ્યાન થયા અલબેલો, વાત કુંસકુંકાએ જાણી રે. એને.

શ્રી કૃષ્ણ જન્મ.

કાઠી ખાંડુ કંસ ગયો ઘણું કોપ્યો, તારણી ચોટલે ત્યાં સાહી રે;
પ્રથમ મારૂં બહેનની દેવકી, પછે મુને ભય નાહી રે. મથુરા.

વસુદેવ કંસને પાગે પડીયા, આનો શો વાંક રે,
આઠ બાલક તુને આણી આપું, એ તો અમળા ગાંક રે. મથુરા.

કંસે કહ્યું માન્યું વસુદેવનું, એને કારાગ્રેહેમા નાખો રે;
ભણે નરસૈયો એટલું જાણો, રહોની બેગળ * * * રે મથુરા

સાખી.

કારાગ્રેહેમા રાખીયા, ત્રિલોકની જે ગત,
સાધુ જન સહુ કોઇ પીડીયા, તેનો થયો માહા ઉત્પાત.

પદ ૩જું.

કારાગ્રેહેમા કંસ ગય આવ્યો, વસુદેવ દેવકીને તેડી રે,
કારાગ્રેહેમા બંનેને બેસાડી, ત્યાં લોહની બેગળ બાંડી રે. કારાગ્રેહે

બંદીગીરી કીધી બંનેની, સહસ્ત્ર મૂક્યા રખવાલ રે,
ભાઇઓ ખેપ કરી સાચવજો, આવતું કહેજો બાલ રે કારાગ્રેહે

અષાઢ શુદિ અગીયારસ રવિવાર, દેવકીએ પુત્ર જાયો રે,
કારાગ્રેહેમા બાલ રોવા રે લાગ્યું, તે સુણી અનુચર ધાયો રે. કારાગ્રેહે

કંસરાય આગળ જઇને પોકાર્યો, ભગિનીએ જાયો બાલ રે;
કંસરાય ઉઠીને ધાયો, હું છું એનો કાળ રે. કારાગ્રેહે.

કંસે ભાંગી બેગળ લોહની, વસુદેવને બોલાવ્યા રે,
લાવ દેવકી સંતાન તાહરૂં, ત્યાં વસુદેવ લેઇ આવ્યા રે કારાગ્રેહે

જઇને કુંવર કંસને સોંપ્યો, કંસે કીધો વિચાર રે;
પાપી પંડે મેં મહા દુઃખ દીધું, આ બાલ મને શું માર રે. કારાગ્રેહે.

કંસે કુંવર વસુદેવને આપ્યો, તું લેઇને મંદિર પધાર રે,
મહા દુખે મેં બ્હેન સંતાપી, ધિક ધિક મુજ અવતાર રે કારાગ્રેહે.

તે સમે ત્યાં નારદ આવ્યા, વચન કહ્યું તે દહાડે રે,
કંસ કહે તે અષ્ટમો ગર્ભ, ત્યાં નારદ ગણી દેખાડે રે. કારાગ્રેહે.

કંસે કુંવરને ફરી મગાવ્યો, લેઇ શલ્યા સાથે પછાડયો રે;
કહે નરસૈંયો કુંવર માર્યો કંસે, ત્યાં નારદે મર્મ દેખાડયો રે. કારાગ્રેહે.

સાખી.

નારદે મર્મ દેખાડીયો, કુંવર માર્યો કમરાય રે;
વહારે ચડજો વિઠ્ઠલા, ઘણું દુઃખ પામે તુજ માય રે.

પદ ૪થું.

ત્રાહે ત્રાહે સઉકો કરે નગર લોક, ભલો ભલો તુજ અવિચાર રે;
સાહે થાજો સ્વામીજી, સુખે વસે તે નર ને નાર રે. ત્રાહે ત્રાહે
દુષ્ટે દેવકીને મહા દુઃખ દીધું, એવો પાપી વિખની જ્વાલ રે;
દુષ્ટે દયા ના આણી મનમા, ખટ માર્યાં ત્યાં બાળ રે. ત્રાહે ત્રાહે.
મહા દુઃખ પામ્યું વસુદેવ દેવકીને, દુઃખે સુકાઈ બેઉની કાય રે;
એટલું દુઃખ પડે પૃથ્વીપર, ધરણીને રસાતળ જાય રે. ત્રાહે ત્રાહે.
સ્તુતિ કરતા શામળીયાની, સાહે થજો શ્રી મહારાજ રે;
વહારે ચડજો હો વિઠ્ઠલા રે, લજ્જા રાખજો શ્રી જગનાથ રે. ત્રાહે ત્રાહે.
દુઃખ જાણ્યું જે માત પિતાનું, કાય આણું કમરાય રે;
કહે નરસૈંયો સાતમો ગર્ભ, તે બળીભદ્ર કહેવાય રે. ત્રાહે ત્રાહે.

સાખી

સાતમો ગર્ભ બળીભદ્ર કેરો, વહારે વિઠ્ઠલજી ધાય રે;
કષ્ટ જાણી વડા વીરનું, પ્રભુએ આરાધી જોગમાય રે

પદ ૫મું.

વડા રે વીરની રક્ષા કરવા, આરાધી જોગમાય રે;
માત પીતાના બંધન છોડું, મોડ પુરે કસરાય રે. વડા વીરની.
રમતા આવ્યા મિયાજી, હો આજ્ઞા શું દાસી રે;
કહે સ્વામી જાઓ કારાગ્રેહમા, જાઓ દેવકી ઉદરી રે, વડા વીરની.
ગર્ભ રાખજે દેવકી કેરો, રખે દેતા દુઃખ રે;
ગર્ભ લઈને જાવું ગોકુળમા, જ્યાં મોટી રોહિણી કુખ રે. વડા વીરની.
રાગી ગર્ભ રાણીના સી કેમ જીવે, તે માનજે નિર્માણ રે;
કહે પ્રભુજી એ માયા મારી, તેનો કોઈ ન જાણે મર્મ રે. વડા વીરની.

શ્રી કૃષ્ણ જન્મ.

ગર્ભ ગાળ્યો ઉમિયાજીએ, નારી પામી સુખ રે,
કહે નરસૈયો ગર્ભ લેઇને, મૂક્યો રોહિણી કુખ રે. વડા વીરની.

સાખી

ગર્ભ ગાળ્યો ઉમિયાજીએ, નારી પામી સુખ ઘણું રે;
કંસે નવ જાણ્યુ ગર્ભ ગળીયો, તે પરાક્રમ ન જાણ્યું પ્રભુતણું રે.

પદ ૬ઠું

કારાગ્રેહેમા તેજ ઘણુ વ્યાપ્યુ, ઉદય થયા મહારાજ રે;
કહે દેવકી જાગો પીયુડા હમારા, શીદ ગભો છો અહિ લાજ રે. કારાગ્રેહેમા

નહિ પીએરમા માતા મારી, નહિ સાસુ નણદ જેઠાણી રે;
દોહેલી વેળાએ નહિ કોઇ પાસે, શાને રહ્યા છો લાજ આણી રે કારાગ્રેહેમા

લાજ મૂકી રાય પાસે આવ્યા કહો ભામની સમાચાર રે;
કહે દેવકી પુત્ર આવ્યો તમારો, અધુરીએ અવતાર રે. કારાગ્રેહેમા.

કુવર લેઈ વસુદેવ બોલ્યા, પુત્ર શીદ અમારૂ ઘર વાસ્યુ રે,
પાપી મામા તમને મારશે, એમ કહી ઢાળ્યા આસુ રે. કારાગ્રેહેમા

ધરીયુ રૂપ ત્યા શ્રી મહારાજે, અમો કરીશુ મામાનુ કામ રે;
ચિન્તા ન કરો ઘણુ સુખ પામશો, લેઈ જાઓ મને નંદને ધામ રે. કારાગ્રેહેમા.

મુને ત્યા મૂકીને ભગિની લાવજો, કહેજો જે આ તુજ સંતાન રે;
પાપી મામો બહેનને મારશે, ઉડી જાશે આ વાત રે કારાગ્રેહેમા
ચિન્તા ના કરશો માતા મારી, અમો છુ નાનુ બાલ રે;
વરસ અગીયાર રહીશુ ગોકુળમા, પછી આણીશુ મામાનો કાળ રે. કારાગ્રેહેમા

એવા વચન સુણી બોલ્યા માતા, પુત્ર વેલી લેજો સભાળ રે,
ભણે નરસૈયો વચન દીધુ માતાને, પ્રભુ થયા ન્હાનુ બાળ રે કારાગ્રેહેમા.

પદ ૭મુ

કહે દેવકી સુણો કુવર હમારા, હમો દુઃખીયાની લેજો સંભાળ રે,
રખે પુત્ર હમોને વિસરતા, નહિ તો આવશે હમારો કાળ રે. કહે.
દુઃખે દાઝી માતા તમારી, દુઃખે દમીયા છે તાત તમારો રે;
પાપીનો બે ભાગ્યો પુત્ર વળાવું છુ, ઘણું દાઝે જીવ હમારો રે. કહે.

સાખી.

નારદે મર્મ દેખાડીયો, કુંવર માર્યો કંસરાય રે;
વહારે ચઢજો વિઠ્ઠલા, ઘણું દુઃખ પામે તુજ માય રે.

પદ ૪થું.

ત્રાહે ત્રાહે સઉકો કરે નગર લોક, બલો બલો તુજ અવિચાર રે;
સાહે થાજો સ્યામળા, મુખે વદે તે નર ને નાર રે. ત્રાહે ત્રાહે.

દુષ્ટે દેવકીને મહા દુઃખ દીધુ, એવો પાપી વિખની જ્વાલ રે;
દુષ્ટે દયા ના આણી મનમા, ખટ માર્યાં ત્યાં બાલ રે. ત્રાહે ત્રાહે.

મહા દુઃખ પડ્યું વસુદેવ દેવકીને, દુઃખે સુકાઈ બેઉની કાય રે;
એટલું દુઃખ પડે પૃથ્વીપર, શરીને રસાતળ જાય રે. ત્રાહે ત્રાહે.

સ્તુતિ કરતા સામળીયાની, સાહે થજો શ્રી મહારાજ રે;
વહારે ચઢજો હો વિઠ્ઠલા રે, લજ્જા રાખજો શ્રી જગનાથ રે. ત્રાહે ત્રાહે.

દુઃખ જાણ્યું રે માત પિતાનુ, ક્ષય આણું કંસરાય રે;
કહે નરસૈંયો સાતમો ગર્ભ, તે બળીભદ્ર કહેવાય રે. ત્રાહે ત્રાહે.

સાખી.

સાતમો ગર્ભ બળીભદ્ર કેરો, વહારે વિઠ્ઠલજી ધાય રે;
કષ્ટ જાણી વડા વીરનું, પ્રભુએ આરાધી જોગમાય રે

પદ ૫મું.

વડા રે વીરની રક્ષા કરવા, આરાધી જોગમાય રે;
માત પીતાના બંધન છોડું, કોણ પુરું કંસરાય રે. વડા વીરની.

રમતા આવ્યા જોગમાયાજી, હો આના હું દાસી રે;
કહે સ્વામી જાઓ કારાગ્રેહેમા, જ્યાં દેવકી ઉદાસી રે. વડા વીરની.

ગર્ભ સાતમો દેવકી કેરો, રખે દેતા દુઃખ રે;
ગર્ભ લઈને જાવું ગોકુળમા, જહાં મોટા રોહિણી કુખ રે. વડા વીરની.

સ્વામી ગર્ભ માગતા શી કેમ ઉપે, તે માનને નિમાંખ રે;
કહે પ્રભુજી એ માયા મારી, તેનો કોઈ ન જાણે મર્મ રે. વડા વીરની.

॥ શ્રી કૃષ્ણ જન્મ વધાઇ.

પદ ૧લું.

આનંદ વાધ્યો અતિ ઘણો રે, હરખ્યાં સુર નર લોક રે;
જાદવકુળમાં જીવન જાગ્યો, માતાના ટળીયા શોક રે. આનંદ.

મનમા વિસ્મય થયા માતાજી, કારણ કુંવર આવ્યો રે;
દુષ્ટ વિદારણ સંકટ તારણ, ગોકુળમાં પધરાવ્યો રે. આનંદ.

દુંદુભી નાદ અંતરીક્ષ વાગે, પુષ્પની વૃષ્ટી થાય રે;
નરસૈયાના સ્વામી જશોદા ખોળે, વસુદેવ મૂકીને જાય રે. આનંદ.

પદ રજું.

મનમાં વિસ્મય થયા માતા જશોદા, પાનામા દીઠા બાલ રે;
ચૌદભુવનનો લીલાકારી, અવતર્યો કંસનો કાળ રે. મનમ.

પ્રથમ નયણે નિરખું કુંવરને, પછે જગાડું નંદરાય રે;
જાગો પ્યારા મગળ સારૂ, જાગ્યું ભાગ્ય નમારૂ વરણાય રે મનમા.

જાગ્યા નંદજી આનંદ પામ્યા, જોયા જગદાધાર રે;
કોટી રવિશશી પ્રગટયા, કોટી કોટી દીવડાની હાર રે. મનમાં.

શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ વિરાજે, નિરખી મોહ પામ્યા નરનાર રે;
નંદ કહે સુણો ભામની મારી, દીસે છે લીલાકાર રે. મનમા.

વ્રજલોકનું પ્રતિપાલન કરવા, અસુર હણવાને કાજે રે;
ભણે નરસૈયો લીલા વખાણુ, અવતાર લીધો મહારાજે રે. મનમા.

પદ ૩જું.

ધન્ય ધન્ય દિવસ આજ અનોપમ, ધન્ય ધન્ય થી ગોકુલરાય રે;
ધન્ય ધન્ય નંદજશોદા, ઘેર ઘેર ઓચ્છવ થાય રે. ધન્ય ધન્ય.

ઘેર ઘેર સાદ જ દઇને ગોપી, જમના ઝીલવા જાય રે;
તરીયા તોરણ દ્વારે શોભતા, માનુની મગળ ગાય રે. ધન્ય ધન્ય.

જશોદા રોહિણી કુંવરને નિરખી, આનંદ ઊર ન માય રે;
અંતરીક્ષ રહીને જુવે દેવતા, દુંદુભી વાજાં સોહાય રે. ધન્ય ધન્ય

ધન્ય ધન્ય શ્રાવણ વદી અષ્ટમી, ધન્ય શ્રીગોકુલ ગામ રે;
નરસૈંયાના સ્વામીની સંગે રમતા, પૂર્યા તે મનનાં કામ રે. ધન્ય ધ૦

પદ ૪થું.

નંદને આગણે નર ઘોષ વાધ્યો, પંચમ શબ્દના પૂર્યા નાદ રે;
ઘોળ મંગળ આલાપે બાલા, શ્રી ગોકુળમાં પડીયો સાદ રે. નંદને.

ઘર ઘરથી નિસરી રે ગોપી, સરખા સરખી ટોળી રે;
દધીકીચ મચ્યો નંદ આંગણે, શીરથી ઢોળી ગોળી રે. નંદને.

શ્રાવણ માસ અષ્ટમી અંધારી, ભાગ્ય રોહિણીએ રૂડાં કીધાં રે.
નરસૈંયાના સ્વામી મધ્ય રેણીએ, જઈ ગોકુલ દર્શન દીધાં રે. નંદને.

પદ ૫મું.

જશોદાના આંગણીએ, સુંદર શોભા દીસે રે;
મુક્તાફળનાં તોરણ બાંધ્યા, જોઈ જોઈ મનડું હીસે રે. જશોદાને.

મહાલા મહાલ કરે માનુની, આનંદ ઊર ન માય રે;
કેસર કુંકુમ ચર્ચે સહુને, ઘેર ઘેર ઓચ્છવ થાય રે. જશોદાને

ધન ધન લીલા નંદભુવનની, પ્રકટ્યા તે પૂરણ બ્રહ્મ રે;
રંગ રેલાયો નરસૈયો ગાયે, મન વાધ્યો આનંદ રે જશોદાને.

પદ ૬ઠું.

ચાલો મળી આપણ જઈએ, નંદકુંવરને જોવા રે;
કંચન થાળ ભરી મુક્તાફળની, મંગળ ગાન કરેવા રે. ચાલો.

ધન જશોદાએ જીવન જાયો, પૂર્વે મહાતપ કીધા રે;
પૂરણ બ્રહ્મ અવિલોકી જોતા, મનવાંછિત ફળ દીધાં રે. ચાલો.

ભક્તતણું સુખ પૂરૂં કરવા, નારાયણ અવતરીયા રે;
કૃપા કરો હવે નરસૈંયાને, ગુણ તમારા ઉચરવા રે. ચાલો.

પદ ૭મું.

પારણે પોઢ્યા પુરુષોત્તમજી, માતના હર્ષ ન માય રે;
આનંદ વ્રજવાસી મહેરો, માનુની મંગળ ગાય રે પારણે.

શ્રીકૃષ્ણ જન્મ વધાઇ.

માવ સોનાનું રે પારણું, માણુક મોતીએ જડીયુ રે;
ચોદશ રત્નની કાન્તિ વિરાજે, ઝાઝા હીરલે મઢીયું રે. પારણે.
હિંડોળે ઉલક્યાં રે ઉલ્લાસે, ઘમઘમ ઘુઘરી ઘમકે રે;
કુવર કનૈયો અલૌકિક નાનો, માનુનીનું મન ઠમકે રે. પારણે.
ધન ધન માતા જશોમતિ, ધન ધન ગોકુલ ગામ રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી શામળીયો, પૂર્યા તે મનના કામ રે. પારણે.

પદ ૮સું.

નાનું શું ગોકુળિયુ મારે, મારે વાહલે વૈકુંઠ કીધું રે;
બ્રહ્માદિકને સ્વપ્ને ન આવે, આહીરને દર્શન દીધુ રે. નાનું.
ષટદર્શને ખોળ્યો ન લાધે, વેદ પુરાણ એમ ગાયે રે;
અવનવી લીલા વૃન્દાવનમા, વન વન ધેન ચરાવે રે. નાનું.
પુરુષોત્તમ લીલા અવતારી, દેહ ધર્યા અવિનાશી રે;
કર જોડીને કહે નરસૈંયા, ગોવાળિયા વૈકુંઠવાસી રે. નાનું.

વૃંદાવન વાછરુઆ ચારે, ગેલ જડિત પાય પાવડલી,
ઠમકે ચાલે નરહરિ, મુખ મરકલડાવે માવડલી બજરે
ફર વનમાળા ગોહિયે માનને, રમતો માજમ રાતડલી;
આધન ધીનગદેવનો મજિગો, ઘેર ઘેર કરે સહુ વાતડલી. બજરે
પોંડારે પન્વરીઓ કાનડ, વાગે મધુરી વાંસલડી;
કેદ નરસૈંયો મેવો નન્નો નન્દન, કાઢે કુબળની કાસડલી. બજરે.

૫૬ ૬૬.

ઘેલા મન ગોવિંદને ગાની રે, ઘેના ગાની ગોવિંદ ગાની રે ઘેલા મન ટેક
ચુક્સ નીર્થને ઉમરે રે, આવ્યા જમણે હાથ,
આ'યા હશે તો પામશો રે, નહિ આવે તારી રે સાથ ઘેલા મન
ખાઓ પીઓ ધન વાંનરા રે, પડેશે કપા સાર
પ્રાણી તે સરખો આત્મા રે, નહિ મગે વાગે વાગ. ઘેલા મન.
બીક પડવા જાગવા રે, નહિ મા ને નહિ બાપ,
ચેતી શકે તો ચેતજે રે, ફરી ફશાય ન દેય રે જવાપ ઘેના મન.
ચોખ્ખી કરી ચાકરી રે, ખરો મહિનો ખાની,
જ્ઞાન ખડ્ગ લે હાથમા રે, જમનો શિર વે ન ધાની ઘેના મન
બાંધી વાંકો તો ગાધજો રે, પાણી પહેલી પાળ,
છેદને જ્યારે જળ વત્યુ રે, ગુણુ ગાયે નરસૈંયો દયાળ ઘેલા મન

૬૬ ૭મુ

પ્રાત સમે સુર ઉગ્યા પહેલા, જો રે રસના મુખ રામ કહે,
હા રે હા રે કૃષ્ણને તુ ભજ નામે, જગમા તારુ નામ રહે. પ્રાત
રામ નામનો મહિમા મ્હોટો, શિવ સનકાદિક ધ્યાન ધરે;
મેરુ થકી મ્હોટુ હોય પ્રાયશ્ચિત્ત, નારાયણના નામે તરે પ્રાત.
કેસરી ધુરે જ્યમ મૃગજ નાસે રવિ ઉગે જ્યમ તિમિર ટરે,
પૂરણબ્રહ્મ અકલ અવિનાશી, કુબુદ્ધિના તાપ તરત હરે પ્રાત.

કોટિ કલ્યાણુ ફળ ઉદય ભાગ્યે, પાપ આપદું ક્યાં રે રહે;
અધમ નીર ગંગામાં ભળ્યું ત્યારે, ગંગા સરખું થઈને વહે. પ્રાતઃ

એ રસને શુકદેવજી જાણે, કોઈક વિરલા સંત લહે;
ભણે નરસૈંયો તમે પ્રભુ ભજી લો, આવાગમનનો ફેરો ટળે. પ્રાતઃ

પદ ૮મું.

સંતો હમે રે વેપારીયા શ્રી રામનામના;
વેપારી આવે છે બધા ગામ ગામના. સંતો.

હમારે વસાણું સાધુ સહુકોને ભાવે;
અઢારે વરણ જેને હોરવાને આવે;

હમારું વસાણું કાળ દુકાળે ન ખૂટે;
જેને રાજા ન દંડે, જેને ચોર ના લૂટે. સંતો.

લાખ વિનાનાં લેખા નહિ, ને પાર વિનાની પુંજી;
હોરવુ હોય તો હોરી લેજો, કસ્તુરી છે સોંઘી. સંતો.

રામ નામ ધન હમારે, વાજે ને ગાજે,
છપ્પન ઉપર ભેર ભેરિ ભૂગળ વાજે;

આરશો ને ખાતાવહીમા, લક્ષ્મીવરનું નામ;
ચીઠીમાં ચતરભુજ લખીયા, નરસૈયાનું કામ. સંતો.

પદ ૯મું.

જાગને જાદવા, કૃષ્ણ ગોવાળિયા, તુજ વિના ધેનમા કોણ જાશે ?
ત્રણસે ને સાઠ ગોવાળ ટોળે મળ્યા, વડો રે ગોવાળિયો કોણ થાશે ? જા.

દહિતણા દૈથરા, ઘીતણા ઘેબર, કઢિયલ દૂધ તે કોણ પીશે ?
હરિ તાર્યો હાથિયો, કાળિનાગ નાથિયો, ભૂમિનો ભાર તે કોણ લેશે ? જા.

જમુનાને તીરે, ગૌધણ ચરાવતા, મધુરીશી મોરલી કોણ વહાશે ?
ભણે નરસૈંયો તારા ગુણ ગાઇ રીઝિયે, બુડતા બાહેડી કોણ સહાશે ? જા.

પદ ૧૦મું

રાત રહે જાહરે, પાછલી ખટ ઘડી, સાધુ પુરૂષને સુઇ ન રહેવું;
નિદ્રાને પરહરી, સમરવા શ્રીહરી, એક તું એક તું એમ કહેવું. રા.

જોગિયા હોય તેણે જોગ સંભાળવા, ભોગિયા હોય તેણે ભોગ તજવા;
વૈદિયા હોય તેણે વેદ વિચારવા, વૈષ્ણવ હોય તેણે કૃષ્ણ ભજવા. ગ.
સુકવિ હોય તેણે સદ્ગ્રંથ બાંધવા, દાતાર હોય તેણે દાન કરવું;
પતિવ્રતા નારિયે કંથને પૂજવું, કંથ કહે તે તો ચિત્ત ધરવું. ગ.
આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા કર્મનો મર્મ લેવો વિચારી;
નરસૈંના સ્વામિને સ્નેહથી સમરતાં, ફરી નવ અવતરે નર ને નારી. ગ

પદ ૧૧મું

નંદના નંદશું. નેહ જેને નહીં, તે રે માનવ ખર શ્વાન તોલે,
ભૂતળ ભાર કરવાને એ અવતર્યાં, પ્રેતની પેર સંસાર ડોલે. નં.
દહીંથકી ટળો ભોગ તેના બળો, નિવા પંડા તેના મુખ માંહે;
ભરતા જન તે તો જમ જેવા જાણવા, પ્રીત નહિ જેહને કૃષ્ણ સાથે. નં.
કીર્તિ શ્રીકૃષ્ણની જીભથી નવ ભણે, તેરે મુખે દેવરાય તાણું;
નરસૈંયો જેણે હરિને જાણ્યા નહીં, તેહનું કુકુળ સદાય કાણું નં.

પદ ૧૨મું.

ઊઠ ઉતાવળો, ચાંદને વિકુવા, ગોવિંદ ગાયને વત્સ ધાવે
જાગને જાદવા, જનની જશોદા વદે, કહાન કા ઘણી તને નિદ્રા આવે. ઊઠ
દતધાવન કરો, આળસ પરહરો, રજની તિમિર ગયું પોહો ફાટ્યું;
કરમશો કૂરને, શે ન શીરાવતો, હરિ રે દામોદરા થાય ખાટું. ઊઠ.
બાગ્યા બાહાર બળિભદ્ર ઊભા રહ્યા, જો રે વાહાલા તારી વાટ જોયે,
નરસૈંના સ્વામિનું મુખડું દીઠડે, માતાનું મનડું અતિ રે મોહે ઊઠ

પદ ૧૩મું.

સાધુ સાચે ભજો ચરણ ગોવિંદના, માનવી દેહ તે તત્ત્વ કહિયે,
કૃષ્ણ કહે. કૃષ્ણ કહે. વળી. વળી. કૃષ્ણ કહે., કૃષ્ણ કહેતાં અતિ સુખ લહિયે. સાધુ
કૃષ્ણ સેવા તણી અમર ઇચ્છા કરે, મૂઢમતિ માનવી કાંઈ ન જાણે,
કૃષ્ણનું નામ રખે હૃદયથી વીસરે, ધન્યમા ધન્ય કૃષ્ણજ પ્રમાણે સાધુ.
જેને જોવા મહા મુનિજન વન ભમે, તે વિઠ્ઠલો વનમાં ગાયો ચારે,
ભણે નરસૈંયો જે ચતુર નર તે ખરો, અહરનિશ કૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ ધારે. સાધુ.

પદ ૧૪મું.

કૃષ્ણ કીર્તન વિના નર મહા સૂતકી, વિમળ કીધે વપુ શુદ્ધ ન થાયે;
સકળ તીરથ શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન કથા, હરિતણા દાસ જેને હેતે ગાયે. કૃ૦
પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નવલ રંગી તજી, અન્ય દેવે જેનું મન મોહે;
કોટી ચિંતામણિ કામધેનુ તજી, મહિષિના પુત્રનું દૂધ દોહે. કૃ૦
ગર્ગ જોશી જશ ગાય જેનો સદા, નારદ નામ મુખથી ન મૂકે;
તે બ્રહ્મ દ્વાર આવીને ઉભા રહ્યા, ગોપિકા મુખ જોવાને ટૂકે. કૃ૦
અજ ભવ સુરપતિ સ્વપ્ને પેખે નહીં નેતિ નેતિ કહી નિગમ વામે;
નરસૈંયો રંક, જશ ગાયને રીઝવે, સહસ્ર મુખે શેષ પાર ન પામે. કૃ૦

પદ ૧૫મું.

હરિ હરિ રટણ કર કઠણ કળિકાળમાં, દામ એમે નહીં કામ સરશે;
ભક્ત આધીન છે શ્યામસુંદર સદા, તે તારાં કારજ સિદ્ધ કરશે. હરિ.
અલ્પ સુખ સારૂ શું મૂઢ કુરંગો ફરે, શીશ પર કાળ રહ્યો દંત કરડે;
પામર પલકની ખબર તુજને નહીં, મૂઢ શું જોઇને મૂછ મરડે. હરિ.
પ્રૌઢ પાપે કરી બુદ્ધિ પાછી ફરી, પરહરી થડ શું ડાળે વળગ્યો;
મરણને મીંટ છે નહીં જીવપર, આપણે અવગુણે રહ્યો રે આગો. હરિ.
પરપંચ પરહરો સાર હૃદિએ ધરો, ઉચરો હરિ મુખે અચળ વાણી;
નરસૈંયા હરિતણી ભક્તિ ભૂલીશ મા, ભક્તિવિના બીજું ધૂળધાણી. હરિ.

પદ ૧૬મું.

બાપજી પાપ મેં કવણ કીધાં હશે, નામ લેતાં તારું નિદ્રા આવે;
ઉંઘ આળસ, આહાર મેં આદર્યાં, લાભ વિના લવ કરવી મન ભાવે. બાપ.
દિન પુઠે દિન તો વહી જાય છે, દુરમતીનાં મેં ભર્યાં રે ડાલાં;
ભક્તિ ભૂતલ વિષે નવ કરી તાહરી, ખાંડ્યાં સંસારનાં થોથાં ઠાલાં. બાપ
દેહ છે જૂઠડી કરમ છે જૂઠડાં, ભીડભંજન તાહરૂં નામ સાચું;
ફરિ ફરી વરણવું શ્રીહરિ તુજને, પતિતપાવન તાહરૂં નામ જાચું. બાપ.
તારી કરુણા વિના કૃષ્ણ કો ગમ્યા, કળ અને વિકળનું બળ ન ફાવે;
નરસૈંયો રંકને તાહરી જખના, હેડ બેડી ભાગો શરણ આવે. બાપ.

પદ ૧૭મું.

તારા દાસના દાસની નિત્ય સંગતવિના, ભ્રષ્ટ થાય બુધગ મન મારૂં;
દુષ્ટની સંગતે દુષ્ટ મતિ ઉપજે, શ્રવણ કીર્તન નવ થાય તારૂં. તા

પૂર્ણ વિષપાનથી દુરિજન દેહિયા, વિષ પીધું નન તેનું મરશે:
તુજથકી વેગળા તેહની સંગતે, જન્મ કોટીનખા સુકૃત હરશે. તા.

અમૃતની ઉપમા સાધુને નવ ઘટે, ગહની દુષ્ટતા ન ટાળી તેણે;
પ્રહ્લાદ નારદે ગર્ભસંગત કરી, વશ કર્યો વૈકુંઠનાથ જેણે તા.

ચતુરધા મુક્તિ છે, જૂજવી જુક્તિ થી, તાહરા તે તેહને નવ ગમે;
એહ કરજોડીને નરસૈયો વીનવે, જન્મોજન્મ તારી ભક્તિ જાચે. તા

પદ ૧૮મું.

પ્રેમરસ પાને તું મોરના પીછધર, તત્વનું ટુંપણુ તુચ્છ લાગે;
દુબળા ઢોરનું કુશકે મન ચળે, ચતુરધા મુક્તિ તેઓ ન માગે પ્રેમ.

પ્રેમની વાત પરિક્ષિત પ્રીછયો નહીં શુકજીએ સમજી રસ સંતાડયો;
જ્ઞાન વૈરાગ્ય કરિ ગ્રંથ પૂરો કરયો, મુક્તિનો માર્ગ સુધો દેખાડયો. પ્રેમ

મારીને મુક્તિ આપી ઘણા દૈત્યને, જ્ઞાની વિજ્ઞાની બહુ મુનિ રે જોગી;
પ્રેમને જોગ તો વ્રજતણી ગોપીકા, અવર વિરલા કોઇ ભક્ત ભોગી. પ્રેમ.

પ્રેમને મુક્તિ તો પરમ વલ્લભ સદા, હેતુના જીવ તે હેતુ ત્રુઠે;
જન્મોજન્મ લીલારસ ગાવતા, લહાણુના વહાણુ જેમ ઠાર છૂટે પ્રેમ.

મે મેલ્યા હાથ ગોપિનાથ ગત્વાનણો અવર બીજું કાંઈ ન ભાવે;
નરસૈયો મહાભની ગત્ય છે ગુણ કથી, જતિ સતિને તો સ્વપ્ને ન આવે. પ્રેમ.

પદ ૧૯મું.

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નંદના કુંવરનું, જેથકી અખિલ આનંદ પામે;
અષ્ટ મહાસિદ્ધિ તે દ્વાર ઉભી રહે, દેહનો દુઃખ તે દૂર વામે ધ્યાન.

મોરનાં પીછનો મુગટ મસ્તક ધરે, કુંડળ મકરાકૃત શ્રવણ લળકે;
નીલવટ તિલક તે સુભગ કેસરતણું, કંઠ મુક્તાફળ હાર ઢળકે ધ્યાન.

પીતાંબર પલવટ કટિતટ રચિત છે, લલિત ત્રિભંગી નાહાનો વેણુ વાયે;
કામનાં કુમતજે રાધિકા રસ ભરી, હરજીને સંગ આવાધિ ગાયે. ધ્યાન.

મોરલીની ધુની સુણી વનિતા વ્યાકુળ થઈ, ગોપિકા કેરડા વૃંદ આવે;
નરસૈંયાને મન આનદ અતિ ઘણો, પુષ્પ મુક્તાફળ લેઈ વધાવે. ધ્યાન.

પદ ૨૦મું

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર, નેત્રમા નાથ છે, અતગ ભાળની એક સુરતી,
દેહીમા દરસશે, પ્રેમથી પરસશે, અજબ અનોપમ અધર મુરતી. ધ્યાન.
મોરલીના નાદમા, શ્રવણના સાદમા ઝાઝરી ઝાલરી ડમક વાજે,
તાલ મૃદગ ને ચગ ઉપમા ઘણી, ભેરીનો નાદ બ્રહ્માડ ગાજે. ધ્યાન
મન પરસન થશે, કર્યાં કર્મ નાસશે, ભાસશે બ્રહ્મ વ્રજ વન વેલી;
કુજલલિત માહે શ્રીકૃષ્ણ લીલા કરે, નિરખની નૌતમ નિત્ય કેલી ધ્યાન
સુરતસંગ્રામમા, વીલસે રંગમા, દરસશે દેહીનુ માન મરતા;
નરસૈંયાચા સ્વામી સર્વ સુખ આપશે, દુષ્કૃત કાપશે ધ્યાન ધરતા ધ્યાન.

પદ ૨૧મું

હરિતણુ હેત તને કયમ ગયુ વીસરી, પશુ જે ફેડીને નરરૂપ કીધુ,
હાડ ને છેડ હરિ અહુ તને હાકતું, આજ વધારીને માન દીધુ. હ.
ધાયીનુ ગાળિયુ કડથી ટાળિયુ, નેત્રના પાટા શ્રીનાથે છોડ્યા,
તેતણા ચરણને નવ ભજ્યો કૃતઘ્ની, તે ન ગુણ પાડના હાથ જોડ્યા હ.
પગ ડોકી કરી માગતો મૂઢમતી, ઘાસ પાણી કરી શબ્દ ક્ષીણા,
આજ ગોવિંદ ગુણ ગાઇને નાચતા, લાજ આવે તને કર્મહીણા હ.
લાખીશી ડોક ને કાકાલ ચાવતો, ઉંટ જાણી વણો ભાર બાધે,
આજ અમૃત જમે હરખે હળવો ભમે, વૈકુઠનાથને નવ આરાધે હ.
પીઠ બળાડી ને અકુશ માર સહી, રેણુ ઉડાડતો ધરણી હેઠો,
આજ સુવા ચદન આભ્રણ અગ ધરી, ચેગે જાય છે તું વેલે બેઠો હ
અન્ન ને વસ્ત્ર ન ભૂખણ સર્વ જે, તેહનો વ્રજને હતો ઉધારો,
નરસૈયાના સ્વામિએ સર્વ સારૂં કર્યું, તે પ્રભુને તમે કા વિસારો હ

પદ ૨૨મુ

મારા નાથજી મુજને ભક્તિ દેજો સદા, દીન જાણીને સંભાળ લેજો;
ભક્તિ આપી ભલા ભાવથી ભૂધરા, અતે આવી અહોનીશ રહેજો. માર.

ભક્તિ કારણ મારો દેહ દુર્બલ હજો, દેહ કારણ રખે સ્નેહ જાગે,
આજ મન સાથ જદુનાથ જો વીસરે, વળતી વશે મારી કુણ થાશે. મારા.
કર્મ કૂડાં કરી ખાણ ચારે ભરી, નાસવા નીસર્યો નામ ભારી;
કૃષ્ણ કીર્તન વિના જનમ જાએ વૃથા, જેમ રહે જુગટે સિદ્ધિ હારી મારા
હું ગર્ભ નાના ફર્યો નિત્ય ઉજાગરો, નવ કર્યો નાથજી શરણ પાખે,
ભવ વિષે ભટકતા વાદર ને સુખ નહિ, બાળ થઈ મુજને કોણ રાખે. મારા
અલ્પ આયુષ્યમા કલ્પના મનુષ્યને, આજ કીધું વળી કાલ કરવું;
શ્વાસનો શો વિશ્વાસ નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમ મરવું. મારા
ઉત્તમ મધ્યમ વરણ તું વિઠલા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો;
નરસૈંયા રંકને રંક કરુણા કરો, દીનબંધુ વચ્ચે આડ આડો. મારા.

પદ ૨૩મું.

અનેક જુગ વીતયા રે, પયે ચાલતાં રે, તોપે અંતર રહ્યો રે લગાર;
પ્રભુજી છે પાસે રે, હરી નથી વેગળા રે, આડો રે પડ્યો છે અહંકાર. અ
દિનકર રુંધ્યો રે, જેમ કાંઇ વાદળે રે, ગયું અજવાળું થયો અંધકાર;
વાદળ મટ્યુ રે, ને લાગ્યું જેમ દીસવા રે, ભાનુ કાંઇ દેખાયો તેવાર. અ.
લોકડીયાની લાજ રે, બાઇ મેં તો નાખીયો રે. મેલી કાંઈ કુળતણી વળી લાજ;
જાદવાને માથે રે છેડો લઇ નાખીયો રે, તારે પ્રભુવર પામી હું આજ. અ.
નાવને સ્વરૂપે રે, બાઇ એનું નામ છે રે, ભાસમાં છે વળી સરજનહાર;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે, જે કોઇ અનુભવે રે, તે તરી ઉતારે ભવપાર. અ

પદ ૨૪મું.

ધ્યાન ધર હરિતણું અલ્પમતિ આળસુ, જેથકી જન્મના દુઃખ જાયે;
અવર ધંધા કરે અરથ કાંઇ નવ સરે, માયા દેખાડીને મૃત્યુ વહાયે. ધ્યા.
સકળ કલ્યાણ શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણમા, શરણ આવે સુખ પાર હોયે;
અવર વેપાર તું મેલ મિથ્યા કરી, કૃષ્ણનું નામ તું રાખ મોયે. ધ્યા.
પટક માયા પરી અટક ચરણે હરિ, તટક મા વાત મુહુર્તાજ માગી;
આશનું ભવન આકાશ સુધી રચ્યું, મુંડ એ મૂળથી બીજ ભાગી ધ્યા.
અંગ જોબન ગયું પલિત પિંજર થયું, તોય નથી હરિનો ભાસ્યું કહેવું;
ચેતરે ચેત દિન ચાર છે ચાળના, લીજ મહેતાના ગાજ લેવું. ધ્યા.

મરસ ગુણ હરિતણા જે જને અનુસર્યા, તે તણા સુજશ તો જગત બોલે;
નરસૈંયા રંકને પ્રીત પ્રભુશું ઘણી, અવર વેપાર નહિ ભજન તોલે. ધ્યા.

પદ ૨૫મું.

તોરા દાસના ચરણની રેણુ મસ્તક ધરૂ, જેથકી કોટિ કલ્યાણ પામુ,
નિરખતા નેહશું નેત્ર અમૃત ઠરે, ભવતણા પાપ તે ક્ષણમા વામુ. રેક
ભક્તને ભેટતા ત્રિવિધ તાપ નવ રહે, જ્ઞાનદીપકથકી તિમિર નાસે;
ધન્ય ધન્ય ભાગ્ય જે સાધુ સંગત કરે, કૃષ્ણ કીર્તનવડી કૃષ્ણ ભાસે. તારા.
એક ક્ષણવાર જે સંતસંગત કરે, ધન્ય ઘડી જતુની તેજ જાણો,
ભણે નરસૈંયો ભવસાગર બુડતા, હરિજન નાવ નિશ્ચે પ્રમાણો તારા.

પદ ૨૬મું.

સમર શ્રીહરી મેલ મમતા પરી, જોને વિચારીને મૂળ લ્હાર,
તું અલ્યા કોણ ને કોને વળગી રહ્યો, વગર સમજે કહે મ્હારૂ મ્હારૂ સ.
દેહ તારી નથી જો તુ જુગતે કરી, રાખતા નવ રહે નિશ્ચે જાયે,
દેહ સંબંધ તજે નવનવા બહુ થશે, પુત્ર કલત્ર પરિવાર વહાયે. સ.
ધનતણું ધ્યાન તું અહોનિશ આદરે, એજ તારે અંતરાય મોટી.
પાસે છે પિયુ અલ્યા કેમ ગયો વિસરી, હાથથી બાજી ગઇ થયો રે ખોટી સ
ભર નિદ્રા ભર્યો રોધિ ઘેર્યો ઘણો, સંતના શબ્દ સુણી કા ન જાગે;
ન જાગતા નરસૈંયા લાજ છે અતિ ઘણી, જન્મો જન્મ તારી ખાત ભાગે સ.

પદ ૨૭મું.

પારકી દુરે મહતા કરે પ્રાણિયા, પુણ્ય પાખી સર્વ વાત ખોટી;
કે તેં તો કર્ણિ કોદરા વાવિયા, ક્યાથી જમે તું તો દાળ રોટી પારકી.
કે તેં તો દાન કદી આપ્યુ અન્નતણું, ક્યાથી ફ્હે તું તો ઘેર ઝોડી;
કે તેં તો કથિર સોનારને આપિયુ, ક્યાથી પેહેરે તું તો કનક રોડી. પારકી.
પુણ્યથી રિદ્ધિ છે, પુણ્યથી સિદ્ધિ છે, પુણ્યથી પેહેરશો ટગલો ડોડી,
ભણે નરસૈંયો તું. પુણ્ય કર પ્રાણિયા, પુણ્યથી પામશી પરની મોડી પારકી

તું એમ જાણે જે હરિજન હું થયો, વિષ્ણુપદ ગાઇ થયો ભક્ત ભવમા;
ઠગપણી તો કાગડી હોડ કરે હસની, હસને તો હસી કાઢડે વનમા. ૩
પિંડમા પ્રભુ પણ પ્રગટ પેખે નહીં, ફોકટ ભણે તે કૂર ભાગે,
અગણિત બ્રહ્મનુ ગણિત લેખુ કરે, કુટ ભાવે કરી માન આને ૪
જો નિગટાનમા જેહનુ મન ગળે, ભિન્ન સંસારની ભ્રાતિ ભાગે,
દાસ નરસૈયો કહે તેને ચરણે નમુ, જ્ઞાન વિજ્ઞાનની જ્યોત જાગે ૫

પદ ૩૧મુ.

નીરખને ગગનમા કોણ ઘુમી રહ્યો, તેજ હું તેજ હું શબ્દ બોલે
સ્યામના ચરણમા ઇચ્છુ છુ મરણ રે, અહીંયા કોઇ નથી કૃષ્ણ તોલે ની
સ્યામ શોભા ઘણી બુદ્ધિ ના શકે કળી, અનંત ઓચ્છવમા પથ ભૂલી,
જડ ને ચૈતન રસ કરી જાણવો, પકડી પ્રેમે સંજીવન મૂળી ની
ઝળહળ જ્યોત ઉદ્યોત રવિ કોટમા, હેમની કોર જ્યા નીસરે તોલે,
સચ્ચિદાનંદ આનંદ ક્રીડા કરે, સોનાના પારણા માહી ઝૂલે. ની
બત્તિ વિણુ તેલ વિણુ સૂત્ર વિણુ જે વળી અચળ ઝળકે સદા અનળ દીવો,
નેત્ર વિણુ નિરખવો રૂપ વિણુ પરખવો, વણ જિહ્વાએ રસ સરસ પીવો ની
અકળ અવિનાશી એ નવ જ જાએ કળ્યો અરધ ઉરધની માહે મહાલે,
નરસૈંયાચો સ્વામી સકળ વ્યાપી રહ્યો, પ્રેમના તંતમા સંત ઝાલે ની

પદ ૩૨મુ

અખિલ બ્રહ્માડમા એક તુ શ્રીહરી, જૂજવે રૂપે અનંત ભાસે;
દેહમા દેવ તુ તેજમા તત્ત્વ તુ, શૂન્યમા શબ્દ થઇ વેદ વાસે ટેક
પવન તુ પાણી તું ભૂમિ તું ભૂધરા વૃક્ષ થઇ ફૂલી રહ્યો આકાશે,
વિવિધ રચના કરી અનેક રસ લેવા, શિવ થકી જીવ થયો એજ આશે. અ
વેદ તો એમ વદે, શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ નોહોય,
ઘાટ ઘડિયા પછી નામ રૂપ જુજવા, અન્તે તો હેમનુ હેમજ હોય અ.
ગ્રંથ ગડબડ કરી વાત ન કરી ખરી, જેહને જે ગમે તેને પૂજે,
મન કર્મ વચનથી આપ માની લહે, સત્ય છે એજ મન એમ સૂઝે અ
વૃક્ષમા બીજ તુ બીજમા વૃક્ષ તું, જોઉં પટતરો એ જ પાસે,
ભણે નરસૈંયો એ મનતણી શોધના, પ્રીત કરૂ પ્રેમથી પ્રગટ થાશે અ.

પદ ૩૩મું.

શરીર શોધ્યા વિના સાર નહિ સાંપડે. પંડિતો પાર નહિ પામે પોથે;
નાદુલ મેલીને તુને વળગી રહ્યો, બ્રહ્મ નહિ જાગે એમ હાસે થોથે શ.
રસના સ્વાદમાં સર્વ ડૂબી રહ્યા, વિગતિ ગુરુ જ્ઞાન વિના રે ગુથે;
શાસ્ત્રો વિજ્ઞાનમાં વિવિધ વાણી વદે, પરવરી વસ્તુને જાણે શુંયે. શ.
શબ્દ ગોખે પરા વાદલ વિના બકે, અધ્યાત્મ વિચરે આવી ઓથે;
પ્રપંચ પિંડમાં રહ્યો અહંકાર નવ ગયો, આથડ્યો એમ અનંત કોડે. શ
શાસ્ત્ર કહ્યા કંઈ રજનિમાં આથડે, એમ અજ્ઞાનમા જીવ ગોડે;
ભણે નરસૈંયો જે ભેદ જાણ્યા જુઓ, મેં તો રચી કહ્યું પદ ચોથે શ.

પદ ૩૪મું

જાગીને જોઉં તો જગત દીસે નહીં, ઊંઘમાં અટપટા ભોગ ભાસે;
ચિત્ત ચૈતન્ય વિલાસ તદ્રૂપ છે, બ્રહ્મ લટકાં કરે બ્રહ્મ પાસે. ટેક.
પંચ મહાભૂત પરિબ્રહ્મ વિષે ઊપન્યાં, અણુ અણુમાંહિ રહ્યાં રે વળગી;
ફૂલ ને ફળ તે તો વૃક્ષનાં જાણવાં, થડથકી ડાળ તે નહિ રે અળગી. જા.
વેદ તો એમ વદે શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ નોહે;
ઘાટ ઘડ્યા પછી નામ રૂપ જૂજવાં, અંતે તો હેમનું હેમ હોયે. જા.
જીવ ને શીવ તો આપ ઇચ્છાએ થયા, રચી પરપંચ ચૌદ લોક કીધા;
ભણે નરસૈંયો એ તેજ તું તેજ તું, એને સમર્યાથી કંઇ સંત સીધ્યા. જા.

પદ ૩૫મું.

જ્યાં લગી આત્મા તત્વ ચિન્યો નહીં, ત્યાં લગી સાધના સર્વ જૂઠી;
માનુષ દેહ તારો એમ એળે ગયો, માવઠાંની જેમ વૃષ્ટિ વૂઠી. જ્યાં.
શું થયું સ્નાન સેવા ને પૂજાથકી? શું થયું ઘેર રહિ દાન દીધે?
શું થયું ધરિ જટા ભસ્મ લેપન કરે? શું થયું વાળ લોચન કીધે? જ્યાં.
શું થયું તપ ને તીર્થ કીધાથકી? શું થયું માળ ગ્રહી નામ લીધે?
શું થયું તિલક ને તુલશી ધાર્યા થકી? શું થયું ગંગાજળ પાન કીધે? જ્યાં.
શું થયું વેદ વ્યાકરણ વાણી વદે? શું થયું રાગ ને રંગ જાણ્યે?
શું થયું ખટદર્શન સેવા થકી? શું થયું વરણના ભેદ આણ્યે? જ્યાં.

એ છે પરપંચ સહુ પેટ ભરવા તણા, આત્મારામ પરિબ્રહ્મ ન જોયો;
ભણે નરસૈંયો કે તત્ત્વ દર્શન વિના, રત્નચિંતામણિ જન્મ ખોયો જા.

પદ ૩૬મું.

શા સુખે સૂતો સંભાર શ્રીનાથને, હાથ તે હરિ વિના કોણ સ્હાયે,
તાત ને માત સુત ભ્રાત ટોળે મળ્યા, દોહલી વેળા સૌ દૂર જાયે. શા.
ઉંધે મસ્તક હતો ઉગ્ર તપ આચરી, ભક્તિ કીધી ભગવાન કેરી;
અવતરી પાશ બંધાયો માયાતણે, લંપટી લાલચે લીધો ઘેરી. શા.
દિવસે ચોદશ ભમ્યો રાત નિદ્રા વિષે, સ્વપ્નમા સાંભરે મોહટી માયા;
પલક પરવાર નહિ હરિ ભજવાતણો, જ્યા લગી જીવ સંજોગ કાયા શા
ધન ધામે કરી મોહિ રહ્યો લોભિયો, વેદના વીસરી ગર્ભ કેરી,
નાથ ત્રિલોકના હરિ ન સંભારિયા, જાહરે રાખ્યો તો જઠરામા ઘેરી, શા.
જાગરે જીવડા વાજ આવ્યો ઘણું, કેટલોએક પ્રતિબોધ દીજે,
નરસૈંયાના સ્વામીને નિત્ય સંભારતા, દેહના દુકૃત દૂર કીજે શા

પદ ૩૭મુ.

રઝળતી રાંડના રવડતા છોકરા, કોણ શિક્ષા દઈ ઠોર આણે,
અંધ ગુરુએ વળી નિરધ ચેલા કર્યા, બ્રહ્મની વાત તે શુ રે જાણે? રે
ભરમે ભૂલા ફરે આનંદે આથડે, પૂર્ણ બ્રહ્મ પોતે ન જાણે,
સ્વપ્નાનું સુખ સાચુ કરી લેખવે, પાસેથી પ્રભુને દૂર વખાણે ૨
મૂરખ મમતા કરે ભૂતળ ભમતા ફરે, જોને રીઝાય તે કર્મકાંડે;
શ્રીમતનું સુખ નિર્ધનને ન મળે, વાદ કરે તે વિષે વખાણે. ૭
નિરગુણ નાથને નગ્મી લે નવ શકે, સિગ્ગુણને સરતે ન જાણે;
ચેતન નીંદા કરે જડની વંદના કરે, અચેતન ભૂલ્યો ફરે ભિન્નભાવ આણે ૨
અગમ ગુરુથકી નિગમ શિષ્ય નીપન્યા, તે બ્રહ્મની વાતનો ભેદ જાણે,
પાસેથી અન્ય અળગો રે દેખે નહિ, નરસૈંયો પાસુ તે કોણ તાણે ૭.

પદ ૩૮મું.

એક તું એક તું એમ સાકો ભણે, કોણ હુ તે નહિ કો વિચારે;
કોણ હુ ક્યા થકી આવિયો જગ વિષે, જાવુ ક્યા છુટને દેહ જ્યારે, એક

પ્રતિદિને જઇ કને જઇ કરી માંગતો, પ્રભુ તું સાહ્ય થાજે સદા રે;
તોય પણ દુઃખ તો લેશ ટળતું નથી, થાકતો નથી તું કદા રે. એક.

કોઇ તો ઉદધિ ગગનમાં તાકતા, ભાખતા જાઉં હું નગ્ન વાણી;
કોણ હું કોની કને, માગું શા હક થકી, તે નથી જાણતા મૂર્ખ પ્રાણી. એક.

એમ કરતા કદી લાભ જો પામીયો, તો કહે હરિતણી સાહ્ય થઇ રે;
કામ કયડ્યા થકી ભવિષ્યને બાંધતો, પૂર્વના કર્મનું નામ લેઇને રે. એક.

પૂર્વના કર્મ જો હરિ ભજે નવ ટળે, તો કહો કોણ તે કામ કરશે;
સત્ય સમજી કદી પરમ પદ પરખશે ભવ ભય ભ્રમને તેજ હરશે. એક.

આકના વૃક્ષથી અમૃત ફળ તોડવા, મૂર્ખો જો કદી આશ ધરશે;
શ્રમ વૃથા તેહનો તો જઇ જગ વિષે. જ્ઞાનહીનો સદા તેજ હરશે. એક.

જીવ ઈશ્વર અને બ્રહ્મના ભેદમાં, સત્ય વસ્તુ નહિ સત્ર જડશે;
હું અને તુંપણું તજીશ નરસૈંયા તો ગુરુ તને હર્ષથી પાર પાડશે. એક.

પદ ૩૯મું.

રાખ્ય ભવસિંધુમા અતિ મહા ભય થકી, નામ નાવપણું નાવ મેલી,
ઘોર ભવસિંધુની વેલની રેલમાં, મોહના પવનને ઝકોર ઠેલી.
વિષય તૃષ્ણા પરો મોહ મન ના ધરો, હું ને મ્હારું જક્ત તેમા બુડ્યો;
તું થકી વેગળા આસુરીમા ભળ્યા, શરણ આવ્યા તે તો અખંડ ચુડો!
સુખડું અલ્પ ને દુઃખ સાગર જસ્યું, જેનમીયો જનુ ને જન્મ રોગી,
એક નિશ્ચે તહાગ નામને આગરે, રેહ કોય જે વીરલો તેજ જોગી.
કલે દસ વીસના તાપ નિવારવા, મંગલ શ્રીકૃષ્ણજીનું નામ જાણો.
એવું કરજોડી નરસૈંયો વીનવે, ભવજળ બુડતા બાંહ તાણો.

પદ ૪૦મું.

જેને દ્વારે બ્રહ્મા દિન રાત કરતા, સમજ મૂઢ તું માન વિકાર ત્યાજે;
શ્રીકૃષ્ણ ચરિત્ર તે પતિત પાવન સદા, જેનું કોટિ બ્રહ્માંડમા નામ ગાજે.
ચાર વેદ જે જશ મુખ ઉચ્ચરે, સરસ્વતી પ્રેમે આલાપી પદ ગાયે;
શુક સનકાદિક વ્યાસ મુનિ દુર્લભ, નારદ તુંબરુ તાલ વાહે.

તેની કીર્તિ કરતા જુગ વહી ગયા. જાણીએ રસ નીગમ ન હોય;
નરસૈંયાચા સ્વામી નર મોક્ષદાતા સદા, શ્રીકૃષ્ણજી સમો કોઈ દેવ નોય

પદ ૪૨મું

આદ્ય તું મધ્ય તું અંત્ય તું ત્રિકમા, એક તું એક તું એક પોતે,
અખિલ બ્રહ્મ બ્રહ્માદિક નવ લહે, ભૂરખા માનવી અન્ય ગોતે દેવા.
રવિ શશી કોટિ નખ ચંદ્રિકામા વસે દૃષ્ટિ પહોચે નહીં ખોજ ખોજે,
અર્ક ઉદ્યોત જ્યમ તિમિર ભાસે નહીં, નેતિ નેતિ કરી નિગમ ડોજે દેવા
કોટી બ્રહ્માંડના ઇશ ધરણીધર, કોટિ બ્રહ્માંડ એક રોમ જેનુ,
મર્મ સમજ્યા વિના ભર્મ ભાગે નહિ સગુણ સ્વરૂપ નિર્ગુણ એનુ દેવા
એ નથી એકલો વિશ્વથી વેગળો, સર્વવ્યાપક છે શક્તિ સ્તુત્ય જેની,
અખિલ શિર આધ આનંદમય કૃષ્ણજી, સુંદરી રાધિકા ભક્તિ તેની દેવા
વેદની વાતનો ભેદ લાધે નહીં, તેનુ હાર્દ તે કોક જાણે,
શિવ સનકાદિક દેવમુનિ નારદ પૂરણ બ્રહ્મનુ ધ્યાન આણે દેવા
તે પૂર્ણ પુરુષોત્તમ પ્રેમદાશુ રમે, ભાવશુ બાથમા અંક લીધો,
જે રસ વ્રજતણી નાર વિલસે સદા, સખીરૂપે તે નરસૈંયે પીધો. દેવા.

પદ ૪૨મું

પૂરૂ ના પડે નાથજી તમારી કૃપા વિના, એક આણુ ત્યારે અનેક ખૂટે;
પાપ દૃષ્ટે કરી દ્રવ્ય સંચય મલી, આગ્ન દગ્ધે કે રાજા ચોર લૂટે પૂરૂ
મનતણા મનસુબા મનમા રહી ગયા, સાત સાધુ ત્યારે તેર તૂટે;
નરસૈંયાના સ્વામી તમારી કૃપા વિના, રંક મનાવુ ત્યારે રાય રૂઠે પૂરૂ

પદ ૪૩મું.

જુવાનીને દહાડે રે, હરિને જાણ્યા નહિ રે, મોહ્યુ પરદારા સાથે મન,
કાઇક તે મોહ્યો રે, કામિનીના કલ્પમા રે, કાઇએક જોડવા લાગ્યો ધન. જુ
પચીસ ને પચાસ રે, પરપંચમા ગયા રે, દોહલા આવ્યા સાઠ વર્ષના દન,
સિત્તેરને સુધી રે, કાઇ સમજ્યો નહી રે, પછે ચાલ્યો સાધન કરવા વન. જુ
આંખડીએ ન સૂઝે રે, ગળે બહુ નાસિકા રે, બોલે તે તો સમજાય નહી કરણ,
માયા તો ન મુકે રે, તુટે નહીં તૃષ્ણા રે, ઓળખ્યા નહીં અશરણશરણ. જુ

હાથમા લાકડી રે, ચરણ ચાલે નહી રે, તૂટીને શિથિલ થયુ છે તન,
મુખમાહી દંત રે, એકે દીસે નહી રે, તોય પાપીયુ ફિર માગે અન્ન જુ
ભાગ્યજોગે બન્યું રે, આ અવસરને ઓળખ્યો રે, તે તો પ્રાણી કહેવાય હરિના જન,
નરસૈયાના સ્વામીને રે, સુખમા સમાગજો રે, જો હોય પેલા ભવનુ પુન્ય જુ

પદ ૪૪મુ.

ગુમાનના ઘેલા રે, આવરદા તો વહી ગઇ રે, હવે તારે ચેતવુ હોય તો ચેત,
પ્રથમ પાપીના રે, પ્રભુ ઓળખ્યા નહી રે, હવે કયમ આવે હરિશુ હેત. ગુ
કાળાને ટીટી રે, ધોળા કેશ થયા રે, શરીર થયુ શીતળ પગે ન ચલાય,
આખે નવ સુઝે રે, શ્રવણે સુણે નહી રે, તોયે હરિ રે તૃષ્ણા નવ મુકાય ગુ
સગા સ્નેહી ને વા'લા રે તેં તો બહુ કર્યાં રે તેને કાજે કીધા કુડા કામ,
વરતીને વ'વાયો રે, વચન વિનતા તણે રે, મુખથી ભજ્યા ન કેશવરામ. ગુ
વિખનો વીંટ્યો રે કરમ બહુ કર્યા રે, તોયે તાગે ન આવ્યો પાર,
એમને કરતા રે, કાલ આવી પહોચશે રે, પછે તારા મુખમા પડશે માર ગુ.
ભણ્યા તે ભૂ યા રે, ભવમા આથડે રે ભણી ભૂલ્યા પડિને ન પાડ્યો ઉજાસ,
વીખામણુ માનશો રે, મહા સુખ પામશો રે, એમ કેહ છે નરસૈયો દાસ ગુ

પદ ૪૫મુ

ગુરુપદ વદી રે, વાણી ઓચરૂ રે, હુ છુ બાળક અજાણ
અપરાધ સામુ રે મા જોશો દયાનિધિ રે, ગોત્યુ અગોત્યુ કરજે પ્રમાણ.. ગુ
ભવસાગ મા રે, ગુરુ નાવે હું ચડયો રે, મેદજમા આવ્યા સાગર પાર,
લોગ દિ ના તો તે મુજને નવ નડ્યા રે નદ્ગુરુ સાવધ હામણહાર ગુ
વેપાર તો કીધો રે, હરિ નામનો રે, કીધા ગુરુ રૂપી દલાન,
માન હોગાળ્યો રે, સુગમ સોધો કરી રે, આ ભવમા લીધો લ્હાવ. ગુ
ગુરુ મહિમાનો રે પાર કયમ લહુ રે, થાકી સ ગવતી થાકા વેદ
શિવ સનકાદિક રે, વ ણી નવ નામ્યા રે એવો ભારે સદ્ગુરુનો ભેદ ગુ
ગોવિંદ થી અદકા રે, મ ગુરુ ગુણનિધિ રે, અધમઉધારણ કહાવે નામ,
તન મન અ પી રે, નવા નતા ... ર નર્મ નરસી કરે પ્રણામ ગુ

પદ ૪૬મુ.

આપણા કુળમાં કોઇએ ન કીધું, તે આપણ કેમ કરીયે રે;
વેરાગી થઇ નાટક નાચીયે, તુલસી તીલક કેમ ધરીયે રે. દુર.
જેવા તેવા હરિગુણ ગાયે, તે આપણ કેમ ગાઇયે રે;
કૃષ્ણ નામની કથા થાય જ્યા, ત્યાં આપણ નવ જાઇયે રે દુર.
આપ કલેશ ને ક્રોધના ભરીયાં, સઘળાને કહું સમજાવે રે;
જમકિંકરના મારજ પડશે, ત્યારે આડે કોઈ નહિ આવે રે. દુર.
કુળને તજશે ને હરિને ભજશે, સેહેશે સંસારનું મેહણું રે;
ભણે નરસૈંયો હરિ તેને મળશે, બીજી વાતે વાકશે વેહણું રે દુર.

પદ ૪૭મું.

ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તે કેવમ કહીયે માનવ દેહ રે;
મન કર્મ વચને હરિ નવ સેવ્યા, ભુલ્યા ભવમા ભટકે નેહ રે. ભક્તિ.
દશ માસ ઉદરે દુઃખ પામ્યો, કરતો ખરનો ભાર રે;
દેહ ધરી હરિનો દાસ ન કહાવયો, તેહની જનનીને ધિક્કાર રે. ભક્તિ.
વૈષ્ણવ જન જેને નહીં વહાલા, તેહને ન હોય કૃપા નિર્ધાર રે;
નરસૈંયાના સ્વામીની નિશ્ચય લીલા, બીજા વિવિધ ધર્મ વ્યભિચાર રે. ભક્તિ

પદ ૪૮મું.

ભૂતલ અવતારનુ સફલ એહ, જો મહારા વહાલાશું ધરીએ સ્નેહ.
ભગતિ સરીખી જેહને ઘેર દાસી, તો શું કીજે અવર ઉપાસી.
જપતપ તીરથ દેહડી ન દમીએ, જો મહારા વહાલાશું રંગભેર રમીએ.
જનમ જનમની હરી દાસી થાઉં, નરસૈંયાચા સ્વામીની લીલા ગાઉં,

પદ ૪૯મું.

વાસ નહિ જમા વૈષ્ણવ કેરા, ત્યાં નવ વસીયે વાસડીયાં;
શ્વાસોશ્વાસ હરિ સ્મરણ ન કરે જો, શ્વાસ ધમણ કેરી શ્વાસડીયા વાસ
જીભલડી જપમાળા ન જપે તો, જીભલડી નહિ ખાસડીયા
જનમ તેનો નહિ લેખામા, જે ન કહેવાય હરિ દાસડીયાં. વાસ
મોહનજીની માયા પાખે, અવર માયા જમ ફાંસડીયાં;
ભણે નરસૈંયો ભારે મરી, માવલડી દશ માસડીયા.

પદ ૫૦મું.

નારાયણનું નામજ લેતાં, વારે તેને તજીયે રે;
મનસા વાચા કર્મણા કરીને, લક્ષ્મીવરને ભજીયે રે. નારાયણ.

કુળને તજીયે કુટુંબને તજીયે, તજીયે માને બાપ રે;
ભગિનિ સુત દારાને તજીયે, જેમ તજે કંચુકી સાપ રે. નારાયણ.

પ્રથમ પિતા પ્રહ્લાદે તજીયો, નવ તજીયું હરિનું નામ રે;
ભરત શત્રુઘ્ને તજી જનેતા, નવ તજીયા શ્રીરામ રે. નારાયણ.

ઋષિપત્ની શ્રીહરિને કાજે, તજીયા નિજ ભરથાર રે;
તેમાં તેનું કાંઇએ ન ગયું, પામી પદારથ ચાર રે. નારાયણ.

વ્રજવનિતા વિઠ્ઠલને કાજે, સરવ તજી વન ચાલી રે;
ભણે નરસૈંયો વૃંદાવનમાં, તે તો ઘણું મહાલી રે. નારાયણ

પદ ૫૧મું.

આલા રે વરની પાલખી, જોતાં વનિતાને થાય ઉલાસ. આલા. ટેક.

નાહી ધોઇને પોઢીયા રે, તીલક કીધાં ભાલ;
વરના જનૈયા શોભી રહ્યા રે, માથે નાખ્યાં છે અબીલ ગુલાલ. આલા.

લીલા તે વાંસની પાલખી રે, એના ઉંચકનાર ચાર;
માથે તે બાંધ્યાં ઝીનાં પોતીયાં રે, મોઢે રામ રામ નામ પોકાર
ચોરી તે બાંધી ચોકમાં રે, છાંણાં તે લાવ્યા બે ચાર; આલા.

ગોલપાપડી દેખે કુતરાં રે, તે તો મનમાં ઘણું મલકાય.
આલા રે આગળ ચાલે લોકડા રે, પાછળ ચાલે રે લાય;
જમાઇ તો ચાલ્યા સાસરે રે, એની સાસુને દરદ ના માય. આલા.

તોરણે તનખા ઉડીયા રે, માંડવે લાગી રે લાર;
ઉઠ રે સાસુ રાંખણી રે, તારો જમાઇ આવ્યો બા'ર. આલા.

પદરમે પેરામણી રે, મસાણા ગામનું નામ;
લાકડાંઇની દીકરી રે, ચિતા કુંવરી એનું નામ. આલા.

જમાઇ તો રહ્યા સાસરે રે, જાનઇઆ આવ્યા ઘેર;
કહે મેહેતો સર્વે આઇ ગયા રે, વિવાદ હોયે છે હરી પેર. આલા

બાર ઘડા બાર કોડીયા રે, ઉપર પૈસો, મેલો રોક;
જઈને કહો એના બાપને રે, હવે તાણીને મેલો પોક. બાળા
છોરાંને જમડા લઈ જાયા રે, દેહીનો કીધો એ હવાલ;
નરસૈયાનો સ્વામી ગમ્યો રે, તે તો ઉતરીઆ ભવ પાર બાળા.

પદ ૫૨મુ.

ઘડપણ કોણે મોકલ્યુ, જાણ્યુ જોબન રહે સૌ કાળ, ઘડપણ. ટેક
ઉમર તો ડુંગરા થયા રે, પાદર થયા પરદેશ,
ગોળી તો ગગા થઈ રે, આંખે ઉજળા થયા છે કેશ. ઘડપણ
નહોતું જોઈતુ ને શીદ આવીયુ રે, નહોતી જોઈ તારી વાટ;
ઘરમાંથી હળવા થયા રે, એની ખૂણે ઢાળાવોને ખાટ. ઘડપણ.
નાનપણે ભાવે લાડવા રે, ઘડપણે ભાવે શેવ,
રોજને રોજ જોઈએ રાબડી રે એવી પડી રે ઘડપણની ટેવ. ઘડપણ
પ્રાત કાળે પ્રાણ માગે રે, અન્ન વિના અકળાય;
ઘરના કહે મરતો નથી રે, તને બેશી રહેતા શું થાય. ઘડપણ
દીકરા તો જુજવા થયા રે; વહુઓ દે છે ગાળ,
દીકરીઓને જમાઈ લઈ ગયા રે, હવે ઘડપણના શા રે હાલ ઘડપણ
નવ નાડો જૂજવી પડીને, આવી પહોંચ્યો કાળ,
વૈરી છોકરા કટકટ કરે રે, નાના બાળક દે છે ગાળ. ઘડપણ
અંતકાળે વળી આવીઆ રે, દીકરા પધાર્યો દ્વાર;
પાંસળીઓથી તાણી રે, પછી છોડીને આપી બા'ર ઘડપણ
એવુ સાંભળી પ્રભુ ભજને રે સાંભરજો જગનાથ
પરઉપકાર કીધે પામશો રે, ગુણ ગાય નરસૈંયો દાસ. ઘડપણ.

પદ ૫૩મુ.

ચાંદની રાત કેસરીયા તારા રે, પોઠી ભરવા આવ્યા વણજારા રે
વણજારે આડત કીધી રે માયા નગરી નજરે લીધી રે
દાણી દાણ ઘટે તે લેજો રે, પોઠી હમારી જાવા દેજો રે.
જેવા વાડીના કુવા મરવા રે, તેવા પોઠી હમારે ભરવા રે.

અગર બાગ વનસ્પતિ દર્ગનિ પીમજો માગી તે પાનગી સાર વારે;
સુના ચન્દન કરી પ્રભુ તુને પૂજશે, અંગના એરંડની તુલ્ય નારે. તા.
તારે નિત અસનવા નૈવેદ કમળા કરે, સૂગ નંદર કેમ તુષ્ટ આરે,
ભણે નર્મદો જેણે કૃષ્ણ રસ ચાખિયો, પનરપી માતને ગર્ભ નાવે ના

પદ ૫૭મું

ગાજે ગગન ઘન અતિ ગર્જે, પર્વતડે પવન પડીયા રે,
દિગ્ગજકચ્છપ રિપુને વિનાશવા શ્રી નૃસિંહ ક્રોધે ચઢીયા રે
ભક્તતણા દુઃખ દલન કરવા ગર્જના સંગે તુટ્યો સ્થંભ ફાટ રે,
ઉગ્રરૂપ ત્યાં પ્રગટ્યુ પ્રૌઢ, પણ પડી ... દીધી ફેટ રે.
વદન વિકરાલ ... અગાધ સિંહ રૂપે પ્રભુ બાહ રે
દશ દિશ દિગપાલ કંપિયા, સમુદ્ર ગર્જી મગરમચ્છ રે
દાઢ કડકડે દુર્જન ઉપર નખે પાતક પરજાળે રે
મોજે માથા ધીધા ... , આનન્દમાળા લઇ ... રે
અમર કોપી તેત્રીસ મલ્યા, ત્યાં ગણ્યુ ... કલ્પાંત રે
વિકટ રૂપ ... , કપટ કમળા દેખી ... રે
કેશરી ક્રોધ મુકી કરુણા કરી, પ્રહ્લાદ જનને લાગ્યો પાય રે,
નર્મદાચા સ્વામી શ્રીનરસિંહ પ, નમાયુ ત્રિભુવનમાયે રે

પદ ૫૮મું

ભોળા ભોળા રાખુ તમને, વિશ્વ વખાણે રે
મૂગની વાતો તમારી, કોઇ નવ જાણે રે ટેક
જોગીંદ્રપણુ શિવજી, તમારુ મેં જાણ્યુ રે
જટામાં વાલીને શિવજી, આ ક્યાંથી આણ્યુ રે; ભો
કોઇ લાવે કેડે વાળી. કોઇ લાવે હાથે ઝાલી રે.
માથામાં વાલીને શિવજી, ક્યાંથી તમે આણી રે ભો
પીળી પટોળી ને, અંગે છે ગોરી રે,
સીસને છુપાવો શિવજી ક્યાંથી થઇ રે ચોરી રે ભો
નારે માનો તો શિવજી જટાઓ ખોલાવુ રે
જટામાંથી નીકળે તો, ફરી ના બોલાવુ રે ભો

ભભુત ચોળીને નિલવટ, વાઘો આડો આડ રે,
એવા એવા વહાલો, પાણી ના પાઉં ટાઢ રે ભોળા.
આકડો ધતુરો શિરજી, વિજયાના ભોગી રે,
મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી, તમે જૂના છો જોગી રે. ભોળા.

પદ ૫૯મું

સંસારનો ભય નિકટ ન આવે, શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગાતાં,
ઉગર્યો પતિતિન શ્રવણે સુણતાં, તાપ વેણા વિષ્ણુના ગુણ ગાતાં. સં
બાળક ધ્રુવ દૃઢ ભક્ત જાણી, અવિચળ પદવી આપી,
અસુર પ્રહ્લાદને ઉગારી લીધો, જનમ જનમની જડતા કાપી. સં
દેવના દેવ તું કૃષ્ણ આદિ દેવા, તારું નામ લેતાં અભેપદ દાતા,
તે તારા નામને નરસૈંયો નિત્ય જપે, સાર કર સાર કર વિશ્વખ્યાતા. સં

પદ ૬૦મું.

શો કે ચઢાવું પાડ મારા વાહલાજીને, મનુષ્યા જનમ જેણે આપ્યો રે,
ઉત્તમકુળમાં દેહ ઉપજાવી, બ્રાહ્મણ કરીને થાપ્યો રે શો
એક અધિકાર મને અદકો આપ્યો, હરિ વાહલા તે કયાથી રે,
પૂર્વજન્મનું પુણ્ય હોતું તે, ઉગી નિસર્યું ત્યાંથી રે, શો
પશુ પક્ષીને ઘણું હરિ વાહલા, મુખથી રામ ન કહેવું રે
ક્ષુધા તૃષા તો ટાળી ન ટળે, કહો કષ્ટ ઘણેરું સહેવું રે શો
મનુષ્યા જનમનો મોંઘો મેળો, જે જન હરિ રસ ચાખે રે;
ભણે નરસૈયો જન જનમ મરણ નહિ, ફરી તેમ ગર્ભવાસ ન દાખે રે શો

પદ ૬૧મું.

હરિ નામ વિના નર મહા સૂતકી, તેને આભડવા અધિકાર નહી,
કૃષ્ણને મૂકી જે અવર ઉપાસે ધીક ધીક અવતાર તેનો મહી હરિ.
હરિ ગુણ ગાતો ને રેંટે રગ રગનો કરતો ને પ્રભુજીનું ધ્યાન,
નર સોહાગી શામળિયો, તેનું નિત દિન ધરતો રે ધ્યાન હરિ
જપ તપ તીરથ કોટ કર પણ ના આવે હરિ નામ લેતાં;
ભણે નરસૈયો જે ધન્ય આ દેહને, શ્રીકૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ બોલે તે તો. હરિ

પદ ૬૨મું

તાહરી મેહેરમા મેહેર જો પલક પ્રભુ, તો ત્રિવિધિના તાપ તે જાય નાશી;
અષ્ટમા સિદ્ધિ નવનિધિ જે મહામતિ, દ્વાર ઉભી રહે થૈને દાસી.
રસિક શિરોમણી ગજપલોચન, વદન પ્રસન્ન શ્રીકૃષ્ણ તહારુ;
કરોને કૃપા હરિ દૃષ્ટ કરણા ભરી, જે થકી કારજ થાય મહારું.
શરણ આવ્યા તેને નથી તમે પરહર્યા, પતિત પાવન એવું વ્રત રાખી;
ઉચ્ચ તે નીચ કે અધમ ન ધારીયા, ભક્તવત્છળ તેના વેદ સાખી.
દીનબંધુ દીનાનાથ શ્રીકૃષ્ણજી, નાથ અનાથનો તું રે સ્વામી:
નરસૈંયાચા સ્વામી ભક્ત છું તાહરો, ભક્તને વશ સદા અંતરજામી

પદ ૬૩મું.

પઢો રે પોપટ રાજા રામના, સતી સીતા પઢાવે,
પાસે બાંધી પાંજરુ મુખે રામ જપાવે પઢો રે
પોપટ તારે કારણે લીલા વાંસ વેડાવું,
પોપટ તેનું ઘડાવું પાંજરુ, હીરે રતને જડાવું પઢો રે.
પોપટ તારે કારણે, શી શી રસોઇ બનાવું,
સાકરના કરી ચુરમા, ઉપર ઘી પીરસાવું. પઢો રે.
પાંખ પીળી ને પગ પાહુરા, કોટે કાટલો કાળો,
નરસૈયાના સ્વામીને ભજો રગ તાણી રૂપાળો પઢો રે

પદ ૬૪મું

મેહેતા છઉં અમો માધવજીના, મહીનો આપે આગળથી;
રામકૃષ્ણ ગોવિંદ ગુણ ગાતા, કરમ કપાએ કાગળથી મેહેતા
રમવું જમવું રાધાવરસું, પીતા છબીલા છોગળથી,
નરસૈંયાચા સ્વામી સંગે રમતા, જો ભાગો તે ભોગળથી મેહેતા.

પદ ૬૫મું.

જીને દિન દીનકરનંદ ન દીસે, તીને દિન રાધાવર રહેજો ઉદાસે. જીને.
જીને દિન સ્નાન નવાણ નવાણી, સાર કરો રે વહાલા મારગપાણી. જીને
જીને દિન શૃંગારે સહોદર વેરા, તીને દિન રાધાવર તમો રખે વેરા. જીને

જીને દિન આવે જમકિંકર લેવા, કરે તે કૃપા વહાલા દેવાધિદેવા જીને.
ભણે નરસૈંયો હું એટલું માગું, જન્મોજન્મ તીહારે ચરણે લાગું જીને.

પદ ૬૬મું.

તારા વદન પંકજપર ભમર એમો ભમે, વાની વિઠ્ઠલા વિકળ કરતા;
આંખડી પાંખડી ચપળ ગત્ય ચાલવા, નૃત્યમા મત્તમા ધૈર્ય ધરતા તારા.
તારા અધર અમૃત વિષે વનની કામની, નાદ કરતી સુખ સ્વાદ આપે;
કુળવતી લાજને કાજ છોડાવતી, જડ તથા ચૈતન્ય ત્યા ન તાપે. તારા.
તારી કટીતણી લટકપર અંક આડો વળ્યો, વટ નો કેસરી વન નાઠો;
સુંદરી દેવડી એક એકપર પડી ધીર ને ધર્મ ક્યા ચીર ફાટ્યા તારા
હા હરી ચાલ ચતુરજ પર ચતુર, સંમોહન તે ડોલતા ડોલતા ગાત્ર પોતે;
વેદ વેદાન્તના વાદ થાકી રહ્યા, અટક સહુ લીન થઇ લટક જોતે. તારા.
તારી કોણ ગત આપપર ઓળખિતુ, શંકર સ્વાત્મા કુટીલ કામી;
નરસૈંયો બલોભર ભામણે તાહરે, ચિત્ત ચીત હુડો તુજ સ્વામી તારા.

પદ ૬૭મું.

જ્યાં રે જાવું ત્યાં હરિ મારા રુદીયા માંહે રહેજો,
રુદીયામા રહેજો, પ્રભુ મારા ચિતડામા રહેજો;
જન્મોજન્મ હરિ તારી ભક્તિ મુને દેજો. જ્યા રે.
અમે રે પતિત તમે પતિતના પાવન વહાલા,
અમને સમજાવ્યા હરિ ગુણ તમારા જ ગાવા;
જગવંત કુંવર, જગતના જીવન વહાલા. જ્યા રે.
આજ તો દીઠો મારે હરિ રંગડામા ભીનો,
નેહ લાગ્યો તારો, રસ પ્રેમે લીનો;
ભેદના ભિખાયા અમો બુધર મન ભાવ્યા વહાલા. જ્યા રે.
ગુણ તો તજને વહાલાજી વૈષ્ણવ કહાવ્યા
દેહ નો જાજો, પણ સ્નેહ મ જાજો વહાલા;
નરસૈયાના સ્વામી ભનોભવ ભયેગ થાજો વહાલા જ્યાં ર

નીતિ ભક્તિ.

પદ ૬૮મું.

વૈષ્ણવને ઘેર બેઠા ગંગા, નિર્મળ હરિગુણ ગાય રે,
કોટી કોટી તીરથ તાહાં આવે, જ્યાં સંત સમાગમ થાય રે. વૈષ્ણવને.
હરિથી વિમુખ તેને શું કરે ગંગા, જેમ બગ ગંગામાં નાહાય રે;
* * * * * વૈષ્ણવને.
ગંગાજી એણી પેરે બોલ્યા, હું પણ થોકને તારૂં રે;
હરિના જન તે મુજને તારે, કહે નરસૈંયો હું વારુ રે. વૈષ્ણવને.

પદ ૬૯મું.

વૈષ્ણવ જનને વિષયથી ટળવું, ટળવું મહીથી મન રે,
ઇંદ્રિય કોઇ અપવાદ કરે નહિ, તેને કહીએ વૈષ્ણવ જન રે. ટેક
કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહેતા કંઠજ સૂકે, તોય ન મૂકે નિજ નામ રે,
શ્વાસોશ્વાસે સમરે શ્રીહરિ, મન ન વ્યાપે કામ રે. વૈષ્ણવ
અંતરવૃત્તિ અખંડ રાખે હરિસું, ધરે કૃષ્ણનું ધ્યાન રે;
વ્રજવાસીની લીલા ઉપાસે, બીજું સુણે નહિ કાન રે. વૈષ્ણવ.
જગસું તોડે ને જોડે પ્રભુસું, જગસું જોડે પ્રભુથી ત્રુટી રે;
તેને કોઇ વૈષ્ણવ નર કહેશો જમડા લેઈ જાશે કુટી રે. વૈષ્ણવ.
કૃષ્ણ વિના કાંઇ અન્ય ન ઇચ્છે, જેની વૃત્તિ છે કૃષ્ણાકાર રે;
વૈષ્ણવ કહાવે ને વિષય ન ત્યજે, તેને વાર વાર ધિક્કાર રે. વૈષ્ણવ.
વૈષ્ણવને તો વસમું લાગશે, દુઃખીઆને લાગશે કાચું રે;
નરસૈયાચા સ્વામિને ઉપર નહિ ગમે શોભશે સાચું રે. વૈષ્ણવ.

પદ ૭૦મું

વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઇસું, જેના કૃષ્ણચરણે ચિત્ત રહ્યા રે,
કાવાદાવા સર્વે કાઢ્યા, શત્રુ હતા તે મિત્ર થયા રે. વૈષ્ણવ
કૃષ્ણ ઉપાસી ને જગથી ઉદાસી, રાગી ને જમની કાપી રે;
સ્થાવર જંગમ ઠામ ન કોઇ, સરખે તેમ કૃષ્ણ વ્યાપી રે. વૈષ્ણવ
કામ કે ક્રોધ વ્યાપે નહિ કદાપિ નિર્વિષ તાપ જેના ટળિયા રે,
તે વૈષ્ણવના દર્શન કરીએ, જેના જ્ઞાને તે વાસનિક ગળિયા રે. વૈષ્ણવ.

નિસ્પૃહી ને નિર્મળ મતિ વળી, કનકકામિનિના ત્યાગી રે;
શ્રીમુખ વચનો શ્રવણે સુણતાં, તે વૈષ્ણવ બડભાગી રે. વૈષ્ણવ.
એવા મળે તો ભવ દુઃખ ટળે, જેના સુધા સમાન વચન રે;
નરસૈયાચા સ્વામીને નિશદિન વહાલા, એવા તે વૈષ્ણવ જન રે. વૈષ્ણવ

પદ ૭૧મું.

મારા હરજીનું હેત ન દીસે રે, તેને ઘેર શીદ જઈએ રે,
તેને સંગે શીદ રહીએ, મારા હરજીનું.
હેત વિના હુંકારો ન દેવો, જેનું હરખ્યું હૈડું ન હીસે રે;
આગળ જઈને વાત વિસ્તારે, જેની આંખમાં પ્રેમ ન દીસે રે. તેને.
ભક્તિભાવનો ભેદ ન જાણે, સુરાયા થઈ બાળે રે;
લલિતલીલાને રંગે ન રાચે, કુવચી અંધારે ટાળે રે. તેને.
નામતણો વિશ્વાસ ન આવે, ઉંડું ઉંડું ગોવે રે;
જાહ્નવી કેરાં નીર તજીને તટમાં જઈ કૂપ ખોદે રે. તેને.
પોતાના અંગ સરખા કરી માને, પુરશોત્તમની કાયા રે;
નરસૈયાચા સ્વામીની લીલા, મનિયા ભમાવ્યા છે માયા રે. તેને.

પદ ૭૨મું.

કૃષ્ણજી કૃષ્ણજી કૃષ્ણજી, કહેના ઉઠી રે પ્રાણી;
કૃષ્ણજીના નામ વિના જે બોલો, તે મિથ્યા જે વાણી. કૃષ્ણજી.
કૃષ્ણજીએ વાસ્યું રૂડું, ગોકુળીઉં રે ગામ;
કૃષ્ણજીએ પૂરી, મારા મનડા કેરી હામ. કૃષ્ણજી.
કૃષ્ણજીએ અહલ્યા તારી, ગુણકા ઓધારી;
કૃષ્ણજીના નામ ઉપર, જાઉં બલિહારી. કૃષ્ણજી.
કૃષ્ણજી માતા કૃષ્ણજી પિતા, કૃષ્ણ સહોદર ભાઈ;
અંતકાળે જાવું એકલા, સાથે શ્રીકૃષ્ણની સગાઈ. કૃષ્ણજી.
કૃષ્ણજી કૃષ્ણજી કહેતાં, કૃષ્ણ સરીખા થાશો;
ભણે રે નરસૈંયો મેહેતો, તમે વૈકુંઠે જાશો. કૃષ્ણજી.

2. *Bhālan* (1434-1514, A.D.)

Bhālan has long been regarded as a poet of minor note but in many respects he is one of the great poets of the earlier times. A contemporary of Narasinha Mehta, his fame has suffered a considerable eclipse owing to the greatness of the Devotee of Junagadh. In language he is certainly the superior of Mehta, because he was well read in Sanskrit literature and had a keen appreciation of the finer beauties of the ancient "language of the Gods." Probably this very atmosphere of learning investing his works has made him forgotten uptil quite recently.† The main reason is that some of his best works are yet only in manuscript form and are, therefore, unknown except to their possessors. ‡ His most remarkable work is the Gujarati rendering of *Kādambari*, the famous Sanskrit romance. Here he fully shows his great command over the language of the original and his rendering is by no means a slavish translation. He also wrote the famous story of Nala twice, because apparently the first one was lost.§ Bhālan also wrote about the ever popular theme of Krishna's life and he also gave a Gujarati version of the दशमस्कन्ध of the *Bhāgavata*. But his devotion was more for Rāma and his later and more mature works deal with his

*See Bhalan by Ramlal Chunilal Modi (Sri Sayāji Sāhityamālā)

† *Even Jhaveri in his Milestones in Gujarati Literature* dismisses him in a few lines.

‡ Out of his fifteen works known to us by name only six have been till now published. See Modi, op. cit., pp 75ff. Modi has quoted from some of the unpublished ones and I have used them in these Selections

§ This was rediscovered accidentally. (see Modi op. cit., p 93)

favourite [illegible]. His last work is entitled [illegible] and in some respects it is the finest of his works. In depicting the beauties of childhood and the mother's joy for her offspring the poet has few equals. Bhalan is here at his best. In his recent excellent study of the poet, Mr. Ramlal Chunilal Modi of Patan has very well summed up the main characteristics of Bhalan in the following words —

જે કવિએ હાલો ઉપરથી તેને રસમય શાન્ત, વીર, આદિની પ્રીતિ [illegible] હોય તે આપણે આજ [illegible] ઘણો છે, [illegible] મિશ્રનાર [illegible] રીતે નિમિત્ત પણ [illegible] કવિત્વની કદર [illegible] પણ, જેઓ નહિ [illegible] વ્યાપ, હૃદયનો ઉદાર [illegible] ભારથી ભરે [illegible] એવો પરદુ:ખે દુખી, મનામગ્ની [illegible] [illegible] આત્મવિશ્વાસ ન [illegible] અનુભવથી [illegible] મનુષ્ય હૃદયનો [illegible] શ્રીહરિ ([illegible]) નો પૂરો પરીક્ષક, [illegible] પણ નીતિનો રીઝવતી, વૈરાગ્ય [illegible] નહિ, તેમ [illegible] નહિ, [illegible] સામગ્રી, શાસ્ત્ર; કર્મકાંડ [illegible] પણ કર્મઠ નહિ; [illegible] અને ધર્માભિમાની, નહિ [illegible], નહિ [illegible], નહિ [illegible]; [illegible] નહિ [illegible] પણ [illegible] નહિ એવો [illegible] રીતે [illegible] પ્રકૃતિનો પણ [illegible] નહિ, મનનો [illegible] નહિ; તેમ [illegible] નાખે એવો [illegible] પણ નહિ [illegible] અને [illegible] અને [illegible] નહિ,

[illegible] માતા [illegible] તેના [illegible] તેના [illegible]
[illegible] શ્રી [illegible]
[illegible] [illegible] મરીખ [illegible], [illegible] critic
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ro mem
so long

1. શિવ ભીલડી સંવાદ.

પ્રથમે ગણપતિ વર્ણવું, જેના જશ છે પ્રૌઢ;
સુરગણ સેવે સદા, દેવતા તેત્રીસ ક્રોડ.

વામાંગે ફરશી ધરી, કરે મોદીક આહાર;
લક્ષ લાભ સુત જેહના, શુદ્ધ બુદ્ધ બે નાર

સિંદુર સેવતા શોભિયે, વિનોદ વિશાલ,
માત ભવાની મયા કરો, શીવજી મુજ તાત

શિવ ઉમિયાને તજી કરી, તપ સાધ્યું જૈ વન;
આદ્ય ઇચ્છાને અનુભવી, સ્થિર રાખ્યું જૈ મન.

પાંચે ઇંદ્રિ વશ કરી, બેસ આસન વાળી;
મધ્ય નેત્ર શંભુએ કર્યા, ધ્યાનની લાગી તાળી

પ્રબળ તપ જે ઇશનું, બ્રહ્મા વેદ વખાણે;
ઇંદ્ર વિચારી વગમ કરી કારણ કો નવ જાણે.

અગમ ઉત્તમ જે ઇશનું, ઉમયા હુતા કૈલાસ;
ત્યાં આવ્યા નારદ ઋષિ, ઉમયા કેરી પાસ

અર્ઘ્યપાદ્ય પૂજન કરી, ઉમયાજી લાગ્યા પાયે,
દીન જાણી દયા કરી આવ્યા ઋષિરાયે.

નારદ–ક્ષેમ કુશળ ઋષિયે પુછીયું ઉમયા કહાં છે ઇશ,
પાર્વતી–ઉમયા કહે શિવ તપ ગયા, ભૂમિ ધરીયુજી શીશ

નારદ–નારદ કહે ગિરિજા સુણો તમને ગયાજી વાકી;
જટા મધ્ય ઝીલી જાહ્નવિ, તપ શાનું એ બાઇ

ભાવે ભજે છે તેહને, તે તો સૌ કો જાણે,
અહો દિવસ ક્રીડા કરે, તું કો દિવસ ન જાણે

પુણ્ય પવિત્ર જળ ઝામની, ગંગા પાતિક ટાળે;
મન માન્યું મહાદેવનું, તે તું સામું શાનું ભાળે

અતિ મનોહર માનુની, મન મોહ ઉપજાવે,
શંભુ સંગ ક્રીડા કરે, તે ઘેર શાને આવે

favourite પ્રભુ રઘુનાથ. His last work is entitled રામબાલ-ચરિત્ર and in some respects it is the finest of his works. In depicting the beauties of childhood and the mother's joy for her offspring the poet has few equals Bhālan is here at his best. In his recent excellent study of the poet Mr. Ramlal Chunilal Modi of Pātan has very well summed up the main characteristics of

અહો દિવસ ક્રીડા કરો, મન ગમે તે રંગે;
તેથી સુખ પામીશ ત્યાં, ભીલડા કેરે સંગે
આ વનમાં વ્યધર્મંગ છે, વાસ રૂડો નહિ વાસી;
મેરુ તણે મસ્તકે રહીએ, જ્યું સ્થાનક કાશી.
પાર્વતી-ત્યારે ભીલડી વાણી ઓચરી, સાંભળ વ્યભિચારી,
ત્યાં આવીને શું કરુ, તાહરે છે બે નારી
લાભ શો ઘેર મોક બે, વળી આવી કરણી;
શ્વેત થયો નખશિખ લગી, હજુ ભ્રમે છે તરણી.
ગિરિસુતા ગિરિજા સતી, તે તો ધરી અરધાંગ;
વૃદ્ધા વહાલ કૃષ્ણને, તેમ તુજને ગંગ
શિવ-તું કહે તો તેને તજુ લાણુંએ ન વિલંબ લાવું;
દેવ સહુ દેખતાં, અમરા સમ ખાઉં.
પાર્વતી-હુ કેમ કહુ તેને તજો, જિહ્વા શતખંડ થાય;
અબળાને દવેખતા, ભૂમિ રસાતલ જાય.
પરણીને જે પરહરે, તેનું મોટુ પાપ,
નીરગમ નરકે પડે, વિચારોને આપ.
શિવ-શંકર કહે રે કામ્યની, સાંભળને કહુ મર્મ,
આ જુગમાંહે એવા ઘણા, ક્યાં ગયા છે કર્મ.
આગે ગમે જાનકી, મે'ઘા વન વિસારી;
શ્રાપીને રાખ્યા કરી, ગૌતમને ઘેર નારી.
નૈષધ કેરો ભૂપતિ, તજી દમયંતી વન;
પાપે ન હોય તેહને, જો જો વિમાસી મન
નિવે તો નારી તજી, હિત માન ને તાત,
તુજ કેરે કારણે, બેને તજુ હું સાક્ષાત.
પાર્વતી-કમયા ગમને પરહરિ, રહેશો અમ પાસ,
માન અપમાન પામશો, તો થાશે ઉપહાસ.
શિવ-કામ બાણ પળે કરુ, જુવો વિચારી નારી,
શંકર ખોળા પાથરે, નારી કરે નકારી.

ભાલણ:

એમ પ્રગટ પાર્વતી થયાં, જાગ્યા છે ત્રિપુરારી;
વસ્ત્ર લઈ આડું ધર્યું રહ્યા તે ઘુંઘટ વાળી
વિસ્મયા હરખ્યાં મહાદેવજી, દેહ કરમાં તાળી;
શિવે સનમુખ જોઈ રહ્યાં, નયણાં નીચાં ઢાળી.

તવ જાણ્યું ત્રિભુવન ધણી, ચાલીને ઘેર જૈયે;
કામરૂપ જે કામની, કહે તે બોલ સહિયે.

સુર સાહેર પારાશર ઋષિ, શશી સરખો જાણ;
એ વિપરી એના થયા, માર્યા છે મોહબાણ

દીન વચન ઉમિયાજી કહે, હું તો માગુંછું માન;
ગૃહસ્થ તણાં સુખ ભોગવો, શું જાવુંછ રાન.

તે માટે ઉઠી જૈયે, ચાલો શ્રીકૈલાસ;
ખાન પાન નાના ભોગવો, કરો લીલા વિલાસ.

શંકર એવું સાંભળી, ઉઠીઆ તતખેવ;
પુષ્પવૃષ્ટિ સુરપતિ કરે, અંતરીક્ષથી દેવ

ગિરિ કૈલાસે આવિયાં, ઉમિયાજી ને ઈશ;
ગિરિજા કહે છે સ્વામી મહારા, રખે ધરતા રીસ.

શિવ ને શક્તિ એક છે, જુવો મન વિચાર;
એવું સાંભળી શિવ હસ્યા, વરત્યો જેજેકાર.

હર સંવાદ પૂરો થયો, જે શીખે ને ગાય;
સુખ પામે સંસારમાં, અંતે વૈકુંઠ જાય.

એક મને સાંભળે, તેની પહોંચે આશ;
ભાલણને પ્રભુ રાખજો, નિત્યે ચરણની પાસ.

..

હું વશ

એક મુક્તામણિ હાર છે, ૧ ગુજન
ઉમિયાથી અળગી કરૂં, વેગે લૈને ય
પલંગ સુખ છે અતિઘણાં, ત્યાં બેસી રહે...;
કામ કાજ જે ઉપજે, આવી મુજને કહેજો.

૨. *From* ચંડી આખ્યાન.

[This is based on the सप्तशती in the *Mārkandeya Purana.*]

(1.) Introductory Salutation.

શૈલસુતા સુત પ્રણમું રે, સિદ્ધિ બુદ્ધિનો ભંડાર;
સિંદુરે ચર્ચિત સદા રે, સોહે મેવંત્રાનો હાર.

હાર સોહે મેવંત્રાનો, ઘંટા ફરસી પાણ;
મોદક પ્રિય ને મૂષક વાહન, દેવ પ્રતિહાર પ્રમાણ.
સર્વ વહિત કાર્ય સિદ્ધ કરે, દુઃખ હરે હરસુત સદા;
સુંઢા દંડ વિશાળ મંડિત, સેવક મન પૂરો મુદા.

બ્રહ્મસુતાને કરૂ વિનતિ, સરસ્વતિ માતા મન ધરો;
અજ્ઞાન અંધકાર હરી, શુભ જ્ઞાન ભાનુ ઉદે કરો.

અલ્પમતિ હું કાંઇ નવ જાણું, આણું અહંબુદ્ધિ કવિ તણી;
દયાનિધિ સિદ્ધિ આપીએ, વાગ્વાણી તું ધણી.

ગુણ ગાવા ઇચ્છું ભગવતીના, જેને જાણે નહિ કો રેપ;
મોટા મુનિજન જેહનો, પાર નહિ પામે લેશ.

મંમાયા છે આદ્યશક્તિ, દેવ સઉ તેના દાસો;
મમાયાનો મહિમા ગાવું, વિષ્ણુ પૂજે આશો.
બ્રહ્મા રુદ્ર આશ રાખીને, રહે સમીપ તેને;
મંમાયા સંતુષ્ટ થાય ત્યા, કાર્ય સરે છે તેને.

તેનો મહિમા શો કહું, મુજ મતિ મનમાહે ભમે;
કાલું ઘેલું બાળક બોલે, તે વચન માતાને ગમે.
અખિલ આઈ તમારો, તે પાર કોઈ પામે નહીં;
આપ આપથી બુદ્ધિમાને, મોટા કવિ સ્તવે સહી.

તોએ હુંય મારી બુદ્ધિમાને, ગાઉં ગુણ આઈ તણા;
જે માર્કંડેય પુરાણમાંહે, સુમેધસ વધા ઘણા.
લઘુ દીર્ઘ તાલ પ્રબંધ માત્રા, શબ્દ છંદ બહુ મર્મ;
ભાષા ભેદ જાણું નહિ જે, નાના પેર કવિ ધર્મ.
ભોળે ભાવે ભક્તિ આણી, આઈના ગુણ મધે રમું;
નિર્વિઘ્ન પણે એ ગ્રંથ રચના, શૈલસુતા સુત પરણમું.

(૨) Invocation to the Mother.

આઈ વિશ્વેશ્વરી તું જગની ધાત્રી, કરાં સૃષ્ટિ સંહાર રે;
નિદ્રા વિષ્ણુની તુને સ્તવું છું, જેનું અતુલ તેજ અપાર.
આઈ સાર કરી લીજે.

તું સ્વાહા સ્વધા ને વષટ્કાર, તું સ્વર અક્ષર પ્રમાણ રે;
તું સુધાને નિત્ય ત્રિધા, સ્વરાત્મિકા કહીએ વાણ. આઈ.
અર્ધમાત્ર સ્થિતિ સંધ્યા તું, સાવિત્રી સુરમાત રે;
ત્વં પરા ત્વં જગદ્ધરા, ત્વે સર્વ પાળાં વિખ્યાત. આઈ.
અંત સમાએ સાદ તું સૃષ્ટિ, વિસૃષ્ટિ તું અપાર રે;
તું મહાવિદ્યા મહામાયા તું, મહામેધા સ્મૃતિ વ્યાપાર. આઈ.
મહામોહા ભગવતી તું, મહેશ્વરી સંસાર રે;
ત્રેય શક્તિ પ્રકૃતિ રૂપ તું, ગુણ ત્રય વિસ્તાર. આઈ.
કાળ રાત્રિ તું મહારાત્રિ તું, મોહ દારુણ રાત્રિ રે;
જળ સ્થળ અંતરે સ્થાવર જંગમ, તું વસાં છો ગાત્રી. આઈ.
તું શ્રી તું હ્રી બુદ્ધિ બોધી લક્ષણા, તું ઈશ્વરી લજ્જા તુષ્ટિ રે;
તું શાન્તિ ક્ષાન્તિ ને કાન્તિ રૂપે, તું સદાએ પુષ્ટિ. આઈ.
ખડ્ગ શૂલ ગદા ચક્ર ધરે, શંખ ચાપ ને બાણ રે;
ભુશુંડી પરિઘ નામ આયુધ, સૌમ્યાસૌમ્ય પ્રમાણ. આઈ.
પરાપર થકી અપરંપર, સકળ વસ્તુની શક્તિ રે;
કોઈ પેરે સ્તવિ શકું આઈ, ન જાણું ભક્તિ. આઈ.
જગત સૃજતાને નિદ્રા પમાડયા, તો તારો મહિમા કો જાણે રે;
હું હરિ શિવને દેહ ધરાવ્યા, પછે સ્તુતિ કરી કોણ વખાણે આઈ.

અસુર બેહુને મોહ પમાડો, જગાડો જગદાધાર રે;
એ પાપી મુને પીડે છે, તેનો કરે સંહાર આઈ વહારે વધારે.

(૩.) Single combat between the Goddess and the Demons.

સૈન્ય માર્યું નિરખિયું, ચિક્ષુર સેનાપતિ જેહ;
તે કોપે ચાલ્યો યુદ્ધ કરવા, અંબિકા સંગ તેહ.
ધરી કોપ શર વૃષ્ટિ કરે, જાણે ગિરિઘનની ધાર;
દેવીએ તેનાં બાણ છેદ્યાં, માર્યો સારથી તોખાર.
ધનુષ્ય ભાંજ્યું ધ્વજા છેદી, ભેદિયું શરીર
ખડ્ગ ખેડુ ધરી ચાલ્યો, વાળો તે વઢવા વીર.
સિંહને મસ્તકે ખડ્ગ માર્યું, દેવીને શર પ્રહાર
પછે ક્રોધે અરણ લોચન થઇને, શૂળ લીધું સાર.
દેવી ઉપર મેલિયું, બીજું સાસુ મેલ્યું માત,
તે શૂળ ભાંજ્યું અસુર મારી, કર્યો પૃથ્વી પાત.
સેનાપતિ હણ્યો સુણ્યો, ચામર નામે દુષ્ટ;
ગજ ચઢીને આવિયો, મૂકે સાગ પાપિષ્ટ.
હુંકારે તેજહીન કીધો, પડ્યો પૃથ્વી તૂલ;
ક્રોધ ભરી તે દેવી ઉપર, અસુર મેલે શૂળ.
તેહ ચંડીએ છેદિયું, સિંહ ઉનપત્યો તત્કાળ;
ગજ ઉપર ચઢી બેઠો, બાહુ યુદ્ધ કરે ભૂપાળ.
ગજ ઉપરથી ભૂમિ ગરિયો, યુદ્ધ કરે સિંહ સંગ;
કેસરી અંતરિક્ષ ઉનપત્યો, ગ્રહીને તેનું અંગ.
અસુરનું મસ્તક છેદ્યું, ઉદગ્ર જે બળવત;
સિંળાં વૃક્ષ પ્રહારે તેનો, ચંડીએ આણ્યો અંત.
દંત મુષ્ટિ તલે કરીને, મારિયો ત્યાદ કરાળ
ઉદ્ધત ગદાએ ચૂર્ણ કીધો, આણ્યો તેનો કાળ.
બાષ્કલ ને બિડિપાલે, માર્યા તામ્ર અંધક બાણ;
ઉગ્રાસ્ય ઉગ્રવીર્ય મહાહનુ, હણ્યા તેના પ્રાણ.

ત્રિનેત્ર ત્રિશૂળે ભેદિયા, આણી અંતર રીસ,
લઈ ખડ્ગ બિડાલનું, તન થકું છેદ્યું શીશ.
દુર્ધર દુર્મુખ બાણે માર્યા, સૈન્યનો સુણી નાશ;
મહિષ રૂપે આવિયો, પાડતો ગણને ત્રાસ.

કોને મુખે કોને ખુર પ્રહારે, લાંગુલ ઝપટે જાણ,
વેગ નાદે ભ્રમણ શ્વાસે, પાડે અતિ ભગાણ

પાડી સેના ગણતણી, ચાલ્યો સિંહનો કરવા ઘાત,
આવતો જોઈ કરીને, કોપ કીધો માત,

અસુર કોપે શૃંગ વડી, પર્વત તોડે પ્રૌઢ;
ઉછાળી નાખે અને, નાદ કરે અતિ ઘોર

વેગે ભ્રમણે તેહને, વિશીર્ણ પૃથ્વી હોય,
પૂછ હણ્યાથી સમુદ્ર સર્વે, ડૂબાવા લાગ્યા સોય

શૃંગે હણ્યા ઘનખંડ થયા, મુખ થકો ચાલ્યો શ્વાસ,
અનિ શીર્ણ થયા પર્વત તે, ધડધડી પડે આકાશ

એણી પેર ત્યાં આવતો તે, દેખીને મમાય,
ક્રોધ કરી ચંડીએ કીધો, તેના વધનો ઉપાય.

ભગવતીએ પાશ મેલી, બાંધીઓ તે ભૂપ,
મહિષ દેહ છાંડી કરી, થયો સિંહ સ્વરૂપ.

જેટલે ચંડી શીશ છેદે, થયો પુરષાકાર;
ખડ્ગ પાણે ધરી રહ્યો, આઈ બાણના કરે પ્રહાર.

ક્ષણું એકમાં નરદેહ તજીને થયો ગજ વિકરાળ
સુંઢે ગ્રહીને સિંહ તાણ્યો, ગાજીઓ તતકાળ

ખડ્ગ પ્રહારે સુંઢ છેદી, દેવીએ તેણી વાર;
દુષ્ટ મહિષ રૂપે થયો, ત્યારે ક્ષુબ્ધ્યો સંસાર,

એટલે માતા કોપિયા, કરવા વારુણી પાન,
વારે વારે હાસ્ય કીધું, રક્ત લોચન માન

અસુર શૃંગે ચડી પર, પર્વત ચડાવી ઉછાળે,
મદ વીર્યે ઉદ્ધત નાદ કીધા, નાખીને તતકાળે

તે આદ્યશક્તિએ ચૂર્ણ કીધા, બોલિયા ત્યા વાણ;
ત્યા લગી તું ગાજ પાપી, ક્ષણુ માત્ર અજાણ.
જ્યાં લગે હું મદ્ય પીઉં, પછે તુને મારીશ એવ;
તુને માર્યા પછી હવણા, ગાજશે સહુ દેવ.
વારણીને હાથ ધરી, પીએ માતા ત્યાય;
રણ રેળવા જોધને, માતા ચઢે રણમાય.
પાન કરીને ઉત્પતિયા, પગે આક્રમ્યો દેહ;
શૂળે કરીને મારીઓ રે, કઠ માહે તેહ.
આક્રમતા તેના મુખ થકી, નિસર્યો બળવત યોદ્ધ;
ખડ્ગ ચર્મ ધરી ગ્રહ્યો, કરવા તે કારણ રોધ.
દેવી સંઘાતે જુદ્ધ મડાણું, ખડ્ગ લઇને ગાત,
શીશ છેદ્યુ તેહનુ, વેગે કીધો ઘાત.
એણીપેર ત્યાં મહિષાસુર, સહિત સાહુ પરિવાર;
ભવાનીએ નિપાતીઓ, આનંદ હુઓ અપાર.
દૈત્ય સૈન્ય હાહાકાર કરતું, ચોદિશ ભાગ્યુ જાય,
અમર આનંદ પામિયા ને, શબ્દ જય જય થાય
મહર્ષિ દેવ સ્તવે ઘણુ ને, ગંધર્વ કરે ત્યા ગાન,
અપ્સરા નાચે પુષ્પવૃષ્ટિ હોય, પુણ્ય વા વાય તે સ્થાન
દિવાકર ઉજ્વળ થયો, પાવક તેજ પ્રકાશ;
દિશા દશ નિર્મળી થઇ, સુર મુનિ અતિ ઉલ્લાસ

(4.) The Gods Praise Devi.

અમર સહુકો સ્તુતિ કરે રે, એકવીશ નામ ત્યા ઉચ્ચરે રે,
વિસ્તરે છે, નમસ્તસ્યૈ, નમસ્તસ્યૈ, રે
વિસ્તરે છે નમસ્તસ્યૈ, શ્લોકે શ્લોકે વચન,
એણીપેર ત્યા સ્તુતિ કરે છે, દેવતા આનંદ મન.
જે દેવી સર્વભૂતે વસી, વિષ્ણુ માયા કહેવાય.
તે દેવીને નમો નમો, આર્ય નમો નમો નમાય

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, ચેતનારૂપ ઓળાય;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો મંમાય.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, બુદ્ધિ રૂપે વાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, નિદ્રા રૂપે શ્વાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, ક્ષુધા રૂપે નાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, છાયા રૂપે પાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, શક્તિ રૂપે અવિનાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, તૃષ્ણા રૂપે હાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, ક્ષાંતિ રૂપે અવિનાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, જાતિ રૂપે તાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, લજ્જા રૂપે વિલાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, શાંતિ રૂપે વિકાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, શ્રદ્ધા રૂપે નિવાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, કાંતિ રૂપે ઉજાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, લક્ષ્મી રૂપે સુખરાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, વૃત્તિ રૂપે કર પ્રાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, સ્મૃતિ રૂપે પ્રતિભાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, દયા રૂપે નહિ નાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, તુષ્ટિ રૂપે સંકાશ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, માતૃ રૂપે સંવાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, ભ્રાંતિ રૂપે મનહાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, વ્યાપ્ત રૂપે અનુપ્રાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, વ્યાપક રૂપે વિશ્વાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, વ્યક્તિ રૂપે ઘટશ્વાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, ધર્મ રૂપે હુલાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

જે દેવી સર્વભૂતે વસી, કર્મ રૂપે ત્રાસ;
તે દેવીને નમો નમો, આઈ નમો નમો પ્રકાશ.

ઇંદ્રિય સકલ તણી અધિષ્ઠાત્રિ, સર્વભૂતમાં ઠામ;
ચિત્તરૂપે રહી ત્યાં વ્યાપી, તેને કરું પ્રણામ.

(5) The Slaying of Sumbha, and the Song of Victory.

નિશુંભ હણિયો જ્યારે દીઠો, શુંભને ચઢિયો ક્રોધ જી;
રહે ઉભી હમણાં મારું કહેતો આવ્યો, યુદ્ધ કરવાને યોદ્ધ જી.

યુદ્ધ અતિ ઘોર ત્યાં થાયે, દેવી અને રાજાનજી;
અભ્ર મધ્યે અમર ચડી જુએ, વિવિધ બેશી વિમાનજી.

દેવી કહે છે રહેજે ઉભો, હવણાં આણું અંત;
પ્રાક્રમ સઘળું જણાશે, કહાવે મહા બળવંત. જોજે પ્રાક્રમ મારૂં.
શસ્ત્રાસ્ત્ર મૂકે માહોમાહે, વરતે હાહાકાર;
જગદંબા આયુદ્ધ સર્વ છેદે, વેગે કરી હુંકાર; શુંભને ત્યાં પછાડે.
તેનું ધનુષ્ય છેદ્યું ચડીએ, શક્તિ ગ્રહીને ધાય;
ચક્રે કરી સાગજ છેદી, ખડ્ગ ગ્રહી પળાય, જોજે પ્રાક્રમ મારૂં.
છેદ્યું ખડ્ગ અશ્વને માર્યા, સારથી વીણ હણ્યો રથ;
પાછો મુદ્ગર ગ્રહીને આવ્યો, યુદ્ધ કરવા સમર્થ, શુંભને ત્યા પછાડે.
મુક્યું એટલે મુદ્ગર છેદ્યું, તત્ર મુષ્ટિ ઉગામી આવ્યો;
દેવી હૃદેમા મારે જેટલે, કરતલે મારી ચલાવ્યો. જોજે પ્રાક્રમ મારૂં,
તળ પ્રહારે ફેંક્યો મહી પડ્યો, ઉઠ્યો તે તત્કાળ;
ચડીને ગ્રહી ઉત્પતિયો, નભ ગયો ભૂપાળ; શુંભે કીધી ગર્જના.
નિરાધાર ત્યા યુદ્ધ કરે છે, પરસ્પર મહાઘોર;
પ્રહાર માહોમાહે મૂકે, ક્રોધ કરી કઠોર; ચંડીએ પ્રાક્રમ કીધું.
દેવીએ ઉપાડી ભમાવ્યો, નાખ્યો મહી મોઝાર;
ઉઠી મુષ્ટિ ઉગામી ધાયો, કરતો મારો માર; શુંભે કીધી ગર્જના.
આવતો જોઇ અંબાએ, હૃદે શૂળવડે ત્રાડ્યો;
પ્રાણ રહિત કીધો દાનવ, પૃથ્વી ઉપર પછાડ્યો, ચડીએ પ્રાક્રમ કીધું
પડતાં દ્વીપ સહિત ચળી પૃથ્વી, ધ્રુજ્યા પર્વત પ્રૌઢ;
પછે સ્વસ્થ થઇ સૌ કો હરખ્યા, માર્યો જાણી મૂઢ. ચડીએ પ્રાક્રમ કીધું.
ઉલ્કાપાત મેઘ શાંતિ પામ્યો, નદી વહે મારગ નીર;
દેવ સહુ અતિ આનંદ પામ્યા, મર્ણ પામ્યો વીર. ચંડીએ પ્રાક્રમ કીધું.
પટહ વજાડે ગંધર્વ ગાએ, નાચે અપ્સરા નાર;
વહે પવન નિર્મળ શાંત પાવક, તપે ઉજ્વળ સૂર્ય અપાર. ચડીએ પ્રાક્રમ કીધું.
પુષ્પવૃષ્ટિ કરે સુર અંબર, વાજે બહુ વિણાજી;
મુદિત થઇ મંડુ એણીપેર બોલે, જય જય જયવાણ. ચડીએ પ્રાક્રમ કીધું

દેવીએ અસુર સર્વે માર્યા, હર્ષ્યા ઇન્દ્રાદિક દેવ;
કાત્યાનીની સ્તુતિ આરંભી, મુદિત વચન તત્ખેવ
દેવી પ્રસન્ન થઇ હશે આગતી, તું ઈશ્વરી વિશ્વાધાર,
પૃથ્વી ઉદક સ્વરૂપ તે તારું, બીજ રૂપ ધરો સંસાર. જય જય મહાદેવી.
વિદ્યા ક્રિયા સર્વે તું દેવી, તે પૂર્યા છે બ્રહ્માંડ,
કેણુ સ્તુતિ કરી શકે તારી, તું ઈશ્વરી વસે નવ ખંડ. જય.
નાગયણી નમો સ્તુતિ તમને, શ્લોકે શ્લોકે એમ કહી વચન,
ઇંદ્ર વન્હિ વાયુ મળીને, કરે ભગવતીનું સ્તવન જય.

બુદ્ધિરૂપે સહુને હૃદે વસ્યા, સ્વર્ગ મુક્તિ આપો ભગવતી,
કલા કાષ્ટાદિક રૂપે તે તું સર્વ સુખ કર્યાં તે સતી જય જય નાગયણી
સર્વ મંગળમાં મંગળ રૂપ તું સર્વ અર્થ સાધે શર્ણું,
સૃષ્ટિ સ્થિતિ વિનાશ શક્તિ તું, ગુણાશ્રય ગુણમય આવર્ણું જય
શરણાગત દીનને ગણો, આરતિ સહુની કરો તત્કાળ,
હંસે ચઢી બ્રહ્માણી રૂપ તું, કરમાં કુસુમની માળ જય
માહેશ્વરી વૃષભે ચઢી તું ચંદ્ર ત્રિનાગ ધરો ભાળ,
કૌમારી કર શક્તિ ધરોને, મયૂર કુક્કુટ હસ્ત નિશાળ જય
વૈષ્ણવી શંખ ચક્ર ગદા ને, સારંગ ધનુષ્ય ધારો પાણ,
વારાહિ ધરો દંષ્ટ્રા વસુધા, નારસિંહી નખ એગ્ર જાણુ જય
ઐન્દ્રિ કરમાં વજ્ર ધરો ને, સહસ્ત્ર નયના નાર;
વદન કરાળ દંત અતિ પ્રૌઢા ચામુંડા ઉર શીરહાર જય
શિવદૂતિ મહા ઘોર શબ્દને, લક્ષ્મી લજ્જા વિદ્યા પુષ્ટિ,
ક્ષુધા સ્વધા ને મહાગાની તું, નમામિ અદિ શક્તિ જય
સર્વાર્થ પાણિ પાદાત તું અક્ષિ મસ્તક શ્રવણ ને ઘ્રાણ,
સર્વશક્તિ અમને ભયથકી રાખો, દુર્ગા દી તને પ્રણામ જય.
લોચન સૌમ્ય નયુ તે તાન જ્વાળાકરાળ અસુર ક્ર્યા નાશ,
ત્રિશુળે ગખો આઈ અમને, ભદ્રકાળી નમો પ્રદાન જય
ઘંટાનાદે અસુર જે મોહ્યા, તેથી અમારી રક્ષા કરો;
ખડ્ગાદિક આયુદ્ધે રાખો, નમિયે શુભ દૃષ્ટિ ધરો જય

પ્રસન્ન થઇ સત્ર રોગને ટાળો, પૂરો મન મનોરથ કામ;
તુને જે આશ્રય હોયે, તેને આપે ઉત્તમ ઠામ. જય.

નિકંદન વેરીનુ કીધુ, ધર્મદ્રોહી હણિયા સહી;
મહાવિદ્યા મમાયા તું, સર્વ વિશ્વ ભમાડો રહી. જય.

આદ્યશક્તિ, ત્રિભુવનતારક, મંમાયા માત ભગવત;
પાર તારો પામે નહિં, દેવ અસુર અને મુનિજન. જય.

દાવાનળ વૈરીજન અહિજન, તેશુ કામ કરે તે સાર;
વિશ્વવિદ્યા ભગવતી તું માતા, નામ માત્ર ટાળે સંસાર જય.

તું સરજ્યા ધર્મને પાળે, સચરાચર તું વિશ્રામ;
શર્ણું આવ્યાને તું ઉગારે, નમ્ર થઇ કીજે છિયે પ્રણામ. જય.

3 *From* કૃષ્ણ વિષ્ટિ.

The following few lines full of bitter and fiery words of Draupadi while she complains to Krishna about the helplessness of her five consorts. One can almost see the five Pāndavas standing abashed before the outraged queen It is from the unpublished poem કૃષ્ણ વિષ્ટિ

હરજી, સાંભળો રે દ્રૌપદી બોલે વાણુ—
હસ્તિનાપુર તહમો જાઓ છો, વાહાલા વિષ્ટિ કરવા રે;
પિયુડા માહારા કાયર થઇને, બીહે છે ઉગરવા રે. હરજી.

દેશ આપશે, ધન આપશે, પાચે સુખીઆ થાશે રે;
પણ હૈયે હોળી લાગી છે મારે, તે કહો કેમ હોલવાશે રે. હરજી.

દુઃશાસને ચીર તાણીઆ, ને કર્ણ કઠણ બહુ ભાખે રે;
એ બળતું તે કયમ હોલાશે, સઘળા માર્યા પાખે રે. હરજી.

માહારા સમ જો મેળ કરો તહમો, માગું છુ દેવ મોરારી રે;
એ કામ જો કરવું હોય તો, સુણજો બાજો મારી રે. હરજી.

ક્ષત્રી કોએ કાયર નો હોએ, તે માટે હું માગું રે;
યુધિષ્ટિર બ્રાહ્મણ થયા એ તો, થઇ રહ્યુ વાંકુ રે. હરજી.

બાપ ભાઇ માહારા બળીઆ છે, તે આગળ થઇને વઢશે રે;
એમ કરતા જીતશે તો, જશ તહમને ચડશે રે. હરજી.

જેણે પહેરી કાંચળી, ધનુષ બાણ તે મેહેલી રે;
તેહેની આશા શી કરો, વાત કહું છું ઘેલી રે. હરજી.

મેળ કરીને તમે આવશો, તો છાંડીશ પ્રાણ રે;
દુર્યોધન જીવે જીવતું તો, તહમારા ચર્ણની આણ રે. હરજી.

સભામાં સહુ દેખતાં હું, નાઠે સાઠે ગેઇ રે;
વીર કહાવીને પાચે બેઠા, તેહવારે સામું જોઈ રે. હરજી.

માત તેની વાંઝણી જે, વીરવ્રત ન પાળે રે.
પરણી હોયે નાર તેહનુ, દુખડું તો નવ ટાળે રે. હરજી.

કેશવજી, હું શું કરૂં પ્રીત પાયશું માંડી રે;
ઓડું જોતાં માહારૂ, સુખે સુઓ એ ગડી રે. હરજી.

વિપ્રિ કરવા મોકલે છે, શામસુંદર તદમને રે;
એવા જો નિર્મળ હુતા તો, શાહાને પરણ્યા મુજને રે હરજી.

રાજ્યનું કશું છે નહિ, અદનાજે કાંઈ કામ રે;
ત્યાગ કરજો જ્યમ રાવણનું, કહ્યું ભાલણ પ્રભુ શીગામે રે. હરજી.

4. *From* મૃગી આખ્યાન.

This charming little poem is based on a story from the Sivapurāna about how a Bhil savage got the reward of the Sivarātri vow, which he kept unwittingly while out hunting on that particular night.

(1) The true wife.

નારી વિના મિથ્ય અવતાર; સ્ત્રી પાખિ સુનો સંસાર;
નારી વિના સૂનું સ્મશાન; નારી વિના મંદિર ઉદ્યાન;
દોહિલિ હિ આધાર કલત્ર; સ્ત્રી સમો કો નહિ મિત્ર;
વ્યાધિ તણિ વૈદ્ય સુંદરી, અનાથનિ સાથી તે ખરી;
ગૃહકાર્યે નારી પ્રધાન; ધર્મ તણું તો મૂલ નિદાન;
નારી વિના નર જીવે જેહ, દૈવિ શન્યો તેહનો દેહ;
સ્ત્રી નહિ ત્યા નહિ અધિકાર; દોહી મીટિં આવે મહાર.

(2) The true husband.

કંથ વિના જે કામની, જીવે એકે દીન;
ધિક જીવ્યુ તેહનું, બળ્યુ તેહનું તન.
અન્ન આપે બાપ ભાઇ, પુત્ર ને પરિવાર;
ભર્તાર કો આપે નહિ, જે અમૃતનો દાતાર.
નારીને બાહુ પુત્ર હોએ, ધન ને શૃંગાર;
કંથ પાખે સર્વ સુનુ, વૃથા પણ ઘરબાર.
વસ્ત્ર ભુપણ રત્ન શય્યા, ગંધ ને પુષ્પહાર;
કામનીને કંથ વિના, નિષ્ફળ સર્વે સાર.
ધન્ય તે તો ભામ્યની, ભરથાર પહેલી મરે;
સિદ્ધ હોય અતિ ઘણી, પણ પિયુ વિના શુ કરે ?
સુંદર તો શતપુત્ર, તોહે દુઃખ ન જાય;
દુર્બલ તો પતિ ભલો, શોભા જેણે થાય.
કૃપણ રોગી અધમ વ્યસની, વૃદ્ધ ક્રોધ સ્વભાવ;
પ્રિયુ સ્ત્રીને સેવના, સંસાર સાગર નાવ.

5 *From* નલાખ્યાન (પ્રથમનું)

This was the first (and as yet unpublished) version of the famous story The poet had to re-write it in a hurry and the second version was very much inferior to the first and more carefully written poem

(1) The Glory and the Fame of Nala.

ચંદ સૂરજ પાખને કુંડાળું થાએ છે વરસાતે,
તાહા કલ્પનામડા કવિને મને એહેવી આવી વાતે
નળના તેજ રવિઓ સૂરજ, જન રૂપે નથી દેખી,
બ્રહ્મા માન્યુ જૂ તેહ, અનંત ગતિ ઉવેખી
જેમ નામું જૂઠ લખીને વાણિક વહીને વાળે
ત્યમ વિધાતા જૂઠ જાણી રવિ શશીને કુંડાળે

This is an exceedingly clever and original simile. In the old fashioned account books the items entered on the wrong side of the ledger are marked by a circle drawn round them So also having created the Sun and the Moon to be the luminaries of the world and afterwards discovering that the real luminaries were the Glory and the Fame of King Nala, the Creator to point out his mistake surrounded these two—the Sun and the Moon—with the watery halo

(2) Damayanti after hearing the swans praises of Nala.

દમ વાણી હૃદે આણી પ્રણ પરતન થો વાળું;
ભૂપ જાણી પ્રીત લાગી જાગી તો મન દામણું.
દુખ ધરતું મની અ મનું હરતું કાંઈ સૂઝે નહિ,
ઊંઘ ખાન દેહ ગમે, રાત ન સૂઝ નહિ

ગણુ દ્વિજપતિ શ્રમના માટે, કેડેથી કાગો ટળે;
મુખચંદ્ર ગ્રહેવા માકાર, જીતાવજો આવી મળે.

રાહુનુ શિર હરિએ છેદ્યુ, પુરાણિક કથા કહે;
વિરહિણીનુ છેદ્યુ તે, મર્મમાહે નવ લહે

જઠર રહેત રાહુને તો, ઇન્દુ જાતો પાપીઓ;
વિરહિણીને પીડવાને વિધાતાએ આપીઓ.

અગસ્તે જે વાર ઉદધિ પીધો, શશી શે નવ જડયો?
મંદરાચલ પડ્યો તે વાર, પૂરણ કાં થઈ નવ ક્યો?

પૂછ સખી જઈ ઇન્દુને એ વિદ્યા તે ક્યાંથી ભણી?
ઉદધિ માંહ્યા વડવાનલથી - શિવગંગાના વિષ તણી?

હાર ગ્રહીને કહે કામની, ગુણવંત છે તુને નવ ઘટે,
પન્નાગના એ પયોધરશુ દશ કરે છે શા માટે?

ઇન્દુ આવી ઝપાને, અડે છે નિર્લજ થઈ,
કમળી શુ કરે નહિ? જે લાજ તો તાકાણી ગઈ.

પુષ્પશર એ કામના, તે સખી શાને પાથરે?
બાણગેજે પોઢતો તે, શ્રમ કહો ક્યાંથી કરે?

આગળથી આ ચંદન ત્યો, હંસ માકાગત કરે,
પ્રત્યક્ષ જુઓ પારખુ, જગત મન્મથ તેણે વમે

(3) Damayanti's lament on losing Nala

હા! મહારાજ નાથજી! ક્યાં ગયા રે, મુને એકલી મેલીને વન રે?
વાંક્યે કહ્યુ એમ થયુ રે, વાહલા તમારૂ મન રે?
નવરા નવરા એમ ઓચરે રે

* * * * *

વાંક કશો પ્રભ માહારો રે આવી કહો માહરા નાથ રે,
દુઃખસાગરમા બુડતા રે, કરજો દીજે હાથ રે. નવરા
ધર્મરાય તમ્યો કાઢાવિયા રે, તે મિથ્યા કરશો નામ રે,
આવી આલિંગન દીજીએ રે, ભાંગે મનડાના વિશ્રામ રે. નવરા

ચોરીમાહે જે કહ્યું રે, એક આપણું ચિત્ત રે,
તે જુદું નવ કીજીએ રે, શું થયું જુજુવું ચિત્ત રે? નવરા.

મીટ આગળ દેખું નહિ રે, ઉત્તર નાપો આજ રે,
કિયા કાજમાં નાશી ગયા રે, મુજને વાહોળો મહારાજ રે! નવરા.

પ્રાણ ન જાએ પાપીઓ રે, વાલ્હુ નાવે મર્ણું રે,
કંથ તજીને જે ગયા રે, તો જીવીએ કોને શર્ણું રે? નવરા.

આ વન ગહન બીહામણું રે, એકલી અબળા ડરે રે,
કીધાં પૂરવ ભવતણાં રે, કેમ ન આવે છેક રે? નવરા.

મુખ સુકાએ માહરૂં રે, જળ પાઓ રાજન રે,
મેતો એવાં દીઠાં જાણ્યાં નહિ રે, વીરસેનના તન રે! નવરા.

માહારૂં દુખ મુને છે નહિ રે, દુખ તમારૂં થાય રે,
થાકયા થઈ જઈ વાગ એમશો, કેમ વ્યાપશે પાર રે? નવરા.

હું વનફળ આણીને આપતી રે, પિયુ શિતળ નીર રે,
સેવા સ્વામીની કરૂં રે, મન આણીને ધીર રે. નવરા

વાઘ સિંહ ને વનચર રે, બીહાવે બળવંત રે,
કોએ પણ કરતો નથી રે, આણી વેળા અંત રે. નવરા

(એણીપેરે તે ટળવળે રે, ઢળીઢળી પડે મહીમાંહ રે,
વનમાં શોધે કંથને રે, દેખે નહિ તે ન્યાય રે) નવરા.

ઇન્દ્ર તજી મેં તું વર્યો રે, તેહને ચઢીઓ ક્રોધ રે,
વૈરીનાં હૈયાં નવ ઠારીએ રે, તમો બળી છો જોધ રે. નવરા

માહારે પિતા પામે નહિ રે, એકલી આણી ઠાર રે
તમ વિના કો પરહરે રે, કહિશું થઈ ભરથાર રે? નવરા.

આના મેં લોપી નથી રે, કીધો નથી અન્યાય રે,
પાપ જે પૂરણ ભવતણાં રે, તે નીકળ્યાં ન જાય રે. નવરા

કરે કલ્પના અનેક પેરે પૂરણ સગ તે જોઈ,
શું બઈ અમર જર્યું છે અમૃત પૂર્ણ ગતી અવિચોઈ?
દેવે સિંધુ મથન તાં કીધો, અમૃત તાં નીમરીઉં,
શુભ ઈ ઉત્તમ સ્થાનક જોઈ, આદર આણીને ભરીઉં;

સિંધુ થકી સર અધિકું દીસે, મિ મન સાથે દીઠું;
જેહનું જળ કઇ અર્થે ન આવે, આ તો અમૃત મીઠું!

શ્રી હરિ જઇ સાગરે સુએ છે, સહી સર એ નવિ જાણ્યું,
નારાયણ આગળે નારદજી, આસુએ સર નથી વખાણ્યું.

કુંભી સુતે જળ આચમન કીધું, ઊગી વરસ રહ્યા હાતા;
અનેક કુંભે ઉનેચતા જે, ઘટે નહિ સર ચાથા!

6 *From* નલાખ્યાન (બીજું.)

(1) The Svayamvara.

બૃહદશ્વ ઋષિ એમ બોલિયા, સુણો ગાય રે,
શુભ લગન મુહૂર્તે, કરી રચનાય રે
મોકલ્યા આમંત્રણ જાણ તેડ્યા રાય રે,
કામનાસનાવાળા નર્વે, [illegible] સહુ થાય રે
દમયંતીને વરવા તણી, છે મન ઇચ્છાય રે,
પુષ્પસાર માળા પેરી, મણિ જડિત કુંડળ શોભાય રે
આમંત્રણ સુણી આવિયા, જ્યાં મંડપ રચનાય રે,
ચંદન સુવર્ણના મનોહર મણિ તોરણ શોભાય રે.
પર્વત કેરા શિખર માંહે, પેઠે જિમ વનગાય રે,
મંડપ માંહે પેઠા સર્વે, વરવાને કન્યાય રે

કન્યા વરવા પેઠા સર્વે, નળને વરી પંચદેવ,
અદ્ભુત શોભા થઈ રહી, દેવ ચમ્યા તત્ખેવ
વિધ વિધ આસન ગોઠવ્યાં, બાજઠનો નહિ પાર,
તે ઉપર જઈ બેઠા ઘણા કરે સાગમાર વિચાર
પગિધ સરખા પૃષ્ટ છે, પંચ ફણાળા મુકટ,
આકૃતિ રત્નની છે મનોહર, મનમાં ઘણો છે દર્પ
કેશાગ્ર શોભે શ્યામ ત્યાંહી નાસિકા કીર જાણું,
નેત્ર પંકજ મનોહર ભ્રકુટી તણા શા દોષ વખાણું
આકાશમાં નક્ષત્ર શોભે, તેમ શોભે રાય,
દમયંતી ત્યાં સજ થઈ, મના માંહે જાય
સ્વરૂપ શોભા અતિ ભારી તેણે મોહ્યા [illegible] મન
જોનાર નર મનમાં ધરે, [illegible]
[illegible] આંખડી જો [illegible] દમયંતી નાર,
[illegible] વિચાર.

કો વિષ્ણુની આરાધના, મન માંહે કરે બહુ;
કો કાલિકા અંબા આરાધે, વરવા કન્યા દમયતી સહુ.

એવી અર્ચાંદિક નારીએ, કર્યો મંડપ પ્રવેશ;
દૃષ્ટિ સંમીલન થઈ, થયો ઘણો ઉજેશ.

તૃપ્તિ થાય ન કોઇને, નર નામધારી જે;
દમયંતીને નિરખતા, દેખ્યા નૃપતિ પૃથ્વીએ

દમયંતીએ નિરખિયા, પંચાકૃતિ નળ એક;
વારવાર અવલોકિયું, નવ રૂપમા મીનમેખ.

નળરાય ન ઓળખ્યો, 'નારી પામી દુઃખ;
નળ તણું ચિંતવન કરે, દેવ પમાડો સુખ.

દેવ નળ હું કિમ લહું, એમ કરે તર્ક અપાર;
ચિંતવન કરતી ચતુરા વળી, વળી ગ્રહે ન સાચો સાર.

વૃદ્ધ સાધુ મુનિથકી, સુણ્યા સુરનરના ચિન્હ;
પચમા તે નવ જણાયે, નવ જણાયે કોઈ ભિન્ન.

વારવાર નિશ્વાસ મૂકી, કર્યો ઘણો વિચાર,
શરણુ જાવું દેવને ધરી, કર્યો છે નમસ્કાર

થરથર કંપે કામિની, દીન સ્વરે બોલી બાળ;
હે દેવના સહુ દેવ આવ્યા, દેખાડો નળ ભૂપાળ

હંસપક્ષીએ જે કહ્યો, હું વરી નળ નિઃસંદેહ;
મન વાણીથી ન અન્ય ઇચ્છુ, સત્ય કહો મનિસા જેહ.

સ્વયંવરનુ વ્રત લીધુ, પામવા નળ ભૂપ;
પુજન કરી હું દેવ પ્રણમુ, પ્રસન્ન થાઓ અનુપ.

વ્રત પૂરી પ્રાપ્તિમા, આપો નળ નરેશ;
નળરાયને હું ઓળખુ, એમ કરો સવેગ.

સ્વરૂપ ગ્રહો સ્વય સ્વયતણા, તો થાય મન પ્રસન્ન,
બૃહદશ્વ મુનિ ઉચ્ચરે ઇમ, સુણો ધર્મરાજન.

દીનવાણી સુણી દેવ, થયા મન રળિયાત;
શાસ્ત્રમા જે વિધ કહ્યા, તે રૂપ ધર્યા સાક્ષાત.

પ્રસ્વેદ નહિ અંગે વમે, નહિ મિષે
કરમાઇ નહિ માળા ધરી, પ્રફુલ્લિત સુક્ષેત્ર
નીરજ શરીર નિર્ઝર તણું, પૃથ્વીથી ઉંચા જાણ;
દેવ એવા નરખિયા, કરૂ નળ તણું વિખાણ
દેહકેરી છાય પડતી, કરમાયા પુષ્પની માળ;
રજ સંયુક્તે અંગ શોભે, જોઈ હરખી બાળ.
નેત્ર મિષોન્મિષ થતા, પ્રસ્વેદ કણ મૌક્તિક;
મનહરણ જોયો ભૂપતિ, નગરોભે સહસ્રાક્ષ સૌઉદ્દિતક.
દેવ ને નળરાય નિરખી, થઇ વરવા સજ;
ઉત્તરીય માખ્યું નળ તણે, જેમ વર કરિણીએ વર ગજ.
કંઠમાં વરમાળ અર્પી, સ્વામી કીધો જાણ;
હાહાકાર ત્યાંહિ થયો, વાગ્યા અન્ય નૃપને બાણ
ઋષિવરેં આનંદ પામિયા, સાધુ હરખ્યા ત્યાંહી;
સારૂ સારૂં મુખ વદે, ક્ષીરનીર મળિયા આંહી.
ભીમ નૃપ આનંદ પામિયો, સંજોગ સારો જાણી;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથના, શું શું કહું વખાણી.

(2) Epilogue.

ગુણ ગાયે ગુણ ગાયે, નળ કેરા જેહ જાણેજી;
ભાગ્યનિધિ સુખ તેહ ભોગવે, ચાર પદારથ સુણ માણેજી.
શ્રોતા વક્તા ગાય સાભળે, તે પામે ભવ પારેજી;
વાંછિત અર્થ ને લક્ષ્મી મળશે, નળકથા શુદ્ધ વિચારેજી.
ભાવે કુભાવે સાભળે, નળરાયનું આખ્યાનજી;
ગર્ભવાસમા તે નવ આવે, રીઝે શ્રી ભગવાનજી.
સંસારના સુખ ભોગ ભોગવે, પુત્ર કલત્રને પામેજી,
પર્વણિએ વા રાત્રી દિવસે, કથા શ્રવણ કરે દુઃખ વામેજી.
કિંચિત બુદ્ધિ જોવી નહિ, મારી મતિ છે મદજી;
સમુદ્ર માહે સંચ ભરી છે, જાણું નહિ પ્રબોધ કે છદજી.

નલાખ્યાન (બીજું.)

વાઢ્યોચૂક્યો ગોધૂમનો રોટલો, ક્ષુધિતપાણું તો જાયજી;
કથામૃતને પીવું પ્રીતે, અમૃત પીતાં કોણ ધરાયજી.

નાગર કાજે શ્રમ કુવેળા, કવિને કરમે લાગ્યોજી;
ધ્રુવાખ્યાન ને નળાખ્યાન બે, પુનરપિ કરી અનુરાગ્યોજી.

ગાધીને કેવું મરી માટે, મૂર્ખ જાણે નહિ મરીના ખોટજી;
ગુરુકૃપાએ કવિતા સાગરમા, આવે ગ્રંથરૂપી ભરતી ઓટજી.

કૂડા કરમીને કૂડું હોશે, સુખિયાને હોયે સુખજી;
નળની કથા ગાઇ મનોહર, જાયે દુખિયાનાં દુ:ખજી.

ઉભ કર જોડી ભાલણ વિનવે, કરે કૃપા સંત મહંતજી;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથના, નિર્મળ કરે મમ ચંતજી.

7 *From* દશમ સ્કંધ.

(*a*) The Child Krishna.

(૧)

આગણુડે રમો, મનમોહન ! તો મન માને માહારૂ રે
પ્રાણુંપેં સુજનને અધિકુ વહાલુ સુંદર મુખડું તાહારૂ રે.
શરીર મેલું થયુ છે, સ્વામી ! પડખો તો નહવરાવુ રે.
દ્રાક્ષ ચરની ને ચારોળી—કહો તે આપુ ખાવુ રે
ક્ષણું એક બેસો તો મનમોહન ! ગુંથુ તાહારી ચોટી રે
ફેવડેલ ધાલીને ગુંથુ જેમ તે થાએ મોટી રે
નયણે કાજલ સારી, નિલવટ તિલક કરૂ કેસરનુ રે.
એને ઘેર કન્યા છે સુંદર, તે નામ લે છે વરનુ રે
મારા સમ છે, રે, મનમોહન ! માખણ રોટી ખાઓ રે,
ઉપર સાકર દૂધ શીગવો, જેમ તમ મોટા થાઓ રે
શેલડી તો અતિશે સુંદર, કહો તો આપું છોલી રે
દાડમ પાકા છે અતિ રાતા, આગલ મેહેલું ફોલી રે
આવા પાકા જાઓ જેટલે હૈડુ મારૂ કાંપે રે
જાણુ રખે કો દુર્જન આવે, પ્રાણજીવનને ચાંપે રે
કહ્યું કરો જો કુંઅર મારા, તો તમને પરણાવુ રે.
રાધા સરખી રૂપે રૂડી, વહુવર વહેલી લાવુ રે.
તુ તો સર્વસ્વ છે રે માહારૈ; બીજુ ન ગમે કાંઈ રે
બાલણ પ્રભુ રઘુનન્દન દીઠે એકવાર મુજને સાંઈ રે

(૨)

મહાવજી પૂછે વાત માતને, મુખ શ્યામ શરીર રે,
રોમાંચિત તમો શું થયા, નયણે પ્રગટયુ નીર રે મહાવજી.

યશોદા એણી પેરે ઉચ્ચરે, મુખડું જોતાં તારૂં રે;
અતિ આનંદે કરી થયું છે, પુલકિત તન ત્યાં મ્હારૂં રે. મહાવજી.
વચન મનોહર સાંભળી, હરજીએ લીધો આડો રે;
એવું સુંદરી જો કહો છો, આઈ મુજને દેખાડો રે. મહાવજી.
જે કોઈછો તે તણી કાંતિ તણું, કહ્યું ન જાયે લેખું રે;
હું એમ મનમાં જાણું છું, એકવાર હું દેખું રે. મહાવજી.
વળતી માતા એમ વદે છે, તે તું ક્યમ દેખે તન રે;
મેં તો એવું કીધું છે તેવું, તારે નથી તેવું પુણ્ય રે. મહાવજી.
બોલ સાભળી જતુંનીના, હઇડા માંહે હસિયા રે;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનંદન ત્યારે, સાસુ જોઈ મન વસિયા રે. મહાવજી.

(૩)

માતાને મોહન ધાવે, અતીશે લાગે મીઠું રે;
ચુલે પય ઉભરાવા લાગ્યું, યશોદાએ તે દીઠું રે. માતાને.
અધ ધાવતો મૂક્યો અવની, જનની વેગે ચાલી રે;
આંખે અતિ ખરતા આંસુ, હરજીએ છેડલે ઝાલી રે માતાને.
અતિ આકળી થઈ નીસરી, બળ કરી વછોડી રે;
ડસ લેઇ ગોવિંદે તે વારે, મહીની ગોળી ફોડી રે. માતાને.
પૂર નદીની પેરે ચાલે, હરજી સુખે માખણ ખાય રે;
ઊતારીને આવે જેટલે, તેટલે કૌતુક દીઠું માય રે માતાને.
બાલક માંકડાને ખવરાવે, નાચે પ્રેમે મુદિત થાય રે;
જનનીને આવતી જાણી, ભયભીત થઈ નાસી જાય રે માતાને.
કામિની કર માંહે લઇ, ચીમટા પુંઠે થાય રે;
સાસ ભરાયે ભાલણ પ્રભુ, લીલા બ્રહ્માદિક ગાય રે. માતાને.

(૪)

નાસીને જાશો કેટલે રે, લવડા સદાયુ કહાન;
હૈડું દાઝે છે મારૂં રે, ઘણું કર્યું છે જ્યાન. નાસીને.

હાથે સાંકળાં હીરે જડ્યાં રે, પહોંચી મોચે પાણ્યજી;
કાંઈ કાલુંસું બોલનો રે, અમૃત મુખપે જાણ્ય. લીલા.
કટી કંકણ મેખળા રે, ચરણે ઘુઘરી નાદજી;
શ્યામલડાના શબ્દ સાંભળી રે, ઉપજે અતિ આહ્લાદ. લીલા.
ચાલ દેખી આપણી રે, ચાળા કરે અનેકજી;
રીઝે રમતો મનસું રે, સામો જોઇ વિવેક. લીલા.
પુછડું સાહી વચ્છનું રે, ઉભો થાય બાળજી;
જાણે ત્યારે ધ્રુજતો રે, મૂકી એમે તત્કાલ. લીલા.
જેની માયાએ મોહ્યા રે, બ્રહ્મા હરી મોરારજી;
બેસે નંદને આંગણે રે, પુણ્યતણો નહીં પાર. લીલા.
ધન તે માતા જસોમતી રે, એમે હરી ઉત્સંગજી;
ચુંબન કરે મોહન મુખનું રે, રોમાંચિત થઇ અંગ. લીલા.
દે આલિંગન પ્રેમસું રે, હૈડું ટાઢું થાયજી;
શા તપ કીધા કામિની રે, થઇ સુંદરશ્યામની માય. લીલા.
ઘરના કારજ વીસર્યાં રે, જોતાં એનું રૂપજી;
એએ કો દીઠો નહિ રે, જાણે ચાંદ સૂરજનો ભૂપ. લીલા.
ક્ષણું અળગા થાએ નહિ રે, જોતા દિન ને રાતજી,
ક્ષુધા તૃષા લાગે નહિ રે, કરતાં એની વાત. લીલા.
જાણું લટએ ભામણાં રે, ઉપર કીનારે દેહજી;
ભવ ભવ વાંચ્છું એટલું રે, ચરણો વાધે નેહ. લીલા.
સુર નર મુનિ જુઓ આકાશથી રે, લીલા કળી ન જાણુજી;
મનમાં જાણી રામને બાળક, જન રામ પ્રભુના ધાવ. લીલા.

(૮)

આવ આતા હું દુધ પાઉં, પાળણે પોઢો નંદનંદન હરખે હાલરું ગાઉં. ટેક
માખણ ચોર કહે સહુ, કામ ગુંદાર હું ઝાંખી થાઉં. આવ.
નવ લખ ધેનુ દુઝે મારે, શાકમાંટી ટેવ કેમ ભમાઉં. આવ.
ઓળંભે આવે સહુ અહીર, તે આગળ શ્યામ શરમ પાઉં. આવ.
બાળક પ્રભુ રઘુનાથ રમાડે, પ્રાણજીવનને હું વારણે જાઉં. આવ.

(૯)

સખી હું શું કરું રે, ઘડીએ ન રહે ઘેર રે;
બ્રહ્માદિક જાણે નહિ રે, મારા પુત્રતણી તો પેર રે. સખી.
કહાન કહાન કરતી હીંડુ રે, ઘેર ઘેર હીંડુ જોતી રે;
કહાં ગયો મારો નાનડીઓ રે, જેને નાકે નિર્મળ મોતી રે. સખી.

જાણું કોની દ્રષ્ટી લાગશે રે, રૂપ જોઈને રૂડું રે;
ગાલે કરું કાજળનું ટપકું રે, મનમાં આવે કુડું રે. સખી.

ભુખ્યો છે નથી શીરાવ્યો રે, માખણ ભક્ષ નથી કીધું રે;
ઘણું હું તો ટળવળી રે, પણ એક ટાંક ન પીધું રે. સખી

રખે ગયો હોય એકલો રે, જમુનાની તીરે શ્યામળીઓ રે;
કહે સખી તું ક્યાંથી આવી રે, મારો પ્રાણજીવન મળીઓ રે સખી.

જાણું કો ઉપાડી જાશે રે, જેમ પૂતના આવી આગે રે;
દેખાડે તેને હું આપું રે, જે કાંઇ માગી પાસે માગે રે. સખી.

ઘેર ઘેર બાળક છે ઘણા રે, બીજો કો નહિ એવો રે;
આલીગાળો દેખાડો રે, મારા શ્યામસુંદર વર જેવો રે. સખી.

જળ વિના જેમ માછલી રે, તેમ હું ટળવળતી રે;
સામુ જુએ સુંદરી રે, ઉત્તર નાપે વળતી રે. સખી.

ઓળખે ભાગી થઇ રે, વશ નાવે વનમાળી રે;
કો કહે માર ચોરી ખાધું રે, હું થઇ રહું ઓશીઆળી રે સખી.

ખીજવવાને કોણે રાખ્યો રે, એને લઇને આનો રે;
હૈડું મારું દાઝે છે રે, બાઇ તે તો મોટે માનો રે. સખી.

માકડા વહાલાં છે એને રે, હીંડે છે પગવરીઓ રે;
શું દશરથ નંદન જાણીઓ રે, બાલણ પ્રભુ અવતરીઓ રે. સખી.

(૧૦)

જુઓરે જશોદા પુત્ર તમારો, કૌતુક કીધું રે;
દાણ મિષે હરી વનમાં રાખી, મહીડું મારું પીધું રે જુઓ.
કહો રે બાઇ શું કીજે, વારે નહિ ત્યાં કોગો રે;
ઘર માંહી લઇ જાઉં વનમાળી, દીસે સચરાચર એ રે. જુઓ.

ક્ષણું એક માંહી બાળક થઇ છુટે, ક્ષણું એકમાં અધિકારી રે;
જે દહાડાનો નયણે નિરખ્યો, ગૃહ કારજથી વારી રે. જુ

ક્યારે જાણું કર ગ્રહી બાંધું, મુખ દીઠે મોહ લાગે રે;
ત્યારે જાણું જે ભાગ્ય મહારું જો નંદકુવર મહી માગે રે. જુ

નાહા પુંઠે કોને નવ લાભે, દેવ મળી જે પેખે રે;
ભાલણ પ્રભુની અદ્ભુત લીલા, કો પાસે નવ દેખે રે. જુ

(૧૧)

ઉદ્ધવ કહેજો ઉદ્ધવ કહેજો, દેવકીને એક વાત રે;
પુત્ર તણા સુખ અમો ભોગવ્યાં, હવે તમે થાઓ માત રે.

ખોળે બેસારી મેં ધવરાવ્યો, હસતું વદન મેં દીઠું રે;
એ સુખ તો તમો નથી પામવું, અમૃતથેં અતી મીઠું રે.

કરે કરી નવનીત માગતો, પ્રેમે કરતો લાડ રે;
એ સુખ તો તમો નથી દેખવું, જો હીમે ગાળો હાડ રે.

* * * * *

આંખ આંજતી ને તીલક કરતી, વાહાલો જતો નાશી રે;
એ સુખ તો તમો નથી દેખવું, જો કરવત મૂકો કાશી રે.

* * * * *

ગોળી જે વારે ઓલંભે આવતી, જાડું રોતો રે;
તે કૌતક બ્રહ્માદિક આવી, વીસ્મય પામી જોતા રે.

(૧૨)

કપટે આવી કામિની, સજી સર્વ શૃંગારજી;
બાળકને બોળાવવા ઇચ્છે, ધર્યું રૂપ અપાર. હરિને નવ જાણે

આવી તે પ્રેરેલી કંસે, કાળ તણો જે કાળજી;
હણતી દીઠે જ્યાં ત્યાં સઘળે, ઘર ઘર નાનાં બાળ હરિને.

છુટી લટ કુચ પર મોહતી, ચાલતી અતિ લટકેજી;
વ્રજ જન કેરાં ચિત્ત ચોરતી, ભ્રુંગ મરોડે મટકે. હરિને.

ચોણી માંહે માલતી ઘાલી, ગજેન્દ્ર ગતિની ચાલજી;
કર કંકણ સોહે મુદ્રિકા, નથની ઝાક ઝમાળ. હરિને.

પ્રૌઢ અંગે સાડી પહેરી, કટી કિંકણી ઝણકારજી;
સુંદરી મલપતી ચાલે ગાલે, ડગમગ ભૂપર ભાર હરિને

મંદ હાસ્ય ને મુખ મરકલડે, ચપળ નયન નિહાળોજી;
પાગે વીંછીયાં ઝણઝણે, ચહો દીગ મીટડી ઘાલે. હરિને.

ઉર સ્તન તે વિષે ભર્યા, મલપતી તે આવીજી;
વિસ્મે પામી ગોપીકા, કોણે નવ બોલાવી. હરિને.

વ્રજ વિનતાએ ચિંતવ્યું, નારાયણને જોવાજી;
લક્ષ્મી ચાલી આવે છે, વિરહ વેદના ખોવા. હરિને.

સુંદરી સહુ સામુ જુએ, તે આવી નંદને ઘેરજી;
યશોદાજી વિસ્મે થયા, ન લહી એહની પેર. હરિને.

પારણા માંહે પોઢીઆ, સ્વામી જુગજીવનજી;
મળવાને આવી જાણી, મીચ્યા ત્યાં લોચન. હરિને.

પાવક ભસ્મે ઢાંકિયો, ત્યમ ગોપવ્યું તેજજી,
શ્યામાએ શ્યામજી તેડયા, અંતર અવળું મુખ હેજ હરિને.

પડીઆગે જેમ ખડ્ગ ઢાંકયું, ત્યમ બોલે મધુરી વાણીજી;
માતા તેને વારે નહિ, ઉત્તમ સ્ત્રી કો જાણી. હરિને.

જ્યમ જાણી દોરડી, સુતો લે ભુજંગજી;
તેમ તેણીએ કાળ આપણો, લીધો ત્યાં ઉછંગ. હરિને.

કહે એ નાનડીઓ નિરખતા, અતિશે લાગે મીઠોજી;
મેં તો કોટિક બાલક નિરખ્યા, પણ એવો નથી દીઠો. હરિને

દુર્મતિ સ્તન વિષથી ભરિયા, મુખમા મેલે નારજી;
બેઉ કર ભીડીને ધાવે, પીએ પ્રાણ મુરાર. હરિને.

મૂકો મૂકો મહાવજી, કરતી અતિ આક્રંદજી;
ચરણ પાણ ચહોદીશ નાખે, શબ્દ ગાત્ર મતિ મંદ. હરિને.

આંખ ફાટી રહી કેશ મોકળા, વિકલ થયાં સહુ ગાત્રજી;
જીવ ગયો પડી તે પૃથ્વી, પોઢી પર્વત માત્ર. હરિને.

ગાય વાછરૂ ચૂરણ કીધા, પડતા તેનો દેહજી;
શબ્દ દેશ મનગી વળી, અદ તારા ગણુ જેહ. હરિને.

શબ્દ સાંભળી તેહનો, આવ્યો સપરો સાથજી;
ઉર ઉપર રમતા દીઠા, ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ. હરિ

(૧૩)

આવ રે આવ ઉતાવળી, હરિ જોવાને જઈએ રે
મન ત્યાં પ્રેમે મેળીને, પછે નિર્ભય થઈએ રે

નંદતણો જે નાનડીઓ, મારે હૃદે વસીઓ રે
તે કોની નિન્દા નહિ કરે, જોવાનો છે રસીઓ રે

અમીએ ભરી એની આંખડી, અતિ છે અણીઆળી રે;
અધર જોઈએ એના નાનડા, જાણીએ પરવાળી રે.

સામું તે જુઓ સુંદરી, વહાલે તે મીટડી માંડી રે;
ચાંચ જાણે પોપટતણી, એની નાકની દાંડી રે.

એને મસ્તક મોળિયું રે, તે છે કમળને વાન રે;
પહોંરી છે તે ઝુલડી, મોતી ઝળકે કાન રે.

મન તે માદક મોહ્યું, મોરલીને નાદે રે;
ળી ધોળી ઓવાયના, હરિ ગરૂએ સાદે રે.

ને આડી લોબડી રે, કોટે મોતી માળ રે;
કે જિહ્‌વા શું કહું, એના અંગની ચાલ રે.

નેત્રો તે નગ નવ અજવ્યાં, નથી નયણે દીઠા રે,
નકાદિક સેવા કરે, એહનો રસ મીઠો રે.

મુ જોઈ નીરખતા, લાગે અતિ મીઠો રે;
રહાજને શું કર, એ સંસાર જુઠો રે.

ક જપે હું બીજું નહિ, મારૂ ચિત્ત તે બાંધ્યું રે;
ાનુમ જન્મ પામી બસે એવું, રત્ન અમુલિક લાધ્યું રે.

પ્રભુજીના ગુણ ગાતા, ગર્ભવાસથી ટળીએ રે;
ાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, અંતરગત મળીએ રે.

(૧૪)

નંદકુંવરનું મુખડું, જોતા શિખે નિરાંઉ;
નયન કમળનું અમૃત, પીતા પૂરણ કેમ થાઉં. નંદ.
વૃન્દાવનથી આવતા, જાણું હું સાથે જાઉં;
પ્રેમે કરી વહાલો પીએ, તો દુધ નહીં પાઉં. નંદ.

ખુલાસો.

age 286.
ા પૃષ્ઠમા નંબર ૧૩ ના પદ આગળનું મથાળું ચુકથી છોડી
છે. એની આગળ

(b) The Divine Cowherd.

થાળું વાંચવું અને પદ ૧૩, ૧૪ અને ૧૫ (પૃષ્ઠ ૨૮૭–૮) નાં
અનુક્રમે ૧, ૨, ૩ વાચવાં

.

l.

વાગે વાગે ઘુઘરી રે, જાણે હસ્તીનો નાદ;
પનહીક થાક્યા નીચે હેરણ, મંદ ગતિ આહ્લાદ. નાના
પહેરાવી પટરંગ પાટણી રે, રંગીત પટકા હાથ;
કેડે ખોસી છે વાંસળી રે, ચૌદ લોકનો નાથ. નાનાં
ઓવે ને આવી ગોવાલણી રે, ઘરઘરથી બહુ નાર;
આવો નયને નીરખીએ રે, જન્મ સફળ અવતાર. નાનાં.
કોએક કુસુમે વધાવતી રે, કોએક વધાવે લાજ;
કોએક મોતીડે માનુની રે, વધાવે મહારાજ નાનાં.
મળિયા તેવડ તેવડે રે, રંગે રમતા રીત;
ઘરથી ભ્રાતથી જે ગ્રહ્યા રે,વાત કરતા અતિ પ્રીત નાના.

આગે અગાસુર આવીઓ રે, તેનો કીધો નાશ,
બાળક વત્સ ઉગારિયા રે, તેજ કીધું પ્રકાશ નાના.

કાલિંદીએ આવીઆ રે, નીર પાયું વત્સ,
બેસી કુંડી કરતા બાલ રે, ચરતા મૂક્યા વત્સ નાના.

અન્યો અન્યે આણિયા રે, અન્નતણા ત્યાં પાત્ર;
મધ્યે માધવ બેઠા રે, સુંદર શ્યામળ ગાત્ર નાના

હરજી દેખાડે ડોળીઆ રે, આ મીઠું દધી ભાત,
ચાખી ચખાડી મિત્રને રે, મોહન પ્રેમે આપે પાન. નાના

એક કહે હરજી ચાખો મારૂં રે આ કેવું છે કલાન,
ભોગવ્યું પ્રાગે આદિનું રે, જે પુરુષોત્તમ ભગવાન. નાના

બ્રહ્માજી જોવા આવિઆ રે, વિસ્મે પામ્યા મન,
પારખું જોવાને કારણે રે, હર્યાં વાછરૂ વન નાના

બહાર શોધવાને નિસર્યા રે, પોતે દીન દયાળ,
કરમાં લીધી કામળી રે એમ મૂક્યા બાળ. નાના.

વિધિએ સાથી સર્વ હર્યાં રે, નાખીઆ માયા માંહ્ય,
હરજીએ આવી નીરખિયું, રે, મિત્ર ન દીઠા ત્યાંહે. નાના.

મોહને મન વિમાસિયું રે, જાણી અજની પેર,
સાથી નર્મ કરાવિઆ રે, કપમ જાડુ એકેકો ઘેર નાના

બાળક વત્સ રૂપે થયા રે, પોતે ગોવિન્દ,
ઘેર ઘેર પ્રીત અતિ વધી રે, માં બાપ આનંદ નાના

ચતુરાનન ચાલી આવીઓ રે, વર્ષ થયું જ્યાં એક,
રંગે રંગ ત્યાં નીરખીઆ રે, આવે નહિ વિવેક નાના.

જાણે તે સૂ આવિયા રે, પુનરપિ જોવા જાય,
હરિની માયે એ મોહીઆ રે, લીલા જોઈ વિસ્મે થાય નાના.

બ્રહ્માજીને દેખાડિયું રે, એકેક ચતુર્ભુજ રૂપ,
ભાગ્યો ભર્મ તે મનતણો રે અંતર જાણ્યું ભૂપ. નાના.

પગે લાગીને સ્તુતિ કરે રે, ઓળખ્યા નહિ મેં રામ;
એ અપરાધ ક્ષમા કરો રે, ભાલણ પ્રભુ શ્રી રામ નાના

(૪)

...... કૃષ્ણ પ્રત્યે વચન.

જશોદાના જીવન મારે ઘેર આવો, જે માગો તે આપું,
ઇચ્છા જે જે હોયે તમને, ધરી આગળ થાપું. જશોદા.

જે દીઠે મોહ વધુસાડે, તેહેને ઘેર ન જઇએ;
લોક દેખતા રાવ કરે, તેણી વાતે હળુવા થઇએ. જશોદા.

પ્રીતતણું પાણીએ મીઠું, સ્નેહ વિના શું દુધ;
નયણા માંહી નેહ જણાવે, વચન કહુંછું શુધ. જશોદા

મન ઓળખે નહિ જે મુરખ, માન વિના શું મળવું,
મોહે મીઠું ને મનમાં મેલા, તેથી અળગા ટળવું. જશોદા.

મેં તો તમને સર્વે સોપ્યું, તજી લોકની લાજ;
ભાલણુ પ્રભુ રઘુનાથ કહુંછું, મત્પારથ જે આજ જશોદા.

(૫)

હાંબલી મેલો કાનજી રે, શું માગો છો નાથ,
મહીડું મથુરામાહે વેચવું રે, જાય છે સહીઅર સાથ કાન.

આણી વાટે કોઇએક આવશે રે, ફોકટ દેશે આળ,
કરશે નામ તે નંદનું રે, સાંભળશે ભૂપાળ કાન.

જન્મ તમારાથી અતિ ઘણી રે, મોટમ વાધી જેહ,
થોડે કાજે સાંભળશું રે, નિર્ગમશો શું તેહ કાન.

એવડી આળ ન કીજીએ રે, સુનું નથી આ વન,
લોક વહેવાર તે રાખવો રે, દોહિલું છે દુર્જન કાન

કહો તો મેલું માટલી રે, ઠાલી જાઉં ઘેર;
યશોદાજી આગળ કહું રે, જુઓ પુત્રની પેર કાન

મોટો મહિમા છે નંદનો રે, તેની રાખું લાજ,
કોડી એક આપું નહિ રે, તે નિશ્ચે જાણજો આજ કાન

રાખો સઘળી ગોવાલણી રે, સહુ મને ટપો દાણ
અથવા જાવા દો મુને રે, કંસરાયની આણ કાન

સાંભળશે તો અહીં આવશે રે, તાત મારો વૃખભાન;
નંદજીની જોડનો જેહ છે રે, વારુ દરી માન કાન

લક્ષણ ચતુરાનાં એ નહિ રે, જે માર્ગ કરતી આળ;
ગજપતિ વાત તમારડો રે, તેને લાગશે ગાળ. ,, ,,

શાને રાખો છો એટલી રે, હું તે પાલી નહિ નાર;
પગણે પ્રીત ન ઉપજે રે, મારે માથે છે ભરથાર. કાંબ.

મન તો પોતાનું રાખીએ રે, નાશ કરે જેમ નીર;
કાને નિર્લજ ન કીજીએ રે, સુંદર સ્યામ શરીર. કાંબ.

ધાણીઆતાંને નવ બોલાવીએ રે, ડગનો જોઈએ ડાર;
કુલ મરજાદા તે રાખીએ રે, ભેદ તણો વેહેવાર કાંબ.

શીખો સુંદર સ્યામજી રે, ચતુરાઇની રીત;
કામી કો કરે નહિ રે, પંચ દેખતાં પ્રીત. કાંબ.

મોહન મળવું તે ભલું રે, જે એકનું માને મન;
કેમ નં માને તે માનું રે, જેનું ચિત્ત ન હોએ ભિન્ન. કાંબ.

પ્રેમ તે ઝાલ્યો રહે નહિ રે, નદીતણું જેમ પૂર;
હવા જાવા દો મુને રે, થાય છે મુને અસૂર. કાબ.

(૬)

વૃન્દાવનની વાટે, હરજી ઉભા છે ઘાટે;
માથે મહીની ગોળી, આવી ગોપિકાની ટોળી.

ટોળી આવી ગોપિકાની, મુખ્ય રાધા સુંદરી;
નંદ નંદન હાસ્ય કરતા, ગોપિકા આગળ ધરી.

કમલ લોચન કહે વાણી, અબળા તું આવી બની;
અમારું મહી ચાખું છે, ખરું તું રહી એકની.

ઘણી ચાંપિશ ચાતુરી, મેં જાણી તારી ચાતુરી;
આજ પય તારું પીઉં તો, પ્રતિજ્ઞા મારી ખરી

મન લલચે મારું છે, આજે મારગ નવ આવતી;
આદર ને ઉપદેશ કહેતાં, નવે પંથ ચલાવતી

દાણ માંગે તું મારું, પણ દીન થવા દઉં નહીં;
આજ સૌ જાણશે, જે એકલી જાતી ધરી.

રસ રાખ્યાં પ્રીછ્યાં તો, સખી કો જાણે નહીં;
મનનો માને માહરૂં, તુંને જાવા દેઉં સહી.
ચતુર હોય તે એક ચિત્તે, બાંધી મુઠી એક ભરે;
બાલણું પ્રભુ રઘુનાથજી, એમ પ્રીત રીતે ઉચ્ચરે.

(૭)

નારી નયણુ નચાવે, અંતર ભય નવ આવે;
મરમે કહે મૃગ નયની, પ્રેમે વદે પિક વયણી.

પિક વયણે પ્રેમે વદે, વેગળા રહે ગોવાળીઆ;
કંસ સરખાને દાણુ ન આપું, અમો નહિ તે બાળિઆ.
જાણું છું તું જેહ વાસ્છા, વાત તારી મેં લહી;
વડાઈ શી કરો છો, પોતાની જીભ્યાએ કહી.
ગાય ચારે નંદની, તુંને દાણી કોણે કર્યો;
ચોરીને દહીં દૂધ પીતા, પગાણે તું ઉછર્યો.
માગવું તો માનસું રે, ગર્વ ઘેલો આણવો;
અલુઆઇ શી કરો છો, કંસ રાજા જાણવો.
તમો ચતુરાઈ કરો છો સખી, જુઓ ત્યા અતિ ઘણી;
તમારાથી એક વિદ્યા, આજ હું અધિકી ભણી.
બીહવો તે બીજાને જે, ભોળા હોયે ભામિની;
તું થકી હું અધિક છુ રે, કુટિલ વિદ્યા કામિની.
બીહેં તે તો બળે આપે, મારે બીક છે કશી;
બાલણ પ્રભુ રઘુનાથને કહે, પ્રીત રીતે મન વસી.

(૮)

હરજી કહે એમ વાણી, જેવી છે તેવી જાણી;
વચન કહું છું છેલ્લુ, વિણ લીધે નહિ મેલું.

લીધા વિણ મેલુ નહિ, આપ તાણે આવશે;
ગાળુ છે જે બળ કરીને, મુજ આગળ મુકાવશે.
દૂધ દહીં નવનીત ઉત્તમ, ગોપિકા આપે બહુ;
આરોગે ગોવાળિયા તે, ગોકુળમાં જાણે સહુ.

પિયુ તારો શું કરશે, લાગતું લેઉં અહીં;
પાસે પુછો પ્રેમદાને, આપ્યા વિણ જાએ નહીં.

ઘણા દિન થયા ભાગી જાતી, આજ મુજ મીટ પડી;
સઘળા દિનનું વાળી લેઉં, જત્ન કરતા જો જડી.

શ્રમ શું મુજ ફોક થાશે, દિવસ પ્રત્યે જે કરું;
આણી વાટે ઉતરો તો, મન આવે તે હરું.

રાવ કરી જઇ કંસ આગળ, શું કરશે તે મુને;
સહી કરીને જાણ જોજે, જવા નહિ દઉં તુને.

સંદેશેસું તમો થોડું, આપી જાઓ રીતસું;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, કહે હાર્યે મ્હારે પ્રીતસું

(૯)

બીજી સખી કહે લાગો, આપો ને ચરણે લાગો;
ભાઇ બોલ પ્રભુનો થાપો, થોડું ઘણું કાંઇ આપો.

થોડુસું રસ કરી આપો, નંદકુંવર લાડિલો;
કેટલું એક કહાન પીશે, ભરી મહિ લ્યો વાડિલો.

માતા રીસ નહિ કરે, અમો ચાખ દઇને થાપશું;
એમ કહેતા કોપશે તો, અમો બમણું આપશું.

હઠ કરે છે કૃષ્ણજી તો, વચન એનું પાળીએ;
શ્યામ સુંદર પ્રાણ માગે, તોહે બોલ ન વાળીએ.

રાધા કહે હું તે નહિ જે, હઠ ચઢે આપું રતી;
સાર અબલા શા કરો છો, પ્યારી થાવા સતી.

માગ બાપને ઘેર ઘણા જાગક, આવી પય પીએ સદા;
કરગરીને કૃષ્ણ માગે તો, હું પય આપું મુદા.

બીહે તે નો બજે આપે, મારે બીક છે કશી;
વિનય કરીને પ્રારથે તો, દુધ દઉં પાઉં હસી.

પ્રીતે કોટિક કામ થાયે, મન જો માને ખરું;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, એક ચિત્તે અનુસરું.

(૧૦)

ભેદ સખી કહે ભાગો, યાચક થઈ હરિ માગો;
તો એ આપશે નારી, છુટે જગી ભગણી ભારી

હઠ ભરાણી ભામિનિ એ, આટી આવી નવ ટળે,
બીજાંની ને એહની કહો, વાત સરખી કયમ મળે,

વૃખભાન કુંવરી લાડકી, એ રુપ યૌવન ભરી;
માન એનું ગખીએ, કૃષ્ણજી માગો કરગરી

શ્યામ સુંદર હસ્યા ત્યારે, વચન શ્યામાના સુણી;
કેશવજીએ કર જોડીઆ, ને પ્રીત વાધી અતિ ઘણી

આજ્ઞાકારી હુ તહારો તું, જ્યમ ગમે ત્યમ રહું,
જાચવાનુ શુ ગજુ, મન માને તે હુ કરૂ

યાચક જાણો તાહરો, સંદેહ સઘળો મેં હર્યો
સ્નેહ સાચો જાણજો, અવતાર આણે અવતર્યો

સ્નેહ જાણી પ્રેમ આણી, પાણીએ પાયુ પ્રયું;
મનનુ જલ માનુની તે, દૂધથી અધિકુ લહ્યુ.

એણીપેર થયા એક ગમે, ચિત્ત એહુ અનુભવ્યુ;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથસુ, જયમ રત્ન કુંદનસુ મળ્યુ

(૧૧)

સજની ત્યાંહા મુને લઇ ચાલ જ્યા જગજીવન નંદજીનો લાલ,
વહાલો વેણુ વાય રસાળ, ત્યા હુ જઇ રહું રે

હરિ વિણુ આતૂર મારુ અંગ, કહીએ દેખીશ રૂપ ત્રિભંગ;
મને સામળીઆનો સંગ, રહી શકુ નહિ રે.

હરી વિના આતૂર ચંદ ચકોર, જેમ ચકવીને હરનિશ ભોર,
તેમ મને વહાલા નંદકિશોર, હરિ વિણુ હું મુઇ રે

જો હું દેખુ દેવ મોરારી, તો હરિને રાખુ હૈડાપર વારી,
વારુ તન મનથી ઓવારી, અળગિ રહુ નહિ રે

પ્રભુ મને શાને શાકી હાથ, હવે કા વિસારો નાથ,
પ્રેમે તેડો મને સાથ, ક્ષણ જુગ થઇ રહી રે

સખી મેં હવે મેલ્યુ માન, કો દેખાડે મુને કહાન,
એટલું દીજે જીવનદાન, તો હું સાચી સહી રે.

ઇતી કહે સુંદીરશ્યામ, પ્રેમદાને ઉપજ્યો કામ;
પ્રભુ વૃંદાવન છે આમ, ત્યાહા રાધા ગઇ રે

હરી ત્યાહા રંગે રમીવા રાસ, પ્રેમદાના મનની પહોતી આશ,
ગુણ ગાય બાલમુદાસ, પણ ન શકે કહી રે

(૧૨)

શ્રાવણ આવ્યો જો રે સજની, શું કીજે નવ જાએ રજની;
શ્યામ સુંદીર તો ન આવ્યા રે માઇ, તપર સાથે શી રે સગાઇ.

તેહેને ત્યાં તો ઘણીએ સગશે, હૈડું અમારુ વિરહે બળશે;
બપૈયો પીયુ પીયુ પોકારે, મનમથ મારે બાણે મારે

વીજલડી તણો ચમકારો, મહારા મનડાને અંગારો,
કોઇ નહિ જે એને વારે, કાય મારી અમૃત ઠારે.

મોર બોલે છે બહુ એ પાપી, સઘળે મળીને હુંને સતાપી;
વેલ કેવડા જાઈ જૂઇ, ફૂલતણી ગંધે હું મૂઇ.

સઘળા વહાલા તો લાગે, રમાણુય રમતા ત્યાં આગે,
વૃંદાવનમાહિ હરી સાથે, ફૂલ વીણીએ વળગી હાથે

હરજી હાર ગુંથી પહેરાવે, તો મુજ મોર નાચતો ભાવે,
ફાગ લાગે કાયા કાંપે, સુંદીર વર હૃદયાશું ચાંપે

વિરહિણીને બાળે તે વળતું, જેમ્યાનું નવ દીસે બળતું,
વરસાવો વહાલો ત્યાં તેને, વશ હોવે મન માને જેને

કહા કો જે નંદસુતને લાવો, મહારા હૈડેનો તાપ નમાવો,
અથવા મારા ચિત્તને વાળો, પીતામ્બર શું પ્રીતજ ટાળો.

તેણે કરી હું ઘણું વિગુતી, એ કો દિન સુખે નવ સુતી,
એ વિરહે મરવુ તો વારુ, આશા જુગી આગ્યા નારુ

ત્યાં તો ચાલી નવ જવાશે, એવા નિર્લજ કયેમ થવાશે;
બાલમુ પ્રભુ રાખે કે ન ગમે, જેને ચાહતુ સર્વ પામે.

(૧૩)

ગોપી વચનઃ—

વાસલડી વાઇને એણે ભોળવ્યા રે, તેડી મુને વંદ્રાવન મોઝાર હો;
નયનના ચાળા કીધા મુને અતિ ઘણા રે, મનડું મારું ન રહ્યું તેણે ઠાર હો. વાસ.

વાસલડી ચતુરાઇ દેખીને હું તો ઘેલી થઇ રે, વશ થતા ક્ષણુ ન લાગી વાર હો;
તન મન સજની એને સાપિયુ રે, પટતરો કાંઇ રહ્યો નહિ લગાર હો. વાસ

સતીપણું રહે જાણુ એના રૂપમા રે, ન જાણીહે તે કાંઇ થયો વિકાર હો,
લજ્જા તે કુલતણી ક્હીં ગઇ રે, પાપ પૂણ્યનો વિસાર્યો વિચાર હો વાસ

જાણુ જે મેં આજ યુગ જીતીયુ રે, મીત્ર થયો મારે નંદકુમાર હો;
એહવારે બીજા કોએ નહિ રે, ન જાણીએ કે મનમથનો અવતાર હો. વાસ

હરખ હૈડામાંહે માતો નથી રે, ઉલટીને કાંઇ આવે છે બહાર હો,
છાની તે વાત ત્યા મનતણી રે, તે તું આગળ ક્હી મેં વિસ્તાર હો. વાસ

હરજી મારે વશ હશે સર્વદા રે, માનુષ દેહનુ ફળ પામી સંસાર હો.
જનનો વહાલો એ મળ્યો છે રે, ભાલણુ પ્રભુ જે વૈદેહી ભરથાર હો. વાસ.

(૧૪)

મોરલી વાય છે વૃન્દાવનમા શ્રીગોપાળ, મોરલી સાભળવા જઇએ

ગૌ તૃણુ ચરતી રહી, સાભળે માડી કાન;
આકાશે ચાલે નહિ, થંભી રહ્યા વૈમાન મોરલી.

મૃગલા મીટ માંડી રહ્યા, વૃક્ષ તણા ન હાલે પાન,
મોરલી રાગ રંગે સાભળીને, યોગેશ્વર મૂકયા ધ્યાન મોરલી

ગુણીજન લઇ શકે નહીં, અનેક રાગ રંગ તાન;
મોરલી રંભા મેનકા ઉર્વશી, વિધાતાએ મૂકયા માન મોરલી

યમુના જળ હાલે નહિ, સૂર્ય રહ્યો સ્થિર સ્થાન;
મોરલી સુણુના મોહી રહ્યા, સાભળી સુદીર ગાન મોરલી

અમર ને સુર નારીના છૂટે, અતિ વિકલ દેહ;
મોરલીએ મણિધર ઘેર્યા માડી, ન હાલે ચાલે જેહ. મોરલી.

મ તો રહ્યું જાય નહિ, કામ બાણુના વાગ્યા પ્રહાર,
મન તો ચોર્યું મહાવજીએ, વિસર્યા ઘર વ્યાપાર મોરલી.

નયણે જઈને નિરખીઓ, સાંભળીઓ સુંદીર સાદ;
નટવરજીનુ લટકુ દેખી, મૂકી કુળ મરજાદ. મોરલી
લોક લાજ મેં પરહરી, સોંપ્યુ રે શરીર;
મોરલી પરવશ થયો આતમા, ગયો તે ન રહે ધીર મોરલી.
એ માગે હૈડે વસ્યો, રહ્યો દિન ને રાત;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, અંતરગત મળીઓ સાથ. મોરલી

(૧૫)

સખી વચન:-

ઘેલી થઇ તું કામિની, તું શા માટે રીસાવીજી;
ઘર સજ્જનની લજ્જા લોપી, જે ને કાજે આવી—હઠ નવ કીજેજી. ટેક.

ચતુરપણું ભલુ તાહરૂ, જેણે નંદકુંવર વશ કીધોજી;
લહાવો મનુષ્યા દેહતણો, તે સઘળો તેં લીધો હઠ

ધણી વશ છે એહુને, પણ એ વશ નહિ કોયજી;
તે તારે ચરણે લાગે છે, અતર આણી નેહ હઠ

એ શું રુસણુડાં કરી પછિ, ગોઠડિ કોણશુ કરશોજી,
હૈડું વિરહે દાઝે છે, ઝૂરી ઝૂરીને મરશો હઠ

એવો બીજો કો નથી, જે તાપ તનનો હરશોજી;
તુંને રીસાવી જાણીને પેલા, દુરીજનના મન ઠરશે. હઠ

માને તો થોડુ ભલુ, ને ઘણું કીધે સુખ જાયજી;
એ વિના આનંદ ઉપજે, એહવો નથી ઉપાય. હઠ

સાચુ કહું છુ સુંદરી, અતિ તાણે તો ત્રૂટેજી;
હાર તણી જે ગાંઠડી, તે છેદી નવ છૂટે હઠ.

સામુ જોઇ કો શું કરશો, નયનતણા તો ચાળાજી,
તેશુ મન માન્યુ નહિ, જેની કોટે માળા હઠ

વહાલાશુ વઢીએ નહિ, સાચી એ ચતુરાઇજી;
જેને તન મન આપ્યુ, તેશુ શી ઠગાઇ હઠ

ચાર દહાડા યૌવનના, તે કાલ વહીને જાશેજી;
હસવું રમવુ નહિ ગમે, જરા જ્યારે થાશે હઠ.

તે કાયા શું કીજીએ, હરજીથી રહે અળગીજી;
નિમિષ માત્ર નહિ મેલીએ, જે પ્રીતિ ધરથી વળગી. ૯૬.

જેને વશ સસાર સઘળો, તે તું જ આગળ નાચેજી;
વેદ વાણીએ જે રીઝે નહિ, તે તારી ગાળે રાચે. ૯૬.

સ્વપ્ન માહી પામે નહિ, શુકજી સંરખો જોગીજી,
તે તારી પ્રીતે થાય છે, આણે જન્મે ભોગી. ૯૬.

પૂર્વજન્મ પ્રતાપથી, પુન્ય કરીને પામીજી;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ એવો, કેમ થયો છે કામી ૯૬.

(૧૬)

સખી વચન·

સામુ જો રે સુંદરી વીજળી ઝબુકે, મેઘ અંધારી આવીઉં હલુએ ઘુકે.
રીસાવ્યા રહિએ નહિ વહાલાશુ ઘહિલી, શાને કીધી એવડી પ્રીતજ પહેલી.
રીસાવીએ નહિ પપૈઓ ગાજી પોકારે, માન કરે જે મિત્ર શુ તે આીને વારે.
ઘણા દિવસના રુપણા શ્રાવણમા ભાજે, હૈડુ ફાટે વિરહણી જ્યારે ઘન ગાજે.
મનમથ વીંધી માનુની કેવડાને કાટે, આણે દાડે કેમ ચાલશે વહાલા શુ આટે
મોર કરે ટહુકડા મેઘ કહે છે માજી, પરાણે જપ પીયુને મળે માનુની મદમાતી.
કદાચ પરાણે વિસરે મન વારી રાખે, એક ઘડી ચાલે નહિ મન માતા પાખે.
કહ્યુ માન રે કામિની જાય છે રજનિ, ગયો અવસર આવે નહિ સુખનો તો સજનિ.
સેજ રચી છે ફુલની ત્યા સુદર શ્યામે, તારે કાજે ઓ કામિની ભાલણ પ્રભુ રામે.

(૧૭)

કૃષ્ણપ્રત્યે રાધા વચન:

મારા સમ જો માધવ જો જો, મુજને હાથ અરાડો રે;
જેવા છો તેવા ઓળખ્યા, ફોકટ ભોમે પાડો રે.

વહાલા વેગળા રહો, આળ ન કીજે આજ; વહાલા ટેક

પહેલે હું ભોળી થઇ, વચને હું વહવાણી રે;
જે જે મીઠા બોલ કહ્યા તે, સાચી માની વાણી રે. વહાલા

અળગા રહી ને કરો વાતડી, અળગા રહી સાભળીએ રે;
પટતરાની પ્રીત છે હવે, નયણે નયણા મળીએ રે. વહાલા.

સમ દઇને અતિ ઘણા સખી મૂજને લાવી રે;
સુંદીર વર એમ જાણુજી, મુખડું જોવા આવી રે. વહાલા.
કંઇ વાંક અમારો છે નહિ, બોલ અમારો દાખો રે;
હું માગું છું મુજ સાથે, મીટ સગાઇ રાખો રે. વહાલા.
અનુકુલ હતા તે શઠ થયા, મેં વાત તમારી જાણી રે;
ભાલણ . પ્રભુ રઘુનાથજી, એશું દેહડી પલટાણી રે. વહાલા.

(૧૮)*

કહે રે મુને કામિની, તું કયાંહાં સાસ ભરાણીજી;
પરશેવો એમ કયાંહ વળ્યો, તારી ભમર બેહુ ભીંજાણી, સાચું બોલોજી.
રાધા કહે ભૂલી પડી, વાટ મેં નવ જાણીજી;
વનમા બહેની એકલી, અતિસે ત્યાં ઊગાણી, સાંભળ સજનીજી.
આજ વેણી ગુંથી હુતી તે, છુટી કેમ વિખરાણીજી;
ઉતાવળ એવડી કેહે શી, જુડી નવ બંધાણી. સાચું.
ભમરો આવીને બેઠો, ઉરાડતાં શીર છુટયુંજી;
જતન કરીને બાંધતાં, વચેથી નાડું ત્રુટયુંજી. સાંભળ.
અતલસની ચોળી નવી સીવડાવી, સહીઅરે વખાણીજી;
તે ચોળીની કસ કયાં તૂટી, આવડી કયાં ચોળાણી. સાચું.
મહારું હૈયું આવ્યું દુઃખવા, વાય કરીને કાંપ્યુંજી;
પીડ ટાળવાને મેં ચોળ્યું, કરે કરીને ચાંપ્યું. સાંભળ.
ફુલ આવડાં કહાંથકાં, મારગ કોણે આપ્યાંજી;
એવો રસીઓ કોણ મળ્યો, જેણે પ્રીત સહીત કરી થાપ્યાં. સાચું.
વાડીથી ઘેર આવતાં, મુહુને મળીઓ ત્યાં વનમાલીજી;
સમ દેઇ તેણે આપ્યાં, વાચા તેની પાળી. સાંભળ.
મુખ તંબોલ દાસે ઘણો, લાગ્યો છે લોચનજી;
મુખ સરખુ અતિ ભાસે છે, દીધું છે ચુબન. સાચું.

* Compare the same theme treated by Narasimha Mehta (pp.--ff above). See Modi, *Bhâlan*, pp. 113 ff. This is the best known of Bhâlan's songs. A similar song is also written by Dayârâm.

નીસરતાં માતાએ મુજને, થીડી લઇ ખવરાવીજી;
તંમોલ લઇને આખ ચાંપ્યો, ખરખર વાને આવી. સાંભળ.

હાર હૈયે ઉઠયો છે, કોમળ તારૂં તનજી;
જાણીએ છીએ જે વહાલો મળીઓ, દીધું છે આલિંગન. સાચું.

સ્ફટીક મણિની માળા હુતી, દીઠી તે મેં લીધીજી;
શીતળ જાણી હૃદયા ચાપી, તત્ક્ષણ નાખી દીધી. સાંભળ

અધર ડંક આ ક્યાં બેઠા છે, શરીરે નખ લાગ્યાંજી;
તરૂણી તારા તનમા, કામ બાણુ શાં વાગ્યા સાચું.

પોપટ અતિસે મીઠુ બોલતો, દીઠો ને મેં ઝાલ્યોજી;
અધર ડંક નખ દેઇ વછુટયો, તત્ક્ષણ નાશી ચાલ્યો સાંભળ

કસ્તુરી એ કયાહા આડી, પરિમળ અતિ ગંધાયેજી;
મેં કહીંએ દીઠો નથી, એવો આવે વાય સાચું.

શલાએ મૃગ બેઠો હશે, હું તાંહા જઇને બેઠીજી,
પ્રસ્વેદ થકી તે વાસના, મારા તનમા પેઠી. સાભળ.

ચરણો અવળો કિમ પહેરયો છે, જીમ તીમ વીંટી ફાલીજી;
સ્વસ્થ થઇને સુંદરી, વસ્ત્ર પહેરે વાલી. સાચું

સાદ સહીઅરે કર્યો, ઉતાવળા અત્ય કરીજી;
જીમ તીમ વીંટી નીસરી, હવે પહેરશુ ફેરી સાભળ

પાછળ શામાટે પડીને, ગઇ તું હુતી વહેલીજી;
સાથ અમારો મહેલીને, ગઇ હુતી ત્યા પહેલી. સાચું

વનમાંહે ભુલી પડી, બેઠી એક ઠારજી;
જાણું પકડી પાડશુ તમને, તેણુ લાગી વાર સાભળ.

શ્યામ સુંદીર તમને મળ્યો, એવી દીસે સજાયજી;
ઉત્તર જે તું આપાછા, જાણો તુજ ચતુરાઇ સાચુ

જેણી વારે હરિ હોયે, તેણી વારે નહિ જાવુજી;
આજ જો હરિ દીઠા હોય તો, કહો તેના સમ ખાઉં સાભળ.

સમ તો તેને સુખડી, જે ચાલે વ્યાભીચારજી;
સાચુ તે કયાહાથી બોલે, જેને મળીઓ યાર સાચું

જે જેવુ હોય તે તેવુ જાણે, મારે નહિ કાંઇ છાનુંજી,
પોતાનુ જુઠું કરો તે, પરણ્યુ સાચુ માનુ સાબળ.

એ કામ ત્યાહા એહવુ છે જે, કોઇએ ન બોને સાચુજી,
હૈડા માહે જાણું છુ, પણ તહારે બોને રાચુ સાચુ.

તેમ મહારે એવો છે જે, પર પુરુષ બાઇ બાપજી
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજીને નામે જાવે પાપ સાભળ

(૧૮)

કહો રે મુને કામિની, તુ કપાહા શીખી ચતુરાઇજી,
આહીરડા માહે ઉછરી, તુ ગોપનણી છે બાઇ, સાચુ બોલજી

કવિ ગોકુળમા કો નવી, તો કોણે તુને ભણાવીજી,
કામશાસ્ત્રની કળા એવડી, તુજમા કહાથી આવી સાચુ

ગજહસ દીઠા નથી, તો ચાલ કહેની લીધીજી,
વ્યગ બોલવુ આવડુ, એ મત્ત કોણે દીધી માચુ

હાવભાવ કયાથી શીખ્યા છે, આખડલીના ચાળાજી,
કામી નરને બાધવા, હીરતણા જાણે ગાળા સાચુ

ઉત્કહા મનમા ધરીને, ધરવુ અતિ અભીમાનજી,
સકેતે ચાલીને જાવુ અને પીછવી સાન સાચુ

વહાલા વેરી જાગવવાને, મરમે ઉત્તર દેવોજી,
સમો જોઇને સરખો, વેષ પાલટી રહેવો સાચુ

સહૂશુ મીઠુ બોલવુ, ને રાખવુ સૌનુ મનજી,
જુદા તે સાચાથી રૂડા, કાહા શિખ્યા વચન સાચુ

મુગ્ધ બેની ભાવના, તે કોણુ કનેથી આણીજી,
થોડી વયમા કયાથી શિખી, વાંકી મીઠી વાણી સાચુ

સોળ વેદના પરીવારની, મર્યાદા કેમ લોપાણીજી
બુદ્ધિ બની બાઇ તહારી, જે કહે છે મુખનું પાણી સાચુ

જેણે વદલો વશ કીધો, ચિત્તડુ તેણે હરિયુજી,
જે રિષ મુનને શીખવો, જે તેં કામણ કરિયુ સાચુ

સઘળી એ શ્યામા રહી ને, નંદકુંવર તાહરોજી;
વચન કહીને ટાળીએ, સંદેહ મનનો મહારો. સાચુ.

હાસ્ય કરીને કહે મૃગનયની, સત્ય વચન હું ભાખુ;
તું મન માની માહરે તો, ગોપ્ય કાંઇ નવ રાખુ; સાભળ સુંદરીજી.

તેં પ્રેમ કરીને પ્રીછિયું તો, વાત કરુ તમ સારુજી,
અંતર બેઠો શીખવે છે, મનમથ જે અપ્યારુ સાભળ.

યૌવન ને પગની ચપળતા, લઇ મહેલી લોચનજી;
કટી કીધી અતિ પાતળી, ઉર કર્યાં અતિ ઘન સાભળ.

એ બેહુ જાણે મળીને, શીખામણ દીધી મુજનેજી;
લજ્જા એણે લોપાવી, સત્ય કહું છું તુજને સાભળ.

વય પલટાણી જેટલે, મેં દીઠા સુદીર શ્યામજી;
ત્યારે મેં મનમા જાણ્યુ, જેવારે પ્રગટ્યો કામ. સાભળ.

મર્યાદા તેહની કીધી, તે તેણે લોપાવીજી;
લોક વેદ સહુએ હવા સર્યા, એ વાત મન ભાવી સાભળ.

સર્વસ્વ જેહને સોપીએ, તે વશ મન થાએજી;
આત્મા સ્મરપણ ઉદ્દેશ, બીજે નથી ઉપાયે. સાભળ

હું એહની થઇ રહીછુ, જાણીએ કે વેચાણીજી;
ફરી આડો થાએ નહિ, જેહમા પડીયુ પાણી સાભળ.

આણે ભવે એ મહારે, બીજો નથી કો સ્વામીજી;
મન ગમે તેહવા થાઓ, ભાલણ પ્રભુ ગિરનામી. સાભળ.

(૨૦)

ઘર થકી વહાલી કરુ વાત પેલા દિનનીજી;
જેણે પ્રકારે હું થઇ, દાસી જગજીવનની;
. સુખ પામી ઘણુ નદકુવરને સાથ. ટેક.

ભુલી વદ્રાવનમા ગઇ, જ્યાહા એકલા કુંજવિહારીજી,
સુદીર વરે સમ ખાઇને, મટકી મુજ ઉતારી સુખ.

નદજીના સમ જો તમ સાથે, કાંઇ કરુ આલિજી;
દુધ દહીં તહારુ નહીં પીઉં, એ મેંદેહ મનથી ટાળી. સુખ

વિનય કરીને બેસારી, માહરા હૈડા માંહે પેઠાજી;
જાંધા પગ ઘાલીને આગળ, પ્રીત કરીને બેઠા. સુખ.

કર ઝાલીને વળતી મુજને, માયામાંહે પાડીજી;
આ અતિ કોમળ આંગળી, કહી ટાચકા વજાડી. સુખ

શું વખાણું સુંદરી, પહોચો ગોરો તહારોજી;
ત્રાજુડા ન પડાવશો, ભાવ મનનો મહારો. સુખ

એક ચુમણી એક ગાલે છે, એણે બેહુ સરસેજી;
જે કો નયણે નિરખશે, તે પાસા માહે પડશે. સુખ

મેલી પગની આગળી, પછે ચરણે ઘાલ્યો હાથજી;
મેં તવ પાણુ સાહીઆ, તમો અમારે નાથ સુખ

પગ રહુ હું પદ્મનીજે, ખોડ ખાલા ગારજી;
પછે તહમો પધારજે, ક્ષણું નહિ લાગે વાર. સુખ

એહવું કહીને ચરણ તલાશે, મુખ સામું નીહાળેજી;
જાણીએ કોએ દેવતા, તે નયન નીમેષ ન વાલે સુખ.

હાર જુએ ને ઉર ઉઘાડે, ગલગલીઆં કરે પ્રીતેજી;
ગાલે ત્યાં ચુબન કરે, રમતિ તણી રસરીતે. સુખ.

વેસરનું મોતી જોવાને, હાથ ફેરવે ગાલેજી;
વાટ જોઇ મેં અતિ ઘણી, કામિની તારી કાલે. સુખ.

સાસુ જોઅંતાં માહરી, ચોળીતણી કસ તૂટીજી;
કાયા ત્યાંહા વિન્હળ થઇ, કટિથી ફાલી છૂટી. સુખ.

રોમાચિત ત્યા હું થઇને, ધ્રુજે મહારો દેહજી;
વળી વળી કહે શા માટે, મુજ શું આણ્યો નેહ. સુખ.

સાચુ કહું છું સુંદરી, આણો મન વિશ્વાસજી;
મોટીમતા મેં પરહરી, હું છું તહારો દાસ. સુખ.

મેં કર્યું તે તમો કરીને, વેર શું હવે વાળોજી;
એ અપરાધ ક્ષમા કરો, જે મેં કીધો ચાળો. સુખ.

ખિસના ખિસનાં ફુલતણી, સેજ ઉપર બેસારીજી;
મુખ માહે બીડી મેહેલી, લવગ એલચી સારી. સુખ.

ચાવતાં અધર ડસી, કાયા મ્હારી કંપેજી;
ના ના મા મા રહો અળગા, કહેતા હૃદયા સાથે ચંપે. સુખ.
પછે વાત હું શી કહું, મેં લાજે નવ કહેવાયજી;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજીને, તત્ક્ષણ સોંપી કાય. સુખ.

(૨૧)

મથુરામાં એક આહીરડી, મહી વેચવા આવીજી;
દેવકીએ તે નયણે દીઠી, પ્રેમ કરી બોલાવી;
આવો ગોવાળણી, દુધ દહીં આજ આલો ગોવાલણી. ટેક.
મટકી ઉતારી માથથી, આપ્યું ત્યાં આસનજી;
કુશળ પુછવા કુંવરનું તેમને કહે વચન. આવો.
નંદરાયજી શું કરે છે, તેહને શું સંતાનજી,
કહેવાં છે તેનાં કામિની, સુખતણું નીધાન. આવો.
સંતતિ વિણુ જીવવું કશું, મનુષ્યનો અવતારજી;
અમ સરખુ કોને ન હશો, વેરીડાને સંસાર. આવો.
વ્રજમાં રીદ્ધિ કેવી છે, કેવા સુખીઆ લોકજી;
જાણું ને જીવે નહિ તેનો, ક્ષણું ક્ષણું શો શોક. આવો.
વળતી સનમુખ થઇને શ્યામા, અમૃત વાણી બોલીજી;
નંદજીને એક કુંવર છે, એનો ચૌદ ભુવન નહિ તોલી–
સાંભળો માતા દેવકી.
ગોરાને શું પુછીએ, વર જો છે સામળીઓજી;
બ્રહ્મા હર ઇંદ્રાદિક આવે તોયે ન જાએ કળીઓ. સાંભ.
બહુ સોહે અમૃત ભરી, આંખડલી અણીઆળીજી;
કીકી અતિ જોતાં હસે, અધરજશ પરવારી. સાંભ.
નહાનો પણ પ્રાક્રમે મોટો, જેણે દમીઓ કાલીજી;
ગોવરધન ગિરી અંગુલિ ધરે, ઇંદ્રતણો ભય ટાલી. સાંભ.
જશોદાજી હુલામણે, તેનું નામ કહે છે કહાનજી;
કૃષ્ણ દામોદર કો કહે કેશવ, ગિરધર કો ભગવાન. સાંભ.
વૃંદાવન માહે રહે તે, લે છે મહીનું દાણજી;
હા ના તેને કોણ કહે જે, સોપ્યાં તન મન પ્રાણ સાંભ.

કસ મોએ બીહે નહિ, જદપી છે તે બાળજી,
ઓગમ જોતા મનતણી, જાણીએ કાળનો કાળ   સાભ

વનમાહે વાસનડી વાએ, અમૃતપે અતિ મીઠીજી,
એહને વશ આવે નહિ તેવી, સતી કો ન દીઠી   સાભ

નર એવો કો હવો નથી, નથી ત્રીનોકની માયેજી,
જેણે એને દીઠો નહિ, તેના નયણા એળે જાયે   સાભ

ધીક એ મધુપુરના વાગી, જેનું મુખ નવ નિહાળેજી,
કરણાનિધ કટાક્ષ કરીને, ભવન પાતિક ટાળે   સાભ.

ગુણનો પાર આવે નહિ તો, કેટલુંએક વખાણુંજી,
ક્ષણ એક અળગા થઇએ નહિ, હું એવુ મનમા જાણુ   સાભ

વાત સાભળી સૂતતણી, નયણે તે ચાલ્યા નીરજી,
આહીરડી તે એમ કહી, થઇ રોમાચિત શરીર   આવો ગોવાલણી

ધન તે માત જશોમતી, જેણીએ ધવરાવ્યોજી,
પુન્ય પોતે વ્રજવાતીનું, જ્યાહા એ રમવા આવ્યો   આવો

વાત રહેવા દો એ તણી, કસરાય સાંભળશેજી,
વેર એ શુ આણે છે, તે હૈડા માંહે બળશે   આવો

શુ આપુ બાઈ તુને, કહી મનોહર વાતજી,
જેહને એવો દીકરો, તે ધન માત ને તાત   આવો

જા બાઇ તું મદીર તારે, ધન્ય જીવ્યુ જે જોશોજી,
કોટી જન્મના કીધા કલ્મષ, દરશન કરતા ધોશો.   આવો

મારે એવુ પુણ્ય કહાથી, જે હું તેને દેખુજી,
મન મનોરથ અતિ ઘણા, કરતા નાવે લેખુ   આવો

સતોષી શ્યામા વળી, ચાલી નીજ વ્યાપારજી,
જાતા વળતા આવજો પુનરપી આણે દ્વાર   આવો

માતા આનંદ પામીઆં, સાભળતા ગુણગાનજી,
ભાલણ જન એ જાનકીને, કથા કહી હનુમાન   આવો

(૨૨)

ાત દિવસ હું ટળવળુ, પણ સ્વપ્નમાહે નવ દેખુજી
ાક જીવવાએ શુ કહું. તે દુખ તણું તો લેખુ '

આંગણુડે ઉભી રહું; જાણું આણી વાટે આવેછ.
નયન કટાક્ષે નીહાળતા તનનો તાપ સમાવેછ.
મોહન મુખના મરકલડા મંમારી મંમાઈજી;
જોવા જીવ તપે ઘણું, પણ સ્વજન રાખે વારી.

* * * *

ગૌ દોહતાં એમ જાણું, આ દૂધ હરિને પાઉંછ.
વળી વિમાસણુ એમ કરૂં, કયમ દુર્જન માંહે સમાઉં ?

* * * *

લાજે કહી શકુ નહિ, બેનડી તુજને કાંઇજી;
એક વાર જાણું ઓચિંતી, સુંદર વર દે સાઇ.
મનમાં ઇચ્છા અતિ ઘણી, કહું નહિ પ્રકાશીજી;
વિધાતાએ શે નવ સરજી, નન્દના ઘરની દાસી.
આશા કીજે અતિ ઘણી, પણ દૈવતણે વશ પ્રાણીજી;
એવું વાહાલું કો નથી, જે હરીને આપે આણી.

(c) The departure of Krishna from Vraj

(૧)

આજ મારે ઘેર આવો રે, મારા લાડકડા કુંઅર !
તાત કહી બોલાવો રે, શામળીઆ સુંદર !
માતા ! એમ ન કીજીએ હો ! મારા લાડકડા કુંઅર !
તું વિના કઇ પેર રહીએ હો ! શામળીઆ સુંદર !

* * * *

ટળી વ્રજના ઝુપડા, મઢાવું રે અવાસ;
સાત ભૂમિના માળીઆ, જાણીએ શુ કૈલાસ !
તારા સમ જો મોકલું, કહીએ ચારવા ગાય;
ગો દોહવાનુ નહિ કહે, તુજને તારી માય.

હળધર રહે તો અહિં રહે, તમે મ દેશો છેહ;
તમ સાથે છે અતિ ઘણો, વ્રજ વાસીને નેહ.

* * * *

માત પિતા કયમ ટળે, જેથી ઉપન્યુ અંગ?
ફાટે પણ ફીટે નહિ, ચોલ તણો જ્યમ રંગ.
હું ઘર જાઇશ એકલો, મરશે તારી માય;
હું એ પણ જીવું નહિ, તું વિણ ઘડીએ ન જાય.
જો દયા મન આવે નહિ, તો મારો હાવે શ્યામ!
કંસ જેણી પેર મારીઓ, તેમ વ્રજનો ફેડો ઠામ.

* * * *

કાલાવાલા શું કરે, જો નહિ કારમી પ્રીતિ?
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી! જાણો દશરથ રાયની રીતિ.

(૨)

મીઠડા માવજી રે, મારે મંદિર આવો;
પ્રેમે પીરસું પરમાનન્દ, કૂર ને દૂધ શીરાવો.
મથુરા રિદ્ધિ પામ્યા ઘણી, વાધ્યુ છે અતિ તેજ રે;
સહી જાણુંજે માગ સરખુ, કો નહિ આણે હેજ રે.
ધવરાવીને હૈડે ચાપતી, તેમ દેવકી નહિ ચાપે રે;
રોમાંચિત મારી દેહડી થાતી, તેમ તેની નહિ કાંપે રે.
માતા નહિ થાઉં તમારી, ધાવ કહીને જાણો રે;
મેં બાધ્યો જે માખણ માટે, તેણે રોષ ભગણો રે.
કાલિંદી માહે તમ ઉપર, જે હું નવ ઝપાવી રે;
જાણું તે વાત સંભારી, રીસ મનમાહે આવી રે.
તેં દીધો તેમ કો દે નહિ, પ્રીત કરીને છેહ રે,
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ, ગંભારો એક ઘડીનો નેહ રે.

(૩)

કૃષ્ણ વચન:

ગોકુળિયે પધારો રે મારા નદજી રે, જસોદાજી જોશે વાટ રે;
ટળવળશે મારી માવડી રે, દુઃખ ધરશે મુજ માટ રે. ગોકુળિ
કોમળ તે હૈડું તેહનું રે, જાણીએ તે નવનીત રે;
ક્ષણ વાર હે સહે નહિ રે, ધરથી વાધી પ્રીત રે. ગોકુ
મુગટ તે મયુર પુચ્છનો રે, આપ્યો છે આઇજીને હાથ રે;
રૂડી પેરે રાખજો રે, જેમ નીરખનને આથ રે. ગોકુ.
કંઠે મેં પહેરાવિયો રે, ગુંજા કેરો હાર રે;
યત્ને તે જાળવજો ઘણું રે, વાસલડી તે પ્રાણાધાર રે. ગોકુ.
લાખી રંગની ઓઢણી રે, બોલડી તે લલીત શુ અંગ રે;
તેને મોખીક રખે લાગતા રે, કોમળ લાગે અગ રે ગોકુ.
કમળ વરણું મોળિયુ રે, તે હું બાધતો શિશ રે,
સાથે તે લાવ્યો નથી રે, જાણ્યુ જે કરશો રીસ રે. ગોકુ.
શીકૂ સ્વહસ્તે મેં ગુથીયુ રે, પાટલણુ પચરંગ રે;
તેહ રખે વળી વિણુસતું રે, લીધુ નહિ મેં સંગ રે. ગોકુ
વાસુલી જે વારે જડી રે, સુદીર મારૂ શૃગ રે;
રખે હરે તે ગોવાળાયારે, વળા છે તાન તુરગ રે. ગોકુ.
ગાય ચારીને મેં સાચવી રે, રખે તે દુબળી થાય રે;
દુધ જેનુ મુને ભાવતુ રે, પ્રેમે તે પાતી મ રી માય રે ગોકુ.
આઇજીને કહેજો એટલુ રે, તમ કને મારા પ્રાણુ રે,
એવુ કો વહાલુ નથી રે, સાચી કહુ છુ વાણુ રે. ગોકુ.
મ્હારે અહીં રહેવું નથી રે, વહાલુ વૃંદાવન રે;
ચાર દહાડા રહી આવશુ રે, સહુનુ મનાવી મન રે ગોકુ.
વેગે હવે તમે સંચોરો રે, લેઇને સઘળો સાથ રે;
તમથી હું અળગો નથી રે, કહે ભાવણ પ્રભુ રઘુનાથ રે ગોકુ.

(૪)

નંદ વચન:-

શા માટે નથી આવતા રે, કાઇ કાઢો અમારો વાંકજી;
રહેશો તો અમારૂ શુ ચાલશે, તમ પ્રત્યે અમો રાંક.

મારા જીવન લાકડા. ટેક.

મેં તમને ક્યારે કહ્યું, ચારવા જાઓ ગાયજી;
રમવાની ખાતે જાતા, ઘણુંએ વારતી સાય મારા જી

ચીરૂં રવે ઉપાડતા, ઘણુએ કરતો રીસજી;
પોતાની ઇચ્છાએ ઉપાડ્યુ, ચઢ્યુ અમારે શીશ. મારા જી

ઓનબા બહુ લાવતા, હું કદીએ ન કરતો રીસજી,
તો ધોખો શાને વમો, એ સઘળો મનથી ટાળીજ. મારા જી

પ્રાણજીવન છુ માહરો, શુ કહું વારોવારજી;
આધળાને જેમ લાકડી, તેમ તુજ મુજ આધાર મારા જી

વાક એટલો તેહતણો, જેણીએ બાંધ્યા તનજી;
તેને ઓસીકલ કીજીએ, જતુની જાણી મન મારા જી

માત પિતાને કારણે, વેચાણો રોહીદાસજી,
ધરમાગદે મસ્તક મોપ્યુ રામ ગયા વનવાસ મારા જી

ભીષ્મ નત ગાગેવ પાળ્યુ, તાત તણે ત્યા કાજજી,
પુરુએ જરા ગ્રહી, પોતાનું યૌવન દીધુ ત્યાજ મારા જી

જો તમો આવો નહીં તો, અમો જાશુ કાશીજી;
ગા ગ્રહો મેં પરહરી, ને થઇ રહિશુ સન્યાશી મારા જી

પુન્ય ત્યાહા જઇ એવુ કરશુ, પુનરપી આહિં અવતારજી,
માતા પિતા અમો તું અજ કુંવર, વિરહ નહીં લગાર મારા જી

કરવુ મોહે કામ કહું એ, મર્ણ દૈવને હાથજી,
દશરથની પેરે પ્રાણ ન જાએ, ભાનણ પ્રભુ રઘુનાથ મારા જી

(૫)

ગોપ વચન –

હા હરી સે ન કરો સવાઈ,
આવવાને શુ નથી હીંડતા, ગોકુળીએ કેમ બાઇ. ટેક

વાટ જોતાં હરી વનવાસી, તેપે જસોદા માડી,
દરશન તમારુ જગજીવન, સર્વ જનને સુખ દાડી હાં હરી

વાસલડી વજાડી વનમા, રાગ રંગ રસ ગાઇ;
મન હરી લીધા મનમોહન, કામાક્ષર બજાઇ. હા હરી.
અમો જાણુ છઉં ઘણું જોડી એહુ કર નાથ,
કુડ કપટ તમારુ કો નવ પ્રીછે, કીજે પ્રભુ ભલાઇ. હા હરી.
ભલે કસ માર્યો થયા મોટા, અપરિ વિભૂત તે પાઇ;
તોએ નંદકુંવર એમ ન ઘટે, વહાલાશુ વેડાઇ. હા હરી
ગૌ ગોવાળ ગોપણી, સાથે શી કરી સગાઇ;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ, ન કીજે મળતાશુ ઠગાઇ હા હરી.

(૬)

નંદ વચન:-

હારે મારા ગોવિંદા, તું ગોપીનો પ્રાણ;
તુંજ વિના કિમ જીવશે, તેહને મન પડ્યુ ભગાણ હારે
કાળી ધોળી કાબરી રે, દોહીને પીજીએ દૂધ;
માતા ખીજી શુ કરે રે, ઘેર ન કહીએ સુધ. હારે.
કસ ભલે તમો મારીઓ રે, વર્તો જય જયકાર;
જરાસંઘ અહીં આવશે, થાશે યુદ્ધ અપાર હારે.
આવો આપણ ચાલીએ, રમીએ વૃંદાવન;
વાસલડી વજાડીએ રે, મોહ્યા સહુના મન હારે.
કસરાય તમો મારીઓ રે, ટાળ્યુ સર્વેનુ દુઃખ;
વસુદેવજી છોડાવીઆ રે, દેવકીને દીધું સુખ હારે.
કમળ કેરે પાદડે રે, જમીએ દહીં ને ભાત;
અહીં કેમ શુ બેસી રહ્યા રે, વાટડી જુએ માત. હારે
તું તો જીવન મ્હારો રે, હૈહડીનો આધાર;
એક ઘડી નવ જીવીએ રે, તું વિના લગાર હારે
વાટ જુએ જસોમતી રે. ગોકુલની સર્વે નાર;
જળ વિના જેમ માછલી રે, ટળવળે વારવાર હારે.
અહીં આપણુ શુ છે રે, એ પીયારું ગામ;
વૃંદાવનમાંહી રમીએ રે, ભાલણ પ્રભુ શ્રીરામ હારે.

(૭)

યશોદા વચનઃ-

યદ્યપી મેં ધવરાવિયો, દેવકી તમારી માત રે;
નંદજી તે નિશ્ચે નહીં, વસુદેવ તમારો તાત રે.
વહાલા આવો રે કુંવર કોડામણા રે, વેગે વેહેલાં આવો રે. ટેક.

મારા કુંવર આવો, જોને ગોકુલ ગામ રે;
જહાં તમો ક્રીડા કરી, તે શુના દીસે ઠામ રે. વહાલા.

મેં તો એમ જાણ્યું, નહીં રે, લીલા ધરશો લોક રે;
સાંણે સુખ દીધું ઘણું રે, જાગી તો થયું શોક રે. વહાલા.

તારા થા ગુણ સંભારીએ રે, ગણતાં નાવે પાર રે;
અવગુણ શાશા અમો કર્યા રે, તે કહીએ પ્રાણાધાર રે. વહાલા.

જાણું છું મેં બાધીઓ, તેનો રાખ્યો રોષ રે;
જો દીધું હાયે આપણે, તો કશો દૈવનો દોષ રે. વહાલા.

ગુણ અવગુણ ન વિચારીએ રે, જેમની ખરી પ્રીત રે;
ભાલણ પ્રભુ શુ કરુ, તમો જાણો છો સર્વે રીત રે. વહાલા.

(૮)

એકવાર આવો આણે આગણે રે, રમવાને જાદવરાય રે;
મુખડું જોવા મહાવ રે, નહીં થાકી તારી માય રે. એક.

ધાવ કહીને બોલાવજો રે, મીઠાં કહીએ વચન રે;
તારા સમ છે ત્રીકમા રે, નહીં દુભાવું મન રે. એક.

નંદકુંવર કો નહીં કહે રે, કહે તેને દેજો ગાળી રે;
પીતામ્બર પગલાં કરો રે, લાડ તે મારૂં પાળી રે. એક.

મન ગમે તે આરોગજો રે, દામોદર દહી ભાત રે;
એક ઘડી બેસી કરો રે, ત્યાના સુખની વાત રે. એક.

ટળવળે છે ત્યા ગોવાળણી રે, આવી દો દરશન રે;
સરવસ જેણીએ સોપિયું રે, જાણી મારો તન રે. એક.

વાંક તમારો છે નહીં રે, નવનીધ પામ્યા રાજ રે;
દુરબલ સાથે ગોઠડી રે, કયમ ગમે ત્યા આજ રે. એક.

પિયારો જાણરો નહીં રે, ટાંણે નાખ્યો હાથિ રે;
માતા બંધાણી ઘણી રે, ધવરાવે તુજ સાથિ રે. એક.

મૃગયા મિષે પધારજો રે, સહજે આણે ઠામ રે;
અળખામણું એમ કા થયું રે, વહાલું ગોકુલ-ગામ રે. એક.

વૃંદાવન વિસારિયું કે, સાબરે ન સુંદીર સ્યામ રે;
એવી પેરે છેહ ન દીજે, ભાલણ પ્રભુ શ્રીરામ રે. એક

8 *From* રામલીલા.

The childhood of Rāma.

(૧)

થયા મંગળ તેજ પ્રકાશ, એ રૂપ કૃષ્ણ કળે;
અવનિકારણ શ્રી અવિનાશી, મહારૂપ કૃષ્ણ કળે.

કિરીટ મુકુટ શિર સાર, એ શોભે દિનકરનો ઝગકાર, મહા.
શોભે મૃગમદ તિલક લલાટ, એ. સુદ આઠમી સોમનો ઘાટ, મહા

શોભે અંબુજ નેણ વિશાળ, એ ભરી ભૃકુટી તે ધનુષ્ય આકાર, મહા
મકરાકૃત કુંડળ લલકે કાન, એ. અંગ ઇંદુ હળદરવાન, મહા.

શોભે લાલ પ્રવાળી અધર, એ. હાસ્ય વદનમા અમૃત પૂર, મહા.
નાસિકા શુદ્ધ શુકની ચંચ, એ ઝગકે હીરાકણીશા દંત, મહા.

ભૃગુલાન્છન કૌસ્તુભ હાર, એ ઉર હાર સહીત શણગાર, મહા.
શુદ્ધ શંખ સરીખી કંઠ, એ જાણીએ અધર્મ ઉપર દંઠ, મહા.

પેટ પોપણી કેસરી લંક, એ કસ્યા પીતાંબર પીળે રંગ, મહા.
જંઘા કોમળ કદળી પાય, એ જેમા મુનિઓના મન લલચાય, મહા.

કર આનંદકંદણુ પાણુ, એ શંખ ચક્ર ગદા અંબુજ જાણુ, મહા
ચરણે ચિન્હ પડ્યુ મઝુગ્ત, એ. ધ્વજા ચર્મ ને પદ અંકુશ, મહા

માતા દેખી થયા દિગ્મૂઢ, એ. જવ ઓળખ્યા ગરૂડારૂઢ, મહા.
પ્રભુ ભાગીએ મનની ભ્રાત, એ રઘુલાલ ખેલવાની ખાત, મહા.
તતક્ષણ થયા પ્રભુ લઘુરૂપ, એ ધણી બાલણના સ્વરૂપ, મહા

(૨)

કરે સ્તુતિ કૌશલ્યા માત, આગે તપ તપ્યાં વિખ્યાત;
જે પૂરણ પ્રેમ અખંડ, સચરાચર સકળ બ્રહ્માંડ પ્રભુ નમુ નમું.

જે ભૂમિતણા ભૂપાળ, કેમ માતુ હું નાનું બાળ;
તારી માયાએ ભૂલે બ્રહ્માય શુણ નેતિ નેતિ કરી ગાય. પ્રભુ

શિવ સનકાદિક ધ્યાનમાં ધ્યાય, જેની માયામાં સહુ ભૂલાય;
મુને અચરજ અદકું થાય, મુખડું જોઇ મનડું હરખાય. પ્રભુ.
વિશ્વંભર તને શું ધવાડું જગકર્તાને શું રે રમાડું;
માતા ભ્રમાકાર થઇ જ્યારે, મેલી વૈષ્ણવી માયા ત્યારે. પ્રભુ.

*　　*　　*　　*

ઉંઆ ઉંઆ સુણતાં જાગી, ઘણી ભાલણની ભ્રાંતિ ભાગી; પ્રભુ.

(૩)

રાજા દોને વધાઇ, પ્રભુ પ્રગટ્યા છે ઘરમાંઇ. ટેક.
તતક્ષણ ત્રંબાળું વાગ્યાં, ઘડિયાળા ઘણઘણાય;
ચરણ ચોપે ચતુરા, કર મોતી થાલે વધાય. રાજા.
ધીનકિત ધીનકિત મૃદંગ બાજે, ગુણકા કરતી ગાન;
કનકપાત્રમાં ઘૃત ભરીને, આપ્યાં ભુમિદાન. રાજા.
કુંકુમકેરા પૂર્યા સાથિયા, આંગણે કેળના થંભ;
તરીઆ તોરણ બાંધ્યાં બારણે, થઇ રહ્યો નાટારંભ. રાજા.
નવપલ્લવ ફુળી રહી પૃથ્વી, દિનકર તેજ અપાર;
સુન સનકાદિક ઓર બ્રહ્માદિક, વેદ વદે મુખ ચાર. રાજા.
પવન પાવક અતિ ઉજ્વળ, દિનકર તેજ અપાર;
સુર કારણ સારૂ અવતરિયા, હરવા ભૂમિ ભાર રાજા.
જાણ્યા જોષી જુગતે તેડ્યા, જન્માક્ષર જોવરાય;
પળમાં પરાક્રમ એવું ભાસે, તતક્ષણ ત્રિભુવનરાય. રાજા
ભૂપતિ જૈઉ જુઓ જગી, જિરઓ એવું નાજ;
રોમ રોમ વ્યાપી રહ્યો છે, મહારા જીવલોચન રામ. રાજા.
દેછે આદર વેંચે સાકર, શણગાર્યા સહુ બાળ;
નગરનિવાસી જોવા આવ્યાં, નાનાં મોટાં વૃદ્ધ બાળ. રાજા.
રૈયત સાહુકો જોવા આવે, દશરથજીને દ્વાર;
એ સુત બાળક સત્ય જુગ પાળક, ભાલણ ભય હરનાર. રાજા.

(૪)

હેલી હીડે: હીંડો મારા લાડકડા લઘુ વેશ, રૂડા રામને તેડે. ૨૬.
કાળો છે પણ, કળ્યો ન જાય, નોતમ નવલે રંગ;
નીલમણિશો શોભે છે રાઘવ, કૌશલ્યા ઓછંગ. હેલી
બંદીજન બારણીએ બોલે, જાચક જે જે વાણ;
લૂણ ઉતારે માવડી, ત્યાં દશરથ દે છે દાન. હેલી.
મહીમંડળના મુનિ સૌ આવ્યા, પ્રભુને નામે પાગ;
શાયે તો તપ પૂરણ કીધા, આણી અવધનું ભાગ્ય. હેલી
મુખડું જોતામાં મોહ પામે, મનડું ગળ્યું અમારૂં;
સર્વે કળાએ શોભે શીતળ, કોટિ કામ ઓવારૂં. હેલી.
માનનીઓ મોતીએ વધાવે, સજીને શણગાર;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ મહારો, મુક્તિનો દાતાર. હેલી.

(૫)

એવા દશરથના બાળ, લાલ પારણે ઝૂલે;
શામસ્વરૂપ દેખીને, મહારૂં અંગડું ફૂલે. એવા
મૈયા ઢળકતી ઢળકતી, તાણે દોરી;
રહ્યા સુત સનકાદિક, કર જોડી. એવા
હવે મૈયા હાલરૂં ગાશે, ને મનમાંથી હસે;
વળી શેષને શારદા, ગ્રહેવા ધસે એવા.
મૈયા હાલો હાલો, મુખે હાલ કહે;
વળી શ્રુતિ ને વેદ, જેને કંઠે રહે. એવા.
અડપડિયાળી આંખડી, મીંચીને ઉઘાડે;
બાળક બહાર કાઢીને, મૈયા પોઢાડે. એવા.
ખાંત ધાવે ખેલણી, વળી પડી રહે મૂકે;
એના રમતા રામ નામ, શામ ના ચૂકે. એવા.
ઝડપ નાખેજ રમતે તો, પાયેલની તોડે;
કહે ભાલણ રામજી મહારા, જન્મના બંધ છોડે. એવા.

(૬)

રામ રંગે રીઝે એવા કૌશલ્યા કુંવર, લાલા રંગે રીઝે. ટેક.

છબ છબ કરતા છેડા પલળે, પાયે ચાલે ચતુર;
ચાર મળીને ઉધાડા દોડે, રંગે દશરથ કુંવર. રામ.

કર ' ગ્રહીને લાવે કૌશલ્યા, પરસાળે મેલે;
ગોત્રજ માનો ધૃતદીવડો, તે મુઠીમાં ઘાલે. રામ.

સુમિત્રા તો લાવે શેરડી, બાળકને આપે;
કટકા તો કો ણે ફેંકે, પાળી લઇ ચાવે. રામ.

ઘુઘરા ઘસે ને ખડખડ હસે, ત્યારે બોધ કરે માતા;
બાલપણાને બલિહારી, જાય શંકર વિધાતા. રામ.

ઘુઘરા ઘમકે આંત ઘણા ચમકે, ને ઉતાવળા ચાલે;
પગતણી જે કોમળ આંગળીઓ, ચણીઆરે ઘાલે. રામ.

અતિ આકુળિત થઇને રે મૈયા, બારણીએ બેસે;
રાયતણા મસ્તાના મેગળ, તેના વચ્ચે જઇ પેસે રામ.

અતિ અડપલા કુંવર આપણા, કહો દિન કેમ જાશે;
બાલણ પ્રભુને પકડી, બાંધ્યા પ્રેમને પાશે. રામ.

(૭)

દેવ ડગલા ભરે, પ્રભુ પગલા ભરે. ટેક.

ડગમગ કરતા પગલા ભરતા, ઉતાવળા ચાલે રાજકુમાર,
લથડતા સિંહાસન ઝાલે, બીતા અપરમપાર. દેવ.

સિંહાસન મૂકાવે રાજા, છુટા મૂકાવે હાથ;
થરથર ધ્રુજે કાઇ નવ સૂઝે, ઝાલી રહે કોઉ સાથ. દેવ.

આંગણીયે વળી ઉભા થાયે, ઉલાળે અલંકાર;
સદાએ અર્ધાંગે કમળા, શો કરશે શણગાર. દેવ.

મનમાન્યા મસ્તાના ચાલે જેમ માહલે માતંગ;
બાલણ પ્રભુ રઘુનાથ મારો, સદાએ રહે સતસંગ. દેવ.

(૮)

રામ બાળા બોલો, બોલોને અછબાલ, રઘુ બાળા બોલો. ટેક.

કર જોડીને કહે કૌશલ્યા માત, કોઇ બોલાવો રામ એકવાર.
કહેતા સારૂં સૌનાં કામ. રામ બાળા બોલો.

ચતુરા એક ચટકું લઈ આવી, મુખમા પડાવ્યો નાદ;
આદિતવારે કર્યો ટુચકો, જેમ બોલે રઘુનાથ. રામ બાળા બોલો

હસતે મુખે કરે હુંકારા, લખારા અપાર;
શિશુપણું સંપૂરણ ભાસે, આદ્યપુરૂષ અવતાર. રામ બાળા બોલો.

જ્ઞાનદૃષ્ટિથી ગુરૂ નમે છે, ઉત્તર અળગો આલે;
વિરચિ તારો વડો દીકરો, આ શા મંડયા ખ્યાલે. રામ બાળા બોલો.

પળમાં બ્રહ્માંડ બાગો સરજે, વાણી ન પહોંચે વેદ;
અગમને તારી ગમ નહિ, તો કુણે કળાએ ભેદ. રામ બાળા બોલો.

વશિષ્ટ સામું વેગે જોતાં, મુખેથી કહ્યું માત;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ મારો, મુક્તિનો છે દાત. રામ બાળા બોલો

(૯)

નાચો નાચો નિર્મળ નામ, રામ લાલા ટેક.

શીશ ઘુઘરીઆળા ઘૂમતા કેશ ફરકે; નાથ નાચે ને દુષ્ટનાં મન ચડકે. નાચો.
કાને મકરાકૃત કુંડળ ઝળકે; રામ નાચે ને દુશ્મનનાં મન ભડકે. નાચો
કંઠે કૌસ્તુભમણિ માણેક અનંત; ઘુઘરીઆળી ગોફણીને કરડે તીણે દંત. નાચો.
કુરલગુ બૃગુ લાંછનવાળા; નાચો થેઇ થેઇ જગતપ્રતિપાળા. નાચો.
પ્રભુ ઢળી પડે ને બેઠા થાય; મૈયા ચુંબન કરી ચાપે પાય. નાચો.
પાયે રૂમઝુમ નેપુર વાજે; કટિકદોરે મેખળાના ઘેર ગાજે. નાચો.
ચાલો સખી જોવા જઇયે; ભાલણપ્રભુને ચાંપુ હૃદયે નાચો.

(૧૦)

મૈયા લાલને શણગારે, ચાલો જોવા જઇએ. ટેક.

શીશ સાંકડે રાખીને, ઘાલે માથે ચાક;
ઘુઘરીઆળી ગોફણી ને માથે મોતી લાગ. મૈયા

કાને મકરાકૃત કુંડળકેરી જોડ;
નાકે બુલાખ ને મુખમાં તંબોળ. મૈયા.

મૈયા મુખડું ધોઇને કરે કેસરની આડ;
વળી નેત્ર સમારીને કરે ટબકડું ગાલ મૈયા

બાહે બાજુબંધ બેરખામાં સોનાની સાંકળ;
વીંટીએ જડિયા હીરા જેમ તારામંડળ. મૈયા.

કટિ ત્રોટી કંદોરે ઘૂઘરીના ઘોર;
ફેરી પેરી ઝાંઝરી ને પાની રાતી ચોળ. મૈયા.

રાજનીતિના રમકડાં એ માગે ધનુષ્ય ચાપ;
બાલણના પ્રભુ તારી ગહન ગતિ અમાપ. મૈયા.

(૧૧)

બાઇ કોઈ બતાવે રામ લાલા. ટેક.
મેં તો કેડેથી ઉતાર્યો, કશું કામ પડ્યું;
મારી નજર ચૂકી ને રૂડું રતન રડ્યું. બાઇ.

હા હાં ઉઠો અનુચર જુઓ પાણી પીજો પછી;
બાઇ બહારે ભરાણો એને ખમા ખચીત. બાઇ.

મુનિ વશિષ્ઠ વેદમાંથી કરે મન વિચાર;
બાઈ રોમ રોમ એ રામ રમે સકળ સંસાર; બાઇ.

હાં હાં ઉઠો અનુચર જુઓ જઇ ચારે દેશ;
બાઇ રામ તારો શોધે વળી શેષ ને મહેશ; બાઇ.

રાજા રાતા તાતા થાગે, ને કરે સરજૂમાં શોધ;
બાલણપ્રભુ રઘુનાથ ભરાણા, કૌશલ્યાની ગોદ. બાઇ.

(૧૨)

મૈયા બાવરી થઇ રે, મૈયા બાવરી થઇ;
પ્રભુને લૂગડે લપેટ્યા, લાવ દીઠા નહિ રે, મૈ

હેલી ગોદમાં ઘાલીને, હરિ બા'ર માનો;
એવો ચંચળ ચકોર, રહ્યો કેમ છાનો. મૈયા.
હેલી આશ્ચર્ય એવું, તે શું કહેવું તુંને;
આવો ચંચળ ચકોર, બાળ વરશે કોને મૈયા.
પરબ્રહ્મ પરાક્રમ, નથી જાણ્યું થોડું;
એવું સરજ્યું હશે, વિરંચીએ વિશ્વમા સીડું. મૈય
શિવસનકાદિક ઇમચવે, જો વ્યાપ્યો ચૌદે લોક;
વળી કેશ આવે નેત્રમા, તો ઉચા કરે કોક. મૈય
હેલી શાં તપ કીધાં માતાએ, આ ઓછંગે મહાલે;
ભાલણપ્રભુ રઘુનાથ, માતાનો પાલવ ઝાલે. મૈયા

(૧૩)

પ્રીતે પાડે કૌશલ્યાજી શોર, રઘુઆ મારો ક્યાં રે રમે;
માગે કોમળ બાળ કિશોર, રઘુઆ મારો ક્યાં રે રમે.

નથી લાડકડો લક્ષ્મણ સંગ, રઘુઆ. આનંદમાં ઉચાટે અંગ, રઘુઆ.
માતા શોધી વળ્યાં ધામોધામ, રઘુઆ. છપ્યા ભગતના ભીતર રામ, રઘુઆ.
દેશ દેશ દોડાવોને ભૂપ, રઘુઆ. શકે હરિ ગયા બારે ભૂપ, રઘુઆ.
જેને હોય કુંવારી કન્યાય, રઘુઆ. પ્રીત કારણ પરપંચ થાય, રઘુઆ.
કોઇ શોધે રે ત્રિવઝના મન, રઘુઆ જેને લગ્ન લાગ્યાં નિશદન, રઘુઆ.
મૈયા જાણી થાય ને રશે ધરણ રઘુઆ. આપના હૃદયમાં ધર્યાં ચરણ, રઘુઆ.
ગયું મિથુલા તે ગેહેલ માંય, રઘુઆ પોઢ્યા પારણે પુરણપુરાણ, રઘુઆ.
મહા નિદ્રામાં છે મારો નાથ, રઘુઆ. ધર્યું ભાવજુના સુખ સાથ, રઘુઆ.

(૧૪)

મૈયા હાંય કરો વિનાદ, જુદે પારણે રાઘવરાય;
પોઢ્યો પારણે રાઘવરાય, મૈયા.
પારણે પોઢ્યા પુરણપુરાણ જાણ્યે કોટિ દીઠા ભાણ. મૈયા.
કાજ્યાં નીચે લક્ષ્મણે ઇદ, જાણે નાગપણ પર ગેર. મૈયા.
શીશે શિવિધ થયા છે વેણ, કુંકુમ ભરી પત્રા છે નેણ. મૈયા.

નાસિકા નિદ્રામાં ભરપૂર, વેરી વિઘ્ન રહ્યાં જેમ દૂર. મૈયા.
કૌસ્તુભ ધૂલરૂ ખુંચ્યું બાંહ્ય, જાણીએ બેઠયાં ચારે ભાય. મૈયા.
દુશાલો ઝુલી રહો ચરણ, કમળા ચાંપતી હોય ચરણ. મૈયા.
કટિ કંદોરો ખુંચ્યો ખેલ, જાણીએ વિરંચીએ પાડી વેલ મૈયા.
ઉઘાડી અડપડિયાળી નેણ, ભાવણ ભવ ભવ ભજશે વેણ. મૈયા

(૧૫)

કરૂં થાપટ થાપટ પાણ, કરૂં થાપટ થાપટ પાણ.
રમો રમો રઘુવા રામ, કરૂં થાપટ થાપટ પાણ. કરૂં થાપટ.
થાપ્યા બ્રહ્મા થાપ્યા શંકર, થાપ્યા નિગમ ચાર;
વિશ્વાસુ ને વસુધા થાપી, કોઇ ન પામે પાર. કરૂં થાપટ.
ત્રણ ભ્રાત ને માત પિતારે, ગાય ઘણી ઘર માંય;
અગમ અગોચર અતિશે ઉંડા, કરતા ના ઘર કાય રે. કરૂં થાપટ.
પાંપણમા પરઠે ને સંદરે, તેને હુલાવે માત;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, સર્વેને કરે શાંત. કરૂં થાપટ.

(૧૬)

કરમાં લીધી ઝુલડી, ને પાડે કૌશલ્યા સોર;
રામ! આવો રગ મહોત્સગા, હું આપું કનકનો ગોર.
ઉષ્ણકાળનો ઉન્હો વાયુ, કરમાય કોમળ અંગ;
પાયે પહેરાવું મોજડી, તમો રમો સખાને સંગ.

* * * *

ઘુંઝે ઘાલુ સુખડી, ને મેવા લ્યો મ્હો માગ્યા.
ભૂમંડળના ભૂપતિ કહેશે, નાહાના નરપતિ નાગા!
કૌશલ્યાએ કર ગ્રહીને, પહેરાવી બે બાંય;
કસકસી કૌસ્તુભમણી સરખી, જેમ ન ભૂલે ક્યાંય.
ઝળકતી શી ઝુલડી પહેરાવી, માતા કરે સુખન;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ માહરાને, સોંપું તનમન ધન.

(૧૭)

આજ રૂડો દહાડો, રંગીલા રાગે લીધો આડો. ટેક.

આડો કરે છે અતિ ઘણો, ને પછાડે બે પાગ;
આકાશને ઉતરડી જનની, આદિત મુજને આપ.

દિનકરથી આ દેહ તમારો, મહા મોહોટો સંબંધ;-
સમજાવ્યો સમજે નહિ, અર્ભક વસમાં કરતો ધંધ.

દશરથ દહાડી દુખ ધરતા, જે બાલ વિના બહ્યું રાજ;
આજ તો ભૂપતિ અતિ અકળાણા, માના આવ્યાં વાજ.

હિરલા કેરી ગુંથી કંડાણી, મણિ મુક્તા ચોપાસ;
કૌશલ્યાએ કરમાં આપી, હરિને આવ્યું હાસ.

આડો જોવા આદિત થમ્યા, વિસ્મે પામ્યા સુર;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ જગાણા, પ્રભાડે ભરપુર.

(૧૮)

ઝાંઝરનો ઝમકારો વાજે, નેપુરનો ઠમકાર રે;
આવ્યો છે અવધધણી, ધણી અધમ ઉધાર રે.
ઇંદીવર અંગે સુંદર, ભાનુ કુળ ભૂપ રે;
કોટિ કામ વારી નાંખું, જોતાં તેનું રૂપ રે.
મુખ જાણે કોટિ શશી, ફરકે બાગા કેશ રે;
કાને કડાં અને ઝુમખાં, હસતા બાળે વેશ રે.
ભ્રુકુટીમાં અભાડ ભાગે, નેણ બે વિશાળ રે;
કંઠે ઝલકે ઘુઘર, ઘુંઘવાળી ગોની માળ રે.
બોલી બોલે કાલવી ને, વાણી છે રસાળ રે;
અધર રંગ પરવાળા, જાણે કુહેલા ગાલ રે.
બાજુબંધ ને બેરખા, ને કનકડાં પાય રે;
કરિ નટે ફળિયામાં બોરખાં ધનુષ ને બાણ રે.
પાએ પહેરી ઝાંઝરી ને ઠમક ઠમક ડોલે રે;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથ, માતાને ભાવ ભણી ખોળે રે.

(૧૯)

નેત્ર સરોજ અંજાવતાં દોડી દૂર પ્રભુ જાય;
કાજળ ખરડી રે આંગળી જનની અતિ રે અકળાય.
આતા ! આંખ અંજાવીએ, નૌતમ ! દુખે નહિ નેણ;
આંખથી આદિત ઉપજ્યા, માતું મિથ્યા છે વેણ.
પાએ ઉરાડે રેણુકા, માતા મન ધરે રીસ;
એ રજ શિવજી શોધે સદા, વિરંચી ચડાવે શીષ.
મહેલો માંહ્ય મસ્તી કરે, કુંઅર દોડયા રે દોડય;
હોડે પડયા હારે નહિ, જોવા સરખી જોડય.
ખાંતે ખોળામાં ખેલતાં, વળી કરે પયપાન;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, ઓળખ્યા અંતરની માંહ્ય.

(૨૦)

કરમાં લીધો છે લાડવો, વીંટી વળ્યા છે કાગ;
સુરપતિ જુએ આકાશથી, ધન્ય ધન્ય દશરથનાં ભાગ્ય !

* * * *

બહાર ના જાશો રે બાળકો ! રાક્ષસનું સબળ છે જોર;
જગ ને જગ્ન ઝપાઇ ગયાં, મુનિને કષ્ટ છે કઠોર.
રાક્ષસ માહારાં રમખ્ડાં, મારૂં તેઓને તીર;
દશશીશ દળવાને દોડશું, ધરાવું ધરણીને ધીર.
વાણી સુણી વિસ્મે થયા, કાંઇક કરશે ધંધ;
બહુ ફળ બેડાં શેલડી, સોને વળગ્યું સુગંધ.
દૂરથી આવે હરિ દોડતા, જનની બેઠી હોય જ્યાંહ;
કાજળે લુંસે છે કાંચળી, બેશી ખોળાની માંહ.
ધાવી ધરાય કરે કોગળા, સોને છાટે શરીર;
એંઠા થઇએ જો આપણે, ધર્મધુરંધર ધીર !
છેડો ઝાલી માતનો, ઢોળા પાડે છે ઘર્ણું;
ભાલણ પ્રભુ રઘુનાથજી, રાખો સદા તમ શર્ણું.

(૨૧)

જોઇ મોહ્ં પામ્યા મુનિ મન, વન આવ્યા ગૌતમના;
બોલે શુક હંસ ચકોર, શુદ્ધ સરોવરના.
માંહે ભ્રમર કરે ગુંજાર, હાર શોભે કમળતણી;
મીન મકર કરે જળપાન, માલ મસ્ત બણી.
ઉપર પુષ્પ લતાની વેલ, કેળ ભારે ઝૂકી રહી;
વળી ઝમરખ જાંબુને જામ, નામ નારંગી રહી.
અખોડ બદામ દ્રાક્ષ, સાખ બહી આંબાતણી;
આંગણીએ છે આગ્નહોત્ર, કુંડ પાસે મઢી બણી.*

* This fine poem, the last and the best written by the poet, was never finished, for his son has noted at the end,

પિતા સ્વર્ગે પામ્યું નિ અધૂરિ રહ્યું, ઉત્તમ આખ્યાન.
રસિક જન મનમાં દુઃખ આણિ, અધૂરિ જોઇ પ્રબંધ.

9. *From* રામવિવાહ.

1. The ferryman's dilemma.

નાવિક વળતો બોલીઓ, સાંભળો માહારા સ્વામ;
સાથ સહુકો નાવે બેસો, નહિ બેસારૂં રામ.
વાર્તા મેં સાંભળી છે, ચરણ રેણુથી અપાર;
અહલ્યા તાં થઇ સ્ત્રી સહી, પાષાણ ફીટી નાર.
આજીવિકા માહારી એહ છે, જુઓ મન વિવેક;
સ્ત્રી થાતાં વાર ન લાગે, કાષ્ટ પાષાણ એક.
આજીવિકા ભાગે માહારી, આગે એક સ્ત્રી છે ઘેર;
બે મળીને શું જમે? શી કરૂં તાં પેર?
હશી વિશ્વામિત્ર બોલિઆ, ચરણ રેણે સ્ત્રી થાય;
તે માટે ગંગાજલ લેઇને પખાલો હરિ પાય.
હશીને હરિ હેઠા બેઠા, રામ અશરણ શર્ણ;
નાવિકે ગંગાજલ લેઇને, પખાલ્યા તાં ચર્ણ.

2. Quality—not size.

અલ્પ અંકુશ હોએ સહી, તેને ગજ રહે મહા ગુઢ;
તિલમાત્ર તાં પાવક દહે, ઇંધણ ભાગ જે પૂઢ.
વજ્રને પ્રહારે ગિરિ પડે, વજ્ર છે સૂક્ષ્મ અપાર;
દીપક તાં નાહનો હોએ, પણ ટલે સર્વ અંધકાર.
વયનું કારણ નથી, (પણ) તેજનું કારણ;
તેજવત્ નાહનો એ મોહોટો, તું છો ચતુર સુજાણ.

3. Padmanābh (wrote circa A D. 1456).

In the year 1875 Dr Buhler brought from Tharad a manuscript copy of an old historical poem entitled *Kānhad De Prabandh* The manuscript itself is dated Samvat 1605 (A D 1550) and it had been lying long neglected in a Jaina *bhandar* (library) The work was published in the *Swapatra*, but owing to the ignorance of the printer the work was done very badly, especially since at that time the belief was universally held that the most ancient form of Gujarati was not appreciably different from the modern form.* It was only recently that Dr Keshavlal H. Dhruva compared it with another manuscript copy in the Deccan College Library at Poona, and then Mr. D P Derasari edited it with a modern Gujarati version †

The poem is thus remarkable as being the earliest authenticated specimen of old Gujarati hitherto known to us ‡ The language is appreciably different and is thus valuable for the historian of the language. It deals with the Moslem invasion of Gujarat by Alaf Khan the brother and Commander-in Chief of Sultan Ala ud din Khilji The invasion began in A D 1297 Gujarat was at that

* This belief was first started by Dalpatram Dayabhai who laid down the dictum that [illegible] For most of the classical poets judging merely by their works as preserved in *later* manuscripts this was true on the surface But people forgot that the copyists were mainly responsible for changing the older language to what they could understand themselves and the more popular poets like Narasimha and Miran got changed in the mouths of the people just as the language itself did The [illegible] was saved from this through having been lying

time ruled by king Karan of the Vaghela dynasty, who was surnamed Ghelo (the Mad). He abducted the wife of the brother of his Chief Minister, Madhav*; and the husband of the lady, Kehsav, was slain in trying to defend her. Madhav took a terrible revenge; for he went over to Delhi and induced the Sultan, Ala-ud-din Khilji, an insatiable conqueror, to invade Gujarat. After the invasion had been planned and the army had got ready the Sultan requested the Rajput Chief of Jhalor, Kānhad De Chohān, to allow the army to pass through his territories. The Rajput Chief, however, stood by his Hindu brethern and stoutly refused to grant passage to the army of Islam. The Sultan pocketed this insult, however, with the best grace possible and sent on the army by another route. The whole of the campaign of the invading army and all the ravages committed by it are described in some detail in the poem. After conquering Gujarat and Sorath (Kathiawar) Alaf Khan turned his attention to the Chief of Jhalor, who had defied him, and he determined to return to Delhi through the territories of this Chief. The Rajput Chief at first successfully resisted the onslaught of the Moslems, but after several years of guerilla warfare Kānhad De was slain in battle and Jhalor was captured in Samvat 1368 (A. D. 1312).

Such is the history described in this poem. The language is vigorous and the spirit of heroism (वीररस) pervades it throughout

* The story is exceedingly well told in the famous book કરણ ઘેલો by Nandashanker Tuljashanker Mehta. There he says that the lady abducted was Madhav's own wife

સરખે ઘોડે સાથી મોકલ્યા સાતત્રીસ અસવાર;
દીધી સીખ "જાઇ દલિ જાણુ કટક કેતલુ પાર."
કટક માંહિ પરધાન પહૂતા, દીઠૂં દલ મેલ્હાણુ;
હેજબનિ બરદાર નકીગે માહિ કીધૂં જાણુ.
અલૂખાની એહવૂં ફરમાયૂં "કરૂ વિચ્છેદ, મ જેડુ;
જે પ્રધાન કાન્હડદે કેરા, મુહુલિ માહિલિ તેડુ.
અલૂખાનિ જૂજૂઆ દેવાર્યા તે સવિહૂનિ અનામ;
સોનાં રૂપાં અનઇ સાવટૂ આપ્યા તીરી દ્રામ.
એક ભણઇ "કાન્હડદે ટાલી અવર ન કરૂં પ્રણામ."
ખાન ભણઇ "આઘા તેડાવુ, વગિ, મ કરસ્યુ સિલામ."
ફરી બેઠી રાઉલે પ્રધાને; પૂછઇ ખાન ભલાઇ;
"કટક તણી કાન્હડદે આગલી કિસી વાત બોલાઇ?
ઘુ અરદાસ, પાગિ ગુલ દીધી જે કાન્હડદે રાઇ."
કહિ પરધાનઃ—"ખાન, અવધારુ, કિહાં સિલામ સિખાઇ?
જુ વૈશ્વાનર ટાઢુ થાઇ, પશ્ચિમ ઊગઇ દીસ,
ન.રાયણ વદતુ કાન્હડદે કહીઇ ન નામઇ સીસ."
ખાન ભણઇ, "કુણ કાગણિ આવ્યા? કહુ તુહ્મારૂં કાજ."
કહિ પ્રધાન, "રાઉલ આદેસિ કટક જોઇઇ આજ."
અલૂખાનિ આપસિ પૂવારિં નનખિણુ ગયવર ગુડયા;
વાલિ તણા તેજી પખરાવ્યા; મલિક મુહુલ માંહિ તેડયા.
ત્રુંટક બધાં મૂગલ કરકટીઆ, તેહે માંડી હારિ;
પરધાને સામગ્રી દીઠી કટકહ તણી અપાર.
કીધી રાન ખાનિ મૂંગલનઇ; સીગિણિ પરઠિઉ તીર,
તાણી ગયણિ પખિણી વીધી; પેખઇ મોટા મીર.
તરગ સમેત તેતલઇ લખણુસી રાઉતિ બઇઠુ અહાણ્યુ;
કરિઉ બિમ્બ ઘાઇ ખાડાનઇ, અલૂખાનિ વિખાણ્યુ.
પૂછઇ ખાન, "કાન્હ ઘરિ કેતા તાહરિ જમલિ કહીજઇ?"
લખણુ ભણઇ, "વીર સુતીસઇ પૂજ્યા બ્યાગ લહીજઇ."
તઉ ખાન ભણઇ, "તુ હોદૂ! માગિ ન; કરૂં પસાઉ."
કહિ પ્રધાન, "રીઝ નવિ લીજઇ; લાજઇ કાન્હડ રાઉ.
એહ ખાંતિ પૂરણ અમ્હારી કટક પિડુનિ જોયૂં.
મનિ જાણેસ્યૂં વરીઉ ચીત્ર, રાતીવાહ દેસ્યુ."

અલૂખાનિ જણ સાથિ મોકલ્યુ; દેખાડિ મેલ્હાણ.
ઘોડા હાથી ઊંટ પોઠિયા વેસરી પૂઠિ પલ્હાણ.
મલિક તણા જૂજુયા મરાતબ માંહિ ભલા જૂઝાર;
દલ જોયંતાં દિવસ આથમિઉ, તુહિ ન આવઇ પાર.

5. Kūnhad De prepares for battle.

લેખ લિખાણા; આયસ દીધા; ફિરઇ દેસિ ઉપલ્હાણા;
ફરી સજાઈ પુહુરિ પાછલિ તેડયા રાઉત રાણા.
રાજવંશ છત્રીસઇ મિલિઆ, ખાંડા લાખ બિ ચ્યારિ;
એક એક પાહિ સપરાણા જેહ ભુજિ નાવઇ હારિ.
પાણીપથા ખુરાસાણી નઇ એક તુરકી તુરંગ;
સૂડા પંખા નઇ હિહાડા એક નીલડા રંગિ.
પચવર્ણું તેજી પાખરીઆ; કકલોહ પલ્હાણ,
સોના તણાં સાંકલાં પાઇ; ઘણુઘણીઆ કેકાણ.
પ્રાણિ ખુરતલિ ધરતી ખૂંદઇ: એક ન માનઇ સાટ;
બારગિરિ તેજી દેવરાણા; ચાલઇં ઊવટ વાટ,
સાવલોહ પાખર નઇ ચામર; ઘણી ઘૂઘરી ખલકઇ;
પાણી તણી ઢલકતી ચાલઇ નીચા ફૂમત ફરકઇ.
આગાં ટોપ રંગાઉલિ ખાંડા ખેડાં પટા કટારી;
સીંગણિ જોઝ ભલી તરૂયારી લીજઇ સાર પસારી.
છત્રીસ ઇ હડાયુધ લીધાં; પડણુ પડયા તિણિ વારિ;
આસાપૂરી શકતિ કર જોડી રાઉલિ કરિઉ જુહાર.
પૂજા કરી ચંદન નિ કુસુમિ રાઉત પાઇ લાગઇ.
"આસાપૂરી! કાન્હ જીંપાડે" કરી આશિકા માગઇ.

6. Kānhad De's Victory.

હીંદુએ મારીયલ કીધુ, પગ ગેલ્હણુ ન જાઇ;
લોહી તણા પ્રવાહ ઉલટીયા દીસઇ બ્યાહણા માહિ.
દોર સિરાવ્યા ફેરી પાડઇ ડહિલીના બંધાન;
વાઢી સંમ જૂજૂઆ ગાલા નઇ છોડાવ્યા બાન.

ઘોડા હાથી ઊંટ પોઠીઆ તે ઊદાલી લીધા;
સાદલ સીંહ મલિક એ મોટા બંદિ જીવતા કીધા.
અલૂખાન એકલુ જ નાઠઉ જે હુતુ સપરાણુ
સાદી મલિક ઉંબરુ મોટુ, તે રણ-ક્ષેત્રિ મરાણુ.
એક નાઠા જાઈ દસિમુહડઆ, ઉડી વીવી અપાર,
કરસિ કેડિ "મારસિ હીંદુ!" ઊવેલે કિરતાર.
બીજઇ દિનિ રાઉતિ રણુ સોધ્યાં; દીઠા પડયાં પલ્હાણુ.
હાથી તણી પાંજરી ભાગી; ધરણિ ઢલ્યા કેકાણુ;
ખેડાં ખાંડાં પડયાં જૂજૂયાં ભાલા સીંગિણિ કટારી;
ભાગે કણુમે પડિ તરૂઆર્યું મ્લેચ્છ માંકડા મારી.
કંધ કબંધ પડયા રણિ દીસઇ; કીધુ કચરા ઘોહ!
સોમનાથ મૂકાવ્યુ રાઉલિં પછિ પખાલિઆ લોહ.
નવિ લાખ જુ બાન મૂકાવ્યા, વરતિઉ જય જયકાર!
"ધન્ન ધન્ન રાઉલ કાન્હડદે કાન્હ તણુ અવતાર!"
ચાહુઆણુ કુલિ પુણ્ય અપાર, પુણ્યઇ મ્લેચ્છ કરિઉ સંહાર;
પુણ્ય વિચાર જે જાણિ સહૂ, ઇમ સંખેપિ પ્રાકૃત કહૂ
પુણ્યઇ એક આરોગિ પાન, પુણ્યઇ ઘરિ સંપજઇ નિધાન;
પુણ્ય હુઇ સકુલિણી નારિ; પુણ્યઇ રેવત ભઝઇ બારિ
પુણ્યવંત નઇ સહુકો નમઇ પુણ્યહીણુ નર ભૂલૂ ભમઇ;
પુણ્યઇ રોગ ન આવઇ અંગિ, પુણ્યઇ પુરુષ રમઇ નવરંગી.
પુણ્યઇ અંગ ન આવઇ રીસ, પુણ્યઇ સહૂ દીઇ આસીસ;
પુણ્યઇ વાહૂલાં નહીં વિયોગ, પુણ્યઇ હુઇ સજન સંયોગ.
પુણ્યઇ પહિરઇ વારુ ચીર, પુણ્યઇ હુઇ રૂડરાં શરિર;
પુણ્યવંતના દુષ્કૃત ટલઇ, પુણ્યવંત નઇ ચામર ઢલઇ.
પુણ્યવંત સરિ છત્ર ધરાઇ, પુણ્યવત નવિ પાલા જાઇ;
પુણ્યઇ મયગલ ગઝઇ બારિ, પુણ્યવત નવિ આવિ હારિ.
પુણ્યઇ હુઇ નવનવા રંગ, પુણ્યઇ સુણીઇ વેણિ મૃદંગ;
પુણ્યઇ સુઇઇ તલાઈ ખાટ, પુણ્યઇ બોલઇ કીરતિ ભાટ.
પુણ્યઇ ઘરિ નવિ ખૂટિ ધાન, પુણ્યઇ હુઇ પુત્ર સંતાન;
પુણ્યઇ કરી રા દીઇ માન, પુણ્યઇ હુઇ પાધરા પ્રધાન.
પુણ્યઇ ઘરીઇ સોના સાર; પુણ્યઇ પહિરીઇ મોતી હાર;
પુણ્યઇ પામીઇ વિદ્યા વલિ; પુણ્યઇ હુઇ કીરતી ઊજલી.

પુણ્યવંત ધરિ ત્રિણિ વાર, અઠોતર સત મંગલાચાર;
પુણ્યઇ મુખિ નવિ કહુઉ ચવઇ; પુણ્યવંત પૃથ્વી ભોગવઇ.
પુણ્યઇ પુણ્ય કરિ આદરિ; નિતુ દીવાલી પુણ્યઇ કરી;
જે જે આણ્યા વાનર વીર, પુણ્યઇ પત્થર તરીયા નીર.
પુણ્યઇ અણુયુગતૂં મંમવિ, રામિ રાક્ષસ માર્યા સવિ
કૌરવ કૂડિ ન સીધૂં કાજ, પુણ્યઇ પાંડવ પામ્યા રાજ.
પુણ્ય પ્રશંસા પુહુવિ કરી, પદ્મનાભ પંડિત વિસ્તરી.
કાન્હડદે નઇ પુણ્યઇ કરી, જગિ જય દીધુ આસ્થાપુરી
નસ્યા કટક અણવુ સહૂ; કારનિ બોલઇ બંદિણ બહૂ;
નગર ભણિ સાચરીઉ રાઉ; તતખણિ વલિ નીસાણે ઘાઉ
ભેટયા રુદ્ર ન્હલાઈ ખેવ; નગર ભણી પધરાવ્યા દેવ
જીતુ કાન્હ વ ત ઇમ સુણી, નગર લોક દિ વધામણિ.
મદન ભેર ભુગલ ભરહરઇ, વર્ણ અઢાગઇ જયજય કરઇ
તલિયા તોરણ સવિ ઝલહલઇ, નગર માહિ ગૂડી ઊછલઇ.
ફલ્યા મનોરથ પૂગી આસ; ઠામિ ઠામિ દેવરાઈ રાસ
નારી કરઇ લુણ લૂંછણા; નગર માહિ માંડયા પેખણા.
ગારગિ નવા પાયરીઇ ચીર; ફૂલ પગર પરિમલ અબીર;
પદ્મનાભ કવિ ઇણિ પરિ ભણઇ; આવ્યા રાય નગર આપણઇ
બીજા છઇ જે રાણા રાય, આપ આપણિ આવાસે જાય.
ખાડવ દિ ચાસણી નઇ ખાણ, વાલી લેઈ બાંધ્યા કેકાણ.
સવિકહ હઈયિડિ હરખ ન માય, માહિલિ મુહલિ પધારઇ રાય.

* માહવિ મિલઇ સુહાસણી, સખી, ઉલટિ નવરંગ ધાટ કિ,
જાઈ નેહીય વધામણી હઇયિડલઇ હર્ષ ન માઇ કિ. જીતુ સહી.
(આચલી)

હાર નિગોદર બહિરખા, સખી, નેઉર રણઝણકાર કિ. જી.
ત્રાટ કરુ કરિ કનકમઇ, સખી મોતીડે પૂરુ ચૂક કિ. જી.
તિલક કરુ કુકમ તણુ, સખી, તે રગિ રાઉ વધાવુ કિ જી.
અસુર દલી ધરિ આવિઉ, સખી, રાકર છોડીક બંધ કિ જી.
કાન્હડદે જીવે ઘણુ, સખી, બેવિઇ માલદે વીર કિ જી.

* The last seven lines are in રાગ ધન્યાસી

8. Sāntalsimha's dream.

પવાડુ.

ઘણે દિહાડે છાંડી જાસિ તુરકિ જોયૂં પડખી;
મારૂએ સુરતાણી સાહણ કીધૂં ખાખાવીખી,
બિ કર જોડી કરી વીનતી આશાપુરી અવધારી;
સાંતલ ભણઇ, "ભાજિ તું સંકટ અસુર સવિ સિંહારી."
હરિખિઉ પસાઉ, અંબિકા તૂઠી, દીઠું પ્રત્યક્ષ રૂપ;
બાંહ ધરી દલિ જઈ દેખાડુ નીદ્રિ પૂછિઉ ભૂપ.
દીઠાં નયન ત્રિણિ, મુખ પાંચઇ, કપિલ જટા સુ વિશાલ;
મુંડમાલ દીઠી, કરિ તુંબી; દીઠું બ્રહ્મકપાલ;
જટા મુગટ માંહિ ગંગા દીઠી; અંગિ ભસ્મ ધૂલિ,
વાઘ ચંગ પાગરણ, દીઠાં; દીઠું વલી ત્રિશૂલ.

દૂહા.

ચિત્તિ ચમકિઉ ચીતવઈ; રંગિ રહિઉ સિર નામિ;
પદ્મનાભ પંડિત ભણઇ, સાંતલિ દીઠું સ્વામિ.

પવાડુ.

"રુદ્ર રૂપિ સુરતાણ અવતરિઉ; કિમ ઘાલીઇ ઘાઉ?"
હઈઇ વાત વિમાસી સાંતલિ પાછુ દીધઉ પાઉ.
વલી વિમાસી પાસાહૂતુ ગુર્જ લીઉ અહિનાણ
વિણુ સંકેત કહિઇં કેતલઇ નહીં માનઇ સુરતાણ.
આશાપુરી તણે પાય લાગી ગઢિ આવિઉ ચહૂઆણ.
સકલ સરૂપ જાણીઉં સાંતલિ, તુ હિ ન મૂકઇ માણ.

9. The sack of Samiānā and the Chauhān's heroic death.

કહિ પ્રધાન, "એક પરિ કીજઇ; અવધારૂ સુરતાણ!
ગઢ ઊપરિ છઇ એક સરોવર તેહિ કરૂં ત્રિવાણ.
લાખ ત્રિ ચ્યારિ ગુણી ત્રાપડા ટીલી ચિહાં અણાવા.
કોટ-તણિ ભીંત તે છાના લેઇ યન્ત્ર મંડાવાં."

પાપી તણી સી વાતજ કીજઇ જેહે વિણાસી ગાઇ,
ગુણી ઊપરિ યન્ત્ર મંડાવી લેઈ નાખી જલ માહિ.

ચૂપઇ.

થિઉ પ્રભાત તવ તુરણી નારિ ગઈ સરોવરિ પાણીહારિ.
આગઇ આઙૂં હતૂં નિર્વર્ણું; દીઠૂં પાણી લોહી વર્ણું.
ગાઇ તણાં મસ્તક જલિ તરઇ કાઇ કો નવિ દાતણ કરઇ,
પાણી માંહિ દોષ એ વડુ પાણીહારિ ભરઇ નવિ ઘડુ.
પાલિ આવી જોઇ લોક; હઈડઇ આણિ એ વડુ શોક,
પાણી વિશ્વ તણું આધાર; પાણી હુઇ જીવાડણ હાર.
જેહ મોટા છઇ રાણા રાય, તેહ જલ વિણુ ખિણુ ન રહિવાઇ.
સાંતલિ ઇસી વિમાસણ કરી, તેડી પૂછી અંતેઉરી.
રાણી ભણઇ, "વિમાસુ કિસ્યૂં? અહ્મે સવિ જમહર પઇસસ્યુ.
હીંદૂ તણુઇ માનીઇ ગાઇ, તેહ તણુ લોહી જલ માહિ!
જીવિતવ્યની આશા ટલી; એ પાણી નહીં પીજઇ પલી."
રાણી વાત વિમાસી ઘણી, લિખ્યા લેખ કાન્હડદે ભણી.
"ચહૂઆણનૂં ગિરૂઉં રાજ, રૂડૂં અહ્મે ભનાડુ આજ."
રાણી બોલ ઇસિઉ ઊચરિઉ, "ઇમ જાણેજો જમહર કરિઉ."
કાન્હડદેની ઘરણિ હતી, તેહ ભણી લખી વીનતી;
ઉમાદે નિ કમલાદેઉ જયતલદે ભાવલદે બેઉ.
ઇસ્યૂં કહીઉં:-"અહ્મ વીતૂ જેઉ, હવઇ વીચિસિ કરજિ તુહ્મ તેઉ,
અહ્મસ્યૂં પ્રીતિ આણેજ્યો ઘણી; આણી જમારઇ મોકલામણી."
ઇસ્યૂં કહી નવિ લાઇ વાર રાણી સવિ કરિઉ શિણગાર;
ચંદન કાઠ આણીઉ ઘણુ તિહા પરિવાર મિલ્યુ તેહ તણુ.
સાહસ પ્રભાવિ એતલી આહિ રાણી પઇઠી પાવક માહિ,
રામ રામ વાણી ઊચ્ચરઇ સજન લોકનિ આંસૂ ખિરઇ.

દૂહા

જલ વિણુ કો જીવઇ નહીં; જલ જીવન જગ માહિ,
પદ્મનાભ પંડિત ભણઇ, જલ વિણુ ખિણુ ન રહાઇ

રાગ સિધુઉ.

સાત વરસ નઇ માજનઇ ગોરીડા દલ ઘણુ ઘાણુ,
ગઢપતિ ગઢરોહિ ભડયુ ચૂપટમલ ચહૂઆણુ.
સમીઆણિ સુરતાણી સાહણુ આવીઆં એ;
કુમરિ કોડાલી કૂટડી વલી વુલાવુ કવણુ દુલ્હા ભણી ?
બાઇલિ ભેદ દેખાડિઉ સરોવરિ કરિઊ વિશ્વાસ,
એ પાણી નવિ પીજિઇ એ અસુર હિઇ પુગી આસ.
જલ વિણુ ખિણુ ન જીવીઇ જલ જીવન જગ માંહિ,
જિણિ દિનિ જલ નવિ પામીઇ તેણુઇ દિનિ દેહડી કરમાઇ.
પિંડ પ્રાણુ હુઇ પરહુણા દો દિવસ પાચ કઇ સાત,
સાંતલ કહિ સુણિ સુંદરી હિવ હોઇ સચરાચરિ વાત.
સાંતલ તણી અંતેહરી રાખિ નારિંગદે નિરવાણુ;
પાવઠિ પ્રેમાદે ચડી સઇ દલિ સુણી સુરતાણિ.

ચૂપઇ.

અવધિ એતલિ પુહુતુ કાલ, ગઈ આહારિ ઘૂમ વિશલ,
સાંતલ ભણુઇ, "ગુર્જ મોકલુ પાતસાહ કહિસિ હું ભલુ.
ઇમ જાણિ સાચઇ અહિનાણિ મઠ નવિ મારિઉ, નિશ્ચિ જાણિ."
પાતસાહિ ઇમ કહાની વાત, "સાતલ નઇ આપૂ ગૂજરાત.
જૂ અહ્મ આની માંતલ મિલઇ, મરણુ તણુ ભય નિશ્ચિ ટલઇ."
"આપૂં પ્રાણુ ન મૂકું માણુ; લાજઇ સાખ તણી ચહૂઆણુ."
લોક ઉતાર્યા કરી ઉપાય રાઉત સવિ પડા ઉથાય;
પહિલુ પૂજુ સાલિગ્રામ; હઇયિ ધરિઉ રામનુ નામ;
કરી સનાન ઊગત્રીઆ વાલ; કંઠિ ધરી તુલસીની માલ;
રાઉત સવિ એકમના થયા; ચાલી કટકિ તોરકઇ ગયા.
કટક માહિ તેજી પાખર્યા; હાથી આણી સાહા ધર્યા;
આવિઉ પાતસાહ સઇ દલિઇ હીંદુ તુરક બિ રાઉે મિલઇ.
ઉડ્યૂ લોહ; ન લાભઇ પાર; રાઉત ભલાં કરઇ હથીયાર.
જિસ્યૂં યુદ્ધ રાવણુ નિ રામ, જિસ્યુ દેવ અસુર સંગ્રામ,
હીંદુ સવિ એકમના ભડઇ; પેસાતા પાયક રણિ પડઇ;
ત્રિણિ પુહર દલ સાહમુ ભડયુ, ઘણિ ઘાઇ સાંતલ રણિ પડયુ.

સાહસ પ્રભાવિ એતલી આહિ રાઉત ભડી રહ્યા રણમાંહિ.
સાતલ તણૂં રુધિર સુરતાણિ વાઘૂ વીરાતન વખાણી.

10 A surprise attack.

પવાડુ.

મહિપ જયત દેવડુ પહિલા કટક રાઉલા ધુરિ
આગલિ કરી પાયદલ તાખતિ વેગિ ગયા જાલ્હૂરિ.
તેણઇ દિવસિ અમાવાસ્યા હૂતિ ખૂડલિઇ તિણિ કાલિ
લખણુ સેવટ્ સાલ્હુ સોભતુ રહ્યા સરોવર પાલિ.
આગા જરહજીણ ઉતારિયાં; સીતલ છાયા લીધી;
તેજી તણા પલ્હાણ હલાવ્યા; ખાણ ચાસણી દીધી.
માર્યા મેછ, સધઇલુ જીતુ; અગિ હૂઉ અભિમાન,
હાથિ ઢાળ ઉતારિ કોહિ કીધા નીર સનાન.

દૂહા.

પદ્મનાભ પંડિત ભણઇઃ–જેહ કુલિ જેહ આચાર,
સોપ ન કીજઇ તેહનુ, મરણ ન બીજી વાર

પવાડુ

જે નીસાણ તુરકા તિહા સર પાડૂઉ ઘાઉ વજાવિઉ,
સર વાજતા વેગિ સુણી કરિ મલિક નેબ તિહા આવિઉ.
તુરી સહસ છત્રિસ પાખરિયા, સાથિ હાથી ત્રીસ,
મલિક નેબ બલવંતુ બંદઉ આવ્યુ આણી રીસ.
દીઠુ કટક સબલ ઊતરીઉ; અછ્યા હિંદૂ આવ્યા;
આઠ મલિક મૂલગા મરાણા; સોક સવે મેલ્હાવ્યા.
રડ મુંડ રડવડઇ રણગણિ, સોહી તણા પ્રવાહ;
ઊભે હાથઇ અસુર પોકારઇ, પાખલિ પાડઇ ધાહ.
આવ્યુ મલિક સરોવરિ, દેખઇ હિંદૂ કરઇ સનાન;
ફેરી વિટી ઊડવ્યા હાથી, કીધા બાણ સંધાણ,
બેઉ તણી કાઠરી માડી પુરિ જે હબસી આવ્યા;
ત્રી ઢાક ગુંજારવ વરતિક, તુ હિંદૂ બોલાવ્યા.

ઉઠ્યા સુહડ સવે સુડીર્નિ; નીરિ ગલતા ગીર.
ઘોડા લગઇ ન જાવા લાગઇ, વેગઇ આન્દાણિ તીર.
ધાયા સુભટ બાલ ફૂટંતે લોહ અંગમી પ્રાણિ;
વાજઇ ઘાઉ અંગિ ઊઘાડિ; દ્રુ ચડિયા કેકાણિ.
એક સુહડ ઊડઇ એકમના ગીવઇ અંગિ પ્રહાર;
ભાલા અણી ટણસ તરુઆરિ વાજઇ ખાડા ધાર.
એકત્રીસ ઊથલા પ્રાણિ લખણુ સેત્રટિ દીધા.
સાલ્હુ સોભાઇત સપરાણિ ઘાઉ ઘણા સિઉ લીધા.
સાલ્હુ મોભાઇત સમરગણિ લખણુ સેવટુ બીજુ,
રણવટિ રહુ અજેસી મોલ્હણુ માહિ મુલગુ ત્રીજુ.
ચ્યારિ સહસ રાઉત રણિ રહીયા; મારી ફેડિઉ હાય.
સુદ્ધિ કરેવા કો ન ઊગરીઉ, જઈ જણાવિ રાય.

11. Honouring a brave and fallen foe.

ચૂપઇ.

મયિકિ લોહી લખણા તણૂ લેઈ લલાટિ કીધઉ, વાદણૂ;
કીધી વલી પ્રશંસા ઘણીઃ—ધંન ધંન માતા તુહ તણી!
હીંદુ તરક નહી કો ઇસિઉ રણિ રાઉતવટ લખણા જસિઉ.
જે સમરંગણિ સાહમા મરઇ, તે સવેઉ સુર વંદણુ કરઇ.
પદ્મનાભ ઉચ્ચરઇ પુરાણ, માણસ વંદિઉ, કરિઉ વખાણ.

12 Princess Pirojā and Viram De.

ચૂપઇ.

એહવી વાત પાતસાહ સુણઇ; ખુજા લાડણી ઇણી પરિ ભણઇઃ—
"આમંતાત અરદાસ અવધારિ! ભવ આગિલ્યા તણૂ ભરતાર.
ધરી બહિનિ બહિનેવી જેઉ ગયુ જીવતુ જાલહુરિ લેઉ,
સવિ અહિનાણુ આગિલ્યાં કહી હુ મુકાવિ આવિસિ સહી."
પાતસાહ બેટી પ્રતિ ભણઇ:— "કિમ ભરતાર વીરમ તુહ્મ તણઇ"
જાતી સ્મરણ ભેદ સવિ લહિઇ, તુ વરતાંત પિતા પ્રતિ કહઇઃ
"પહિલુ બાપલ ગસુત એહ. સિંહરાજ જાણીજઇ જેહ.

હું જયચંદ તણી કુંયરી સરજનદે નામિ અવતરી.
બિહુ વેવાહિ મનિ ઉછાહ નયર જોગિની પુર વિવાહ.
સતી ધરમ આચરુ અભિરામ; અંતવેંધ હુઉ અવસાન.
કાસી પતિ ઘરિ બીજીવાર વીરમદે કલ્હણુ અવતાર,
અજયપાલની પૂતાઈઉ, ઢીલીઇ પરણાવિયાં બેઉ.
અંતવેંધ છઇ રૂહુ દેશ; તિહાં કરુ મઇ અગનિ પ્રવેશ.
વાસુદેવ ઘરિ ત્રીજીવાર વીરમદે લીધુ અવતાર.
મહિગરાય તણી કુંયરી મીણા નામિ હું અવતરી,
અંતવેંધ છઇ રૂહુ દેશ; તિહાં કરુ મઇ અગનિ પ્રવેશ.
માણિકરાય ઘરિ ચૂથિ વાર દેવરાજ લીધુ અવતાર.
જયતલદે ઘરિ હુ કુયરી સરૂપદે નામિ અવતરી.
બિહુ વેવાહિ મનિ ઉછાહ નયર જોગિની કરિઉ વિવાહ.
અંતવેંધ છઇ રૂહુ દેશ; તિહા કરૂ મઇ અગનિ પ્રવેશ.
પૃથિવિરાય પાચમી વાર મહીપાલ લીધુ અવતાર.
જોગાદે ઘરિ હૂ કુયરી સંજુક્તા નામિ અવતરી.
બિહુ વેવાહિ મનિ ઉછાહ નયર જોગિની કરિઉ વિવાહ,
અંતવેંધ છઇ રૂહુ દેશ; તિહા કરૂ મઇ અગનિ પ્રવેશ.
સોમસિરિ ઘરિ છઠ્ઠી વાર પૃથવીરાજ લીધુ અવતાર.
પાલ્હણુ નઇ ઘરિ હૂં કુયરી પદ્માવતી નામિઇ અવતરી.
તિણિ અવતારિ પાપ આચરિઉ, ગાઇ વિસ્વાસી કામણુ કરિઉ,
સાધિઉ મંત્ર ગર્ભગાઇ નિઇ, ચિત્ત વિકાર હુઉ રાય નિઇ;
રાય વસિ કીધુ લોપી લાજ, હણવા પ્રધાન નિગમિઉં રાજ;
ધાવર નદી તીર રા સહિઉ સાહાબદીન સુરતાણિ હણિઉ
સતી ધર્મિ રાય ઊધરિઉ અગનિ પ્રવેશ અંઘોહા કરિઉ;
તેહ પુણ્ય નવિ લાભઇ પાર, મેરિ કૂખિ લીધુ અવતાર".

દૂહા.

પદ્મનાભ પંડિત ભણઇ જન્મંતરિ જે રીતિ;
જાતિ હુઇ પણિ જૂજૂઇ પુહિ ન છાંડુ પ્રીતિ.

ચુપઇ.

બેટી ભણઇ, "અવધારૂ તાત, સંવત તેર અડસટ્ઠિઇ વાત,
પદી દિવસ, માસ વૈશાખ, સે શુક્રવાર, ઊજલિ પાખ,

તિણિ દિવસિ વેદિ માંડસિ, વીરમદેવ પ્રાણ છાંડસિ.
મસ્તક તણું અહાર નાદ જમથી રહી કરાવિસુ દાહ.
જેઠ માસિ મજ એવડી આહિ જઈ ઝંપાવૂં જમના માંહિ.
સૂરિજ વંશ આઠમી વાર વીરમદે લેશિ અવતાર;
યાદવ વંશ વલી અવતરૂં, ભર્તા ભગતિ ભલેરી કરૂં,
સતી ધર્મ સાચુ આદરૂં, થાનક બઇ પિંડું ઊધરૂં".
બેટી વચન ઊચરિઇ હસિઉ, "દેવલોક અમ્હે પામસિઉં.
દેવલોકથા નુમી વાર પૃથવીહિ હુઇ અવતાર."
પૂછઇબોલ પાતસાહ હસિઉ, "જન્મ આગિલિઉ માહરૂ કિસિઉ?
સાચૂ વચન, માત, અહ્મ ભણુ, કિમુ જમાહરૂ કાન્હડ તણુ?"
કુંયરી ભણઇ. "તાત, અવધારિ, હુંતુ કાન્હ દેવ અવતાર
આમતાન! માને અહિનાણુ, તહીઇ અસુર હતા સુરતાણુ.
કલિજગ માંહિ કાન્હ ચહુઆણુ, તું તુ અલાવદીન સુરતાણુ."
પૂછઇ પાતસાહ કુંયરી, "કલજગ માંહિ કાન્હ સૂં કરી?
હૂં અવતરીઉ દાનવ ભણી." બેટી ભણઇ, "વાત છઇ ઘણી.
આગિઇ તારા દીવઉ શાપ; વિષ્ણુ અરાધિઇ વાલિનું પાપ.
બીજુ વલી ન લાઇ તાલ ઘોડઇ વયર હણિઉ સિસિપાલ.
ત્રીજઉ ઈશ્વરનુ વરદાન, તુરક તણાં છોડયાં બંધાન;
સિવ મૂકાવિઉ ત્રીજી વાર, તેહ ભણી કલયુગિ અવતાર."
કહઇ સુલતાન, "કાન્હદેરાઇ કાં અવતરિઉ જાલહુર માંહિ?"
બેટી વાત સાંભલઇ ઘણી મુક્તિખેત્ર આઠમી ભણી.
વલી વાત પૂછઇ સુલતાન, "દેવલોકિ જાસિ ચહૂઆણુ.
કલયુગ માંહિ સત્ય પૂરસિઇ. અહ્મો દૈત્ય કિણિ પરિ છૂટસઇ?"
પાતસાહ પ્રતિ બેટી ભણઇ, "તુમ્હે ભગતિ છઉ ઈશ્વર તણઇ.
એહ જનમ પૂરિઇ સુરતાણુ! શિવગણુ માહિ પામસિઇ ઠાણુ."
પાછઉ બોલ પૂછિઉ વાલી, "હોસિ મરણુ કેતલઇ કલિ?"
"જહ જાલહુર પીવાણૂં કરઇ, સતાવીસ દિવસિ મરઇ.
સવિ આગિલાં વયર વાલવા લિઉ અવતાર વલી પાલિવા.
ઢીલી જાઇ, તુ મરણુ જ અછઇ આઠ માસ કાન્હડદે પછઇ."
"હીઈ કાન્હ સાંભરઇ સહી ખૂટઇ પાપ અવતરઇ નહી.
સાચૂં ભણિ; હુઇ જેતલૂં ગઢિ જાલહુરિ આય કેતલૂં?"
"સાત વરસ કો નહિ આંગમઈ; જાસિ દુર્ગે વરસ આઠમઇ."

સીતાઈ પ્રતિ રાજા ભણઇ, "હિવઈ જાઈઇ ઠામિ આપણઇ."
બેટી ભણઇ, "કામ છઇ ઘણૂં, મુખ જોએશું કાન્હડદે તણૂં;
ભેટ કરેવા છઇ આકુલી, વીર તણૂ મુખ જોઇસિ વલી;
કરૂ સનાન કુંડિ જમાલિ છૂટઇ પાપ કેતલઇ કાલિ;
ધરિયા બહનિ બહિનેવી જેઉ, જઈ જાલહુરિ છોડવૂ તેઉ"
સાતવીસ દીધી પાલખી, બાપિ સાથિ મોકલી સખી
ચાલી કૂયરી; હૂઈ વધાઈ; સમસખાન લાવુ ગઢ જાઈ.
કુમરી આવી કૂયરિ સુણી, ગઉ રબ્બારી વધામણી
"કૂડી વાત કુણઇ એ કહી ?" કુયર વીરમદે માનઇ નહી.
દીધ સીખામણ, સાહમુ જાઇ, બીજડ ભાટ મોકલીઉ રાઇ,
ઊતારી સુંદરલા તીર, તિહા આવ્યા રાય નિ વીર.
જવ સાહામી ઊઠી કૂયરી, તતખણિ આડિ પરિઅચિ ધરી
બોલઇ વાત કૂયરી ઘણી વીતી છઇ જવારા તણી

દૂહા

પદ્મનાભ પંડિત ભણઇ; પ્રીતિ પરીક્ષા એહ,
અગ બિહુ જણ ઉલ્હસઇ, નરનારી નવનેહ

રાગ શિખરી ગીત.

એક પનુતી (હો) બગલહી છ, તેહચા પ્રેમ અપાર.
પીયુ પોખઇ પાવસિ ચડી છ, સુખ લીઇ સસારિ
કઇ મઇં મન્મથ દૂહવ્યુ છ કઇ દૂ નિર્ગુણ નારિ ?
પીયુ પરદેસિ વીનવઇ છ, આપિ આપ ગમારિ
દિવસ દોહિલા દૂ નીગમ છ, રયણિ ઘણેરી થાઇ
વિરહ વેદના આકરી છ, પીયુ વિણુ રહણૂ ન જાઇ
જ્યૂ જલહીણી માછલી છ જીવઇ નહી જગ માહિ,
કત વિહૂણી (હો) કામિનિ છ તિમ તિમ ખીણી થાઇ

ચપઇ

વીર ભણઇ, "એ સાચુ સહી, પણિ મુખ તાહરૂ જોઇસિ નહીં,
તૂ સ્યૂ નહીં પરણુ; છઇ રેસ બીજૂ જ માગિસ ન દોસ"

કુંયરી ભણુઇ, "રાય ! અવધારિ, બીજાં માગિસિ વાનાં ચ્યારી.
સાદલ સીંહ મલિક જે સર્યા, સોમનાથ છૂટંતઈ ધર્યા.
પાતસાહ નઇ આવઇ ખોડિ-સમસખાન નઇ ખોજા છોડિ;
સુરતાણી દલ આવઇ જેઉ, રાતીવાઇ મ મારિસિ તેઉ.
જન્મ આગિલઇ કામણુ કરિઉં, તેહ પાપ જાએજ્યો પરહું.
પાતસાહ બોલ્યુ પાલસિઇ." વીરમ ભણુઇ, "સાચું હસિઇ.
દેઉલ તણુ ન ભાજઇ રંગ, દેસિ અહ્માર્ઇ ન કરિ લંગ,
પીઠઇ નહી વિપ્ર નઇ ગાઇ, સત્ય વચન તુ આપઇ રાઈ,
પાતસાહ ટલતુ જે સહૂ દેસિ કટક મોકલ્યો બહુ."
સાખિ કરિઉ ઊગમતુ ભાણુ, કુંયરી કરિઉ બોલ પરમાણુ.
તુ કુંયરી બોલી પરિ સુણી, "ઇછા છઇ ગઢ જોવા તણી
ઘુ સીખામણુ, રાઉલ કાન્હ !" સાથિ મોકલીયા પરધાન.

13. A traitor's fate.

પવાડૂ.

આઠ વરસ માહિ આઠ દિહ થાકિઇ તુરકે કરી સજાઈ.
"પાછાં કટક સહુકો ચાલુ" મલિકિ ઇસિ ફુરમાઈ.
જહીંઇ સીંહ મલિક ગઢ ઊપરિ બંદીખાણિ રહાવિ,
સેજવાલ તેહેનુ સગપણુ જણુ હાથિ મોકલાવી.
વીકી નાટરડકની વાર્તિ સીંહ મલિક તેડાવિઉ;
આધી રાતિ લપી છપંતુ સુહટિં મલવા આવિઉ.
વીકુ ભણિ, "પાછા જાયિઉ; વચન કહિસ વેદ,
જુ અહ્મ પાતસાહ ગઢ આપિ, તુ દેખાડું ભેદ."
રૂડૂ બવાડી જમલુ રાખી કરૂં બોલ પ્રમાણુ.
મલિક ભણિ, "જે બોલ અહ્માર્િ તે માને ફુરમાણુ."

ચૂપઈ.

સેજવાલ કાર્દિ કારણુ કરી પાપી પાપબુદ્ધ આદરી.
લોભિ એક વિટાલિ આપ; લોભિ એક કરિ ઘણુ પાપ;
લોભિ એક નર લોપિ ધર્મ; લોભિ કરઇ પાડૂંઆં કર્મ;
લોભિં મિલી માલ આચરઇ; લોભિ એક નર વાહણિ ચડઇ;
લોભિ એક વિદેસી વલઇ; લોભિ એક નર પાસા મલઇ;
લોભિ એક દાખવિ અણાયિ; લોભિ ખટાં બાલિ હાથિ;

લોભિ એક ઘરિ દારિદ્ર; લોભિ ચોર ન આવિ નિંદ;
લોભિ કાજિ પીયારિ મરઇ; લોભિ કન્યા વિક્રય કરઈ.
લોભિ જમલુ વાસિ મ વસે; લોભિ એક સેડિ સાંડસે;
લોભિ એક થાઇ અન્યાન; લોભિ એક પડાવિ બાન;
લોભિ ધર્મ લોપ આદરઇ; લોભિ સગાં સહોદર મરઇ;
લોભિ એક નર પાડઇ વાટ, મારઇ વિપ્ર નગારી ભાટ;
લોભિ એક નર છંડિ માન, નીચ તણિ ઘરિ ખાઇ ધાન;
લોભિ એક તણૂં મન રાખિ; લોભિ એક દીઇ કડી સાખિ.
સેજવાલ મનિ એવડુ લોભ, પાપ તણુ મનિ નાણ્યુ ક્ષોભ.
હૈયા સરિસુ વિમાસી જોઇ લોભ સમુ નવિ મિલુ કોઇ.
લોભ વિહુણુ જે નર સરઇ, પદ્મનાભ તેહ પૂજા કરઇ.
સીંહ મલિક તે રાતિ જ માંહિ સેજવાલનિ દેઈ કલાહિ.
વલી લોભ દેખાડિયા ઘણા, ટંકા આપિયા સોના તણા.
કટક ચડેવા કહીઉ મેલ, વેગિં ગઢિ પાડેસિ ભેલ.
લાધૂ સુપન તેણુઇ વાર, બ્રાહ્મણ દેખી કરિઉ જુહાર.
પૂછિ રાય "કવણ તૂ નર?" "વિપ્ર વેષિ હું ગઢ જોહ્હાર.
ચાડયા કટક જુ માહરી પૂઠિ; ગઢ ભેલાણુ વહિલુ ઊઠી.
અછિ પાપ માહરિ જેતલું, હું ભોગવિસૂ કાલ તેતલું.
પુણ્યવત પ્રીતિ પામસી વલી વશ ગઢિ તાહરુ હસિ."
પાછુ વિપ્ર ગ્યું સાચરી, સુપન દેખાડિ આશાપુરી,
કીહિ, "પીઠી અહો જાસ્યૂ આજ જે વાંછૂં તે સીધાં કાજ.
વલી વંશ નર તાહરિ કોઇ માહરિ વચનિ પામસિ સોઇ."
વલી ગણેશ કુહુણા માંહિ એહ જ વાત જણાવી રાઇ.
સુથૂ સપન રાઇ જવ લહિ, કાન્હ સ્વામિ અષ્ટમ આવી કહિ.
એહ વાત ચતુર્મુખિ કહી. રાય વિચારિ, સાચું સહી;
કમાલદિન મલિક સુ પ્રમાણુ, સેજવાલ થિઉ આગેવાણ.
માહલી રાતિ મલિક દડવડી કાન્હમેર ગઢિ ચાલિઉ ચઢી.
આગલિ થિકુ વીટસમી ગઇઉ, ઘસિઉ બોલ ધરણી પ્રતિ કહિઉ.
હીરાદેવિ ભણિ, "ચંડાલ સૂં મુખ દેખાડિ તું કાલ?
જેહ પસાઇ કીધાં રાજ તેહણૂ તે વિણસાડયૂં કાજ!
એક ડીલ નઇ કારણિ આજ ગઢ ભેલાણુ. લોપી લાજ!
જે નરતિ છિ કરિ પ્રતિપાલ દૂધ તેહનુ પીઇ બિડાલ!"

કરિ રીસ ઊભી ધરમારિ ગઢિ દલ ચડતાં દેખિ નારિ
હસિઉં બોલ હીરાદે ભણિઉં. મેજવાલ ત્રંબાલુ હણિઉં.
સામન આવિ એ અહિનાણ, પડિઉ ધરાતલિ ગયા પરાણ.
અબલા અંગિ એનલિ આદિ, હીરાદેવિ ગઈ ગઢ માંહિ.
રાઉલ ભણિ ગઈ પાતરી, ઊભી રહી વીનતી કરી;
"રાઉલ! ઊધારિઉ વાત, મેજવાલે ગઢ કીધુ ઘાત."
સુહણા તણી વાત સવિ મિલી; કાન્હડદેવિ બૂમ સાંભલી.
કાધિલ તબુમ સાથિ તિણિવાર દસ સહિસ ધાયા ઝૂઝાર.

14 Kānhad De's last fight.

પવાડ

જયતલદે ભાવલદે ઉમાદે અનઇ કમલાદે રાણી
જમહર તણી કરઇ સજાઈ વાત હીઆ માંહિ આણી.
સાથિ ઘણી દિકોલી મૂંડી. કરઇ આવી નઇ વાત,
લોક ભણઇ, "અહો રાઉલ! તાહરા નહિ છાડઉં સંઘાત."
પહિલઇ પુહરિ વિપ્ર ઊચરઇ, રાઉલ આસીસ માગઇ
વિવહારિયા સવિ સકુટંબા, પાએ રાઉલે લાગઇ.
રાઉત સવિ તણાં જે માણસ, તેહ સાથ નવિ છાંડઇ;
કરઇ જુહાર સહૂ સવિ આવી; ઘરિ ઘરિ જમહર માંડઇ,
ગણુ ગાયક નિ નગરનાયિકા ગાથા છીપા કોલી
કરઇ જુહાર મગાવઇ આયસ, માલી નઇ તંબોલી;
કારુ નારુ નઇ વિવસાઇયા આવઇ વર્ણ અઢાર,
પાઇ લાગી નિ કામા સારઇ આયસ કરઇ જુહાર.
ઝાવર વાવિ મહિ અનેકર લેઇ આનગણ નખાવઇ.
પુરસુ પાણી માહિ બોલાવ્યુ; ગઢમાહિ કાંઈ ન રખાવઇ.
માણિક મોતી હીરા આણી સોના રૂપાં સાર,
ઊંડઇ નીરિ અણાવિ રાઉલિ બોલાવ્યા ભંડાર.
ચઉઆણ કુલિ જેહ દુઆર વ્યખિ રાજ વિવેક.
તેગના વીરમે કુંઅર ભિલિ કીધુ અભિષેક.
સાથ પાંખિ; માહ અન જાણી દીઇ આસીસ,

વંશિ અઢારઇ તૂં અજરામર પ્રતપે કોડિ વરીસ.”
ચંદન કાઠ અગર નઇ તુલસી ખીલી આંબિની આણી
કરી સનાન દેવ આદિત્ય નઇ અર્ઘ દીઇ સવિ રાણી.
હાહાકાર હુઉ તિણિ વેલા; રાણી જમહર પઇસઇ.
સરલે સાહિ સહૂ હરિ બોલઇ જમહર ઇણિ પરિ દીસઇ.

રાગ ભૂછી દેશાખ.

બંધવ પુત્ર કલત્ર ધન યૌવન જાણિ માયા જાલ,
જિણિ દિણિ હુઇ દૈવ ઊફરાટઉ, તિણિ દિણિ સહુઇ આલ.
હા હા દૈવ દોસ કિમ દીજી હો કિસિઉં દીસિ વહાણ,
ઇણિ સિહરિ અજી ન આવિ હો હૈડા થા પાષાણ. હા હા
પંનરસિં ચુરાસી ગઢિ જમહર જાલોહર નિવેસ
લોક સવિ અંતેઉર પુઠિ હો જમહરિ કરિઉ પ્રવેસ. હા હા.
વિષમ કર્મગતિ કિમ ટલઇ હો મનિ વિખવાદ મ આણિ
મુગતિ ભુગતિ દાનેશ્વર હો સમરિ ન સારંગપાણિ. હા હા.

ચૂપઇ

ડુંગર તણા શિખર ડગમગઇ; ધ્રુ અજૂઆલું સાયુરિ લગઇ.
દિગ્ગજ આઠ રહીયા અવલોકિ. ધુમ વિશાલ ગઇ સુરલોકિ.
જાણી વાત ન લાઈ ખેવ, તતખિણિ જોવા આવ્યા દેવ.
હસ્તિ ચડિઉ એરાવત ઇન્દ્ર, અંતરિખઇ સૂરજ નઇ ચન્દ્ર;
નૈઋત, વરુણ સવિ સુર મિલી નરવાહન તિહાં આવિઉ વલી.
તિહાં ચુસઠિ યોગિણી હતી; હંસિ ચડી આવી સરસતી.
ગરુડિ ચડી હરિ આવ્યા અનઇ આવી શક્તિ સિંઘવાહની.
સપ્ત રખિશ્વર, સાચૂ ચવિ, બ્રહ્માદિક તિહાં આવ્યા સવિ.
આવ્યા રુદ્ર વૃષભ સજ કરી; મહિષિસુર આવિઉ સંચરી;
પાછા રહિ આવસિ ખોડિ, આવ્યા સુર તેત્રીસઇ કોડિ
સરગ લોકથી, સાસુ માનિ, સવિ અપછરા ચડિ વિમાનિ.
સવિ દેવતા અંતરિખ રહી, દીવ્ય ચક્ષુ વિણુ દિસિઇ નહિ.
વલી મલિક ચડીઆ તણી સમઇ દે સિલ ધાઉ દિવસ પાંચમઇ.
કાન્હ સ્વામિ નઇ દેહરઇ વલી કરઇ વિણાસ વાત સાંભલી.

તતખિણિ ચડિઉ રાઉલ કાન્હ, સવિહુ રાઉત કરિયાં સનાન;
ગોપિચંદનિ ચરચ્યાં ભાલ; કંઠિ ધરી તુલસીની માલ;
એકમના રાઉત સંચરઇ, અંતરખથી અપછર વરઇ,
ધાઇ રણગણી રાઉત ભલા; સાહમા મલિક દીઇ ઊથલા.
મલિકપુર નઇ કમાલદીન; તાજમલિક અનઇ હરદીન,
અહિમ્મદ મલિક નઇ ઊમરુ, અબુ, મહિમ્મદ નઇ ઊબરુ,
કરઇ જંઘા ખેપર ખાન મીર મલિક મોટા અભિમાન,
તિમરસ મલિક અનઇ બહિરામ, બીજા તણાં ન જાણું નામ.
અંગોઅંગિ ભડઇ મનરંગિ, સહિ પ્રહાર તેહનિ અંગિ.
હઠિ ચડિઉ સોનગિરુ રાઉ પ્રાણિ ભિ હાથિ મેહલઇ ઘાઉ;
દીઇ ઊથલા સાહમા મંડિ; વીર હાક વાજી બ્રહ્માંડિ.
રાઉત નવિ પાછા ઊસરઇ, ઉપરિ પુષ્પ વૃષ્ટિ સુર કરઇ.
સાહમા છઇ સપરાણા મીર. સીંગિણિ થિકા વિછૂટઇ તીર.
ઊઘાડાં ખાંડાં ફરહરઇ, વીજ તણી પરિ ઝબકા કરઇ.
દેવ દૈત્ય જેણિ પરિ ભડઇ, બેઉ કટકના પાયક પડઇ.
આગઇ કુરુખેત્ર ઘાઉ જીસ્યા, હીંદૂ તુરક ભડઇ રણિ ઇસ્યા.

* * * * *

જેહે રાઉતે અંગમ્યાં લોહ, તેણિ માર્યા મેછ સંમોહ.
સ્વામિ કાજી એકમના ભડયા, ભલા આસીયા જે રણિ પડયા!
રણિ સીદ્દ્યૂં ન આ જે છંડિ તે કિરતી પામ્યા નવખંડિ!
ધારા તીરથ પામ્યા જેહ અમર લોકિ સવિ પુહુતા તેઉ!
જેહ તણી ઘરણી ઘરબારિ છંડી પૂઠિ થઈ ભરતાર.
તે સરિસુ ગંભીર વિવાદ કરિ અપછરા અંતરિ વાદ!
દિવ્ય કુસુમ માતા અણુસરઇ, રાઉત રંગિ અપછરા વરઇ!
પૂઠિ ન આ જે રાઉલ તણી તે અપકીરતિ પામ્યા ઘણી.
જેહ પસાઇ પહિર્યાં સાર પટકૂલ, પહિર્યાં સિણગાર,
ગૃધ્ર સેન રૂપાંણુ કરિઇ; આમિષ લોભિ ચંચ વાવરઇ.
પડિયા યોદ્ધ થિઉ ખીલામણૂ કટક તોરકુ બાંધ્યું ઘણું.
મારિયા મ્લેચ્છ, અગંજ હરિઉ: મ્રાણુ લોહ; પાછુ ઊસરિઉ.
કરી વેઢિ ગઢ માહિલ્યા માંહિ આંગરખે પધારિયા રાય.

વ્યાસ ભણિ, "રાઉલ અવધારિ દેવ વચન યો યો વિચાર.
આગઇ ધારા તીરથ એક વલી પામિઇ તુણ્ય વિવેક."
રાઉલ ભણુઇ, "વ્યાસ! કુલ સાખિ, તાહરૂં ઘૂમ ન જોઉ આંખિ.
થાઉં ઉસીકલિ અવસરિ ભલિ; દીધું વચન જન્મ આગલિ.
અલૂખાનનૂ ભાજી બંધ રુદ્ર તણુ છોડાવિઉ બંધ.
નિરપરાધ જે મારિઉ વાલિ પ્રતિપન્નૂં પાલું શિશુપાલિ.
પૃથ્વિ તણું ઉતારિઉ ભાર; મેછ તણુ કીધું સંહાર."
સંવત તેર ભણીજઇ જિસઇ અડસઠુ સંવત્સર તિસઇ,
તે વૈશાખ માસ પંચમી, શુક્લ પક્ષિ સવિ અરિઅણુ દમી,
તિણિ દિવસ હુઉ બુધવાર, સકલ લોક પ્રતિપાલણહાર.
કલિયુગ માંહિ દેવ અવતરી વચન આપણું સાચું કરી,
આદિ પુરુષ ભણીઇ અભિરામ પામિઉ વલી આપણુ ઠામ.

15. The lovers reunited.

ચૂપઇ.

જે મારંતાં મલિક ઊગર્યાં કરવા વેઢિ વલી સાંચર્યા.
ચાહુઆણુ કુલિ સાહસ ધીર બોલિઉ વીર વચન ગંભીરઃ-
"સવિ ઝૂઝાર ખડગ વાવરઇ મારી મ્લેચ્છ રામાયણુ કરઇ!"
વીરમદેવિ સંધાસણુ કાજ ઊઠ દીહાડા કીધૂ રાજ.
અંતેઊરી અકુલીણી જથી; જમહર તણી કરી સામથી.
સ્નાન દાન દહેરાસર કરી જમલિ રહી સવિ અંતેઉરી;
રાણી વચન કથરઇ ઇસિઉં, એકાંતર કુલ અજુઆલસિઉં.
રામ રામ વાણી ઉચ્ચરઇ. સજન લોક નઇ આંસૂ ખિરઇ.

રાગ ?

રૂપિં સલૂણડી સવિ સાહેલડી વેલડી રહીરે નિહાલતી રે.
રાકડે આવી ય આંસડાં રહાવી ય જાલહુર પરબત વધાવીઉ એ.
સુંદરી સોહામણી પરબત ઊપરિ ઘણી,
આણિ રે જંમારઇ મોકલામણી એ.
સર્વ ગુણુ જાણુ નઇ વંદિ (વલી) ચહુઆણુ નઇ
વીર અવતારયો ચહુઆણનિ એ

વલી રલીઆમણું અરધાસન વીરમ તણું
અહે પામસ્યૂં સોનગિરિ બઇસણું એ

ચૂપઇ.

રાણી વચન ઇસ્યાં ઉચ્ચરી જમહર તીરિં ગઈ મંચરી;
પાવક વિષમ સેવ્યુ તિણિ રગિ, આહુતિ કરિ તેહને અંગિ.
વીરમદે જાણિઉં અનુમાનિ વીટી તુરક ઝાલિસઇ બાનિ,
વીર વચન મુખિ વિસમા જપિ ઊઠી ઊરિ કટારિ ચપિ.
રાઉલ તણુઇ અંગિ ઉછાહ, ઊપરિ દૃઢ બંધ્યા સન્નાહ.
વઢવા સાહૂં કોપિ ધડહડિઉ તુરક તણુઇ દલ સાહમુ ચડિઉ.
ચડિઉ રોસિ રાઉલ તિણિ સમઇ; લોહતણી ઝડ કુણુ અંગમઇ?
લઘુ વય કુયર આવિઉ બાર; ગરૂત ભલા કરઇ હથીઆર;
બોલઇ બિરદ સવિ બંગાલ; હીંદૂ તુરક મિલ્યા રણિ તાલ.
હિંદૂએ રણિ લાધુ લાગ; મારી મ્લેચ્છ મેલ્હાવ્યા માગ.
ખરે બિપુહુરિ કટક તોરકુ ઝગડિઉ રાય રણગણિ પિકુ
વીરમદે ખડગ.ધણુ ધાઇ મારી મ્લેચ્છ પડિઉ રણ માહિ.
હઇઇ ઘણુ મનોરથ હતુ, "વીરમદે સાહસ્યું જીવતુ"
ઊપરિ મલિક ગયા સવિ મિલી; દીઠુ રાઉત નવિ પૂગિ રલી.
જોયું અંગ તણુઇ અનુરાગિ તુરક ઊગરિયા દસમિ ભાગિ,
સરોવર પાલિ તલહટી અનિ લાખ બિ ચ્યારિ ગોદરિ નીપની.
જોવા મસિ મલિક તિણિ વાર; ઊપરિ ચડિયા; ધખઇ અંગાર!
હુઈ મેલાવિ વાત એ જિસઇ, દહા સનાવર આવી તિસઇ.
હઇઇ હૂહવણુ આણી ઘણુ મુખ દીઠુ વીરમદે તણુ
બાદી બોલઇ આસૂ ભરીઃ—"ધન્ય ધન્ય જીવણી તાહરી!"
પૂર્વે પ્રેમ હઇઇ ધરી સાચુ બોલ કહિઉ કુયરી.
રત્ન જડિત પાજરૂં અમૂલ, ચંદન, અગર, જાયનાં ફૂલ,
વીર વદન બહિરિ એવડું, ચંપા કુસુમ અનઇ કેવડું;
ઇણિ પરિ જલ ઘણેરાં કરી લેઈ મસ્તક ટીરી સાંચરી.
પુહુતી વેગિ નવર યોગિની અસપતિ રાઇ વાત સવિ સુણી.
પાતશાહ મનિ આણઇ શોક તતખિણિ જોવા આવિ લોક.
દહા સનાવર તેણઇ કાલિ મસ્તક ધર્યું કનકમઇ થાલિ.
અસપતિ રાય તણી કુયરી જોવા આવઇ અંતેઉરિ.

દીઠઉ વીર વદન તીણિ કાઇ; ખિત્રીતેજ ન સહિણુ જાઇ !
પામિઉ ઉદય જસિઉ અકલંક જિસિઉં પુનિમ તણૂ મયંક !
જિસ્યાં કમલ યુગ નયન વિશાલ! તિસ્યૂ આગિલુ દીસઇ ભાલ
અંતકરિ ભણઇ, "કિરતારિ ઘસ્યા પુરૂષ સિરજ્યા સંસારિ!"
લાગૂ વલી અણુરૂ માનિ; એતા આવઇ મરણુ નિદાનિ;
કુંયરી ભણઇ પ્રતિજ્ઞા જાણિ "આગઇ વચન દીઉ ચહુઆણિ.
વીર વચન ન લોપઇ આપણૂ–મુખ નહીં જોઉ કુમરી તણૂ"
માણુસનુ તુ એ વિવહાર બોલ બાપ એક જ સાર.

દૂહા.

જે સુકલીણા સાહસી, મરણિ ન મૂકઇ માણ.
મસ્તક ઊકરાટિઉ થઉ વીર તણું ચહુઆણ!
સિદ્ધિ નિરતર તે લહઇ, સત ન છંડિ જેઉ.
મરણ પૂઠિ પામિઉ વલી કીરતિ વીરમદેઉ
એક અચંભમ તે ભણુ (જે) નીર તરિયા પાષાણ;
મરણ પૂઠિ મસ્તક રિરિઉ એ બીજુ પરમાણ!"

રાગ માલવ સુ સામેરી

પૂરવ પ્રેમ સંભારીઉ, આસૂડે ભીનુ હારજી;
ગુણ કીદ્ધી અવગુણ થયા, "અહ્મ કહિ કારણ સિણગાર જી?
સગુણ સલૂણા રાઉલ! રૂસણુ કિસ્યૂ?
લૂ તા પ્રેમગહેલડી તું સોનગિરુ ચહૂઆણજી. સગુણ
તું તા પ્રાણદ માહરુ, હું તા તાહરી ઘરિ નારિ જી;
જનમ એક અંતરિ ગયું, સો નેહલુ મ વીસારી જી. સગુણ
હઇયલડુ ઘણૂ ગહગહતુ, તું સુણિ ન અહ્મારા નાથ જી!
તું અમરાપુરિ સાચરિઉ, હું મરણિ ન મેહલું સાથજી." સગુણ.

ચુપઇ.

કુંયરી કારણ હઇઇ ધરઇ, થઇ ઊકરાટી આસ ભરઇ.
કુંયરી તણુ અંગ ખળભલઇ. લિખ્યું વિધાતા તે કિમ ટલઇ?
યમૂના નદી જઈ તિણિ વારિ મસ્તક તણુ કરિઉ સંસ્કાર,
મરણ ભણી એકમની થઈ મા મંદિરિ મોકલાવા ગઇ.

પાતસાહને ચરણે લાગી વેગિ સાંચરિ આયસ માગી.
અખલા અંગિ એતલિ આહિ ઝંપાવિઉ યમુના જલ માંહિ.
નર નારિ બિ પુણ્ય પ્રસંગિ દેવલોકિ પુહુતાં મન રંગિ.
આગઇ અવધિ કહી કુંયરી વચન સવિ હઇડિ ધરી.
આઠ માસિ અવધિ પરિમાણ પામિઉ મરણ પછઇ સુરતાણ
કાન્હ તણુ ઉત્તમ અવતાર કલિયુગ ખટ્ દર્શન દાતાર.
તિણઇ વશિ વીરમદે નંદ મેગલદેવ થઉ આનંદ
સોનગિરા કુલિ સાહસ ઘણું અંબુરાજ મેગલદે તણું.
પદ્મનાભ મતિ બોલઇ હસી આંબા તણુ પુત્ર ખેતસી
લક્ષ્મીવંત ખેતસી તણુ અખયરાજ સોનગિરુ ભણુ.
બ્રાહ્મણ તણા કરાવ્યા યાગ; સવા લાખ જિણિ દીધા ત્યાગ !
અખયરાજ કેતલું વખાણુ ? જિણિ સવિ સાંભલ્યા પુરાણ!
પુણ્ય તણી કીરતિ વિસ્તરી, વિષ્ણુભક્તિ જિણિ સાચી કરી,
ભોજન વાર નિતુ અખિરાજ અતિથિ ભણી મુકાવિ બાજ.
જનમ લગઇ જયવતુ સુણ્યુ; પરનારી સહોદર ભણ્યુ;
અખયરાજ ઉત્તમ અવતાર, જેહના પુણ્ય ન લાભઇ પાર !
જિણિ કીરતિ કાન્હડદે તણી અખેરાજિ અજૂઆલી ઘણી.
વીસલનગરુ નાગર એક પદ્મનાભ કવિ પુણ્ય વિવેક
એહવૂ બિરુદ આદરઇ અનિ લહી બુદ્ધિ કવિજન રંજની
માય ભારતી તણઇ પસાઇ અક્ષરબંધ બુદ્ધિ રસ થાઈ.
અખિરાજ સીખામણ સરી પદ્મનાભ કીરતિ વિસ્તરી.
સાંભલતાં સરીર ઉલ્લસઇ ચૂપઈ બંધ અસી સાત સઇ
ચ્યારિ ખડ જસ્યા નવનીત; દૂહા ચૂપઇ મધુરાં ગીત,
પયતાલીસ સુ પૂઠિ વરીસ, માસ માગસિર પૂનિમ દીસ,
સંવત પનર બારોતરુ, તિણઇ દિનિ સોમવાર વિસ્તરુ.
જાલહુર ગઢ ઉત્તમ ઠાઉ રાઉલ કાન્હ માલદે નાઉ;
પદ્મનાભ મતિ આણઇ નવી તેહ તણી કીરતિ વર્ણવી.
એક ચિત્ત જે નર સાંભલઇ, તેહ તણાં સવિ દુષ્કૃત ટલઇ.
જે ફલ લાભઇ દીધઇ દાનિ, જે ફલ ગંગા તણઇ સનાનિ,
જે ફલ હુઇ તપ કીધઇ સદા, જે ફલ હુઇ દર્શનિ નર્મદા;
જે ફલ સત્ય વચન પ્રમાણ, જે ફલ હુઇ સાંભલિ પુરાણ,

જે ફલ લહિ તાપસિ સવિ, જે ફલ હુઇ બંધ છોડવિ.
જે ફલ પામઇ શ્રીધઇ જાગિ, જે ફલ ભેટિ હુઇ પ્રયાગિ,
જે ફલ પામઇ ગંગાદ્વારિ, જે ફલ હુઇ ભેટિ કેદારિ,
જે ફલ હુઇ વિદ્યા ઉદ્ધરિ, જે ફલ ભેટિ ગોદાવરી.
જે નારાયણુ દીઠઇ નેત્રિ જે ફલ હુઇ દાનિ કુરુક્ષેત્રિ,
જે ફલ પામઇ સાહસિ સતી, જે ફલ માહ માસ ગોમતી,
જે ફલ લહી દ્વારિકાં ખટ માસિ, જે ફલ ભેટિ હુઇ પ્રભાસિ,
જે ફલ હુઇ મુક્તિપુરી સાતિ, રામ નામ ઉચ્ચરઇ પ્રભાતિ.
કાન્હ ચરિત્ર જિકો નર ભણઇ, એક ચિતિ જિકો નર સુણઇ;
તીર્થ ફલ બોલ્યૂં જેતલૂં પામઇ પૂણ્ય સવિ તેતલૂં.
પૂણ્યિ સંગ સવિ સજ્જન મલઇ; પૂણ્યિ આસ મનોરથ ફલઇ
પ્રાકૃત બંધ કવિત મતિ કરી કલયુગિ કથા અભય વિસ્તરી.
ચાહૂઆણ કુલિ કીરતિ ઘણી પૂરુ આસ સવિકલ તણી.

4. *Bhim (circa A. D. 1484.)*

He is a minor poet of this first period of Gujarāti literature—the 15th century. His only known work is a Gujarāti version of Bopadeva's *Bhāgavata*. He seems to have belonged to the Vallabhācharya sect. There is a well known work called હરિલીલા ષોડશ કળા by a poet Bhim, who is probably the same person as the author of રસિકગીતા otherwise also known as ભીમગીતા.

1. From રસિકગીતા.

a. ગોપી વચન.

ઓધવજી વખ કથા, લાવ્યા જડ જોગની;
          વ્રજમાં વાત કીજે, ભલી રસ ભોગની.
ઓધવજી એક વેળા, હરિ અનુધામમાં;
          અમે ભજુ કેવળ હરિ, મહારસ કામમાં.
અમે હરિજન ટળી, થાઉં અવધુતરિ;
          કેમ ખર કંધ ચડુ, ગજથી ઉતરી ?
પ્રગટ સ્વરૂપ મહેલી, જોઉં પુરાણમાં;
          તજી ક્રોધ સુખ સજ્યા, સુએ સ્મશાણમાં
જોગ ત્યાં એવો જેવો, ઉધારો રોકડો;
          અમે ત્યાંહાં વ્રજવાસી, રાખું હરિ રોકડો.
ભગત સુહાગ આગળ, જોગ શું બાપડો;
          ભીનો ત્યારે ઉબટી જાએ, કસુંબી કાપડો;
જોગ ત્યાં આંકવો રે, ઓધા ઉતાર્યો રે ઉતરે;
          ભગત સુહાગ ભલો, ચડી મન ન ઉતરે.
બ્રહ્મજ્ઞાન કવિ, સુહાંસો જેને વિખે;
          તે તો હરિ કીહાં ન પામે, વિધાતા ન લેખે.
બ્રહ્મજ્ઞાન તેને જોને, જેને સુભ્રાંત છે;
          અમારો કૃષ્ણ વર, ભવોભવ ખાંત છે.

અમો હરિ મનની મીટ, દીન થઇ મીઠડાં;
તમે જુવો દેવ ચક્ષે, લાગે અહિ મીઠડા.
અમારી ભગતિ રેહેજો, સદા વ્રજવાસની;
ઓધા જઇને કાશી કરો, સેવા વિશ્વનાથની.
ઓધવજી વેદ શું જાણે, અમારી વાતમાં
વેદ ત્યાં દૂર દેખાડે, હરિ અમારા હાથમાં.
વેદ ત્યાં એવો જેવો, તડી પગ બાંજીએ;
ગજ ચડી સુઆન ભસે, તેથી કેમ લાજીએ.
ઓધવજી વેદ કહે, તે તો તમે કરો;
અમારી વિહાર લીલા, વૃજમાંથી ન પરો.
ઓધવજી હોએ તે જાણે, પ્રાણની પ્રીતડી;
અમો તો વ્રજવાસી, રાખુ રસ રીતડી.
તેણે અમે વાત કરુ, ગ્રેહ વિવેકની;
ઓધવજી લહેતા નથી, સંબંધ સ્નેહેકની
જેહને કકરાત હોએ, તેહને નવ બીપવું;
ઓધવજી પ્રેમનું લક્ષણ, ન આવે શીખવું.
તમો મહા ભગત ઓધા, કહું છુ તે માટે;
જેહે હરિ ભગત નો'ચે, જોગ તેહને ધટે.
જેમ કાંઇ સમુદ્રમાહે, નદીના જળ ભળે;
તે કેમ ટાળ્યા ટળે, જેહેના જેવું જે મળે.
મથુરામાં જોગ ધટે, સેધી ને શીખવે;
અમે તેના સનેહી, ઉવેલે કુખલે.
ઓધા હરિએ મન જાણ્યું એને કેમ અનુસરૂ;
એવી અવિચારી વાતે, અમે લાજી મરૂ.
તમારો વાંક નહિ, ઓધવ સાભળો;
કુસંગા સંગ કીધો, થીઓ રસ કરમળો.
જેહવા રગ પાસ હોએ, તેવી રગ ચોળના;
ઓધા રગ ઉબટી જાએ, કુડા કુંભ્રાણના.
સાહી કરી કસ માર્યો, કીધી ધન કુબડી;
હવે કહે જોગ રૂડો, કાહીથી ઉપનીજી.
અમ શુ નેહ ધરી, ઘણું હરિ ગાજતા;
ઓધા હવે એવું કીધુ આવે નહિ લાજતા.

ઓધવજી આવજો તેડી, અમે કાંઇ નહિ કહું;
અમે એક આશાબંધુ, રાહોલાં થઇ રહું.
મજ વધુતા હસ્તિ તજી. ચડો ભમે તેજીએ;
જ્યારે જેશું પ્રીત કીજે, તેથી નવ લાજીએ
અમારૂં નામ લેજો, શું પ્રીત લજાવતાં;
મથુરાંમાં કુબજા વલવ, કાઇ નથી કાડાવતાં.
પ્રીત તરવાર બાંધી, પગ પાછો ભરે;
ઓધા તે પે મરણ ભલું, જીવીને શું કરે?
જહાં રસ પ્રીત નાંયે જોગતે પરવરે;
ઓધા કેમ સીંગને વને, અજા આવી ચરે?
ઓધવજી તમે આવ્યા, નીતિ ધર્મ જ્ઞેયમાં;
અમે ઘણું લાભ લાભ્યાં પંચ રસ પ્રીતમાં.
અમે હરિ પ્રીતે પામ્યાં, પ્રીત પણું જાણીએ;
ગ્રેહે શો પ્રીત વિના, હદે કેમ આણિએ?
આઘ વિચારીએ એ અમે આહીરડાં;
અમે રસ પ્રીત રીઝું, અઆચારી નેરડાં!
અમો રસ ગાન ગાનાં, ત્યારે હરિ નાચતા;
અમે સરવે ચરણે સેવી, રમી હરિ ગયતા.
હોએ કુળવત તેહેને, વિયોગત આવડે;
નહિ કુળ રીત નવી, શીખી તો નાવડે.
સરવસ એહેને સોંપ્યુ, ધીખુ શી સાધના;
ઓધા મન અનેક હોએ, કીને આરાધના
ઓધા હરિને એટલા દહાડા, જોઇ છાના રાખતાં;
એક તમ આગળ કહું છું, રખે કેને દાખતા.
અમારો નાથ ઓધા, મથુરાં નથી ગયો;
તેને દુષ્ટ ન દેખે, આંખોમાં છપી રહ્યો.
સ્વરૂપ મંબંધ નહિ, જુઓ પોથાં કથી;
વ્રજમાં વિહાર કરે, તમે દીઠો નથી?
ઓધવજી નંદનંદન, વદન વિકાસતાં;
વ્રજમા વિહાર કરે, તમે નથી ભાળતા?
તમે વિમિત દીઠો, ઓધા અલામેલશું (?)
દીઠો હોએ તેમ જાણે, વેજ વિશ્રામશું

તમે જાણો કંસ માર્યો, તે કેશવ કરયો;
અમારો વેણુ વ્હાલો, વિહસી મન વરયો.
ભલુ જાણે તેહ જાણું, સઘળે ફરો સખે,
અમો વ્રજ નારી વિના, એહને કોણ ઓળખે ?
ઓધા હરિ રસિક રમણ, વ્રજ ભીયા કહા વશે;
અમારી વ્રજ એહવી, આકૃષિએ આવશે.
ઓધવજી સાનજો નિહે, સંબધની વાતડી;
એણે હરિએ રાસ રચ્યો, શરદની રાતડી
એણે હરિએ વેણુ વાઇ, વિંદ્રાવન તેડીયા,
મધુરો નાદ સુણી, ક્ષણુ તવ હેડીઆ
એણે કહ્યું મધરાતે, ઇહા કેમ આવીઆ,
એણે હરિએ માન ન દીધુ, ઘણું લજાવીઆ.
ત્યારે એમ હાથ જોડી, કહ્યુ સુણો કાંનજી,
તમ વિના પ્રીત ગરેની, તજી નાથજી
અમારા દીનવચન, સુણી હરિ હરપા,
રમ્યા બોલ્યા ત્યારે, અંગ પરસ્સાદીયા
ફર્યા હર્યા કુદડી રમ્યા, આપ મીચામણી;
ઓધવજી એણીએ કૃષ્ણે, મહેલ્યા છુ કામણી
એણી હરિએ નાના થકા અમારા મન હર્યા;
એ ના હવે દ્રોહો થીઓ, અમો ઘેલા કર્યા
પ્રીતે કુપ લોક લજ્યા, તે તો અમે પરહરી,
ઓધવજી એમ થઇ, એને અમે અનુસરી.
અમને સાભરે ઓધા, એને અમે વિસર્યા;
અમે તો મહેની વીથી સરવ તજી નિસર્યા
એહને નાર ઘણી, અમ જેવી કોઇ,
ઓધવજી એહેવુ વાહ્લું, અમને કોઇ નહિ
જુડા લોક બોલે જુઠ્ઠ, વેણુ વગોઇને;
ઓધા અમે સાભળી કાને, રહેતા ચૂપ રેઇને
હવે શુ બીજુ જોઇએ એહવા હરિ જોઇને,
એણે ગિરધારીએ ઓધા, લીધા મન મોહીને

b. ઓધવ વચન.

ઓધવજી કહે સાંભળો પ્રભુ, ગોપી કથા વળી;
તમારા સ્નેહ સંબંધે, સર્વે વ્રજ સાહ્ણી.
જેણે તમો દીઠા, તેવા તમો તન છો;
તમારા વ્રજ જન, તેણે તમો ધન છો.
કોયે ગત કળી ન જાયે, ગોપીના પ્રેમની;
વેદ શીર વ્યાસ વાંહો, છળી રસ પ્રેમની.
વેદ એહેને શું વદે, એહે વિધ પરજળી;
ગોપી જન સુભટ સુરા, અબળા મહાબળી.
તે તો ત્રિલોકમાં નહિ, જે ગોકુળ ગલી;
પ્રભુ તમે પ્રકટ વસો, વૈકુંઠ છે વેગળી.
સુખ સનકાદિક ગાએ, સુણો હો હરિ;
કહો કોણ ભગતિ કેહેવી, ગોપીની બરોબરી.
શુક મુનિ વ્યાસ મળી, વિધિ કહે વેદમાં;
તે તો ગોપીએ દુર કર્યાં, ભીની રસ ભેદમાં
હું મહા મૂઢમતિ પ્રભુ, વ્રજ નિંદા કરી;
માહા અપરાધ પડ્યો, છુટ્યા પાપે કરી.
મેહુ તો કોઇ લહુ નહિ, માહા કર્મે જડ હતો;
વ્રજપદ રજ વંદી, હવે થાઉં છતો.
વિધિ કર્મ ભંગ હોશે, એહેવું મન જાણતો;
પ્રભુજી તમને વલ્લભ, તેને વીખ આણતો.
તેને તમે તેહવું કરો, જેએ જુદાં આચરે;
પ્રભુ સતસંગ વિના, જીવ ભુધા મરે.
તમને તેવા જાણે, જેહેને સતસંગ છે;
જેહનું એક મન હરિ, તેહને મન રંગ છે.
જેહેને વશ છો તમો, તેહને મન પ્રીત છે;
ધિક વ્રજજન વિના, સહુ પશુ રીત છે.
તમારી ભગતિ નહિ, ગોપીજન વિના;
પ્રભુ તમે કેમ ભમો, નરે વ્રજનારમાં
જેવા તમે વ્રજને વાંધા, એવા કેને કહો;
વ્રજજન રોહવા થકી, તમે ભગમા રહો

C. કવિ વચન.

ઓધવે વ્રજનું કહાવ્યું, હરિએ સર્વ મન ધર્યું;
એહને સ્વરૂપ ધામ, કર્મ જડ શું કરૂં.
અન્ય ઉપાસી જન, તેણે વરો થીઓ;
વ્રજના વા'લા હતા, ત્હાં હાં મેલી ગયો
જે જન અનમી હું તો, તેણે ગોકુળ લહ્યા;
પ્રભુ કર્મ જડથી ખીહીના, તેણે છાના રહ્યા.
વળી મહા રસીકજન, થઇ મહે વ્યાપની;
પ્રભુજીએ એમ જાણું, દીવાની આમ દી.
તેણે હેત વલવકુળે, વ્રહે ધારી આવીયાં;
મળી વ્રજ નાર તીહાં, મોતીડે વધાવીયાં.
ગુણી જણ નાચે ગાયે, મન પોહોતી રળી;
ફરી રસમાં રમાડી, વ્રજ વેગા વળી.
તીલક છાપા માળા, સાધી ને પ્રકાશીયું;
પ્રગટયા શ્રીવિઠ્ઠલેશ, ગોકુળ ફરી વાસીયું.
એરે સખી ક્હાન પામ્યા, ભલે આવ્યા ફરી;
મહા ધન વ્રજજન, તેહને વશ સદા હરિ.
જેશું જેમ હતાં, તેશું તેમ મળ્યા;
દેહીનાં દુઃખ ભાગીયાં, મન માગ્યા ફળ્યા.
અતિ આનંદ ઓચ્છવ, વ્રજ વધામણાં;
ભગવત વિગત કરી, મહા કળાકાળમાં
વ્રજમાં ભગતિ ઘણી, એ સર્વે જાણે સહી;
વલવ એ રસીકજન, તેણે લીલા કરી.
ક્રીહાં રસ પ્રીત નહોતી, વ્રજથી પરવરી;
જેણે વિઠ્ઠલેશ જાણ્યા, તેના પાપ થાએ અરી
જેણે એના ચરણ સેવા, બુદ્ધિ મહાદેવ રે;
વ્રજ જન સદા ભજે, મહારસ કામરી.
જુગો જુગ રાજ કરો, ગોકુળ ગામરી;
માહા રસસિંધુ માંહે, ચરકલે ચાંચ ભરી.
તેણે કાઇ થોડું ન થાએ, વ્રજની લીલા વિસ્તારી;
વ્રજની ઉંચી દીશા, શોક નહિ મન ધરી.

તે માંહેથી કણુ કણી લઇ, રસિક ગીતા કરી;
તમારા ભજજન, તેહને વશ સદા હરી.
તેહનો હું દાસ થાઉં, પૂરો મન આશ છે;
જે ગાએ રસિક ગીતા, તેહને પ્રભુ સાહે છે.
વલ્લવ પ્રતાપ સદા, ભજ વધામણાં;
જુગો જુગ રાજ કરો, ભીમ લીએ ભામણાં

2. *From* હરિલીલા ષોડશ કળા.

1. The boat to cross over the ocean of life.

ચોપાઇ.

ભવસાગર દુસ્તર અપાર, તેહ તણો નહિ લાભે પાર;
તૃષ્ણા જલચર મદ મસ્તર, કામ ક્રોધ બણિયે મગર.
પાખળ માયા મોટી પાળે, વડવાનલ તે લોભ અગાળે;
આવા ગમન તે ભરણુ ઉભરણુ, અનેક લહરી જામણુ મરણુ.
હર્ષ શોક પર્વત વિશાળ, મદ મત્સર મમતા શેવાળ;
અતિ ઘણી આશા પાતક પક, તે દેખીને ઉપન્યો અકપ.
મનમાહે વિમાસણ કરી, એહ પાર કયમ પામિશ હરી;
જાણું કારણ સમ્યક્ સહી, વહાણ વિના ઉતરાયે નહીં.
કૃષ્ણ કથા કરીશ નિજ નાવ, દૃઢ શ્રદ્ધા ને નાગર ભાવ;
વિવેક કૃપમા લાંગર કરીશ, એણી પેર ભવસાગર ઉતરીશ.

2. Māyā

થડ વિષ્ણુ વૃક્ષ મહા એક ઉગ્યો, પ્રસરી શાખા પચ રે;
બીજ અંકુર બહુ ફળ ફૂલ્યા, ત્રિવિધે વિસ્તર સંચરે.
અલિક સંસાર જ છે રે અનોપમ, અજ્ઞાને પ્રતિ ભાસે રે;
સ્વપ્ને ધને કાલાતરે દીઠુ, મન ધરી વિશ્વાસ રે.
વિવેક વિચાર એ દૃઢ વિશ્વાસે, જ્ઞાન પ્રકાશે નાશ રે;
જાગ્યા પૂઠે મૂળ ન દેખે, ધન તણી શી આશ રે.
વાઝણીએ જ્યમ પુત્રજ જાયો, તે જાણે જાત્યધ રે.
અમાસ કેરી ગતડીએ દીઠો, સોળ કળાશુ ચદ રે,
જળ વિણ નદી વહે નિરંતર, પૂર ન પાછુ થાય રે.
વદન વિનાનો અળગત ખોવે, ખાદ્ય વિનાનો ઉજાય રે.
આકાશ ફૂલ્યો ફુલડે તવ, ઋત જણ મોર્યો વસંત રે;
સસલાને શિર શીંગડા, અણુજાયો નર બળવંત રે.

એહ વાણીએ જોય વિચારી, દીસે તે અણુછતું ભાસે રે;
ભીમ ભણે શ્રીરામ પસાયે, તેહને સદા પ્રકાશે રે.

3. The story of Prahlād.

ચોપાઇ

એકવાર સનકાદિક ચાર, તે પહોંત્યા વૈકુંઠ મુઝાર;
જાતા વાર્યા મુનિ સંતાપ, જય વિજયને દીધો શાપ.
ઋષિ વિનવિયા ભાવજ ધરી, તે ઉપરે અનુકંપા કરી;
પામિશ હરિપદ નિજ વિશ્રામ, ત્રીજે જન્મ તમારો ઠામ.

પૂર્વછાયા.

હિરણ્યકશિપુ હિરણ્યાક્ષનો, પ્રથમ જન્મ ભૂપાળ;
બીજે રાવણ કુંભકર્ણ, દંતવક્ત્ર શિશુપાળ.
વધ દેખી હિરણ્યાક્ષનો, માતા પામી શોક;
પુત્ર જન્મ બહુ બોલીઆ, કીધો તેહ વિશોક.

ચોપાઇ.

હિરણ્યકશિપુ મન કરે વિચાર, તપ માડ્યું અતિ ઉગ્ર અપાર;
રહે નિરંતર વન મુઝાર, તજ્યું અન્ન ફળ ભોજન વાર.
એમ કરતાં દિન પોહોત્યા ઘણા, નખ ને કેશ ગયા શિર તણા;
બ્રહ્મા આવ્યા અંતર્ધાન, ઊઠ વત્સ માગો વરદાન.
ઘર બાહેર નભ ધરા મુઝાર, દેવ અસુર નર પનગ નાર;
સૂકે લીલે દિન કે રાત, મુજને મરણ ન આવે તાત.
માગ્યું તે આપ્યુ વરદાન, થયા વિરચી અંતર્ધાન;
હિરણ્યકશિપુ હરખે આવિયો, વેગે મેળાવો મેળિયો.
ક્રોધ કરી ચાલ્યો અસુરેન્દ્ર, યુદ્ધ કરીને જીત્યો ઇન્દ્ર;
દાસ્યા દેવ ધરીને કર, નાઠા તે પોહોત્યા વૈકુંઠ.
ભગવને જઇ કર્યા પ્રણામ, કર જોડીને વિનવ્યા સ્વામ;
હિરણ્યકશિપે પ્રભવ્યા અપાર, રાખ રાખ શ્રી વિશ્વાધાર.
વિષ્ણુ ભણે દેવો સાંભળો, કરીશ કાજ હું પાછા વળો;
સુનંદ દેવ આણુગે યદા, પાપી મરણ પામશે તદા.

હિરણ્યકશિપુતું બળ બહુ, મારી હાર મનાવ્યા સહુ;
છત્યા સુરનર પન્નગ લોક, પાળે રાજ્ય તણું ત્રૈલોક.
સુત પ્રલ્હાદ વડો તે તણો, ગુરુના પુત્ર કહે તે ભણો;
પિતા પ્રશંસી પૂછે વાત, શુ શું ભણિયા કહોની તાત.
વળતું વચન કહે પ્રલ્હાદ, કરી ન જાણું બીજો વાદ;
હરિનું નામ ન મૂકું ઘડી, સાચી વિદ્યા એ આવડી
કથા શ્રવણુ ને કીર્તન સાર, સ્મરણુ ભજવા તણો પ્રકાર;
અર્ચન વંદન સેવા ભેદ, સપ્પયપણું આતમ નેવેદ.
નવવિધિ ભક્તિ તણી મુરાર, સઘળા ભણવા માહે સાર;
સાંભળ સાચુ બોલું તાત, રુચી નહીં મુજ બીજી વાત.
પિતા ભણાવે સુત નિરગુણ, તુજને એ શિખ દે છે કવણ;
જેશું હું વાઢું સંગ્રામ, તૂં કા લે છે તેનું નામ.
પુત્ર પિતાશું વળતું વદે, વિષ્ણુ વસે સૌકાને હ્રદે;
અંતર્યામી રૂપે રહે, તે મુજને શીખમણુ કહે.

श्लोक।

शास्त्राविष्णुरशेषस्य जगतो हृदि. संस्थितः ।
तामृते कथितात्मानां ततः कः केन शिष्यते ॥

ચોપાઇ

અસુર ભણેરે નિષ્ઠુર પુત્ર, તું અવતરિયો મારા શત્રુ,
પિતા વચન મનમા નવ ધરે, વૈરી તણો પક્ષ અનુસરે.
વ્રત દાન તપ તીરથ બહુ, પુસ્તક પોથા થોથાં સહુ;
મુક્તિ સંપદા વાછું તાત, ભણૂ ગોવિંદ ગોવિંદ દિનરાત.

श्लोक

किं तात वेदागमशास्त्रचिंतनैस्तीर्थैः समस्तैरपि किं प्रयोजनैः ।
यदात्मनो, वांछितमुक्तिसंपदा गोविंद गोविंद इति स्फुटंरट ॥

ચોપાઇ.

હિરણ્યકશિપુ રોષે ઉધ્રસે, હોઠ બેહુ તે દંતે ડસે;
તેડયા સેવક કીધો સાદ, ગાડો તાડો એ પ્રલ્હાદ.

વચન સુણી લઇ ચાલ્યા તેહ, ગિરિ ગવ્હરમાં નાંખ્યો તેહ;
વૃક્ષ શિલા વળી મુદ્દગર માર, પણ પીડા નવ પામે લગાર.
પરિભવ સિંહ મહિષ ગજ વ્યાલ, વિષ હળાહળ પાવક જ્વાળ;
ભેદે નહીં વજ્રમય અંગ, રક્ષા કરે સ્વામી ગોવિંદ.

શ્લોક।

अरिर्मित्रं विषं पथ्यं अधर्मो धर्मतां व्रजेत् ।
त्वयि तुष्टे जगन्नाथ विपरीते विपर्ययः ॥

ચોપાઇ.

પાછો આણ્યો રાજદ્વાર, સેવક ભણે સ્વામિ અવિધાર;
અનેક પેરે દૂભ્યો સહી, એને ટીકી લાગે નહીં.
ગુરુના પુત્ર વિચિક્ષણ જેહ, શુંડામર્ક તેડાવ્યા તેહ;
વળી ભણવાને મૂક્યો એહ, રાજનીતિ ભણાવે તેહ.
હરિ પુરુષોત્તમ પરમાનંદ, કેશવ કૃષ્ણ મુરારિ મુકુંદ;
સત્ય સનાતન રાઘવ રામ, જીભે જપે ગોવિંદ ગુણ ગ્રામ.
મોટા રાજા એક મુકુંદ, ભવ ભય ભંજન શ્રી ગોવિંદ;
તે ત્યાં નિત્ય ભણે પ્રલ્હાદ, બીજો છાંડે વાદવિવાદ.
એકવાર સૂની નિશાળ, તેડયા સઘળા નાના બાળ;
અહર્નિશિ ધ્યાઓ શ્રી ગોપાળ, બીજું ભણવું આળ પંપાળ.
વળતા બાળક બોલ્યા સાર, એ સીધો છે સૂત્ર વિચાર;
વેદ જાણવા સ્વર વ્યંજન, અમો ભણું અક્ષર બાવન.
ભણે પ્રલ્હાદ સુણો રે મિત્ર, તમો ભણો છો તે કોણ સૂત્ર;
સિધો વર્ણું વ્યાપક નિર્વાણ, ક્ષરે નહીં તે અક્ષર જાણ
નારદ તણા વચન છે જેહ, સુણો ઉપદેશ કહું છું તેહ;
બાળપણે સેવો દેવેશ, વિષય ન વ્યાપે યૌવન વેશ.
વાંછે પુત્ર કલત્ર સંયોગ, મિત્ર પશુ ધન નાના ભોગ;
રાગદ્વેષ તૃષ્ણા અહંકાર, મત્સર મૃષા હર્ષ અપાર.
કામ ક્રોધ મદ લોભ વિશાલ, આશા બંધન માયા જાલ,
મસ્તક કુટુંબ તણો બહુ ભાર, ચિંતા વ્યાકુલ ગૃહ વ્યાપાર.

વિષ્ણુ વારતા નવ સાભરે, મન માકડ તે દશ દિશિ ફરે,
છાડી જાયે યૌવન વેષ, પૂઠે જરા કરેજ પ્રવેશ.
જરા શાકિની દોષ અગાધ, જમસે આવે સઘળી વ્યાધ;
ઇંદ્રિય સકળ હીનગત થઇ, બળ બુદ્ધિ ને પરાક્રમ નહીં.
ઢીલી ત્વચા સિનરિયા ગાલ, શિર કંપે, ચખ ગળે અપાર;
દશન રહિત મુખ જર્જર ગાત્ર, શોક મોહ પીડે દિન રાત્ર
પુત્ર કલત્ર આદર નવ કરે, બેઠા પરવશ પેટજ ભરે;
ભૂખ્યા તરસ્યા નહિ સંભાળ, લજ્જા રહિત થયા ગૃહપાળ.
સગા સંબંધી ન કરે વાત, ઘરડો બળદ જ્યમ કાઢી નાથ;
તોહે જાણે હૂ ઘર ધણી, મત વળગી મમતા પાપિણી
કાળ પોહોતે પામે મરણ, યમ યાતના વળી અવતરણ;
યૌવન જરા મરણ ભયપાશ, વળી અધોમુખ ઉદર નિવાસ.
સ્વર્ગ ધરા પુનરપિ પાતાળ, જાણે રેહેંટ તણી ઘટમાળ,
એણિ પેર ફેરા ફરે અપાર, ભવસાગર નવ પામે પાર.
સાચી વાત સાંભળો સહી, વિષ્ણુ વિના છૂટીએ નહીં,
ક્ષણ ભંગુર છે અસ્થિર દેહ, સેવો નિત્ય આતમા તેહ.
એક સદોદિત સર્વાવાસ, સત્ય સનાતન સ્વય પ્રકાશ;
અનત અંતરયામી હરિ, બીજી વિદ્યા મૂકો પરી
એણી પેર વચન વિવેક વિચાર, હરિ ઓળખવા તણો પ્રકાર;
દયા કરીને દીધી શીખ, સઘળા કીધા આપ સરીખ.
આવ્યા ગુરૂ દીઠો પ્રલ્હાદ, કરતો વિષ્ણુ કથા સંવાદ;
મનમાહે વિમાસણ થઇ, પગની જવાળા મસ્તક ગઇ
અરે કુબુદ્ધી કૂડુ કર્યું, એકજ તું વઢયે નવ સરયુ,
વણસાડી સઘળી નીશાળ, રોષે ભરિને દીધી ગાળ.
લેઇ ચાલ્યા બાહે ધરી, રાવ રાય આગળ જઇ કરી,
પૂરવ કથા તણી પેર કહી, શીખ અમારી માને નહીં.
હિરણ્યકશિપુ કહે રે દુષ્ટ, મુજ ભય તુજને નહિ પાપિષ્ટ;
હુ ટાળુ તુજ જાણી બાળ, મરણ તણો તુજ આવ્યો કાળ.
ભણે પ્રલ્હાદ કહું એક વાત, દૂખ કેઈ કારણ મન તાત;
અતર્યામી મારો સ્વામ, મરણ તણે તેણે રૂંધ્યો ઠામ
પુત્ર કરે છે કૂડો ભાવ, કયા છે તારો સ્વામી ધ્યાવ;
બેઠા રહેશે તારો સ્વામ, હવડા ટાળિશ તારો ઠામ

ભણે પ્રહ્લાદ પિતા અવિધાર, કાલ સર્પ કહિયે સંસાર;
તે તો તને મૂકશે નહીં, હરિ ઓળખ તો છૂટે સહી.
એવું વચને ઉપન્યો વિષાદ, કોપ કરી સાહ્યો પ્રહ્લાદ,
વધ કરવા કીધો પ્રારંભ, બાંધ્યો લોહ સરીસો સ્થંભ
કયાં તારો સ્વામી પ્રહ્લાદ, ગાઢે કરની તેને સાદ;
કટકા સહસ્ર કરિશ તુજ દેહ, દેખિશ આડો થાનો તેહ
મારો સ્વામી જે મેં કહ્યો, સ્થાવર જંગમ વ્યાપી રહ્યો,
સાચું વચન કહું વળી એહ, સ્થંભ માહિ બેઠો છે તેહ

श्लोक।

मूतानि विष्णुर्भुवनानि विष्णु.
वनानि विष्णुर्गहनानि विष्णु ।
रात्रौ दिवा स्त्रीपुरुषेपु विष्णु
यन्नास्ति नास्तिरिति देव विष्णु. ॥

ચોપાઇ.

તારો સ્વામી સમગ અપાર, જાણીશું જો કરશે વ્હાર;
તેડ તેડ તાળે દુખ સાત, જમલી બૂસ્ટર જમલો ગાલ
ઊઠયો અસુર ધરીને ક્રોધ, રાતા લોચન ભગવત યોધ,
વજ્ર સરીખું કાઢ્યું અસી, વેગે ઉપર આવ્યો ધસી

श्लोक

प्रतीज्ञा तव गोविंद मद्भक्तो नावसीदति ।
इति सस्मृत्य सस्मृत्य प्राणे सधारयाम्यहं ॥

ચોપાઇ

શ્રીપતિ સેવક વાણી સુણી, પતિજ્ઞા પાળી આપણી,
સ્થંભ ફોડી નીસરિયા હરી, પ્રગટ્યું રૂપ પુરુષ કેસરી
શ્રી નૃસિંહ કોપે ધડ હડે, અરિ કોટ કોશીસા પડે;
ગર્જિત કરે બગાઇ બહુ, દેવ અસુર દલ નાઠું સહુ.

ગવ્હર ગુફા સરીખું વયણ, જ્વળતો પાવક બેહૂ નયણ;
કરનખ દશન અતિ વિકરાલ, અસુરાયણ કુળ કેરો કાળ
શંકા અસુર તણા મન માંહે, પલાયન તણો કરે ઉપાય;
ઝડપીને લીધો જગનાથ, ચડપો કોપ સોંચાણા હાથ.
લઇ ઉત્સંગે ફડકયો તેહ, નખે વિફૂરી સઘળી દેહ;
પિધું રુધિર ને ફોડયું પેટ, બોળે થકી નાંખીયો હેઠ.
સહુ સંધાણુ જૂજવું કર્યું, માસ મેદ કાળજ કાઢિયુ;
ગળા માંહે ઘાલી અંતરાળ, સોહે યથા કમળની માળ.

પૂર્વછાયા

વપુ દેખી નરસિંહનું, મુનિવર સુર નર નાર;
કોય ન આવે આસને, અતિ ઉગ્ર રૂપ અપાર.
દેવ ભણે શ્રી સાભળો, સંતોખો હરિ ભૂપ;
કહે કમળા હું કયમ કઇ, બીહું જોઇને રૂપ.
શ્રી નૃસિંહ ક્રોધજ તજો, સ્વામી કરો પ્રસાદ;
કર જોડીને વીનવે, સ્તવન કરે પ્રલ્હાદ.

રાગ દેશાખ.

તું હરિ છે એક સનાતન, ભક્ત વત્સલ ભગવત;
સર્વે ભૂતને રહે વસે, અંતર્યામિ તું અનંત.
કર જોડી પ્રલ્હાદ ભણે, જી સ્વામી કીજે સાર;
સચરાચર તમ રૂપજ દીસે, ભક્ત કારજ અવતાર.
મુનિવર દેવ મહાજન સહુ નર, પન્નગ પતિ યોગેંદ્ર;
વિદ્યાધર સિદ્ધ સહુ સેવિત, તારા ચરણ મુકુંદ.
રૂપ અસંભવ નાથ સંવરી; છાંડો ક્રોધ કૃપાળ;
ભીમ ભણે સ્વામી શ્રીનાથે, પ્રલ્હાદની કીધી સંભાળ.

4. The Slaying of Putana

પૂર્વછાયા

માસીનું મન ઓળખ્યું, હરખ્યા શ્યામલ વર્ણ;
રમતા આવ્યા આસને, કરવાને પયપાન.

બોલે બોલ કોડામણા, મન માંહે બહુ પાપ;
લીધો વાંસે દોરડો, બોજો થયો તે સાપ.
મુખ જોયું માસી તણું, વદને અંગુઠો ચર્ણ;
સિંહ તણે ઘેર પરોણો, જાણે આવ્યો હર્ણ.

ચોપાઇ.

વિખ હલાહલ ભરિયું જેહ, સ્તન મુખ માંહે ધરિયો તેહ;
કર બીડી ધાવ્યા શ્રીરંગ, ઢીલાં કીધાં આડે અંગ.
ધરે શાકિની વળગી સહી, વિછોડતાં વિછૂટે નહીં;
મૂક મૂક કેશવ તમ દાસ, વળી નહિ આવું તારિ પાસ.
સમ્યક હુંય વરાંશી મૂળ, ચોળી પેટ ઉપાડ્યું શૂળ;
મારણ આવી પામી મૃત્ય, ચૂકી ઘર કેરૂં હું કૃત્ય.
મૂક મૂક કહેતાં એ વાત, શોષી લીધાં સઘળાં ગાત્ર;
અંતઃકરણ આરોગ્યા હરી, જાણે કાક બોગવ્યું કરી.
મરતાં કીધું મોટું તન, બાળક ધાવે શામળ વન;
તે ઉપરે સોહ્યા શ્રીરંગ, જાણે રે મસ્તકે શિવલિંગ.

પૂર્વછાયા.

મરતાં કીધું જોઇએ, દર્શન શાલિગ્રામ;
ને તન ઉપરે પૂતના, મૂર્તિવંતા શ્યામ.

ચોપાઇ.

વેગે આવ્યા સૌ ગોવાળ, ઉંચા ચઢી ઉતાર્યું બાળ;
ગોકુળ વર્ત્યો જયજયકાર, ગાયે ગોપી મંગળ સાર.
માંહોમાંહે કરે સંવાદ, એક ભણે અંબિકા પ્રસાદ;
એક ભણે માતાનું કર્મ, નંદતણું બહુ પોતે ધર્મ.
એક કરે ખડી ચાપડી, એક બાંધે બાળકને રાખડી;
આપણને ત્રુઠયા જગનાથ, અંતરે દીધો આડો હાથ.
મોઇ પડી પૂતના જેહ, કટકા કરીને બાળી દેહ;
પરિમળ જશો હવેક્યો અગર, તેણે સુગંધે મોહ્યું નગર.

દુહા-સોરઠા

છેજ અનંત ઉદાર, પાત્ર કુપાત્ર જાણે નહીં;
પાપ કરંતી નાર, નરક નિવારી પૂતના.
ભૂધર ભક્તિ કાજ, કુલ ક્રિયા જોયે નહીં;
લંકા કેરૂં રાજ, રાક્ષસ રોશે આપિયું.
સારે સેવક કાજ, સમર્થ સ્વામી શંખધર;
સ્થિર થાપ્યો પ્રલ્હાદ, અસુર ભણી ન ઉવેખિયો.

ચોપાઇ

ધન્ય ધન્ય નારી પૂતના, પરિભવ છૂટી યમદૂતના;
ટળ્યું સંસાર તણું એ દુઃખ, વૈર કરંતાં પામી મોક્ષ.
સમરથ સ્વામી શ્રી ભગવાન, વેરીને આપે સ્વસ્થાન;
કાળકૂટ વિષ પાયું જેહ, માતાની ગતિ પામી તેહ.

5. *Mirānbai* (1499-1547.)

A mass of pseudo-historical tradition and legend has grown round the name of the greatest woman writer of any vernacular in India. Even her traditional date and the name of her husband are wrongly given Tradition Mentions Rānā Kumbhā as her husband but she was really the the wife of Kumar Bhojarāj, the eldest son of Rāṇā Sangram Singh, the heroic chief who fought against Baber. Rānā Sanga (to call him by his more popular name) was the grandson of Rāṇā Kumbha, whom legend mentions as the husband of Mirān* Miran was the the daughter of Ratan Singh a younger prince of the royal house of Jodhpur † of the clan of Rathors and was born, A. D. 1499, in the village of Kudki in the district of Medta, which was under the governship of her father at that time. She was married in A D 1517 into the Royal house of Chitor, with which family her own had been closely united during a great many generations previous. In her father's home and from her earliest childhood she had seen the worship of Krishna performed daily, for her grandfather Dudāji who was a great devotee of the Divine Cowherd. Mirān assisted very joyfully at all these daily acts of worship.

* The whole question is ably discussed in a monograph on [illegible] by Pranasukhram Nirgunram Mehta (published in the Sayaji Sahityamala, Baroda, 1918 A. D

† He was the grandson of Rao Jodha, the founder of Jodhpur

Mirān's songs have been current in three vernaculars—Hindi, Marwari and Gujarati* And during the centuries that have elapsed since her time a great lot of mixing of dialects in her songs has come about. It is probable, however, that she herself, a Rajputani, used the mixture of these three dialects in her later years. But her very popularity in all these three vernaculars has made it extremely difficult to determine what is her own genuine work, and what is later forgery. Women have especially delighted in writing down verses depicting the deep yearnings of their hearts and by adding in the last line the words characteristic of Mirān—મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર—to pass them off as her work Many of the songs dealing with the miracles, with which later times have embellished her life story, seem to have had such a spurious origin. In some cases glaring anachronisms betray them, but in the vast majority we have no means of making out the genuine from the imitation. There are, however, enough of genuine ones† which tell us of the secret springs of a devoted heart. Disillusioned in the joys of life, the virgin widow takes refuge in the chosen husband of her childhood—her beloved Girdhar and gains a contentment and peace thereby which the proudest queen of Chitor never possessed. The language is always homely and direct, for she spoke not to cultured Pandits but to the masses of her fellow men and women, and *they* have responded to her philoso-

* In the selections below I have chosen from all the three languages

† In the selections here there has been no definite attempt made to ensure only the genuine verses being chosen

and holy men which she entertained But in proportion to the undiscerning harshness of the Rānās, Mirān's fame for piery and loving kindness began to spread; and she, whom they thought to be a blot on the unsullied honour of Mewar, was destined to be the greatest glory of a glorious race. Legends have probably ascribed the hasrh measures of her brothers-in-law to her husband. She was ultimately obliged (according to some, commanded) to leave Chitor; so she went back to her childhood's home at Medtā where her uncle Viramji was ruling. But here too she was not allowed to live her life as she liked best, such was the rigid code of propriety at the Rajput Court, and so she ultimately had to turn her wearied heart towards Brindaban, the home of her beloved Girdharlal. But her wanderings were not yet over. She lived for a time (so the story goes) in Kashi before she reached Brindaban. But her last earthly home was Dwarka, also closely knit with the name of Krishna. Here her last days were passed in fullest enjoyment of peace and in the worship of her beloved God. The date of her death is not quite certain, but the probability is that it took place in A.D. 1547, as all stories about her cease a couple of years before this date. Legend says that she was bodily absorbed into the image of Krishna while singing her last song.

(૧)

[The following piece is said to have been composed when she first obtained, after a deal of trouble and even after fasting for some days, the first great object she desired–a small clay image of Girdhar, which belonged to a wandering ascetic. She was quite a child at that time.]

રામ રતન ધન પાયો મૈયા, મૈં તો રામ રતન ધન પાયો.
ખરચે ન ખૂટે વાંકુ, ચોર ન લૂટે, દિન દિન હોત સવાગો. મૈયા.
નીર ન ડૂબે વાંકુ, અગ્નિ ન જાલે, ધરણી ધર્યો ન સમાયો, મૈયા.
નાવડા નાવ ભજનકી બતિયા, ભવસાગરસે તાર્યો. મૈયા.
મીરાંબાઇ પ્રભુ ગિરધર શરણે, ચરણ કમલ ચિત્ત લાગો. મૈયા.

(૨)

કાનુડે ન જાણી મોરી પીર, બાઈ હું તો બાળ કુંવારી રે;
કાનુડે ન જાણી મોરી પીર. ટેક.
જલ રે જમનાં અમે પાણીડાં ગયા'તા વાહલા, કાનુડે ઉડાડ્યાં આછાં નીર;
ઉડ્યાં ફરરરરરરરર રે. કાનુડે૦
વૃંદારે વનમાં વા'લે રાસ રચ્યો છે, સોળસેં ગોપીનાં તાણ્યાં ચીર;
ફાટ્યાં ચરરરરરરરર રે. કાનુડે૦
હું વરણાગી કાહાના તમારા રે નામની રે, કાનુડે માર્યાં છે અમને તીર;
વાગ્યાં અરરરરરરરર રે. કાનુડે૦
બાઇ મીરાં' પ્રભુ ગીરધર નાગર, કાનુડે બાળીને કીધી ઉંચે ગીર;
રાખ ઉડે ફરરરરરરરર રે. કાનુડે૦

(૩)

મુખડાની માયા લાગી રે, મોહન પ્યારા મુખડાની માયા લાગી રે ટેક.
મુખડું મેં જોયું તારુ, આ જગતડુ થયુ ખારુ;
મન મારુ રહ્યું ન્યારુ રે, મોહન પ્યારા૦
સંસારીનું સુખ એવું, ઝાંઝવાના નીર જેવું;
તેને તુચ્છ કરી ફરી રે; મોહન પ્યારા૦

સંસારીનું સુખ કાચું, પરણીને રંડાવું પાછું;
તેને ઘેર શિદ જાઇએ રે; મોહન પ્યારા૦
પરણું તો પ્રીતમ પ્યારો, અખંડ સૌભાગ્ય મારો;
રાંડવાનો બે ટાળ્યો રે; મોહન પ્યારા૦
મીરાંબાઈ બલિહારી તારી, આશા એક મને ઉરધારી;
હવે હું તો બડભાગી રે; મોહન પ્યારા૦

(૪)

[The following five pieces represent a conversation between Mirān and her sister-in-law Udābāi about the former's constantly being in the company of the Saints and other devotees of Krishna. Her sister-in-law tells her that she is bringing shame upon the unsullied honour of the proudest family of Rājasthān. But Mirān replies readily to all her objections. Legend also adds that Udā was ultimately converted to Mirān's views and was of great help in mitigating the rigours of the harsh treatment given to her.]

(ક)

ઊદા—ભાભી મીરાં કુલને લગાઇ ગાલ, ઇડર ગઢકા આયાજી ઓલંબા
મીરાં—બાઇ ઊદા થાંરે મ્હારે નાતો નહિં, વાસો બરવાંકા આયાજી ઓલંબા
ઊદા—ભાભી મીરાં સાધાંકા સંગ નિવાર, સારો સહર થૅારી નિંદા કરે.
મીરાં—બાઇ ઊદા કરે તો પડ્યા ઝખ મારો, મન લાગો રમતા રામ સૂઁ.
ઊદા—ભાભી મીરાં પહેરાની મોત્યોંકા હાર, ગહણા પહરો રતન જડાવકા
મીરાં—બાઇ ઊદા છોડયો મૈં મોત્યૉંકા હાર, ગહણા તો પહર્યો સીલ સંતોપકા.
ઊદા—ભાભી મીરાં ઔરાં કે આવેજી આછી રેઠી જાન,
થૅારે આવે છૈ હરિજન પાવણા.
મીરાં—બાઇ ઊદા ચડ ચૌબારાં ઝાંક, સાધાંકી મંડલી લાગે સુહાવણી
ઊદા—ભાભી મીરાં લાજે લાજે ગઢ ચીતોડ, રાણોજી લાજે ગઢરા રાજવી.
મીરાં—બાઇ ઊદા તાર્યો તાર્યો ગઢ ચીતોડ, રાણાજી તાર્યા ગઢકા રાજવી.
ઊદા—ભાભી મીરાં લાજે લાજે થારોં માયન બાપ, પીહર લાજેજી થૅારો મેડતો
મીરાં—બાઇ ઊદા તાર્યા મૈં તો માયન બાપ, પીહર તાર્યોજી મેડતો.
ઊદા—ભાભી મીરાં રાણાજી કિયો છૈ થૅાં પર કોપ, રતન કચોલે વિષ ઘોલિયો.

મીરાં—બાઇ ઊદા ધોળ્યો તોં ઘોલણ દો, કર ચરણામૃત વાહી મૈં પીવસ્યાં
ઊદા— ભાભી મીરા દેખત ડૉહી મરજાય, યો વિષ કહિયે વાસક નાગકો
મીરાં—બાઇ ઉદા નહીં મ્હૉરે માયન બાપ, અમર ડાલી ધરતી ઝેલિયા.
ઊદા— ભાભી મીરાં રાણાજી ઊભા છે થૅારે દ્વાર, પોથી મૅાગે છે થારા જ્ઞાનકી
મીરાં—બાઇ ઊદા પોથી મ્હૅારી ખાડાકી ધાર, જ્ઞાન નિભારણ ગણ્યો હૈ નહીં.
ઊદા— ભાભી મીરા રાણાજીરો વચન ન લોય, ઊન રૂઠયાં ભાડી કોઉ નહીં.
મીરાં—બાઇ ઊદા રમાપતિ આવે મ્હારી ભીડ, અરજ કરૂં છૂ તાસૂ વીનતી.

(b)

ઊદા— થૅાને બરજ બરજ મૈ હારી, ભાભી માનો બાત હમારી.
રાણે રોસ કિયો થા ઉપર, સાધો મૈં મત જારી;
કુલકો દાગ લગૈ છૈ ભાભી, નિંદા હો રહી ભારી;
સાધાં રે સંગ બન બન ભટકો, લાજ ગુમાઇ સારી;
બડા ઘરા થે જનમ લિયો છૈ, નાચો દે દે તારી;
બર પાયો હિંદવાણે સૂરજ થૈં કાઇ માન ધારી;
મીરા ગિરધર સાધ સંગ તજ, ચલો હમારે લારી.

(c)

મીરાં— મ્હૅારે સિર પર સાલિગરામ, રાણાજી મ્હૅારો કાઇ કરસી.
મીરા સૅૂ રાણા તો કહી રે, સુણ મીરા મેરી બાત
સાધોકી સંગત છોડ દે રે, સખિયૅાં સબ સકુચાત.
મીરા ને સુન યૌ કહી રે, સુન રાણાજી બાત.
સાધ તો ભાઇ બાપ હમારે, સખિયૅાં કયૂં ઘબરાત.
જહરકા પ્યાલા ભેજિયા રે, દીજો મીરા હાથ;
અમૃત કરકે પી ગઇ રે, ભલી કરેં દીનાનાથ.
મીરા પ્યાલા પી લીયા રે, બોલી દોઉ કર જોડ;
તૈં તો મારણકી કરી રે, મેરી રાખણહારો ઓર.
આધે જોહડ કીચ હૈ રે, આધે જોહડ હૌજ;
આધે મીરાં એકલી રે, આધે રાણારી ફૌજ.
કામ ક્રોધકો ડાલકે રે, સીલ લીયે હથિયાર;
જીતી મીરાં એકલી રે, હારી રાણાકી ધાર.
કાચ ગિરિકા ચૌતરા રે, બૈઠે સાધ પચાસ,
જિનમેં મીરા એસી દમકે, લખ તારોમેં પરકાસ.

ટૅડા જબ વેલા દિયા રે, વેગી દિન્હા જાણ,
કુલકી તારણ અરતરી રે, ચલી હૈ પુષ્કર ન્હાણ.

(*d*)

મીરાં બાત નહીં જગ છાની, ઊદાબાઇ સમઝો સુધર સયાની.
સાધુ માત પિતા કુલ મેરે, સજન સનેહી જ્ઞાની,
સંત ચરનકી સરન રૈનદિન, સત્ત કહત હૂં બાની,
રાણાને સમઝાવો જાવો, મૈં તો બાત ન માની,
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, સંતો હાથ બિકાની.

(*e*)

ઊદાબાઇ-ભાભી બોલો બચન બિચારી.
સાધોંકી સંગત દુઃખ ભારી, માનો બાત હમારી,
છાપા તિલક ગલ હાર ઉતારો, પહિરો હાર જુહારી.
રતન જડિત પહિરો આભૂષણ, ભોગો ભોગ અપારી,
મીરાંજી થેં ચલો મહેલમેં, થાંને સોગન મ્હારી.
મીરાંબાઇ-ભાવ ભગત ભૂષણ સજે, સીલ સંતોષ સિંગાર,
ઓઢી ચૂનર પ્રેમકી, ગિરધરજી ભરતાર.
ઊદાબાઈ મન સમઝ, જાવો અપને ધામ,
રાજપાટ ભોગો તુમ્હીં, હમેં ન તાસૂં કામ.

(૫)

અબ નહિં માનૂ રાણા થાંરી, મૈં વર પાયો ગિરધારી,
મનિ કપૂરકી એક ગતિ હૈ, કોઊ કહો હજારી;
કંકર કંચન એક ગતિ હૈ, ગુંજ મિરચ ઇક સારી.
અનડ ધણી કો સરણો લીનો, હાથ સુમિરની ધારી;
જોગ લિયો જબ કયા દિલગીરી, ગુરુ પાયો નિજ ભારી.
સાધૂ સંગત મહેં દિલ રાજી, ભઇ કુટુંબ સૂઁ ન્યારી;
ક્રોડ બાર સમઝાવો મોકું, ચાલૂંગી બુદ્ધ હમારી.
રતન જડિતકી ટોપી સિર પૈ, હાર કંઠકો ભારી;
ચરણ ઘૂંઘરૂ ઘમસ પડત હૈ, મ્હૈં કરાં સ્યામ સૂઁપારી.

લાજ સરમ સબહી મૈ હરી, યોં તન ચરણુ અધારી;
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર ઝક મારો ગંસારી.

(૬)

રાણાજી રે ક્યાને રાખો મોસૂં બેર.
રાણાજી મ્હાને અસા લગત હૈ, જયૂં બિરછન મેં કેર;
મારૂ ઘર મેવાડ મેડતો, ત્યાગ દિયો થાંયો સહેર
થાંરે રૂસ્યાં રાણા કુછ નહિં બિગડે, અબ હરિ કીન્હીં મેહર;
મીરા કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, હઠ કર પી ગઇ જહર.

(૭)

મીરા મગન ભઇ હરીકે ગુણુ ગાય.
સાપ પિટારા રાણા ભેજ્યા, મીરા હાથ દિયો જાય;
ન્હાય ધોય જબ દેખણુ લાગી, સાલીગરામ ગઇ પાય.
જહરકા પ્યાલા રાણા ભેજ્યા, અમૃત દીન્હ બનાય;
ન્હાય ધોય જબ પીવણુ લાગી, હો અમર અઁચાય.
સૂલ સેજ રાણાને ભેજી, દીજ્યો મીરા સુલાય;
સાંઝ ભઇ મીરા સોવણુ લાગી, માનો ફૂલ બિછાય.
મીરા કે પ્રભુ સદા સહાઇ, રાખે વિઘન હટાય;
ભજન ભાવમેં મસ્ત ડોલતી, ગિરધર પૈ બલી જાય.

(૮)

સીસ્યોધા રાણો, પ્યાલો મ્હૅાને ક્યૂ રે પઠાયો;
ભલી બુરી તો મૈ નહિં કીન્હીં, રાણા ક્યૂં હૈ રિસાયો.
થાંને મ્હૅાને દેહ દિની હૈ, જયાંરો હરિ ગુણુ ગાયો;
કનક કટોરે લે વિષ ઘોલ્યો, દયારામ પડો લાયો.
અહી ઉઠી તો મૈં નહિં રાણા, જદ યદ બ્રહ્માંડ છાયો;
મેડતિયા ઘર જન્મ લિયો હૈ, મીરા નામ કહાયો.
પ્રહલાદકી પ્રતિજ્ઞા રાખી, ખંભ ફાડ વેગ ધાયો;
મીરા કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, જનકે બિરદ બઢાયો.

(૯)

છે રાણાજી રે, બીજાને મારે શું કરવું છે;
ધ્યાન ધણીનું ધરવું છે રે, બીજાને મારે શું કરવું છે.
ઉંડા સાગરનો સંગ ન કરીએ રાણા, કાંઠે બેસી બેસીને નાહીયે છે;
પ્રભાતે ઉઠી મારે ન્હાવું ને ધોવું રાણા, ધ્યાન ધણીનું ધરવું છે.
હીરનાં ચીર મારે કામ ન આવે રાણા, ભગવી ચાદરે મ્હારે ફરવું છે;
સોનાનો થાળ મારે કામ ન આવે રાણા, તુળસીની માળાએ મારે તરવું છે.
મંદિર માળિયાં મારે કામ ન આવે રાણા, પડેલી ઝુંપડીમાં મારે મરવું છે;
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર રાણા; વર વિઠ્ઠલને મારે વરવું છે.

(૧૦)

ગોવિંદો પ્રાણ અમારો રે, મને જગ લાગ્યો ખારો રે;
મને મારો રામજી ભાવે રે, બીજો મારી નજરે ન આવે રે.
મીરાંબાઇના મહેલમાં રે, હરિ સંતનનો વાસ;
કપટીથી હરિ દૂર વસે, મારા સંતન કેરી પાસ. ગોવિંદો.
રાણોજી કાગળ મોકલે રે, દો રાણી મીરાંને હાથ;
સાધુની સંગત છોડી દ્યો, તમ વસોને અમારે સાથ. ગોવિંદો.
મીરાંબાઇ કાગળ મોકલે રે, દેજો રાણાજીને હાથ;
રાજપાટ તમે છોડી રાણાજી, વસો સાધુને સાથ. ગોવિંદો.
વિષનો પ્યાલો રાણે મોકલ્યો રે, દેજો મીરાંને હાથ;
અમૃત જાણી મીરાં પી ગયાં, જેને સહાય શ્રી વિશ્વનો નાથ. ગોવિંદો.
સાંઢવાળા સાંઢ શણગારજે રે, જાવું સો સો રે કોશ;
રાણાજીના દેશમાં મારે, જળ રે પીવાનો દોષ. ગોવિંદો.
ડાબો મેલ્યો મેવાડ રે, મીરાં ગઇ પશ્ચિમમાંય;
સરવ છોડી મીરાં નીસરયાં, જેનું માયામાં મનડું ન કાંય. ગોવિંદો.
સાસુ અમારી સુષુમણા રે, સસરો પ્રેમ સંતોષ;
જેઠ જગજીવન જગતમાં મારો, નાવલિયો નિર્દોષ. ગોવિંદો.
ચુંદડી ઓઢું ત્યારે રંગ ચુવે રે, રંગ બેરંગી હોય;
ઓઢું હું કાળો કાંબળો, દુજો દાગ ન લાગે કોય. ગોવિંદો.
મીરાં હરિની લાડણી રે, રહેતી સંત હજૂર;
સાધુ સંઘાતે સ્નેહ ઘણો, પેલા કપટીથી દીલ દૂર. ગોવિંદો.

(૧૧)

આજ મારે સાધુ જનનો સંગ રે રાણા, મારાં ભાગ્ય ભળ્યાં રે. આજ
સાધુ જનનો સંગ જો કરીએ પિયાજી, ચડે તે ચોગણો રંગ રે. મારાં
સાકુટ જનનો સંગ ન કરિયે પિયાજી, પાડે ભજનમાં ભંગ રે. મારાં
અડસઠ તિરથ સંતોને ચરણે પિયાજી, કોટિ કાશી ને કોટિ ગંગ રે. મારાં
નિંદા કરશે તે તો નર્ક કુંડમાં જાશે પિયાજી, થશે આંધળાં અપંગ રે. મારાં
મીરાં કે' ગિરિધરના ગુણ ગાઓ પિયાજી, સંતોની રજમાં શીર સંગ રે. મારાં

(૧૨)

પ્રીત પૂરવનીને શું કરું, ઓ રાણાજી, મારી પ્રીત પૂરવનીને શું કરુ;
હો મેવાડા રાણા, મનડું લોભાણું તેને શું કરુ. ઓ રાણાજી. ટેક
રામજી ભજું તો મારું દેયું ઠંડું થાય;
ભોજનીયાં ન ભાવે, નયને નિંદલડી ન આય. ઓ રાણાજી.
કડે માળા દોવડી, મારે શીળવરત શણગાર;
કેમ કરી વિસરું રામને, મારા ભવભવનો ભરથાર. ઓ રાણાજી.
પેધઆ ખાસક ભેજીયા, ને દીયા મીરાને હાથ;
હાર ગળામાં નાખીયો, ને મેહેલ ભયો ઉજાસ. ઓ રાણાજી.
વીખના પ્યાલા ભેજીયા, ને દો મીરાંને હાથ;
કરી ચરણામૃત પી ગયાં, મારા રામ તણે વિશ્વાસ. ઓ રાણાજી.
વીખના પ્યાલા પી ગયાં, ને ભજન કરે દહોડ;
તારી મારી નહિ. મરુ, મને રાખણવાળો ઓર. ઓ રાણાજી
રાઠોડાની દીકરી, ને સીસોદાંને સાથ;
લઇ જાતી વૈકુંઠે, મારી પ્રથમ ન માની બાત. ઓ રાણાજી.
મીરાં દાસી રામકી ને રામ ગરીબ નિવાજ;
મીરાંકી લજ્જા રાખજો, મારી બાંહિ ગ્રહ્યાની લાજ. ઓ રાણાજી.

(૧૩)

રામ રમકડું જડિયું રે રાણાજી, મને રામ રમકડું જડિયુ.
રુમઝુમ કરતું મારે મંદિરે પધાર્યું, નહિ કોઇને હાથે ઘડિયું રે. રાણાજી
મોટામોટા મુનિજન મથી મથી થાકયા, કોઇએક વિરલાને હાથે ચડિયુ રે. રાણાજી

સુન શિખરના રે ઘાટથી ઉપર, અગમ અગોચર નામ પડિયું રે. રાણાજી.
મીરાં કે' પ્રભુ ગીરધર નાગર, મારૂં મન શામળીયાશું જડિયું રે. રાણાજી,

(૧૪)

અબ તો મેરા રામ નામ, દુસરા ન કોઇ. ટેક.
માતા છોડી પિતા છોડે છોડે સગા ભાઇ,
સાધુ સંગ બેઠ બેઠ લોક લાજ ખોઇ. અબ તો.
સંત દેખ દોડ આઇ જગત દેખ રોઇ,
પ્રેમ આંસુ ડાર ડાર અમરબેલ બોઇ અબ તો
મારગમેં તારણ મીલે સંતરામ દોઇ,
સંત સદા શીશ રખુ રામ હૃદય હોઇ અબ તો.
અંતમેંસે તત કાઢયો પીછે રહી સોઇ,
રાણે ભેલ્યા બીખકા પ્યાલા, પીવત મસ્ત હોઇ. અબ તો.
અબ તો બાત ફેલ ગઇ, જાણે સબ કોઇ,
દાસ મીરાં લાલ ગીરધર, હોની સો હોઇ અબ તો.

(૧૫)

આપ વેરાગણ હું રણાજી, મે આપ વેરાગણ હું. ટેક
મીરાં બાંધે ઘૂઘરા રે. હાથ લીયે કરતાલ;
અમો રે ગિરધર આગળ નાચીશું રે, પ્રભુ ગહકશું રે ગોપાલ. રાણાજી.
વિખના પ્યાલા રાણે મોકલ્યા રે, દીને મીરાંકે હાથ;
કર ચરણાંમૃત પી ગયા રે, અમે તે વારી શ્રી રઘુનાથ રાણાજી.

(૧૭)

રાણાજી હૂં અબ ન રહૂંગી તોરી હટકી.
સાધ સંગ મોહિ પ્યારા લાગે, લાજ ગઇ ઘૂંઘટકી.
પીહર મેડતા છોડયા અપના, સુરત નિરત દોઉ ચટકી;
સત્ ગુરૂ મુકર દિખાયા ઘટકા, નાચુંગી દે દે ચુટકી.
હાર સિંગાર સભી લ્યો અપના, ચૂડી કર કર કરકી પટકી.
મેરા સુહાગ અબ મોકૂં દરસા, ઔર ન જાને ઘટકી.
મહલ કિલા રાના મોહિ ન ચાહિયે, સાડી રેસમ પટકી.
હુઇ દિવાની મીરા ડોલૈ, કેસ લટા સબ છિટકી

(૧૮)

માઇ મૈં તો લિયો હૈ રમૈયો મોલ. ટેક.
કોઇ કહે છાની કોઇ કહે ચોરી, લિયો હૈ બજંતા ઢોલ.
કોઇ કહે કારો કોઇ કહે ગોરો, લિયો હૈ આંખી ખોલ.
કોઇ કહે હલકા કોઇ કહે ભારી, લિયો હૈ તરાજુ તોલ.
તનકા ગહના મૈં સબ કુછ દીના, દિયો હૈ બાજુબંદ ખોલ.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, પુરબ જનમકા કોલ.

(૧૯)

નાખેલ પ્રેમની દોરી, કાનુડે અમને નાખેલ પ્રેમની દોરી.
સોનાનું બેડું મારૂં, રૂપલા ઉઢાણી વ્હાલા,
કાનુડો નાખે ગાગર ઢોળી, વ્હાલીડે અમને.
આણી કોરે ગંગા વ્હાલા, પેલી કોરે જમુના,
વચમાં ગોવાલણુ ઘેરી, વ્હાલીડે અમને.
જમનાને કાંઠે વ્હાલો, ગૌધેન ચારે રે,
બંસી બજાવે ઘેરી ઘેરી, વ્હાલીડે અમને.
વૃંદાવનને કાંઠે વ્હાલા, રાસ રચાવો રે,
કૃષ્ણ કાળાને રાધા ગોરી, વ્હાલીડે અમને.
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ, ગિરધર નાગર વ્હાલા,
ચરણ કમલ બલિહારી રે, વ્હાલીડે અમને.

(૨૦)

નંદ કુંવર તારૂં નામ સાંભળી, સાસ ભરી અમે આવ્યાં.—ટેક.
વ્યાકુળ થઈને વનમાં આવ્યાં, બાલક વિણ ધવરાવ્યાં—નંદ.
પ્રેમે પય પાણીમાં ભેળાં, સાકર સરસાં ઘી તાવ્યાં—નંદ.
અવળાં તો આભૂષણ પહેર્યાં, નયને સિંદૂર સાર્યાં—નંદ.
ગૌ દોહતાં દોણી ભૂલી, વાછરૂને ધવરાવ્યાં—નંદ.
દાસ મીરાંને લાલ ગિરધર, ચરણ કમળ ચિત્ત લાવ્યાં—નંદ.

(૨૧)

હેરી મૈં તો પ્રેમ દિવાની, મેરા દરદ ન જાને કોઈ. ટેક.
સૂલી ઉપર સેજ હમારી, કિસ બિધ સોણા હોય;
ગગન મંડલ પૈ સેજ પિયાકી, કિસ બિધ મિલણા હોય
ઘાયલ કી ગત ઘાયલ જાને, કી જિન ઘાયલ હોય.
જૌહરી કી ગત જૌહરી જાને, કી જિન જૌહર હોઈ.
દરદ કી મારી બન બન ડોલૂં, બૈદ મિલ્યા નહિ કોઈ.
મીરાંકી પ્રભુ પીર મિટેગી, જબ બૈદ સાંવલિયા હોય.

(૨૨)

જગમેં જિવણા થોડા, રામ કુણ કરે રે જંજાર.
માત પિતા તો જનમ દિયો હૈ, કરમ દિયો હૈ કરતાર.
દિયા લિયા તેરે સંગ ચલેગા, ઓર નહિ તેરી લાર.
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, ભજ ઉતરો ભવપાર.

(૨૩)

રામ નામ રસ પીજે મનુવા, રામ નામ રસ પીજે.
તજ કુસંગ સતસંગ બૈઠ નીત, હરિ ચરચા સુન લીજે.
કામ, ક્રોધ, મદ, લોભ, મોહકું, ચિત્તસેં બહાય દીજે.
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, તાહી કે રંગમેં ભીંજે.

(૨૪)

ભજન વિના જીવડા દુઃખી, મન તું રામ ભજન કરી લે.
જીવ તું જાયગો જરૂર, મન તું રામ ભજન કરી લે.
લખરે ચોર્યાસી ફેરા ફિરેગો, જીવ જન્મી જન્મી મરે.
માત પિતા તેરા દાસ ને બંધુ, વાસે કારજ કછુ ના સરે.
હસ્તી ને ઘોડા માલ ખજાના, ધન ભંડાર ભર્યો ઘરે.
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, મેરો ચિત્ત ભજનમેં ધરે

(૨૫)

મંદિરિયામાં દીવડા વિનાનું અંધારૂં. ટેક
ખળભળ્યાં દેવળ ઊભી રહી થાંભલી રે,
ત્રાટું નહિ ઝીલે એનો ભાર રે, મંદિરિયામાં.
હાથમાં વાટકડી ને ઘરેઘર ઘુમતી રે,
કોઇ તો આલોને ઓધારૂં રે, મંદિરિયામાં.
ઉડી ગયો વાણીઓ ને, પડી રહી હાટડી રે,
જમડા કરે છે ધિંગાણું રે, મંદિરિયામાં.
બાઈ મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર,
આવતાં જમડાને પાછો વાળું રે, મંદિરિયામાં.

(૨૬)

જો તુમ તોડો પિયા મૈં નહીં તોડું,
તોરી પ્રીત તોડી કૃષ્ણ કોણ સંગ જોડું.
તુમ ભયે તરૂવર, મૈં ભઇ પંખીયા,
તુમ ભયે સરવર, મૈં તેરી મછીયાં.
તુમ ભયે ગિરિવર, મૈં ભઈ ચારા,
તુમ ભયે ચંદા, હમ ભયે ચકોરા.
તુમ ભયે મોતી પ્રભુ, હમ ભયે ધાગા,
તુમ ભયે સોના, હમ ભયે સુહાગા.
બાઈ મીરાં કે પ્રભુ, વ્રજકે વાસી,
તુમ મેરે ઠાકોર, મૈં તોરી દાસી.

(૨૭)

હા રે કોઇ માધવ લ્યો માધવ લ્યો, વેચતી વ્રજનારી રે હારે.
માધવને મટુકીમા ઘાલી, ગોપી લટકે લટકે ચાલી રે. હારે.
હા રે ગોપી ઘેલુ શું બોલતી જાય, મટુકીમાં ન સમાય રે હારે
નવ માનો તો જુવો ઉતારી, માહી જુવે તો કુંજબિહારી રે હારે
વૃંદાવનમાં જાતા દહાડી, વાલો ગૌ ચારે છે ગિરિધારી રે. હારે.
ગોપી ચાલી વૃંદાવન વાટે, સૌ વ્રજની ગોપીઓ સાથે રે. હારે.
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, જેનાં ચરણ કમળ સુખસાગર રે. હારે.

(૨૮)

બલિહારી રસિયા ગિરધારી, સુંદિર સ્યામ હો.
તજી અમને મથુરાના વાસી, આવા ન બનીએજી.
વાંસલડી વાગે એમા ઝણકારા વાગેજી,
વ્રજવાટ લાગે અમને ખારી રે. સુંદિર.
જમનાનો કાંઠો વ્હાલા ખાવાને દોડેજી,
અકળાવી દે છે અમને બારી રે. સુંદિર.
વૃંદાવન કેરી શોભા, તમ વિના અમનેજી,
આંખે દીઠી નવ લાગે સારી રે. સુંદિર
ગોવર્ધન તોળ્યો વ્હાલે, ટચલી આંગળીએજી.
અમ પર કોપ્યો ગિરધારી રે. સુંદિર
બાઈ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર વ્હાલા,
ચરણ કમળ દાસી તારી બલિહારી રે. સુંદિર.

(૨૯)

ફરના ફકીરી, ક્યા દીલગીરી, સદા મગનમે રહેના રે;
કોઇ દીન વાડી ને કોઇ દીન બગલા કોઇ દીન જંગલ રેહેના રે. ફર
કોઇ દીન હાથી કોઇ દીન ઘોડા, કોઇ દીન પાઉસે ચલના રે;
કોઇ દીન ગાદી કોઇ દીન તકીયા, કોઈ દીન ભૂમિ પડના રે. ફર
કોઇ દીન ખાના કોઇ દીન પીના, કોઇ દીન ભૂખે સોના રે;
કોઇ દીન પહેરના કોઇ દીન ઓઢના, કોઇ દીન ચીથરા ઓઢના રે. ફર.

કોઈ દીન મોજાં કોઇ દીન જોડા, કોઇ દીન ફકમ ફકા રે;
મીરા કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, ઐસા કુ મત કરણા રે કર

(૩૦)

મારૂ મોહ્યું રે લક્ષ્મી વરને લટકે, ઘર ખોલુ ન ખટકે,
આ સસારીડો છે કુડો, હરિ ચરણે ચિત્ત ચટકે
મોર મુકુટ કાને કુડળ, પીતાબરને લટકે
વૃંદાવનની કુંજ ગલનમા, વેંત વાસને કટકે,
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર રગ લાગ્યો રગ ચટકે.

(૩૧)

લેતા લેતા નારાયણનુ નામ, દુનિયા લાજે છે
હરિ મદિર જાતા પાવલિયા રે દુખે, ફરી આવે સારૂ ગામ રે—દુનિયા
ઝઘડો થાય ત્યા દોડીને જાયે, મૂકીને ઘરના કામ રે—દુનિયા
ભાડ ભવૈયા ગુણકા નૃત્ય કરતા, બેસી રેહે ચારે જામ રે—દુનિયા
સત્સંગ કરતા લાંઘન લાગે, ચર્ચા કરે છે બાધુ ગામ રે—દુનિયા
બાઈ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર ચરણ કમળ ચિત્ત હામ રે—દુનિયા.

(૩૨)

કહોને જોશી પ્યારા, નામ મિલન કબ હોશી,
જો જોશી મોહે પ્રભુ મીલે તો, હીરા જડાવુ તેરી પોથી
જો જોશી મોહે પ્રભુ ના મિલે તો, જુદી પડે તેરી પોથી
મીરા કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, રામ મિલે સુખ હોશી

(૩૩)

ફાગુન કે દિન ચાર રે, હોરી ખેલ મના રે. ટેક
બિન કરતાલ પખાવજ બાજે અનહદકી ઝનકાર રે
બિ સુર ગજ છતી સૂ ગાવે, રોમ રોમ રગ સાર રે.
સીલ સંતોષકી કેસર ઘોલી, પ્રેમ પ્રીત પીચકાર રે,

ઉડત ગુલાલ લાલ ભયે બાદલ, બરસત રંગ અપાર રે.
ઘટકે પટ સબ ખોલ દિયે હૈં, લોક લાજ સબ ડાર રે,
હોરી ખેલ પ્યારી પિય ઘર આવે, સોહિ પ્યારી પિય પ્યાર રે.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, ચરન કમલ બલિહાર રે.

(૩૪)

મૈયા લે થારી લકરી, લે થારી કાંબરી.
બાછીયાં ચરાવન હું ન જાંઉરી.
સંગ કે ગ્વાલ બલિભદ્રકુ ન મોકલો, એકલો વનમેં ડરાઉં.
સઘન બનમેં કછુ ખબર નાહીં પરે, સંગકે ગ્વાલસબ મોહે ડરાવે.
દાંદુર મોર પંછી યું રટે, કૃષ્ણ કૃષ્ણ કહી મોહે ખીજાવે.
માખન તો બલિભદ્રકુ ખિલાયો, હમકુ પિલાઇ ખાટી છાસરી.
બિંદ્રાબનકે મારગ જાતાં, પાઉંમેં ચુંભત ઝીની કાંકરી.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, ચરન કંવલ તોરી આંખરી

(૩૫)

પિયા મ્હારે નૈણા આગે રહજ્યો જી. ટેક.
નૈણા આગે રહજ્યો, મ્હૈંાને ભૂલ મત જાજ્યો જી.
ભૌ સાગરમેં બહીજાતં હૂં, બેગ મ્હારી સુધ લીજ્યો જી.
રાણાજી ભેજ બિષકા પ્યાલા, સો અમૃત કર દીજ્યો જી.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, મિલ બિછુરન મત કીજ્યો જી.

(૩૬)

સ્વામી સબ સંસાર કે હો, સાંચે શ્રી ભગવાન. ટેક.
સ્થાવર જંગમ પાવક પાણી, ધરતી બીચ સમાન;
સબ મેં મહિમા તેરી દેખી, કુદરત કે કુરબાન.
સદામા કે દારિદ્ર ખોયે, બારે કી પહિચાન;
દો મુઠી તંદુલકી ચાબી, દીન્હો દ્રવ્ય મહાન.
ભારતમેં અર્જુન કે આગે, આપ ભયે રથવાન;
ઉનને અપને કુલકો દેખા, છુટ ગયે તીર કમાન

(૩૭)

બંસીબારો આયો મ્હારે દેસ થૌંરી સૌંવરી સૂરત બાલી બૈસ.
આઉં જાઉં કર ગયા સૌંવરા કર ગયા કૌલ અનેક;
ગિણુને ગિણુને ઘિસ ગઇ ઉંગલી, ઘિસ ગઇ ઉંગલીકી રેખ.
મૈં બૈરાગિણી આદિકી થૌંરે મ્હારે કદકો સનેસ,
બિન પાણી બિન સાબુન સૌંવરા હુઈ ગઇ ધુઇ સપેદ

(૩૮)

રામ મિલનરો ઘણો ઉમાવો, નિત ઉઠ જોઉં વાટડિયૉં।
દરસણુ બિન મોહિં પલ ન સુહાવે, કન ન પડત હૈ આખડિયૉં।
તલફ તલફ કે બહુ દિન બીતે, પડી બિરહકી ફૌંસડિયૉં।
અબ તો બેગિ દયા કર સાહિબ, મે હૂં તેરી દાસડિયૉં.
નૈણુ દુખી દરસણુ કો તરસે, નાભિ ન બૈઠે સૌંસડિયૉં।
રાત દિવસ યહ આરત મેરે, કબ હરિ રાખે પાસડિયૉં।
લખી લગન છૂટણકી કી નાહીં, અબ ક્યો કીજે આંટડિયૉં।
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, પૂરો મનકી આસડિયૉં।

(૩૯)

પાયોજી, મૈંને રામ રતન ધન પાયો।
વસ્તુ અમોલક દી મેરે સતગુરુ, કિરપા કર અપનાયો।
જનમ જનમકી પૂંજી પાઇ, જગમેં સભી ખોવાયો.
ખરચૈ નહિં કોઇ ચોર ન લેવે, દિન દિન બઢત સવાયો।
સતકી નાવ ખેવરિયા સતગુરુ, ભવસાગર તર આયો.
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, હરખ હરખ જસ ગાયો.

(૪૦)

કરમ ગત ટારે નાહિં ટરે
સતબાદી હરિચંદ સે રાજા, નીચ ઘર નીર ભરે
પૌંચ પાંડુ અરુ કુંતી દ્રૌપદી, હાડ હિમાલય ગરે

જગ્ર કિયા બલિ લેણુ ઇંદ્રાસન, સો પાતાલ ધરે.
મીરાં કૈં પ્રભુ ગિરધર નાગર, વિષ સે અમૃત કરે.

(૪૧)

બગીયાં બગીયાં બગીયા રે, મારો વાલંમ બીગજે સારી બગીયાં. ટેક.
મોર મુગટ પીતાંબર પહેર્યા, કુંડલ પર ચિત લગીયાં રે. મારો.
વંદા રે વનકી કુંજ ગલનમેં, સોળસેં ગોપીને કહાને ઠગીયાં રે. મારો.
મીરાં કહે પ્રભુ ગીરીધર નાગર, ચરણ કમળ ચીત લગીયા. મારો.

(૪૨)

કુબજાને જાદુ ડારો, જેને મોહ્યો શ્યામ હમારો રે. કુબ.
નિરમળ નીર જમુનાજીકો નાયો, બીચમાં બેહુત બરજ ધારો રે. કુબ.
ઇત ગોકુળ ઇત મથુરા નગરી, જઇને પીઓ જળ ખારો રે કુબ.
જાદુકી પુડીયા ભર ભર મારે, ક્યા કરે બૈદ બચારો રે. કુબ.
મીરાં કહે પ્રભુ ગીરીધર નાગર, આખર શ્યામ હમારો રે. કુબ.

(૪૩)

મધુવનમાં ગૂજરીયાં લૂંટી, મારા શીરની મટુકી ફૂટી રે. મધુ.
આણી તીરે ગંગાને પેલી તીરે જમના, દધી માખણ લીધાં લૂટી રે. મધુ.
વંદાવનની કુંજ ગલનમેં, મહીકી મટુકી ફૂટી રે. મધુ.
મીરાં કહે પ્રભુ ગીરીધર નાગર, અધવચ પ્રીતડી તૂટી રે. મધુ.

(૪૪)

જવાદો મને શાને રોકો છો વાટમાં, દાણ લેવા સરીખા નથી માટમાં; જવા.
મારા રે સમ પ્રભુ મારી ગાગરમાં;
જળ ભરવાં જમુનાજીના ઘાટમાં, લાજ જશે ગોવાળાની નાતમાં. જવા.
દાણ મસે તે વાલા વાટમા ન રાખીએ;
દાખ આપિય હાથમાં ગોકડાં, કેહેરી તે પેલાં લોકડાં. જવા.
નવસેર મોતીનો હાર છે રે સાહરો;
મારો હળવા ફેગે તે હાર તૂટશે, સાસુજી પેર પુછશે. જવા.

સઘળી ગોપીકા ઉભી જમનાને તીરે;
મારે જાવું સૈયરના સાથમાં, ઉભી ન રાખો વાતમાં. જવા.
માથે રે માહારે મહી કેરાં માટ છે;
મારૂં મહીનું તે આ માટ ફુટશે, લજ્જા તમારી છુટશે. જવા.
રૂમક ઝુમક કરતાં આવો ને જાઓ છો;
દાણ આપોની હાથમાં રોકડું, નથી હું નાનું છોકરૂં. જવા.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર;
કા'ને મહીની મટુકી ઝટ ફોડી, પ્રીતની મર્યાદા સૌ તોડી, જવા.

(૪૫)

રસીયા મને જાવા દીજે, તારૂં દાણ થાય તે લીજે. રસીયા.
હું તો ગોકુળની ગોવાળણી નારી, હું તો મહી વેચવા જાઉં દહાડી;
વાટડીએ આળ ન કીજે. રસીયા.
હું વૃષભાનની છોડી, મારે માથે મહીની ગોળી;
લ્યો મધુરા ગોરસ પીજે. રસીયા.
મારી સઘળી સાહેલી આ ચાલી, કાં મને ઘેરી ઉભા વનમાળી;
મારગડે ધુમ ન કીજે. રસીયા.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, છે શ્યામ સુંદર રસનો સાગર,
તન મન ધન અર્પણ કીજે. રસીયા.

(૪૬)

બસ ગઇ રાધે પ્યારી, મોરલીમાં, બસ ગઇ રાધે પ્યારી. ટેક.
ગોરે ગોરે અંગ પર સાલુડા બિરાજે, ઉપર જરત કિનારી. મોરલીમાં.
ગોરે ગોરે અંગ અતલસકી ચોળી, ઉપર હાર હજારી. મોરલીમાં.
ગોરે ગોરે મુખ નટવરસે મોતી, ટીનડીકી ગત ન્યારી. મોરલીમાં.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, સુંદર મુખપર વારી. મોરલીમાં.

(૪૭)

જમીન પર જળનાં તે દાણ કોણ લે છે, એની વસ્તિમાં કોણ આવી રહે છે. જ.
જળનાં તે દાણ કાને સાંભળ્યાં નથી જો, એવો કોણ આવી હઇઆં રહે છે. જ.

મથુરાં થકી વાલા ગોકુળ ન આવીએ, દેર ચોરી વળી દાણ લે છે. જ.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, દાણ દેતાં ચરણ ચીત રેહે છે. જ.

(૪૮)

મારા ચીર દો વનમાળી, હું છું અબળા બાલી રે. મારા.
ચીરકું લેકર કદમ પર બેઠે, હું છોડી જળમાં ઉઘાડી રે. મારા.
ચીરકે બદલે પીતાંબર લઊંગી, જાસે હો જાઊં ન્યારી રે. મારા.
પોએણ પત્ર ધરી નિકળી ગયે, કૃષ્ણ હસત દે તારી રે. મારા.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, છળી પુરૂષે વ્રજની બાલી રે. મારા.

(૪૯)

વાછરડી દા રેડી, હો લાલ, તારી વાછરડી રે. લાલ.
એવડ બેવડ નાડી બાંધી, ત્રેવડ નાડી તોડી રે. લાલ.
દોણી લઇને દોવા બેઠી, જડબા નાંખ્યા મોડી રે. લાલ.
તે વાછરડીના પગજ બાધ્યા, તોએ તે પાટુ મરોડી રે. લાલ.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, વળી મુકોની એને છોડી રે. લાલ

(૫૦)

હું જાણું રે જમનાં પાણીડાં, એકપંથ દો કાજ સરે;
જળ ભરતું બીજું હરિને મળવું, દુનિયાં ભોળી દાઝે મરે. હું જ
અજાણપણામાં કાંઇ રે નવ સુઝ્યું, જસોદાજી આગળ રાડ કરે;
મોરલી વજાડી વાલો મોહ ઉપજાવે, તલવલ મારો જીવ કરરડે. હું જ
વૃંદાવનને મારગ જાતાં, જનમ જનમની પ્રીત મળે;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ભવસાગરનો ફેરો ટળે. હું જા.

(૫૧)

રે મારા સ્યામ ક્યારે મળજો, પેલા કહ્યાં વચન તે પાળજો રે. મારા.
ગે જમનાં જળ પાણી જાતાં, મારગ વચ્ચે વેલા મળજો રે. મારા.
(સ)ખજાની વહાલી દાસી, પ્રીત કરી પરવરજો રે. મારા.
રે આજ ન કરિયે વાલા, વચન કહ્યું તે સુણજો રે. મારા.

ઘણોજે સ્નેહ થયાથી ગિરિધર, લોક લજ્જાગી વળજો રે મારા.
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, પ્રીત કરી તે પાળજો રે. મારા.

(પર)

કાગળ કોણ લઇ જાય રે, મથુરામા વસે મેવાસી, મોરા પ્રાણ પિયાજી ટેક.
એ રે કાગળમા ઝાઝું શું લખીએ, થોડે થોડે હેત જણાય રે મોરા.
મિત્ર તમારા મળવાને ઇચ્છે, જસોમની અન ન ખાય રે. મોરા.
સેજલડી તો મુને સુની રે લાગે, રડતા તો રજની જાય રે. મોરા.
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણકમળ ત્યાં જાય રે મોરા.

(પ૩)

મુજ અબળાને મોટી મીરાત બાઈ, શામળો ઘરેણું મારે સાચુ રે.–ટેક.
વાળી ઘડાવુ વિઠ્ઠલ વરકેરી, હાર હરિનો મારે હૈયે રે;
ચિત્તમાળા ચતુરભુજ ચૂડલો, શીદ સોની ઘેર જઇયે રે. મુજ.
ઝાંઝરિયા જગજીવનકેરા, કૃષ્ણજી કલ્લા ને કાબી રે;
વિંછુડા ઘુઘરા રામ નારાયણના, અણુવટ અંતરજામી રે. મુજ.
પેટી ઘડાવું પુરુષોત્તમકેરી, ત્રિકમ નામનુ તાળું રે;
કુચી કરાવુ કરુણાનંદકેરી, તેમા ઘરેણું મારૂ ઘાલું રે. મુજ.
સાસરવાસો સજિને બેઠી, હવે નથી કાંઇ કાચુ રે;
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, હરિને ચરણે જાચું રે. મુજ

(પ૪)

બોલ મા બોલ મા બોલ મા રે, રાધાકૃષ્ણ વિના બીજું બોલ મા.—ટેક.
સાકર શેરડીનો સવાદ તજીને, કડવો લીમડો ઘોળ મા રે, રાધાકૃષ્ણ
ચાંદા સૂરજનુ તેજ તજીને, આગીયા સંગાતે પ્રીત જોડ મા રે, રાધાકૃષ્ણ
હીરા માણેક ઝવેર તજીને, કથીર સંગાતે મણિ તોળ મા રે, રાધાકૃષ્ણ.
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, શરીર આપ્યુ સમતોલ મા રે, રાધાકૃષ્ણ.

(પપ)

પ્રેમની પ્રેમની પ્રેમની રે, મને લાગી કટારી પ્રેમની.—ટેક.
જળ જમુનામાં ભરવા ગયાતા, હતી ગાગર માથે હેમની રે. મને.

કાચે તે તાંતણે હરિજીએ બાંધી, જેમ ખેંચે તેમ તેમની રે. ' મને.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, શામળી સુરત શુભ એમની રે. મને.

(૫૬)

લેહ લાગી મને તારી, અલ્યાજી લેહ લાગી મને તારી —ટેક.
કામકાજ મૂક્યું ને ધામજ મૂક્યું, મનમા ચાહું છુ મોરારી. અલ્યાજી.
ખભે છે કામળી ને હાથમા છે વાંસળી, ગોકુળમા ગાયો ચારી અલ્યાજી.
સોળ સહસ્ર ગોપિયોને વરિયા, તોય તમે બાળબ્રહ્મચારી. અલ્યાજી.
મીરા કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, ચરણ કમળ બલિહારી. અલ્યાજી.

(૫૭)

રામ સીતાપતિ તારી લેહ લાગી, હો તમને ભજ્યેથી મારી ભીડ ભાગી. રામ.
ધગો તે ધધો મને નથી ગમતો, સાધુ સંગાથે મારી પ્રીત બાંધી. રામ.
કામકાજ છોડ્યા મેં તો લોક લાજ મેલી, પ્રેમ મગનમા હું રાજી. રામ.
અજ્ઞાનની કોટડીમાં ઉંઘ ઘણી આવે, પ્રેમ પ્રકાશમા હું જાગી. રામ.
દુરિજન લોક મારી નિંદા કરે છે, વાલા લાગે છે મને વેરાગી. રામ.
નાચી કૂદીને મેં તો ભક્તિ ન કીધી, લોકની લાજ મેં બહુ રાખી. રામ.
ધ્રુવજીને લાગી પ્રહ્લાદજીને લાગી, દ્રૌપદીની સભામા ભીડ ભાગી. રામ.
બાઇ મીરાં કે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ, જનમો જનમની હું ત્યાગી રામ.

(૫૮)

રામ નામ સાકર કટકા, હાં રે મુખ આવે અમી રસ ઘટકા;
હા રે જેને રામ ભજન પ્રીત થોડી, તેની જીભલડી લ્યોને તોડી
હા રે જેણે રામતણા ગુણ ગાયા, તેણે જમના માર ન ખાયા,
હા રે ગુણ ગાય છે મીરા બાઈ, તમે હરિ ચરણે જાઓ ધાઈ.

(૫૯)

મારા પ્રાણ પાતળિયા વહેલા આવો રે,
તમરે વિના હું તો જનમ જેગણ છું. ટેક.
નજિ કમળથી સુરનારે ચાલી,
જાઉને તખતઉપર રાસ રમીઆ રે; હું તો જનમ.

સુખમના નાડી એની સેજ બિછાવે,
તે દી રંગ ભીના છે રાસ ધારી;
તમરે વિનાનું મારે અંતર અંધારું રે,
મારા જગના જીવન વહેલા આવો રે. હું તો જનમ.
સાચું ઘરેણું મારે તું છે શામળીયા રે,
અવર ઘરેણું મારે હાથ નહિ આવે રે;
કુંવરબાઇનાં જે દી મામેરાં પૂર્યાં,
તેદી છાબ ભરીને વહેલા આવો રે. હું તો જનમ.
સાવરે સોનાના હરિના વાઘા શીરડાનું રે,.
પ્રીતમજીને પ્રણામ કરીને;
વિઠ્ઠલરાય જે દી વરવાને આવ્યા,
તે દીના વિંટાણા છે વરમાળે રે, વહેલા આવો રે. હું તો જનમ.
કાગળીયાનો જે દી કટકો ન હોતો રે,
મસ મોંઘી રે જે દી લેખણ ન હોતી રે;
વાહલા વિદુર તે જઇને એટલું કહેજો રે,
તમે એકવાર મળવાને, વહેલા આવો રે. હું તો જનમ.
મધુરી નાદની મોરલી રે વાગે રે,
સુરતીયામાં રાધાજી જાગે રે;
મીરાંનો સ્વામી જે દી ગિરધર મળશે,
તે દી દાસીનાં દુઃખડાં ભાગે રે, વહેલા આવો રે. હું તો જનમ.

(૬૦)

ધ્યાન ધણી કેરૂં ધરવું રે, બીજું ,મારે શું કરવું;
શું કરવું રે સુંદર શ્યામ, બીજાને મારે શું કરવું ટેક.
નિત્ય ઉઠીને અમે નાહીએ ને ધોઇએ રે,
ધ્યાન ધણીતણું ધરીએ રે. બીજું.
સંસાર સાગર મહાજળ ભરીયો રે વાલા,
તારે ભરૂસે અમે તરીએ રે. બીજું.
સાધુ જનને ભોજન જમાડીએ વાલા,
જુઠું વધે તે અમે જમીએ રે. બીજું.
વૃંદા તે વનમાં રાસ રચ્યો રે વાલા,
રાસ મંડળમાં તો અમે રમીએ રે. બીજું.

હીર ને ચીર મને કામ ન આવે વાલા,
ભગવા પહેરીને અમે ભમીએ રે. બીજું.
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર,
ચરણ કમળમા ચિત્ત ધરીએ રે. બીજું.

(૬૧)

કાહાનો માગ્યો દે, ધુતારો માગ્યો દે, વર તો રાધાનો, મને કાહાનો માગ્યો દે. ટેક.
વૃંદા રે વનમા જે દી રાસ રમ્યા'તા, સોળસે ગોપીમા ઘેનો કાહાન. વર તો
હાથી ને ઘોડા બાઇ માલ ખજાના, હૈયા કેરો હાર લે માન. વર તો
તલભર જવભર ઘટે નવ કીધો, જવે તોળીને પાછો લે. વર તો.
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, ચરણ કમળ ચિત્ત દે વર તો

(૬૨)

નાગર નંદા રે બાળમુકુંદા, છોડી દ્યોને જગના ધધા રે; નાગરનંદા,
મારી નજરે રહેજો રે નાગરનંદા. ટેક.
કામ ને કાજ મને કાંઇ નવ સુઝે, ભૂલી ગઇ છુ મારા ઘર ધધા રે. મારી.
આડું અવળું મેં તો કાઇ નવ જોયું, જોયા જોયા છે પુનમ કેરા ચંદા રે. મારી
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, લાગી છે મોહની મને ફંદા રે. મારી

(૬૩)

દવતો લાગેલ ડુંગરમે, કહોને ઓધાજી હવે કેમ કરીએ;
કેમ તે કરીએ, અમે કેમ કરીએ, દવતો લાગેલ ડુંગરમે કહોને ટેક
હાલવા જઇએ તો વહાલા હાલી ન શકીએ,
બેસી રહીએ તો અમે બળી મરીએ રે; કહોને.
આરે વરતીએ નથી ઠેકાણું વહાલા હેરી,
પર વરતીની પાખે અમે ફરીએ રે. કહોને
સંસાર સાગર મહાજળ ભરીયો વહાલા હેરી,
બાહેડી ઝાલો નીકર બુડી મરીએ રે. કહોને.
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર હેરી,
ગુરુજી તારે તો અમે તરીએ રે કહોને.

(૬૪)

જ્ઞાન કટારી મારી, અમને પ્રેમ કટારી મારી. ટેક.
મારે આંગણે રે રામજી તપસીઓ તાપે રે,
કાને કુંડળ જટાધારી રે; રાણાજી અમને.
મકનોસો હાથી રામજી, લાલ અંબાડી રે,
અંકુશ દઇ દઇ હારી રે; રાણાજી અમને.
ખારા સમુદ્રમા અમૃતનું વહેળીયું રે,
એવી છે ભક્તિ અમારી રે; રાણાજી અમને.
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર,
ચરણ કમળ બલિહારી રે; રાણાજી અમને.

(૬૫)

તમે જાણી લ્યો સમુદ્ર સરીખા, મારા વીરા રે,
આ દીલ તે ખોલીને દીવો કરો રે, હોજી. ટેક.
આ કાયામા છે વાડીઓ રે હોજી,
માંહે મોર કરે છે ઝીંગોરા રે. મારા વીરા રે આ.
આ રે કાયામા છે સરોવર રે હોજી,
માંહે હંસ કરે છે કલ્લોલા રે. મારા વીરા રે આ.
આ રે કાયામા છે હાટડાં રે હોજી,
તમે વણજ વેપાર કરોને અપરંપારા રે મારા વીરા રે આ.
બાઇ મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર હોજી,
દેજો અમને સંત ચરણે વાસેરા રે. મારા વીરા રે આ.

(૬૬)

કૃષ્ણ મેરે નજરકે આગે ઠાડે રહો રે. ટેક.
મે જો ખૂરી સામ ઔર ભલી હૈ, ભલીકી ખૂરી મોરે દીલ રહો રે કૃષ્ણ.
પ્રીતકો પેંડો બહુત કઠીન હૈ, ચાર કહી દશ ઔર કહો રે. કૃષ્ણ
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, પ્રીત કરો તો મેરા બોલ સહો રે કૃષ્ણ.

(૬૭)

ચરણ રજ મહિમા મેં જાની. ટેક,
યેહી ચરણસેં ગંગા પ્રકટી, ભગીરથ કુલ તારી. ચરણ.
યેહી ચરણસેં વિપ્ર સુદામા, હરિ કંચન ધામ દીની. ચરણ

યેહી ચરણુસેં અહલ્યા ઉધારી, ગૌતમકી પટરાની. ચરણ.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, યેહી ચરણકમળમેં લપટાની. ચરણ.

(૬૮)

કાયકું ન લીયો તબ તું, કાયકુ ન લીયો,
રામજીકા નામ તબ તું કાયકું ન લીયો. ટેક.
નવ નવ માસ તુંને ઉદરમેં રાખ્યો,
ઝુલણે ઝુલાયો તુને પારણે પોઢાયો. રામજીકા.
રતનસો જતન કરી તુંને રાખ્યો,
બુરો રે ભયો તબતે કુલ લજાયો. રામજીકા.
ગુનકાકો બેટા ગલીમાંહી ડોલે,
પિતા બીન પુત્ર એ ગુનકાકો કહાયો. રામજીકા.
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ તિહારા ભજન બીના,
આવો રૂડો મનખો તે એળે ગુમાયો. રામજીકા.

(૬૯)

રાધા પ્યારે દ ડાગેજી બંસી હમારી; રાધા. ટેક.
યે બંસીમેં મેરા પ્રાન બસતહે, વો બંસી લે ગઈ ચોરી. રાધા.
ના સોનેકી બંસી ના રૂપેકી, હરે હરે બાંસકી પેરી. રાધા.
ઘટીએક મુખમેં ઘટીએક કરમેં, ઘટીએક અધર ધરી. રાધા.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, ચરણકમળપર બરોરી. રાધા.

(૭૦)

અબોલા શીદ લોછો, મારા રાજ, પ્રાણજીવન પ્રભુ મારા; અબોલા.
અમે તો તમારા તમે તો અમારા, ટાળી દોવ શીદ દો છો રે, મારા રાજ.
અમે તો તમારી સેવા કરીએ, સુખ લેઇને દુઃખ દોછો રે, મારા રાજ.
જેણે પોતાની માસી મારી, તેનો શો વિશ્વાસ રે, મારા રાજ.
અમૃત પાઇને ઉછેર્યા વહાલા, વિખડા ઘોળી શીદ પાઓ છો રે, મારા રાજ.
ઉંડા કુવામા ઉતાર્યા વાહાલા, વરત વાઢી શું જાઓ છો રે, મારા રાજ.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, ચરણકમળ ચિત્ત રોહો છો રે. મારા રાજ.

(૭૧)

કવન ગુમાન ભરી, બંસી તું કવન ગુમાન ભરી. ટેક.
અપને તનપર છેદ પરેવે, બાલા તું બિછરી. બંસી.
જાત ભાત સબ તોરી મેં જાનું, તું બનકી લકરી. બંસી.
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધરનાગર, રાધાસેં કીયુ ઝગરી. બંસી.

(૭૨)

ભજી લોની સંતો, ભજી લોની સાધો, રામજી બીના કેસો જીવણુ રે, હો જી. ટેક.
તનનો બનાવું તંબુરો, જીવનો તાર તણાવું રામ;
બન બન બાજે ઘુઘરા, જીવને લાડ લડાવું રામ. ભજી.
આંગણુ આંણીઆરા આટલા, મંદિર લીપ્યા ના દીસે રામ;
શેર અનાજને સેવતા, જીવડો જાતા ના દીસે રામ. ભજી
કાયાને આણાં આવીયા, જમ પાછા ના ફરે રામ;
સાત સાહેલીના ઝુમખમાં જીવને આગળ ધરાવે રામ. ભજી.
તલ તલ દેહ હોમીયા, જરા આજ્ઞા ન મોકું રામ;
જીવડો જાય તો જાવા દેઉં, હરિની ભક્તિ ના છોડું રામ. ભજી.
નદીરે કીનારે બેઠી હું નયણે નીર વહેવડાવું રામ;
કાયાની કરૂં વાડી હું, નદી રે કિનારે ચંપો રોપાવું રામ. ભજી.
કહાનજીના હાથની રેખા અડે, બીન ચંપે કળિયો આવે રામ;
દાસ મીરાંબાઇની વિનતિ, ઠાકોર દાસી તુજ કહાવું રામ. ભજી.

(૭૩)

પીયા કારણુ રે પીળી ભઇ રે, લોક જાણે ઘટ રોગ;
છપ છપલા મેં કઇ કરૂ, મોઇ પીયુને મીલન લીયો જોગ રે.
નાડી વૈદ તેડાવીયા રે, પકડ ધંધોળે મોરી બાંહ;
એ રે પીડા પડખે નંહિ, ગોરે કરક કાળજડાની માંહ રે.
જાઓ રે વૈદ ઘેર આપને રે, માહારૂં નામ ના લેશ;
હું રે ઘાયલ હરિ નામની રે, માઇ કેો લેઇ ઓખદ ના દેશ રે,
અધરસુધા રસગાગરી રે, અધરરસ ગોરસ લેશ;
બાઇ મીરાં કે પ્રભુ ગિરધરનાગર, ફરીને અમી રસ પીવેશ રે.

(૭૪)

જેને મારા પ્રભુજીની ભક્તિ ન ભાવે રે, તેને ઘેર સીદ જઇયે;
જેને ઘેર સંત પ્રાહુણો ના આવે રે, તેને ઘેર સીદ જઇએ. ટેક.
સસરો અમારો અગ્નિનો ભડકો, સાસુ સદાની સૂળી રે;
એની પ્રત્યે મારૂં કાંઇ ના ચાલે રે, એને આગણીએ નાખું પૂળી રે. તેને.
જેઠાણી હમારી ભમરાનું જાણુ, દેરાણી તો દિલમા દાઝી રે;
નાહાની નણદ મોં મચકોડે રે, તે ભાયગે અમારે કર્મે પાજી રે. તેને.
* * * * તે બળતામા નાખે છે વારી રે;
મારા ઘર પછવાડે સીદ પડી છે, બાઇ તું જીતી ને હું હારી રે. તેને.
તેને ખૂણે બેસીને મેં તો ઝીણું કાત્યું, તે નથી રાખ્યું કાંઇ કાચું રે;
દાસી મીરાબાઇ ગિરધર ગુણ ગાવે, તારા આગણીઆમા ચેઇ ચેઇ નાચું રે. તેને.

(૭૫)

લગ રહેના, લગ રહેના, હરિ ભજનસેં લગ રહેના, લગ રહેના. ટેક.
સાહેબકો ઘર દૂર હે રે, જૅસી લગી ખજૂર;
ચઢે તે ચાખે પ્રેમ રસ, પડે ચકનાચૂર. ભજન.
ક્યા બકતરકા પહેરના રે, ક્યા ઢાલોકી ઓથ;
શૂરે પૂરેકા પારખા રે, લઢે ધણીસેં જોર. ભજન.
કાહન કટારી વડી રે, ગુરુ ગોવિંદ તલવાર,
ધનુષ્ય રૂપી ભાલાબાધ કે, કેણુ ના લાગે હાર. ભજન.
હાડ ચામકી દેહ બની રે, નવ નાડી દશ કોર;
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, લગી મર્મકી ચોટ. ભજન.

(૭૬)

કઠણ લગનકી પ્રીત રે, હરિ લાગી સોઇ જાને કઠણ.
પ્રીત કરી કછુ રીત ના જાણી, છોડ ચલે અધબીચ; હરિ.
દુ:ખકી વેળા કોઇ કામ ન આવે, સુખકે સગ હૈં મિત. હરિ.
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, આખરી જાત આહીર; હરિ

(૭૭)

કાળાનાં કહણ હઈયા રે, ઓધવજી, એવાં કાળાના કહણ હઈયાં રે. ટેક..
ટીટુડીનાં ઇંડાં ઉગાર્યાં, મંજારીના રાખ્યાં છઈયાં રે. ઓધવ.
ગ્રેહથી ગજરાજ ઉગાર્યો, ગોકુળમાં ચારી ગઈયાં રે. ઓધવ.
ગોકુળ સઘળું રેલતું રાખ્યું, ગોવર્ધન કર ધઈયાં રે. ઓધવ.
મીરાં ગાવે ગીરધરના ગુણ, મેંતો તોરે લાગું પૈયાં રે. ઓધવ.

(૭૮)

માર્યાં રે મોહનાં બાણ, ધુતારે મને માર્યાં મોહનાં બાણ. ટેક.
ધ્રુવને માર્યો પ્રહ્લાદને માર્યો, તે હરી ના ઓછા કામ. ધુતારે.
શુકદેવને ગર્ભવાસમાં માર્યો, તે ચારે યુગમા પરમાણ. ધુતારે.
હિરણ્યકશ્યપ મારી ઉગાર્યો પ્રહ્લાદ, દૈત્યનો ફેડયો છે ઠામ. ધુતારે.
સાગર પાજ બાંધી વા'લે સેન ઉતારી, રાવણ હણ્યો એક બાણ. ધુતારે.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, હમને પાર ઉતારો શ્યામ. ધુતારે.

(૭૯)

મોરલીએ મોહ્યાં મોહન, તારી મોરલીએ મન મોહ્યાં ટેક.
થારે કારણ શામળીયા વહાલા, ત્રણ ભુવન મેને જોયા રે. મોહન.
થારા સરખા પ્રભુ નવ કોઈ દીઠા, ત્રણ ભુવન મનડે ન મોહ્યા રે. મોહન.
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, ચરણ કમળ ચિત્ત પ્રોયાં રે. મોહન.

(૮૦)

મળ્યો જટાધારી, જોગેશ્વર બાવો, મળ્યો રે જટા ધારી. ટેક.
હાથમાં ઝારી હું તો બાળ કુંવારી વા'લા દેવલ પૂજવાને ચાલી. જોગેશ્વર.
સાડી ફાડીને કફની કીધી વા'લા, અંગપર વિભૂતિ લગાડી. જોગેશ્વર.
આસન વાળી બાવો મઢીમાં બેઠો વા'લા, ઘેર ઘેર અલખ જગાડી. જોગેશ્વર.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ વા'લા, પ્રેમની કટારી મુને મારી. જોગેશ્વર.

(૮૧)

કહી જાઉં કરૂં રે પોકાર, કારી મુને ઘાવ લાગ્યો છે, મેં કહી જાઉં કરૂં પોકાર, કારી રે.
પીયુજી હમારો પારધી ભયો છે, મેં તો ભઈ હરણી શીકાર રે. કારી મુને.

દરસેં યો આઇ ગોળી લગ ગઇ રીરૂયે, નીકર ગઇ પારમપાર રે. કારી મુને.
પ્રેમની કટારી મુને ખેંચ કર મારી થી, થઇ ગઇ હાલ બેહાલ રે. કારી મુને.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, હો ગઇ પારમપાર રે. કારી મુને.

(૮૨)

મને મળીયા મિત્ર ગોપાળ, નહિ આઉં સાસરીએ. ટેક.
સંસાર મારૂં હો સાસરૂં ને વૈકુંઠ મારો વાસ રે;
લક્ષ ચોરાસી માંગે હો ચુડલો રે, હાંરે મેં તો વર્યો ગોપાળ લાલ નાથ. નહિ જાઉં.
સાસુ હમારી સુષુમ્ણા રે, સસરો પ્રેમ સંતોષ રે;
જેઠ જુગોજુગ જીવજો રે, હાં રે પેલો નાવલીયો નિર્દોષ. નહિ જાઉં.
ઓઢુ તો નવરંગ ચુંદડી રે, નાહ ઓઢું કાંબળ લગાર રે;
ઓઢુ પ્રેમરસ ચુંદડી રે, હાં રે મારાં પાપ નિવારણ કરનાર. નહિ જાઉં.
દીએરને દેવું હે દીકરી રે, દેવું રાજકુમાર રે;
એકને સતયુગ મોહી રહ્યો રાણા, દુજી રહી બ્રહ્મચાર. નહિ જાઉં.
એકેકનો ગુરુ ગોવિંદજી હો રે, દુજીકો હે સંસાર રે;
રાજા છોડો ચિત્રકુટને રે, હાં રે વા'લા ગામડાં સોલ હજાર. નહિ જાઉં.
અપના પિયાકુ જાઇને કહેજો રે, ઘણા દહાડાનો ઘરવાસ રે;
બેઉ કર જોડી હો વિનવે રે, હાં રે ગુણ ગાય મીરાંબાઇ દાસ. નહિ જાઉં.

(૮૩)

કામ નહિ આવે તારે કામ નહિ આવે, પ્રભુ વિના તારે કામ નહિ આવે.
રચિ રુચિ અન્નનો ભોજન બનાવો, તા પરે તન તાપ કર લગાયો રે. હરિ વિના.
રલ જલ કરી એહી પુતર જાયો, ક્ષણું ક્ષણું વાકું લાડ લડાયો રે. હરિ વિના.
તરીયા કહે તોરી સાથ ચલુંગી, હુંડી હુંડી વાકો ધન ખાયો રે. હરિ વિના.
કાઢ કાઢ કરે ઘરથી બાહરી, ક્ષણું રે રહેવા ન પાયો રે. હરિ વિના.
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ. ચરણે રહી ચરણ ન ધરાયો રે. હરિ વિના.

(૮૪)

બો રે સ્યામ હરિ લજ્જત મોરી, રાખો સ્યામ હરિ.
મઢી બેઠે, અર્જુનકી બેઠે, તેણે મારી ગરજ ન સરી. લજ્જા.

દુષ્ટ દુર્યોધન ચીરને ખેંચાવે, સભા બીચ ખડી રે કરી. લજ્જા.
ગરુડ ચઢીને ગોવિંદજી રે આવ્યા, ચીરના તો વા'ણુ ભરી. લજ્જા.
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, ચરણે આવી તો ઉગરી. લજ્જા.

(૮૫)

માર્યાં છે મોહનાં બાણ, વા'લીડે અમને માર્યાં છે મોહનાં બાણ.
તમારી મોરલીએ મારાં મનડાં વિંધાયાં,, વિંધાયાં તન મન પ્રાણ વા'લીડે.
વૃન્દાવનને મારગ જાતાં, હાં રે મારો પાલવડો મો તાણ. વા'લીડે.
જળ જમના જળ ભરવા ગયાં'તાં, કાંઠલે ઉભો પેલો કા'ન. વા'લીડે.
મીરાંબાઇ કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, ચરણ કમળ ચિત્ત આણ. વા'લીડે.

(૮૬)

કનૈયા બસ જાઉં, અબ નહિ બસું રે ગોકુલમે; કનૈયા બસ જાઉં રે.
કાળી હોડે કામળી રે, કાળા હેરે કહાન,
વૃંદાબનકી કુંજ ગલનમે, ખેલત ગોપી તજ માન. કનૈયા.
ઘેર આઇ ગોવાલન, ઘેર આયે ગોવાળ,
હરિ હજુ નહિ આવે રે, મેરો મદન ગોપાળ. કનૈયા.
સોનેકી બંસરિયાં, રૂપેકી જંજીર,
ગાવે ને બજાવે કાનજી, ત્રટ જમનાકે તીર. કનૈયા.
જમનાજીકે તીરે તીરે, બંગલા બનાવું,
બંગલાકી ભીતે ભીતે, બેરબેર પ્રેમ ચણાઉં. કનૈયા.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધર પ્યારે લાલ,
અબ કોઇ મત પડો રે, મેરે ખ્યાલ. કનૈયા.

(૮૭)

ઝટ દો મેરા ચીર મોરારી રે, ઝટ દો મેરા ચીર.
લે મેરા ચીર કદમ ચઢ બેઠો, મૈં જલ બીચ ઉઘાડી, હારે લાલા, મૈં જલબીચ ઉઘાડી,
ઉભી રાધા અરજ કરત હે, હો ચીર દીઓ ગિરધારી;
પ્રભુ તોરે પાય પરૂંગી. ઝટ દો.
જો રાધા તેરા ચીર ચઢાવત હો, જલસે હોજા ન્યારી; હારે લાલા, જલસે.
જલસે ન્યારી કા'ના કબુએ ના હોવુંગી, તુમ હો પુરૂષ હમ નારી;
લાજ મોકુ આવત ભારી, ઝટ દો.

તુમે તો કુંવર નંદલાલ કહાવો, મેં બ્રખુભાન દુલારી; હાંરે લાલા, મેં.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, તુમ જીતે હમ હારી;
ચરન પર જાઉં બલિહારી. જ્ઞટ ઘો.

(૮૮)

ભજન ભરોસે અવિનાશી, મેં તો ભજન ભરોસે અવિનાશી. ટેક.
જપ તપ તીર્થ કછુએ ન જાણું, ફરત મેં ઉદાસી રે; મેં તો.
મંત્ર ને જંત્ર કછુએ ના જાણું, વેદ પઢ્યો ન ગે કાશી; મેં તો.
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, ચરણુ કમળકી હું દાસી; મેં તો.

(૮૯)

મન રે પરસિ હરિકે ચરન.
સુભગ સીતલ કમલ કોમળ ત્રિબિધ જ્વાલા હરન;
જે ચરન પ્રહ્‌લાદ પરસે ઇન્દ્ર પદવી ધરન.
જિન ચરન ધ્રુવ અટલ કીનો રાખિ અપને સરન;
જિન ચરન બ્રહ્માંડ ભેટ્યો નખસિખૌ શ્રી ભરન.
જિન ચરન પ્રભુ પરસિ લીને તરી ગૌતમ ઘરન;
જિન ચરન કાલીહિ નાથ્યો ગોપ લીલા કરન.
જિન ચરન ધાર્યો ગોબર્ધન ગરબ મઘવા હરન;
દાસ મીરાઁ લાલ ગિરધર અગમ તારન તરન.

(૯૦)

મ્હારો જનમ મરનકો સાથી, થાંને નહિં બિસરૂં દિન રાતિ
તુમ દેખ્યા બિન કલ ન પડત હૈ, જાનત મેરી છાતી,
ઊંચી ચઢ ચઢ પંથ નિહારૂં, રોય રોય અંખિયાં રાતી. મ્હારે
યો સંસાર સકલ જગ જૂઠો, જૂઠા કુલ રા નાતી,
દોઉ કર જોડ્યાં અરજ કરત હું, સુણ લીજ્યો મેરી બાની. મ્હારો
યો મન મેરો બડો હરામી, જ્યૂં મદમાતો હાથી,
સત ગુરૂ દસ્ત ધર્યો સિર ઊપર, આંકુસ દે સમઝાની. મ્હારો.

મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર,હરિ ચરણાં ચિત રાતી,.
પલ પલ તેરા રૂપ નિહારૂં, નિરખ નિરખ સુખ પાતી. મ્હારો.

(૯૧)

મીર' કો પ્રભુ સાચી દાસી બનાઓ, જૂઠે ધધોસે મેરા ફંદા છુડાઓ.
લૂટે હી લેત, વિવેકકા ડેરા, બુદ્ધિબલ યદપિ કરૂં બહુ તેરા;
હાય રામ નહિં કછુ બસ મેરા, મરત હું બિબસ પ્રભુ ધાઓ સબેરા.
ધર્મ ઉપદેશ નિતપ્રતિ સુનતી હું, મન કુચાલસે ભી ડરતી હું;
સદા સાધુ સેવા કરતી હું, સુમિરણ ધ્યાનમેં ચિત્ત ધરતી હું.
ભક્તિમાર્ગ દાસીકો દિખાઓ, મીરા કો પ્રભુ સાચી દાસી બનાઓ.

(૯૨)

ચાકર રાખોજી, અમને ચાકર રાખોજી; સામળિયા ગિરધારી લાલ ચાકર રાખોજી.
ચાકર રહિસું બાગ બનાઈસુ, નિત ઉઠી દર્શન પાઇશુ;
વૃન્દાવનકી કુંજ ગલનમેં, ગોવિંદના ગુણ ગાઇશુ અમને.
ચાકરીમા દર્શન માગુ, સમરણ માગુ ખરચી;
ભાવ ભક્તિ જાગીરી જાચુ, તીનો બાતા સરખી અમને.
પ્રેમ પ્રીતિસેં ધ્યાન લગાયા, રામકૃષ્ણ લો લાવા;
સુરત સુરત જાગીરી પાયા, નિરખે પટા લિખાયા અમને

(૯૩)

હોડી શી રીતે ઉતરે પાર ?
સંસાર સાગરનો બે છે ભારે માંહે ભર્યો છે બહુ ભાર—હોડી.
કામ ક્રોધ એ કટાક્ષ ઉમરાવ, મદ મમતા મોહ વાર—હોડી.
શીલ સંતોષી સઢ ચઢાવો, હરિ નામ તે હલકાર—હોડી
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધર નાગર, રામ હ્રદય મનમાં ધાર—હોડી

(૯૪)

ભજ મન ચરન કઁવલ અબિનાસી. ટેક
જેતાઈ દીસે ધરનિ ગગન બિચ, તેતાઇ સબ ઊઠ જાસી,
કહા ભયો તીરથ વ્રત કીન્હે, કહાઁ લિયે કરવત કાસી.

ઇસ દેહીકા ગરબ ન કરના, માટી મેં મિલ જાસી;
યો સંસાર ચહરકી બાજી, સાંઝ પડયાં ઉઠિ જાસી.
કહા ભયો હે ભગવા પહર્યો, ઘર તજ ભયે સન્યાસી;
જોગી હોય જુગતિ નહિં જાની, ઉલટિ જનમ ફિર આસી.
અરજ કરોં અબલા કર જોરે, સ્યામ તુમ્હારી દાસી;
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, કાટો જમકી ફાંસી.

(૯૫)

ઘડી એક નહિં આવડે, તુમ દરસન બિન મોય.
તુમ હી મેરે પ્રાણુ જી, કા સૂં જીવન હોય.
ધાન ન ભાવે નીંદ ન આવે, બિરહ સતાવે મોય;
ઘાયલ સી ઘૂમત ફિરૂં રે, મેરા દરદ ન જાને કોય.
દિવસ તો ખાય ગમાઇયો રે, રૈન ગમાઈ સોય;
પ્રાણુ ગમાયો ઝૂરતાં રે, નૈન ગમાઈ રોય.
જો મૈં ઐસા જાનતી રે, પ્રીત કિયે દુઃખ હોય;
નગર ઢંઢોરા ફેરતી રે, પ્રીત કરો મત કોય.
પંથ નિહારૂં ડગર બુહારૂં, ઊભી મારગ જોય;
મીરાં કે' પ્રભુ કબ રે મિલોગે, તુમ મિલિયાં સુખ હોય.

(૯૬)

આલી સાંવરોકિ દષ્ટિ, માનો પ્રેમ કી કટારી હૈ. ટેક.
લાગત બેહાલ ભઇ, તન કી સુધિ બુદ્ધિ ગઇ;
તન મન વ્યાપો પ્રેમ માનો મતવારી હૈ.
સખિયાં મિલિ દોઇ ચારી, બાવરી સી ભઇ ન્યારી;
હૌં તો વાકો નીકે જાનો, કુંજ કો બિહારી હૈ.
ચંદ કો ચકોર ચાહે, દીપક પતંગ દાહે;
જલ બિના મીન જૈસે, તૈસે પ્રીત પ્યારી હૈ.
બિનતી કરૂં હે સ્યામ, લાગોં મૈં તુમ્હારે પાંય;
મીરાં પ્રભુ ઐસે જાનો, દાસી તુમ્હારી હૈ.

(૯૭)

જબ સે મોહિં નંદનંદન દૃષ્ટિ પડયો ભાઇ;
તબ સે પરલોક લોક કછૂ ના સુહાઇ
મોરન કી ચંદ કલા સીસ મુકુટ સોહૈ;
કેસર કો તિલક ભાલ તીનલોક મોહૈ
કુંડલકી અલક ઝલક કપોલન પર છાઈ;
મનો મીન સરવર તજિ મકર મિલન આઇ
કુટિલ ભ્રુકુટિ તિલક ભાલ ચિતવન મેં ટૌના;
ખંજન અરૂ મધુપ મીન ભૂલે મૃગ છૌના
સુંદર અતિ નાસિકા સુગ્રીવ તીન રેખા;
નટવર પ્રભુ ભેષ ધરે રૂપ અતિ બિસેષા
અધર બિંબ અરૂન નૈન મધુર મંદ હાँસી,
દસન દમક દાડિમ દુતિ ચમકે ચપલાસી
છુદ્ર ઘંટ કિંકિની અનૂપ ધુનિ સુહાઇ;
ગિરધર કે અંગ અંગ મીરા બલિ જાઇ

(૯૮)

યા મોહન કે મૈં રૂપ લુભાની
હાટ બાટ મોહિં રોકત ટોકત,
યા રસિયા કી મૈં સાર ન જાની
સુંદર બદન કમલ-દલ લોચન,
બાँકી ચિતવન મંદ મુસકાની
જમુના કે નીરે તીરે ધેનુ ચરાવત,
બँસી મેં ગાવત મીઠી બાની
તન મન ધન ગિરધર પર વારૂँ,
ચરન કમલ મીરા લપટાની

(૯૯)

નિપટ બંકટ છબિ અટકે મેરે નૈના રૈક.
દેખત રૂપ મદન મોહન કો, પિયત પિયૂપ ન મટકે.

બારિજ ભૌંહૈં અલક ટેઢી મનો, અતિ સુગંધિ રસ અટકે.
ટેઢી કટિ ટેઢી કર મુરલી, ટેઢી પાગલર લટકે.
મીરાં પ્રભુકે રૂપ લુભાની, ગિરધરનાગર નગકે.

(૧૦૦)

બરસે બદરિયા સાવનકી, સાવનકી મન ભાવનકી.
સાવનમેં ઉમગ્યો મેરો મનવા, ભનક સુની હરિ આવનકી.
ઉમડ ઘુમડ ચહુઁ દિસસે આયો, દામિન દમકે ઝર લાવનકી.
નન્હી નન્હી બૂંદન મેહા બરસે, સીતલ પવન સુહાવનકી
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, આનંદ મંગલ ગાવનકી.

(૧૦૧)

પિયા મોહિ આરત તેરી હો;
આરત તેરે નામકી મોહિ સાંઝ સબેરી હો.
યા તન કો દિયના કરૌં મનસા કરૌં બાતી હો;
તેલ જરાવોં પ્રેમ કા બારોં દિન રાતી હો.
પટિયોં પારોં ગુરૂ જ્ઞાન કી સુમતિ મૈંગ સવારોં હો;
પિયા તેરે કારને ધન જોબન વારોં હો
સેજરિયા બહુરંગિયા ચંગા ફૂલ બિછાયા હો;
રૈન ગઈ તારા ગિણત પ્રભુ અજહું ન આયા હો.
સાવન બાદોં ઊમડો બરખા રિતુ છાઇ હો;
ભોંહ ઘટા ઘન ઘેરિ કે નૈનન ઝરિ લાઇ હો
માત પિતા તુમકો દિયો તુમ હી ભલ જાનો હો;
તુમ તજિ ઔર ભતારકો મનમેં નહિં આનોં હો.
તુમ હો પૂરે સાંઇયાં પૂરન પદ દીજૈ હો;
મીરાં બ્યાકુલ બિરહની અપની હરિ લીજૈ હો.

(૧૦૨)

મે પલક ઉઘાડે દીનાનાથ, હું હાજિર નાજિર કબકી ખડી. ટેક.
સાજાં થે દુશ્મન હોઇ લગે, સબને લગું કડી;

તુમ બિન સાજી કોજી નહીં હૈ, ડિગી નાવ મેરી સમઁદ અડી
દિન નહિં ચૈન રાત નહીં નિંદરા, સૂખૂં ખડી ખડી,
બાન બિરહ કે લગે હિયે મેં, ભૂલૂં ન એક ઘડી
પત્થરકી તો અહિલ્યા તારી, બન કે બીચ પડી;
કહા બોઝ મીરાં મેં કહિયે, સૌ ઉપર એક ધડી.
ગુરુ રૈદાસ મિલે મોહિં પૂરે, ધુરસે કલમ ભિડી;
સતગુરુ સૈન દઇ જબ આ કે, જોતમેં જોત રલી.

(૧૦૩)

નિત્ય નિત્ય ભજવું તારું નામ, તારું નામ, તારું નામ રે;
પ્રેમ થકી અમને પ્રભુજી મળ્યા હોજી.
આણી તેડ ગંગા વ્હાલા, પેલી તેડ જમના રે,
વચ્ચે ગોકુળિયું રૂડું ગામ, રૂડું ગામ, રૂડું ગામ રે. પ્રેમ.
મારે આંગણીએ વ્હાલા, તુલસીના છોડ વ્હાલા,
પૂજા કર્યાનું મારું ધામ, મારું ધામ, મારું ધામ રે. પ્રેમ.
બાઇ મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર વ્હાલા,
છેલ્લી બાકીના રામ રામ, રામ રામ, રામ રામ રે. પ્રેમ.

(૧૦૪)

હરિ તુમ હરો જનનકી ભીર.
દ્રૌપદીકી લાજ રાખી, તુમ બઢાયો ચીર.
ભક્ત કારન રૂપ નરહરી, ધર્યો આપ શરીર.
હિરનકશ્યપ માર લિનો ધર્યો નાહિન ધીર
બુડતે ગજરાજ રાખ્યો કીયો બાહેર નીર.
દાસ મીરા લાલ ગિરધર દુઃખ જહા તહા પીર

(૧૦૫)

સાજન સુધ જ્યોં જાને ત્યો લીજે હે
તુમ બિન મેરે ઔર ન કોઇ કૃપા રાવરી કીજે હે
દિવસ ન સુખ રૈન નહિ નિંદ્રા યોં તન પલ પલ છીજે હે
મીરાં કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર મિલિ બિછુરન નહિ દીજે હો

બારિજ નૈંયાં અલક ટેઢી મનો, અતિ સુગંધિ રસ અટકે
ટેઢી કટિ ટેઢી કર મુરલી, ટેઢી પાગપર લટકે.
મીરાં પ્રભુકે રૂપ લુભાની, ગિરધરનાગર નાટકે.

(૧૦૦)

બરસે બદરિયા સાવનકી, સાવનકી મન ભાવનકી.
સાવનમેં ઉમગ્યો મેરો મનવા, ભનક સુની હરિ આવનકી
ઉમડ ઘુમડ ચહું દિસસે આયો, દામિન દમકે ઝર લાવનકી.
નન્હી નન્હી બૂંદન મેહા બરસે, સીતલ પવન સુહાવનકી
મીરા કે' પ્રભુ ગિરધરનાગર, આનંદ મંગલ ગાવનકી.

(૧૦૧)

પિયા મોહિ આરત તેરી હો;
આગન તેરે નામકી મોહિ સાંઝ સબેરી હો.
યા તન કો દિયના કરોં મનસા કરોં બાતી હો;
તેલ બરાવોં પ્રેમ કા બારોં દિન રાતી હો.
પટિયાં પારોં ગુરૂ ગ્યાન કી સુમતિ માંગ સવારોં હો;
પિયા તેરે કારને ધન જોબન વારોં હો
સેજડિયા બહુરંગિયા ચંગા ફુલ બિછાયા હો;
રૈન ગઈ તારા ગિણ્ત પ્રભુ અજહું ન આયા હો
સાવન બાદોં ઊમડો બરખા રિતુ છાઇ હો;
લૌંહ ઘટા ઘન ઘેરિ કે નૈનન ઝરિ લાઇ હો
માત પિતા તુમકો દિયો તુમ હી ભલ જાનો હો;
તુમ તજિ ઔર ભતારકો મનમેં નહિં આનો હો.
તુમ હો પૂરે સાંઇયાં પૂરન પદ દીજૈ હો;
મીરાં બ્યાકુલ બિરહની અપની કરિ લીજૈ હો.

(૧૦૨)

તુમ પલક ઉઘાડે દીનાનાથ, હૂં હાજિર નાજિર કબકી ખડી. ટેક.
સાજિ થે દુસમન હોઇ લગે, સબને લગૂં કડી;

(૧૦૬)

આઇ હુ રાજા રણછોડ શરણે થારે, આઇ હુ ટક
હિત સુ બ્રાહ્મણ ભેજ દિયા રે લાવોને મેડતણી વહોડ;
ધરમ સંકટ દિયો બ્રાહ્મણા, બૈઠી મંદિરમેં દોડ આઇ
આપણી ઢીગ રાખી સાવરાં, વિનતિ કરૂ કર જોડ,
કે મેં પાછી જાઉં જગતપેં, લાગે મને મોટી ખોડ આઇ
ભયો પ્રકાશ મંદિરમેં, ભારી ઉગા સૂરજ કિરોડ,
ઐસો રૂપ દેખી કૃષ્ણ કા, આઇ મંદિર મેં દોડ આઇ.
નીર ખીર જ્યો મીલ ગયા, સજની પરમાનંદકી ઓઢ,
જન લિછમન સાચોજ જુગતમેં, ધની મીરા રાઠોડ આઇ.

[The last three are said to be the very last songs she composed and devotees narrate how whilst singing the last song before the image of Sri Ranchor at Dwarka she became merged into her God]
